ଗଳ୍ପ ସମୂହ

ଡା: ଉପେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ନାୟକ

SHAMBHU DAS

SHAMBHU DAS

Digitized by sayuda@gmail.com

ଗଳ୍ପ ସମୁଦ୍ର

(ପ୍ରଥମ ଖଣ୍ଡ)

SHAMBHU DAS

ସମ୍ପାଦନା :
ଡ଼ାଃ ଉପେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ନାୟକ

ଶତପ୍ରୁ ପ୍ରକାଶନୀ
ଭୁବନେଶ୍ୱର

Digitized by srujanika@gmail.com

ଗଳ୍ପ ସମୁଦ୍ର
(ପ୍ରଥମ ଖଣ୍ଡ)

ସମ୍ପାଦନା :
ଡ଼ାଃ ଉପେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ନାୟକ

ପ୍ରକାଶକ :
ଶତଦ୍ରୁ ପ୍ରକାଶନୀ
ୟୁନିଟ୍-୧ ଫ୍ଲାଟ୍, ଭୁବନେଶ୍ୱର

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ :
୧୯୮୫

ପ୍ରଚ୍ଛଦ :
ଉଦୟ ଜେନା

ମୁଦ୍ରଣ :
ପ୍ରକାଶ ପ୍ରିଣ୍ଟିଙ୍ଗ୍ ୱାର୍କସ୍
ଭୁବନେଶ୍ୱର-୫

ମୂଲ୍ୟ : ତରିଶ ଟଙ୍କା ମାତ୍ର

GALPA SAMUDRA
(First Part)

Edited by :
Dr. Upendra Prasad Nayak.

Published by :
Satadru Prakashani
Unit-IX Flat,
Bhubaneswar

First Edition
1985

Cover Artist
Udaya Jena

Printing
Prakash Printing Works
Bhubaneswar-5

Price
Rupees Thirty only

SHAMBHU DAS

Digitized by srujanika@gmail.com

ଉପୋଦ୍ଘାତ

ସାହିତ୍ୟର ସମାରୋହରେ ଗଳ୍ପର ସ୍ଥିତି ଯେପରି ଚମତ୍କାର ସେହିପରି ଚେତନଶୀଳ । ସଂବେଦନର ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଓ ସ୍ଥଳ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ବଣାଳତାର ଅବଧାରଣା ଗଳ୍ପର ବକ୍ତବ୍ୟଗତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ । ଅବଧାରଣା ବନ୍ଦୁରେ ସମଗ୍ର ବୃତ୍ତ ପରି ମୌଳିକ ଭିତ୍ତିରେ ବସ୍ତୁତର ଅବଧାରଣ ଗଳ୍ପର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର୍ୟ । ଭିତ୍ତିର ଦ୍ୱନ୍ଦରେ, ସାହିତ୍ୟର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବକ୍ତବ୍ୟ ପରି, ଗଳ୍ପର ପ୍ରସାରଣ ମଧ୍ୟ ଅର୍ଥନିତ ଅନୁରଣନ । ଏ ସମସ୍ତ ବିବେଚନାରେ ଗଳ୍ପର ମୂଳଭିତ୍ତିମାନ ମହାକାଳର ଦୃଢ଼ସ୍ପନ୍ଦନ ଭଳି ପ୍ରତିଟି କ୍ଷଣ, ଅନୁକ୍ଷଣ ସୃଷ୍ଟି କରେ ଓ ସେ ସବୁକୁ ସଞ୍ଚାଳିତ କରେ । ପ୍ରାରମ୍ଭଠାରୁ ପରିସମାପ୍ତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ସଞ୍ଚାଳନ ଅବ୍ୟାହତ ରହିଲେ ସୃଷ୍ଟି ସାର୍ଥକ ହୁଏ ।

ଅବ୍ୟାହତ ଗତିର ଧାରା ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ସାଧନାସାପେକ୍ଷ । ଚିନ୍ତା, ଚେତନାର ପ୍ରସାରଣ ଓ ପରିଣମନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସ୍ରଷ୍ଟାର ବୋଧ ସ୍ପଷ୍ଟ ନ ହେଲେ ଘଟଣାର ଉପାଦାନ ପରିଚିତ ସମ୍ଭବ ହୁଏ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଘଟଣାକୁ ଗତିଶୀଳ କରିବା କିମ୍ବା ଗତିର ଛନ୍ଦ ଓ ଅନୁଛନ୍ଦ ରକ୍ଷା କରିବା ମଧ୍ୟ ଯଥାର୍ଥ ହୁଏ ନାହିଁ । ସେହି କାରଣରୁ ବହୁ ସ୍ଥଳରେ ଘଟଣାଗତ ଚରିତ୍ର ବା ବ୍ୟକ୍ତିଚିତ୍ର ଘଟଣାର ବନ୍ୟାସ୍ରୋତ ସଫଳ ଭାବେ ପ୍ରତିପାଦିତ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଗତ୍ୟାର ଚିନ୍ତା ଓ ଫଳଶ୍ରୁତିମାନ ଅନୁରଣନରୁ ଉଦ୍‌ଭିନ୍ନ କଳ୍ପନା ପ୍ରକାଶ ପାଏ । ମାନ ଏ ସବୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷୀଣସ୍ରୋତୀ ଏବଂ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନଗାମୀ ।

ବହୁ ପ୍ରକାର ସ୍ୱାଦର ଗଳ୍ପ କଥା ସାହିତ୍ୟ ପରିସରକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିଛନ୍ତି । ବହୁ ଭାଷା ବିଭିନ୍ନ ଫର୍ମ୍ଭକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ମାନସୀସ୍ଥ ବସ୍ତୁର ସ୍ଥିତି ବିଚାର ହୋଇଛନ୍ତି । ଭାଷା ଏବଂ ଫର୍ମ୍ଭ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ସୃଷ୍ଟି ହେଇଥିବା ରୁଚି ଦିଏ ଚଳଣୀର ମୌଳିକ ବସ୍ତୁରକୁ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ କରିଛନ୍ତି । ତେବେ ଏ ବସ୍ତୁର ଜୀବନର ସାମଗ୍ରିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଉଦ୍‌ଜୀବନ ହେଲେ ଯଥାର୍ଥ ହୁଏ । ଜୀବନକୁ ଦେଖିବାରେ ଏକାନ୍ତ ଦୃଷ୍ଟି, ଅନୁଭବ କରିବାରେ ଅନାବିଳ ଉଦ୍‌ଘ୍ର, ମନନ ଜଗତରେ ଅନାବୃତ ମାନସ ପାଇଁ ଯେ ଦର ଉପାଦାନ ସେ ହେଉଛି ସାହିତ୍ୟ ଏବଂ ଗଳ୍ପ ତାହାର ଏକ ଶାଖା ଭାବେ ସେ ସମସ୍ତର ଗୁଣାତ୍ମକ ପ୍ରକାଶ । ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ହେବ, ଏହାର ସ୍ଥିତିଗତ ଫାଙ୍ଗପ୍ରି ଜୀବନ ବୋଧୀ ତରଙ୍ଗସ୍ଥ ସାହିତ୍ୟରେ ଅନ୍ୟ ଶାଖାର ଗଳ୍ପ ତୁଳନାରେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ବର୍ତ୍ତମାନ କୋଣାର୍କକୁ ଜନ୍ମୀତ ହୋଇଛନ୍ତି ଓଡ଼ିଆରେ ବହୁ ଗଳ୍ପ ସେ ସବୁର ସଙ୍କଳନ ସମକକ୍ଷ ।

ଗଙ୍ଗାଧରମୋହନଙ୍କ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ବହୁ ଲବ୍ଧ ପ୍ରତିଷ୍ଠ ଗାଳ୍ପିକଙ୍କର ରଚନା ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିଛୁ । ପ୍ରବୀଣମାନଙ୍କ ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ ଯେଉଁ ଯୁବ ସ୍ରଷ୍ଟାମାନେ ପଦାର୍ପଣ କରୁଛନ୍ତି ସେମାନେ ସାଧନନିଷ୍ଠ ହେଲେ ଅଗମ୍ୟ ଅତଳକୁ କରିବା ପାଇଁ ଯେ ପଥାନ୍ୱେଷୀ ହେବେ ଏ ପ୍ରତ୍ୟୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସୃଜନଶୀଳ ସାହିତ୍ୟିକର ରହିବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ସେହି ଚେତ୍ୟରେ ପ୍ରତୋଦିତ ହୋଇ ମୁଁ ଏହି ସଙ୍କଳନ ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନେଲି । ଏଥିରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ପ୍ରବୀଣମାନଙ୍କର ସୃଷ୍ଟି ସହିତ କେତେକ ଯୁବ ଗାଳ୍ପିକଙ୍କର ରଚନାରସମାବେଶ ହୋଇଛୁ । ପ୍ରକାର, ରୁଚି, ଦୃଷ୍ଟିକୋଣର ଭିନ୍ନତା ପାଠକ-ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଚମତ୍କାର ଉପାଦାନ ଯୋଗାଇବାରେ ଏ ସଙ୍କଳନ କେତେକ ପରିମାଣରେ ଯେ ସଫଳ ହେବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ପରନ୍ତୁ ଉକ୍ତ ସଙ୍କଳନରେ କସ୍ମିନ୍ କାଳରେ ଅଥବା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ/ଅର୍ଦ୍ଧ-ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ବା ଅପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କାଳରେ ସଯୋଜିତ କରିବାର ପଦକ୍ଷେପ ନେଇନାହିଁ । ବରଂ ଜରୁରୀମାନଙ୍କୁ ସାଚସ୍ତତ ସାଧନାରେ ଅଧିକ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ପାଇଁ ଏକା ମଞ୍ଚରେ ପାଟାପାଖି ହୁଡା କରିଦେବାକୁ ଆଦୌ କୁଣ୍ଠା ପ୍ରକାଶ କରିନାହିଁ । ସମୁଦ୍ରରେ ଗ୍ଲେସିଅର ବରଫ ସବୁ ନଦୀ ମିଶି ଏକାକାର ହୋଇଗଲା ପରି ଏ 'ଗଳ୍ପ ସମୁଦ୍ର'ରେ ପ୍ରବୀଣ ତରୁଣ ନିର୍ବିଶେଷରେ ସଭିଙ୍କର ଗଳ୍ପ ସମ୍ମିବେଶିତ ହେଇ ପାରିଛୁ ଏବଂ ଏ ସଙ୍କଳନ ଯେଉଁ ସ୍ରଷ୍ଟାମାନଙ୍କ ସୃଷ୍ଟିରେ ସମୃଦ୍ଧ ସେମାନଙ୍କୁ ସଂପ୍ରଥମେ ମୋର ଅନ୍ତରର କୃତଜ୍ଞତା ଜ୍ଞାପନ କରୁଛି ।

ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ଏ ସଙ୍କଳନ ପ୍ରକାଶ ଦିଗରେ ମୋର ପ୍ରିୟତମ ସାହିତ୍ୟିକ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଂଶ୍ରୀ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ମିଶ୍ରାଠୀ, ସାଉକଡ଼ ହୋତା, ଦୁର୍ଗା ଚରଣ କୁଅର, ବିନୋଦ ବିହାରୀ ପଣ୍ଡାଇ ଓ ବସିନ ବିହାରୀ ଓମାଙ୍କ ଆନ୍ତରିକ ଅକୁଣ୍ଠ ସାହାଯ୍ୟ-ସହଯୋଗ ତଥା ନିସ୍ୱାର୍ଥ ଜୀବନରେ ଭୁଲିବାର ନୁହେଁ । ଆଜିର ଏ ସଙ୍କଳନ ପ୍ରକାଶ ଅବସରରେ ସେମାନଙ୍କୁ ମୋର ଅନ୍ତରର ଆଶୀର୍ବାଦ ଜଣାଉଛି ।

ଏ ସଙ୍କଳନ ଓଡ଼ିଆ କଥା ସାହିତ୍ୟ ଭଣ୍ଡାରକୁ ଅଣୁମାତ୍ର ଯୋଗ ଦେଇପାରିଲେ ହବେଚତ ହେଲେ ମୋ ସାର୍ଥକ ହେଲା ବୋଲି ମନେ କରିବି ।

ଉପେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ନାୟକ

ତା ୩୧-୧୦-୮୫

Digitized by srujanika@gmail.com

ଯାହାଙ୍କ ସୃଷ୍ଟିରେ ଏ ସଂକଳନର ପୃଷ୍ଠା ସମୃଦ୍ଧ

ସୃଷ୍ଟି	ପୃଷ୍ଠା	ସ୍ରଷ୍ଟା
ଛନେଲେଡ	॥ ୧ ॥	ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତି
ମଁରୁ ଅବଧାନ		
ଦର୍ପଦଳନ ବଧବାଦ	॥ ୪ ॥	ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ହାତୁ
ଶଙ୍କର ପାଣି	॥ ୪୧ ॥	ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ରଥ
ଏ ଜୀବନ ପନ୍ଥେନର୍ଦ୍ଦେ ପଞ୍ଚଆଡ଼	॥ ୫୪ ॥	ଶାନ୍ତନୁ କୁମାର ଆଚାର୍ଯ୍ୟ
ନବର ଇଚ୍ଛା ମୃତ୍ୟୁ	॥ ୫୧ ॥	ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ତିପାଠୀ
ଫୁଲଡୋଡ଼ା	॥ ୬୮ ॥	ଉମାଶଙ୍କର ମିଶ୍ର
ସକାଳର ଜେଡେଜ		
ଧୃତମାନଙ୍କ ସପର୍ଦ୍ଦରେ	॥ ୭୧ ॥	ବଜସ୍ୱକୃଷ୍ଣ ମହାନ୍ତି
ଓର୍ଡ଼ିଶ ଡ୍ରାଏପେଷ୍ଟ	॥ ୮୫ ॥	ରମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ଧଳ
ଗୋଲ୍‌ନେସ୍ୱାର୍	॥ ୧୩ ॥	ବସନ୍ତ କୁମାର ସାମଲ
ସ୍ପୁଜ	॥ ୧୦୧ ॥	ସତ୍ୟନାରାୟଣ ପଣ୍ଡା
'ଯା-ଜ୍ୱେବାର ଥଲ	॥ ୧୦୮ ॥	ଘନଶ୍ୟାମ ମହାନ୍ତି
ଧର୍ମଘଟ	॥ ୧୧୭ ॥	ଅଚ୍ୟୁତାନନ୍ଦ ନାୟକ
ଗଦୁର	॥ ୧୨୫ ॥	ମାନସୀ ଦାସ
ଶ୍ରେସ୍ୱମୀ	॥ ୧୩୩ ॥	ସାଜନଡ଼ ହୋଡା
ଆଶୋଶ	॥ ୧୪୫ ॥	ରବୀନ୍ଦ୍ର ନାଥ ଦାସ

ପ୍ରଥମ ଖଗର ଦ୍ୱିତୀୟ ପାହାଚ

ମଗୀ କଣ୍ଟେଇ	॥ ୧୫୩ ॥	ଉତ୍କଳମଣି ଦାସ
ନ୍ୟୁ	॥ ୧୫୬ ॥	ଡାଃ ଜେବେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ମାନସିଂହ
ବାଇଧର ବାବୁଙ୍କ ଦଦଲ	॥ ୧୬୩ ॥	ପଞ୍ଚାନନ ଦାସ
...ଭା ମୁହଁ	॥ ୧୭୧ ॥	ଡାଃ ସତ୍ୟବ୍ରତ ଭାସ୍ୱ
କଦନ ଦାଦାଜ	॥ ୧୯୮ ॥	ଜୋସ୍ନା ଗୁହଠାକୁରତା

Digitized by srujanika@gmail.com

ସୃଷ୍ଟି	ପୃଷ୍ଠା	ସ୍ରଷ୍ଟା
ଆଲୋକର ଅନ୍ଧକାର	॥ ୧୮୨ ॥	କାଳନ୍ଦୀ ଚରଣ ଜେନା
ଅପହୃତ ବିମାନରେ		
ଅନେକ ଯାଇଥିବା ଯାତ୍ରୀ	॥ ୧୮୪ ॥	ହୃଷୀକେଶ ପଣ୍ଡା
କପୋତର ପ୍ରତିଶୋଧ	॥ ୧୪୭ ॥	ମନଜ୍ୟୋସ୍ନା ସାମଲ
ଗୋଟିଏ ରକ୍ତାକ୍ତ ମସ୍ତିଷ୍କର ବିସ୍ଫାନ	॥ ୨୦୩ ॥	ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ଗଉଡ଼
ଅନ୍ୟ ଏକ ଫାଗୁଣ	॥ ୨୧୩ ॥	ଫଣୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର ଗଉଡ଼
କାହାଣୀ ଏକ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀର	॥ ୨୧୪ ॥	ମାନଗୋବିନ୍ଦ ବାରିକ
ଭିନ୍ନ ଜଲାସ୍ଥ	॥ ୨୨୨ ॥	ପ୍ରଦ୍ଯୁମ୍ନ ମିଶ୍ର
ପ୍ରତିଶୋଧ . ଏକ ପୂର୍ଣ୍ଣୋଦସ୍ଥର	॥ ୨୨୫ ॥	ଅମିସ୍ମବାଳା ମୁନ୍ଦ
ଶାପ ମୋଚନ	॥ ୨୨୮ ॥	ଭରତ ମହାପାତ୍ର
ଫାଶିଯାଇଥିବା ମଣିଷ	॥ ୨୩୩ ॥	ଶିଶୁରଞ୍ଜନ ସେନାପତି
ଛି' ଦାନ୍ତ ଶାଢ଼ୀ	॥ ୨୩୭ ॥	ରମେଶ ବିଶ୍ୱାଳ
ରଙ୍ଗାସ୍ତ ଇଲ୍ଲାକାର ଇତକଥା	॥ ୨୩୮ ॥	ଡାଃ ଉପେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ନାସ୍ତ

Digitized by srujanika@gmail.com

SHAMBHU DAS

ଭିତନ ଚଲ୍‌କ

ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତ

ଗୋଟି ଗୋଟି ଘର, ଧାଡ଼ ଧାଡ଼ ଘର, ମେଞ୍ଚା ମେଞ୍ଚା ଘର । ସେ-ବାଟେ ଯାଉ ଯାଉ କେତେବ ଦନେ ଲାଗିଥିଲ, ସତେ ଅବା ପ୍ରତ୍ତ ଘର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ମଣିଷ । ବୁଲ ବାହାରଲେ ଏମିତ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଁ ଚନ୍ଥା ଖଣ୍ଡେ ବାଟ ଚେଲ ନଏ । ନତ୍ତେଲେ ଖାଲ ମନ ହାକୁ ହାକୁ କରେ, ଆସେ ଆଉ କଛୁ ଚନ୍ଥା, ବେଶିଥର ବ୍ୟକ୍ତଗତ, ସେବ ନୁହେଁ ସାଫଲ୍ୟର କ ଅନ୍ୟ କେଉଁ ସୁଖର । ତେଣୁ ବୋଧହୁଏ ମୋ ମୁହଁରେ ଖର ଧାସ ପଡ଼ି ନାହିଁ । ଖାଲ ଗୁଇଚଲଆ ଗଣ୍ଡ, ଚଲେ କେତେ ଚଲେ ଫଲର ଦଦଲ । ଆଉ, ମୁଁ ଜ୍ଞାବଁ । ତେଣୁ ବୋଧହୁଏ କେହ୍ନ ମୋ ସଙ୍ଗେ ଗପିବାକୁ ଆଗ୍ରହ ଦେଖାନ୍ତି ନାହିଁ, କାହା ନମନ୍ତ୍ରଣରେ ଗଲେବ ଦେଖିଛୁ ମୋ ଦ୍ୱପାଖେ ରୌକ ଖାଲ ଦେ ଇସାଏ, ସେମାନେ ଜଠି ଗୁଲସାନ୍ତି ଆଉ କାହା ସଙ୍ଗେ ଗପିବେ ବୋଲ । ବୃଦ୍ଧିଟିଏ ମୋର ଅଛୁ; ଛକ ଉପରୁ ମଟ୍ଟଲ ହୋଟେଲ୍‌ଟିଏ, ଲୋକ ଅଚ୍ଛନ୍ତ ଚଲାନ୍ତି, ମୋ ବଖରାରେ ମୁଁ । ବସିଥାଏଁ ।

ଏପଟକୁ ମୁଁ ବୁଲପାଏଁ । ଏସବୁ ଘର ଉଣ୍ଡୁରୁ ଗୋଟାଏ ଖାଁ ଖାଁ ଜଳାଭୂଇଁ, ପାଣି, କାଦୁଅ, ଖରଘାସ, ଆଖିପାଏ ନାହିଁ ଲମ୍ବି ରହିଛୁ ଦଚନ୍ଥକୁ । ଏପଟକୁ କାହା ଗତାଗତ ଦେଖେ ନାହିଁ । ଆଉ ମୁଁ ଜ୍ଞାବୁଥାଏ, ଏ ପ୍ରତ୍ତ ଘର ସତେ ଯେପର ଜଣେ ଲେଖାଁ ମଣିଷ ।

କନ୍ତୁ ମତେ କପର କାଣିଲ ପର ଲଗୁଛୁ, କ ଶୁଣିଲପର ? ଯେ ଏକା ଘରେ ଏକା ମଣିଷ ସବୁଦନେ ନଥାଏ, ଥାଏ ଅନେ ମଣିଷ । କାହିଁକ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଲଗୁଛୁ ? କଏ କହିଲ ? ପ୍ରଭୁ ଘର ଫାଙ୍କରେ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଁ ନାଁ ଫଲକ, ପଢୁଛୁ । ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଛୁ କଦଳ ନାହିଁ । ବୋଧହୁଏ ନାଁ ସଙ୍ଗେ ଘରର କ ବାସିନ୍ଦାର କୌଣସି ସମ୍ବନ୍ଧ ନାହିଁ । କନ୍ତୁ ସେପରି ବା କାହିଁକ ଲେଖୁଛୁ ? ମୁଁ ତ ପଣ୍ଡିତ ନାହିଁ । ପଣ୍ଡିତାକୁ ଲାଜ ମାଡ଼େ । ମୁଁ ବ କାହାରକି ଚଢ଼େଇ ନାହିଁ । ସତେ କଣ ଏଠି ଏକା ଘରେ ଆଜ ଜଣେ ଅନ୍ୟ କେବେ ଆଉ ଜଣେ ବାସିନ୍ଦା ? ଯେମିତି କେଉଁ ଅବାନ୍ତର ପ୍ରଶ୍ନ ଡଠାଡ଼ ଲେଲେ ଜରୁଣ୍ଟ ଲଗେ ଓ ମନକୁ ଯାବୁଡ଼ ଧରେ, ଉତ୍ତର ନପାଇଲେ ଆଉ ଗୁଡ଼େ ନାହିଁ । ସେମିତି ଥରେ ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ମତେ ଘୋଟିଗଲ୍ । ମୁଁ ଉତ୍ତର ଖୋଜଲ । ସକାଳେ ସଞ୍ଜରେ ବେଳ ପାଇଲେ ସେ ବସ୍ତି ଆଡ଼େ ବୁଲିଗଲ, ଘର ଗୁଡ଼କୁ ଅନାଇଁ ଅନାଇଁ ତା ଆଗ ସଡ଼କରେ ବୁଲିଲ, କନ୍ତୁ ଭିତରୁ କବାଟ ବନ୍ଦ, ଝରକା ବନ୍ଦ, କେହି ବାହାରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ବାହାରିଲେବ ମତେ ଉତ୍ତର ଦେବ କଏ ? ଦୁଏତ ସେମାନେ ମୋ ଭାଷା ବୁଝି ପାରବେ ନାହିଁ ଏ ସହରରେ ସେପରି ମୁଁ କେତେଥର ଅନୁଭବ କଲଣି ।

ତଥାପି ମୁଁ ବୁଲୁଥାଏଁ । ଦିନେ ଉପରଓଳ, ୫ ନମ୍ବର ଘର ଆଗରେ ମୁଁ ଠିଆ ହେଲ, ଭିତରୁ କେହି ପୁରୁଷ ଗୀତ ଗାଉଥାନ୍ତି, ବୁଝି-ପାରୁ ନଥାଏଁ କନ୍ତୁ ଭଲ ଶୁଭୁଥାଏ । ଅଳ୍ପ କେତେ ମିନଟ୍‌ରେ ପଶିଲ । ତଥାପି ମୁଁ ଠିଆ ହୋଇଛୁ । ହସ ଶୁଭିଲ, ଆଉ ମନ ଖସିର ଆଉ କେତୋଟି ଶବ୍ଦ । ତାପରେ ଦୁମ୍ବୁ ଦୁମ୍ବ ଘୁଲ । ହସି ହସି ଦୁଷ୍ଟପୃଷ୍ଟ ଶ୍ୟାମଳ ଯୁବକ ଜଣେ ବାହାରିଲେ । ମୋ ଆଡ଼କୁ ଏଭଳ ମିଠା ମୁହଁ କଣ ଅନାଇଁ ଦେଇଗଲେ ଯେ ତାଙ୍କ ଠାଣୀ ତାଙ୍କ ମୁହଁର ଭାବ ତାଙ୍କର ସେ ସ୍ୱିଗ୍ଧ ଗୃହାଶି ମୋର ଚେତନା ପଟରେ ସତେ ଅବା ଅନନ୍ତ ମୋହର ଗ୍ଲୋପାମାର ଦେଇଗଲ । ସେ ବାହାର ଗଲେ । ମୁଁ ବହ୍ୱଳ ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲ । ସେପରି ମୁଁ ଗୋଟିଏ ଅଲୌକିକ ଦର୍ଶନ ପାଇଛୁ । ଯୌବନ, ଆଶା, ଉତ୍ସାହ, ଆନନ୍ଦ, ବିଶ୍ୱାସ, ଓ ସ୍ନେହ ସବୁ ଏକାଠି ହୋଇ ମୂର୍ତ୍ତିମାନ୍ ହୁଅନ୍ତେ ତେବେ ସେ ରୂପ ବୋଧହୁଏ ଏହିପରି ବିଶଦ । ମୁଁ ଭାବିଲ । ତା ପରେ କେତେଥର ସେ ମୁହଁର ଛବି ମୋର ମନେ ପଡ଼ିଯାଇଛୁ, ଓ ମୋ ମନ ଭିତରେ ଲହଡ଼ି ଖେଳିଛି ଆନନ୍ଦର ପୁଲକ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଆଜ କେତେଥର ସେହ୍ନ ୫ ନମ୍ବର ଘର ସାମ୍ନାକୁ ଯାଇଛି । କାହାକୁ ଦେଖି ନାହିଁ ।

ମନର ସେ ଖିଆଲ୍ ଯାଶୋର ଯାଇଥିଲା । କେତେ ବର୍ଷ ପରେ ମନେ ପଡ଼ିଲ ଆଜ ଏନେ । ଜଲାଭୁଇଁ ସେତେବେଳେ ତ ସେମିତ ଥାଏ । ଆଜ ସେ ଘର ଗୁଡ଼ିକ । ମତେ ଲଗୁଥାଏ ସେମିତ ଥାଏ, ମୋ ଦୋଷେଲ୍ ବ ସେମିତ, ମୁଁ ବ ସେମିତ । ଦୋଷେଲ୍‌ର ଓ ମୋର କଣ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦୋଇଥିବ ପର, କନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଭୁଇଁରୁ ସବୁ ଜପୁଡ଼ି ପଡ଼ିବାହିଁ ସାଧାରଣ ପ୍ରବଣତା, ସେଠି ଏତେ ନିସ୍ପା ପ୍ରତିନିସ୍ପା ଭିତରେ ମୁଁ ନ ଜପୁଡି ରହିଛି, ଘଣ୍ଟାର ସମତା ଚେତାଇବାକୁ ମୋ ପାଇଁ ଏତିକ ପରିଶ୍ରମ ବୋଲି ମୁଁ ଭାବୁଥିବି ।

ସେହ୍ନ ଅମରତ୍ନ । ପାଞ୍ଚ ନମ୍ବର ଘର ଦୁଆର ମୁହଁ କବାଟ ଠିଆ ମେଲଥାଏ । ସଡ଼କ ଦାଡ଼ରେ ଠିଆ ଦୋଇଥାନ୍ତୁ ଜଣେ । ଦୂରରୁ ଭାବଲ ପ୍ରେ ସେହ୍ନ ବୋଧେ । ଭାପରେ ଲଗିଲ, ନା ତାଙ୍କ ଅଜା, ନା ତାଙ୍କ ବାପା, ନା ତାଙ୍କର ଖୁବ୍ ବଡ଼ ଭାଇ କେହି ଦୋଇଥିବେ, ଭାପରେ ଲଗିଲ, ସେ ପାଦୁଶା ବ ନାହିଁ, ଭଲେ ଲୋକ । ଜରା-ଜୀର୍ଣ୍ଣ କରୁଣ ବକଳ ମୁହଁଟିଏ, ଆଖିରେ ଦୁଃଖଠୁଁ ବଳ, ନୈରାଶ୍ୟ, ନିଃସହାୟତା, ହାହାକାର, ସେ ଆଖି ମେଲ ଅଛ କନ୍ତୁ ବାହାରର କଛି ଦେଖୁନାହିଁ ପର, ମତେ ଦେଖୁନାହିଁ । ସେ ମୁହଁକୁ ଥରେ ଗହିଁ ଦେଲଷଣି ଗୁଡ଼ ଭିତରେ ପଞ୍ଜରା ହାଡ଼ ଭିତରେ ଦେମାଳ ପୁରଗଲ । ମୋ ଭର୍ତ୍ତିକୁ କଏ ପାବୁଡ଼ ଧଇଲ, ଦେହ ଉପରେ ଥର ଉଠିଲ । ଲଗିଲ ସତ, ସତ, ମୋ ନଜ ଭିତର ବଦଳଯାଇ ସେଇଠୁ ଉଠ ଆସୁଛି ମୁଣ୍ଡିମନ୍ତ ନଷ୍ଟୁର ସତ । ସେ ଲୋକଟି ସତେ ଅବା ମୋ ଭିତରୁ ବାହାରୁଛି ।

"ନା କଦାପି ନୁହେଁ," ପଳେଇ ଯାଉ ଯାଉ ନଜକୁ ନଜେ ଜାଣ କର କହିଲି, "ଘର ଏକା, ମଣିଷ ଭିନେ, ଏ ଘରେ ଭିନେ ଭିନେ ଲୋକ ରହନ୍ତୁ କଏ କେତେବେଳେ," ଅସ୍ୱୀକାର ସାହସ ଦେଲା, ଗୁଲିଲ ଗାଁ ଖାଁ ଝଲ ଆଡ଼କୁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ମିଛୁ ଅଜଧାନ
ଦର୍ପଦଳନ ଇତିହାସ

ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁ

ବାଲ୍ୟକାଳରୁ ଆଜିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋର ଏହି ଅଙ୍କ ବା ଗଣିତ ପାଠଟି ପ୍ରତି ମନ ଭିତରେ ମହାଆଡଙ୍କ ଆଡ଼ ଉପୁ ରହି ଆସିଛୁ । ଫଳ୍ୟା ବା ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଯୋଡ଼ ସବୁ ଆଦାନପ୍ରଦାନ ଓ କାଣ୍ଡକାରଖାନା ମାନ ଗୁଲେ, ମୋର ସାମାନ୍ୟ ମୁଣ୍ଡ ସେଥିରେ ଆଦୌ ପ୍ରବେଶ କରପାରେ ନାହିଁ । ଏବଂ ସବୁଠୁ ମୁଁ ଭଲଭାବେ ବୁଝି ସାରଲଣି ଯେ ଏ ପୃଥିବୀ ଓ ଏ ଜୀବନ, ଯେତେ ପରମାଣରେ କବିତା, ଗଳ୍ପ, ଦର୍ଶନ, କଳା, ସଂଗୀତ ବା ଧର୍ମରେ ନ ଗୁଲୁଛୁ ତା'ଠାରୁ ଲକ୍ଷେ ଲକ୍ଷେ ଗୁଣରେ ଏହି ସାଂଖ୍ୟ ବା ଅଙ୍କ କଷାକର୍ଷରେ ଗୁଲଛୁ । ଏବଂ ଶତକଡା ଶତେ ଲୋକଙ୍କ ଜୀବନଧାରା ଏହି ଗାଣିତିକ ସାଧ୍ୟ ସାଧନା ଉପରେ ହିଁ ନର୍ଭର କରୁଛୁ । ମୋର ନିଜ ଜୀବନ ମଧ୍ୟ ସେଥିରୁ ବହିର୍ଭୂତ ନୁହେଁ । ଖାଲ ସେତିକି ନୁହେଁ — ଆଧୁନିକ ଜ୍ଞାନ ବିଜ୍ଞାନର ସବୁ ବିଭାଗକୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅଙ୍କ ହିଁ ଅଧିକାର କରି ସାରଲଣି । ବର୍ତ୍ତମାନର ଦର୍ଶନ, ବ୍ୟାକରଣ, ଅର୍ଥନୀତି, ଚିତ୍ରକଳା, ଏପରିକ ସଙ୍ଗୀତ, ସବୁ ବିଭାଗରେ ଅଙ୍କ ନ ହେଲେ ଚଳୁ ନାହିଁ । ପରମାଣୁ ଓ ପରି ସଂଖ୍ୟାନ ବିଦ୍ୟାରୁପେ ମଧ୍ୟ ଏହି ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଫାସିଷ୍ଟ ଗଣିତ ଶାସ୍ତ୍ର ଆମ ଜୀବନର ସବୁ ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ତଥ୍ୟର ସୀମାଞ୍ଚଳକୁ ଅଧିକାର କରି ବସିଅଛୁ ! କିନ୍ତୁ ମୋର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟକୁ ସେଇ ବାଲ୍ୟକାଳରୁହିଁ ମୁଁ ଏହି ମହାନ୍ ବିଦ୍ୟାଟି ପ୍ରତି ମନୋଯୋଗ ଦେଇ ପାରିଲି ନାହିଁ । କେବଳ ସାହିତ୍ୟ, ଧର୍ମ, ଦର୍ଶନ, ସଙ୍ଗୀତ ଇତ୍ୟାଦିକୁ ନେଇ ମାତିଲି । ଅବଶ୍ୟ ଅଙ୍କ ପ୍ରତି ମୋର ଏହି ଆତଙ୍କ ବା ବିରାଗ ପାଇଁ କେବଳ

Digitized by srujanika@gmail.com

ମୁଁ ଯେ ଦାପ୍ତୀ, ତାହା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ମୋତେ ବାଲ୍ୟ କାଳରେ ପାଠ ପଢାଇଥିବା କେତେକ ନଷ୍ଟ ଚରିତ୍ର ଅହଙ୍କାର ପଣ୍ଡିତମନ୍ୟ ବେନ୍ଥଧାର୍ଷ୍ଟ ଗଣିତ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଠାରୁ ନଷ୍ଟପ୍ଟ ବେଶୀ ଦାପ୍ତୀ । ସେମାନେ ଯେତେବେଳେ ମୋତେ ଏକ ଦୁଇ ଅଙ୍କ ଶିଖାଇଲେ, ତାହା ମୁଁ ଆରମ୍ଭରେ ଚଞ୍ଚଳ ଶିଖିଗଲ । ଏବଂ ସେମାନେ ଯେତେବେଳେ ମତେ କେବଳ ଫଙ୍ଖ୍ୟା ଗୁଡ଼କର ମିଶାଣ ଶିଖାଇଲେ ତାହା ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଚଟାଚଟ ଶିଖିଗଲ । ମୋର ମନେ ଅଛୁ—ଜପରତଳ ଦୋଇ ସଙ୍କୁଚିତ ରହିଥିବା ଗୁରଅଙ୍କ ବଶିଷ୍ଟ ଏକ ଲମ୍ବା ଛଅସ୍ତରଆ ମିଶାଣକୁ ମୁଁ ପ୍ରାପ୍ତ ଗୋଟିଏ ମିନଟରେ ନର୍ଭୁଲ ଭବେ ମିଶାଇ ଦେଇ ପାରୁଥିଲ । ସେତେବେଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋର ଗାଣିତିକ ବୁଦ୍ଧି ଜପରେ କାହାର ସନ୍ଦେହ ନଥିଲ । ମାତ୍ର ଅସୁବଧାଟି ଆସିଲ-ଫେଡାଣ ଓ ଦରଣ ବେଳକୁ । ଗୁଣନଟି ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଖୁବ୍ ଆରମ୍ଭରେ କଷି ଦେଇ ପାରୁଥିଲ-ତାହା ଯେତେ ବଡ ଗୁଣନ ହେଉ । କନ୍ତୁ ଅସୁବଧାଟି ହେଲ ୯୫୩୪ ରୁ ୮୬୭୯ ଫଙ୍ଖ୍ୟାଟିକୁ ଫେଡ଼ଲ ବେଳେ । ଗୁରରୁ ନଅକୁ ଫେଡ଼ଲ ବେଳେ ତା ପୂବ ଫଙ୍ଖ୍ୟାମାନଙ୍କରୁ କୋଉଠୁ ଠାଏ ଦଶ ଆଣି, ତାକୁ ଗୁରରେ ମିଶାଇ, ପୁଣି ସେଥିରୁ ନଅକୁ ଫେଡ଼, ଫେଡାଣ ଫଳଟିକୁ ତଳେ ଲେଖି, ଫେର୍ ଜପର ଫଙ୍ଖ୍ୟା ଗୁଡ଼କ ଆଡ଼କୁ ଗୁହିଁ ଭବଲ ବେଳକୁ ମୋର ମୁଣ୍ଡ ଗୋଳ-ମାଳ ହୋଇଯାଏ ଓ ମୁଁ କୋଉଠୁ ସେହ୍ନ ଦଶ ଫଙ୍ଖ୍ୟାଟି ଧାର ଆଣି ମୋର କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳାଇଥିଲ--ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ସେ ଧାରଟିକୁ ମୁଁ କୋଉ ଫଙ୍ଖ୍ୟାକୁ ସୁଟ୍ଟିବ—ଏବଂ ତା' ଫଳରେ ଅନ୍ୟ ଫଙ୍ଖ୍ୟା ମାନଙ୍କର ଅବସ୍ଥା କଣ ହେବ-ତାହା ଜାଣି ନପାରି ମୁଁ ଦଉ ବଢେଇ ଯାଉଥିଲ ବେଳେ, ମୋର ନଷ୍ଟ ଚରିତ୍ର ଅହଙ୍କାର ଧୈର୍ଯ୍ୟଶୀଳ ପଣ୍ଡିତମନ୍ୟ ଗଣିତ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ବେନ୍ଥ ଧାରାର ସପାଟ୍ ସପାଟ୍ ମୋ ପିଠିରେ ବସିଯାଏ ଓ ମୁର୍ଖ, ଗଧ, ନବ୍ବୁଦ୍ଧିଆ ବ ବଟେଷ୍ଟଣମାନ ମଧ୍ୟ ମୋ ଜପରେ ନବିଘ୍ନରରେ ବର୍ଷିଯାଏ । ସେତେବେଳେ ପୁଣି ମୋର ବାଲ୍ୟ ପ୍ରେମିକା ଛଅବର୍ଷ ବପ୍ପୁଣା ଘୁରୁଲତା ମୋ ପାଖରେ ବସି ସେହ୍ନ ଫେଡାଣଟି ଠିକ୍ କର ଦେଇ ମୋର ମାଡ ଓ ଭର୍ତ୍ସନା ଶୁଣି ହସୁଥାଏ । ଏବଂ ମୋର ମୁଣ୍ଡ ଭତରେ ମୋର ଆଖିର ଲୁହ ଜମା ହୋଇ ଯାଇ ମୋର ସମାନ୍ୟତମ ବୁଦ୍ଧି ବୃତ୍ତି ସେଥିରେ କୁଆଡେ ଭସିଯାଏ । ଆଖର, ମୁଁ ଫେଡାଣ ବ୍ୟାପାରଟିକୁ ସେଇ ଦନ ଆଜ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭଲ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଯାବେ ଶିଖିଥାଏ ନାହିଁ । ସେହିପରି ଦରଣ ଶିଖିଲା ବେଳେ ମଧ୍ୟ ହଇରାଣ ହେଲ—ଓ ମାଡ ଭର୍ତ୍ସନାର ଭୋଗିଲ । ୩୮୭୯ କୁ ୨୫ ସଂଖ୍ୟାରେ ଦରିବା ଠାରୁ ଭଲ ବପଦ ଆଉ କଷ୍ଟ ସାଧ୍ୟ ବ୍ୟାପାର କିଛି ନାହିଁ । ପ୍ରଥମତଃ ବଶେଷ କିଛି ଅସୁବିଧା ନାହିଁ । ୨୫ ଦୁଇଣେ ୫୦ ଯିବନ୍ତ । ତେଣୁ ୨୫ କେ ୨୫ ବସାଇ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ୩୮୭୯ ଫେଡ଼ ଦେଲେ ସରଳ ଭାବେ ୧୩ ରହିଲ । କନ୍ତୁ ତା'ପରେ ଯୋଡ଼ ସବୁ କାଣ୍ଡ କାରଖାନା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ ଓ ଉପରୁ ତଳକୁ ସଂଖ୍ୟାମାନଙ୍କୁ ଓଦ୍ଧାଇ ତାକୁ ପୁଣି ପଚଶିରେ ଦର ଭାଗଫଳ ଓ ଭାଗଶେଷାଦ୍ଧ କାଢି—ଓଃ—ଓଃ—ବାପାରେ ! ବାପାରେ ! ମୁଣ୍ଡର ଶିଘ୍ର ସବୁ ଫାଟିଯିବା ବେଳକୁ ସେହି ନଷ୍ଟ ଚରତ୍ତ ଧୈର୍ଯ୍ୟହୀନ ଦଣ୍ଡିତମନ୍ୟ ଗଣିତ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ସପାଟ୍ ସପାଟ୍ ଚ୍ରେହାଘାତ ଓ ଗର୍ଦ୍ଧଭ, ମୁର୍ଖ ନବୁଦ୍ଧିଆବ ଅପମାନକର ବଦ୍ଦେଷଣାଦର ଭର୍ତ୍ସନା ଏବଂ ମୋର ବାଲ୍ୟ ପ୍ରେମକା ଛଅବର୍ଷ ବପୁଷ୍କା ଗଣିତ ବଦୁଷୀ ଓ ଆମ କ୍ଲାସର ଲୀଳାବତୀ ଗୁରୁଲତାର ଗଦ୍ଦ ମିଶ୍ରିତ ମନ୍ଦମନ୍ଦ ହସ । ଓଃ କ ଜ୍ୱାଳା ଯନ୍ତ୍ରଣା ନଥିଲା ମୋର ସେଦନର ଅଙ୍କ କ୍ଲାସ ଗୁଡ଼ିକ ।

ତା'ଛଡ଼ା ପୁଣି ମୋର ମନରେ କେତେକ ନଜସ୍ୱ ସନ୍ଦେହ ମଧ୍ୟ ରହୁଥିଲା—ଯାହାକୁ କ ସେତେବେଳେ କେହି ବୁଝାଇ ଦେଇ ନଥିଲେ । ଯଥା—୫ଟା କାଠି ସଙ୍ଗେ ସାତୁଟା ବାଲଗରଡା ମିଶିଲେ କେତେ ହେଲ ? ମୁଁ ଭାବେ କେତେ କଣ ହେଲ ? କେତେ କେମିତ ହେବ ? ପାଞ୍ଚଟା କାଠ ସଙ୍ଗେ ପାଞ୍ଚଟା ବାଲଗରଡା ପୁଣି ମିଶିବେ କେମିତ ? ପାଞ୍ଚଟା ଛେଳ ସଙ୍ଗେ ଅବ ସାତୁଟା ମେଣ୍ଢା ମିଶି ମାଶି ପଡ଼ିଆରେ ଚରିବାରୁ ମାନ କାଠି ଗୁଡାକ ସଙ୍ଗେ ବାଲଗରଡାମ ନେ ମିଶିବେ କେମିତ ? କନ୍ତୁ ଅଙ୍କ ମାଷ୍ଟ୍ରେ ଏମିତି ଅଖାଡୁଆ ପ୍ରଶ୍ନ ସବୁ ପଚାରୁ ଥିଲେ । ସେମିତି ପଚଶିଟା କଦଳୀକୁ ପାଞ୍ଚଜଣଙ୍କ ଭିତରେ ବାଣ୍ଟିଦେଲେ ଜଣକୁ କେତେ ପଡ଼ିଲା ? ଏମିତି ପ୍ରଶ୍ନ ହେବ—କନ୍ତୁ କଦଳୀର ଦେଖା ନଥିବ କ ସଉକୁ ସତ କେଉଁ ଭାଗ୍ୟବାନ ମାନଙ୍କୁ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ବଣ୍ଟାଯିବ—ବା ସେହି ବଣ୍ଟନ ଦାୟିତ୍ୱରେ ସଠକ ଭାବେ କାହାକୁ ରଖାଯିବ ଓ ସେହି ବଣ୍ଟନକାସ୍ତ ନଜେ ସେଥିରୁ କଦଳୀଟିଏ ଖାଇ ପାରିବ କ ନାହିଁ—ସେ ସମ୍ବନ୍ଧେ ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ପ୍ରଶ୍ନମାନ ଖେଳୁଥିଲେ ବ ଅଙ୍କ ମାଷ୍ଟ୍ରେ ସେ ବଷୟରେ ସମାନ୍ୟତମ ମଧ୍ୟ ସୂଚନା ଦେବେ ନାହିଁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଯାହା ଫଳରେକ ପାଞ୍ଚ ପଞ୍ଚା ପରଶି ମୋତେ ଜଣାଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ସେଇସବୁ ସମସ୍ୟା ଖେଳୁଥିବାରୁ ମୁଁ "ପାଞ୍ଚ ନମ୍ବର ଲେଖା ପଡ଼ିଲ" ବୋଲ କହିପାରେ ନାହିଁ ଓ ଅଙ୍କ ମାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କ ଦବ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିକ ଅନ୍ୟମନସ୍କ କମ୍ବା ନମ୍ବର ଛିଆ ବୋଲ ପ୍ରଶ୍ନତ ଦେବାରୁ ପିଠିରେ କମ୍ବା ଗାଲରେ କଣ୍ଟୁ ଉତ୍ତମ ମଧ୍ୟମ ପାଇଯାଏ । ସେହିପର ଜମଶଃ ସଂଖ୍ୟା ଗୁଡ଼କ ସେତେବେଳେ ବ୍ୟକ୍ତ ବଶେଷ ବା ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମିଶି ଆଦ୍ଭର ଅସୌକ୍ତକର ଓ ଜଟିଳ ଗାଣିତିକ ସମସ୍ୟାମାନ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି ସେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ ମୋର ମୁଣ୍ଡ ଗୋଳ-ମାଳ ଧରଯାଏ । ଧରଯାଉ—ଗୋଟିଏ ଅଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନ ହେଲ୍—ରାମ ଯୋଜକାମକୁ ୬ ଦନରେ କରପାରବ ଶ୍ୟାମ ଓ ଦର ମିଶି ସେ କାମକୁ ଦୁଇ ଦନରେ କର ପାରବେ । ତା'ହେଲେ ଶ୍ୟାମ ଏକୁଟିଆ ସେ କାମକୁ କେତେ ଦନରେ କର ପାରବ ? ମୁଁ ଅବଶ୍ୟ ଚିତ୍ଦନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଭଲ ନମ୍ବର ଛିଆ ଥିଲ । କନ୍ତୁ ସେହି ଅଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନଟି ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ବଡ଼ ବୌର୍ଦ୍ଧିକ ସମସ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲ । ଯଥା—ପ୍ରଶ୍ନରେ ଥିବା ସେହି "କାମ"ଟି ଭକ୍ତରେ କୋଉ ପ୍ରକାର କାମ ? ଶାଗ ତୋଳବା ଗୋଟିଏ କାମ—ଆମ୍ବ ଗୋଟାଇବା ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ କାମ—ଡଲ ବୁଲାଇବା ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ କାମ—ମାଟି ଚକଟିବା ମଧ୍ୟ ତଦ୍ରୂପ ଏକ କାମ । ଏବଂ ଅଙ୍କ କଷିବା ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ କାମ ତଳେ ଗଣାଯିବକ ନାହିଁ, ତାଡ଼ା ଅଙ୍କ ମାଷ୍ଟ୍ରେ ତାଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେହିପର ରାମ, ଶ୍ୟାମ ଓ ଦର ଆଦ ମହାନ୍ କର୍ମୀମାନେ କଏ ଓ ସେମାନଙ୍କର ସାଧାରଣ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ଶକ୍ତ ଓ କର୍ମ ଦକ୍ଷତା ସହତ ସେମାନଙ୍କର ପାରବାରକ ଜଞ୍ଜାଳାଦର ବବରଣୀ ମଧ୍ୟ ସେ ପ୍ରଶ୍ନରୁ ମିଳୁନାହିଁ । ଏବଂ ସବୋପର ରାମଶ୍ୟାମ ଦାମ ନାମରେ ସତକୁ ସତ କେହି ବ୍ୟକ୍ତ ଅଛନ୍ତି କ ? ଓ କୋଉଠି ସେମାନେ ଥାନ୍ତି—ସେମାନେ ଡେଙ୍ଗା ନା ଗେଡ଼ା-ମୋଟା ସୋଟା ନା ପତଳା ଧେଡ଼େଙ୍ଗା-ଗୋରା ନା କାଳଆ ଏବଂ ସେମାନେ ସେହି ପ୍ରଶ୍ନସ୍ଥିତ କାମଟିକୁ କାହିଁକ କରନ୍ତି—ଓ କରସାର କଣ ପାନ୍ତି—ଏସବୁ ପ୍ରଶ୍ନ ମଧ୍ୟ ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଭତରେ ସେତେବେଳେ ଖେଳୁଥାଏ ଓ ତେଣୁ ମୁଁ ପ୍ରଶ୍ନଟିର ଉତ୍ତର ଦେଇ ନପାର ମାଡ଼ ଗାଲଖାଏ ।

ତା'ପରେ ନମେ ମୁଁ ସେମିତ ଆଉ ଟିକେ ବଡ଼ ହେଲ ଓ ମୋ ପାଇଁ ବଧବଦ୍ଧ ଭବେ ଗୋଟିଏ ଗଣିତ ବନ୍ଧ ଆସିଲ ସେ ବନ୍ଧଟିକୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦେଖିବା ମାତ୍ରେ ମୋ ମୁଣ୍ଡ ବରିଡ଼ଗଲ । ଆମେ ସେତେବେଳେ ପଢିଥିବା କୌଣସି ବହି—ସାହିତ୍ୟ, ଭୂଗୋଳ, ଇତିହାସ କି ପ୍ରକୃତି ପାଠ—ସେହି ଗଣିତ ବହିଟି ପରି ଏମିତି ଭୟଙ୍କର ଦେଖାଯାଉ ନଥିଲା । ସବୁ ବହିରେ ଉଣା ଅଧିକେ ନାନା ବରଣ ଛବିମାନ ଥିଲା । ବଗଲା, ଲୁକୁର, ପୁଷ୍ପ ଦେଉଳ, ପାପ, ନେଉଳ, ପାହାଡ଼, ଗଛ, ଚଢେଇ, ମାଛ, ଭାଜମଣ୍ଡଳ, ମଣିଷ, ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟ, ମେଘ, ବାବର ଆକବର ଦଶରଥ, ଋଷି, ଏପରିକ ଇନ୍ଦ୍ର ବାୟୁ ପ୍ରଭୃତି ଦେବଗଣଙ୍କର ଛବିମାନଙ୍କରେ ସେ ବହି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆକର୍ଷଣୀୟ ଥିଲା । ମାତ୍ର ଏଇ ରୁକ୍ଷ ଗଣିତ ବହିଟିରେ ମୂଳରୁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖାଲି ଅଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ଆଖିଦୃଶିଆ ଛବି ନଥିଲା । ତେବେ ବହି କଷ୍ଟରେ ମୁଁ ସେଥିରେ ଗୋଟିଏ ଘଣ୍ଟାର ଛବି ଆବଷ୍କାର କରିଥିଲି । ସେ ଛବିଟାର ଦେହ ମଧ୍ୟ କାଳ ମଞ୍ଜି ମିଞ୍ଜି ହୋଇ ଯାଇଥିଲା—ମାତ୍ର ତା' ଭିତରେ ଡଜନଟା କଣ୍ଟା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ୧୦ରୁ ୧୨ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସଂଖ୍ୟା ମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କାହାକୁ ନା କାହାକୁ ନର୍ଦ୍ଦେଶ କରୁଥିଲା । ଏବଂ ତା' ତଳେ ଅନ୍ତ କଷ୍ଟକର ପ୍ରଶ୍ନମାନ ଲେଖା ଯାଇଥିଲା । ଯଥା—ଘଣ୍ଟାକଣ୍ଟା ଯେତେବେଳେ ଦଶ ଉପରେ ଏବଂ ମିନିଟ କଣ୍ଟା ଯେତେବେଳେ ଦୁଇ ଉପରେ, ସେତେବେଳେ ଦଶଟା ବାଜ କେତେ ମିନିଟ ହୋଇଛି ? ଅଥବା ସେତେବେଳେ ଏଗାରଟା ବାଜିବାକୁ ଆଉ କେତେ ମିନିଟ ବାକି ଅଛି ?

ଯାଉନ୍ତୁ—ସେ ବହିଟାକୁ ଦେଖି ମୁଁ ଖୁବ୍ ବରିଡ଼ଗଲି । ସେ ଗୋଠା ଲେଖକ ବା ପ୍ରକାଶକ-ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ବହିଟାର ମଲାଟ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଗୋଟାଏ ଭଲ ଛବି ଦେଇ ନଥିଲା । ସାଧା ମଲାଟର ବହିଟା ଗୋଟେ ପିଢାଶୁଣୀ ଭଳିଆ ମୋ ଆଖିକୁ ଦିଶୁଥିଲା । ଚଣ୍ଡାଳଟା ବହି ଉପରେ ଗୋଟିଏ ସାମାନ୍ୟ ଛବି ମଧ୍ୟ ଦେଇ ପାରିଥାନ୍ତା—ଯୋଉଥିରେକ ପିଲାଟିଏ ମିଲାଟରେ ଦରଣଟିଏ କରୁଛି—ଓ ଗୋଟିଏ ପୁଷ୍ପି ବଗ୍ରଡ଼ା ତା ପାଖରେ ଗୁମ୍‌ସୁମ୍ ହୋଇ ବସିଛି ଓ ତାର ଟ୍ରେଟ ଭଉଣୀଟି କେତୋଟି କାଠି ସଙ୍ଗେ କେତୋଟି ବାଲଗରଡା ମିଶାଉଛି ଏବଂ ମିଶାଇ ନପାରି କାନ୍ଦୁଛି ? ମନେ ମନେ ଚଢ଼କର ଘୁରୁଥାଏ —ଫାଃଫଟ, ପାଠଟା ସେମିତି ପିଢାଶୁଣୀଆ, ମାଷ୍ଟର ସେମିତି ପିଢାଶୁଣୀଆ ଆଉ ଏ ବହିଟା ବି ସେମିତି ପିଢାଶୁଣୀଆ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏବଂ ସେହି ବହିଟାରୁ ଅଳ୍ପ ଶିଖିଲା ବେଳେ ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ଫଡ଼ୁଙ୍ଗି ଭଳି ବଢ଼ିଗଲା । ଅଳ୍ପକିଏ କଷିବାକୁ ପଡ଼ିଲେ, ବା ମାନସାଙ୍କକିଏ କଏ ପଗ୍ଧର ଦେଲେ, ସେହିଦିନୁ ମୋର ଆଖିକ ଘୋର ଅନ୍ଧାର ଘୋଟି ଆସେ । ବସ୍ତୁତଃ ଏହି ମାନସାଙ୍କ ବିଷୟରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ବିପଦ ଜନକ । ଜନ୍ମତଃ ଅଳ୍ପ ପ୍ରତି ମୋର ବିମୁଖତା ପେଛକ ବଢ଼ି ଗଲାଲ— କ୍ଲାସ୍‌ରେ, ସ୍କୁଲରେ, ଘରେ, ଏପରକ ଗାଁରେ ମଧ୍ୟ ମୋର ମୋଟା ବୁଦ୍ଧିଆ ବା ନବଦ୍ଧିଡ଼ିଆ ଅପବାଦ ସେଛକ ସେଛକ ମୁଖେ ମୁଖେ ପ୍ରଚାରିତ ହେବାକୁ ଲଗିଲ । ଆମ କ୍ଲାସ୍‌ରେ କୋଡ଼ିଏ ଜଣ ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀଙ୍କ ଭିତରୁ ଆମେ ଛଅଜଣ ଗ୍ରସ ଗର୍ଦ୍ଦଭ ଆଖ୍ୟା ଓ ଉପାଧି ସଦ୍ଦସମ୍ମତ ନମ୍ବେ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲୁ । ମୋ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଦୁଇଜଣ ହେଲେ ମାଧିଆ ବାଳକ, ତାକୁ ଆମେ ମାଧା ବୋଲି ଡାକୁଥିଲୁ—ଏବଂ ତା'ର ମାଧା ବା ମାଧିଆ ନାମ ସଙ୍ଗେ ଗଧା ବା ଗଧିଆ ଉପାଧିଟି ବେଶ୍ ଖାପିଯାଏ ଓ ଭଲ ଶୁଣାଏ । ଯଥା ଗଧା ମାଧିଆ ବା ଦଧିଆ ମାଧା । ଏବଂ ସେଥି ପ୍ରତି ତାର ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଲଜ୍ଜା ବା ଅପମାନ ବୋଧ ନଥାଏ । ତାକୁ ସେମିତି ଡାକିଲେ ବା ତା' ପିଠିରେ ଦୁଇବଧା ଥୋଇ ତାକୁ ସେଇ ନାମରେ ଡାକିଲେ ସେ ବରଂ ହସି ହସି ଗଡ଼ିଯାଏ । "ଧ" ଅନୁପ୍ରାସଟି ତା' କାନକୁ ବଡ଼ କୁଡୁକୁଡୁଆ ଲଗେ । (ଆହା ! ଥାଉ ଥାଉ ତା' ବିଷୟରେ ଆଉ କଛୁ କହିବ ନାହିଁ । ତାକୁ କୁଷ୍ଠରୋଗ ହେଲ ଓ ସେ ଘା' ଘାଉଡ଼ ହୋଇ ତାଙ୍କ ବାର ବାରଣ୍ଡାରେ ଛୁଣ୍ଡା ହେଁସ ଓ କନାରେ ଶୋଇ ଶୋଇ ମାଛ ଭାଆଁସ ମଣା କାମୁଡ଼ା ଖାଇ ଖାଇ, ଦିନେ ମରିଗଲ । ଏବଂ ତାକୁ ତା' ଭାଇମାନେ କିଣେ କରସିନରେ ପୋଡ଼ି ଦେଲେ ।

ଆର ଗର୍ଦ୍ଦଭଟିର ନାଁ ହେଉଛୁ ପୋବନା ଶେଣ । ସେ ଝୋକାଖ କନ୍ତୁ ସଲକୁ ସତ ଏତେ ନବଦ୍ଧିଆ ନୁହେଁ । ବାହି ଆଉ ଡାଗର ପୁଅ ଖେଳରେ ମଜା ଓସ୍ତାଦ୍ । ଡାଳ ମାଙ୍କୁଡ଼ୀ ଖେଳରେ ତାକୁ ମାଙ୍କଡ଼ ବ ପାରିବେ ନାହିଁ । ତା'ଛଡ଼ା, ତା'ଠାରେ ରୋରକଲା ମଧ୍ୟ ଥିଲ । ଏବଂ ମିଛ କହିବାରେ ତା' ଘାଣ୍ଟିରେ ବାଣ୍ଟୁଳୀ ବାଜିବ ନାହିଁ । ବେଳେ ବେଳେ ମାଡ଼ ଫଜଳଦ ଖା ମଧ୍ୟ କରେ । ହେଡ୍ ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ଟ୍ରଙ୍କ୍ ଫିଟାଇ ଟଙ୍କା ଚୋର କରିବା ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଗୋବିନ୍ଦ ସେନାପତି ବାର ନଡ଼ିଆ ଗଛରେ ବୁଦ୍ଧରେ ଚଢ଼ି ନଡ଼ିଆ ପାର ଆଣିବା ଯାଏ ସବୁ ଅସାଧ୍ୟ ସାଧନ କର୍ମମାନ କର

Digitized by srujanika@gmail.com

ମଧ୍ୟ ସେ ଆପଣାର ଜାଲଆଡ ବୁଦ୍ଧି ବଳରେ ମୁକୁଟ୍ ନର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖସି ଆସେ । ଅଥଚ ଏଇ ଅଙ୍କ କଷିଲ୍ ବେଳକୁ ତାର ସେ ବଚନ ବୁଦ୍ଧି ଆଦୌ କୁଳାଏ ନାହିଁ । ଗଣିତ ସାର୍ ଙ୍କ ଠାରୁ ଗଧ ଗାଳତ ଶୁଣେ—ବେତ ମାଡ଼ ମଧ୍ୟ ଖାଏ । କନ୍ତୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା—ସେଥିପାଇଁ ମଧ୍ୟ ତାର କୌଣସି ଶୋଚନା ନଥିଲ୍ । ତାକୁ କେହ୍ନ ବୁଦ୍ଧିମାନ ବା ବୁଦ୍ଧିଘ୍ରାନ କହିବା ଉପରେ —ବା ଘୋଡା କ ଗଧ କହିବା ଉପରେ ତାର କଚ୍ଛ ଗୁରୁତ୍ୱ ନଥିଲ୍ । ସେ ତାର ଗ୍ଲେଶ୍ୱ ପଜଜଡାସ୍ତ ଓ ମିଚ୍ଚ କହିବାର କ୍ଷମତାକୁ ନେଇ ଆନନ୍ଦରେ ଥାଏ ।

କନ୍ତୁ ସବୁଠକ ଶୋଚନା ମୋର । ସବୁଠକ ଦୁଃଖ ମଧ୍ୟ ମୋର । ମାଡ ଖାଇବା ପ୍ରତି ମୋର ସେତେ ଆପତ୍ତି ନଥିଲ— (କାରଣ, ଆମେ ସେତେବେଳେ ଗୋଟିଏ ନାତବାକ୍ୟ ବାରମ୍ବାର ଶୁଣୁଥିଲୁ ଯେ ମାଡ ଖାଇଲେ ପାଠ ଆସେ ।) ଏଇ ନବ୍ଦ ଛିଆ ଓ ଗଧ ଉପାଧ୍ୟି ପ୍ରତି ମୋର ମୋର ଖୁବ୍ ବ୍ୟଥା ବେଦନା ବୋଧ ରହିଥିଲ । ମୁଁ ଜଜକୁ ଖୁବ୍ ଆଦ୍ତ ଏବଂ ଅପମାନିତ ମନେ କରୁଥିଲ । ଦିନେ ଆମ ସେକେଣ୍ଡ ପଣ୍ଡିତେ ଅଙ୍କ ସାରଙ୍କ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ଆମ କ୍ଲାସକୁ ଆସି ଆମ ସାଙ୍ଗେ ନାନାଦ ମଜା ଗପ କଲେ । ଏବଂ ତାର ଭିତରେ ସେ ଗୋଟିଏ ମାନସାଙ୍କ ମଧ୍ୟ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ—ସେଇଟି ହେଉଛି—ଗୋଟିଏ ଗଛରେ ଶହେ ଛଅଟି ଚଢେଇ ବସିଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ବନ୍ଧୁକ ବାଲ୍ଦ ଆସି ବନ୍ଧୁକ ଲାଛୁ ଦେବାରୁ ସେଥିରୁ ଛଅଟି ଚଢେଇ ମର ତଳକୁ ଖସି ପଡିଲେ । କହିଲ ଦେଖି—ଗଛରେ ଆଉ କେଇଟା ଚଢେଇ ରହିଲେ ? ଆମ କ୍ଲାସର ପ୍ରଥମ ଗଧ ମାଧା ବାଳକ ମୂଳରୁ ପ୍ରଶ୍ନଟା ବୁଝି ପାରିଲ ନାହିଁ । ଚଢେଇ ଓ ଗଛ କଥାଟା ବୁଝିଲ । ମାନ ବନ୍ଧୁକ ଶବ୍ଦଟା ଓ ଲାଛୁଦେବା ହିଂସ୍ରାଟି ତାକୁ ବଡ ଅଡୁଆରେ ପକାଇ ଦେଲ୍ । ସେ ଖାଲ ପ୍ରଶ୍ନଟି ଶୁଣି କୁରୁ କୁରୁ ହୋଇ ହସି ଲଗିଲ । ତା'ପରେ, ଆମର ୨ୟ ଗର୍ଭଭ ସୋବନା ଶେଣ ମୂଳରୁ ସେ ପ୍ରଶ୍ନଟି ଶୁଣି ନଥିଲ୍ । ସେ ଝରକା ବାଟେ ବାହାରକୁ ଗୁହାଁ ବାରେଣ୍ଡାରେ ଉଙ୍କି ମାରୁଥିବା ଆଉ ଗୋଟାଏ ବଜାତ ଟୋକାକୁ ଆଙ୍ଗିମାର କଣ ଇସାର ଦେଉଥିଲ । ଜଣ୍ଟୁ ତା' ମୁଣ୍ଡରେ କୌଣସି ଦୁଷ୍ଟ ବୁଦ୍ଧି ଖେଳୁଥିଲ । ମୁଁ କନ୍ତୁ ପ୍ରଶ୍ନଟିକୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଭଲ କରି ଶୁଣି ତାର ଉତ୍ତର ଠିକ୍ କରି ନେଇଥିଲା ମନେ ମନେ । ଏବଂ ସାର୍ ଯେତେ ବେଳେ "କଏ କହିପାରିବ ଦାନ୍ତ କେତେ" ବୋଲି ଆଦେଶ ଦେଲେ, ସେତେବେଳେ ଅନ୍ୟ ବୁଦ୍ଧିମାନ ଗଣିତଜ୍ଞ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ହାତ କେକଲ ! ମାତ୍ର ସାର୍ ମୋଭଳ ବଡ଼ ଆଖ୍ୟାତ ଗର୍ଦ୍ଦଭକୁ ନ ପଚାରି, ଜଣ ଜଣ କରି ବୁଦ୍ଧିମାନ ମାନଙ୍କୁ ପଚାରି ଗଲେ । ଏବଂ ସବୁ ଗଣିତ ପଣ୍ଡିତ ବୁଦ୍ଧିଆ ଛାତ୍ରମାନେ—ଏହି ପ୍ରଶ୍ନଟିକୁ ସାମାନ୍ୟ ଫେଡାଣ ମାତ୍ର ଭାବି ୧୦୬ ରୁ ୬ ଫଖ୍ୟାଏ ଫେଡ଼ି ଦେଇ "ଶହେ ଚଉଦ—ଶହେ ଚଉଦ" ବୋଲି । ମାତ୍ର ମୁଁ ହଠାତ୍ ବୁଦ୍ଧିମାନମାନଙ୍କ ପଉନରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜହ୍ନାହିତ ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇଥିଲି ଖୁବ୍ ବଡ ପାଟିରେ କହି ଉଠିଲି—ସାର୍ ! ଆଜି ଗୋଟିଏ ବି ଚଉଦ ଗଛରେ ରହିଲେ ନାହିଁ । ସାର୍ ମୋ ଠାରୁ ଏତେକ ଶୁଣି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଘଣ୍ଟେ ରହିଲେ ମୋ ମୁହଁକୁ ? ଗଧାର ପୁଣି ଏତେ ମେଧା ! ଏବଂ ପରୀକ୍ଷିତ ବୁଦ୍ଧିମାନ ଅଙ୍କ କଷାଳୀମାନେ ମୋ ଉତ୍ତର ଶୁଣି ମୋର ଫେଡାଣ ଜ୍ଞାନର ଏହି ଶୋଚନୀୟ ପରିଣତି ଦେଖି ହସି ଉଠିଲେ । କନ୍ତୁ ସାର୍ ଯେତେବେଳେ ମୋ ଉତ୍ତରଟିକୁ ଠିକ୍ ହେଲା—ଏବଂ କେମିତି ଠିକ୍ ହେଲା—ତାର କାରଣ ବୁଝାଇ ଦେଲେ—ସେତେବେଳେ ଯାଇ ସେମାନେ ବୁଝିପାରି ଲଜ୍ଜିତ ହେଲେ ଓ ମୋ ଉପରେ ପ୍ରଥମ ଥର ଲାଗି ଈର୍ଷାନ୍ୱିତ ହୋଇ ଗଲେ ।

ମୋ ଉତ୍ତରଟି ଠିକ୍ ହେବାର କାରଣ ହେଲା—ମୁଁ ଶହେ ଛଅ ଓ ଛଅ ସଂଖ୍ୟା ଦୁଇଟିର ହରଚମତ ନିଆ ଆଉକୁ ମନ ନଦେଇ ବନ୍ଧୁକର ଶବ୍ଦ ଓ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ବା ସ୍ୱାପୁର ଗତିବଧି ସମ୍ବନ୍ଧେ ବେଶ୍ ଜାଣିଥିଲି । କନ୍ତୁ ଆମ କ୍ଲାସର ସେଇ ତଥାକଥିତ ବୁଦ୍ଧିମାନ ଅଙ୍କ କଷାଳ-ମାନେ ଶହେ ଛଅଟି ପକ୍ଷୀଙ୍କୁ କେବଳ ଶହେ ଛଅଟି ସଂଖ୍ୟା ବୋଲି ମନେ କରିଥିଲେ ।

ସେଦିନ ସେକେଣ୍ଡ ପଣ୍ଡିତ ଆଜି ଗୋଟିଏ କଜଭୁକଆ ମାନସାଙ୍କ ମଧ୍ୟ ପଚାରିଲେ—ତା' ହେଲା—

ଚାରଶ ଅଶୀ—ଶୂନ ନେଇଗଲା ବୁଢୀ ମାଇପୀ—ରହିଲା କେତେ ? ଗଲା କେତେ ?

Digitized by srujanika@gmail.com

ଆମ କ୍ଲାସର ବୁଦ୍ଧିମାନ ଗଣିତ-ବେତ୍ତାମାନେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଗୁଣରେ ଅଶୀରୁ ମନେ ମଥନ ଶୂନ୍ ଲଗାଇ ଦେଇ ୪୮ ରଖିଲେ ଓ ୪୮୦ ରୁ ପୁଣି ୪୮ ଫେଡ ଦେଇ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଫେଡାଣ ଫଳ ବାହାର କରି ସମସ୍ୱରରେ କହି ଉଠିଲେ—୪୩୨ ସାର୍ ୪୩୨ । ଗଲା ୪୩୨—ରହିଲା ୪୮ ।

ସେକେଣ୍ଡ ପଣ୍ଡିତେ ହସି ହସି ମୋ ମୁହଁକୁ ଗୁହାଲେ, ମୁଁ ସାମାନ୍ୟ ଡର ଡର କହିଲି—କଛୁ ସାର୍ ଗଲା ନାହିଁ । ଯାହା ଥିଲା ସେଇଆ ରହିଲା —ସେଇ ୪୮୦ ।

ଏଥରକ ମଧ୍ୟ ସେକେଣ୍ଡ ପଣ୍ଡିତେ ମୋ ମୁଣ୍ଡକୁ ବସ୍ତୁପୁଟରେ ଗୁହିଁ ରହିଲେ ଓ ମୋ ସମ୍ବନ୍ଧେ ମତ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ ସ୍ଥିର କରି—ଅନ୍ୟ ପିଲାମାନଙ୍କୁ "ଶୂନ" ଶବ୍ଦଟିର ସାଂଖ୍ୟ ଅର୍ଥ ବ୍ୟତୀତ, ତାର ଅନ୍ୟ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ବୁଝାଇ ମୋ ଉତ୍ତରଟିର ସଠିକତା ପ୍ରମାଣ କଲେ । ଏବଂ ଏଥର ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ବୁଦ୍ଧିମାନ ପିଲାମାନେ ମୋ ଆଡ଼କୁ ବସ୍ତୁପୁ, ଘୃଣପୁ ଓ ଈର୍ଷା ମିଶ୍ରିତ ଗୁହାଣୀରେ ଅନାଇ ରହିଲେ । ଏମିତି ଏମିତି ସେଦିନ ସେକେଣ୍ଡ ପଣ୍ଡିତେ ଆଉ ଗୁରି ପାଞ୍ଚୋଟି କୌତୁକ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିଲେ—ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଉତ୍ତର ଭୁଲ ହେଲା ଓ ମୋ ଉତ୍ତର ଠିକ୍ ହେଲା ।

ସେଇ ଦିନଟି ଥିଲା ଜାଣ ମୋ ଜୀବନରେ ସୌଭାଗ୍ୟତମ ଦିନ । କାରଣ ମୁଁ ମନେ ମନେ ସେଦିନ ନିଜକୁ ବୁଦ୍ଧିମାନ ବୋଲି ଭାବି ପାରିଲି । ଏବଂ ଅଙ୍କ ନ ଆସୁଥିବାରୁ ଯେଉଁ ନବ୍ୟ ବୁଦ୍ଧିଆ ଏଙ୍କ ଗୁଡା ଉପାଧି ପାଇଥିଲି, ତାକୁ ମନେ ମନେ ଉପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ଲଗିଲି । ଏବଂ ଅଙ୍କ ପଢାଉଥିବା ଶିକ୍ଷକ ମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ମୋର ଘୃଣା ଓ ବିଦ୍ୱେଷ ମଧ୍ୟ ବଢିବାକୁ ଲଗିଲା ।

ମୋର ଆଜି ଗୋଟିଏ ଗୁଣ ଥିଲା । ତା' ହେଲା ମୁଁ ପଦ ମିଳାଇ ପଦ୍ୟ ରଚନା କରି ପାରୁଥିଲି । ମୋର ସେ କାଳ ରଚିତ କେତୋଟି ପଦ୍ୟର କେତେକ ଧାଡ଼ୀ ମନେ ପଡୁଛି । ଯଥା—

କଜଳ ପାତିଟି ଗାଉଛୁ
କେତେ ମଧୁର ଗୀତ
କଳା ବୋଲି ତାକୁ କମ୍ପାଇଁ
ଗାଳ ଦେଉଛ ମିତ ?

Digitized by srujanika@gmail.com

କମ୍ବା—

ଝପ୍‌ଝପ୍ ପଡେ ବରଷା
ଆକାଶ ନ ଦଶେ ଫରସା ।
ଘଡ଼୍ ଘଡ଼୍ ଡୁଏ ଘଡ଼ଘଡ଼
ଚଡ଼୍ ଚଡ଼୍ ମାରେ ଚଡ଼୍‌ଚଡ଼
ଗୁଇଁ ଗୁଇଁ ମାରେ ବଜୁଳ
ଗଛରେ ପାଚୁଛୁ ପିଜୁଳ ।
କେଁ କେଁ କେଁ କଝର
ବେଙ୍ଗ ପଢୁଅଛୁ ମନ୍ତର ।
ପଚ ପଚ ଡୁଏ କାଦୁଅ
ମାସୁଝାର ନାମ ଗ୍ରେଦୁଅ
ଗମ୍ଭୀର ସେପଝୁ ବରଷା
ମାଡ଼ ଆସୁଅଛୁ ସଦ୍ୟସା ।
ଦନରେ ଘୋଝଇ ଅନ୍ଧାର
ଘରୁ କେହ୍ନ ନୁହେଁ ବାହାର ।

ଏମିତି ଏମିତି ପଦ ମିଳାଇ ବହୁ ପଦ୍ୟ ମୁଁ ଲେଖୁଥିଲ । ଲେଖିବାକୁ ବସିଲେ ଗ୍ଭଁ ଗ୍ଭଁ ଶବ୍ଦମାନ ଜୁଟି ଯାଉଥିଲେ ଓ ପଦ ମଧ୍ୟ ମିଳ ଯାଉଥିଲ ଖତ୍ ସାଙ୍ଗରେ ଭତ୍—କଳ ସାଙ୍ଗରେ ବଳ—ମନ ସାଙ୍ଗରେ ଧନ କମ୍ବା ଗୀତ ସାଙ୍ଗେ ମିତ ମିଳାଇ ପଦ୍ୟ ଲେଖିବାରେ ମୁଁ ଘାଣ୍ଟ ଆତ୍ମପ୍ରସାଦ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲ । କନ୍ତୁ ଅଳ୍ପ କେତେକ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ସାଙ୍ଗଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ତାହା ମୁଁ ଆଉ କାହାକୁ ଦେଖାଉ ନଥିଲ । ବଶେଷତଃ ମୋର ସବୁଠାରୁ ପ୍ରିୟ ସାଙ୍ଗ ମାସ୍ଟାଧର ଷଡଙ୍ଗୀକୁ ସେ ସବୁ ପଢି ଶୁଣାଉଥିଲ । ଏବଂ ମାସ୍ଟାଧର ତାହା ଶୁଣି ଖୁବ୍ ଖୁସି ହୋଇ ଯାଉଥିଲ । ଏବଂ ଭବଷ୍ୟତରେ ମୁଁ ଜଣେ ବଡକବ ହେବ କୋଲ ଅନ୍ତଃକରଣରେ ଭବଷ୍ୟବାଣୀ କରୁଥିଲ । ଅବଶ୍ୟ "କବ" କାହାକୁ କହନ୍ତ ଓ କବ ହେବା ଖୁବ୍ ଭଲ ବା ବଡକଥା କ ନୁହଁ, ତାହା ମଧ୍ୟ ମତେ ଜଣା ନଥିଲ । କନ୍ତୁ ମାସ୍ଟାଧରର ଏକଥା ଶୁଣି ମତେ ଖୁବ୍ ଆନନ୍ଦ ଓ ଗର୍ବ ବୋଧ ହେଉଥିଲ । ମାସ୍ଟାଧର ମୋ ଭଳ କ୍ଲାସରେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅଭିମନ୍ୟୁ ତ ସେ ଚାରି ଯୋଦ୍ଧା ବଂଚିଯାଥିବା ବାର୍ତ୍ତା ସୁଭଦ୍ରା ସଙ୍ଗେ ଖାଁ ବାଡାଇବାକୁ ଦଉଡାଇ ଘରୁ ମୋ ପାଖକୁ ବନ୍ଦୁକ ଧରିଥିଲା ।

ସେ ସମୟେ ଚନ୍ଦ୍ରଭା ଯେ—ଖୁବ୍ ବୁଦ୍ଧି ଥା ନଥେଲେ ତେବେ ତାର ଦୋଷ ଖାଇବେ ନାହିଁ । ତଥାପି ହାତରେ ଖୁବ୍ ଭଲଖାରାପ ଓ ମାନା ତରୁଣ୍ଡି । ମୁଁ ମନେ ମନେ ଭାବେ—ଦୂର୍ତ୍ତେରି ! ମୁଁ ତ ତାର ଦେବର ? ତାର ନା ଦୋଷ । ତଥାପି ମୋ ମନ ଭିତରେ ସବୁବେଳେ ଅନ୍ତ ନଥିଲା ମୁଁ ଖୁବ୍ ତରୁଣ ଆଉ ସୁନ୍ଦର ବୋଲରେ ତାହାକୁ—ମାପ୍ୟାଧର ! ମତେ ତ ଅଙ୍ଗ ଆସୁନାହିଁ । ମୋର ଏତେ ବୁଦ୍ଧି ନାହିଁ ଯେ ମୁଁ କାର ଦେବର ?

ମାପ୍ୟାଧର ମୋର ଏମିତି ସାଜ ଯେ ମୋର ଦୃଶ୍ୟ ସେ ସହ୍ୟରେ ନାହିଁ । ଏବଂ ମୋର ଅଭିମାନ ବା ଅଭିମାନନା ସେ କେବେ ସହ୍ୟ କରି ପାରେନା । ମୋତେ ଅଙ୍ଗ ଆସୁ ନଥିବା ବା ପଣ୍ଡିତା ଖାତାରେ ମୋର ଅଙ୍କରେ ଶୂନ୍ୟ ବା ଗୋଲ ଛଅ ଦେଇଥିବା ସେ ଜାଣିଥିଲା । ଏବଂ ସାର୍ଟ ଖୁଲରେ ମୋର ଅବୁଝିପ୍ରା ଏବଂ ଗଧା ଅଭିଯୋଗ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମଧ୍ୟ ସେ ଶୁଣିଥିଲା । ଏବଂ ମନେ ମନେ ଖୁସୋଷ ଖୋଜୁଥିଲା, ତେମିତି ମତେ ଜନେ ମୋର ଚାଷ ପିଲଙ୍କ ଆଗରେ ସବୁଠାରୁ ବୁଦ୍ଧିମାନ ବୋଲି ପ୍ରମାଣ କରି ପୁରିବ ।

ଜନେ ମୁଁ "ସାଧବ ବୋହୂ" ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ଘୁଲୁଘୁଲଆ ପରି ଲେଖିଥିଲି । ତାକୁ ମାପ୍ୟାଧରକୁ ପଢାନେ ସେ ଖୁବ୍ ଜରୁରୀ ଏବଂ ଉତ୍ତାଳରେ ଫାଟି ପଡିଲା । ସେ ଚନ୍ଦ୍ରଭା—ଠିକ୍‌ଥରୁ ଏମିତି ପଢା ଯେ ଲେଖିଲାଣି, ସେ ଜାଣେ ସବୁଠାରୁ ବୁଦ୍ଧିମାନ ଓ ବଡ ଦେବେ ଗୋଟାଏ ମସ୍ତବଡ ଚଢ ଦେଇ ମୋର ସେଇ ପଢାରୁ ଦେଖୋଟି ଧାଡ଼ି ବର୍ତ୍ତମାନ ବି ମନେ ଅଛି ।

ନାଲ ଘୁଲୁ ଘୁଲୁ ସାଧବ ବୋହୂ
ବୁଝାରେ ଆଉ କୁ ? କୁଆରେ ଘାଉ ?
ତବ ଭେଲ ତୋତେ ତନ୍ତିଣୀ ପାଟ ?
ଓଢଣା ପଟାଇ ଘୁଲୁଚୁ ବାଟ ।
ଆମକୁ ଦେଖିଣ ଘାଉଚୁ ଲୁଚ
ଆମେ କଣ ତୋର ଦେଉଥିବୁ ଜ ?

Digitized by srujanika@gmail.com

ଜ କଅଁଳ ତୋର ଝିକ ଦେଢ଼ଝି
କେଉଁ ଛନ୍ଦ ତୋତେ ଚଢି ଅଛୁଝି ?
ସବୁଜ ଘାସର ଗାଲରୁ ତରେ
ଘଲୁଅଛୁ ଲୁହ କେତେ ମନ୍ତରେ ।
ସାଧବ ଝିଅଲେ ସାଧବ ବୋଦୁ
ଶୋଲରେ ତୋଦର ଜଗତ ମୋଦୁ ।

ଏହ୍ନ କବତାଟିକୁ ସେ ମୋ ହାତରୁ ଝିଙ୍କି ନେଇ ଜନର ପଚେଷରେ ରଖିଲା । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ସେଇଟି ଆଉ ମାଗିଲ ନାହିଁ । ତା' ପରଦନ ଷ୍ଟାଲରେ ସେ ଆମ କ୍ଲାସକୁ ଆସିଲା । ଏବଂ ସେ ପିଣ୍ଡଅଡ଼ରେ ଶିକ୍ଷକ ନଥିବାରୁ ସେ ପଚାଶିକୁ ସେ ପାଞ୍ଚିଜର ପଢି ଆମ କ୍ଲାସ ପିଲାକୁ ଶୁଣାଇଲା । ଆମ କ୍ଲାସର ବୁଦ୍ଧିଆ ଅଙ୍କ କଷା ପିଲା କେତେଜଣ ମାସ୍ଟାଧର ମୁହଁରୁ କବତାଟି ଶୁଣି ଖତ୍ ଖତ୍ ଟେଲେ । ଏବଂ ପଚ୍ଛଣଲେ—ଏ କବତା କଏ ଲେଖିଛୁ ? ସେତେବେଳେ ମାସ୍ଟାଧର ମୋ ଆଡକୁ ଅଙ୍ଗୁଳ ନଚର୍ଦ୍ଦେଶ କଣ ଖତ୍ ନାଟକୀୟ ଭଙ୍ଗୀରେ କହିଲା— ଏହ୍ନ ଯେ ସେଠି ବସିଛନ୍ତି କବ ଶ୍ରୀ ନୀଳମଣି ସାହୁ । ମୁଁ ସେତେବେଳେ ଖତ୍ ଗର୍ବିତ ବୋଧ କରୁଥାଏ । କନ୍ତୁ ସେହ୍ନ ପିଲାମାନେ ହଠାତ୍ ହସି ଛଠିଲେ । ତାଙ୍କ ଭତରୁ ଜଣେ ମୋତେ ଘୃଣ୍ଣି ଛୁଘଲଇ କଣ କହିଲା—ଯାହାକୁ ସାମାନ୍ୟ ଫେଡାଣ ଡରଣ ଆସୁ-ନାହିଁ—ସେମିତିଆ ଗଧ କେବେ ଏମିତି କବତା ଲେଖି ପାଶବ ନାହିଁ । ଅସମ୍ଭବ ।

ପ୍ରକାଶ ଆଉ ଜ, ଆମେ ସେତେବେଳେ ସପ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀରେ ଉକ୍ତଭବ ମଧୁସୂଦନ ଘୁଣ୍ଡଙ୍କ "ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରସଙ୍ଗ" କହ୍ନ ପଢୁଥିଲୁ ଏବଂ ସେ କାଳର ଜଣେ ଭଣ୍ଡାକ୍ୟୁଲର ପଣ୍ଡିତ ଏ କଲଇଦ୍ର ନାପ୍ଟକ ଆମକୁ ତାହା ପଢାଉଥିଲେ । ମୁଁ ମୋ ଜୀବନରେ ଏପଶ ସାହିତ୍ୟ ଶିକ୍ଷକ ଆଉ ଦେଖି ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ସେତେବେଳେ ଘୁଇଶ ବର୍ଷ ବସ୍ପ ଏବଂ ଅତି ମଧୁର ଗଳାରେ ଚମତ୍କାର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଘୁଚୁଘ୍ଟ ସହ ସେ "ଜୀବନ ଚନ୍ତା" ଭଳି ବୈରାଗ୍ୟଭବ ସମ୍ବଳତ ସେହ୍ନ ପ୍ରସିଦ୍ଧ କବତାଟି ପଢାଇବା ପରେ ମୋର ମନ ସେତେ-

Digitized by srujanika@gmail.com

ବେଳେ ଏଡେ ବୈରାଗ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଗଲ ଯେ, ମୁଁ କଣ୍ଠଦିନ ଧରି ବଡ଼ ଶକ୍ତ ଓ ବବକ୍ତ ମନେ କଲ । ଏବଂ ମାପ୍ପାଧର ସଙ୍ଗେ ଘର ଛାଡ଼ି ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ହୋଇ କୁଆଡ଼େ ଚାଲିଯିବାକୁ ମସୁଧା କରୁଥିଲ । ଆମର ମଧ୍ୟ ଥରେ ଘର ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବାର ଦିନ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଯାଇଥିଲ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ସେତେବେଳେ ହଠାତ୍ ଆମ ସ୍କୁଲର ପଞ୍ଚମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ୁଥିବା ଜଣେ ଛାତ୍ରୀ କୁମାରୀ ମଞ୍ଜୁଲତାର ପ୍ରେମରେ ମୋର ଆଡୁ ଏକ ପାଖିଆ ପଡ଼ିଯିବାରୁ ଏବଂ ବାଲ୍ୟକାଳରୁ ମା'ଛେଡ଼ାଣ୍ଡ ସାନଭାଇ ଓ ଭଉଣୀଙ୍କ ଦୂରବସ୍ଥା କଥା ଭାବି ମାପ୍ପାଧରର ମନ ଭ୍ରାତୃପ୍ରେମରେ ହଠାତ୍ ବଦଳିଯିବାରୁ ଆମର ଘର ଛାଡ଼ି ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ହେବା ପ୍ରସ୍ତାବ ସେଥରକ ଲଗି କାନ୍ଥ ଖାଇଗଲ । ଏବଂ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ସେ ଚିନ୍ତା ଆଉ ଥରେ ହେଲେ ବି ମନକୁ ଜୁଟି ନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ ମନ ଭିତରେ ମୃଦୁ ଚିନ୍ତା ପଶିଗଲାଣି ।

ସାହିତ୍ୟରେ ତେଣୁ ଆମ କ୍ଲାସର ପିଲାମାନଙ୍କର ଖୁବ୍ ଭଲ ପ୍ରବେଶ ଥିଲ । ସେଥିଲଗି ସେମାନେ ମୋ ଲିଖିତ କବିତାକୁ ବେଶ୍ ପସନ୍ଦ କଲେ ମଧ୍ୟ, ମୋର କବିତ୍ୱ ପ୍ରତିଭାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କଲେ ନାହିଁ । ସେମାନେ ବାରମ୍ବାର କହୁଥାନ୍ତି ଯେ ମୋ ଭଳି ଗଦ୍ୟ ସେମିତି କବିତା କେବେ ଲେଖି ପାରିବ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ମୋର ପରମ ବନ୍ଧୁ ମାପ୍ପାଧର ସେମାନଙ୍କୁ ଛାଡ଼ୁ ନ ଥାଏ । ସେ ବରାବର ଜିଦ୍ କରି କହୁଥାଏ ଯେ ମୁଁ ଜଣେ ଭବିଷ୍ୟତରେ ବଡ଼ କବି ହେବି ଏବଂ ଏ କବିତାଟି ମୁଁ ଲେଖିଥିବା ସେ ନିଜ ଆଖିରେ ଦେଖିଛି । ମାପ୍ପାଧରର ଏତେଦୂର ଜିଦ୍ ଦେଖି—ମୋ କ୍ଲାସର ଜଣେ ପିଲା ମୋତେ ଚିଢ଼ି କହିଲା—

ତା' ହେଲେ ସେ କୋଉ କବିଙ୍କ ଲେଖାରୁ କପି କରିଥିବ ।

ଏ କଥା ଶୁଣି ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ବଜ୍ର ପଡ଼ିଗଲା । ମୁଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅପମାନିତ ମନେ କରି ଭିତରେ ଭିତରେ କାନ୍ଦୁଣି ମାଡ଼ୁଣି ହେଲି । କିନ୍ତୁ ମାପ୍ପାଧର ତଥାପି ସେମାନଙ୍କୁ ଛାଡ଼ୁ ନ ଥାଏ । ସେ ମୋର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କବିତା କଥା ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ କଲ । ସେଇଠି ଦି'ଜଣ ପିଲା ମାପ୍ପାଧରକୁ ଧରି ସେହି କବିତାଟିକୁ ଆମ ସାହିତ୍ୟ ସାର୍‌ଙ୍କୁ ଦେଖାଇବା ଲଗି ଅଫିସକୁ ଗଲେ । ମୁଁ

Digitized by srujanika@gmail.com

ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଗଲା । ଅଫିସରେ ସାହବ୍ଟ୍ୟ ସାର୍ ନଥିଲେ ।କିନ୍ତୁ ଗଣିତ ସାର୍ ମୁହଁଟାକୁ ଭୟଙ୍କର ଗମ୍ଭୀର କରି ବସିଥିଲେ ଓ ତାଙ୍କ ଆଗରେ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ତାଙ୍କର ବେତଟି ମଧ୍ୟ ଥୁଆ ହୋଇଥିଲା । ପିଲାମାନେ ମୋତେ ଅପମାନ ଦେବା ଲଗି ଏତେ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇଥିଲେ ଯେ ସେଇ କବତାଟିକୁ ଅଙ୍କ ସାର୍‌ଙ୍କୁ ଦେଖେଇ କହିଲେ—ସାର୍ ! ଏ କବତାଟିକୁ ପଢ଼ନ୍ତୁ । ପ୍ୟାକୁ କୁଆଡ଼େ ମାଲମଣି ଲେଖିଛୁ ! ଗଣିତ ସାର୍ କବତାଟିକୁ ନେଇ ଅଙ୍କ ବହିରେ ମୁହଁ ମାଡ଼ି ପ୍ରଶ୍ନ ଗୁଡ଼ାକୁ ଦେଖିଲା ପରି ମନେ ମନେ କବତାଟି ପଢ଼ିଲେ । ତା'ପରେ କଣ ଭାବି ବେତଟିକୁ ଧରିଲେ ଓ ସେଇ ବେତଟା ମୋ ଆଡକୁ ନୁଆଁଇ ମତେ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଡାକିଲେ—ହେପ୍ପ ! ଟୋକା ! ଏଠିକି ଆ ।

ମୁଁ ଡରି ଡରି ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଗଲି । ହାତ ଯୋଡ଼ିଲି ଭଲି କରି ଠିଆ ହେଲି । ସେ ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ବେତଟି ଛୁଆଁଇ ଧମକଲା ଭଳି ପଚାରିଲେ—

ଏ ପଦ୍ୟ ତୁ ଲେଖିଛୁ ? ସତ କହ । ନ ହେଲେ ତୋ' ପିଠି ଫଟେଇ ଦେବ ରେ ଛନ୍ନ ନମ୍ବର ଗଧା !

ମୁଁ ଡରି ଡରି କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ହୋଇ କହିଲି—ହଁ ସାର୍ ! ମୁଁ ଲେଖିଛି !

ଗଣିତ ସାର୍ ଫେର୍ ନାଲି ଆଖି କରି ମତେ ଧମକେଇଲେ—

ଗ୍ଲେପ୍ ଗଧା ! ଫେର୍ ମିଛ କହୁଛୁ ? ତୁ ପ୍ୟାକୁ କପି କରିନୁ ?

ମୁଁ ଏଥର ଜୋର୍‌ରେ କାନ୍ଦି ଉଠି କହିଲି—ନା, ସାର୍ । ମୁଁ କୋଉଠି କପି କରିନି । ନିଜ ବୁଦ୍ଧିରୁ ଲେଖିଛି । (ଭିତାଉ "ମନରୁ" ଶବ୍ଦଟି ଜାଗାରେ "ବୁଦ୍ଧି"ରୁ ଶବ୍ଦଟି କାହିଁକି ମୋ ତୁଣ୍ଡରୁ ବାହାର ପଡ଼ିଲ କେଜାଣି !)

ଗଣିତ ସାର୍ ସେଇ ବେତରେ ମତେ ଘାଦ୍ୱାରେ ପକାଇ ତାଣ୍ଡବ କରି କହିଲେ—

Digitized by srujanika@gmail.com

ବୁଝିଚୁ ଲେଖିଛୁ ? ତୋର ପୁଣି ବୁଦ୍ଧି ? ସ୍ୱାଃପ—ଫେଡ଼ାଣ ଆସୁନ ସପ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ୁଛୁ ! ବାର କାହାଣ ପନ୍ଦର ପଣ କୋଉଠ ଅଛୁ କହିଲୁ !

"ତେଇଶି ନୁଆଁ ଦୁଇଶ ସାତ ପଣ ବାର କାହାଣ ପନ୍ଦର ପଣ"—ଏହା ମୁଁ ଜାଣିଥିଲେ ବି, ସେତେବେଳେ ସେହି ଘୋର ଦୁଃଖ ଆଉ କ୍ରୋଧ ବେଳାରେ ମୋର ସେତକ ମନେ ପଡ଼ିଲ ନାହିଁ । ମୁଁ କେବଳ ପାପୁଲାରେ ଆଖି ବୁଜ କାନ୍ଦିବାକୁ ଲଗିଲ ।

ଗଣିତ ସାର୍ ମୋ ପିଠିରେ ଆଉ ଥାପ୍ପାରେ ପକାଇ କହିଲେ—

ଯାଃ ପଳା । ସ୍ୱାଃପ ଗଧ କାହିଁକା ।

ମୁଁ ସେଠାରୁ ପଳାଇ ଆସି ବଞ୍ଚିଲ । ମୋର କ୍ଲାସ ପିଲାମାନେ ମହା ଆନନ୍ଦରେ ଗଡ଼ ଜଗଲ୍ଲ ପରି କୋଳାହଳ କରି କରି କ୍ଲାସକୁ ଗୁଲିଲେ । ମାସ୍ଟାଧର କନ୍ତୁ ଘୋର ନୈରାଶ୍ୟ ଓ ଦୁଃଖରେ ମୋ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଆସିଲ୍ଲ ଏବଂ ଆମେ ଦୁହେଁ ଆଜି କ୍ଲାସକୁ ନ ଯାଇ ସ୍କୁଲ ଗ୍ରୁଣ୍ଡ ପଳାଇଗଲୁ । ମାନ ଘରକୁ ଗଲୁ ନାହିଁ । ନଈ କୂଳଆଡ଼େ ଗଲୁ । ନଈ କୂଳରେ ଯୋଉଠି ଗୋଟାଏ ବାଲକୁଦ ଅଛୁ—ଏବଂ ତାର ସାମାନ୍ୟ ତଳକୁ ଯୋଉଠି ଗୁଡ଼ଏ ତାଳ ଗଛ ଅଛୁ—ସେଇଠି ଗୋଟିଏ ନାଗାରେ ଯାଇ ଆମେ ବସିଲୁ । ଦୁଇ ବନ୍ଧୁ ଚପ୍ ଗପ୍ ଢୋଇ ଆଜି । କେହି କାହାକୁ କଛୁ କଥା କହୁ ନ ଥାଉଁ । ଅଳ୍ପ କ୍ଷଣ ପରେ ମାସ୍ଟାଧର ପାଟି ଖୋଲଲ୍ଲ । କହିଲ୍ଲ—ଏ ସ୍କୁଲରୁ ଧର୍ମ ଗ୍ରୁଡ଼ଗଲ୍ଲଣି । କନ୍ତୁ ମୁଁ ସେ କବଡାଟି ନଣ୍ଟୁପ୍ପ ସାହିତ୍ୟ ସାର୍ ଙ୍କୁ ଦେଖେଇବ । ଏ ଗଣିତ ସାର୍ ଗୋଟେ କ ମଣିଷ ? ଅଙ୍କ କଷି କଷି ତା' ବଦନ ଯାଉଛୁ । ସାହିତ୍ୟ ସାର୍ ନଣ୍ଟୁପ୍ପ ସବୁ କଥା ଜାଣି ପାରିବେ ।

ମୁଁ ମାସ୍ଟାଧର ଆଡ଼କୁ ବଡ଼ ବଷର୍ଣ୍ଣି ଆଖିରେ ଗୁହିଁଲି ଏବଂ କରୁଣ ସ୍ୱରରେ କହିଲି—ନାଃ ! ଆଜି କାହାକୁ ସେ କବତା ଦେଖେଇବା ଦରକାର ନାହିଁ । ସେମାନେ କେହି ବଶ୍ୱାସ କରିବେ ନାହିଁ ଯେ ମୁଁ ସେଇଟି ଲେଖିଛୁ । ସାହିତ୍ୟ ସାର୍ ମଧ୍ୟ ଅଙ୍କ ସାର୍ ଙ୍କ ଭଳି ମତେ ସନ୍ଦେହ କରିବେ । କନ୍ତୁ ମାସ୍ଟାଧର ! ମୁଁ ଆମ କୁଡାମଚଣ୍ଡୀଙ୍କ ଗଣ ପକାଇ କହୁଛୁ—ମୁଁ ସାନ୍ତାସବୁ ଲେଖିଛୁ, କୋଉଠୁ କପି କରି ନାହିଁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ମାସ୍ଟାରର ମୋର କଥାଶୁଣି କଛୁ ଉତ୍ତର ଦେଲ ନାହିଁ । କେବଳ ମୋର ହାତକୁ ଟାଣି ନେଇ ତାର କୋଳରେ ରଖି ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ବସିଲା । ସେଇଠ ମୁଁ କହିଲି—ବୁଝିଲୁ ମାସ୍ଟାରର ! ମୁଁ ଯାଉଛି—ମୁଁ ଯେବେ ବଡ଼ ହୋଇ ଆହୁରି ବହୁତ ବଡ଼ ବଡ଼ ପଦ୍ୟ ଲେଖିବି, ସେତେବେଳେ ଏହା ତାଙ୍କମାନେ ଜାଣିବେ ଯେ ମୁଁ କାହାଠାରୁ କପି ନ କରି ନିଜ ବୁଦ୍ଧିରୁ ସବୁ ଲେଖିଛି ।

ମାସ୍ଟାରର ମତେ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ କହିଲା—ଠିକ୍ କହୁଛୁ । କିନ୍ତୁ ସେ ଗଣିତ ସାର୍‌କୁ ଗୋଟେ ଶିକ୍ଷା ଦେବାକୁ ହେବ ।

ମୁଁ କହିଲି—ଚୁପ୍ ସେ କଥା । ଆ ଘରକୁ ପଳାଇବା ।

ଆମେ ଦୁହେଁ ଘରକୁ ଫେରିଲୁ । କିନ୍ତୁ ସେଦିନ ମୋ ମନ ଖୁବ୍ ଦବି ପାଇଥାଏ । ମୋର ହୃଦସ୍ପନ୍ଦନ ବଢାରି ହୋଇ ଯାଉଥାଏ । ସେଦିନ ସ୍କୁଲରେ ମତେ ଯୋଉ ଅପମାନ ମିଳିଲା, ମୋ ଜୀବନରେ ମୁଁ ସେମିତି ଅପମାନ ଆଉ କେବେ ପାଇ ନାହିଁ । ଅପମାନବୋଧ ମୋର ଜୀବନରେ ପ୍ରଥମ କରି ସେଇଦିନ ହିଁ ହେଲା । ତା' ପରେ ଦୁଏତ ବଉଳା ସମୟରେ ବଉଳା ଷ୍ଟେଜରେ ବଉଳା ଲୋକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମୁଁ ଯେ ଖୁବ୍ ଅପମାନିତ ନ ହୋଇଛି, ତା' ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ମୁଁ ଆଉ କାହାର ଅପମାନ ଇର୍ଷ୍ଟାକୁ ହୃଦସ୍ପନ୍ଦ ଭିତରେ ଘେନା କରିନାହିଁ । କାରଣ କ୍ରମଶଃ ମୋର ଧାରଣା ହୋଇଛି ଯେ, ଅପମାନ ଯେ ବିଷ—ଅବଶେଷରେ ସେହି ଲୋକହିଁ ଅପମାନିତ ହୁଏ । ଅପମାନକୁ ଗ୍ରହଣ ନ କଲେ ତାହାଁ ସେହି ଅପମାନକାରୀ ନକଟକୁ ଦିଗୁଣ ଶକ୍ତିରେ ଫେରସାଇ ତାକୁଇ ଆହାନ୍ତ କରେ । ମାତ୍ର ପିଲାଦିନର ସେ ଅପମାନ ମୁଁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ଭୁଲି ପାରି ନାହିଁ । ମୋର କଅଁଳ ମନରେ ସେ ଦିନ ଯୋଉ ଆଘାତ ଲଗିଥିଲା, ତାହାର ଜ୍ୱାଳା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟ ମୋର ମନରେ ଅଛି । ଏବଂ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଗୋପନ ଜ୍ୱାଳାଟି ମତେ ଶିକ୍ଷା ଦେଇଛି ଯେ ନଗ୍ନତା ନରପଶୁ ଲୋକଙ୍କୁ ଜାଣତ ବା ଅଜାଣତରେ ଅପମାନ କଲେ-ତାହା ବଣୁର ମାନବାତ୍ମାର ମର୍ମକୁ ସମସ୍ତଙ୍କର ଅଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଆଘାତ କରେ । ଜଣକର ଅପମାନ ସାରା ମାନବାତ୍ମାର ଅପମାନ ହୋଇଯାଏ । ମୁଁ ମୋ ଜୀବନରେ କାହାର ଆତ୍ମାକୁ ବାଧା ଦେଲି

Digitized by srujanika@gmail.com

ଲକ୍ଷ ଅନୁମାନ ହେଲ ନାହିଁ । ଜନ୍ମ ଉତ୍ସବରେ ଓ ମୋ ଜୀବନଭାଳ ଉତରେ ମୋ ବାପ ବଡ଼ଭେଇ ଅନୁମାନଙ୍କ ଦୋଇଚନ୍ତି କୋଳ ମୁଁ ପରେଶରେ ଦୃଷ୍ଟିବାକୁ ପାଇଛୁ । ମୁଁ ଜନ୍ମୁଛୁ—ତାଡା ଦୋଇଥିବ । ଏ ଦୃଶ୍ୟରେ ସଦଃ ଉତ୍ସାହୀ ଜଣମାନ । ଜନ୍ମୁ ଅନେ ମଧ୍ୟ ସବୁବେଳେ ସେ ସମ୍ଭବେ ଦେଉନ ନଥାନ୍ତି-ଓ ଅମର ଅଙ୍ଗଭାର-ପ୍ରମଣ୍ଡଳରେ ଜନ୍ମୁଛ ଥାପ୍ ଏ ଏଥରେ ଅଚଳାଚ ଦେଇଥାନ୍ତି । କେତେବେଳେ ବାଡା-ଦେହରେ ଗାଡ ବାଢ ଯାଇଥିବ, କେତେବେଳେ ବାଡ଼ା ମନ୍ଦିରେ ଅମ କଥାର କୁନ୍ତ ବାଳ ଯାଇଥିବ, କେତେବେଳେ ବା ଜଏ ଅମର ଚାହଲ୍‌ଜାଗ୍ର ଗୃହାଣୀର ଅଚାରଚର ଟାଉଁଚ ଉଡ଼ିଥିବ—ସେ କଥା ଅମେ କେମିତ ବା ଅସ୍ୱୀକାର କରିବା ? ସେଇଥି ଗାଇଁ ତ ଅଜ ଏନ୍ତୁ ଉଡାନ୍ତୁ ବାଡାଇଲ ମାନେ-ଯାଡା ଉପରେ ଅଖି ଉଡୁଛୁ—ମନେ ମନେ ଚାନ୍ତୁ ମୁଁ ନମୋ ନମୋ କରୁଥାଏ । ସେ କେତଟିଏ ଦେଲ ବ ବୁବୁରଟିଏ ଦେଲ-ଉଚ୍ଚଟିଏ ଦେଲ ବା ମଣିଷଟିଏ ଦେଲ । ବୈଷ୍ଣବ ମହାଜନମାନେ ମାନ୍ୟଜ୍ଞାନ ଯୋଡଟିକୁ ବ ବଡ଼ମାନ୍ୟ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଜବେଦନ କରିବାକୁ କହିଛନ୍ତି—ଜନ୍ମୁ ବଡ଼ମାନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତକୁ ମଧ୍ୟ ଅମାନ୍ୟ କଲ ବଡ଼କେଳେ ଅମେ ମୁହଁ ଫେରାଇ ନେଇଯାନ୍ତୁ ।

ଚୁଡ଼ ସେ କଥା । ସେଥି ଦନଠାରୁ ଆଜ କେବେ ବ ମୋର କରତା କଥା ଅମ ଝିଅରେ ଆଜ ପଡ଼ନାହିଁ । ଜନ୍ମୁ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଅଙ୍କ ପାଠଟିକୁ ଆପ୍ତୁଛ କରିବାକୁ ଜଉଁ ଉତଲ । ମାଝ ସେ ପାଠ ମୋ ବହାଣ ଦେଲନାହିଁ । ଏ ଜନ୍ମରେ ବ ଦେବା କଥା ନୁହେଁ । ମୋ ଧାତୁରେ ସେ ପାଠ ଟିକ ନାହିଁ । ତଥାପି ଯୋଗାଯୋଗି କର ଜୌଣସି ମତେ ମାଇନର ପଛପାରେ ଅଙ୍କ ଖେତରେ ଯେମତେମ ପାସ୍ ମାର୍କ ରଖି ପାସ୍ କରଇଲ ।

ତା'ପରେ ଅସିଲ ମୋର ହାଇସ୍କୁଲ ପାଠଢ଼ୋ ଅଧ୍ୟାୟ । ଆମ ଗ୍ରାମରେ ତ ହାଇସ୍କୁଲ ନଥିଲ । ତେଣୁ ଆମ ଗାଁଠାରୁ ପ୍ରାୟ ବଶ ପନର ମାଇଲ ଦୂରରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରାଚୀନ ସମୃଦ୍ଧ ଗ୍ରାମରେ ନୂଆ ଡୋଇ ହାଇସ୍କୁଲଟିଏ ଡୋଇଥାଏ ଏବଂ ତାର ଜିଲ୍ଲା ନାମ ଭାକ ଡୋଇଥାଏ । ମୁଁ ସେଠିକ ଉଲ-ଜ୍ଞେଲରେ ରହି ପାଠ ପଢିଲ । ଏଇଠି ଜାଣ ମାସ୍ଟାଧର ସଙ୍ଗେ ମୋର ଅଂଶିକ ଜଜ୍ଞେବ ଡେଲ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ମୁଁ ତ ମେସିନ ଚଳେଇବା ଭଲ ଶିଖି ନଥିଲି । ତା' ଛଡ଼ା ଗଣିତ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ପ୍ରତି ମୋର ଟୋଲ୍ଲ ଆତଙ୍କ । ସେ ମାଡ଼ା ଦେଉ ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ପରେ ନବମ ଶ୍ରେଣୀରେ ମୁଁ ସଂସ୍କୃତ ଅର୍ଥନାଲ ନେଲି ଏବଂ ବାଧ୍ୟତା ମୂଳକ ଅଙ୍କ ପେପରଟିକୁ ଖୁବ୍ ମନ ଦେଇ ଜଣେ ଭଲ ଅଙ୍କ ଜାଣିଥିବା ପିଲା ମାଙ୍କେ ପଚାରିଲି । କୋଉଏ ପଣ୍ଡିତ ନମ୍ବର ରଖୁଥାଏ । ତା' ଛଡ଼ା ଆଲଜେବ୍ରା ବା ଜ୍ୟାମିତ ଓ ତ୍ରିକୋଣମିତ ମଧ୍ୟ ମତେ କଣ୍ଠ କଣ୍ଠ ନମ୍ବର ରଖିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥାଏ । ମାଡ଼ ଏଇ ସ୍କୁଲରେ ମୋର ବନ୍ଧୁ ଗୁପ୍ତ ଗୁଣଗୁଡ଼ିକର ବିକାଶ ଲଗି ସୁଯୋଗ ମିଳିଲା । ଏଠାରେ ତର୍କ ସଭା, ହାତଲେଖା ପତ୍ରିକା, ବଉଳ ଖେଳ, ନାଟକ, ସ୍କାଉଟ୍ ଇତ୍ୟାଦିରେ ମୁଁ ଭାଗ ନେଇ ସ୍କୁଲରେ ଜଣେ ନେତୃ ସ୍ଥାନୀୟ ଛାତ୍ର ହୋଇଗଲି ଏବଂ ବଉଳ ଦଶରେ ମୋର କୃତିତ୍ୱ ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ହେତୁ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଛାତ୍ର ମହଲରେ ବେଶ୍ ଆଦୃତ ହେଲି । ଇତ ମଧ୍ୟରେ ମୋର ଦୈହିକ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ମଧ୍ୟ କ୍ରମଶଃ ଯୌବନ ଆଡ଼କୁ ଅଗ୍ରସର ହେଉଥିଲା ଏବଂ ଚେହେରାରେ ମୋର ଗୋଟାଏ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ଫୁଟି ଉଠୁଥିଲା । ଘର ଗୋଡ଼, ବନ୍ୟା, କଲେରା ସେତେବେଳେ ଗାଁ ଗଣ୍ଡାରେ ଖୁବ୍ ପ୍ରବଳ ହେଉଥାଏ ଏବଂ ସେତେବେଳେ ଜଣେ ନେତୃ ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍ୱେଚ୍ଛା ସେବକ ସ୍କାଉଟ୍ ଭାବେ ମଧ୍ୟ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଛାତ୍ର ମହଲରେ ମୋର ଖୁବ୍ ସୁନାମ ହୋଇ ଯାଇଥାଏ ଏବଂ ବଜାରରେ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ଲୋକେ ଖୁବ୍ ଜାଣିଗଲେ ଓ ଖୁବ୍ ସମ୍ମାନ ଦେଖାଇଲେ । ଦୋକାନୀମାନେ ବନାଦ୍ଧିଧାରେ ମତେ କାଳ ବାଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ପାନ ଓ ଜଳଖିଆ ବ ଦେଉଥିଲେ । ତା' ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୋର କବତା ଲେଖା ମଧ୍ୟ ବଢି ଘୁଲୁଲ ଏବଂ ସେ ସ୍କୁଲର ଘଣଶ ପିଲାଙ୍କ ଭିତରେ ପାଞ୍ଚ ଛଅ ଜଣ ଛାତ୍ର କବଙ୍କ ଭିତରେ ମୁଁ ଜଣେ ବୋଲି ଗଣ୍ୟ ହେଲି । ଏଠି କେହି ମୋର କବତାକୁ ଦେଖି କଟି କରିଛୁ ବୋଲି ସନ୍ଦେହ ମଧ୍ୟ କଲେ ନାହିଁ । ବରଂ ପ୍ରଶଂସା କଲେ । ପଢ଼ିଓ ସେତେବେଳକୁ ମୁଁ ଭଲ ଭାବେ ଜାଣି ପାରିଲିଣି ଯେ ସେହି ସ୍କୁଲରେ ଆଉ ଦୁଇଜଣ ଛାତ୍ର କବ ମୋଠାରୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଭଲ କବତା ଲେଖୁଛନ୍ତି ଏବଂ ରଧାନାଥ ଛତ୍ରାବଳୀର ବଡ଼ ଫଂକ୍ସ ମୋ ଅପେକ୍ଷା ସେମାନଙ୍କର ଅଧିକ ମୁଖସ୍ଥ ଥିଲା । ମୋ ଉପରେ ମୁଁ ସେତେବେଳେ ମୋର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ସ୍ୱରୂପ ଉପରେ ଖୁବ୍ ସଚେତନ ହେଲିଣି ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଉପରେ ମୋର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଓ ଗୁଣବତ୍ତାର ପ୍ରଭାବ

Digitized by srujanika@gmail.com

ସୃଷ୍ଟି କର ସାରଲଣି । ମୋ ଭଉଚୁ ସେହ୍ନ ମାଇଚଆ କଅଁଳ ଟ୍ରର୍ଣ କାଉର ବ୍ୟକ୍ତଉଚି ଲୋପ ଯାଇ ସାଇଥିଲ ।

ସେଚ୍ଚକ କେଲର କଥା । ମୋର ଜଣେ ଦଚଦଇ ଝିଅ ଭଉଣୀ ଧୋଇଆ ଗାଁରେ ଚବାହ କରଥିଲ । ସେ ଭଉଣୀଚି ପିଲଚନୁଁ ବାପ ମା' ଛେଉଣ୍ଡ ହୋଇ ଥିବାରୁ ମୋର ବାପା ମାଆ ତାକୁ ବଡ଼େଇ କୁଡ଼େଇ ବାଡ଼ା ଦେଇଥିଲେ । ଏବଂ ମୋର ସେହ୍ନ ଭଣୋଇ ଥିଲେ ଜଣେ ଅଚ୍ଚ ସରଳ ଭଦ୍ରଲୋକ । ସେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଖ୍ୱବ୍ ଭଲ ପାଉଥିଲେ ଏବଂ ଆଗେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ନଜ ଭଣୋଇଙ୍କଠାରୁ ଅଧିକ ମଣୁଥିଲୁ । ଆମେ କେବେ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଗଲେ ସେ କୋଚିନଧି ପାଇପାନ୍ତ୍ର । ମୋର ଦଚଦଇ ଝିଅ ଭଉଣୀଚି ଦୁଇଚି ପିଲଙ୍କୁ ଛୁଡ଼ ଅକାଳରେ ମରଗଲ । ସେଇ ଭଣୋଇଁ ମୋର ଆଉ ଦିଘାପୁ ବବାହ କଲେ ନାହିଁ । ଏବଂ ସେଥି ପୋଗୁଁ ତାଙ୍କର ଆମ ପ୍ରତି ସ୍ନେହ ସର୍ବଗ ଖ୍ୱବ୍ ବଢିଗଲ । ତାଙ୍କର ସ୍ୱଚ୍ଛଳ ପରିବାର—କନ୍ତୁ ସେ ଗାଁରେ କେହ୍ନ ମଧ୍ୟ ୪ର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀ ଯାଏ ମଧ୍ୟ ପାଠ ପଢି ନଥାନ୍ତ୍ର । ଛଅ ଘରଘର ମୋଟେଚ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ପ୍ରାପ୍ୟ ସମସ୍ତେ କୃଷୀ-ଗୁଡ଼ଆ, ତେଲା ଓ କରଣ । କୃଷ ଓ ବେପାର ସେ ଗାଁରେ ମୂଳ । କନ୍ତୁ ଗା ବାଲମାନେ ଖ୍ରସ୍ତ ଧାମିକ ଓ ସଂସ୍କୃତବନ୍ତ । ଖ୍ରଗବତ ଘର ଠାକୁରଣୀ ମନ୍ଦିର ଓ ମଡାଦେବଙ୍କ ମନ୍ଦିର ଥାଏ । ନାଚ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ନାମ ସଂକୀର୍ତ୍ତନ ହୁଏ । ପୁରାଣ, ଖ୍ରଗବତ ପଢା ଯାଏ । ବର୍ଷକେ ବଡ଼ବାର ମେଳା ମଉଚ୍ଛବ ହୁଏ । ରାସଲୀଳା, କୃଷ୍ଣଲୀଳା ହୁଏ । ଯାତ୍ରା ମେଳନ ହୁଏ । ଏବଂ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼କଥା ଢେଲ ପାଠୁଆ ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କର ଯୋଉ ଆଦର, ସମ୍ମାନ ଆଉ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା । ତା' ପୁଣି ସେଇ ପାଠୁଆଚି ଯଦି ଇଂରଜୀ କି ସଂସ୍କୃତ ଖ୍ରଷା· ବି'ପଦ ଜାଣିଥାଏ । ତେବେ ତାଙ୍କ କି ବୟସ ନର୍ବିଶେଷରେ ସେ ସେହ୍ନ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆଦୃତ ହୁଏ ।

ସେହ୍ନ ଗାଁରେ ଥାଏ ଗୋଟିଏ ଗୃହାଳୀ । ଏବଂ ବହୁ ବର୍ଷ ଧରି ସେଥିରେ ଜଣେ ମାଝି ବଂଶ ଅବଧାନ ମାସ୍ଟରୀ କରୁଥାନ୍ତ୍ର । ତାଙ୍କ ନାମ ମିଚ୍ଚୁ ଅବଧାନେ । ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ଷାଠିଏ ଖଣ୍ଡେ ବୟସ ହେବ । ମୋ ଭଣୋଇ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ପାଖେ ପାଠ ପଢିଥିଲେ । ମିଚ୍ଚୁ ଅବଧାନ ଖ୍ରବ କଡ଼ା

Digitized by srujanika@gmail.com

ଓ ଝିପ ଝାଣିଆ ପଣ୍ଡିତ । ପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରନ୍ଥ ଓ ଗ୍ରୋପଦ୍ୟ ଗାଇବାରେ ତାଙ୍କର କେହି ସମକକ୍ଷ ନଥିଲେ ସେତେବେଳେ କୋଡ଼ଏ ଖଣ୍ଡ ମୌଜାରେ । ଶଙ୍କର ଭେଦ ଭଜନରେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ଅଗାଧ ପ୍ରବେଶ ଥିଲା । ଗ୍ରାମର ବପ୍ତ୍ତ ପଣ୍ଡିତ ମାନଙ୍କୁ ବାଲ୍ୟକାଳରେ ପାଠପଢ଼ାଇ ଥିବାରୁ ସମସ୍ତ ଗ୍ରାମ ଉପରେ ତାଙ୍କର ଗୋଟାଏ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଧିପତ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କୁ ଡରୁଥିଲେ । ନ୍ୟାୟ ଜଣାପଡ଼ରେ ମଧ୍ୟ ସେ ସବ୍ଦଶେଷ ରପ୍ତ ଦେଇଥିଲେ । ଏବଂ ତାହା ବନାବରରେ ଆଜ୍ଞା ପ୍ରାପ୍ତ ଗ୍ରହୀତ ହେଉଥିଲା ।

ମିଚ୍ଛୁ ଅବଧାନେ ଦେଖିବାକୁ ବେଶ ଲମ୍ବା ପଣ୍ଡିତ । ପତଳା କନ୍ଥୁ ଦୃଢ଼ ଶଙ୍ଖର । ନାକତଳେ ପାଚଲା ଲମ୍ବା ଜଶ । ବେକରେ ତେଲରେ ପାଚ ପାଇଥିବା ତୁଳସୀ ମାଳ । ମୁଣ୍ଡରେ ସାନ ଚ୍ଟିକିଏ ବନ୍ଧା ହୋଇ ତା' ଭିତରେ କନଅର ବା କଠରମ୍ପା ଫୁଲଟିଏ ଖୋସା ହୋଇଥାଏ । ମୁଖମଣ୍ଡଳ ସାମାନ୍ୟ ଲମ୍ବା, ଏବଂ ଶିଘ୍ରଯୁକ୍ତ । ଆଖିର ଗୁଡ଼ାଣୀ ଖାଲ୍ ସ୍ପଷ୍ଟ, ଦୃଢ଼ ଓ ଆତ୍ମ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଶୀଳ । ଧୋତ ଜମରେ ଚଦରଟିଏ ଅଣ୍ଟାରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଥାଏ । କାନ୍ଧରେ ପାଚଲ ଗାମୁଛା । କାଖ ତଳେ ବହିଆଟିଏ । କପାଳ ଓ ବାହୁରେ ବୈଷ୍ଣବ ତିଳକ । ପାଟିରେ ପାନ ଜାକ ଗୋଟିଏ ପଟ ଗାଲ ଉଞ୍ଚା ଦଶୁଥାଏ । ହାତରେ ପାଚଲ ବାଉଁଟିଏ ଧରି ପାଦରେ କଠାଉ ମାଡ଼ି ସେ ଯେତେବେଳେ ଉଘା ଦୁଅନ୍ତି—ଗାଁର ତନପୁରୁଷଙ୍କ ମଥା ତାଙ୍କ ପାଖେ ନତ ହୋଇଯାଏ । ସତେ କ ଦେବଗୁରୁ ବୃହସ୍ପତି ବୁଢ଼ା !

ତାଙ୍କର ଆଉ ଗୋଟିଏ ବଶେଷ ଗୁଣଥିଲା । ତା ହେଲା—ପ୍ରାଚୀନ ସ୍ମରନ୍ତର ଗଣିତ ବଦ୍ୟାରେ ଅଗାଧ ପ୍ରବେଶ । ଓଡ଼ାଙ୍କ, ଫେଡାଙ୍କ, ଶୋଧୀ କାଣୀ, ନଳ ଇତ୍ୟାଦ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୂଢ଼ ଅଙ୍କମାନଙ୍କର ରହସ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଜଣାଥିଲା । ଶୁଣାଯଏ— ତାଙ୍କ ପାଖେ ଲୀଳାବତୀ ସ୍ତ୍ରର ପ୍ରାଚୀନ ପୋଥି ରହିଛି । ଏବଂ ସେ ସବୁ ସେ ସାଧିଛନ୍ତି । କେବଳ ମୁଁ ନୁହଁ—ଅଙ୍କ ବଦ୍ୟାରେ ପ୍ରଗାଣ ବ୍ୟକ୍ତକୁ ଏ ପୃଥିବୀରେ ଯେ ସମସ୍ତେ ଡରନ୍ତି ତାହା ମୁଁ ସେଇ ଗାଁରେ ଜାଣିଲା । ସେ ଗାଁର ଲୋକେ କହନ୍ତି—ମିଚ୍ଛୁ ଅବଧାନେ ଗଣିତ ବଦ୍ୟାବଳରେ ଜଡ଼ ଯାଜଥିବା ଚଣ୍ଡେଇର ପର ଗଣି ଦେବେ । ବରଗଛର ପତ ଗଣି ଦେବେ । ଖଣ୍ଡିଏ କାଠରେ ଗୋଟିଏ ନଷତ ଠାରୁ ଆର ନଷତଟିର ଦୂରତା

Digitized by srujanika@gmail.com

ମାପି ଦେବେ । ସେଉଡ ବଡ ପୂରୁଣା ଗୋଖସ୍ତ ଦେଖି—ଛା କୂଳରେ ଠିଆ ହୋଇ ଗୋଖସ୍ତର ଗଭୀରତା ମାପି ଦେବେ । ସେତେବେଳେ ଅଚ୍ଛଣ୍ଡା ଅଙ୍କ ଦେଖି —ସେ ଛାକୁ ଛୁଟେଇ ଦେବେ । ଗଣିତ ବଦ୍ୟା ଜ୍ଞାସ୍ତ ଗହନ ବଦ୍ୟା । ମୋ ଭଉଣାଇଙ୍କ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କର ଗୋଟେ ଗର୍ବ ଥିଲ ଯେ ତନ୍ନଶି ଖଣ୍ଡ ମୌଜାରେ ମିଚ୍ଛି ଅବଧାନଙ୍କୁ ଗଣିତ ବଦ୍ୟାରେ ଜଣ୍ଡିବ ଏମନ୍ତ ବଦ୍ୟାବନ୍ତ ପୁରୁଷ କେହି ନାହିଁ । ବଡ ବଡ ପାଠୁଆ କୁଣିଆ ଛାଙ୍କ ଗ୍ରାମକୁ ଆସିଛନ୍ତି—କନ୍ତୁ ମିଚ୍ଛ ଅବଧାନଙ୍କ ଗଣିତ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେଇ ନପାରି ଛାଙ୍କ ପାଖେ ମଥାନତ କରି ପରାଜୟ ସ୍ୱୀକାର କରି ଫେରି ଯାଇଛନ୍ତି ।

ଏମନ୍ତ ମହମାବନ୍ତ ଷାଠିଏ ବର୍ଷର ବୃଦ୍ଧ ଗୁରୁ ଗଣ୍ଡାର ଗଣିତଜ୍ଞଙ୍କ ସହିତ ଯେ ଦିନେ ମୋର ସମ୍ମୁଖ ସମର ହେବ, ଏହା ମୋତେ ସେତେ-ବେଳେ ଜଣାନଥିଲ—ଯେତେବେଳେ ମୁଁ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ମେଲଣ ଦେଖିବାକୁ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଛୁଟିରେ ଛାଙ୍କ ଗ୍ରାମକୁ ଯାଇଥିଲ । ମୋର ସୌଭାଗ୍ୟକୁ ମୋର ପରମବନ୍ଧୁ ମାସ୍ଟାଧର ମଧ୍ୟ ମୋ ସଙ୍ଗେ ଯାଇ-ଥାଏ । ମୋର ସେଇଟା ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀ । କନ୍ତୁ ମୁଁ ସେତେବେଳକୁ ନାନାବିଧ ଗୁଣ ଦୁର୍ଗୁଣରେ ଓସ୍ତାଦ୍ ବନ୍ନଗଲଣି । କଥା କହିବାରେ ମୋ ପାଟିରୁ ବାଟୁଳ ବାଜୁ ନଥାଏ । ନାନା ଜାଲଆଡ କରି ଜଜକୁ ଖସ୍ତପ ପରସ୍ତ ଛରୁ ଖସାଇ ନେବାର କୌଶଳ ମତେ ଖୁବ୍ ଜଣା ହୋଇ ଗଲଣି । ମୁଁ ଗୋଟିଏ ଖାକି କନାର ହାଫ୍‌ପ୍ୟାଣ୍ଟ ଓ ଧଳା ହାଫ୍‌ସାର୍ଟ ପିନ୍ଧିଥାଏ । ପକେଟରେ ଫାଉଣ୍ଟେନ୍ ପେନ୍ ଟିଏ ଖୋଷିଥାଏ । ଏବଂ ମୁଁ ଓ ମାସ୍ଟାଧର ମୋ କକେଇଙ୍କର ଫିଲପ୍ସ ସାଇକେଲରେ ଡବଲ୍ ରାଇଡିଂ କରି ନାନାବିଧ ଗପ୍ପାର, ଦଣ୍ଡା, ନଘାବନ୍ଧ ଓ ଶୁଶାନମାନ ପାର ହୋଇ ସେଇ ଗାଁରେ ଆସି ପହଁଚିଥାଉଁ । ମୋତେ ଦେଖି ମୋ ଭଉଣାଇ ଓ ଛାଙ୍କ ଗ୍ରାମବାସୀ ଜ୍ଞାସ୍ତ ଖୁସି ହୋଇ ଗଲେ । ଏବଂ ଆମ ସାଇକେଲ୍ ବା ଶୁନଗାଡ଼ିକି ମଧ୍ୟ ସେଇ ଗ୍ରାମର ଆବାଳବୃଦ୍ଧ ବନିତା ସମସ୍ତଙ୍କର ବସ୍ତୁସ୍ତ କୌତୁହଳ ଓ ଆନନ୍ଦ ଜନକ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କଲ୍ । ମୋ ଭଉଣାଇ ଖୁବ୍ ଗର୍ବରେ ଛାଙ୍କ ଗାଁବାଲଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଦେଲେ ଯେ ଛାଙ୍କର ଏହି ଗୁଣସାଗର ଶ୍ୟାଲକଟି ଅତ୍ୟନ୍ତ ବୁଦ୍ଧି-ମାନ ଓ ପାଠରେ ବଡ ବରଷଣ—ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ଏଣ୍ଟନେସ୍‌ରେ ଇଂରେଜୀ ପଢା କରୁଛନ୍ତି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏହା ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେ ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ମୋତେ ଖୁବ୍ ସମ୍ଭ୍ରମ କରି ଗ୍ରହଣ କଲେ । କେହି କେହି ବପ୍ତିସ୍ମ ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟ ତ କରି ଏହି ପରର ବର୍ଷ ବପ୍ତିସ୍ମ ପ୍ରଦାନ କରିବାର ଏଣ୍ଟନେସ୍ ଇଂରେଜୀ ପାଠ୍ୟାଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସଭକ୍ତି ପ୍ରଣିପାତ ମଧ୍ୟ ଜଣାଇଲେ । କେହି କେହି ମଧ୍ୟ ସହୃଦୟତା ଗଳାରେ ବନପ୍ତି ଦେଖାଇ କହିଲେ — ଆପଣଙ୍କ ଭଳ ଲୋକ ଆମର ଏଇ ମୂର୍ଖ ମଳ ମୁଣ୍ଡିଆ ମଫସଲ ଗାଁରେ ପାଦ ପକାଇଲେ ଏଇଟା ଆମର ବଡ ସୌଭାଗ୍ୟ । ଏସବୁ ଶୁଣି ମୁଁ ଖୁବ୍ ଆତ୍ମ ପ୍ରସାଦ ଅନୁଭବ କରୁଥାଏ — ଏବଂ ମୋର ସାଙ୍ଗ ମାପ୍ଟାଧର ମୋର ପ୍ରଶଂସାରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇ ମୋର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗୁଣ—ଯଥା ମୁଁ ଜଣେ·କବି—ଏହି କଥାଟି ସମସ୍ତଙ୍କ ଅଗରେ ଘୋଷଣା କରୁଥାଏ । ଏବଂ ମୋର ଶ୍ୟାଲକ ବହୁତ ଉତ୍ତୋଳି ସାଁନ୍ତଙ୍କ ଗୋଡ ଆଡ଼ ତଳେ ଲଗ୍ନ ହୋଇଥାଏ । ଆନନ୍ଦରେ ତାଂକର କଣ୍ଠ ଗଦ୍‌ଗଦ୍ ହୋଇ ପାଉଥାଏ ।

ଏହିପରି ସ୍ତବେ ଦୁଇଦିନ ଖୁବ୍ ଆନନ୍ଦରେ କଟିଗଲା । ଶିଆ ପିଆର ଧୂମ୍ ଉଡ଼ିଲା । ଗୋଟିଏ ଦିନ ମଧ୍ୟ ମେଳନ ଦେଖିବାକୁ ଗଲୁ ପାଖ ଗାଁକୁ । ତା'ପରେ ଆମର ଫେରି ଆସିବା କଥା । ମାତ୍ର ସେ ଗାଁରେ ଆଉ ଦି'ଦିନ ମୁଁ ରହିଗଲି । ଏବଂ ମୋ ଫେରିବାର ପୂର୍ବଦିନ ସ୍ତବ୍ଧରେ—ଆମେ ଦାଣ୍ଡ-ଘରେ ବସି ତାସ୍ ଖେଳୁଛୁ—ଏବଂ ଆମ ପାଖରେ ମଧ୍ୟ କେତେକ ଗ୍ରାମବାସୀ ଦେଖଣାହାରୀ ବସିଥାନ୍ତି । ମଝିରେ ମଝିରେ ମୁଁ ନାନାଦି ବାହାଦୁରିଆ କଥା ଗପି ସମସ୍ତଙ୍କର ମନୋରଞ୍ଜନ କରୁଥାଏ । ଇଂଲଣ୍ଡ, ଆମେରିକା, ପୋଲଣ୍ଡ, ଜର୍ମାନୀ, ରୁଷିଆ, ବୋମା, ଗାନ୍ଧୀ, ନେହେରୁ ସୁଭାଷ ବୋଷ, ହିଟଲର, ମୁସୋଲିନ୍, ଚର୍ଚ୍ଚିଲ, ସ୍ୱାଧୀନତା, ଜାଲିଆନା ବାଗ୍, ଚରଖା, ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ଇତ୍ୟାଦି ନାନା ଅଶ୍ରୁତପୂର୍ବ ବିଚିତ୍ରନାମ ଓ ଘଟଣାମାନ ମୋର ବାହାଦୁରିଆ ଉତ୍ତେଜିତ କଣ୍ଠରୁ ଶୁଣିବା ବେଳେ ଆଁକୁ ଆଁ କରୁଛନ୍ତି ତାସ୍ ଖେଳ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯାଉଥାଏ । ଏବଂ ସେ ଗାଁ ବାଳମାନେ ମୋତେ କଣ ନାଇଁ କଣ ବୋଲି ମନେ କରୁଥାନ୍ତି ।

ଏହି ସମୟରେ କଠାଉ ଠକ୍·ଠକ୍ ସଙ୍ଗେ ଗଳାର ଖଣ୍ଡି କାଶ ଶୁଣାଗଲା । ଏବଂ ପୁଅ ବୋଡ଼ୁକୁ ଧରି ଅଯୋଧ୍ୟା ପଥରେ ଆସୁଥିଲା ବେଳେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ରାଜା ଦଶରଥ ହଠାତ୍ ପର୍ଶୁରାମଙ୍କ ଆଗମନର ଅବ୍ୟବହିତ ପୂର୍ବ ଏକ ଭୟଙ୍କର ଅଶୁଭ ସଙ୍କେତର କମ୍ପନ ପାଇ ଅଶ୍ୱସ୍ତି ଅନୁଭବ କଲ୍‌ଭଳି ଆମେ ସମସ୍ତେ ଅନୁଭବ କଲୁ । ମୋ ଭଣୋଇଙ୍କ ସମେତ ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ସତର୍କ ହୋଇ ଗଲେ । ହଠାତ୍ ମୋର ଭଣୋଇ ଜୋରରେ କହିଲେ—ଆରେ ହେ ରାସ୍ ବନ୍ଦ କର । ମାଷ୍ଟ୍ରେ ବୋଧେ ଆସୁଛନ୍ତି ।

ତାଙ୍କ କଥା ତାଙ୍କ ପାଟିରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବାହାର ନାହିଁ, ସତକୁସତ ମିଛୁ ଅବଧାନ ବାଡ଼ଝିଧର କଠାଜଙ୍ଘି ବାହାରେ ରଖି ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲେ । ସମସ୍ତେ ଠିଆ ହୋଇଗଲେ । ମୁଁ କନ୍ତୁ ଗର୍ବିତ ହୋଇ ବସି ରହିଥାଏ । ମୁଁ ତାଙ୍କ ଆଡକୁ ଚାହିଁଲି । ବାପ୍‌ରେ କ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ । କ ଅଭିଜାତ ଆତ୍ମପ୍ରତ୍ୟୟୀ ଶୀଳ ଆଉ ବୁଦ୍ଧିଦୀପ୍ତ ଦୃପ୍ତ ଗର୍ବିତ ଠିଆ ହୋବାର ଭଙ୍ଗୀ ଆଉ ଚାହାଣୀ । ପ୍ରଥମେ ମୁଁ ଟିକେ ଶଙ୍କି ଗଲି । ସେ ମୋ ଆଡକୁ କଟମଟ କରି ଚାହିଁ ରହିଥାନ୍ତି । କନ୍ତୁ ମୁଁ ଠିଆ ହୋଇ ତାଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କଲାପରେ ତାଙ୍କର ଚାହାଣୀ ନରମ ହୋଇ ଆସିଲା । ସେ ଆସନ ଗ୍ରହଣ କଲେ ଓ ଅନ୍ୟ ଟୋକା, ଦରବୁଢା ଓ ବୁଢାମାନେ ତାଙ୍କର ଖୁବ୍ ଗୌରବ, ବାଧ୍ୟ ବାଳ-ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କ ଭଳି ତାଙ୍କୁ ଘେରି କରି ବସିଲେ । ତାଙ୍କର ବସିବା ଭଙ୍ଗୀଟି ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଦୃଢ ଓ ଅଭିଜାତ । କିଛି ସମୟ ଗୌରବ ହେଲା ପରେ ସେ ମୋ ଭଣୋଇଙ୍କ ଆଡକୁ ଚାହିଁ ଖୁବ୍ ଗମ୍ଭୀର ଗଳାରେ ପଚାରିଲେ— ଏଇ ବାବୁ ପରା ତୁମର ଶଳା ? ମୋ ଭଣୋଇ ସାମାନ୍ୟ ସଙ୍କୁଚ ଅଥଚ ଖୁବ୍ ଗୌରବ ବୋଧ ସହିତ କହିଲେ— ଆଜ୍ଞା ହଁ । ମୋର ମଝିଆ ଶଳା ।

ତା'ପରେ ମାଷ୍ଟ୍ରେ ମୋ ଆଡକୁ ଚେରେଇ କରି ବେଶ୍ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ବ୍ୟଞ୍ଜକ ଗଳାରେ ପଚାରିଲେ— କୋଉଯାଏ ବଦ୍ୟା ପଢିଲେଣି ?

ମୋ ଭଣେଇ ସାମାନ୍ୟ ହସି ହାତ ମଳ ମଳ କହିଲେ—ଆଜ୍ଞା । ଏଣ୍ଟ୍ରେନସ୍‌ରେ ଇଂରେଜୀ ପଢା କରୁଛନ୍ତି । ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀ ।

ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ଆଖି ଚରାଇ ଥରେ ମୋ ଆଡକୁ ଓ ଥରେ ମାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କ ଆଡକୁ ଚାହୁଁଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ଦୁଇ ବଶିଷ୍ଠ ବଦ୍ୱାନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଦେଖୁଥାନ୍ତି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଜଣେ ଆଧୁନିକ ଯୁଗର ଇଂରେଜୀ ଶିକ୍ଷାପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି—ଯୋଉ ବିଦ୍ୟା-ବଳରେ ଜଣେ ପୋଲିସି ସାହେବ ହୋଇ ପାରେ— ଦୋପଟି ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ହୋଇ ପାରେ— ଆକାଶରେ ବେମ୍‌ଯାନ୍ ଉଡାଇ ପାରେ— ରେଳଗାଡ଼ି ଚଳାଇ ପାରେ ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି । ଏବଂ ଆଉ ଜଣେ ଆମର ଦେଶିଆ ମରହଟ୍ଟି ବିଦ୍ୟାରେ ଧୁରନ୍ଧର ଯୋଉ ବିଦ୍ୟା ବଳରେ ଜଣେ ଉଡ଼ି ଯାଉଥିବା ଚଢେଇର ପର ଗଣି ଦେଇ ପାରେ-ଚନ୍ଦ ଚୌପଦୀ ଗାଇ ପାରେ-ପିଣ୍ଡ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଚତ୍ତ୍ୱ ବଖାଣି ପାରେ ।

ସେଇଠି ମାଷ୍ଟ୍ରେ ମୋ ଆଡକୁ ଗୁହାଁ ପଚାରିଲେ—ବାବୁଙ୍କର ତ ସାହିତ୍ୟ ନଷ୍ଟେ ପଢା ହେଉଥିବ ? କ'ଣ ସବୁ ପଢ଼ା ହେଉଛି ?

ମୁଁ ଖୁବ୍ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କହିଲି—ରାଧାନାଥଙ୍କ "ଉଷା" କାବ୍ୟ ।

ମାଷ୍ଟ୍ରେ ପଚାରିଲେ—ଉଷା ନା ଉଷା ହରଣ ?

ମୁଁ କହିଲି—ନା-ନା ଉଷା ହରଣ ନୁହେଁ—ଉଷା ।

ମାଷ୍ଟ୍ରେ କହିଲେ "ଉଷା" ବୋଲି କାବ୍ୟଟା ଏ କୁଆଡୁ ଆସିବ ? ବାଣାସୁରର ଝିଅ ଉଷାକୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପୁତ୍ର ଅନିରୁଦ୍ଧ କପଟ ହରଣ କଲେ ସେଇ ବିଷୟ ତ ?

ମୁଁ କହିଲି ଆଜ୍ଞା ନା-ନା । ଆପଣ ସେ ପୁରୁଣା କାବ୍ୟ କଥା କହୁଛନ୍ତି । ଆମେ ପଢୁଛୁ କନ୍ତୁ କବିବର ରାଧାନାଥ ରାମ୍ବାବାହାଦୁରଙ୍କ ଉଷା ଉଷା କାବ୍ୟ । ଆଧୁନିକ । ଉଷା ଓ ଜୟନ୍ତଙ୍କ କଥା ।

ମିନ୍ଟୁ ଅବଧାନେ ସାମାନ୍ୟ ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଗଲେ । ସେ ରାଧାନାଥଙ୍କର କୌଣସି କାବ୍ୟ ପଢି ନଥିଲେ । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ଗୋପାଳକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପରେ ତାଙ୍କୁ ଆଉ କୌଣସି କବି ବା କାବ୍ୟ ଜଣା ନଥିଲା । ସେ ବୋଧେ ପ୍ରଥମ କରି ତାଙ୍କର ଜ୍ଞାନ ବଳସ୍ଫୁର ସୀମା ସଂପର୍କରେ ସଚେତନ ହେଲେ ଓ କଂଚଡ଼ ଦବିଗଲେ ମଧ୍ୟ । ମାତ୍ର ତାଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱରେ ଏହି ଗ୍ରାମରେ ଆଇ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ଏତେ ଦୂର ସୁଗଠିତ ଓ ଦୃଢ଼ ହୋଇ ସାଇଥିଲା ଯେ ସେ ସାମାନ୍ୟ ମାତ୍ର ଦୋହଲି ଗଲେ ନାହିଁ । ବରଂ ତାଙ୍କର ମହିମା ଏହି

Digitized by srujanika@gmail.com

ଗୋଟାଏ ଭଲ ଗ୍ରାମାଗତ ମେଂଚଡ଼ ଟୋକା ଦ୍ୱାର ସାମାନ୍ୟ ଆହାର ଦେବାକୁ ଯାଉଛୁ ଜାଣି ସେ ଖୁବ୍ ଗୋଟିଏ ମାଷ୍ଟ ର ସ୍ୱରୂପ ବାକ୍ୟ କହିଲେ—

ଆଧୁନିକ ଯୁଗରେ ଆଜ କାବ୍ୟ କାହିଁ ? ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ, କବି ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଅଭିମନ୍ୟୁଙ୍କ ପଦ ପର ଆଜ କଏ ପଦ ବନ୍ଦୀ କର ପାରିବ ? ସେମାନଙ୍କୁ ମା' ସ୍ୱରସ୍ୱତୀ ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇ ବର ଦେଇଥିଲେ । ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଙ୍କ କାବ୍ୟରୁ ଗୋଟାଏ ଧାଡ଼ୀରୁ ପନ୍ଦରଟା ଅର୍ଥ ବାହାରିବ । ଏଇ ଶୁଣ—

ଅହ୍ନ ମକର ଛାପ ନାଶେ ଶୋଭା ସାରସ ଚଞ୍ଚୁ
ଅହ୍ନ ମକର ଛାପ ନାଶେ ଶୋଭା ସାରସ ଚଞ୍ଚୁ
ବଶ ପ୍ରକାଶିବ ସୁମନ ଶର ସୁମନ ଶର
ମଦ୍ନା କ ଆଣିଲା ସୁମନ ଶର-ଧୂମନ ଶର !

ଏତେକ ସୁର ଧରି ନିଜ ହାତରେ ତାଳ ପକାଇ ଗାଇ ଦେଇ ସେ ତାର ଅନ୍ତତଃ ପନ୍ଦରଟା ଅର୍ଥ କାଢିଲେ । ସମବେତ ଗ୍ରାମବାସୀ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଏବଂ ଭସ୍ମାଚ୍ଛାଦିତ ହୋଇ ମିଚ୍ଛା ଅବଧାନଙ୍କର ଏହି ବଚନ ଜ୍ଞାନ ବୁଦ୍ଧିର ମହିମା ଦେଖିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଗରେ ମୋର ଇଂରେଜୀ ପଢୁଆ ବୁଦ୍ଧି ବଦ୍ୟାର ପରାଜୟ ସୁନିଶ୍ଚିତ ଜାଣି ମୋ ପ୍ରତି ସଦ୍ଭାନୁଭୂତିଶୀଳ ହୋଇ ପ୍ରମାଦ ଗଣିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ମୋ ଭଣୋଇଙ୍କ ମୁହଁ ମଧ୍ୟ ଟିକେ ମଳନ ପଡ଼ିଗଲା । ହଠାତ୍-ମାସ୍ଟାଧର ଅନାହୂତ ଭାବେ ବଡ଼ ପାଟିରେ କହିଲା—ନୀଳମଣି ବାବୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରଧାନାଥଙ୍କର କେତୋଟି ପଦ ବୋଲନ୍ତୁ । ଶୁଣିବା !

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା । ସତେ କି ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ଏଇ କଥା ଗୁହଁ ଥିଲେ ! ତେଣୁ ସମସ୍ତେ ଏକ ସ୍ୱରରେ ସମର୍ଥନ କରି କହିଲେ—ହଁ-ହଁ-ନୀଳମଣି ବାବୁ ତାଙ୍କ ବଦ୍ୟାରୁ ପଦେ ଦ'ପଦ ବୋଲନ୍ତୁ ।

ମୁଁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୋର ମଧୁର କଠୋର ଗଳାରେ କହିଲି—ଶୁଣନ୍ତୁ ! କବିବର ପ୍ରଧାନାଥ ରାୟ ବାହାଦୁର ଉଷା ଓ ଜୟନ୍ତର ପ୍ରଣୟ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଭାବକୁ କପଟ ସରଳ ମଧୁର, ଅଥଚ କ ଅପୂର୍ବ ଭାବ ଦେଇ ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁଛନ୍ତି ! ବ୍ରଜକୁମାର ଜପୁନ୍ତକୁ ଦେଖି ନ ବୁଝି ଜେମା ଉଷା ଭାବୁଛନ୍ତି—

ଏ ରୂପ ମାଧୁରୀ କାହିଁଥିଲ ପୁଣି
ଭୁବନେ ଲୁଚ ?
ଥରେ ପିଇ ଆଢା ! ପାରିବ କ ଛାଡି
ନେତ୍ର ମୁରୁଛୁ ?
ବଧାତା ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିରେ ସାର ଏ
ବ୍ରଜ କଶୋର
ଦୋଇ ନଥିବଟି କେତେ ରସବତ୍ତା
ହୃଦପ୍ର ଗୋର !

ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି ପଦମାନ ମୋ ଗଲାରୁ ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେଇ ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ କରତାଳ କଲେ ଓ ମୋର ବୁଦ୍ଧି ବଦ୍ୟାକୁ ବଯୁଳ ସମର୍ଥନ ଜଣାଇଲେ । ମୋତେ ବୋଧ ହେଲ—ସତେକ ଏହି ଗ୍ରାମର ଅଧିବାସୀମାନେ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ଏହି ସ୍ୱନାମଧନ୍ୟ ବଦ୍ୱାନ୍ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ମିଚ୍ଛୁ ଅବଧାନଙ୍କ ଶାସନରେ ରହି ଖୁବ୍ ଅତ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ଉଠିଲେଣି । ସତେକ ସେମାନେ ନିଜ ନିଜ ଅନ୍ତଃକରଣରେ ଛାଙ୍କଠାରୁ ମୁକ୍ତ ହୁଡୁଁଥିଲେ । ଛାଙ୍କର ପଢନ ହୁଡୁଁଥିଲେ ଓ ଛାଙ୍କର ଅସ୍ତ୍ର ମଧ୍ୟ ହୁଡୁଁଥିଲେ । କେହି ଜଣେ ଆଧୁନିକ ବଦେଶୀ ବଦ୍ୱାନ ଆସି ଏହି ମରଦ୍ୱାଟିକୁ ଅମଳର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅହଙ୍କାରୀ ଦୃପ୍ତ ଓ ଆଧୁନିକତା ବରୋଧୀ ବଦ୍ୟାଧାରୀଟିକୁ ଫପୂର୍ଣ୍ଣି ପରସ୍ତ କରି ଏ ଗ୍ରାମ ଅଧିକାର କରୁ ଓ ସେମାନଙ୍କୁ ନୂତନ ଜୀବନ, ଆଲୋକ ଓ ଦିଗ ଦେଖାଉ ଏହାହିଁ ସତେକ ଥିଲ ସେମାନଙ୍କ ଅବଚେତନର ଗୂଢ଼ ଅଭିଳାଷ । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ମୋ ତୁଣ୍ଡରୁ ବାହାରିଥିବା ଉଷା କାବ୍ୟର ପଦ ଗୁଡିକୁ ଖୁବ୍ ପ୍ରଶଂସା କରିବାକୁ ଲଗିଲେ ।

ମୁଁ ମିଚ୍ଛୁ ଅବଧାନଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଘୁନ୍ଧିଲି । ଦେଖିଲି ଯେ ସେ ଏତକରେ ହାରିଯିବା ଲୋକ ନୁହନ୍ତି ! ଛାଙ୍କ କାନ୍ଧରେ ଫଗ୍ରାମ ଲଗି ଯେଉଁ ତୁଣୀର ଝୁଲୁଛୁ—ସେଥିରେ ବଡ଼ ପ୍ରାଚୀନ ଗୁଡ଼ଜର୍ମା ଦେବଦତ୍ତ ବଶିଷ୍ଠ ଶର୍ମାନ

Digitized by srujanika@gmail.com

ରହିଛୁ । ପାଣୁପଡ ଠାରୁ ବ୍ରୁଟ୍ଟାସ୍‌ପାଏ । ସେ ଏଡକରେ ହାରିପିବେ କପଣ ? ସାମାନ୍ୟ ମାନ ବଚଳଚ ନ ଦେଇ—ସେ ପୁଣି ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ—

ଏ କବତା ଲଳଚ ସତ, କନ୍ତୁ ଏଥିରେ ମାଲ ମସଲା କାହିଁ ? ଅନୁପ୍ରାସ, ଜମକ, ଅବନା, ଶୃଙ୍ଖଳା ବନ୍ଧ, ଦଉଚ୍ୟୁଚାଖର, ପ୍ରବକଚ ଗୁର ଅର୍ଥ, ଗୋମୁନ୍ଦ, ଅଜାଯୁଦ୍ଧ, ମେଷଯୁଦ୍ଧ—ଏସବୁ ନ ଥିଲେ ସେ କ କାବ୍ୟ ? ଆଉ ମଧ୍ୟ ସେ କ କବ ? ସେମିଡ କଣ ଆମ ଗାଁ । ମାଇପେ ଶାଶୁ ଘରକୁ ଗଲ୍‌ବେଳକୁ ପଦ ଫାଡ ବୋଲୁ ନାଦାନ୍ତ କ ? "ଦୁବ ବଡ଼ ଥିଲ କାକର ଖାଇ କ ବୋଉ ମୋର । ମୁଁ ଚ ବଡ଼ ଥିଲ ଚୋ ସ୍ନେହ ପାଇକ ବୋଉ ମୋର !"

ଏ କଣ କାବ୍ୟ ? ନା' ଏଥିରେ କଛୁ ପ୍ରୌଢ ଭାଷା କ ଭାବ ରହିଛୁ ? ଆମ ଗ୍ରାମ୍ୟମାନଙ୍କରେ ଏମିଡ ପଦସବୁ ରହିଛୁ—ଯେଡ଼େ ପଣ୍ଡିଚ ହେଉ ନା' ଦାନ୍ତ ଝଡ଼ିପିବ ।

ମୁଁ ସେଇଠି ଗୋଟାଏ ବାହାପିଆ ବାଣ ଛାଡ଼ କହିଲ—ଆମ କବବର ବ୍ରଧାନାଥ ବ୍ରସ୍ତ ସାହାସବୁ ଲେଖିଛନ୍ତି—ତାର ଅବକଳ ନକଲ କରିଛନ୍ତି ଇଂଲଣ୍ଡର ମହାକବ ଟେନସନ—ଶୁଣନ୍ତୁ ! କବବର ଲେଖିଛନ୍ତି ତାଙ୍କର ଚଲକା କାବ୍ୟରେ—

ହସିଖେଳ ସେଡୁ ଗମନ୍ତ ସମସ୍ତ, ଜୀବନ ମଣନ୍ତ ମହୋତ୍ସବମସ୍ତ
ଛାର ଭଗ୍ୟ ମୋର ବହିଡ ପାଖାଣେ, ମୋ ଜୀବନ ଗଡ଼ା ଭିନ୍ନ ଉପାଦାନେ

ଠିକ୍ ଅବକଳ ସେହି ଭାବକୁ ନେଇ ଇଂଲଣ୍ଡର କବ ଟେନସନ କହୁଛନ୍ତି—

ସ୍ମାଇଲଙ୍ଗ୍ ଦେ ଲାଉ୍ ଆଣ୍ଡ୍ କଲ୍ ଲାଇଫ ପ୍ଲେଜର
ବଟ୍ ଟୁ ମି ଦାଟ୍ କପ୍ ଇଜ୍ ଡେଲ୍ଟ ଇନ୍ ଆନାଦର ମେଜର ।

ଏଡେକ ଶବ୍ଦ ସାହେବୀ କାଇଦାରେ ଦାନ୍ତ ଚପି ଚପି ଆବୃତ୍ତି କରି ଦେଇ ମୁଁ ପୁଣି କହିଲି—ଇଂଲଣ୍ଡର ଆଉ ଜଣେ ମହାକବ, ମାନେ ଗ୍ରେଟ୍

Digitized by srujanika@gmail.com

ପୋଏଟ୍, ଆମର ଏଇ ଇଣ୍ଡିଆ ମାନେ ଗତବର୍ଷକୁ ଆସି ଜଙ୍ଗଲରେ ଟାଇଗର୍, ମାନେ ଏଇ ବାଘକୁ ଦେଖି ଗୋଟାଏ ଏକ୍‌ସଲେଣ୍ଟ କବିତା ଲେଖିଛନ୍ତି । ଶୁଣନ୍ତୁ ସେଇଟା—

ଟାଇଗର୍ ଟାଇଗର ବର୍ଣ୍ଣିଙ୍ଗ୍ ବ୍ରାଇଟ୍
ଇନ୍ ଦ ଫରେଷ୍ଟ, ଅଫ୍ ଦ ନାଇଟ୍
ହ୍ୱାଟ୍ ଇମୋର୍ଟାଲ୍ ହାଣ୍ଡ ଆଣ୍ଡ ଆଇ
କୁଡ୍ ଫ୍ରେମ୍ ଦାଇ ଫିଅରଫୁଲ ସିମେଟ୍ରି ?

ଏଇ ପଦ କେତୋଟି ମୁଁ ଶିଖିଥିଲ—ଆମ ସ୍କୁଲର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଇଂରାଜୀ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବଳରାମ ରାପ୍ସ ବ: ଏ: ଡ: ଇଡ଼ଙ୍କ ଠାରୁ । ସେ ଜାଡରେ ଖାଣ୍ଟି ଓଡ଼ଆ ଖଣ୍ଡାଏତ ଥିଲେ ବ ଭବ, ଚନ୍ଦା ଓ ଭଷାରେ ଥିଲେ ଖାଣ୍ଟି ଇଂରେଜୀ । ତାଙ୍କର ବ: ଏ:ରେ ଇଂରାଜୀ ଅନର୍ସ ଥିଲ—ଏବଂ ନେସ୍ ଫିଲଡ଼ ଗ୍ରାମାର ତାଙ୍କର ଆମୂଳଚୂଳ ମୁଖସ୍ଥ ଥିଲ । ସେମିତି ମଧ୍ୟ ସେକ୍‌ସପିଅରଙ୍କର "ହ୍ୟାମ୍‌ଲେଟ୍" ଓ "ଜୁଲିଅସ ସିଜର"ର ମହା ମହା ବଚନିକା ସବୁ ଆବୃତ୍ତି କଲ୍‌ବେଳେ ତାଙ୍କ ପାଟିରେ ବାଟୁଳ ବାଜୁ ନ ଥିଲ । ସେ ଓଡ଼ଆ କବମାନଙ୍କୁ ଆଦୌ ଖାତର କରୁ ନ ଥିଲେ । ବରଂ କାଳଦାସ, ମାଘ ପ୍ରଭୃତି ସଂସ୍କୃତ କବମାନଙ୍କୁ ସେ ସମ୍ମାନ କରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କ ମତରେ ରାଧାନାଥ ସବୁ ଇଂରେଜୀରୁ କପି କରୁଛନ୍ତି ଓ ମଧୁସୂଦନ ଗଙ୍ଗାଧର ସବୁ କଛି ସଂସ୍କୃତରୁ କପି କରୁଛନ୍ତି । ରାଧାନାଥ କପର ସେଲଙ୍କଠାରୁ କପି କରୁଛନ୍ତି ତାର ନମୁନା ସେ ଆମକୁ ଜଣାଇଥିଲେ । ସେତେକ ମୁଁ ମନେ ରଖିଥିଲ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ବୟସ ବେଳାରେ ମୁଁ ସେହି ବାହାପିଆ ଶରୀରକୁ ମିଛ ଅବଧାନଙ୍କୁ ଲଛୁ ଦେଲ ; ତା'ପରେ ଦେଖ ମଜା । ମୋ ଆବୃତ୍ତିରୁ ମୁଁ ଜାଣେ ଯେ ଗ୍ରାମବାସୀ ବା ମୋ ଭଣୋଇ କଛୁ ବୁଝି ପାରୁ ନଥିଲେ । ତଥାପି ସେମିତି ଷ୍ଟାଇଲରେ ମୁଁ ଗଡ଼ ଗଡ଼ କର ଇଂରେଜୀ ପଦଗୁଡ଼ିକ ହାଙ୍କି ଦେଇଗଲି, ତାହାଶୁଣି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉତ୍ସାହ ଉନ୍ମାଦନାରେ ସମସ୍ତେ ତାଳମାଡ଼ ଦୋ ଦୋ କର ହସି ଉଠିଲେ । ଜଣେ କଏ କହିଲ—ଆଜ ପୁା' ଉପରେ ଆଜ କଥା ଅଛି ? ଇଂରେଜୀ ପଦ ଆଗରେ ଆଜ ଆମର ଏ ମରଡଙ୍କୀ ପଦ କୁଆଡ଼ୁ ଠିଆ ହୋଇ ପାରବ ? ଯେତେ ହେଲେ ସେ ହେଲ ବ୍ରଜବଦ୍ୟା ! ମହାବ୍ରଣୀ ଭକ୍ଟୋରିଆଙ୍କ ବଦ୍ୟା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ମୁଁ ଦେଖିଲି— ସମସ୍ତ ଗ୍ରାମବାସୀ ଅସଆରେ ଏବଂ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନମ୍ରଭାବେ ଏବଂ ନଚ୍ଛାନ୍ତ ଅକୁଣ୍ଠଚିତ୍ତ ଭାବେ ସେହି ପରମ ସମ୍ମାନନୀୟ ଯଥାର୍ଥ ଜ୍ଞାନୀ, ପଣ୍ଡିତ, ଚରିତ୍ରବନ୍ତ, ଏବଂ ଏହି ଅଭାଗିଆ ଗ୍ରାମବାସୀଂକ ସମ୍ମୁଖରେ ଏକମାତ୍ର ମସାଲଧାଗ ମିଛୁ ଅବଧାନକୁ ମନ ଭିତରୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ମୋ ପିଠୁ ଧରିଚଲିଣି । ଏବଂ ସମସ୍ତେ ସଚେତକ ବହୁକାଳ ଧରି ଆପଣା ଆପଣା ମନ ଭିତରେ ଏହି ଗୋପନ ଅଭିଳାଷଟିକୁ ବହୁଦିନ ଧରି ପୋଷଣ କରି ଆସିଥିଲେ । ମୋ କାନରେ ମଧ୍ୟ ଆଡୁରି ଦୁଇଜଣ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଯୁବକଂକ ଚପ୍‌ଚପ୍ କଥା ହଁ'ପଡ ପଡ଼ଗଲ୍ । ଜଣେ କହୁଥାଏ—ଶଳା ମରହଟ୍ଟି ବୁଢାର ଗଉଁ ଜାଣ ଆଜ ଭୁଙ୍ଗିଲ୍ । ଶଳା ମୋ ପିଲ୍‌ଦିନେ ମତେ ମାନସାଂକ ଆସୁ ନଥିଲ ବୋଲ ପୋଡ଼ ମାଡ଼ ମାରୁଛୁ । ଆଜଯାଏ ବ ମୋ ପିଠିରେ ସେ ଚଢ଼ ଅଛୁ ! ଶଳାଟାର ଆଖିକୁ ଦେଖୁନ ! ଯେମିତି ନଆଁଭଳ ଜଳୁଛୁ । ଆଜ ଶଳାର ନଗ ଜପାଡ଼ ଦେବ ଏଇ ଇଂରେଜୀବାଲ୍ଲ ଟୋକା । ଶଳାଟା କାଲି ସକାଳ ନଟାହଜଣୁ ଏ ଗାଁ ଛାଡ଼ି ପଳେଇବ ।

ଆଉ ଜଣେ କହିଲ୍—ଚତୁମ ଜାଣ ସେ ଏ ଗାଁରେ କେତେ ବର୍ଷ ହେଲ ରହିଲଣି ? ଗୁଣତି ବର୍ଷ । ଶଳା ଏଠି ଆମ ଗାଁରେ ଅଜାମ୍ବ ହୋଇ ବସି ଆମ ଭଦ୍ରପୁରୁଷଙ୍କୁ ପାଠ ପଢାଇ ଛାଡ଼ିଲଣି । ସେଥିପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କ ଜାଣ ସେ ଭରେଇ କରି ରଖିଛୁ ।

ଆଉ ଜଣେ କହୁଥାଏ—କଅଁ, କ ପାଠ ସେ ଆମ ପିଲ୍‌ଙ୍କୁ ପଢାଉଛୁ ତାର ସେ ପାଠ କଣ ଆଉ ଆଜକାଲି ବୋଲ କରିବ ? ବନା ଇଂରେଜୀ ବଦ୍ୟା ନଜାଣିଲେ ଏଇ ଓଡ଼ାଂକ ଫେଡ଼ାଂକ କେଇଲ ଗୋଟୀ ଭାଷାରେ କଣ ଆମ ପିଲ୍‌ଏ କଛୁ କରି ପାରିବେ ? ସେଇଥି ପାଇଁ ପରି କଟକରେ ଜଗୁବାବୁ ଦୋରକା ଆମ ଜଲ୍ଲ ବୋର୍ଡ ଚେୟାରମ୍ୟାନ ପଧାନ ବାବୁଙ୍କୁ କହିଲେଣି ଆମ ଗାଁରେ ଗୋଟେ ଇସ୍କୁଲ ବସାଇବାକୁ । ଯେମିତି ନଆଳୀ ଆଉ କସରଦା ଗାଁରେ ହୋଇଛୁ ।

ମୁ ସବୁ ଶୁଣୁଥାଏ । ମାତ୍ର କାହିଁକି କେଜାଣି, ମୋର ମନ ବଡ କରୁଣ ହୋଇ ଉଠୁଥାଏ । ମୁଁ ଯେତେ ବାଦାଡିଆ ଆଉ ଉଦ୍ଧତ [ସ୍ୱଭାବର

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦେଲେବ ସତକୁ ସତ ମୋର ହୃଦସ୍ପ ମିନ୍ଟୁ ଅବଧାନଙ୍କ ପାଇଁ କରନ୍ତ ଡୋଇ ପାଉଥାଏ ଓ ଏଇ କୁଡ଼ଘ୍ର ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ଉପରେ ଖୁବ୍ ଘୃଣା ଆସୁଥାଏ । ଆଜ ଏତକରେ ନୂଆ ପୁରୁଣା ବା ଇଂଲଣ୍ଡ ସ୍ତରତର ବଦ୍ୟାବବାଦ ଶେଷ ଦେଜ ବୋଲ ମୁଁ ମନେ ମନେ ବାଞ୍ଛା କରୁଥାଏ ।

କନ୍ତୁ ନସ୍ପତର ବଧାନକୁ କଏ ଲଙ୍ଘନ କଶ ପାଶବ ? ତା'ଛଡ଼ା, ସୁପ୍ରସ୍ଥିତ ବଦ୍ୟାବନ୍ତ ଅହଂକାସ୍ତ ଶିକ୍ଷକ ବା ଗୁରୁବୃତ୍ତିଧାସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତମାନଂକର ଅନସମସ୍ତାପ୍ତ ସୁଯୁବକୁ ବା କଏ ପଶବର୍ତ୍ତିତ କଶ ପାଶବ ? ଉପନଷଦ ପଥାର୍ଥ କହ୍ନଛନ୍ତ—ଅଜ୍ଞକାରକୁ ଆଶ୍ରସ୍ପ କଶ ବଞ୍ଚ୍ଥିବା ଲୋକମାନେ ମୂଢ଼ । କନ୍ତୁ କେବଳ ଆଲୋକକୁ ଆଶ୍ରାକଶ ବଞ୍ଚ୍ଥିବା ଲୋକେ ମୂଢ଼ତର । ଅଜ୍ଞାନ ମଣିଷ ଗଡ଼ ମୁକ୍ତ ପାଇଯିବ । ମାନ ଘୋର ଜ୍ଞାନୀ ବଂଜ୍ଜର ଆଉ ନସ୍ତାର ନାହ୍ନିଁ ।

ମିନ୍ଟୁ ଅବଧାନ ଏତେ ସତ୍ତଜରେ ଏଇ ବ' ପଦ ଇଂରେଜୀ ହାକୁଥିବା ଅଧା ପାଠୁଆ ଅଜାଡଶୁଶ୍ର (ମୋର କନ୍ତୁ ସେତେବେଳକୁ ଜଣ ଜୁଠି ପାଇଥିଲ ଓ ମୁଁ ପ୍ରଜାପତ୍ତିଆ ଜଣ ରଖିଥିଲ) ଗ୍ଲେକ୍ସ୍ଥ ପାଖରେ ହାଶଯିବା ଲୋକ ନୁହନ୍ତ । ତାଙ୍କ ମୁହଁ ଖୁବ୍ କଠୋର ଦେଖ ଗଲ ତାଙ୍କ କପାଳର ଶିସ୍ତା ଗୁଡ଼ୁକ ଫୁଲ ଉଠିଲ । ତାଙ୍କ ଆଖି ଦୁଇଟା ଜଳ ଉଠିଲ । ସେ ଥରେ ତାଙ୍କର ଚୁଟିକ ଫିଟାଇ ଦେଇ ପୁଣି ସାଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବାନ୍ଧ ପକାଇଲେ । ତା'ପରେ ତାଙ୍କ ବକ୍ଷ୍ଆଟିକୁ କାଉରୁ କାଢ଼ ଚଟଳ ଦୁମ୍ କନା ଥୋଇ ଦେଇଲ । ସେଇଠୁ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଗାତରଡେଇ ଗୁହିଁ ପଶ୍ଚଲେ—

ଗଣିତ ବଦ୍ୟା କଛୁ ଜଣାଅଛୁ ?

ପ୍ରଥମେ ଏତକ ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ମୋର ହଲକ ଶୁଖିଗଲ । ମତେ ପଶସ୍ରା ଲାଗଲ । ମାନ ମୁଁ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ସାହସ ଫେସ୍ରାଇ ଆଣିଲ । ମୁଁ କଣ ବର୍ତ୍ତମାନ ସେଇ ଗାଁ ମାଇନର ସ୍କୁଲର ଷଷ୍ଠ ଶ୍ରେଣୀର ସେଇ ଚଞ୍ଚପ୍ତ ନମ୍ବର ଗଦା ଢୋଇଛୁ କ ? ମତେ ଏ କଣ କଶ ଠଉସ୍ରଇଛୁ କ ? ଦଜ୍ଜଛୁ ଧଶ ଆଉଶ ପାନେ, ରଦ୍ଦରେ ବୁଢା ! ମତେ ଅଙ୍କ ପଶ୍ଚଶବୁ ? ମୋ ମନରେ ଗୋଟାଏ ବାର ରସର ବରନକା ଗୁଲଥାଏ—ଦେଖ ! ମୁଁ ସବୁ ସହ୍ନବ— ମାନ ମତେ ମୋର ଭଣୋଇ ଗାଁରେ ଅଙ୍କ ପଶ୍ଚଶ ଯେ ଅପଦସ୍ତ କଶବାକୁ ଗୁହିଁବ— ମୁଁ ତାକୁ କଦାସ୍ପନ କ୍ଷମାକଶ ପାଶବ ନାହ୍ନିଁ । ନସ୍ପତ୍ତ ତା'କୁ ଘାଏଲ କଶ

Digitized by srujanika@gmail.com

ପ୍ରଭୁଙ୍କ । ଆଜ୍ଞ ତାର ରକ୍ଷା ନାହିଁ । ସ୍ୱପ୍ନଂ ଗଣେଶ କ ସରସ୍ୱତ୍ତୀ ଆସି ତାକୁ ମାଡ଼ାପଷ ଡେଲେବ ମୁଁ ତାକୁ ଚଢ଼ ନକଶ ପ୍ରଭିବ ନ ହିଁ ।

ମୋ ଭ୍ରତ୍ରୁ ନରମ ସ୍ତବ ନମିଷଂକ କଟିଗଲ୍ । ମୁଁ ସମବେତ ଗ୍ରାମ ବାସୀଙ୍କ ଆଡକୁ ଘୃହିଁ ଦେଖିଲ ଯେ ସମସ୍ତେ ଚ୍ତ୍ ଗ୍ଟମ୍ ହୋଇ ଯାଇ ପ୍ରମାଦ ଗଣୁଛନ୍ତ୍ । ମୋ ଭଣେଇ ଭପ୍ତରେ ଥଥର ପାଲଟି ଗଲଣି । ତାଙ୍କର ଆଶଙ୍କା ଯେ ମୁଁ ଏଇଥରକ ମିଚ୍ଛ ଅବ୍ୟାନ ଦାଢରେ ସାବାଡ ହୋଇ ଅଧୋ ମୁଖ ହୋଇ ବସିବ— ଓ ଲ୍ଲଙ୍ଜ୍ଜ ଜାକ କାଲ ସକାଳୁ ମୋର ଅପାରଗତାର ବୁଜ୍ଜଳ କାହେଇ ପଥପଣ୍ଟର ପିତୃପୁରୁଷକୁ ଘୃଲିଯିବ ଓ ଆଉ ବନେବ ଏ ଅପୋଧ୍ୟାର ସ୍ୱାରମାଟି ମାଡବ ନାହିଁ । ଏବଂ ମୋର ଏ ଅପମାନରେ ସେ ଆଜ ଏ ଗାଁରେ ମୁଣ୍ଡ ଝେକ ବାଟ ଘୃଲ ପାରବେ ନାହିଁ । ମୋର ଭଣୋଇଙ୍କ ଖ୍ୱାଡଜସ୍ ମୁହଁ ଏବଂ ଆକୁଳ ବକୁଳ ଗୃହାଣୀ ମୋର ହୃଦପ୍ଟକୁ ଖ୍ୱବ୍ ଆଘାତ କଲ୍ । ମୁଁ ମିଚ୍ଛୁ ଅବ୍ୟାନଙ୍କ ଆଡକୁ ଘୃହିଁ ଖୁବ୍ ଗମ୍ଭୀର ଗଳାରେ କହିଲ—

ଆମେତ ଏଣଥ୍ ମେଟିକ୍,ମାନେ ପାଟୀ ଗଣିତ, ଆଲଜେବ୍ରା, ମାନେ ସ୍ୱାଜଗଣିତ ଓ ଜ୍ୟଓମେଟ୍ରି, ମାନେ ଜ୍ୟାମିତି ପଢ଼ୁଛୁ । କଣ ପଘ୍ଟରବେ ଆପଣ ପଘ୍ଟରନ୍ତୁ ।

ମିଚ୍ଛୁ ଅବଧାନେ ସାମାନ୍ୟ ଚାସ୍ତ୍ୟ ମିଶ୍ରିତ ବାକ୍ୟରେ ଘୋର ଅଡମିକାଗ୍ରସ୍ତ କ୍ରିଡାସାପୁଣ୍ଡି ପଣ୍ଡିତ ସୁଲଭ ବଳସ୍ୱ ଦେଖାଇ କହିଲେ— ସେତ ଆପଣ ନାନାବ ବଦ୍ୟା ସାଧିଛୁ ! ସେ ସବୁ ଫିରଙ୍ଗି ଘର ପାଠ । ଆମେ ଡେଲୁ ଗାଉଁଲ ମୂର୍ଖ—ମରଡଙ୍କି । ଆମକୁ କବା ଜ୍ଞତବ୍ୟ ଅଛୁ ? ତେବେ ବଦ୍ୟା ଅବଦ୍ୟା ବୋଲ ଦୁଇଟା କଥା ଅଛୁ । ଦେବଗଣଙ୍କର ବଦ୍ୟା ଅସୁରଙ୍କର ଅବଦ୍ୟା । ଫିରଙ୍ଗି ତା' ଆସୁଗ୍ଗମାସ୍ତା ବଦ୍ୟା ବଳରେ ଆକାଶରେ ବେମ୍ ଯାନ୍ ଜଡାଉଛୁ । ଡେଲେ, ଆମର ଏ ମରଡଙ୍କି ବଦ୍ୟାକୁ କେହି ସର ନୁହଁ । ଏ ଡେଲ କୃଷିଘର ବଦ୍ୟା । ବନା ଯନ୍ତରେ ଖାଲ ପୂହ ଆଜ ମନ୍ତ୍ର ବଳରେ ଏ ବଦ୍ୟା କାମ ଦେଖେଇବ । ଜଡ଼ଗଲ ଚଢେଇର ପର ଗଣିବ, ଏ ବଦ୍ୟାରେ ଏମିତି କମତ ରହିଛୁ । ଆଚ୍ଛା, ମୁଁ ଗୋଟାଏ ଲ୍ଲାବଙ୍ଗ ସୂତ୍ରରୁ ଖଣ୍ଡିଏ ଚ୍ଛେଟିଆ କର ଗଣିତ ପଘ୍ଟରୁଛୁ—କହିଲ ଦେଖି— ଜାଣିବା କେମିତି ବଦ୍ୟା ସାଧିଛ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ମୁଁ ବୁଝିଲ ଯେ, ଏଥର ବୁଢା ଅବଧାନ ଡା'ର ଶେଷ ଅସ୍ତ୍ର ପାଶୁପତ ଛାଡୁଛୁ ନଷ୍ଟେ । ଆସ୍ତ୍ର—ଦେଖାଯାଉ— ମୋ ବାଡ଼ଗିଆ ଭୁଣୀର ଭତରୁ ମୋତେ ମଧ୍ୟ ସେ ଅସ୍ତ୍ରକୁ କାଢିବା ଲଗି ବ୍ରହ୍ମାସ୍ତ୍ରି ଖୋଜ ବାହାର କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ମୁଁ ନର୍ଭିକ ନଷ୍ଟେନ୍ତ ଭାବେ କହିଲ—ଶୀଘ୍ର ପଟ୍ଟରନ୍ତୁ । ଟାଇମ୍ ବହୁତ ଲେଟ୍ ହୋଇ ଗଲଣି । ମୁଁ ଘର ଟାପ୍ପାର୍ଡ ଫିଲ୍ କରୁଛି ।

ମୋର ଏଇ ଇଂରାଜୀମିଶା ବାକ୍ୟଟି ଶୁଣିବା ମାନେ ଗ୍ରାମବ ସୀମାନେ କଛୁ ନବୁଝି ଖବ୍ ଆହ୍ଲାଦିତ ହେଲେ । ସମସ୍ତେ ପୁଣି ମୋ ବଷପୃରେ ଜୟାହ୍ୱନ ହୋଇ ସମସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ହଜ ପଟ୍ଟରନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା । ଶେଷ ପଶ୍ଚାଟ୍ଟା ହୋଇଯାଉ ।

ମିଚ୍ଚ ଅବଧାନେ ଖବ୍ ଧୀରସ୍ଥିର ଗମ୍ଭୀର ଓ ଦୃଢ଼ ଅବ୍ୟର୍ଥ ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଡାଙ୍କର ପାଶୁପତ ଅସ୍ତ୍ରଟି ମୋ ଜପରକୁ ଛୁଡ଼ିଲେ । ଗଣିତ ପ୍ରଶ୍ନଟିକୁ ସେ ଗୋଟଏ ପଦ୍ୟ ବୋଲିବା ଭଳ ପଟ୍ଟରିଲେ ।। ଡାହା ମୋତେ କମୁଡ଼ ଓ ଦୃବୋଧ ଶୁଣାଗଲ୍ଲ । ଡାହା ବର୍ତ୍ତମାନ ପୁରପୁର ମୋର ମନେ ନାହିଁ । କନ୍ତୁ ଯେତ୍ତକ ଯେପର ମନେଅଛୁ— ମିଶା ମଣି କର ଡାହା ମୁଁ କହୁଛୁ— ଡାଙ୍କର ପ୍ରଶ୍ନଟି ହେଲ୍ଲ—

ଗଜାନନ ପଟ୍ଟରନ୍ତୁ ଷଡ଼ାନନ ଜାଇ
ଗଣିତରୁ ସୂନଟିଏ ପଟ୍ଟରୁଛୁ ମୁହିଁ ।
ନଜ ଯୋଜନରେ ହଂସ ଯାଉଅଛୁ ଉଡ଼
ନବଡାଳ ଗଖାରରେ ରହିଛୁ ଯୋଖସ୍ତା ।
ତୃଷାରେ ଆତୁର ହୋଇ ସେହ୍ନ ପକ୍ଷୀମଣି
ଡଳକୁ ଖସିଲ୍ଲ ବେଗେ ସୁର ତନ୍ତପାଣି ।
ମଧ୍ୟରେ ଖସିଲ୍ଲ ହଂସ ଦୁଇ ପରଡାଳ
ଏ ସମସ୍ତେ ଦେଖି ଡାକୁ ଗୋଡ଼ାଏ ବେଡାଳ ।
ଲଡାକେ ଖସଇ ହଂସ ଏକଇ ଯୋଜନ
ବଲଡାକେ ସେ ବେଡାଳ କରେ ସଂକ୍ରମଣ ।
ଷାଠିଏ ଯୋଜନେ ଡାକୁ ବେଡାଳ ଧଇଲ୍ଲ
ହାହ୍ନ ହାହ୍ନ ବୋଲି ହଂସ ବୋବାଳି ଗୁଡ଼ିଲ୍ଲ ।
ଏହ୍ନଠାରେ ସନ୍ଧ ଗୋଟି ପୁଚ୍ଛଇ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

କେତେ ଲତା କାଳଟି ଲୁଗିଲ୍ ବେତାଳକୁ ?
କେତେ ଚାଳ ଚଳେ ପୃଣି ଥିଲ୍ଟି ଗୋଖପ୍ପ ?
କହ୍ନଥଅ ଷଡ଼ାନନ ମନେ ଡେକୁ କଣ ।
ଏତେକ କହ୍ନଟେଲ ଅମ୍ବ ପଙ୍କେ ପଣ ଡେବ
ଚଣ୍ଡିତ ପଣେ ମୁଣ୍ଡର ଶିରପା ବାନ୍ଧବ ।
ନ କହ୍ନ ପାଣବ ପଦ ଚଢିଣ ମପୁର
କଇଲାସ ଡେଳ ଘୁଲ ଯାଅ ଡେ ସଉର ।

ଏତେକ ବୋଲ ଡେଇ ମିଚ୍ଚୁ ଅବଧାନେ ଡାଡରେ ଚାଳ ଛୁଡ଼ାଇଲ୍ ଦଇ ଫଟ୍‌କନା ଗୋଟାଏ ଚାଳ ମାର ଡେଲେ ଓ ପାଙ୍କେ ପାଙ୍କେ ଅଟ୍ଟହାସ ଜଣ ଉଠିଲେ । ଏଙ୍କ ଘ୍ରଡ଼ଟଲ ଯେ ଏଜ୍ଜ ଅପ୍ତରେ ଏଜ୍ଜ ନା' ବାଳକ ଟ୍ଲେଡ୍‌ଘ୍ରଟାର ବକ୍ଷସ୍ଥଳ ଏକ ଥରକେ ଶତଧା ଚଘାଣ୍ଡ ଡୋଇଯିବ ଏଙ୍କ ଯେ ଚାର ଇଷ୍ଟସ୍ମରଣ କରବା ପୂଙ୍କରୁ ଶେଷ ନଃଶ୍ୱାସ ତ୍ୟାଗ କଣ ଭୂମି ଉପରେ ଟଳ ପଡ଼ବ ।

ଯେ ଅବଶ୍ୟ ଭୁଲ ଘ୍ରଡ ନାଡାନ୍ତ୍ର । ଏଜ୍ଜ ମଡା ଜଟୀଳ ରଡ଼ସ୍ୟମପ୍ପ ଚାଣିଡଳ ଚଳା ପମ୍ବତୀପ୍ପ ପଦ୍ୟଟିକୁ ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେ ପ୍ରଥମେ ମୋର ମ୍ପଣ୍ଡ ଘୁଉଇ ଡେଲ୍ । କ'ଣ ପ୍ୟାର ଅର୍ଥ ? କ ପ୍ରକାର ଅଙ୍କ ଏ ? ତା' ଛଡ଼ା, ପରସ୍ଥଡ ମଧ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନ ଖୁବ୍ ସଂକଟମପ୍ପ । ମୋର ଭଣୋଇଙ୍କ ମୁହଁ ଝାଲେଇ ଗଲଣି । ଗ୍ରାମବାସୀଏ ଡଟ୍ଟସ୍ଥ ଡୋଇ ବସିଛନ୍ତ୍ର । ମାପ୍ୟାଧର ଟେରେଇ କର ମୋତେ ଏକାଲପ୍ଟରେ ଘୃଣ୍ଟିଛୁ ଓ ଆମ ଗ୍ରାମଡେବତା କୁତାମଡଣ୍ଡୀଙ୍କୁ ମନେ ମନେ ଡାକୁଛୁ । ମିଚ୍ଚୁ ଅବଧାନେ କନ୍ତୁ ପ୍ରଶ୍ନଟି ପଘ୍ଟର ସାର ଖଣ୍ଡିଏ ପାନକୁ ଘୁକୁଳାଇ ଘୁକୁଳାଇ ଖାଉଛନ୍ତ୍ର ଓ ଡୋଦ୍ଦଲ ଡୋଦ୍ଦଲ ମୋର ଛଟପଟ ଅବସ୍ଥା ଡେଖିବା ଲଗି ପ୍ରସ୍ତୁତ ଡେଉଛନ୍ତ୍ର ।

ଡଠାତ୍ ମୁଁ ମୋ ଭଣୋଇକୁ କହ୍ନଲ—ଘ୍ରଇନା ! ଉନଟା ସିଲଟ୍ ଓ ଖଡ଼ୀ ଆଣ ।

ଭଣୋଇ ଘର ଡେଉରେ ଛଠି ଯାଇ ସଙ୍କେ ସଙ୍କେ ଉନୋଟି ବଶାଳ ସିଲଟ୍ ଓ ଖଡ଼ୀଟିଏ ଆଣି ମୋ ଆଗରେ ଥୋଇ ଡେଲେ । ମୁଁ ସେଥିରୁ ଗୋଟିଏ ସିଲଟ ଓ ଖଡ଼ୀ ମିଚ୍ଚୁ ଅବଧାନଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ବଢ଼ାଇ ଡେଇ ଖୁବ୍

Digitized by srujanika@gmail.com

ଜନାଉ ଅଥର ପ୍ରତ୍ୟପୃଣୀଳ ଗଲାରେ କହିଲ—ଦସ୍ୟା କର ପ୍ରଶ୍ନଟି ଲେଖି ଦଅନ୍ତୁ ।

ମାଷ୍ଟ୍ରେ ତାଙ୍କ ଚଷମାଟି ବହିଆରୁ ବାହାର କର ଆଖିରେ ଦେଇଲେ ଓ ଜନା ଆଡ଼ୁଆଁରେ ଦୁମି ଦୁମି ପ୍ରଶ୍ନଟିକୁ ସିଲଟରେ ଲେଖି ମତେ ଦେଇ ଦେଇଲେ । ତା' ପରେ ମୁଁ ସେଇ ପ୍ରଶ୍ନଟିକୁ ଖୁବ୍ ମନ ଧ୍ୟାନ ଦେଇ ପଢିଲ । ପଞ୍ଚ ମିନଟ ବନ୍ଧଗଲ୍ଲ । ଘର ଭିତରେ ସମସ୍ତେ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ବସିଥାନ୍ତି । ଏତେ ଜଟିଳ ଯେ ପଚରାଟାଏ ଖସି ପଡ଼ିଲେ ବି ଶବ୍ଦ ଶୁଭିବ । ତା' ପରେ ମୁଁ ଖୁବ୍ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ଖଡ଼ି ଓ ଅନ୍ୟ ଏକ ସିଲଟ ଧରି କେତୋଟି ଜ୍ୟାମିତିକ ଦୃଶ୍ୟାଙ୍କ ରେଖା କାଢିଲି । ସେଇଠି ପ୍ରାପ୍ତ ପଦର ମିଳନ ଧରି ବୀଜଗଣିତରେ ପୂର୍ବଗୁଡ଼ିକୁ ମିଚ୍ଛେ ମିଚ୍ଛେ ଅର୍ଥଜ୍ଞାନ ଭାବେ ଦେଖି ଗୁଣିଲି । ଯଥା—

ଏ ଘୋଡ଼ାର + ବ ଜଇବ୍ + {ଏ, ବ ଘୋଡ଼ାର − ଘୋର ଏ, ବ} × ସି ଜଇବ୍

$$\left(\frac{\text{ଏ ଘୋଡ଼ାର}}{\text{ବ ଜଇବ୍}} + \text{ଥ୍ରି}\right) \text{ଏ ବ} - \text{ଏ ଜଇବ୍ ବ ଘୋଡ଼ାର} \left)\text{ଥ୍ରି} = \text{ଥ୍ରି ଏ ବ ଘୋଡ଼ାର} \right.$$

ଏମିତି ଏମିତି ଦୁଇଟି ସିଲଟରୁ ୪ ପଟଜାକ ଜରର୍ଥକ ଭାବେ ଲେଖି ଗୁଣିଥାଏ ଓ ମଝେ ମଝେ ପୁଣି ଗୁମ୍ ହନା ବସି ଶବୁକରେ ଖଡ଼ୀଟି ଘୁପି କ'ଣ ସେପରି ଗାରୁଥାଏ । ସେଇଠି ଲେଖିଥିବା ଅଙ୍କରୁ କଛୁ ଲଘୁଇ ଫେର କ'ଣ ମନେ ମନେ ହିସାବ କର ଲେଖି ଥାଏ । ଏମିତି ଏମିତି ପଦର ମିଳନ କଟିଗଲ୍ଲ । ସମସ୍ତେ ଉଦ୍‌ଗ୍ରୀବ ହୋଇ ବସି ଗୁଣ୍ଡୁଥାନ୍ତି । ମୋ ଭଉଣୀଙ୍କ ଦେହ ଘାଲରେ ଓଦା ହୋଇଯାଏ । ମାସ୍ଟାଧର ଆଡଙ୍କରେ ଆଉ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧର ନ ପାର ସେ ଘର ଗୁଡ଼ ବାହାରକୁ ଉଠିଗଲ୍ଲ । ମୁଁ କନ୍ତୁ ଖୁବ୍ ଗମ୍ଭୀର ଆଉ ଧ୍ୟାନଶୀଳ ହୋଇ ମିଚ୍ଛେ ମିଚ୍ଛେ ଅଙ୍କ କଷି ଗୁଣିଥାଏ । ମିଚ୍ଛ ଅବ୍ୟାଜନେ ହସି ହସି ପାନ ପାକୁଳ କର ଆମ୍ବ ପ୍ରସାଦରେ ଫୁଲ ଫୁଲ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଗୁଣ୍ଡିଥାନ୍ତି ।

ଏହି ସମୟରେ ମୁଁ ସେ ଅଙ୍କଟିର ଉତ୍ତର ପାଇଗଲ୍ଲ ବୋଲି ଛଳନା କର ସିଲଟ ଉପରେ ଗୋଟାଏ ଅର୍ଥଜ୍ଞାନ ବଜଗଣିତ ସୂତ୍ର ଲେଖି ସିଲଟ ତଳେ ଥୋଇ ଦେଇ କହିଲ୍ଲ—ବେତାଳକୁ ଲଗିଲ୍ଲ ଏ ପ୍ଲସ୍ ବ ହୋଲ୍ ସ୍କୋୟାର ସମସ୍ତ । ଆଉ, ଯୋଗଗୁଣି ଥିଲ୍ଲ ଏକ୍ସ ମାଇନସ୍ ଓ୍ୱାଇ କଇବ୍ ବାଟ ଦୁର ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ମୋ କଥା ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ପଛରେ କରତାଳ ପରେ କରତାଳ ଘୁଲିଲା । ଏବଂ ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ମଡା ଉଠାଇବାରେ ବସିବା ଜାଗାରୁ ଛଟି ଆସି ସେଇ ଅର୍ଥଦ୍ଧାନ ଲେଖାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପିଲଟ ଦୁଇଟିକୁ ନେଇ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଡୋଇ ଦେଖି ଲଗିଲେ ।

ମୋ ଭଣୋଇ ଡପି ଡପି ଗଡ଼ଗଲେ । ଏବଂ ସମସ୍ତେଡ ଗ୍ରାମ ବାସୀଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ ଖୁବ୍ ବଡ଼ ପାଟିରେ କହି ଉଠିଲ—ଏ ଥରକ କଏ ଜୈଲାପ ପ୍ରଭୁ ଯିବ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଯାଉ । ··· ଆଉ ପାଠ ଏଠି ବୋଲ କରବ ନାହିଁ··· ତୁମ ଜାଲ ପୂରଗଲ ଆପଣେ । ଏଣିକ ଜଜ ବାଟ ଦେଖ । ଆମ ପିଲ୍ଏ ଏଣିକ ଇଂରେଜୀ ପଢିବେ ।

କନ୍ଦୁ ମିଚ୍ଛ ଅବଧାନଙ୍କ ଆଖି ଦୁଇଟା ପଦାକୁ ବାହାର ଆସିଲା । ସେ ଖୁବ୍ ଉଚ୍ଚ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—କ'ଣ ଉତ୍ତର ଦେଲ-ବାବୁ ଙ୍କେ ଓଡ଼ଆରେ ବୁଡ । ଆମେ ତ ଦେଲୁ ଗାଈଲା ମରଡଙ୍କିଆ ଲୋକ । ଫିରଙ୍ଗୀ ପାଠରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ ଆମେ କ'ଣ ବୁଝିବୁ ?

ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ମୁଁ କହିଲି—ଆଜ୍ଞ ! ଆମେ ତ ସବୁ ବଦ୍ୟା ଇଂରେଜୀରେ ପଢୁଛୁ । ଓଡ଼ଆରେ କେମିତ ଉତ୍ତର ଦେବ । ଆମ ଅଙ୍କ ବ ଇଂରଜୀରେ ପଢା ଦେଉଛୁ । ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନରେ ଆଲ୍‌ଜେବ୍ରା, ଜ୍ରିଗୋନ୍-ମେଟ୍ରି ଆଉ ମେନ୍‌ସୁରେସନ୍ ରହିଛୁ । ମୁଁ ଆଲଜେବ୍ରାକୁ ଆଣି ସବୁତକ ଛଡ଼େଇ କଷି ଦେଇ ସେଇ ଆଲଜେବ୍ରାରେ ଉତ୍ତର ଦେଲି । ଆପଣ ନ ବୁଝିଲେ ମୁଁ କଣ କରବ ?

ମାଷ୍ଟ୍ରେ ଢଠାତ୍ ନଳନ ପଡ଼ଗଲେ । ତାଙ୍କ ସ୍ୱର ସ୍ତିମିତ ହୋଇଗଲା । ସେ କହିଲେ—ଆଲେଜୋବ୍ରାଟି କଣ ?

ମୁଁ କହିଲି—ସାଜ ଗଣିତ ବୋଲି ଓଡ଼ଆରେ କୁଡା ପାଉଛୁ ।

ଏହି ସମୟରେ ମୋର ଭଣୋଇ ଖୁବ୍ ଜୋର ପାଟିରେ ଚଡ଼ ଜଡଲା ଭଳ କହିଲେ—ଆଜ୍ଞ ! ଆପଣ ଗଣିତରୁ ପଚାରିଲେ—ସେ ତାକୁ ସାଜ ଗଣିତରୁ କହିଲା । ଏଇଥିରୁ ବୁଝି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି ସେ ଆଉ ପୁଣି ପାଟି ଫିଟାଇଛନ୍ତି ?

ମୋ ଭଣୋଇଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ତାଙ୍କୁ ସମର୍ଥନ ଜଣାଇ ଆଉ ଜଣେ ପ୍ରୌଢ ଗ୍ରାମବାସୀ କହିଲେ—ଅଟେ ! ସେ ଗଣିତ ଢେଲେ—ଏ ଢେଲୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

ସ୍ୱାଜ ଗଣିତ । ସବୁ ଗଣିତ ବଦ୍ୟାର ସ୍ୱାଜାଙ୍ଗୀ ଜାଣ ସେଥିରେ ରହିଛୁ । ଫିରଙ୍ଗୀ ବଦ୍ୟାରେ ସେମିତ ସବୁ ସ୍ୱାଜାଙ୍ଗୀତକ ରଟିଛୁ ବୋଲ ସିନା ସେ ଆଜ ଆକାଶରେ ବେମ୍‌ୟାନ ଜଡାଜଛୁ । ବାଘବର୍ନାଙ୍କୁ ଏକ୍ କଣ ଏକ୍ ଭୁଠରେ ପାଣି ପିଆଜଛୁ !!! ସେ କଥା ବୁଝିଲେ ଦବ ନା ଖାଲ ଏବେ ଘଇଁ ଘଇଁ ମେଣ୍ଟାଙ୍କ ଭଳଆ ଢେଲ କଣ ଦେବ ? ତେମେ ଦେଖ୍‌ନ । ମାଷ୍ଟ୍ରେ କେତେ ବଡ ଅଙ୍କ ପଘ୍ଟଲେ । ଅଜ୍ ଏ ଚାକୁ କେତେ ସରଳରେ ସ୍ୱାଜାଙ୍ଗୀ କଣ ଚା' ଉତ୍ତର ଥୋଇ ଦେଲେ । ଏଇଥିରୁ ବୁଝ୍‌ନ ।

ସମବେତ ସମସ୍ତେ ସେଇ କଥାରେ ସମର୍ଥନ ଜଣାଇ ମୋର ବଜସ୍ୱ ଏବଂ ମିଛୁ ଅବଧାନଙ୍କ ପରାଜସ୍ୱ ଘୋଷଣା କଣ ଉଠିଲେ । ଏବଂ ଗଲ୍ପ-ବେଳେ ସମସ୍ତେ ମୋ ଭଳ ଇଂରେଜୀ ପଢୁଆ ବଦ୍ୟାନଙ୍କୁ ନମସ୍କାର ଜଣାଇଲେ । କେହି ମିଛୁ ଅବଧାନଙ୍କ ଅଡୁକୁ ଗୁହିଁଲେବ ନାହିଁ । ବରଂ ଜଣେ ବା'ଜଣ ମାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କୁ ଶୁଣାଇ ଶୁଣାଇ କହିଗଲେ —,

ଏଥର ଚେଡ଼ ଘୋଟଲା ବାନ୍ଧ ନଜ ଗାଁକୁ ବାହାର ଯାଅ ଅବଧାନେ ଆଜ ଗୁଡାଳୀ ପାଠ ଏ ଗାଁରେ ଚଳବ ନାହିଁ । ଏଣିକ ଇଂରେଜୀ ସ୍କୁଲ ବସିବ ଏଠି ।

ଆଜ୍ ଜଣେ କହି କହି ଗଲ୍— ଆଜି ଏ ଘଟଣା ପରେ ସେ ବୁଢା ଆଜ୍ ଏ ଗାଁରେ ରହିବ ତେମେ ଭାବଛ କକେଇ ? କାଲ ସକାଳୁ ସେ ପଦ୍ମ କନାପଟା ବାନ୍ଧ ସମସ୍ତଙ୍କ ଜଠିବା ଆଗରୁ ଚା' ଗାଁକୁ ନପଳେଇଛୁ !!

ଆଜ୍ ଜଣେ କହିବାର ଶୁଣାଗଲ୍— ଶଳା ବୁଢାର ଚର୍ମକାଟି ବଦା କରୁନ ଏ ଗାଁରୁ ?

ଏ ସବୁ କଥା ମୋ କାନରେ ପଡୁଥାଏ । ସମସ୍ତେ ଯେ ଯୁଆଡେ ଗଲ୍‌ପରେ—ମିଛୁ ଅବଧାନେ ବାଡ଼ ଖଣ୍ଡିକ ଧଣ ଆଜ କାହାକୁ କଛୁ ନକହି, ଏପରି କ ଆମମାନଙ୍କ ଠାରୁ ବ ବଦାସ୍ୱ ନନେଇ ଚଳକୁ ମୁହଁ ଘୋଡ ଘୋଡ କଠାଡ଼ ଠକ ଠକ କରି ନଜ ବସା ଆଡକୁ ଏକୁଟିଆ ଗୁଲଲେ ।

ମୁଁ ଭାବଲ—କଛୁ ବାଟ ତାଙ୍କୁ ବଲେଇ ଦେଇ ନମସ୍କାର କରି ବଦାସ୍ୱ ନେଇ ଆସିବ । ମାନ୍ତ ସେ କଥା କରବାକୁ ମୋର ଆଜ୍ ମନରେ ସତ୍ ସାହସ ହେଲ ନାହିଁ— କ ସତ୍ ପ୍ରେରଣା ବ ହେଲ ନାହିଁ ।

ମୁଁ ବାହାପିଆ ସେଦନ ଘଡରେ ମୋର ଭଣୋଇଙ୍କ ଘରେ ମୋ

Digitized by srujanika@gmail.com

ସାଙ୍ଗ ମାପ୍ଟାଧର ସହ୍ୱତ ଭକୁରମୁଣ୍ଡ ଝୋଳ ଓ ଭତ ଖାଇ ମହା ଆରମ୍ଭରେ ଶୋଇଲ । ଦୋ ଭଣୋଇତ ଏଜ୍ଜ ଆନନ୍ଦରେ ଏତେ ଜଡ଼ଫୁଲ ଦେ'ଇ ଯାଇଥାନ୍ତା ଯେ ତାଙ୍କ ପେଟକୁ ଭତଗଲ୍ ନାହିଁ—କ ଗତ୍ତଯାକ ତାଙ୍କ ଆଖିକୁ ନଦ ଦେଲ୍‌ନାହିଁ ।

ତା' ପରଦନ ମିଚ୍ଛୁ ଅବଧାନେ ସେ ଗାଁ ଚ୍ଛଡ଼ ଗ୍ଲଲଗଲେ କ ନାହିଁ —ମୁଁ ଆଜ୍ଜ ଜାଣିନ— କନ୍ତୁ ବଡ଼ ମଜାକୁ କେହ୍ନ ନଦେଖିବା ଆଗରୁ ମାପ୍ଟାଧର ଓ ମୁଁ ସେ ଗାଁ ଚ୍ଛଡ ଆମ ଗାଁକୁ ଫେରି ଆସିଲୁ ।

କାଳ ସ୍ରୋତରେ ଗ୍ଲଳଣିକି ବର୍ଷ ସେଇଦନୁଁ ବତ୍ତଗଲ୍ଣି । ଏଡ଼ା ଭିତରେ ମିଚ୍ଛୁ ଅବଧାନଙ୍କ ସୃତ୍ତି ଏ ପୃଥିବୀରୁ ଲୋପ ପାଇ ଗଲ୍ଣି । ମୋ ଭଣୋଇଙ୍କ ଗାଁର ବର୍ତ୍ତମାନ ଅଧିବାସୀମାନେ କେହ୍ନ ଆଉ ସେହ୍ନ ମହାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର କଥା ମନେ ରଖି ନଥିବେ । ମୋ ଭଣୋଇଁଙ୍କ ଗ୍ରାମରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଗୋଟିଏ ଡାଇ ସ୍କୁଲ ଏବଂ ଗୋଟିଏ ଗାର୍ଲସ ଡାଇସ୍କୁଲ । ଏବେ କୁଆଡେ ଗୋଟିଏ କଲେଜ ନୂଆ କର ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଛୁ ।

ମୁଁ ଜାଣେ—ସେହ୍ନ ମହାପ୍ରାଣ ମହାଜ୍ଞାନୀ ମହା ଚରତ୍ରବାନ୍ ମହା-ନୈତ୍ଷିକ ଓ ମହା ଅଭମାନୀ ପୂଜ୍ୟପାଦ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଶିଷକ ମହୋଦସ୍ଦଙ୍କ ପ୍ରତ ମୁଁ ସେତେବେଳେ କ ଶଠ ଆଚରଣ କରଛୁ । ଏବଂ, ଆଜ ମୋର ବାଲ୍ୟ କାଳର ସ୍ମୃତିରୋମନ କଲ୍‌ବେଳେ ମୁଁ ମନେ ମନେ ତାଙ୍କର ସେହ୍ନ କଠାଜ ଫଲଗ୍ନ ପୂଜ୍ୟପାଦ ଦୁଇଟି ଚରଣ ଉପରେ ମଥା ଥୋଇ ତାଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅଜସ୍ର ପ୍ରଣାମ କରୁଛୁ ଆଉ କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଛୁ ।

କନ୍ତୁ ମୋର ପାଠକମାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଚରମ ବକ୍ତବ୍ୟ ହେଲ୍— ଜପୃତ୍ତରୂପୀ ମହାକାଳଙ୍କି ମହାବଳୀ ଅଟନ୍ତ । ଯେ ମଧ୍ୟ ଅଘଟନ ଘଟନ ପର୍ତ୍ତିପୂର୍ତ୍ତୀ ଶକ୍ତିର ଅଧିକାଶ୍ର ବଚନ କର୍ମୀ । ସେହ୍ନ ମହାକାଳଙ୍କ ଦାବ୍ତାରରୁଁ ଗୋଟିଏ କାଳର ମହାପ୍ରତାପୀ ବଙ୍ଗ ଶିରୋମଣି ତନ ପୁରୁଷର ପ୍ରତ୍ତଷ୍ଠିତ ଗୁରୁ ପୂଜ୍ୟପାଦ ମିଚ୍ଛୁ ଅବଧାନଙ୍କର ମୋ ଭଳଆ ଗଣିତ ବୁଦ୍ଧି ଶୂନ୍ୟ ଗୋଟାଏ ବାଦାଦୁରଆ ମେଞ୍ଚଡ଼ ଟୋକା ହାତରେ ଏପର ଶୋଚନୀୟ ପରାଜୟ ଘଟିଲ । ମୁଁ ଥିଲ ଜାଣ ସେ ଘଟଣାରେ ନମିତ୍ତ ମାତ୍ର ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଗହୀର ପାଣି

ଚଂଦ୍ରଶେଖର ରଥ

ସେଠିକା ଖରା ବଷପ୍ପରେ କଥାରେ କହି କଛୁ ଲଭନାହିଁ ! କମାର-ଶାଳର ଧାସ ଭଳ ସେ ଝାଞ୍ଜି ଖରାରେ ଥରେ ଘଣ୍ଟ ନ ଡେଇଲେ କେହି ବଶ୍ୱାସ କରିବେ ନାହିଁ । କେମିନ୍ତ ଏକା ବେଳେ ଆକାଶ ପବନ ପୃଥ୍ୱୀରେ ନଆଁ ଲଗିପାଏ । ଗ୍ଭଷ ଜମି ଉପରୁ ଧୂଳ ଉଠିପାଏ । ପୋଖରୀ ଫାଟି ଫଡା ଫଡା ହୋଇଯାଏ । ପବ ଝାଡ ଦେଇ ଗଛ ସବୁ ଠିଆରେ ଜଳଯାନ୍ତ ! ଶତ ଶତ ଶେଷିଲ୍ ପକ୍ଷୀ ଖସି ପଡନ୍ତ । ଗାଈ ଗୋରୁ ଧକଜଥାନ୍ତ ସକାଳୁ ସଞ୍ଜଯାଏଁ । ମୁଦାଏ ପାଣି ପାଇଁ ମଣିଷ ଫାଟି ପାକୁ ପାକୁ କର ପଡ଼ଥାଏ । ବେଳେ ବେଳେ ସେମିନ୍ତ ମର ବ ଯାଏ ।

ସେ ଅଂଞ୍ଚଳରେ ସେଥିପାଇଁ ଯେତେ ସବୁ ଥିଲ ବାଲ ଖର୍ଚ୍ଚ କର ଜଳକାଉଁ ରଖି ଯାଇଛନ୍ତ । ଏବେ ଠାଏ ଠାଏ ନଆ ମାଟି-ଘୁମୁମାନଙ୍କରେ ନାଲ କନା ଘୋଡେଇ, ମଲ୍ଲୀକଡ଼ ବେଢେଇ ପାଣିଛତ ଦଆଯ୍ଭଏ । ଗୋରୁଙ୍କ ପାଇଁ ପାଣି କୁଣ୍ଡ ଭର୍ତ୍ତି କର ରଖନ୍ତ ଦାତାମାନେ ! ପାଣି ମୁଦାକରେ ଉଡ଼ପଉଥିବା ଡଂପା ଲେଉଟି ଆସେ ପ୍ରାଣ ଫୁଲ ରହିଥାଏ ଢୋକେ ପାଣି ଉପରେ !

ସେ ନଆ ସାହ୍ନିକା ଆସି ଦୁଇ ପୁରୁଷ ହେବ, ସଦର ଲଞ୍ଚରେ ବସି ଗଲଣି । ଟଙ୍କା ବପ୍ପରେ ଯେଉଁମାନେ ଆସିଥିଲେ ସେଇଠି ବଳ ଘର

Digitized by srujanika@gmail.com

ଚୋଳ ରହିବା ପାଇଁ, ସେମାନେ ଏବେ ବୁଢ଼ା ହେଇ ଗଲେଣି ! ସେମାନଙ୍କ ପିଲାମାନେ ଅଧାଡ଼ିଆ ଖସିଲା ବସ୍ତ୍ରର ବାପ ମା' ହେଇ ଗଲେଣି । ନାଡ଼ ନାଛୁଣୀ ବଢ଼ି ଆସିଲେଣି ଭେଣ୍ଡିଆ ଗଜା ଝୋକା ଝୋକା ହେଇ । ସେଇ ମାନେ ଏଣିକ ଆବୋର୍ ଯିବେ ସେ ସାହ୍ନଝାକୁ । ସମସ୍ତେ କନ୍ଥ ଗୋଝାଏ ଖଗ୍ ରହୁ ପାର ହେଲେ ନୂଆ ଜନ୍ମଝାଏ ପାଇଲ୍ ପର୍ ମଣନ୍ତ । ଖଗ୍ଝା ସତେବା ଜଳନ୍ତା ଅର୍ଣ୍ଣ-କୁଣ୍ଡଝାଏ !

ଦୋଳ ପୂର୍ଣ୍ଣମୀ ବେଳକୁ ଖଗ୍ଡେଜ ସେଇଠି ଅସହ୍ୟ ହୋଇଯାଏ । ଫଗୁ ଖେଳରୁ ସକାଳ ଓଳ ଫେରିଲ୍ ବେଳକୁ ଓଠ ଶୁଖିଯାଏ । ଚାଲୁଫଝା ଖଗ୍ରେ ମୁଣ୍ଡ ଝାଇଁ ଝାଇଁ ହେଇଯାଏ । ଜଭ ଭଡ଼ଜଏ । ସେଉକ ବେଳୁ ଧାଣି ନଅଣ୍ଟ ହୋଇଆସେ ! କେତେ ମାଉବ୍ବର ଲୋକେ ପାଣି କୁଣ୍ଡରେ ରଙ୍ଗ ଗୋଳ ପିଚ୍କାସ୍ତି ଖେଳନ୍ତ । ନୋହିଲେ, ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କର ସେଇ ଡାଳେ ଦୁଇଡ଼ାଳ ପାଣିର ଖେଳ । ସେଉକ ସାର୍ବେଇଁ ସେମାନେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ରଙ୍ଗରେ ଛନ୍ତାବାକୁ ଠେଲ୍ପେଲ୍ ହେଉଥାନ୍ତ !

ସେଦନ ରଙ୍ଗ ଖେଳ ପରେ ନଧି ସ୍ୱାଇଁ, ମାଧବ ବେହେରା, ଗଜ ରଥ ଘରୁ ଭେଣ୍ଡିଆ ପୁଅମାନେ ଆସି ସାହ୍ନର କୂଅ ମୂଳେ ରଙ୍ଗ ଛଡ଼େଇ ହେଲେ ! ପାଣି କୋହ୍ନ ଯାଇ ନୂଆ ସାହ୍ନ ଆର ପାଖ ଖେଉରେ ମାଡ଼ଗଲ୍ ! ଖଣ୍ଡେ ବାସ୍ନ ସାବୁନକୁ ଦେହ ସାରା ଫେଣ ଗଜ ଗଜ କର ଛନ୍ଦେଁ ଅଛ ଉଡ଼ପାଡ ହୋଇ ଗାଧୋଉଥାନ୍ତ । ହସି ହସି ଗଡ଼ ଯାଉଥାନ୍ତ । ଘର ଉଦ୍ଦୁଙ୍କାରେ କୂଅରୁ ପାଣି ଟିଙ୍କି ଆଣୁଥାନ୍ତ ଅନାପ୍ସାସ ! ଭୁସ୍ ଭୁସ୍ ଇଡ଼ ହେଉଥାନ୍ତ ବାଲ୍ଟି ବାଲ୍ଟି ପାଣି ! ଛନଜଣ ଯାକ ବଳୁଆ, ଷଣ୍ଢାମାର୍କା ଝୋକା; ସାହ୍ନାଙ୍କ ଉରରେ ସେ ସାହ୍ନ ଆଡ଼େ କେହ୍ନ ମୁହଁଝେକ ଗ୍ଲାହିଁ ପାରେ ନାହିଁ । ଘଉରେ ଗୋର ସାହସ କରେ ନାହିଁ ସେ ପାଖ ପଶିବାକୁ । କୋଡ଼ଏ ଘର ସାହ୍ନ ଛତରୁ ସେଉଳ ଗୁରପୁଞ୍ଜା ଝୋକା ବଢ଼ି ଆସିଲେଣି । ହେଲେ ଏ ଛନଜଣଙ୍କୁ ଏକାଠି ମୁକାବଲ୍ କରବା ପାଇଁ କାହାର ସାହସ ନାହିଁ ।

ସେ କୂଅଟି ନୂଆ ସାହ୍ନର ଜୀବନ ନଲୀ । ସେଥିରୁ ପାଣି ନେଇ ସାର୍ କାମ ଚଳେ । କୂଆ ଆଖି ପର ନର୍ମଳ ପାଣି ସେମିଡ଼ ଜାକର ସେମିଡ଼

Digitized by srujanika@gmail.com

ସୁଆଦ । ବେଶୀ ସେମିତ ଗହ୍ମାର ନୁହେଁ । କାରଣ ବାର ଦାଢ଼ ଚଲକୁ ଅକମାଁଶିଳାଟାଏ ଦାବୁଡ଼ ଗଲ୍ । ଆଉ ଚଲକୁ କାଙ୍କ ଗଲଲ୍ ନାହିଁ । କନ୍ତୁ କେମିତ କେଜାଣି ଗୋଟାଏ ଝର ମଧ୍ୟ ପଶ୍ଚିମପଟରୁ ଫିଟିଗଲ୍ ସେଇଠ । ଦୋଇପାରେ ଉପରମୁଣ୍ଡା ପୋଖଝରୁ ମାଇଲଏ ଦୂରରେ ପୂବପାଖ ପୋଖଝକୁ ମାଟିତଳେ ସୁଅ ପଡ଼ୁଛ । କ'ଅଟା ସେଇ ଶିର ଉପରେ ଆସିଗଲ୍ । ଦୋଇପାରେ ସେଇଟା ସେ ନ'ଆ ସାହବାଲଙ୍କ ଭାଗ୍ୟ । ସେ ସୁଅ ବର୍ଷ ସାରା ଝରୁଥାଏ । ଖାଲ ଖରା ଚଇତମାସ ପାଣି ନଅଣ୍ଟିଆ ଦୋଇପାଏ । ପିଲ୍ଲ ଗର୍ ବୁଡ଼େ ନାହିଁ । ଦେଖ୍ ଦେଖ୍ ଢାଳ ମଧ୍ୟ ବୁଡ଼େ ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ଗ୍ଲେଟିଆ ଖୋପରେ ଟିର ଟିର ଯେଉଁ ମୁଦାକ ପାଣି ଗଡ଼ୁଯାକ ଭିତରେ ଜନ୍ମଥାଏ ତାକୁ ପିଇବା ପାଇଁ ନେବାକୁ କ'ଅମୁଳେ ବାଦ ହୁଏ । କଳଗୋଳ ମଧ୍ୟ ହୁଏ । ବୁଢାମାନେ ତ ଦେଖି ଆସିଛନ୍ତ ହଦକ ଯାକ । ସବୁ ଖରାରେ ସେମିତ । ସେମାନେ ଯାଇ ସମାଧାନ କରନ୍ତ ।

ଦୋଳପୂର୍ଣ୍ଣମୀରେ ସେ ଜନଟା ଟୋକା କୂଅ ପାଣିକୁ ସେମିତ ଫିଙ୍ଗା ଫୋପଡା କର ଢାଳବା ଦେଖି କ.ଦ୍ଦା ଦେହ ସହ୍ଲ ନାହିଁ । ମାଇକନଆ-ମାନେ ହୁଟ୍ ହାଟ୍ ହେଲେ । ରବେଇ ଖବେଇ ହେଲେ । ଯାକୁ କଏ ବୋଧ୍ବ ! ପାଣି ହେଲ ପ୍ରାଣ । ଯାଙ୍କ ଅଗୁଆଁର ପଣ ପାଇଁ ସାହ୍ବଯାକ ଚୁଡ଼ୁ ବୁଡ଼ୁ ହୋଇ ମରିବେ !

ମନ୍ଦରରୁ ଫେରୁଥିଲେ ଦନା କକେଇ । ସେ ସେଇଠି ଠିଆ ହୋଇ ସେମାନଙ୍କୁ ଗ୍ଭହିଁଲେ କହ୍ଲେ, "କରେ ଇଏ କ'ଣ କରୁଛ ?— ଗାଧୋଇବାକୁ ନଈକୁ ଗଲ ନାହିଁ ? ଜନକୋଶ ବାଟ କ'ଣ ଭମକୁ ବଳେଇଗଲ୍ ଯେ, ଏଇ ପାଣି ମୁଦାକ ଏମିତ ପାର୍ ଦଉଛ ?

—କେମିତ ନଅଣ୍ଟିଆ ଦନ ଆସିଲାଣି ଭୁମକୁ ଦଶୁନାହିଁ ? ସେମାନେ ଥମିଗଲେ; ଜଣେ କହ୍ଲ—"ଆମେ ଯିବାକୁ ବସିଥିଲ୍ ଯେ କକେଇ, ଆଜ ସବୁ ଶୁଣିଲୁ ନଈରେ ଚ ଧାର ନ ଥିଲ ! ଯେଉଁ ଚବକାଏ ପାଣି ଅଡ଼ାଖିଆ ଆଡ଼କୁ ଥିଲ, ସେଇଟା କୁଆଡ଼େ ଗୋରୁ ଗୋଠ ପଡ଼ ପିଇଗଲେଣି ।"

"କରେ, କରେ, ତେବେ ଏ ପାଣି ମୁଦାକୁ ଏମିତ ଫିଙ୍ଗ ନାଇଁ, ଏତକ ଆମ ପ୍ରାଣ !—"

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏମାନେ କଥାରେ, ଅଜାଡ ଉତ୍କଣ୍ଠାରେ ଘଣ୍ଟି ଘଣ୍ଟି ବେଦଗଲ— ଖତ ତେନ ଆଉ ପନ୍ଦ ଦେଲ ନାହିଁ । ସେମାନେ ଚଳକୁ ମୁହଁ ପୋଡ ରାମ୍ବୁ ଡାକୁଡଲେ—

ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଚୈତ ମାସ ମାଡ ଆସିଲ । ଚା ସାଙ୍ଗେ ମାଡ ଆସିଲ, ରକ୍ତମୁଖା ବାଘ ପର ଖଇ ! ପାନ ବାରଦାଣଆ କୁଅଡି ଦେଖାଗଲ, ମେଲ ଦେଇ ଧଇଲ ଥିବା ପାକୁଆ ପାଟି ପର । କୁଅ ତଳେ ଆଉ ପାଣି ନାହିଁ । ଶୁଖିଲ, ଅଳମଁଣଳା କଇଁଚ ପିଠି ପର ଜଣ୍ଡୁଳ ଆବୋର ରହିଛୁ । ପଶ୍ଚିମଠୁ ସେ ସୋରୁକ ପାଣି ଦିଅପ୍ପା ଜଉଁଟି !

ଜହ୍ନଦନ ଦେଲ ମାଇକନଆମାନେ ଖୁମ୍ପୁର ଖୁମ୍ପୁଣ ଦେଲେଣି । ଘାଡାଣ୍ଡଆ ଉଡରକୁ କୁଅ ଏକାଥରେ ଚଟାଚଟି ଦୋଇପାଇଛୁ । ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ସନ୍ଦେହ । ଜଣେ ଭାବୁଛୁ ଯେ, ଆଉ ଜଣେ ଘଡ ଅଧରୁ ପାଣିରେ ଭର୍କି ପକେଇ ସର୍ମି ନେଇଛୁ । ବୋଡୁ ଭୁଆପୁଣୀ ଖାଲ ଗତ୍ତ କାଖେଇ ପେର ଆସୁଛନ୍ତି । ଝୁପି ଦେଇଛନ୍ତି ଶାଶୁମାନଙ୍କୁ । ସେଇ ଖଣ୍ଡାଖାଇ ଶାଶୁମାନେ ଜର୍ତି ପାଇଛନ୍ତି ଚଟିଆ ଯୁଦ୍ଧ । ପାନ ପିଲମାନେ ସେ କଳରେ ରମାଟମ୍ପା ଦେଇ ପାଇଛନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ଘଣ୍ଟି ଫେଉଛନ୍ତି କୁଅ ଭତରକୁ । ସେଇଠି ସମସ୍ତଙ୍କର ଭଗ୍ୟ ପଣେ ବା ଲୁଚ ରହି ଚକ୍ ଚକ୍ କରୁଛୁ ।

ସେଦନ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଖରା । ପଞ୍ଚବେଳକୁ ପାଖ ପାଡାଡ଼ରୁ ନଆଁ ଧାସ ପାଇକୁ ଘୋଟାଏ ଡାକଲ ଧଳ ଝଡ଼ ମାଡ ଆସିଲ । ସେତକବେଳେ କଏ ଆସି କହିଦେଲ ଯେ, କୁଅ ଫପ୍ପୁଣି ଶୁଖିଗଲ । ଆଉ ଜମା ପାଣି ନାହିଁ । ସମସ୍ତେ ଚମକ ପଡ଼ଲେ । ଖେଦଗଲେ ଘରଆଡ଼ କୁଅମୂଳକୁ । ଟିଣ ଡବାଟାକୁ କୁଅ ଗର୍ଭର ଶୁଖିଲ ପଥର ଉପରେ ସମସ୍ତେ ଥରେ ଲେଖା ଗଡେଇଲେ । ପାଣିର କଳକଳ ଶୀତଳ ଓଦା ଗନ୍ଧ ନାଡାକୁ ଶୁଭିଲ ନାହିଁ । ଶୁଖିଲ ଟିଣା, ଶୁଖିଲ ପଥର ଉପରେ ଘୋଷାଣବାର ନର୍ମମ ଟଣର ଟଣର ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ସମସ୍ତଙ୍କର ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ବାହାର ଆସିଲ । ସମସ୍ତେ ଜାଣିଗଲେ ଯେ, କୁଅ ସତକୁ ସତ ଶୁଖିଗଲ । ତନ ପୁରୁଷ ଦେଲ ଅନବରତ ବୋଡୁଥିବା ଝରଣି ଶୁଖିଗଲ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ତେବେ କ'ଣ କରବା ? ଭେଣ୍ଡିଆ ପିଲାଙ୍କ ପାଟି ବେଶୀ ଶୁଭିଲା— "ଆମେ ସେ ପଥର ଫଟେଇ କୂଅକୁ ଆଉ ଦଶହାତ ଗଭୀର କରିଦେଲେ ଡୁଅନ୍ତା ନାହିଁ ?" ପଚୁରିଆ ଲୋକେ କହିଲେ, ସେ ପଥର ଅକର୍ମଣିଆ ସେ ଜମା କାମେଇବ ନାହିଁ, ଲୁମ ନହାଣ ମୁଗୁରକୁ ! ପୁଣି କହିଲେ "ପଥର ଫଟାଳଙ୍କ ମୂଲ ଅସମ୍ଭବ ବଢ଼ିଗଲଣି । ସେମାନେ ହାତେ କାଟିବାକୁ ଶହେ ଟଙ୍କା ମାଗିବେ । କୋଉଠୁ ଦବ ଏତେ ପଇସା ।"

"ପଥର ଫଟେଇଲେ ପାଣି ପଡ଼ିବ ବୋଲ କ'ଣ ଭରସା ? ଏଇଟା ପଦ୍ମ ଭୂଗର୍ଭର ପାହାଡ଼ ଶିଖ ହୋଇଥାଏ, କେତେ କାଟିବ ପଥର ? କୋଉଯାଏ କାଟିବ ?

ମଞ୍ଜି ଅଳ୍ପାର ଭିତରୁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ୱର ଶୁଭିଲା, "ଆରେ ଅନ୍ୟାଯ୍ୟ ଅନାଗ୍ଦର ବଢ଼ିଗଲା ! ଗଙ୍ଗା ରୁଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । କାଲି ତାଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରବାକୁ ପୂଜାଟାଏ କରିଦଅ ସେ ପୁଣି ଫେର ଆସିବେ ।"

ପିଢେଇ ନାମା ସ୍ୱର ପର ଚଣ୍ଡିକା ସ୍ୱରଟାଏ ଶୁଭିଲା, "ସେଇ ଅଲକ୍ଷଣୀ ପିଶାଚୁଣୀ କାଲି ସବୁ ଶୋଷି ଦେଲା ! ସେଇ ଥିବାଯାକେ ଏ ସାହିର ମଙ୍ଗଳ ନାହିଁ ! ସେଇ ଭଣ୍ଡେଇ ବୁଢ଼ୀ, ପୁଚ ଖାଇ ସମସ୍ତଙ୍କ ରକ୍ତ ଶୋଷୁଛୁ ।"

ଆଉ ଜଣେ ସେମିତି କଥା ଛୁଣ୍ଡେଇଲେ, ହଇ, ହଇ, ସେଇ ବୁଢ଼ୀ ରାତିପାର ହୁଗୁରପଦାରେ ଚର ଚର ପେଟ ପୂରଉଚ । ଅଣ୍ଟା ନାହିଁ ବୋଲ ଆମର ରକ୍ତ ମାଉଁସ ଖାଇଗଲାଣି ।"

ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଅଣ୍ଡିରା କଏ ଜଣେ ପାଲ ଧରିଲା "ସେ ମିସ୍ତାଣି ବୁଢ଼ୀ ନଷ୍ଟେ ଏ କୂଅ ଭିତରେ ମୁହଁ ବୁଡ଼େଇ ଶୋଷି ନେଇଛି । ଭଣ୍ଡେଇ ପାଇଁ କଛୁ ବଚିବ ନୁହେଁ ।"

..."କାଲି ସେ କୂଅ ମୂଳେ ବସି ମନକୁମନ ଗାରେଡ଼ ଜପୁଥିଲା ମନକୁ ମନ ହସୁଥିଲା, ଆଖି ଭିତରିଟି ହାତକୁ ଚନ୍ଦା କଣ୍ଡା ପର ଟୁଟୁଥିଲା ।"

..."ମୁଁ ଦେଖିଛି, ସେ ଶୋଷରେ ଓଠ ଚୁଟି ବୁଲୁଥିଲା ଆଜ ବି'ପହରରେ ସେ କୂଅମୂଳେ ଘେର କାଟୁଥିଲା—"

Digitized by srujanika@gmail.com

..."ଆରେ, କଥା ଏଇଠି । କଣନା ବାରଆଡ଼େ ଆମେ ଭୁଙ୍କାରେ ଦଉଡ଼ି ଦେଉଚେ । ସେଇ ଚଣ୍ଡେଇ ବୁଡ଼ୀଚ' ଗୁହ୍ମି ଦେଲେ ପାଣି ଶୋଷି ନେବ । ମୁହଁ ମାରବା ଦରକାର କ'ଣ ।"—

ମିସ୍ତାଣି ବୁଢ଼ୀ, ଚଣ୍ଡେଇ ! ମିସ୍ତାଥି ପୁଚଖାଇ ! ମିସ୍ତାଣି ସାଇର ଅରଷ୍ଟ । ସେଇ ଶୋଷି ନେଇଛୁ ଜାବଜୀ ନଳୀ, ପର କୂଅର ପାଣି ଧାରକୁ ।

ସାଇଁ ସାଇଁ ଧୂଳ ଝଡ଼ ପିଟି ଯାଉଥାଏ । ଚୁଅପର ଫୋଡ଼ ଦୋଇ ଯାଉଥାଏ ବାଲ । ସଞ୍ଜ ଅନ୍ଧାର ପାର ଦୋଇ ଯାଉଥାଏ ।

• ସାଇଯାକ ମାଇକନଆ ମନ୍ଦା ମନ୍ଦା, ଅଣ୍ଡିର ଗୋଟ୍ଟ ଗୋଟ୍ଟ ! ପିଲ୍ଏ ଭେଳା ଭେଳା । ସମସ୍ତେ ଶୋଷିଲ । ସବୁଠି ଝୁଟୁର ଝାପର ଗୁଲଛୁ । ଗୋଟିଏ କଥା ସମସ୍ତେ ଫୁସ୍ ଫାସ୍ ହଉଛନ୍ତି । ସାର୍ ସାଇ ଘାଖେ । କଥାଟା ଆରପାଖେ । ସେଇ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଖାଉଛୁ । ତାକୁ ସମସ୍ତେ ନମିଶିଲେ ପାରବେ ନାହିଁ ।

ଦଶମୀ ଜହ୍ନ ନମେଘ ଆକାଶରୁ ଗଉଗଉ ଉଜକ ଉଠିଲ । ଗଉ ଦୁଇଘଡ଼ି ପାଏ ମନ୍ତ୍ରଣା ଗୁଲଥାଏ । ପବନ ଝିକଏ କାକର ପଡ଼ି ଆସିଥାଏ । ସ୍ଥିରହେଲ ଯେ ଚଣ୍ଡେଇର ମୁକାବଲ କରିପିବ ।

ଗଉ ଦୋଇଗଲେ ତାର ବଳ ଚଢ଼ିଯାଏ ଦଶଗୁଣ । ଚଣ୍ଡେଇ ତା'ର ଅଡ଼େଇ ପଦକୁ ଲେଉଟିଆ ବୋଲ ଦେଲେ ତା' ଦାନ୍ତର ଦାଢ଼ ଚେଜପାଏ ସେ ସେତେବେଳେ ଗୋରୁଟାଏ ଘାଇଲେ ରେକେଟି ଦେଇପାରେ । ପୃଞ୍ଜାଏ ଭେଣ୍ଡାଙ୍କୁ ଚୁଟିଧର ଶୂନ୍ୟରେ ଝଟକା ନେଇ ପାରେ ।

ସମସ୍ତେ ଘାଖେଇ ଆସିଲେ । ମନ୍ଦା ଗୁଡ଼ୁକ ନବଡ଼ ହୋଇଗଲ । ସମସ୍ତେ ଆଡୁର ଆସ୍ତେ ଫିସ୍ ଫିସ୍ କଥା କହିଲେ । ଖଡ଼୍‌କର କ'ଣଟାଏ ହୋଇଗଲ ହାତେ ଲେଖା ଡେଇଁ ପଡୁଥାନ୍ତି । ଚମକଲେ ବୁକୁରେ ଛେପ ପକଉଥାନ୍ତି ।

ଏଡକ ଝିକଏ ବୁଢ଼ୀ । ପାଚଲ ହାଡ଼ର ପକ୍ଷୀପର ହାଲୁକା ଡେଣା । ମୁଣ୍ଡରେ ଫରୁ ଫୁରୁ ଧଳାବାଳ । ଆଲୁରୁ ବାଲୁରୁ ପିନ୍ଧା । ବାପ୍ପାଣୀ ପର

Digitized by srujanika@gmail.com

ହାତରେ ବେକରେ ଗୋଡରେ ବରୁଲ ଫଳ ସୋରି ସୋରି ପିନ୍ଧିଥାଏ । ମନକୁ ମନ ବଡ଼ ବଡ ହେଉଥାଏ । ସେ ପୁଣି ଏମିତି ? ଏଡ଼ିକ ପୁଣି ଶକ୍ତ ଭା'ର ଯେ ପୃଞ୍ଜାଏ ଭେଣ୍ଡିଆଙ୍କୁ ଶୂନ୍ୟରେ ଝୁଲେଇ ନେଇପିବ ?

ଧନା କକେଇ କହିଲେ, "ଆରେ, ମୁଁ ପିଲ୍‌ବେଳୁ ତାକୁ ସେମିତି ଦେଖି ଆସିଛୁ ପରା । ତାକୁ ଆଜି ପାନେ ଦବାକୁ ହବ । ମୁଁ ଗାପୁଶି ଜପିଦେଲେ ସେ ମୋତେ ଛୁଇଁ ପାରିବ ନାଇଁ । ତାକୁ ଆଗ ଧର ତା' ବଦ୍ୟା ମାରି କର ଦେବାକୁ ହବ । ତାକୁ ଦୁଇଜଣ ଧର ତା' ପାଟି ମେଲ କରଦେଲେ, ମୁଁ ତା' ବ୍ୟବସ୍ଥା କରଦେବ । ଏବଠୁ ଘଣ୍ଟାଏ ଯାଏ ମୁଁ କଡ଼ା ପାନ ପାଟିରେ ଜାକ ଧର ମନ୍ତ୍ର ଜପିବ । ସେଇ ମନ୍ତ୍ରର ଠିକ ପାଟି ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଗଲେ ତାକୁ ତା' ପାଟିରେ ପୁଚୁକ ଦେବ । ସେଥିରେ ତ ବ୍ରହ୍ମ ରକ୍ଷାସ ଗୁଡ଼ିଯିବ । ଏଇଟାତ କଥାଖାଇ ଉଣ୍ଡେଇଟାଏ ।"

ଦରିଆ ମଲ୍ଲ କହିଲା, "ଖାଲି କ'ଣ ସେଉଁକ କକେଇ । କାଇଁଥି କାମରଣ୍ଡୀ ଦେଶରେ ବୃଣିଆଙ୍କୁ ମୁଁ ଦେଖିଛୁ । ଗୋଟାଏ ଭେନ୍ତୁଳ କାଠର ପୋଡ଼ଖଣ୍ଡା ଆଉ ଡାଳେ ଅଣ୍ଡିର ମୁଡ । ତାକୁ ସେଇ ପାଟି ମେଲ କର ମୁଡଯାକ ପିଆଇ ଦେବ ଜଣେ । ଆଉ ଜଣେ, ପୋଡ଼ ଖଣ୍ଡାରେ ଲଛୁ ନେଇପିବ ଦେହସାରା— । ଠକ୍‌ଠକା ଉଣ୍ଡେଇ ଓହ୍ଲେଇପିବ । ସବୁଦିନକୁ ତା' ବଷ ଦାନ୍ତ ଝଡିପିବ ।"

ଭେଣ୍ଡି ଆମାନେ ଉନ୍ନତ ପ୍ରାପ୍ୟ । ମାଇକନଏ ଗ୍ଲାନଆ ଗ୍ଲାନଆ ଜରଲ ଜରଲ ପର ଆଜ୍ଞକ ଯାଉଥାନ୍ତୁ ଏପାଖ ସେପାଖ । ଆପ୍ୟୋଜନ ଗୁଲିଲା । ଧନା କଦେଇ ଏ କଲରେ ଖଣ୍ଡେ ସେ କଲରେ ଖଣ୍ଡେ ଅସଲ କଡ଼ା ପାନ ଜାକ ବସିଗଲେ । ଦରିଆ ମଲ୍ଲ ଭନ୍ତୁଳ କାଠ ଖଣ୍ଡେ ଚୁଲ୍ଲିରେ ମାଡ଼ ଦେଇ ବାହାର ଆସିଲା ।

କାହାକୁ ନଦ ନାହିଁ । କାହାକୁ ଖେକ ନାହିଁ ସାରା ସାହ୍ନ ଛନ୍ ଛନ । ଠୋକରା ଶୁଖିଲା କୁଅମୁଳ ନଚ୍ଛଟିଆ, ଅଲକ୍ଷଣିଆ ! ପାଣି ଶୁଖିପାଇଛୁ ସାହ୍ନଟାରୁ !

ଧନା କକେଇ ଗୁଁ ଗୁଁ ହୋଇ ହାତରେ ଠାରଲେ । ଅନ୍ୟମାନେ ବୁଝିଗଲେ ଯେ, ପାନ ଠିକ ମନ୍ତ୍ରର ହେଇଗଲା । ଦରିଆ ମଲ୍ଲ ଜଳନ୍ତା ପୋଡ଼

Digitized by srujanika@gmail.com

ଖୁଣ୍ଟାଣ୍ଟାଏ ଦାଢରେ ଧଣ ଆସି ଠିଆ ହେଲ । ସମସ୍ତେ ଆଡ଼େଇ ହୋଇଗଲେ । ବାଁ ଦାଢରେ ରସ ଡାଳଟାଏ ଧରିଥାଏ ଯେ । ଭେଣ୍ଡା ଆ ଝୋଲାମାନେ ମାଲ କଣ୍ଟା ମାଣ ଅଣ୍ଟାରେ ସାମ୍ଭୁ ଭଡ଼ନେଲେ । ମାଇକନ୍ଧାମାନେ ଛେପ ଡୋକ ଦୁଆରବନ୍ଧକୁ ଧଣ ଘୁଣ୍ଟି ରନ୍ଧଲେ । କାହାର ଭୁଣ୍ଡରୁ କଥା ବାହାରୁ ନ ଥାଏ । ଛଣ୍ଟିର ମାରଣ ହେବ । କଣ ହବ କଏ କନ୍ଧବ । ନଜ ନଜ ପୁଅ ଘଇତାଙ୍କୁ ଓଢରେଇ ନେବାକୁ ସେମାନଙ୍କର ମନ ଖଲ୍ ଖଲ୍ ହଉଥାଏ । କନ୍ତୁ ସାଇ କଥା, କେମିଡ଼ ଅଲଗା ହେଇଥିବେ ?

ଘଣଆଡ଼କୁ ଘୁଣ୍ଟି, ଅଳ୍ପ ଜକାଜକା ହେଇ ସମସ୍ତେ ଆଗେଇଲେ ପୂବ ମୁହାଁ । ସେଆଡ଼େ ସାଇଠାରୁ ଅଲଗା, ଖଣ୍ଡେ ଖପରଲ ଝାଟି ଘରେ ମିଧ୍ୟାଣି ରଡ଼େ । ତା' ଘରେ ଏବେ ତା' ନାଭୁଣୀ ନାଭୁଣୀ ଯୋଇଁ ରହୁଛନ୍ତି । ବୁଢ଼ୀ ପିଣ୍ଡାରେ ଖଟିଆ ପକେଇ ଶୋଇଥାଏ ଦନସାଗ୍ଧ । ଘଉରେ ସେଇଠୁ ଉଠି ଚର ବୁଲ ପିବାକୁ ସଜଡ଼ିବ । ବାଘ ଖେଦାକୁ ଗଲ୍ଲଭଲ, ନଶବ୍ଦ ଚାଦ ଝିପି ଝିପି ସମସ୍ତେ ଘୁଲଥାନ୍ତି । ଘୁଳକୁ ଘୁଳ ଲଗି ରହିଥିବା ସାଇର ଘର ଗୋଟିକ ପଟେ ଗୋଟିଏ ଥାରଡୋଇ ଯାଇଥାଏ । ସବୁ ଘର ଆଗରେ ସାଇ ଦାଣ୍ଡରେ ପଡ଼ିଥିବା ଦଉଡ଼ଆ ଖଟିଆ ମାଣ ହେଇ ଯାଇଥାଏ । ଆକାଶରେ ଦଶମୀ ଜହ୍ନ ଉଙ୍କି ଆସିଥାଏ ଅଧେ ବାଟ !

ବାଁରେ କୂଅ ! ଓାହାଣେ ଦନା କକେଇ ଘର !

ସେଇ ନଶବ୍ଦ ପଟୁଆର ଆଡ଼େଇ ହେଇ ଘୁଲଗଲ ବେଳକୁ ଉଶ୍ୱାସ ଖାପଟିଏ ଶୁଭିଲ ଖୁଁ ଖୁଁ ! ଦନା କକେଇଙ୍କ ନନାଙ୍କୁ ଅଶିଏ ବର୍ଷ । ସେ ସାଇ ଭିତରେ ବସ୍ପଟରେ ସବୁଠୁ ବଡ ! ସେ ହିଁ ସାଇ ବସେଇଛନ୍ତି କୂଅ ଖୋଳେଇଛନ୍ତି ! ଏ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଉପଜାତ ଦେବାର ଦେଖିଛନ୍ତି—

ସଦାନନ୍ଦ ଘସୁଗୁରୁ ଡାକିଲେ, "କରେ ଦନୁ !"

ସାଗ ସାଇର କାନ ଡେର ହେଇଗଲ । ଘସୁଗୁରୁ ଉଠି ବସିଲେ ଖଟିଆରେ । ପଟୁଆର ଥମିଗଲ !

"କରେ ଦନୁ, କୂଆଡ଼େ ସବୁ ସାଉଚ ?"

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏନା କକେଇଙ୍କ ଆଖି କରଣ୍ଡା କୋଳ ପର ଥୋପି ପଡ଼ିଲ ! ତାଙ୍କ ପାଟିରେ ମନ୍ତ୍ରଗ୍ରନ୍ଥ ପାନପିକ ଭଳି ଦୋଇ ରହିଥାଏ । କଥା କହିବା ସମ୍ଭବ ନୁହଁ ! ସେ ଗୋରୁଟିଏ ପର ଇଆଡ଼କୁ ସିଆଡ଼ ଗଡ଼ୁଁଥାନ୍ତି ।

ଗଜରଥଙ୍କ ପୁଅ, ବଳଆ, ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗକୁ କଡ଼ୁଣେଇ ପଶି ଆସିଲ । "ଶୁଣ ଗୋସେଇଁ ବାପା, ଆମେ ଗୋଟେ ଅନୁକୂଳରେ ବାହାରିଛୁ । ତମେ କାହିଁକ ପଛରେ ଡାକୁଛ ? ଆଜ ସବୁ ଦିନକୁ ଗୋଟାଏ ଦଫା ରଫା ହେଇଯିବ । ମୋ ତଣ୍ଟେଇ ବୁଢ଼ୀ ମିଥ୍ୟା ଶି; ତାକୁ ଆଜ ଚେଙ୍କେ ଦେଇ ତା' ତଣ୍ଟେଇ ପଣିଆ ଭଣ୍ଡୁର କରବାକୁ ଦେବ । ନ ହେଲେ ଏ ସାଇରେ ବଞ୍ଚିବା କଷ୍ଟ !"

ବୁଢ଼ା ରଘୁଗୁରୁ ପୃଶି ଥରଟେ ଖାସି ବଙ୍କା ବାଡ଼ ଉପରେ ଭର ଦେଇ ଲଡ଼ ଥଡ଼ ହୋଇ ଠିଆ ହେଲେ ! ବଳଆ ମୁହଁକୁ ଗୁହାଁ ପଗାଶଲେ, "କରେ ସେ କ'ଣ କଲ ତମର ?"

ଗୁର ପାଞ୍ଚଜଣ ଏକାଠି କହିଲେ, "ଆଉ କ'ଣ କରିଥାନ୍ତା ? ଜଭ ଲଗେଇ ତୁମ କୁଅଟାର ଚକ ଗୁଣ୍ଡି ଦେଇଛୁ ! ଚଡା ଯେନବାକୁ ଟୋପେ ପାଣି ନାହିଁ !"

"ଏ କୁଅ ଜନେ ଏସିଡ଼ ଶୁଖିଯିବ ବୋଲ ମୁଁ ଜାଣିଚରେ ! ଏଥିରେ ସେ ବୁଢୀଟାର କ'ଣ ଦୋଷ ?"

"ଦୋଷ ନାଇଁ ? !—ତମର ବପୁସିଆ ଦେବ ବୋଲ ତା' ପାଇଁ ତୁମ ଦୁଉ ତରଳ ଯାଉଚ ?—ତମେ ଥର ଦେଇ ଶୋଇଲ । ଆମେ ତା' କଥା ଜପଟେଇ ଦେଇ ଆସୁଛୁ !

"ଆରେ ସେ ଜଆଣ୍ଟା ବୁଢୀଟା ପଛରେ ତମେ ଗାଁ ସାରା ଲଗିଛ କେତେ ବର୍ଷ ହେଲ ! ସେ ତ ସବୁ ଦାଣ ସାଣଚ । ତାକୁ କ'ଣ ପ୍ରାଣରେ ମାର ଦେଲେ ଯାଇ ତମ ପେଟ ପୂରବ ।"

"ଯାଙ୍କର ଯୋଗୁ ସେ ତଣ୍ଟେଇ ମୁହଁ ପାଇ ଯାଇଚ । ସାଇରେ କଅଁଳା ପିଲାଙ୍କ ଚର୍ମ୍ମ ଚପି ଖାଇଗଲେ ସୁଦ୍ଧା ବୁଢ଼ାଙ୍କର ବଶ୍ୱାସ ହଉନାହିଁ !"

Digitized by srujanika@gmail.com

"ସେ ବୁଢ଼ୀ ପିଲ-ରଙ୍କୁଣୀ । ତା'ର ଗୋଟିଏ ବୋଲ ପୁଅ, ମର ଗଲେଣି ଆଜକୁ ସାତବର୍ଷ ତଳେ ! ତା' ଝିଅ ବୁଢ଼ୀ ଡେଇ ଆର ପୁରକୁ ଗଲ୍ଲଣି ! ସେ ତୁମ ପାଇ ସାଙ୍ଗରେ ଗୁନ୍ଥି ଡେଇ ରହିଛୁ ସେଇ କାଳରୁ । କ'ଣ ନା ଏବେ ବୁଢ଼ୀ ଡେଇ ଆଡ଼ ବାପ୍ପାଣୀ ହେଇଗଲ୍ଲ କଷ୍ଟସହ୍ନ ସହ୍ନ ବୋଲ ଇଣ୍ଟେଇ ହୋଇଗଲ୍ଲ ? ସେ ପର୍ ଏଇ ଦନାକୁ ଏନ୍ତୁଡ଼ ଶାଳରୁ ଡେଲ ଲଗେଇ ବଡ଼ କରିଛୁ ।"

ଭ୍ରସ୍କନା ଦନା କକେଇ ବେଲ୍ଏ ଡେବ ମନ୍ତ୍ରର ପାନପିକ ପୂରୁକ ଦେଲେ ।

"ଯାଃ ଗଲ୍ଲ ଏଡେ ବଡ଼ ଉପଗ୍ରହ। ଭ୍ରଷ୍ଟ ହୋଇଗଲ୍ଲ ।" କହିଲ୍ଲ କେହ୍ନ ଜଣେ ସେଇଟା ବୋଧହୁଏ ଡେନ୍ତୁଳୀ ପୋଡ଼ଖୁଣ୍ଟା ଧରିଥିବା ଦରଆ ମଲ୍ଲ !

ରପ୍ପୁଗୁରୁ ବୁଡ଼ା କହିଲେ, "ସେ ବୁଢ଼ୀର ମୁଣ୍ଡ ଥପ୍ପ ନାହିଁ ! ଡେଲେ, ସେ ଏ ପାଇ ଚ୍ଛଡ ଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ! ଏ କୂଅଟାକୁ ଚ୍ଛଡ଼ ଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ !"

"କେମିଡ କେମିଡ ?—ଗୁମର ଡାଡେଲେ ଏଇଠି !"

"ଏଇ କୂଅରେ ତା' ପ୍ରାଣ ପେଡ଼କୁ ସଂପାଦ ରଖିଛୁ କେଉଁଠି ; ତା' ଡେଲେ ତ ସେଇ ପାଣିତକ ପିଇ ଦେଇଛୁ । ପେଡ଼କାଡି ନେଇ ଯାଇଛୁ !"---

ଜଦ୍ଦ ଆଲୁଅରେ ବୁଡ଼ାଙ୍କୁ ବେଡି କଲ୍ଲର କଲ୍ଲର ଡେଲେ, ବାଡୁଳ ପାଇବାଲ୍ଲ ।

ରପ୍ପୁଗୁରୁ କହିଲେ, "ଆରେ ଏମିଡ କ'ଣ ଅଜ୍ଞନ କଥା ଗୁଡ଼ାଏ କଡୁଛ ? ଏ କଲଆ, ଡେରକା ପର୍ କ'ଣ ପାଠ ଶାଠ ପଢିଲେଣି । କ ପାଠ ସବୁ ପଢ଼ୁଛନ୍ତି ? ଦନୁଟା ବସି ଏଡେ ଶାସ୍ତ୍ର ସାଧିଲ୍ଲ । କର୍ମ କାଣ୍ଡିପାକ ମୁଖସ୍ଥ କଲ୍ଲ । ମାନ ଯୋଉ ମୁର୍ଖକୁ ସେଇ ମୁର୍ଖ ଡେଇ ରହିଗଲ୍ଲ !"

ଶୋଧା ଖାଇ ସମସ୍ତେ ଚଲକୁ ମୁଡ଼ି ପୋଡିଲେ । ଦରଆ ମଲ୍ଲ ଡେନ୍ତୁଳୀ କାଠର ପୋଡ଼ ଖୁଣ୍ଟାଟାକୁ ଫୋପାଡ଼ ଦେଇ ପାଖେଇ ଆସିଲ୍ଲ । ବୁଡ଼ା ବଜ୍ରବେଦୀ ଉପରେ ସଂସ୍କୃତ ଶ୍ଲୋକ ବୁଝେଇଲ୍ଲ ପର କଡୁଥାନ୍ତି !—

Digitized by srujanika@gmail.com

—"ଉଣ୍ଡେଇ, ଡାକଂନ, ପିଶାଚୁଣୀ, ମୁଁ ଦେଖି ନାହିଁ, କ'ଣ ତମେ ଦେଖିଚ ? ସେମାନେ ସବୁ ତାଙ୍କ ରଜ୍ୟରେ ଭ୍ରମୁଛନ୍ତି । ସେ କ'ଣ ଆସି ତମ ପାଙ୍ଗେ ଷାଠିଏ ଷାଠିଏ ବର୍ଷକାଳ ସାଇ ପଡ଼ିଶା ହେଇ ରହିବେ ? ସେଇ ଜଳ ଆଶ୍ରୟରେ ଏ ସାଇ ଏଯାଏଁ ବଞ୍ଚିଚ ସେ କୂଅକୁ କଏ ଚର୍ଚ୍ଚିଛୁ ଜାଣିଚ ? ଜନ୍ତେ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ଇଟା ଖଞ୍ଜିଛୁ, ଜଣେ ମାନ ମିସ୍ତ୍ରୀ । ତା ନାଁ ଭଗୀରଥ ମିସ୍ତ୍ରୀ ! ଏଇ ବୁଢ଼ୀ ମିସ୍ତ୍ରାଣିର ଗେରସ୍ତ ! ଲଢ଼ା ଛେଚ୍ଚଣାରେ ମସଲା ଯୋଗେଇଛୁ ଏଇ ବୁଢ଼ୀ । ସେମାନଙ୍କ ପୁଅ ଝିଅ ଯୋଡ଼ଜ ଆମର ଏଇ ପିଣ୍ଡାରେ ମୁଡ଼ି ଖୋଇଗଇ ଧରି ଖାଉଥାନ୍ତି କୂଅତଡ଼ା କାମ ଗୁଲାଥାଏ । ନନ୍ଦ କାମରୁ ଉଠି ଆସି ମତେ କହିଥିଲ "ଉମ ସାଇକୁ ଗଙ୍ଗା ଆସିଲେ ସାଆନ୍ତେ । ଏ କୂଅ କେବେ ଶୁଖିବ ନାଇଁ । ମୋ କାମ ସରିଗଲ, ମୁଁ ପାଉଛୁ ।" ଚଣ୍ଡାଳ ଯାତ୍ରା କହିଲ ତା' ଦେଇଗଲ । ପ୍ରତିଶ୍ରା ଦିନ ସେ ଶୁଖିଲାଟାରେ ମରିଗଲ । ମାସେ ଯାଇ ନାହିଁ ପୁଅଟା ମରିଗଲ ! —ଏଇ ମାଇକନାଟା ଧୈର୍ଯ୍ୟଧର ଏଇଠି ରହିଲ ! ପ୍ରତିଦିନ ସେଇ କୂଅକୁ ଘୃହିଁ-ଦେଲେ, ତାକୁ ବଳ ପାଇଲପରି ଲଗିଲା । ମୁଁ ଦେଖିଛୁ ମାସ ମାସଧରି ରକ୍ତରେ ଏଇ କୂଅ ମୂଳେ ସେ ତା' ଗିରସ୍ତକୁ ବାନ୍ଧୁନ ବାନ୍ଧୁନ କାଦଛୁ ! ...

...ଏ କୂଅରେ ତା'ଆତ୍ମା ବନ୍ଧା ପଡ଼ିଛୁ । ତା' ପଛରେ ତମେ ଲଗିଚ : ଏ କୂଅ ଶୁଖି ଯିବ ନାହିଁତ କ'ଣ ଆଉ ରହିବ । —ଆଉ ଅନାଗୁର କର ନାହିଁ—ସେ ବୁଢ଼ୀଟା ଏ ସାଇର ମା' ପରି । ତା' ଝିର ଖାଇ ତାକୁ ମାରିବାକୁ ହାତ ଉଠାଅ ନାହିଁ । ବପରି ପଡ଼ିଯିବ !—"

ବୁଢ଼ା ଏକାବେଳକେ ଏତେ କଥା କହିଦେଇ ଧକେଇଲ ପରି ବସି ପଡ଼ିଲେ—ସମସ୍ତ ଗ୍ଲାଟଖାଇ ସକଉଥିବା ଚିଲଗୁଡ଼ଏ । "କେତେ କଥା ସତେ କେହି ଜାଣିପାରୁ ନଥିଲେ । ବାପ୍ପାଣୀ ବୁଢ଼ୀ ବେଳେ ବେଳେ, କୂଅଟାକୁ ସାଙ୍ଗଁଳ ଦେଇ ଗୁଲଗଡଲ ବାରକଥା ଗାଇ ଯାଉଥିଲେ । 'ମୋ କୂଅ' ବୋଲ ସେ କଥା କଥାକେ କହିଦେଲେ କେହି ବୁଝିପାରୁ ନଥିଲେ । ଗାଁଗୁରୁ ବୁଢ଼ା ମଧ୍ୟ ଏସବୁ କଥାଟା ପ୍ରଘଟ କରି ନଥିଲେ । —ଅସୁମାର କାଳ ହେଲ କନ୍ତୁ ମିସ୍ତ୍ରାଣି ବୁଢ଼ୀ ତାଙ୍କ ଘରେ କାମକରି ପେଟ ପୋଷିଛୁ । —ତାଙ୍କ ପଛେଆସିଥିବା ପୁରୁଣା ପୁରୁଣା ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ୀମାନେ ବେଳେ ବେଳେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ବଙ୍କାରେ କଥା ଠାର ହଅନ୍ତା । ଗପ୍‌ଗୁରୁଙ୍କ ନାଁରେ ତେଡେ ବଡ଼ କଥା କହି ଦେବାକୁ କାହାର ଜଭ ଲେଉଟେ ନାହିଁ । ମିସ୍ତାଣି କନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଆଖପ୍ଟରେ ରହି ଆସିଛୁ ସେଇ କାଳରୁ । ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କ ଘରେ କେବେ କେମିତି କଳ ଲଗିଛୁ । ଦନା କକେଇଙ୍କ ବୋଉ ଗୁଲଗଲ୍ ଦନୁ, ସେକଥା ଲଣ୍ଡି ଆସିଲଣି । କନ୍ତୁ ଦନା କକେଇଙ୍କ ମନ ଭିତରେ ଘଗ କୁହୁଡ଼ୁଥିଲ ସବୁ ବେଳେ ।

ବଳଆ ଆଦ ଟୋକା ମାନେ କୋଡ଼ ଟେକଲ ପର ହେଲେ । ଷୀର ଦେଉଥିବା ମା' କଥାଟା ତାଙ୍କୁ ଭର ବାଧିଗଲ । ସେମାନେ ଦୌଡ଼ ଯାଇ ଫେର ଅସିଲେ । ବଳଆ କହିଲ, "ଆମେ ତା' ଖଟିଆ ଭଳେ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାର ଫେରଲୁ । ସମସ୍ତେ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରବେ । ଆମର ଅପ୍ରାଧ ହେଇଛ । —ସମସ୍ତେ ସେଇ କଥାରେ ଖେଳ ହେଇଗଲେ । ଉଠିଲେ 'ଚଢା କନା ।

ଗପ୍‌ଗୁରୁ ପୁଣି ତାଙ୍କୁ ବାରଣ କଲେ । "ଆରେ ତା' ଦୁଃଖରେ ସେ ଶୋଇଛ । ଗଡ଼ ଅଧରେ ତାକୁ କାହିଁକ ଏମିତି ହଇରାଣ କରବ । ପାହାନ୍ତିଆ ହେଉ ।"

ବଳଆ ବହିଲ, "ପାହାନ୍ତିଆ ହେଲେ ମୁଁ ଭାବଛୁ କ'ଣ ଭିତରେ ପଶି ସେ ପଥରକୁ ଫଟେଇବ ।

ତା'ସାଙ୍ଗ ଦି'ଜଣ କହିଲେ, "ଦଉଡ଼ ଆଉ ହୋଲ ସକଳ୍ କର ଆମେ ଉପରକୁ ମାଟି କାଢ଼ିବୁ । —କ'ଣକୁ ଉଦ୍ଧାର କରବା । ମା'କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରବା । ଗଙ୍ଗା ପୁଣି ଝରବେ । ମା' ଷୀର ଝରବ ।

ଗପ୍‌ଗୁରୁ ହାତ ପିଠିରେ ଲୁହ ପୋଛୁଲ ପର ଜଣାଗଲ । ସେ ବଙ୍କା ବାଡ଼ ଉପରେ ଭର ଦେଇ ବସିଥାନ୍ତା ।

ଦନା କକେଇ କହିଲେ, "ତମେ ଶୋଇପଡ଼ ନନା, ଗଡ଼ ଅନେକ ହେଲଣି ।"

"ମୁଁ କ'ଣ ଶୋଇବକରେ ଦନୁ । ମୁଁ ଶୋଇଲେଟ' ଏକାଥରେ ଶୋଇପିବ । ମୋତେ କେତେଦନୁ ନଦ ନାହିଁ । ମୁଁ ଖାଲ ସେମିତି ଗୁହିଁ ପଡ଼ିଥାଏ ।"

Digitized by srujanika@gmail.com

...ପାହାନ୍ତାଆ ପହରକୁ କୂଅ ଭିତରୁ ପଥର ଚଟାଣ ଦୁଲୁକିଲା । ନଆଁ ଟଳ ଛୁଟିକଲା । ଛେଲ ଛେଲ ପାଣିଝିଆ ପଥର ଉଠିଆସିଲା ଉପରକୁ । ମହା ଉହ୍ମାଦରେ ଭେଣ୍ଡିଆମାନେ ଗମ୍ଭୀରରୁ ଗମ୍ଭୀରକୁ ପାଣିଧାର ଖୋଜ ଗଲେ ।

ମିସ୍ତାଣି ବୁଢ଼ୀକୁ ସକାଳ ପହରୁ ଜର । ସେ ବାଉଳୁ ଗୁଜୁଲୁ ହେଇ ଉଠିଲା । ସାଇବାଲା ତାକୁ ଚକପାଳ କଲେ । ସେବା କଲେ । ପଥିପାଚନ ଦେଲେ ।

ବୁଢ଼ୀ ଜରରେ ଫାଇଁ ଫାଇଁ ହେଇ କାନ୍ଦାକଥା ନମାନ ଗୁଲ ଆସିଲା କୂଅ ମୂଳକୁ । ସେତେବେଳକୁ ଖଗ୍ ଚଢ଼ି ଆସିଲଣି ମୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ । ଓଦା ଗାମୁଛା ପକେଇ, ଠେକା ଭଡ଼, ବୁଢ଼ାମାନେ ଛତାଧର କୂଅମୂଳେ ଠିଆ ହେଇଥାନ୍ତି । କାଳଆ ଅକର୍ମଣିଳା ପର ଵଶୁଥିବା ପଥର ଛେଲ ଛେଲ ହୋଇ ଛୁଡ଼ ଯାଉଥାଏ । ଉପରେ କୁଡ଼ କୁଡ଼ ହେଇଗଦା ହେଉଥାଏ ।

ମିସ୍ତାଣି ଚଳ ଚଳ ଆସି କୂଅ ନନ୍ଦ ଉପରେ ହାତ ସାଉଁଳ ଦେଲା । ଗୃହିଁଲା ଭୁରୁ କୁଞ୍ଚେଇ ଗପ୍ତଗୁରୁଙ୍କ ମୁହଁକୁ । ବାପ୍ପାଣିଟିଏ । ହାଡଚମ ସାର ଅଶୀବର୍ଷର ବୁଢ଼ୀଟିଏ । ତା'ର ଘୁରୁଘୁରୁ ବାଳ । ଵଦମାଳପର ଗଣି ହେଉଥିବା ପଞ୍ଜରା । କୋରଡ଼, କୋରଡ଼ ଆଖି ।—

ସେ ଗୃହିଁଲା ଗପ୍ତଗୁରୁଙ୍କୁ । ଗୃହିଁଲା କୂଅକୁ । ତା' ମୁହଁ କୁଞ୍ଚେଇଗଲା । ସେ ଦର ଦର କାନ୍ଦ ପକେଇଲା ।

"ଝର ଫିଟିଗଲ୍‌ରେ ଭାଇ । ଝର ଫିଟିଗଲା—" କୂଅ ଭିତରୁ ବଳଆ ପାଟିକଲା ।

ସମସ୍ତେଓଡ଼ଟି ଗୃହିଁଲେ । ପଶ୍ଚିମ ପଟ ପଥର ଫାଟ ଭିତରୁ ଗବ ଗବ ହେଇ କୁଡେଇ ହେଇ ପଡ଼ୁଛନ୍ତି ଗଙ୍ଗା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏ ଜୀବନ ପଚ୍ଛେ ନରକେ ପଡ଼ଥାଉ

ଶନ୍ତନୁ କୁମାର ଆଗ୍ନେୟ

ପୂର୍ବ କାଳରେ ବଳଦ ତ ନଥିଲେ । ଲୋକେ ବଳଦ ଭଳି ନଜ ବଳ ବାଡ଼ରେ ଖଟୁ ଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ଦେଖି ସ୍ୱର୍ଗରେ ଝି-ଝିଆଙ୍କ ପୁଂସାଙ୍କ ଆଖିରେ ଲୁହ ରହୁ ନଥାଏ । ଝି-ଝିଆଙ୍କ ପୁଂସା ଜଣେ ଦପ୍ପାଳୁ ଆତ୍ମା । ତାଙ୍କୁ ସ୍ୱର୍ଗର ବୋଧିସତ୍ତ୍ୱ କୁହାଯାଏ ।

ଝି-ଝିଆଙ୍କ ପୁଂସାଙ୍କ କାହଣା ଦେଖି ପୁଅ-ଝିଅଙ୍କ-ଝି ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ ହଉ ଥାନ୍ତି । ସେ ହଉଚନ୍ତି ନଜେ ଭଗବାନ । ସ୍ୱର୍ଗର ବୋଧି ସତ୍ତ୍ୱଙ୍କୁ ସେ ଘରି ସ୍ନେହ କରନ୍ତି । ଦିନ ପରେ ଦିନ ବୋଧି ସତ୍ତ୍ୱଙ୍କ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଝରୁଥିବା ଦେଖି ପୁ-ଝିଅଙ୍କ-ଝି ମହା ବେସ୍ତରେ ପଡ଼ିଲେ । ସେତ ନଜେ ଭଗବାନ, ଝି-ଝିଆଙ୍କ ପୁଂସାଙ୍କ ମନ କଥା ନ ଜାଣନ୍ତେ କିଏ । ସେ ସବୁ ଜାଣୁଥାନ୍ତି; କନ୍ତୁ କଛୁ କହୁ ନ ଥାନ୍ତି ! ତଥାପି ଦପ୍ପାଳୁ ଆତ୍ମାର ଦୁଃଖ ସେ ବା କେତେ ଦେଖନ୍ତେ, ସହନ୍ତେ ।

ଦିନେ ପୁ-ଝିଅଙ୍କଝି ବୋଧି ସତ୍ତ୍ୱଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ ।

କଅଣ ହେଇଚ କୁହତ ଗଇ ! କ'ଣ ମର୍ତ୍ତ୍ୟକୁ ଯିବାକୁ ମନ ହଉଚ । ଲୋକଙ୍କ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ଆଜ ଦେହରେ ସାଜ ନାଇଁନା କଅଣ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଟି-ଟ୍‌ସାଙ୍ଗ୍ ପୁସା ଉତ୍ତର ଦେଲେ "ଦେଖୁଚନ୍ତ ଭଲେ ସେମାନେ କ କଷ୍ଟ ପାଉଛନ୍ତି । ଦଳ କରିବାକୁ ବଳଦ ଦରକାର ନାହାନ୍ତି ସେ ପିଲଗୁଡାକ ଆମର ନଜେ ବଳଦ ଭଳ ଖଟୁଚନ୍ତି ଖରା ବର୍ଷା ଶୀତ କାକରରେ, ଆମେ ଏବେ ସ୍ୱର୍ଗରୁ ଦଳେ ବଳଦ ପଠେଇ ଦେଲେ କେମିତ ହୁଅନ୍ତା । ତାଙ୍କ ଦେହ କଷ୍ଟ ତ ମେଣ୍ଟନ୍ତା ।

"ଧ୍ୟାତ୍" ପୁ-ଡୁଆଙ୍ଗ୍ ଟି ବଡ଼ ପାଟିଟାଏ କରି ଚମକେଇ ଦେଲେ ଦପ୍ପାଳୁ ବୋଧ ସଉକୁ । ତାପରେ ସ୍ୱର କଅଁଳ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ ପୁଣି "ଆରେ ପୁସା ତମେ ଜାଣିନ ସେ ମଣିଷଗୁଡ଼ାକୁ । ତମେ ସିନା ଗୋଟି ପଣେ ଦପ୍ପାଳୁ ଆତ୍ମାଟିଏ, ଆଖିରୁ ଲୁମର ଗଳଗଳ ଗଳ ପଡୁଛୁ ଲୁହ ମଣିଷଙ୍କ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ଦେଖିଲ୍ ଶୁଣୁ । ହେଲେ ମଣିଷଙ୍କର ଆତ୍ମା ତମ ଭଳ ନୁହଁ । ସେଗୁଡାକ ସ୍ୱର ଛେଚଡା ନର୍ଦ୍ଦପୂ ଜୀବ । ଅଇଛୁକା ତମେ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ବଳଦ ଦଳେ ପଠାଇବ କଡୁଚ, ଭଲକଥା, ତେବେ ସେ କ'ଣ କରିବେ ଜାଣ ? ବଳଦଠୁଁ ଜୀବନ ବାବାର କର କାମ ନେବେ । ତାକୁ ଛୁଆଠୁଁ ବୁଢା ହବାଯାକ ଖଟେଇବେ, ସେଇଠ୍ ଯେମିତି ବଳଦ ଶରୀରର ବଳ କମିବ ତାକୁ ଦାଣିବେ, ତା ମାଉଁସ ଖାଇବେ ।

ସେ ପାଜି ଗୁଡ଼ାକୁ ତମେ ସିନା ଜାଣିନ, ହେଲେ ମତେ ତାଙ୍କ ଆଗା ମୋଡା ସବୁ ଜଣା । ସେ ବାପ୍ପା ବୁଢି ଚୁଡ଼ ବାପ ବୋଧ ସଉ । ମଣିଷକୁ ଅଇଛୁକା ଦନା କେତେ ଆଉ ଅନେଇଲ ଭଲ, ଅଗ ତମ ଦୁଃଖ ଯାଉ ତମ ଆଖିରୁ ଲୁହ ବନ୍ଦ ହଉ । ପରେ ଦେଖିବା ମଣିଷଙ୍କ କଥା ।

କନ୍ତୁ ଟି ଟ୍‌ସାଙ୍ଗ୍ ମୁହାଚ ଚୁଡ଼ିବା ଜନ୍ତୁ ନୁହନ୍ତି । ସେ ପୁ-ଡୁଆଙ୍ଗ୍‌ଟିଙ୍କ କଡ଼ା କଥା ଶୁଣି ମଣିଷଙ୍କ ପାଇଁ ଆହୁରି ଯୁକ୍ତି ଶୁଣେଇଲେ—

—ଆପଣ ସେଥିଲଗି ଜମାରୁ ଚନ୍ତା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ମଣିଷକୁ ଆପଣ ଯେତେ ଖରାପ ଭାବଚନ୍ତି, ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ସେତେ ଖରାପ ନୁହନ୍ତି । ଯଦି ବିଶ୍ୱାସ ନହଉଚ ତେବେ ମୁଁ ତାଙ୍କଠେଇଁ ମାନ ଦେଲ । ଆପଣ ଦେଖୁଥାନ୍ତୁ । ଯେବେ ଦେଖିବେ ମଣିଷ ଚୋ ଟାଇଲ ତା ମାଉଁସ ଖାଇଲ,

Digitized by srujanika@gmail.com

ତା' ଚମଡା ଗୁଲଗୁ ମୋତେ ତା ଲଗି ଦାସ୍ତୀ କରବେ । ମୁଁ ଫିବ ନରକକୁ । ହଁ ହଁ ତା ଅପକର୍ମ ଲଗି ମୁଇଁ ଫିବ ନରକକୁ । ତେଲେ ମଣିଷ ଏମିତି କାମ କଦାଚ କରବ ନାହିଁ, ମହାପୁରୁ । କଦାଚ କରବ ନାହିଁ ।

ବୋଧିସତ୍ତ୍ୱଙ୍କ ବ୍ୟାକୁଳ ନିବେଦନ ଶୁଣି ଯୁ-ଡୁଆଙ୍ଗ୍‌ ଟି ଆଜ୍ଞ କ'ଣ କରନ୍ତେ, କହିଲେ "ହଉ ଯବ କଡୁଚ —ସେଇଆ କରିବ । ଆଉରେ କଏ ଅଛରେ, ତଳେ ବଳଦ ପଠେଇଲ ମର୍ତ୍ତ୍ୟକୁ ।"

ଏତିକ କଡୁ କଡୁ ବଳଦ ଯାଇ ପହଞ୍ଚଗଲ ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ । ମଣିଷ ସେ ଜନ୍ତୁକୁ ଦେଖି ଦେଖି କେତେ ସରଗରେ ବାନ୍ଧ ପକାଇଲ ତାକୁ । କୁଣ୍ଡା ତୋରଣି ଘାସ ପାଳ ଖାଇବାକୁ ଅଜାଡ଼ ଦେଲ ସେ ଜନ୍ତୁ ଆଗରେ । ଖାଇ-ପିଇ ଚଦସ୍ତ ହେଲପରେ ବଳଦକୁ ନେଇ ହଳରେ ଯୋଡ଼ ଦେଲ ମଣିଷ, ଗିଡ଼ି ଗିଡିଆ କରି ହଳ ଲଙ୍ଗଳକୁ ଟାଣି ନେଲ ସେ ଜନ୍ତୁ ପହଲେ ପହଲେ, ତାକୁ ମଣ କରିବାକୁ ପାଞ୍ଚଣ ପାଦାର କଷି କରି ଚଡ଼ାଇଲ ମଣିଷ ବଳଦ ପିଠିରେ । ଚଥାପି ହଳରୁ ଫିଟାଇଲ ପରେ ଆଚ୍ଛାକରି ଖାଇବାକୁ ପିଇବାକୁ ଦେଇ ବଳଦକୁ ସୁଖରେ ରଖିଲ ମଣିଷ ।

"ଟି-ଟ୍‌ସାଙ୍ଗ୍‌ ପୁଂପା ଜପରୁ ଅନେଇଥାନ୍ତି କେତେ ଖୁସିରେ ଚଳକୁ । ତଳେ ମଣିଷର ଲୀଳା ଖେଳଥାଏ ବଳଦକୁ ନେଇ । ଜଡ ସକାଳୁ ବଳଦ ଗୁଡ଼ାକୁ ଖୁଏଇ ପିଏଇ ବଲକୁ ନଉଥାଏ ମଣିଷ । ଦିନରେ ବଲରେ ହଳ କାମ କରି ସଂଜକୁ ଖୁସିରେ ଫେରୁଥାନ୍ତି ସମସ୍ତେ ।

ଦେଖିଚନ୍ତି ତ, ଟି-ଟ୍‌ସାଙ୍ଗ୍‌ ପୁଂପା ମଣିଷର ଆଉ ବଳଦର ସୁଖରେ ବଦ୍ଧଳ ହୋଇ ଆନ୍ଦର ଦଫାଏ କାନ୍ଦ ପକାଇ ଡାକଲେ ଯୁ-ଡୁଆଙ୍ଗ୍‌ ଟିକୁ । ସେ ଡାକ ଶୁଣି ଯୁ-ଡୁଆଙ୍ଗ୍‌ ଟି ଚଳକୁ ଅନେଇବାରୁ ବୋଧ ସତ୍ତ୍ୱ କହିଲେ, "ମୁଁ କ'ଣ କହୁଥିଲ ! ମଣିଷକୁ ଆପଣ ଯେତେ ଖରାପ ଭାବନ୍ତୁ ସେ ସେମିତି ନୁହେଁ ଜମାରୁ । ଦେଖିଲେ ତଳେ ମଣିଷ ବଳଦ ସମସ୍ତେ କ ଖୁସିରେ ଅଛନ୍ତି ।" ସ୍ୱର୍ଗର ରାଜା ଯୁ-ଡୁଆଙ୍ଗ୍‌ ଟି ଗୁମ୍ ମାରି ରହିଗଲେ, କାହିଁକି କେଜାଣି ତାଙ୍କ ପାଟିରୁ ବଚନ ବାହାରଲ ନାଇଁ ସେତେବେଳେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏଥି ଭିତରେ କେତୋଟି ଦିନ ଅବା କଟିଥିବ କେଜାଣି ।

ଦିନେ ମଣ୍ଡିଏରୁ କାନ୍ଦଣା ଶୁଣି ଯୁ-ଡୁଆଙ୍ଗ୍ ଟିଙ୍କର ଧ୍ୟାନ ଆଗ ଭଙ୍ଗି ଗଲା । ଆଖି ନ ଫିଟାଇଣ୍ଡ ସେ କହି ପକାଇଲେ—

"ଆରେ ଆରେ ଏତ ଆମ ବଳଦର କାନ୍ଦଣା, ତାକୁ କଏ ମାର ପକାଉଛ ନା କଅଣ !"

ବୋଧିସତ୍ତ୍ୱ ଟି-ଟ୍ସାଙ୍ ପ୍ରସାଙ୍କ ଧ୍ୟାନ ମଧ୍ୟ ଭଙ୍ଗି ଗଲଣି ସେତେ ବେଳକୁ । ଦୁଇଁ ମଣ୍ଡିଏକୁ ଅନାଇ ହଅନ୍ତେ ସବୁକଥା ସ୍ପଷ୍ଟ ହେଇ ଦେଖା ଗଲା ହାତ୍ତିଙ୍କୁ ।

ସେତେବେଳକୁ ମଣ୍ଡିଏରେ ବୁଢ଼ା ବଳଦକୁ ଦାଣିବା ପାଇଁ ମଣିଷ ଗୋଟାଏ କୁରୁଡ଼ୀ ଟେକ ଠିଆ ହୋଇଥାଏ । ବଳଦ ଘ୍ରେ ଘ୍ରେ କାନ୍ଦୁଥାଏ । ଆଉ କହୁଥାଏ "ଜୀବନଟା ଯାକ ତ ତମର ଉପକାର କଲ, ଏବେ ବୁଢ଼ା ହୋଇଗଲ ଆଉ ଜୋର କାହିଁ ମୋ ଦେହରେ । ମତେ ଟିକଏ ଶାନ୍ତିରେ ମରିବାକୁ ଦେ ଭାଇ । ଆଉ କେଇଟା ଦିନ ବା ମୁଁ ବଞ୍ଚିବ ?

କନ୍ତୁ ମଣିଷ ତ ବଳଦଠୁଁ ପୁରା ଉପକାର ପାଇ ନ ଥାଏ ସେ ଯାକେ । ତା' ମାଉଁସ କେତେ ସୁଆଦ । ତାକୁ ଖାଇବ ତା ଚମଡ଼ାରେ ଯୋତା ପିନ୍ଧିବ, ତା ଶିଙ୍ଗରେ ଧାନଆଁ ବନେଇବ, ତେବେ ପିନା ଯାଇ ବଳଦଠୁଁ ପୁରା ଉପକାର ମିଳିବ !

ଏଇଆ ଭାବି ମଣିଷ ଶେଷରେ ଏକା ଝଟକେ ବଳଦର ମୁଣ୍ଡ ଗଣ୍ଡି ଅଲଗା ଅଲଗା କରି ରଖିଦେଲ ।

ଉପରୁ ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଉପରକୁ କେଡ଼େ ବଭତ୍ସ ଦେଖାପାଉଥାଏ ସେତେବେଳେ କଏ ଭଲ ତାକୁ କହନ୍ତା କଥାରେ ?

ସ୍ୱର୍ଗର ରାଜା ଯୁ-ଡୁଆଙ୍ଗ୍ ଟି ବୋଧିସତ୍ତ୍ୱ ଟି-ଟ୍ସାଙ୍ ପ୍ରସାଙ୍କ ମୁହଁକୁ କଟମଟ କରି ଅନେଇଲେ, କହିଲେ "ପ୍ରସା ! ଦେଖିଲ ତ ତମ ମଣିଷର ବଗର । ଏଇ ବଦମାସଙ୍କ ପେଇଁ ତମେ ମାନ ପଡ଼ିଥିଲ ? ଦଉ, ଯାଅ ବାତ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏଥର ନରକକୁ । ତମକୁ ଖାଲ ସେତିକି ଦଣ୍ଡ ମିଳୁ ନାଇଁ, ଆହୁରି ଅଛି—ଶୁଣ !

ନରକରେ ତମେ ଯାହାଁ । ଯୁଗ ରହିବ ସେତେ ଯୁଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତମକୁ ଅନ୍ତ ପର ଆଖି ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏଇ ଦେଲ୍ ତମର ମଣିଷ ଲଗି ମାନ ଦେବାର ଫଳ । ମନେରଖ, ଆଉ ମଣିଷକୁ ଅନେଇବ ନାଇଁ କି ପୁଣି ନାଚ ଦଣ୍ଡ ନଜକୁ ନଜେ ଡାକ ଆଣିବ ନାଇଁ, ଦଉ ଯାଅ ଏଥର ।

ଭଗବାନଙ୍କ ଆଦେଶ ପାଇ ପାଇ ବୋଧିସତ୍ତ୍ୱ ଯାଇ ନରକରେ ପଡ଼ିଲେ, ପଚକୁ ପଚ ତାଙ୍କ ଆଖି ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲ୍ । ମଣିଷକୁ ଦୁଃଖରୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା ଲଗି ବୋଧିସତ୍ତ୍ୱ ନଜେ ଏତେ କଷ୍ଟ ପାଇଲେ ସୁଦ୍ଧା ସେ ସେମିତି ଆଖି ବୁଜ ନରକରେ ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ବସିଚନ୍ତି । ଶୁଣାଯାଏ ପ୍ରତି ବର୍ଷ କାର୍ତ୍ତିକ ମାସ କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ଦିନ ବୋଧିସତ୍ତ୍ୱଙ୍କ ଆଖି ଅଳ୍ପ ଖୋଲିଯାଏ । ଭଗବାନ ତାଙ୍କ ତପସ୍ୟାରେ ଖୁସି ହେଇ ଅନୁମତି ଦେଇଛନ୍ତି ।

ସେଇଦିନ ଗଡ଼ରେ ବୋଧିସତ୍ତ୍ୱଙ୍କ ଲଗି ମଣିଷମାନେ ପାପ ଜାଳନ୍ତି ଓ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରନ୍ତି । ଦରଖୋଲ ଆଖିରେ ମଣିଷକୁ ଅନେଇ ବୋଧିସତ୍ତ୍ୱ କଅଣ ଭାବୁଥିବେ କେଜାଣି । ତଥାପି ତାଙ୍କ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଝରଝର ହୋଇ ଝର ପଡ଼ୁଥାଏ ।

(ଏକ ଦୁର୍ଲଭ ଚୀନ ଲୋକକଥା ଉପରେ ଆଧାରିତ)

Digitized by srujanika@gmail.com

କଳ୍କର ଇଚ୍ଛା-ମୃତ୍ୟୁ

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ତ୍ରିପାଠୀ

ସହରର ସବୁଠୁଁ ବଡ଼ ପଡ଼ଆରେ ଦିନେ ହଠାତ୍ ନର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଶଂଖମାନ ପୋତା ହେଲା । ଘେରମାନ ତଆର ହେଲା । କେଉଁଠ କେଉଁମାନେ ବସିବେ ଲେଖି ଜଣାଇ ଦିଆଗଲା ।

ପଡ଼ଆର ଶେଷ ପ୍ରାନ୍ତରେ ବଗ୍ଗଟ ଜାଗା ଏକ ମଂଚ ତଆର ହେଲା । ମଂଚର ଗୁଡ଼ ଜାନ୍ଥକୁ ଫୁଲମାଳ ପିନ୍ଧାଇ ଘୋଡ଼ାଇ ଦିଆଗଲା । ମଂଚ ଉପରେ ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା କାଠ ଗଡ଼ ଉପରେ ଆଡ଼ ବାଉରେ ମଧ୍ୟମ ଆକାରର କାଠ ଗଡ଼ମାନ ସଜାଇ ଗୋଟିଏ ଚଉତା ତଆର ହେଲା । ନଈ ଫାଙ୍କଗୁଡ଼ିକରେ କରଘୁଳ ଓ ଶୁଖିଲ ଡାଳମାନ ଗେଞ୍ଜି ଦିଆଗଲା ପରେ ସେ ସବୁକୁ ଭଜାଇ ଦିଆଗଲା ଘିଅରେ । ଚଉତାରୁ ଘିଅ ତଳକୁ ଟରଟର ପଡ଼ୁଥାଏ । ବୋହି ଯାଉଥାଏ । ବଡ଼ ପଡ଼ଆଟି ମହକ ମାଡୁଥାଏ । ମଞ୍ଚକୁ ଘେରି ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ ପ୍ରହରୀ ଗଣ । ତାଙ୍କ ପଛକୁ ରକ୍ଷୀ ଗଣ । ସମଗ୍ର ପଡ଼ଆଟିକୁ ଘେରି ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ ସୈନ୍ୟ ଗଣ । ସେମାନଙ୍କର ବନ୍ଦୁକ ପିତ୍ତଳ ବୋତାମ ଓ ନାମ ପଟ୍ଟରେ ଅପରାହ୍ନର ସୂର୍ଯ୍ୟ କରଣ ଚକ୍ ଚକ୍ କରୁଥାଏ । କେଉଁ ଏକ ସ୍ଥାନରେ ଦଳେ ସଙ୍ଗୀତଜ୍ଞ ବଭନ୍ନ ପ୍ରକାର ସନ୍ତୁରୁ ଧ୍ୱନି ଓ ଶବ୍ଦର ଖେଳସ କରୁଥାନ୍ତି ।

ପଡ଼ଆରେ ସମବେତ ନଗରବାସୀଙ୍କର ନଜର ବାରମ୍ବାର ପଡ଼ଆରେ ବାମ ପାଖରେ ଥିବା ଶାଶନ-ପ୍ରସାଦ ଆଡ଼କୁ ଟାଣି ହୋଇ ଯାଉଥାଏ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

କିଛି ସମୟ ପରେ ଦେଖାଗଲା ଶାସନ-ପ୍ରାସାଦର ପତାକା ଉତ୍ତୋଳନ ସ୍ତମ୍ଭ ଉପରକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଧୀର ଗତିରେ ଗୋଟିଏ କଳା ପତାକା ଆରୋହଣ କରୁଛି । ତା' ପରେ ପରେ ସେଇ ପ୍ରାସାଦରୁ ଗୋଟିଏ ଲମ୍ବାକାର ପଡ଼ିଆ ଆଡ଼କୁ ନଃଶବ୍ଦରେ ଗଡ଼ି ଆସିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଗଲା ।

କାର୍‌ଟି ଆସି ମଞ୍ଚ ନିକଟରେ ଅଟକ ଗଲା । ଭିତରୁ ଦୁଇଜଣ ପଦାକୁ ଆସିଲେ । ନଗ୍ରବାସୀ ଦେଖିଲେ ଉତ୍ତମଧର୍ଣ୍ଣ ଜଣେ କବି ଓ ଅନ୍ୟ ଜଣକ ଦେଢ଼ଛନ୍ତି ସତର ବର୍ଷ ତଳେ ମାତ୍ର ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ସକାଶେ ନିର୍ବାସିତ ହୋଇ ଥିବା ଶାସନ ମୁଖ୍ୟ ।

ଟଛ ପାଖର ଡ଼ିକ୍‌କି ଖୋଲି ଡ୍ରାଇଭର ଦୁଇଟି ଲୁହା ଚଙ୍କି କାଢ଼ିଲା ଓ କାରର ପଛ ପାଖରେ ଲଗାଥିବା ଆଲୁମିନିଅମ ସିଢ଼ି ବାଟ ଦେଇ ଉପରକୁ ଚଢ଼ିଗଲା । କାରର ଛାତରେ ଚଙ୍କି ଦୁଇଟି ପକାଇ ଦେଇ ଡ୍ରାଇଭର କାର ଭିତରକୁ ଫେରି ଆସିଲା । ଡେସ୍ ବୋର୍ଡ ଉପରୁ ମାଇକ୍‌ଟିଏ ଆଣି ସେ ବଢ଼ାଇ ଦେଲା ଶାସନ ମୁଖ୍ୟଙ୍କ ହାତକୁ । ଶାସନ ମୁଖ୍ୟ ଓ କବି ଦୁହେଁ କାର୍‌ର ପୃଷ୍ଠାରୋହଣ କଲେ । ସେଇ ଉପରେ ପଡ଼ି-ଥିବା ଦୁଇଟି ଲୁହା ଚଙ୍କିରେ ଦୁହେଁ ବସିଲେ । ଆଂଠ ଉପରେ ପାପୁଲ ଘୋଡ଼ାଇ ଗମ୍ଭୀର ମୁଖଭଙ୍ଗୀ କରି ସେ ଦୁହେଁ ବସି ରହିଥିଲା ବେଳେ ରାଷ୍ଟ୍ରର ମୁଖ୍ୟ ଆଲୋକ ଚାରି ଉତ୍ତୋଳନକାରୀ ଆସିଲେ ଓ ବାମ, ଡାହାଣ, ସାମ୍ନା ସମ୍ନରେ ତିନୋଟି ପରୁ ଫଟୋ ଉଠାଇ ସାରି ଫେରିଗଲେ ।

ତାଙ୍କର ପ୍ରସ୍ଥାନ ପରେ ଶାସନ ମୁଖ୍ୟ ଠିଆ ହୋଇଲେ ଓ ହାତରେ ଧରିଥିବା ମାଇକ୍‌ଟିକୁ ପାଟି ପାଖକୁ ନେଇ ଇଚ୍ଛା ମୃତ୍ୟୁର ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତତା ସପକ୍ଷରେ ଶାସକୀୟ ସୂକ୍ଷ୍ମମାନ ପରବେଷଣ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଏ ସମ୍ପର୍କରେ ସେ ଅନେକ ସୂତ୍ରରୁ ବଉନ୍ଦ ମତ ଉଦ୍ଧାର କଲେ । ସ୍ୱେଚ୍ଛାରେ ମୃତ୍ୟୁ ବରଣ କରିଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଅନେକ କଥା ଲେଖା ଯାଇଛି । ଅନେକ ନିଜ ଇଚ୍ଛାରେ ଜୀବନ ତ୍ୟାଜ କରିଥିଲେ । ଏଇ ଏଇ ଦେଶରେ ଏତେରୁ ଏତେ ବୟସର ନାଗରିକମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାମୃତ୍ୟୁ ଅଧିକାର ଦେବାର ବିଧାନ ରହିଛି । ପୁରାଣ, ଶକୁନ୍ତଳା ବିଜ୍ଞାନ, ସମରଶାସ୍ତ୍ର ଓ ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ ସବୁରେ ଏଇ କଥା ରହିଛି । ତେଣୁ ବିଶେଷ କିଛି ନୂଆନ ଘଟଣା ଘଟିବାକୁ ସାଜୁନାହିଁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ତାପରେ ସେ ଉପସ୍ଥିତ ନଗ୍ରବାସୀଙ୍କୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଓ ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ଭାବରେ ଜଣାଇ ଦେଇଥିଲେ ଯେ, କବଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ବରୁଡରେ ଟିବାକୁ ବଷ୍ଟୁର କୌଣସି ଆଗ୍ରହ ନ ଥିବାରୁ ଏ ଆୟୋଜନ । ନଜର ଅଭିଳଷିତ ମୃତ୍ୟୁଲଭ ସକାଶେ ସୁସଜ୍ଜିତ ଶତ୍ରୁ ପ୍ରବେଶ ପୂର୍ବରୁ ଇଚ୍ଛା କଲେ ସେ କଛୁ କହନ୍ତୁ । ଏହା ସମସ୍ତଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ।

ଜବ ଉଠିଲେ । ପ୍ରଥମେ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଲେ ଜନନୀ, ଜନକ, ଜନ୍ମଭୂମି ଓ ଜନତାକୁ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ବନ୍ଧୁମାବନ୍ଧୁ କରି ଏଥି ସକାଶେ ଯେ, ଏ ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କୁ ପଥାନ୍ତମ ଜନ୍ମିବାର, ବଂଚବ ର ଜାଇଁବାର ଓ ଘଟିବାର ସ୍ୱାଦ ଚଖାଇଛନ୍ତି । ଏସବୁ ସ୍ୱାଦର ଏକରସତାର କ୍ଲାନ୍ତି ଓ ବରକ୍ତି ଓ ଚଟ୍‌ଚଟା ଭାବ ଜଣା ନ ଥିଲେ, ବେଶ୍ ଭଲ କରି ଜଣା ନ ଥିଲେ ଏ ନୂଆ ସ୍ୱାଦ ଆଡକୁ କାହିଁକି ଡଳ ଥାଆନ୍ତି ? ଏବେ ସବୁ କଛୁ ଅଟକାଇ ଦେବାର ସ୍ୱାଦ ଲୁଣିବାକୁ ପ୍ରବଳ ଇଚ୍ଛା ହେଉଛି !

ସେ ଆଦ୍ଦର କହିଲେ, ଜୀବନକାଳ ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ମୃତ୍ୟୁ ଦେଖିଛନ୍ତି ଓ ତା ପରେ ପରେ ବହୁତ ପ୍ରକାର ଓ ବାଗର ମରଣର ଏକ ତାଲିକା ଗାଇ ଗଲେ ମରଣ ଗାଥାରୁ ।

ନାଡର ସମ୍ମାନ ପାଇଁ ଜ୍ଞାତର ଇଜ୍ଜତ ପାଇଁ ବ୍ୟକ୍ତର ମଡତ ପାଇଁ ମଣିଷ କାଟ ଖାଇଛୁ । ଖଣ୍ଡ ରୁଟି ପାଇଁ, ସୂତେ ଲୁଗା ସକାଶେ, ଦାତେ ଜମି ନମନ୍ତେ, ଡାଳେ ଗଛର ଦାପୁରେ ମଣିଷ ଦାଣ ଖାଇଛୁ । ସତ କହି ମଣିଷ ମରୁଛୁ ।

ମିଛ କହି ମଣିଷ ମରୁଛୁ । ମୃତ୍ୟୁନ୍ତ ଖରା ଜୀବନର ଏକ ବଶିଷ୍ଟ ପ୍ରବୃତ୍ତି । ଯେ କୌଣସି କାରଣରୁ, ଯେ କୌଣସି ସ୍ଥାନ ଓ ସମପ୍ତରେ ମୃତ୍ୟୁ ଆସି ପହଂଚପାରେ । ସବ ପ୍ରଥମେ ଯମ ମୃତ ଦେଲେ ଓ ମୃତ୍ୟୁ ମୂଲକର ମାଲକ ବୋଲାଇଲେ । ସବୁଆଡେ ସେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ହୋଇ ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ପରିଚତ । ଫସାର ଓ ମନୁଷ୍ୟର ସକଳ କଲ୍ପନା ଓ ସତ୍ୟର ଧାରକ ସେ । ତାଙ୍କର ଅଙ୍ଗୁଳି ଅଗରେ ଘୂରୁଥାଏ କାଳଚକ୍ର । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଘଣ୍ଟା, ପଞ୍ଜିକା, ନକତ୍ତର ଅନ୍ତରାଳରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥାଆନ୍ତି ମେ !

Digitized by srujanika@gmail.com

ତାଙ୍କ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଅନେକ କଥା କୁହାଯାଇ ପାରେ । ତେବେ ମୂଳରୁ ହିଁ ଆରମ୍ଭ କରିବା ସଙ୍ଗତ ହେବ । ମୃତ୍ୟୁର ମୂଳରେ ଜୀବନ ଥିଲ, ବିକାଶ ଥିଲ, ଜଗତ ଥିଲ । ନରୁତ୍ତଭୂମଣ୍ଡଳର ଆଦ୍ୟ— କବି ତାର ପ୍ରିୟ ମଣିଷର ଧଣ୍ଡା ଶବକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଉଚ୍ଚାରଣ ଓ ଭାଷରେ ଲିପିବଦ୍ଧ କରିଥିଲ ନିଶ୍ଚିତ ସମ୍ଭାବନା ଓ ନିର୍ଦ୍ଦାରିତ ସତ୍ୟ-ସମର୍ଥିତ ଶବ୍ଦାବଳୀ । ଶତ ସହସ୍ରାଧିକ ଭାଷାରୁ ମୁକୁଳିଥିବା ଆନ୍ତରିକ ସ୍ୱରରେ, ଗୀତରେ, କବିତାରେ, ଶ୍ଲୋକରେ, ମନ୍ତରେ, ସାହିତ୍ୟରେ, ଇତିହାସରେ, ପୁରାଣରେ, ଶାସ୍ତ୍ରରେ, ଆବେଗରେ, ଆଖ୍ୟାନରେ, ବର୍ଣ୍ଣାସରେ, ମତରେ ସେଇ ଖଜେଇ, ଚେରେଇ, ଉଠି, ମେଲେଇ, ବଢ଼ଲେଇ, ଫୁଟି, ମଉଳ, ଝଡ଼ ହିବାର କଥା, କାହାଣୀ, ଚଳୁ ।

ମରଗଲେ ସତେ କଣ ମୁଁ ସରିଯିବ ?

ମୋ ମନ ଭିତରେ ଏ ପ୍ରଶ୍ନଟି ଉଦୟ ହେଲା ବେଳକୁ ମୋର ମନେ ହେଉଛି ଯେ, ମୁଁ ସେମିତି ନିଜକୁ ନିଜେ କେତ୍ତ କରି ବସିଲିଣି । କିନ୍ତୁ ତତ୍ତ୍ୱିରେ ସତ୍ତ ବା କଣ ? କିଏମାନେ ସବୁଠୁ ବେଶୀ ନିଜ କଥା କହନ୍ତି ଏ କଥା କିଏ ବା ନ ଜାଣେ ?

ଯମ ଯାହା ଦେଇ ନାହିଁ ତାହା ଫେରାଇ ନେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଆତ୍ମାର ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ ବେଳେ ନ୍ୟାସ୍ୟବନ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟଗ୍ର ପଥ ଓଗାଳିବା ପାଇଁ ରୁଥି ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ଗତ୍ତର ଅଭ୍ୟନ୍ତରଭାରେ ଆତ୍ମା ଅତିକ୍ରମ କରିଯିବ ସୀମାନ୍ତ । କୋଷମୟ ଶସ୍ୟରପର ସଂସାରମୟ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ । ଯାହା ଅଛି, ତାହା ନଶ୍ଚୟ ଯିବ । କେହି, ଅଟକାଇ, ରଖି, ସାଇତି, ସମ୍ଭାଳି ପାରିବେ ନାହିଁ । ପୂର୍ବ-ବର୍ତ୍ତିତ ପଥରେ ଉଲ୍ଲସିତ ଯାତ୍ରୀଟିଏ ପରି ଚାଲିଯିବ, ଯାହା ଅଛି ମୋର ସତ୍ତାର ଅତଳାନ୍ତ ଗମ୍ଭୀରତାର ନମ୍ନରେ ।

ମୋର ପ୍ରାପ୍ୟରୁ ମୋତେ କେହି ବଞ୍ଚିତ କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ନଶ୍ଚୟ ସମସ୍ତ ଆକାଶର ବ୍ୟାପ୍ତି ଲାଭି ଫେରି ଆସିବ ସୁଦୂର ଉଚ୍ଚତାର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ବ୍ୟୋମ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣରତ ମୋର ପ୍ରିୟ ବନ୍ଦଙ୍ଗ । ମୋର ମୃତ୍ୟୁ ।

ଶେଷ ନାହିଁ । ସମାପ୍ତି ନାହିଁ । ବିଲୁପ୍ତି ନାହିଁ । ମରିଯିବ ମୁଁ ଜାଣେ, ମାତ୍ର ମରିଯିବ ନାହିଁ । ଆସିଥିଲ, ତେଣୁ ନଶ୍ଚୟ ଫେରିଯିବ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

କବି ଆତ୍ମରେ ମଧ୍ୟ କହିଲେ, ଇଚ୍ଛା କଲେ ଜଘରଣ ଚଞ୍ଚିକାର ସପ୍ତଶେଷ ଫଣ୍ଟରଣରୁ ମୃତ୍ୟୁ ବଷପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦ, ବାକ୍ୟମାନ ଚଢି ଶୁଣାଇ ଦେଇ ପାରିବ । ମାଣ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଠାରୁ ଦୂରରେ ରହିଯିବାର ଇଚ୍ଛା ମୋର ନାହିଁ । "ମୃତ୍ୟୁ, ତୁମେ ନଷ୍ଟପ୍ଟ ଆସିବ ବେନେ ଫେରି, ମୋର ଦତ୍ତ ପାଇଥିବା ପୁଅଟି ପରି," ଏତକ କହି ଜନନୀ ମୋର ସମ ଦୁତ୍ତର ପଦାଙ୍କନୁସରଣ କରିଥିଲା ।

"ବନ୍ଦୁ ପୂଂରୁ ତୋତେ ମୁଁ ମୋଠାରୁ ମୁକ୍ତ କରି ଦେଇଥିଲି । ସେଇ ମୁକ୍ତର ମୂଲ୍ୟ ଅସୁଲ କରିବାକୁ ନଷ୍ଟପ୍ଟ, ବେନେ ଫେରିବ"—ଏତକ କହି ଜନକ ପରଲୋକ ମୁଖୀ ଯାତ୍ରାରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ଜନ୍ମଭୂମିର ଜନତା ଏଯାଏଁ ଜାଣି ନାହିଁ ଜୀବନ ଓ ମରଣର ଭେଦ । "ବଞ୍ଚିବା ଏକ କଳା, ମରିବା ଏକ କଳା"—ଏଭଳି ଦୃଢ଼ୋକ୍ତି ଶୁଭ୍ରଥାଏ ଅହର୍ନିଶ ।

କବି ପୁଣି କହିଲେ, ଗତ୍ତରେ ପଡ଼ି ଯାଇଥିବା ଜୀବନ ଚଞ୍ଚା ଲାଗିବାରୁ ସ୍ୱାଦ ବଦଳାଇବା ପାଇଁ ସିନା ଏ ଆସ୍ପୋଜନ । ନୋହିଲେ କଏ ବା ନ ଗୁଡ଼େଁ ଜାଇଁ ରହିବାକୁ ? ଜୀବନରୁ ଯେତେ ସୁଖ ଓ ମଜା ମିଳିପାରେ, ଯେତେ ଆନନ୍ଦ ଆଦାପ୍ତ କରିଯାଇ ପାରେ, ସବୁ ମୁଁ ପାଇ ସାରିଛି । ଅବଶୋଷ କେବଳ ଏତକ ଯେ ମୋର ଜନ୍ମଭୂମିର ଜନତା ନକ୍ଟରେ ମୁଁ ଆଦୌ ପହଞ୍ଚି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଆଜି ଯେ ଅନେକ ଝିଃ ଝିଃ, ମୁଭ୍ ଓ ଷ୍ଟିଲ କେମେରା ଧରି ଏ ଅପୂର୍ବ ଦୃଶ୍ୟ ଫରକ୍ଷଣର ଚେଷ୍ଟାରେ ଘଷ୍ଟ୍ରା-ନଯୁକ୍ତ କର୍ମୀଗଣ ଲିପ୍ତ, ଏମାନେ ତ ଏହା ଆଗରୁ କେବେ ଏଭଳି ତତ୍ପରତା ଦେଖାଇ ନ ଥିଲେ । ମୋର ଶେଷ ସ୍ୱରକୁ ସାଇତି ରଖିବା ପାଇଁ ଆଜି କାହିଁକି ଘୂରୁଛନ୍ତି ଏତେଗୁଡ଼ିଏ ସ୍ୱର-ସଂରକ୍ଷକ ଯନ୍ତ୍ରର ତନ୍ତ୍ର ?

ସେଥର କଏ ଜଣେ ପାଣିରେ ଗୁଳିବ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିବାରୁ ସମସ୍ତେ ଯାଇ ସେଠି ହାଜର । ଆଜି ଥରେ କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତରକୁ ନୂଆଜନ ସ୍ୱାଧୀନତା ନାମରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାରୁ ସମସ୍ତେ ଏକତ୍ରିତ । ଆପଣମାନେ କାହିଁକି ଏମିତି ରୁଣ୍ଡ ହୁଅନ୍ତି !

ମୁଁ ଜାଣେ, ମୋ ସ୍ୱରର ଅବସାନ ପରେ, ମୋର ମୃତ୍ୟୁ ଭଲ ମାରବତା ସଞ୍ଚରିବ ଜନତାର ଅସ୍ଥି ଓ ମ୍ୟାଟ୍ । ମୁଁ ଜାଣେ ଏଠି

Digitized by srujanika@gmail.com

ଉପସ୍ଥିତ ନଗ୍ରବାସୀ ମୋର ମୃତ୍ୟୁ ଦେଖିବାକୁ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେଣି । ଛେଣୁ ଆଉ ଅଧିକ ସମୟ ଚଟଣ କର ଶବ୍ଦର ଫସାରକୁ ମଗର କରିବାକୁ ଗୁହୁଁ ନାହିଁ ।

ଏତକ କହି ସାର କରି କାର୍‌ର ଗୁଡ଼ରୁ ପଛପଟ ଲଗିଥିବା ଆଲୁମିନିୟମ ସଡ଼ିବାଟ ଦେଇ ଚଳକୁ ଓହ୍ଲାଇଲେ । ସେ ମୃତ୍ୟୁସଞ୍ଜ ଆଡକୁ ଆଗେଇ ଚଲ୍ ବେଳେ ପ୍ରଥମେ ଛୁଷ୍ଟା, ମଦ୍ଦୁଷ୍ଟା, ଡୋଲ ଓ ନଶାଣର ମିଳିତ ଧ୍ୱନରେ ପ୍ରାନ୍ତର ଆକାଶରେ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗୀତର ତରଙ୍ଗ ବ୍ୟାପିଗଲ୍ । ନଗ୍ରବାସୀ ବନ୍ଦ ପ୍ରଶିକ୍ଷିତ ଦୃଶ୍ୟଟିକୁ ସ୍ମୃତି କୋଷର ଅନ୍ତର୍ଗତ କରାଇ ଦେବା ସକାଶେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ପଡଲେ । କବି ମୃତ୍ୟୁସଞ୍ଜର ପାଦାଚମାନ ଚଢିଲେ ଓ ଶୀର୍ଷରେ ଯାଇ ଅଳ୍ପ ସମୟ ଠିଆ ହେଲେ । ସେଇଠୁ ଆଜି ପଛକୁ ଲେଉଟି ଥରେ ସୁଦ୍ଧା ଗୁହିଁଲେ ନାହିଁ । ଅଳ୍ପ ସମୟରେ ସେ ସୁସଜ୍ଜିତ ଚତା ଭିତରେ ହାଜର ହୋଇଗଲେ ।

ମଞ୍ଚାର ପାହ୍ନାରେ ଗୋଟିଏ ଚକ ଲଗା ଖମ୍ବ ଉପରେ ମୃତ୍ୟୁ ଶିଖାଟିକୁ ମୂମୂର୍ଷୁ ଦଣ୍ଡାଧାର ଯୋଗେ ଜାଆଁଇ ରଖା ଯାଇଥାଏ । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଖଡ଼କାର ମୁଣ୍ଡରେ ଚର୍ବି ବୋଳିତ ରେଶମ ଡୋରର ମୁଣ୍ଡଳା । ସେଇ ଖଡ଼କାରେ ଅଗ୍ନି ସଂଯୋଗ କର ଗୁଣ ଜଣ ଶିଖା ବାହକ ଚତାର ଗୁରୁକୋଣକୁ ଯାଇ ଚତା ଖମ୍ବରୁ ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଥିବା ଘୃତସ୍ନାତ ତୁଳା ବଳତାରେ ଲଗାଇ ଦେଲେ । ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ପୂର୍ବ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଚତାର ଗର୍ଭରେ ଅଗ୍ନିର ବିଶାଳ ତରଙ୍ଗମାନ ସୃଷ୍ଟି ହେଲ ।

ଶିଖା ବାହକମାନେ ମଂଗୁରୁ ଓହ୍ଲାଇ ତଳେ ଆଉ ଏକ ଚକ ଲଗା ଖମ୍ବ ଉପରେ ଥିବା ତାମ୍ରପାତ୍ର ଭିତରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଖଡ଼କା ଗୁରେଇଁ ପ୍ରବେଶ କରାଇଲେ । ତାମ୍ରପାତ୍ର ଭିତରେ ସଦାତୃପ୍ତ ଜଳ ଅଗ୍ନି ପାନ କର ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଲ ।

ଶାସନ ମୁଖ୍ୟ ତାମ୍ରପାତ୍ର ମଧ୍ୟରୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଖଡ଼କା ନେଇ ସେନା ମୁଖ୍ୟଙ୍କ ଆଡକୁ ଗଲେ । ସେନା ମୁଖ୍ୟ ନତଜାନୁ ହୋଇ ଦୁଇ ହାତ ପାପୁଲରେ ତାହା ଗ୍ରହଣ କଲେ । ଠିକ୍ ସେହି ସମୟରେ ଶାସନ ପ୍ରାସାଦର ପତାକା

Digitized by srujanika@gmail.com

ସମ୍ମ ଉପରୁ କଳାକନା ଖଣ୍ଡେ ଉଡୁର ପଡ଼ିଥାଏ ଓ ଉପରକୁ ଏକ ନୂଆ ଚଡାକା ଆବେଦଣ କରୁଥାଏ ।

ଶାସନ ମୁଖ୍ୟ ଅଧିକ କାଳକ୍ଷେପଣ ନକରି ନଜର ଯାନ ମଧ୍ୟକୁ ପ୍ରବେଶ କଲେ । ଯାନଟି ଦ୍ରୁତ ବେଗରେ ଶାସନ-ପ୍ରାସାଦ ଦ୍ୱାରକୁ ଛୁଟିଲା ।

ସେତେବେଳେ ଘୋଡା ମଣିଷର ଗନ୍ଧ ପାଇ ସତ୍ତର ସଞ୍ଜ ଯାଇ ସାରିଥାଏ । ବଦ୍ଦଳ କଲା ଧୂଆଁର ଗୁନ୍ଦୁଆଟିଏ ସମସ୍ତଙ୍କର ମଆ ଉପରେ ଡେଣା ଫଡ୍ ଫଡ୍ କରୁଥାଏ । ନଗ୍ରବାସୀ କବଳଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁର ଥଣ୍ଡାପଣକୁ ଅଜସ୍ର ଚାରଫଁ କରି ଶାସନ ପ୍ରାସାଦର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଅବସ୍ଥିତ ନଜ ନଜର ବାସଗୃହକୁ ବାହୁଡ଼ି ଗଲେ ।

ବଡ ପଡ଼ିଆରେ ଘଟିତ ଘଟନା ଓ ଉଚ୍ଚାରିତ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ପୁଙ୍ଖାନୁପୁଙ୍ଖ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବାର ଚେଷ୍ଟାରେ ଲିପ୍ତ ରହିବା ନଗ୍ରବାସୀଗଣ ଘରକୁ ଫେରିବା ପରେ ବୃକରମାନଙ୍କ ଉପରେ ବର୍ତ୍ତିକ ଦେଲେ, ସନ୍ତାନମାନଙ୍କୁ ଗେଲ କଲେ, ବୃଦ୍ଧ ପିତାମାତାମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଅଭିଯୋଗ-ଦୈନନ୍ଦିନୀ ଶୁଣିଲେ । ଚଉପରେ ଭୋଜନ କଲେ ।

ନଗ୍ରବାସୀ ଭୋଜନ ପରେ ପହରୀମାନଙ୍କ ସହିତ ଗତିବିଧି ସାରି କ୍ଲାନ୍ତ ହୋଇ ପଡିଲେ ଓ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲେ ।

ତା ପରଦିନ ସତ୍ତରର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗଳିରେ ସ୍ଥାପିତ ସୂଚନା ସ୍ତମ୍ଭର କାଚ ପରଦାରେ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଉଠିଲା, ନୂତନ ଏକ ସୂଚନା । ସେଠି ଶୁଭ୍ରଲ ନୂତନ ସ୍ୱରରେ ପ୍ରଘୋଷିତ ସମ୍ବାଦ । ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ପୂର୍ବ ଶାସନର ପତନ ଘଟିଛି । କବଳ ନୂଆ ଶାସକ ଗୋଟିର ଜନ୍ମଭୂମି ଓ ଜନତା ନକଟରେ ଶପଥ ପାଠ ପୂର୍ବକ ଦାପ୍ତି ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ଶାସନ ଭାର ଗ୍ରହଣ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେ ଏକ ଆଦେଶନାମା ଜାରିକରି ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଚଳିତ ଇଚ୍ଛା ମୃତ୍ୟୁ ଅଧିକାର ଲୋକଙ୍କ ହାତରୁ ଛଡାଇ ନେଇଛନ୍ତି । ମୃତ୍ୟୁ କାମନାର ସ୍ୱାଧିନତାରୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବଞ୍ଚିତ କରିପାଇଛନ୍ତି । ଏଣିକ ଶାସନ ପ୍ରାସାଦରେ ବାଞ୍ଛିତ ମରଣର ଆବେଦନ ପକାଇ କେହି ଆବେଦନ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ନଗରବାସୀ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ । ଏକ ନବଯୁଗାରମ୍ଭ ଜନତ ଉଲ୍ଲାସର ସ୍ରୋତରେ ଭାସି ଯାଉଁ ଯାଉଁ ରାଷ୍ଟ୍ରବାସୀ ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଲେ ପୂର୍ବ ଶାସନ ମୁଖ୍ୟଙ୍କର ଆଉ କୌଣସି ଚନ୍ତ୍ର ମିଳୁ ନାହିଁ ।

ଘଟନାଟି ଘଟିବାର ଠିକ୍ ଏକ ସପ୍ତାହ ପରେ ସାପ୍ତାହିକ ନର୍ଦ୍ଦିକାରେ ରାଷ୍ଟ୍ର ଶାସନର ପକ୍ଷ ପରିବର୍ତ୍ତନ ବିଷୟକ ସଚିତ୍ର ସମ୍ବାଦମାନ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ଏସବୁ ବିବରଣୀର ସାରାଂଶ ହେଲା—ଶତାବ୍ଦୀ ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ହେବା ପରେ ଜଣେ ଅତି ସାଧାରଣ ଲୋକ ଦ୍ୱାରା ଏହି ଅଭିନବ ଶାସନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଛି । ଏହି ଶାସନ ପ୍ରତିଷ୍ଠାରେ ଜଣେ ଲୋକ ଯେଉଁ ଅଭିନବ ପନ୍ଥା ଅବଲମ୍ବନ କରିଛନ୍ତି, ତାହା ଅତି ସରଳ । ଏଥିପାଇଁ

ସମେତ ମଞ୍ଚ ନର୍ମାଙ୍ଗଣ କବଙ୍କୁ କ୍ଷମତାଧିକାର ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ବହୁ ଦିନରୁ ଲାଗି ପଡ଼ିଥିଲେ । ଶତା ତଳେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ନଳ ଖଞ୍ଜି ଦିଆଯାଇ ଥିଲା । ମାଟି ତଳେ ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ଖୋଳାଯାଇଥିଲା । ପ୍ରଥମେ ଏହି ନଳ ବାଟ ଦେଇ ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ କବ ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ମାର୍ଗରେ ଯାଇ ପୂର୍ବତନ ଶାସନମୁଖ୍ୟ ଫେରିବା ପୂର୍ବରୁ ଶାସନାସନ ଅଧିକାର କରିନେଇ ଥିଲେ ।

ଘଟଣା ଘଟିବାର ଏକ ବର୍ଷ ପରେ ଜଣାପଡ଼ିଲା ଯେ, କବଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ଦିନ ଶାସନ ପ୍ରାସାଦର ସମସ୍ତ କର୍ମଚାରୀ ଆଦେଶାନୁସାରେ ବଡ଼ ପଡ଼ିଆରେ ସେମାନଙ୍କ ସକାଶେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ଉପସ୍ଥିତ ନ ଥିଲେ । କାଗଜ ପତ୍ରରୁ ସେମାନେ ସେଦିନ ଛୁଟିରେ ଥିଲେ ବୋଲି ଜଣାପଡ଼ିଥିଲେ ହେଁ, ବାସ୍ତବରେ ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ସେଦିନ ଶାସନ ପ୍ରାସାଦରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ ଏବେ କବଙ୍କର ପରାମର୍ଶଦାତା ରୂପେ ନଯୁକ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା କାଳକ୍ରମେ ରାଷ୍ଟ୍ର ସକାଶେ ହିତକର ହେବ ବୋଲି କବ କହୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ସେଇକଥା ହିଁ ଗତ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ଧରି ରାଷ୍ଟ୍ରର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦୈନିକ, ସାପ୍ତାହିକ ଓ ମାସିକ ପତ୍ରିକାର ପୃଷ୍ଠା ମଣ୍ଡନ କରୁଛି ।

ଏ ମଧ୍ୟରେ ଜଣେ ଆପେକ୍ଷିକ ସାହସୀ ସାମ୍ବାଦିକଙ୍କର ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେଇ କବ କହିଛନ୍ତି—କବ ମରେ ନାହିଁ । କବଟି ମରିଯାଏ । ମୁଁ ଗତ ଛଅ ବର୍ଷ ହେଲା କବତା ଲେଖି ନାହିଁ ।

ପୂର୍ବତନ ଶାସକ କାହାନ୍ତି ?

ଏ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେଇ କବ କହିଲେ—ତାଙ୍କର ଚେତା ଫେରିବା ପରେ ତାଙ୍କୁ ଚକଚାଲପୁରୁ ମୁକ୍ତ କରିଆଣାଯାଇଥିଲା । ମାତ୍ର ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ପତ୍ରାହ ରାଷ୍ଟ୍ର ସାର୍ବ ଗସ୍ତ କରି ନଳ ସପକ୍ଷରେ ଜନମତ ଜାଗ୍ରତ କରାଇବାରେ ସଫଳ ହେବା ପରେ ସେ ଶାସନ ପ୍ରାସାଦର ପଛ ପାଖରେ ଥିବା ଏକ ମାତ୍ର ମନ୍ଦିର ଗଛ ତଳେ ବସି ବହୁତ୍ୱା କବତା ଲେଖୁଛନ୍ତି । ଚେତନାର ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନକୁ ଧୈର୍ଯ୍ୟର ସହ ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରୁଛନ୍ତି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଫୁଲ ଚୋଡ଼ା

ଉମାଶଙ୍କର ମିଶ୍ର

ଏଇ ଫୁଲ ଚୋଡ଼ାଟି ସମ୍ପର୍କରେ କୁହାଯାଉ । ଆମ ସରକାର ସଂସ୍ଥାର ସବୁଠଁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ବଉଗର ଡାକମମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରଚାଳିତ ଓ ପରପାଳିତ ଶ୍ରୀଜଧାମୀର ଉଦ୍ୟାନରୁ ସଂଗୃହୀତ ପାଇ ପୂଇ ମଲ୍ଲୀ ମନ୍ଦାର ଗେଣ୍ଡା ଗୋଲପ ଓ ଚାର ସାଜ ପାଇଁ ଏଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଚୂନା ଚୂନା ସରୁ ପଡ଼ିଥିବା ଡାହ ଉପରେ ସଜା ହେଇ ଫୁଲ ପଡ଼ର ମନୋରମ ସ୍ତବକଟିଏ ସବୁଠଁ ପ୍ରବଣ ଆଉ ଉପିକ ସରକାର କର୍ମ ଧାରପ୍ତ ମାଲୀ ଛଆର କରିଛୁ । ଚା ପ୍ରଣି ଖୋଦ୍ ମପ୍ତ ମପ୍ତ ସାନ ବଡ଼ ମଝିଆଁ ଡାକମମାନଙ୍କର ବଉଦ୍ ଆଉ ଚାଗଦ୍ରେ । ଅସଲ କଥା ହେଲ୍ଲ ଯେ ନୂଆ ବର୍ଷର ଉପୋଦ୍ଘାତ ଅବସରରେ ନଗଦ ଶିଡ଼ ଚଢି ଏଇ ଉଦ୍ୟୋଗ ସଂସ୍ଥାର ସବୋଚ୍ଚ ସରକାର ଆସନ ଅଳଂକୃତ କରିଥିବା କର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଆନୁଗତ୍ୟ ପ୍ରଜ୍ଞାପିତ କରିବା ପାଇଁ ଅଧସ୍ତନ କୁନି ଡାକମ ମାନେ ପରସ୍ପର ଭିତରେ ଧସ୍ତା ଧସ୍ତି ହେଇ ତାଙ୍କୁ ଅଭିବାଦନ ଓ ଧଲାଡାଙ୍ଗ ସମ୍ପ୍ରଦାପ୍ତର ଶତ୍ତ ଚରିତ କାପ୍ତଦାରେ କୁଣ୍ଠିସ କରିବା ପାଇଁ ଆଗଭର ଡ଼ଅନ୍ତି । ଏଇଥିପାଇଁ ପ୍ରାପ୍ତ ବଉଳ ମଣ୍ଡଳରୁ ଦେଢ଼ ଶହ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୁଷ୍ପ ସ୍ତବକ ବା 'ବୁକେ' ଏଇ ମାଳୀକୁ ବଉଦ୍ ଦଆ ହୋଇଥିଲ । କନ୍ତୁ ବୋଟାନିକାଲ୍ ଗାର୍ଡ଼ନରେ ଫୁଲ ଉଧେଇବା ସମ୍ଭାବତ ଗତ ବର୍ଷକୁ ବର୍ଷ ସଙ୍କୁଚତ ହୋଇ ଯାଉଥିବାରୁ ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ବୋଲ ସୁନ୍ଦର ଫୁଲ ଚୋଡା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ପାରିଲ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

'କ'ଦୋ ମାଳୀ ସାଙ୍ଗବ, ଭମେ ତ ଆମକୁ ବୁଡ଼େଇଲ । ଏଇ ଗୋଟେ ଫୁଲ ତୋଡ଼ାରେ କାମ ଚଳେ କେମିନ୍ତ ?

ବୁଦ୍ଧିମାନ ମାଳୀ ମୁରୁକ ହସି ସାନ ସଜାର ବଙ୍କାମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶିଗ୍ରେଣ୍ଡି ପଣ କହିଲେ କଣ ଆଜ୍ଞା । ଇଏ କ ନୂଆ କଥା । କେତେ ନୂଆ ମନ୍ତ୍ରୀ ନୂଆ ହାକମଙ୍କ ଆବାହନ କଲ୍ଲେ ସବୁ ବର୍ଷ ଏମିନ୍ତ ଗୋଟେ ହଃ। ମାନ ଫୁଲ ତୋଡ଼ା ଜଗଆରେ ଶନ୍ତ ହେ କୁନ ହାକମ ବଧେଇ ଜଣାଇ ବାହାବା' ପିଠି ଥାପୁଡ଼ା ନେଇଚନ୍ତ । ଆପଣ ବଡ଼ ହାକମଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତଗତ ସଚିବକୁ ପଟ୍ଟରନ୍ତୁ ସିଏ ବାଃ ବତେଇ ଦେବେ ।

ଅବଶ୍ୟ ପରମ୍ପରାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ନ କରି ଅନୁଗତ କୁନ ହାକମମାନେ ପାହାଳ ରସଗୋଲ, ପାସ୍ତ୍ରୀପ ଚଙ୍ଗୁଡ଼, ଶଲକା କଙ୍କଡ଼ା, କଲକତା କେକ୍ ଇମ୍ପୋରଟେଡ଼ ଭଡ଼ଓ ଟେପ୍ ଇତ୍ୟାଦ ବଙ୍ଗଳାରେ ଖୋଦ୍ ସାମାଜ୍ଞୀଙ୍କ ହାତରେ ନୂଆ ବର୍ଷ ପ୍ରପଣ ଆମିବାର ପୂର୍ବ ରଜମାରେ ଜହ୍ନର୍ଗ କଣ ସାର ଥିଲେ । କନ୍ତୁ ବାସ୍ତବ ଜଗାସନା କେବଳ ସଫଳ କାମ ହେଇପାରେ ସହ ଏ ଜାତିର ମୌଳଦ୍ୟ ମିଳ ପରମ୍ପର ସମ୍ପର୍କ ଫୁଲ ତୋଡା ଖୋଦ୍ ସଦ୍ଦମପ୍ତ କର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଶ୍ରୀହସ୍ତରେ ତାଙ୍କ ଦପ୍ତରର ମହାମାନପ୍ତ ପ୍ରକୋଷ୍ଟରେ ସକାଳ ଦଶଟା ବାଜୁ ନ ବାଜୁଣୁ ପ୍ରଦତ୍ତ ହେଇପାରେ ।

ଦେଖାଗଲ ଯେ ବଭନ୍ନ ବଭାଗର ତୈଳାକ୍ତ, କର୍ମଧାରପ୍ତମାନେ, ପଆ ଯୋଗାଣୀ, ସନ୍ତ୍ରୀ, ଗୃହ ବଭାଗୀପ୍ତ, ରାଜନୈତିକ ଓ କର୍ମ ଜପଟ୍ଟର ବଭାଗୀପ୍ତ ଆରକ୍ଷୀ ଦେଖାରୁଡାଁ ବଭାଗପ୍ତ ଭଲକ ଭଲ ଚଦା ପେଟୁଆ ନାଶୁଆ ଡେଙ୍ଗା ଲମ୍ବକା ବଭନ୍ନ ବପ୍ତ ଓ ଆକାରର କର୍ମଗୁଷ୍ଠମାନେ ଯାଇ ଚୁଣ୍ଡ ଦେଲେ ମଦ୍ଦୋଚ ହାକମଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତଗତ ସଚିବଙ୍କ ଅଳନ୍ଦ ସାମନାରେ । ଆଜ ସଚଗ୍ଚରର ହାକମମାନେ କେମିନ୍ତ କେଜାଣି ଖୋଲବାର ଅଧଘଣ୍ଟାଏ ଆଗରୁ ହାଜର ।

ସଭଙ୍କ ମୁହଁରେ ଗୋଟିଏ କଥା । 'କଣ କଣ୍ଡବା ?' ଗୋଟିଏ ମାନ ଫୁଲତୋଡ଼ାରେ କେମିନ୍ତ କାମ ଚଳେ ଶତ୍ତ ଲୋକଙ୍କର । ସଦ୍ଦୋଚ ଶକ୍ତ ଓ ସିଦ୍ଧିର ଅଧିକାପ୍ତ ସମ୍ରାଟଙ୍କ ଅଙ୍ଗ ଲ୍ଲଟି ମର୍ତ୍ତାବ ବୁଝେଇ ଦେଲେ

Digitized by srujanika@gmail.com

'ପରବାପ୍ନ ନାଇଁ ଭକ୍ତଗଣ। ବଡ଼ କଥା ନୁହେଁ ଆପଣ ସେଇ ପରମ ପ୍ରତାପୀ ପୁଣ୍ଡ ପୁରୁଷଙ୍କ ହାତରେ ସମର୍ପଣ କରିବେ ପୋକ୍‌ଶୁଙ୍ଗା, ନାଗଫେଣୀ, ପଲାଶ କ ଗୋଲପ ଫୁଲ। ଅସଲ କଥା ହେଉଛି ଆପଣଙ୍କର ମୋହବତ୍ ଆଜି ଆନ୍ତରିକତାରେ ପଶିଲା ଆନୁଗତ୍ୟ। ସାହେବଙ୍କ ସଙ୍ଗ ଜାଣ। ସିଏ ଠିକ୍ ବୁଝିବେ। ମାର୍ଗଣ୍ଡା ହେଲ୍ ଏଇଆ, ଜଣେ ଯାଇ ଫୁଲ-ତୋଡ଼ା ଦେଇଥିବ ଆଜି ଦେବସିଂ, ତାଙ୍କ ପରନ୍ତମି ଅର୍ଡର୍‌ଲି ସେଇ ଫୁଲ ତୋଡ଼ାଣ। ସାହେବଙ୍କ ଟେବୁଲ୍ ଉପରୁ ବାହାରକୁ ନେଇ ଆସୁଥିବ। ପୁଣି ଦ୍ୱିପ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି, ତ୍ରିପ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି, ଚତୁର୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତି ଆଡ୍‌ଇନ୍ ଫିନେଟମ୍ ହମେ ସେଇ ପଟ୍ଟାରେ ସେଇ ଏକକ ଫୁଲ ତୋଡ଼ାକୁ ଠାକୁରଙ୍କ ହାତରେ ଜଣକ ପରେ ଜଣେ ଉତ୍ସୋଳତ କରୁଥିବେ ଓ ସେଇ ଫୁଲତୋଡ଼ା ଫେର ଆସୁଥିବ ଏଇ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସଚୀବଙ୍କ କୋଠଣ୍ଡିକୁ। ଅସୁବିଧା କଣ। ଇକୋ-ନେମି ସମର୍ଥିତ ପଟ୍ଟା। ଷଡ଼ କଣ।

ଗୁଡ଼ୁଁ ଗୁଡ଼ୁଁ ସତରେ ସେଇଥା ଘଟିଗଲା ଓ ପୁରାପୁର ନବିଦ୍ଦରେ। 'ଆପଣ ଦାର୍ଘାୟୁ ହୁଅନ୍ତୁ ସାର୍। ଚରମାନନ୍ଦରେ ପ୍ରଜା ପାଳନ୍ତୁ। ଟିକେ କରୁଣା କରୁଥିବେ ଏଇ ଅକଞ୍ଚନ ଭୃତ୍ୟ ପ୍ରତି।' 'ଡେପ୍‌ପି ନଉପ୍ପର୍। ମୁଁ ମନେ ରଖିବ।' ଆପଣ ଗାଦିରେ ବସିଲେ ରମ ରଜ୍ୟ ଆମ୍ଭିଗଲ ସାର୍। ଦାସାନୁଦାସକୁ କରୁଣାରୁ ବଞ୍ଚିତ କରିବେ ନାହିଁ।' 'ଡେପ୍ତି- ନଉପ୍ପର୍। ମୁଁ ମନେ ରଖିବ।'

'ଏ ମନ୍ତ୍ରୀ ଗୁଡ଼ାକ ସାର୍ ଚେରବନଆ ସମ। କଣ ହୁଏ ବା ଏମାନଙ୍କ ହାତରେ। ଆପଣ ଯେମିତି ମୋଡ଼ିବେ ସେମିତି ଘୂରିବ। ଆପଣତ ମୋଡ଼ା ମୋଡ଼ରେ ସିଝି ହସ୍ତ। ମୁଁ ତ ମୋଡ଼ିବ। ମୋଡ଼ା ମୋଡିତ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କଠୁଁ ଶିଖିଛି। ଆପଣ ଉପରୁକୁ ମୋଡ଼ିବେ ମୁଁ ଅକଞ୍ଚନ ଭୃତ୍ୟ, ଆପଣଙ୍କୁ ତଳକୁ ମୋଡ଼ିବ। ସବୁତ ଆପଣଙ୍କ କୃପା। 'ଡେପ୍‌ପି ନୁଂପ୍ପର। ମୁଁ କଛୁ ଭୁଲେ ନାହିଁ। ଗୋ ଅହେଡ଼।'

'ଏ ଦେଶର ଭାଗ୍ୟ ଆଜ୍ଞା। ଆପଣ ଫୁଲପରି ସବୁଦିନ ସୁନ୍ଦର ଆଉ ସତେଜ ଥାଆନ୍ତୁ। କଣ୍ଟାଟକ ମୁଁ କାଢ଼ି ନେବ। ମୋର ଭାଗ୍ୟ, ଦେଶର

Digitized by srujanika@gmail.com

ଭାଗ୍ୟ । ଆପଣ ଜାତକ ଗଣକଙ୍କର ଶହେ କୋଡ଼ଏ ବର୍ଷଆ ପରମାୟୁ ପାଇ ବଞ୍ଚନ୍ତୁ । ଦୁଧ ମନ୍ଥରେ ପୃଥ୍ୱୀ ଘିସିପାଉ । କୃପା କଣାଝିଏ ଖାଲ ମୋର ପ୍ରାପ୍ୟ ।'

'ଡେପ୍ପି କ୍ୟୁଟର୍ । ମୁଁ ଠିକ୍ ମନେ ରଖିବ ।' ଇମିତ ମଞ୍ଜାଇନପ୍ଟ ଗୁଲଲ ପୁଘପୁର ଚବଗି ଘଣ୍ଟା ।

ଯେତେ ଲୋକ ଯାଇଥିଲେ ସଲମ ପ୍ରଜାପନ ପାଇଁ ସମସ୍ତେ କୃତାର୍ଥ । କନ୍ତୁ ଫୁଲ ତୋଡ଼ାର ଭାଗ୍ୟରେ କଣ ଘଟିଲ ଜାଣନ୍ତ ? ପ୍ରଥମେ ବଲା ହୋଇଥିବା ସୁତୁଲ ଦୁଗୁଳା ହୋଇଗଲ । ରଙ୍ଗ ବେରଙ୍ଗ ପତ୍ର ଓ ଫୁଲର ପାଖୁଡ଼ା ସବୁ ଝଡ଼ି ପଡଲ । ଆଉ ସବା ଶେଷ ବ୍ୟକ୍ତ 'ବୁଚେ' ଜ୍ଞାପର୍ଗ କଲାବେଳକୁ ଥିଲ କେବଳ ଥୁଣ୍ଟା ଡାଙ୍ଗରେ ଦ ଗୁଣଟା ମୁରୁକୁଟିଆ ପତ୍ର ଓ ମାତ୍ର ଗୁଣଟି ପାଖୁଡ଼ା ଥିବା ମିପ୍ତମାଣ ଗୋଲମ ଫୁଲଟିଏ । ସମ୍ରାଟ କନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଉଦାର ଗୁଣରେ ଫୁଲ ତୋଡ଼ାର ଏ କାକୁସ୍ଥ ରୂପକୁ ଅପମାନ ସୂଚକ ଭଙ୍ଗିମାରେ ଗ୍ରହଣ କରି ନ ଥିଲେ । କେହ୍ନ ଜାଣନ୍ତ ନାହିଁ ଯେ ଭଲ କର ବାସିବା ପାଇଁ ସେଇ ଫୁଲ ତୋଡ଼ା ଉପରେ ମୂଳରୁ ଅଧବୋଡଲେ ଇଣ୍ଡିମେଣ୍ଟ୍ ଧରଫିଜମ ଅଜାଡ଼ ଦେଇଥିଲ, ବଙ୍ଗାନୀ ଉଦ୍ୟାନ ପାଳକ ମାଳୀଶ୍ରେଷ୍ଠ । କେହ୍ନ କନ୍ତୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ନ ଥିବେ ଯେ ଜଣ ପିଗ୍ମି ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କା କର ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଲାଗି ଅର୍ଡର୍ ଲ ପ୍ରାପ୍ତ ଛନଶହ ଟଙ୍କା ଅସୁଲ କରି ସାରଥିଲ ଓ ବ୍ୟକ୍ତଗତ ସଚୀବ ମହାଶୟ ତାଙ୍କ ନୂତନ ଗୃହ ନର୍ମାଣର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଲୁହାଛଡ଼ ଓ ପିମେଣ୍ଟ ଖର୍ଚ୍ଚର ଛନ ଚତୁର୍ଥାଂଶ ସଗ୍ରହର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ସଗ୍ରହ କରି ସାରଥିଲେ ।

ଫୁଲ ତୋଡ଼ାଟିର ପ୍ରାପ୍ତଶଃ ମୃତାବସ୍ଥାରେ ବ୍ୟକ୍ତଗତ ସଚୀବ ତାଙ୍କର ଏଗାରଟି ସନ୍ତତ୍ତଙ୍କ ଜନନୀଙ୍କୁ ନୂଆ ବର୍ଷର ଉପହାରରେ ଆପ୍ୟାପ୍ତିତ କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହୁଅନ୍ତେ ଶୁଣିଲେ 'ବାଉତୋଡ଼ା, ରଇଜଳା । ତତେ ଆଉ କଛୁ ମିଳଲାନ । ଥୁଣ୍ଟା ଡାଙ୍ଗ ଖଣ୍ଡେ ଆଣିବୁ । ଶାଢୀ କାହିଁ, ବାସନା ତେଲ କାହିଁ !

'ଶୁଣ ସଖି, ଏଇ ଥୁଣ୍ଟା ଫୁଲ ତୋଡ଼ାର ଆଦ୍ୟ ଯୌବନରେ ଭରପୂର ଫୁଲ ଆଉ ମହମହ ବାସ୍ନାର ସମ୍ଭାବନା ମନେ ପକାଅ । ଯା

Digitized by srujanika@gmail.com

ପଛରେ ଯେଉଁ କନକନଆଁ ସୁଆଦଆ ରୂପ ରସ ଗନ୍ଧ ଭରା ମନଟିଏ ଅଛି ତାକୁ ଖୋଜ । ଆମର ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଦୁନିଆ ଟା ଏଇ ଗୋଟାଏ 'ବୁଟ'ରେ ଦାନ୍ତ ଅଣ୍ଡାଳି ଚରଳି ଗଲେ ଶହେ ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ । ଆଉ ତମେ ଆମ କଥା ପୁର —ଏଁ !'

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା ସବୁ ବୁଢ଼ାରେ କର୍ମ ଜଞ୍ଜାଳରେ କୁଣ୍ଢାଉଥିବା ତାଙ୍କର ଏଗାରଟି ସନ୍ତାନର ଜନମ ଆଜ ବୁଢ଼ାରେ ତାଙ୍କ ଗୋଡ଼ ଘଷିବାକୁ ଦାନ୍ତ ବଡ଼ାଇ ଦେଲେ ଓ ପରମାନନ୍ଦରେ ବଡ଼ାଇ ଦେଲେ ପତ୍ନୀର ଖୋଦ୍ ମୁଖ୍ୟ କର୍ତ୍ତାଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସଚୀବ ଚନ୍ଦ୍ରଧର ସେଣ ।

ଧନକର କଥା । ଚନ୍ଦ୍ରଧର ବାବୁ ସେତେବେଳେ ଗୁଳଗା ଧଡା କଛି ନ ପାଇ ରସ୍ତାଘାଟ ମାର୍ ଫିରରେ ଜୀବନ ଯାପନ କରୁଥିଲେ ସେତେବେଳେ ନଷ୍ଟୁ କଲା ବୁଢ଼ାକୁ ସୁନେଶୀ ଅନ୍ଧାର ବୋଲ କହି ଡାକୁଥିଲେ । ବସନ୍ତ କାଳର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳିତ ଦାଓ୍ୟାରେ ଆମ୍ବ ବଉଳ ଓଠରେ ବରବର ମିଠା ମିଠା ଶବ୍ଦ କେମିତି ଉଆଶ ଦୁଏ ଚାହା ସମ୍ପର୍କ ପାରୁଥିଲେ । ମନେ ମନେ ଗୁଣି ଉଜୁଥିଲେ ପିଲଦିନର କଲ୍ପନା ବେଣ୍ଡ ଓ ଲଜ୍ଜ ଧଡ଼ୁକର ଆପାତ ବୈପ୍ଲବିକ କାହାଣୀ ସବୁ । କଛି ଯେତେବେଳେ କାମ ନ ଥିଲା, କଛି ବାହା ନ ଥିଲା, ରୋଜଗାରର ପନ୍ଥା ନ ଥିଲା ବା ଚଉ ପକେଟ ବା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପକେଟ ବସ୍ତ୍ରାନତା ଭିତରେ ପ୍ରତିଭାତ ନ ଥିଲା, ସେତେବେଳେ ନ ଥିଲା ମଧ୍ୟ ନଜର ପରିଚପ୍ତ ଆକାର ଓଜନ ଓ ନଜର ମୁହଁକୁ ବାରମ୍ବାର ଦର୍ପଣରେ ଦେଖିବାର ତତ୍ପରତା । ଘର ଭଲ ଥିଲା ଖାଙ୍କା ପେଟ ଓ ଚଉ କମିଜର ଭୁଗୁରୁ ଭୁଗୁକୁ ଡେଇଁ ନାରୁଥିବା କନକନଆଁ ସୁନ୍ଦରେ ଦ୍ୱୋଳାଚଳ ସେଇ ଧନଗୁଡକ । ମନ ଡାକୁଥିଲା ସବୁବେଳେ 'ଆକାଶରେ—ପବନରେ—ଚର୍ଯ୍ୟାରେ । ତମେ ସବୁ ମୋର ଡେଣା ହୋଇଯାଅ । ମୁଁ ଉଡ଼ିବି ।' ବସନ୍ତ ପରେ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଆସିଲା । ଚାଳ ଡାଳରେ ବସି କୋଇଲ କୁହୁକୁହୁ ଗାଇଲ । ଆମ୍ବ ଗଛରେ ପତ୍ର କଅଁଳିଲା । ବଉଳ ମଞ୍ଜି ହେଲା, କୁହୁଡ଼ରେ ଅମ୍ବ ବଉଳ ଜଳଗଲା । ବାକିଯାକ ଆମ୍ବ କଷି ହେଲା, ଫଳିଲା, ପାଚିଲା, ଝଡ଼ିଲା । ଗଛ ସବୁ ଦରବୁଡ଼ି ହୋଇଗଲା । ସିଏ କନ୍ତୁ ଆସିଲା ନାଇଁ । ସିଏ କଏ ଜାଣନ୍ତା ? ଅନନ୍ୟା 'ଆନଉଡ୍' ସାଇବ ଷ୍ଟିଅର ନାଆଁ । ଗୁଳଗା ବାକର ନ ଥିଲା

Digitized by srujanika@gmail.com

ବେଳେ ଚନ୍ଦ୍ରଧର ପୁଣି ରେଳ ଷ୍ଟେସନରେ ଦୁହେଁ ଏଇ କରସ୍ତାନ ଖୋଲି ମନ ଆଗଚଲ୍ ଝଅଟିକୁ ଆବସ୍ଥାର କରିଥିଲେ । ଦୁହେଁ ପରସ୍ପରକୁ ପସନ୍ଦ କରିଥିଲେ ଓ କଛୁଦିନ ଦ୍ୱାଡ ଧସ୍ତାଧସ୍ତି ହୋଇ ବହୁତ ଜନ୍ମନା ଅବସ୍ଥାରେ ସହରର ଗଳ କନ୍ଧ ସବୁଆଡେ ଚରି ବୁଲି ଥିଲେ । କଥା ଥିଲା ଆଜଉଡ୍ ମାସଟ୍ଟ ପାଇଁ ବ୍ୟାଙ୍କ୍‌ଲେର୍ ଯାଇ ତାର ପରବାର ସହିତ ବୈପ୍ଲବିକ ଉଦ୍ଯମରେ ସବୁ ସମ୍ପର୍କ ଭୁଟାଇ ଫେର ଆସିବ ଓ ତାପରେ ଦ'ଜଣ ଯାକ ଯାବତ୍ ଚନ୍ଦ୍ରାକେ ଏକାଠି ଜୋସ୍ନା ବହାର କରିବେ ।

ସେତ ଆସିଲ୍ ନାହିଁ । ଗୁକର ବା ପେଷାର ସମ୍ଭାବନା ବି ଆସିଲନି । ତଥାପି 'ମାଙ୍କଡ଼ ଗଡ଼୍ ଗଡ଼୍ ବଅଁ' ଦ୍ୱାରା ନ୍ୟାପ୍‌ରେ ପ୍ରତ୍ୟପ୍ପୀ ଚନ୍ଦ୍ରଧର ସଚରଚରର ବସନ୍ତ କାଳ ଆଉ ଫୁଲଫୁଟା ମୁହୂର୍ତ୍ତକୁ ଅପେକ୍ଷା କଲେ । ସୁକେଶୀ ଅନ୍ଧାର ବେଳେ ବେଳେ ଜଘ୍ନ ଢେଲ୍ ତାଙ୍କ ଆଗରେ ଦୋହୁରୁଣୀ ଗୁଡ଼ ପର । ଜନକୁ 'ପୁରୁଷର୍ଦ୍ଧ' ଠାଣିରେ ସଜେଇ ସେ ପାଦ ପକେଇଲେ ସହରଠୁଁ ଖୁବ୍ ଦୂରରେ ଥିବା ଝାଉଁ ବଣ ଉଦ୍ଦାଡ଼ରେ ସଲଖ ଠିଆ ହୋଇ ଥିବା ସେଇ ବରାଟ ପଞ୍ଚ ତାରକା ବଶିଷ୍ଟ ହୋଟେଲ୍ ଦଉରେ । ସେତେ-ବେଳକୁ ଗୁଡ଼ ତୁଙ୍ଗପ୍ପ ପ୍ରହରର ଶେଷ ପାଦରେ ସବୁଆଡ଼ ଶୁନ୍‌ଶାନ୍ । କନ୍ତୁ ସବା ଉପର ମହଲାର ଉତନୋଟି କୋଠାରୁ ଖୋଲ୍ ଝରକା ଦେଇ ତଥାପି ଉଜୁଳ ଆଲୁଅ ଛିଟିକି ପଡ଼ୁଚ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ସନ୍ତରଣ ଶାଳାର କାଚ କେନ୍ଦ୍ର ଗର୍ଭରେ । ତରା ସବୁ ପାଣିରେ ଠେଲ ପେଲ ହେଇ ଚୁର୍ ହେଉ ଥିଲେ । ପୋଖରୀ ଦାଡ଼ର ପାହାଚ ଉପରେ ବସିପଡ଼ ଚନ୍ଦ୍ରଧର ଘୁହାଁଥିଲେ ସେଇ ଉତନୋଟି ଜନାଗର କୋଠାର ଝର୍କାକୁ କନ୍ତୁ ଗୋଟାଏ ନୂଆ କଥା ଘଟିବାର ଚପଳ ଆଶା ଆଉ ବଶ୍ୱାସରେ ।

ହେଇ ଦେଖୁଚ । ବାଁ ପଟରୁ ତନ୍ ନମ୍ବର କୋଠାର ବାଲ୍-କୋନକୁ ଉଠିଲେଣି ତନଟ୍ଟ କଳାଗୁଇ ! ଦଟ୍ଟା ଲୁଙ୍ଗି ପିନ୍ଧା ଲୋକ ବେଶ୍ ମୋଟା ଆଉ ଜଣକ ପାଇଜମା ପିନ୍ଧା ଡେଙ୍ଗା ଓ ପତଳା । ସମସ୍ତେ ବୁଦ୍ଧ ମାରଓ୍ୟାଡ଼ି ଓଡ଼ିଆ ମିଶାମିଶି ଭାଷା କହୁଚନ୍ତି । ପିଧା ବାଲ୍‌କୋନ ଉଲ୍ଲ ପନ୍ତର୍ପଣରେ କାନ ଡେରଚନ୍ତି ଚନ୍ଦ୍ରଧର ।

"ଯାଇବ ଆମର ପକ୍କା ଲୋକ । ଘର ମିଥିଳାରେ ବା ଭାଇ-ଜାଗ୍‌ରେ ହେଲେ କଣ ହବ । ଏଠି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଆ ବୋଲ କହିବାକୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

କହୁଚ । କଲାଡାଣ୍ଡିରେ ଡଜନ୍ଟା କୋଠା, ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଦଶ୍ଟା କୋଠା ଆଉ ଆଠଟା ପ୍ଲଟ୍ । ଯା' ଚା' ନାଁରେ । ପୁଣି ଚିଲଚିଚକା ସବୁ ଅସଲ ବ୍ୟବସାଯୁ ଭିତରେ—ଗୋଟା ଯେତେ ଜଗ୍ଭ ସେତେ ହୋଇ ଅଛନ୍ତି । ଗୁଚ୍ଛଟା ଟ୍ରକ, ଗୋଟାଏ ବସ୍, ଧାଗ୍ଦାଁପ୍ରରେ ଦଶ୍ଟା ଟ୍ରଲର୍, ଷାଠିଏ ଏକରର ଫାମଁ ପଣେ ଜର୍ସି ଗାଈ । ଉଦ୍ୟୋଗୀ ଲୋକ ।"

"ଆରେ ବାପ ! ସେ ତ ଖୋଦ ସରକାର ଚଲାଇବା ଲୋକ । ସତ୍ତୁର ଦେବ ନମକ ସଚ୍ଚା ଓଡ଼ିଆ କମଁଗ୍ଭଙ୍କ କାନ୍ଧରେ ଚାଦ ଦେଇ ଉଠିଚ । ଆଉ ଏଇଲେ ଅଧା ଶାସନର ଦାଯିତ୍ୱ ତାର ହାତରେ ସିଏ ନ ଥାନ୍ତା ତ ମନ୍ତ୍ରୀ ଏମ୍: ଏଲ୍: ଏ: ହବା ପୂବରୁ ଲୋକଙ୍କୁ ପ୍ଲେନ୍ ଟିକେଟ ଦଅନ୍ତା କଏ ? ସତ୍ତକ ନଜର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରନ୍ତା କଏ ? ଦେଖୁନ କା'ର ଗାଈର କୁଣ୍ଡା, ଘାଳ ଦରକାର ତାକୁଇ ଖୋଜା । କା ଝିଅ ବାହାଘରକୁ ଦହ ମାଛ ଦରକାର ତାକୁଇ ଖୋଜା । କାହାର ଭଜନ କୀର୍ତ୍ତନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପାଇଁ ଗୁନ୍ଦୁଆ ଟଙ୍ଗାଠୁ ଦରଦ୍ର ନାରାୟଣ ପଙ୍ଗତ ସେଇ ଏକା ସମ୍ଭାଳ ପାଉବ । ସବୁଠୁଁ ବଚକ୍ଷଣ ବନ୍ଧୁରୂପୀ ଭୈଲାକ୍ତ କମଁଗ୍ଭର ନମ୍ନନା ।

ଦେଖିନା କ ଭମେ ସଦର ଦରଜାରେ ମଟର ଗାଡ଼ି ରହିବା ମାତ୍ରେ ସିଏ କେମିତ ନବେ ଓଡ଼ୀ ଅଣ୍ଟା ଭଙ୍ଗି ପଛ ଦରଜା ଖୋଲି ଭ: ଆଇ· ପି: ମାନଙ୍କୁ ସୁଦ୍ଧ ହାତରେ ଆଡୁଲ ମାର ପାଗ୍ଲେଟି ନଏ । ସତରେ କଣଡକର୍ମା ମଣିଷ, ତାର ଖୋଲକଳାରୁ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ କଳା ଯଦି ସତ୍ତଙ୍କ ପାଖରେ ଥାଆନ୍ତା, ଜଗତ ପଛକେ ନର୍କେ ପଡ଼ିଥାଉ ଶାସନ କଲର ସବୁ ପୂଜା ଉଦ୍ଧାର ହେଇ ଯାଆନ୍ତେ । ଯେତେ ଚନ୍ଦନ କାଠ, ସାଗୁଆନ କାଠ, ଅଫିସ କଣା ଆସବାବ ପତ୍ର ତା ଗାଁକୁ, ତା ପ୍ରଦେଶକୁ ବୋହିନଉ—କଛୁ ଯାଏ ଆସେ ନାହିଁ । ସବୁ ପର୍ଯ୍ୟଟକ ନେତୃବର୍ଗଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ହର୍ଦ୍ଦନ୍ ତାର ଫଟ ତ ବାହାରୁଚ ଆମର ଯେତେ ଓଡ଼ିଆ କାଗଜରେ !

ପଡଳା ଲୋକଟା ପାଖ ଘରର କବାଟ ଖଡ଼୍ ଖଡ଼୍ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ବଙ୍କା ବଙ୍କା ଓଡ଼ିଆ ଗୁଜୁରାଟୀ ମିଶା ଭାଷାରେ କହିଲ "ହେଇ ପାଟି କରନ । ହାକମ ଉଠିଲଣି ନା କଣ । ଆମ କାରବାର ତ ହେଇ ସାରଚ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଗୃହଶାସାକ ଅଡ଼ୁଆ ଅର୍ଫିସରଙ୍କୁ ତ ବଦଳ ଜଣଦବ ବୋଲ କହିଛ । ଟୋକଟାକୁ ନେଇ ପୁଣି ବଡ଼ ଘୋର୍ ରୁ ଘୁଡ଼ିବାକୁ ହବ । ଗୁଲ ଶୋଇପଡ଼ ।

ଏଇ ଦରଜଟି ବନ୍ଦ ହେଲ ଏବଂ ପାଖ ଦଣ୍ଡା କୋଠରୀ ଘୁଡ଼ ଅନ୍ୟଟିର ଆଲୋକତ ଝରକା ଆଗକୁ ଦଣ୍ଡା ଘୁଇ ଆସି ଠିଆ ହେଲେ । ନିସ୍ତବ୍ଧ ଘରେ ସେଥିରୁ ଗୋଟିଏ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ । ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ କରି ଗାଉଛ ବେସୁର 'ଡ଼ର୍ ଲଗେ ବାଲ୍ମା ହୋ' । ଆର ଲୋକଟି ତା କାନ୍ଧରେ ହାତ ପକେଇ ପଚାରୁଛ 'କଣ ଗୀତ ଗାଇଲଣି ?' 'ଶୁଣ ମୁଁ କାହିଁକି ଗାଉଛ । ଆଜ ସାରା ଘଣ୍ଟ ଏଇ ଦାମୀ ହୋଟେଲ କଷ୍ଟରେ ଚୌକାଡ଼ ଶଯ୍ୟନ ବଳାସରୁ ମୁକ୍ତ ଜନ୍ମିଦ୍ର ରହିବାକୁ ମନସ୍ଥ କରିଛ । ତମର ମୋର ମାସକ ଦରମା ମିଶି ପେଜ ପାଣି ପାଇଁ ନଅଣ୍ଟ । ସେତେବେଳେ ଆମେ ସବୁଁ ଠିକ୍ କଲେ ଯେ ସାରା ଜୀବନ କାଳର ଗୋଟିଏ ଦିନ ମାଲ୍ଦାର ବଡ଼ ଲୋକ ପରି ଏଇ ପଞ୍ଚତାରକା ବଶିଷ୍ଟ ହୋଟେଲରେ ବତାଇବାର ପହଞ୍ଜ କରି ବାକ ମାସର ଅଠର ଦିନ ମାଙ୍କଡ଼ ଚଡ଼ ମାରୁଥିବା ହାଣ୍ଡିର ଜପହାସକୁ ନୈବଦ୍ୟ ପରି ଗ୍ରହଣ କରିବା—ତେବେ ଆଜ ଶୋଇବା କାହିଁ କ ! ଜାଗ ଧନମଣି ଜାଗ । ଗୀତ ବୋଲ । ଉତ୍ପାତ ହୁଅ ।'

'ଗୁହୁଁ ଗୁହୁଁ ଦେଖିବ । ପଶ ପବୁ କଅଁଳଲ, ପାକଳ ହେଲ, ଝଡ଼ ଗଲ । ପାଣିର ରୁଆଡ଼େଜ ଗୁଦର ଜପରୁ ମାଳ ମାଳ ଦଂପ ଜଡ଼ଗଲେ ଦକ୍ଷିଣ ଦଗର ଏକ ଲମ୍ବା ପାହାଡ଼ ଜପରକୁ । ଆଜ ନର୍ଘାତ ଖରା ଛାତରେ ଦାଉ ଦାଉ ଛାତଲ ଶିଳା ଶଯ୍ୟାରେ ପିଠି ପିଠି ଜଳଗଲେ । ହାଣ୍ଡିରେ କେଡ଼େ ଯତ୍ନରେ ଛଆର ସଜ ଖେଚୁଡ଼ି ଗଣ୍ଡିକ ଗୁଜଲ ହେଲ । କାଦଲ ଡାଲ ହାଣ୍ଡିକ ଆମ୍ବିଳ ହେଇଗଲ । ଚଗ୍ମାନେ ଆଖି ମିଟିକା ବନ୍ଦ କରି ଦେଲେ; ଆଜ ଛାଙ୍କର ଥଣ୍ଡା ମନଆଁ ଗ୍ଲାଣିରୁ ଧାର ଧାର ଲୁହ ଝର ଘୁଇଗଲ ଧରଣୀର ମଜଲା ଫୁଲ ଶେଯରେ । ସେକେଣ୍ଡ ସୋ ସିନେମା ଫେରନ୍ତା ବୁର୍ଜୁଆ ମଧ୍ୟମ ଶ୍ରେଣୀଯ ଦମ୍ପତ୍ତମାନେ ଘରର ଘଡ଼ା ନ ଧରି ନଈ କୂଳକୁ ଗଲଲେ, ଆଉ ଶୀତ କାକରରେ ଥର ଥର ହେଲେ । କରାଣୀ ଶୁମାସ୍ତା-ମାନେ ଅଧିକ ଦରମା ଦାବ ଓ ଦରଦାମ ସମ୍ପର୍କିତ ଧର୍ମଘଟ ବର୍ଜନ କରି 'ଗେଜେଟଡ୍' ହେବାକୁ ମନ ବଳାଇଲେ । କବତାର ଉଷ୍ମ ଚମକଟିକ ସର

Digitized by srujanika@gmail.com

ଆସୁଛ । ଚିନ୍ତା ନାଇଁ, ଭମ ବେକରେ ଭମ ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ୀ ବାପ ମା ଭାଇ ଭଗାର ବନ୍ଧା । ମୋ ବେକରେ ଦ ଭାଇ ଛନ ଭଉଣୀ ଗୋଟିଏ ବାପର ଜଞ୍ଜାଳ ବନ୍ଧା । ଆମେ ଦଣ୍ଡ ତ ବାନ୍ଧା ଦେଇ ପାରିବାନ । ତଥାପି ଦେଖୁନା ବର୍ଷାର ପ୍ରଥମ ଜଳବନ୍ଦୁଟି ଭୂଇଁରେ ପଡିବା ପୂର୍ବରୁ ଝାଆକୁ କନା ଗିଲ ଦେଇ ଶାମୁକାଟି ବାଲରୁ ପାଣିକୁ କେଡ଼େ ସୁଖରେ ଚଡ଼ ଗଡ଼ ଯାଉଛ । ତା ପେଟ ଭିତରେ ମକ୍ତାଟିଏ ଛଆର ଦେଉଛ । ଗଦେଁନ ଧନ ଗଦେଁନ ବଇଭବ । ତୁମେ ଯେ କବ ସେଇ ମୋ ଗଜରବ' । ଏମିତ ମନଛୁଆଁ କଥାଟିଏ କହିବା ପାଇଁ କବ ବଧୂଟିଏ କେବେ ଆସିବ ଆସିବ ବୋଲ ବାଟ ଗୁହିଁ ବସିଛ । ଭଗବାନ ସତରେ ଆଜକାଲ ଭାର ଅନ୍ୟ ମନସ୍କ ରହୁଚନ୍ତି । ଦେଖୁଚନ୍ତି ଭମ ଆମ ଅବସ୍ଥା, ତେଣେ ମନ ଯାଇ ଗୋଟିପୁଅ ନାଚଠିଁ । ହସ ପ୍ରିପ୍ସ ହସ । ସୁନ୍ଦର ଫାଟିବାକୁ ଆଜ ଅଳ୍ପ ସମପ୍ସ ବାକ, ଆମର ହସିବାକୁ ବା ଚରଚରେଇବାକୁ ମାତ୍ର ସେତକ ସମପ୍ସ ବାକ ।

. ସତକୁ ସତ ଦଣ୍ଡାପାକ ସିଲଭଣ୍ଟ ପ୍ରୁଇ କୋଳାକୋଳ ହୋଇ ବେଦମ ହସରେ ଅଜାଡ଼ ଦେଇ ପଡ଼ଲେ । 'ହୋଃ ହୋଃ ହୋଃ—ହୋ ହୋ ହୋ—ହା ହା ହା'—ଆଖିକୁ ଲୁଡ ଆସିଯିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଏଇ ଭପୁଙ୍କର ହସରେ ଚମକ ଯାଇ ପଲେ କୁକୁର ଏକାବେଳେକେ ଘେଉ ଘେଉ କରି ଚକ୍କାର କରିବାକୁ ଲଗିଲେ ସମଡାଳରେ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଝର୍କାଟି ଧଡ଼ କରି ବନ୍ଦ ହେଇଗଲ । କନ୍ତୁ ଚନ୍ଦ୍ରଧରଙ୍କର କାନ୍ଧ ଉପରେ ପଡ଼ଲ ଅଧା ମଡ଼ିଲା ଚମକ ବସ୍ତ୍ରଖଣ୍ଡିଏ । ସେଇ ହସକୁଣ୍ଡ ଝିଅଟିର ଗଳାରୁ ମୁକୁଳ ଯାଇ ଅସବଧାନ ଝଙ୍କା ବାଟେ ଛୁଟିକ ପଡ଼ଚ ନଷ୍ଟପ୍ସ । ଇଏ ବ ଏକ ଭିନ୍ନ ରୂପର ଫୁଲ ଛୋଡ଼ା ସମର୍ପଣର ନମୁନା ସାଦା ଉତ୍ସର୍ଗ ହୁଏ ନାହିଁ, ଆକସ୍ମିକ ଭାବେ ପରତ୍ୟକ୍ତ ହୁଏ, ଆଜ ଚନ୍ଦ୍ରଧର ପର ଢାଲ୍‌କା କାନ୍ଧର ଅଧିକାସ୍ପ ଯୁବକକୁ ପାହାଡ଼ ପର ଓଜନଆ ଲଗେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରଧର ମଣିଷ ଜନ୍ମରୁ ପାର ହେଇ ପଚଶୀପର ପଷ ବସ୍ତାର କରୁଥିଲେ । ଏଇ ସମପ୍ସରେ ଗୋଟାଏ ବଦେଶି ମଟର ଗାଡ଼ ଖୁବ୍ ବେଗରେ ଆସି ହୋଟେଲର ସଦର ଦରଜାରେ ଅଟକଲ । ଆଜ କାନଫଟା ଆଓ୍ୟାଜ୍‌ରେ ଦୃଶ୍ଚ ମାଗଲ । ଯେଉଁ ଚୁଷପ୍ସ କଷଟିର ଝରକାରୁ ନୀଳ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଆଲୋକ ଝରୁଥିଲା ଓ ଅନେକଟା ଜହ୍ନେଇ ନଆଁର ଭ୍ରମ ଆଣୁଥିଲା, ସେଇ କୋଠରୁ ଯୋଡା ମର୍ ମର୍ କର ଓହ୍ଲେଇ ଆସିଲେ ଦୁଇଜଣ ଲୋକ ମନ୍ଦରଗାଡ଼ ପାଖକୁ । ଆଗେ ଆଗେ 'ବବ୍'ବାଲ ଆଉ ଡ଼ିଲ୍ ଗାଉନ୍ ପିନ୍ଧା ମେମ୍ ଜଣକୁ ଦେଖି ଚନ୍ଦ୍ରର ଗ୍ରହ ମାରଲା ପରି ପୋଖରୀ ପାଦାଚରୁ ଉଠି ପଡ଼ ଦଉଡ଼ ଆସିଲା ମନ୍ଦରଗାଡ଼ ପାଖକୁ, ଠିକ୍ ସେ ଶବ୍ଦିଲା । ଏଇ ସିଏ ଆନ୍ଦଉଡ୍ ଯାକୁ ବନ୍ଦନଚରୁ ସେ ପ୍ରତୀକ୍ଷା କର ଅସୁମାରି ଚନ୍ଦମା ବଉଶି ଫ୍ୟାର ବାଟ ଚାହିଁ ବସିଛନ୍ତି । ଆନ୍ଦଉଡ୍ ଡାହାଣ ହାତରୁ ଗ୍ଲୋଭସ୍ ଖୋଲି ତାଙ୍କ ଦଗଦରେ ଧଳା ଆଙ୍ଗୁଠି ଗୁଡ଼ାକ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ଚୁମ୍ବନ କରିବାକୁ ସଙ୍କେତ ଦେଲେ । କନ୍ତୁ ନଶୁନ ବାକ ରୁଦ୍ଧ ଚନ୍ଦ୍ରର କାଠ ପିତୁଳା ପରି ଠିଆ ହୋଇ ଚାହିଁଥିଲେ ଜୁଲୁ ଜୁଲୁ । ଝିଅଟି ପଛରେ ଯେଉଁ ପୁରା ପୁରା ସବୁ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧା ଭଦ୍ରଲୋକ ତାଙ୍କର ସନ୍ନିକଟ ହେଲେ ସେ ସମ୍ଭବତଃ ପୂର୍ବୋକ୍ତ ପ୍ରଥମ କୋଠରର ଛଅଜଣ ଅଛୁଙ୍କର ଆଲେଚ୍ୟ ପଦସ୍ଥ କରତ୍-କର୍ମା ସରକାର କର୍ମଧାରପ୍ଟ ।

ବେଶ୍ ଡାକମି ଗଲାରେ ସେ ଗାଡ଼ ଚାଳକଙ୍କୁ ଆଦେଶ ଦେଲେ ଯେ ସାଦ୍ଦେବଙ୍କୁ ନର୍ଦ୍ଦାରିତ ସ୍ଥାନରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରମାଦ ମୁକ୍ତ ଭାବେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦଅ । ଗାଡ଼ ଚଲିବା ପରେ ବର୍ମିତ ହୋଇ ସେ ଏଇ ଅବାଚୀନ ଚନ୍ଦ୍ରରଙ୍କୁ କଡ଼ା ଗଳାରେ ପଚାରିଲେ ସେ ତାଙ୍କର ଏଠି କଣ ଦରକାର । ମୌକା ସବୁବେଳେ ଆସେ ନାହିଁ । ଏହା ଈଶ୍ୱର ଦତ୍ତ ପଦାର୍ଥ । ଚନ୍ଦ୍ରର ସୂଚନା ଦେମେ ବୁଝାଇ ଦେଲେ ଯେ ସେ ଡାକମଙ୍କୁ ଏଠିକ ଆସିବାର ଓ ମେମ୍ ସାଦ୍ଦେବଙ୍କ ସାନ୍ନଧ ଲାଭ କରବାର ତଥା ଏ ସବୁର ଉପଯୁକ୍ତରକ ଛଅଜଣ ମଉଲ୍ବୀ ପ୍ରଥମ କୋଠରର ଲୋକଙ୍କ ବଷୟରେ ସବୁ ଜାଣନ୍ତି; ଏବଂ ଏକ୍ବାରେ ଲଗାମ୍ ଛଡ଼ା ହୋଇଥିବାରୁ ସେ ଯଥା ସ୍ଥାନରେ ଓ କାଳରେ ଏସବୁ ପ୍ରକାଶ କରବାକୁ କୁଣ୍ଠାବୋଧ କରବେ ନାହିଁ ।

ପାଠକେ ! କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ ଯେ ଉକ୍ତ ପଞ୍ଚମୀ ରଜ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ପ୍ରଯାଦରୁ ଅବଲମ୍ବେ ଚନ୍ଦ୍ରର ଗୁକରଟିଏ ପାଇଲେ ଓ ସଦ୍ୟୋଚ ଡାକମଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତଗତ ସଚୀବ ଭାବରେ ପରମ ରଜଭକ୍ତରେ ପରଣତ ହେଲେ । ତାଙ୍କର ଘର ସଂସାର ଏଗାରଟି ସନ୍ତାନ ସନ୍ତତ ସତ୍ତ୍ୱେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚୈତାକ୍ତ ଓ ସୁରକ୍ଷିତ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ତଥାପି ଚନ୍ଦ୍ରଧର ଯେ କୌଣସି ଫୁଲ ବା ଫୁଲତୋଡ଼ାର ଅଂଶ ବଶେଷ ଦେଖିଲ ମାତ୍ରେ ନଜକୁ କ୍ଷଣକ ପାଇଁ ଦେଲେ ବ ଅସ୍ଥିର ଓ ଅସହାୟ ମନେ କରୁଛନ୍ତି ।

ବୃନ୍ତରୁ ଛିଣ୍ଡିବା ପରେ ଫୁଲ ଆଉ ଡ଼ାଳରୁ ଛିଣ୍ଡିବା ପରେ ପତ୍ର ବରଦ୍ଦ ବବର୍ଜିତ ପ୍ରେମପତ୍ର ଏଇମିତ୍ତ ସାଦା ସାଦା ନରସ ଫିକା ଦେଇଯାଏ; ଜୀବନ ଦର୍ଶନର ଏଇ ଚୌଗଣ୍ଡ ଅବସ୍ଥା ସାଥିରେ ସେ ସାଲସ୍ କରିପାରୁ ନଥିଲେ କସ୍ମିନ୍ କାଳେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସକାଳର କେତେକ ଧ୍ୱନିମାନଙ୍କ ସଂପର୍କରେ

ବଜୟକୃଷ୍ଣ ମହାନ୍ତ

ରଙ୍ଗନାଥ ବାବୁ ପ୍ରତ୍ୟବେଶୀ ଘରେ ଆସି ରହିବା ପରେ ଆମ୍ଭ-ମାନଙ୍କର ସକାଳ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛୁ । ରଙ୍ଗନାଥ ବାବୁ ସମ୍ବଲପୁରରୁ ବଦଳ ହୋଇ ଅମିଚନ୍ତ୍ର ବୋର୍ଡ ଅଫ ରେଭନ୍ୟୁ ଅଫିସର ଅଣ୍ଡର ସେକ୍ରେଟରି ଘରେ । ଆମର ପଡ଼ୋଶୀ ଘରେ ସେ ଆସି ରହିବାର ସପ୍ତାହେ ହୋଇଗଲ । ଏକମାତ୍ର ଝିଅ ତାଙ୍କର ପ୍ରାତ ବର୍ଷର ଶେଷ ପ୍ରହରରେ ସ୍ୱର ସାଧୁଛୁ, ଗୀତ ମାଡୁଛୁ । ତା'ର ଗୀତ ଗାଇବାରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଆପତ୍ତି କରିବାର କିଛୁ ନଥିଲ, ପଦ୍ଧ ସେ କଣ୍ଠରେ ଏତେ ମିଠେ ମଳଭ୍ୟ ଥାଆନ୍ତା । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶ୍ରୁତିକଟୁ ସେ କଣ୍ଠ ସ୍ୱରରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ସମସ୍ତେ ଅତିଷ୍ଠ ହୋଇ ଉଠିଥିଲୁ । ମାତ୍ର ପ୍ରତିବାଦ କରିପିବ କିପରି ?

ମୁଁ ଘରଟେର ଚମ୍ ଚମ୍ ହୋଇ ବସେ ବାହାରିଥିଲ । ବାପା ମୋ ହାତ ଧରି ଅଟକାଇ ଦେଲେ, "ମାରବରେ ସହିବା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନାହିଁ । ତୁ କ'ଣ ଯାଇ ତାଙ୍କ ଝିଅର ଗୀତ ବନ୍ଦ କରି ଦେଇ ପାରିବୁ ? ଆମ ଆଡୁ ବରକୁ ପ୍ରକାଶ କରିଗଲେ ତୁ କ'ଣ ଭାବୁଛୁ ରଙ୍ଗନାଥ ବାବୁ ସୁଖ ହେବେ ?"

ବାପାଙ୍କର ଯୁକ୍ତିକୁ ମୁଁ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥିଲ । ବଚ୍ଚାରେ ପଡ଼ରହି ପ୍ରାତର ଗୀତ ଶୁଣୁଛୁ । ମୋ ମୁଖ ଜନ୍ଦ୍ୱାରେ ଘୁବୁକ ମାରି ମୋତେ ଜାଗ୍ରତ କରି ଦେଇଛୁ ବ୍ରାହ୍ମ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ । ମୋ ଧୈର୍ଯ୍ୟର ପରୀକ୍ଷା ହଉଛୁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସକାଳର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଆସିବ ଆସିବ ହେଲଣି । ଗୀତ ବନ୍ଦ ହେଲ୍ । ମୁଁ କେବଳ ନୁହେଁ, ଅନେକ ଆଶ୍ୱସ୍ତ ହୋଇଥିବେ । ପାଣି ପାଇପ୍ ଖୋଲ ଗଲ୍ଣି । ଗଜ୍ ଗଜ୍ ହୋଇ ପାଣି ପଡୁଛୁ । ମୋ ପାନ ଭଉଣୀ ମୀନା ରେଡ଼ିଓରେ କଝକ ସେଣ୍ଟର ଧରଇଛୁ । ଗୁକର ପିଲ୍ ଖୋମ ସଶବ୍ଦେ ବାସନ ମାଜବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ଭଜନ ଶୁଣିବାରେ ବାଧା ଜପୁଜଲେ ମଧ୍ୟ ନରୁଆପୁ ଅବସ୍ଥା । ଏକଦମ ସବୁ ଗୁଲଛୁ । ସବୁ ପ୍ରପ୍ନୋଜନ ।

ଦାନ୍ତ ଘଷିଛୁ ବସି, ହଠାତ ଝଣାଡ଼ କର ଏକ ଶବ୍ଦ । କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଭାଙ୍ଗିଲ । ଜଠେଇ ଦେଖିଲ ଖୋମ ହାତରୁ କାଚ ଗ୍ଲାସଟା ପଡ଼ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଛୁ ଓ ସେ ବଷର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଯାଇଛୁ । ଧାଇଁ ଆସିଛୁ ବୋଉ, "ପ୍ୟାକୁ ମିଶାଇ ଏ ମାସରେ କେତେଟା କାଚ ଜନିଷ ଭାଙ୍ଗିଲ୍ ?" ଦୁମ୍ କର ଖୋମ ପିଠିରେ ଗୋଟେ । ମୋର ମନେ ହେଲ ମୋ ପିଠିରେ କଏ ଗୋଟେ ଥୋଇଦେଲ୍ ।

ବୋଉର ଭାର ଖରାପ ପ୍ରକୃତ । ଆଗ ହାତ ଜଠାଇ ଦେବ । ମାନ ପ୍ରତିବାଦ କର ପାରଲନ । କାରଣ ବୋଉ କଥା ଜପରେ କଥା କହିବାର କାହାର ସାହସ ଅଛୁ ଏ ଘରେ ?

ବାପା ଘର ଭିତରୁ ବାହାର ଆସି ଜଣ୍ଡି ଦେଇ ପୁଣି ଘର ଭିତରକୁ ଗୁଲଗଲେ । ଖୋମ କାନ୍ଦୁଛୁ । ତାର ବାପ, ମା' ଜପସ୍ଥିତ ଥିଲେ ବୋଉ ସେମାନଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ ମାର ପାରଥାନ୍ତା ଖୋମଙ୍କୁ ? ଏ ଯୁଗରେ ଏମିତି ପିଲ୍ଟିଏ ପାଇବା କେତେ କଷ୍ଟ ବୋଉ କ'ଣ ତା ବୁଝେ ? ବାପା ଥରେ ତାକୁ ବୁଝାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରଥିଲେ, ମାନ ଧମକ ଖାଇ· ଚୁପ୍ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଲୁହ ପୋଛୁ ପୋଛୁ ବାସନ ମଜା ହାତର କଳା ଲଗି ଯାଇଛୁ ଖୋମ ମୁହଁରେ । କାନ୍ଦୁ କାନ୍ଦୁ ଗାଁ । ବାପ, ମା, ଭଇ, ଭଉଣୀ ଡ଼ଏ ତ ମନେ ପଡ଼ୁଛନ୍ତି । ଗାଁରେ ଥିଲେ ଏତେ ସକାଳୁ ସେ କ'ଣ ନଦରୁ ଜଠିଥାଆନ୍ତା ? ପାଠ ପଢିଲ ନାହିଁ, ପେଟ ପୋଷିବା ଲଗି ସହରକୁ ଆସି ଏ ଦଶା ।

ବୋଉ କ୍ରୋଧରେ ପଞ୍ଚମ । ତା' ଦରମାରୁ ଗ୍ଲାସ ପଇସା ନଶ୍ଚପ୍ କାଟିବ । ଦରମା ତା'ର ମାସକୁ ଦଶ ଟଙ୍କା । ଗ୍ଲାସର ଦାମ୍ ଦେଢ଼ ଟଙ୍କାରୁ ନଶ୍ଚପ୍ କମ୍ ନୁହେଁ । ଖୋମର ପଦ୍ଧ-ପ୍ରଚ୍ଚ ମାସରେ ଏମିତି ଭୁଲ୍ କେତେଥର ଡ଼ଏ, ତେବେ ଦରମା ଟଙ୍କା ଆଉ ତା ଘରକୁ ଫିବ ନାହିଁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ବୋଉ ଗୁଲଗଲ୍ପି ଗେଖେଇ ଘରକୁ । ବୋଉର ଅନୁପସ୍ଥିତିର ସୁଯୋଗ ନେଇ ବାପା ଘର ଭିତରୁ ବାଡ଼ାଣ ଆସିଛନ୍ତି । ଆଖି ତାଙ୍କର ଛଳ ଛଳ । ସଦ୍ଭାନୁଭୂତ ଜଣାଇବାକୁ ଆଗେଇ ଯାଇ ପାରୁ ନାଢ଼ାନ୍ତି କନ୍ୟୁ, ବୋଉକୁ ଡର । ଆଖିରୁ ଲୁହ ଗୋଟ୍ଟ ଗୋଟ୍ଟ ଦଠାତ୍ ବୋଉ ପାଟିରେ ଗୁନଆ ଦୋଇ ଖ୍ରାମ ପୁଣି ବାସନ ମାଜଲ୍ପି ।

ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବାପା କୁଲପଡ଼ ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଯାଇଛନ୍ତି । କାନ୍ଦଣା ଶୁଭୁଛି । ବାଡ଼ୁନ ବାଡ଼ୁନ କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି ରଜନୀ ବାବୁଙ୍କ ପତ୍ନୀ ଉଷସୀ । ସେ ବାଡ଼ୁନାରେ ଅନେକ କାରୁଣ୍ୟ । ଦୁଇ ଦିନ ତଳେ ଅଫିସରୁ ଫେରିବାବେଳେ ଟ୍ରକ ଏକ୍ସିଡେଣ୍ଟରେ ଶେଷ ନିଶ୍ୱାସ ତ୍ୟାଗ କରିଥିଲେ ରଜନୀ ବାବୁ । ଆମ ଘର ଠାରୁ ଦୁଇ ଘର ଗୁଡ଼ ତାଙ୍କ ଘର । ବର୍ଷେ ଦେଲ୍ଲ ପ୍ରେମ ବିବାହ କରିଥିଲେ ସେମାନେ । ଚଣ୍ଡୀ ମନ୍ଦିରରେ ମାଳା ବଦଳ କରି ।

କୁଳୀନ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ରଥଙ୍କ ଦ୍ୱିତିୟ କନ୍ୟା ଉଷସୀ । ଘରୁ ଲୁଚି ପଳାଇ ଆସି ରଜନୀ ଗୁପ୍ତଙ୍କୁ ବିବାହ କରିଥିଲ । ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ କୁଆଡ଼େ ପ୍ରଚଣ୍ଡ କ୍ରୋଧରେ ପଇତା ଛିଣ୍ଡାଇ ପକାଇଥିଲେ, "ମୁଁ ସବୁ ଠିକ୍ ବ୍ରାହ୍ମଣ ସନ୍ତାନ ଦୋଇଥାଏ....." ଭୀଷଣ ଅଭିଘାତ । ସେଇ ଅଭିଘାତ କୁଆଡ଼େ ଫଳଗଲ । ଶବ କାନ୍ଧେଇ ଶ୍ମଶାନକୁ ଯାଇଥିଲ । ସେଠାରେ ସବୁ ଶୁଣିଲ ମୁଁ । ପ୍ରକୃତରେ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନଙ୍କ ଅଭିସଂଘାତରୁ ଏ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟିଛି କ ନାହିଁ ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ଜିବୁ ନ ଥିଲ ମୁଁ । ଜିବୁଥିଲ ପିତା ଦୋଇ କନ୍ୟାର ଏପରି ଅକଲ୍ୟାଣ ଚନ୍ତା କେହି କରିପାରେ ?

ସ୍ନେହ, ଶ୍ରଦ୍ଧା ଏବଂ ସଦ୍ଭାନୁଭୂତି ଅପେକ୍ଷା ନିଜର କୌଳୀନ୍ୟବୋଧର ଅହଙ୍କାର କେଡ଼େ ଭୟଙ୍କର ସତେ ! ଚରମ ସ୍ୱାର୍ଥପର ହେବା ଦ୍ୱାରା ନିଜର ହୃଦୟର କୋମଳ ବୃତ୍ତିମାନଙ୍କୁ କ'ଣ ନିର୍ଦ୍ଦୟଭାବେ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦିଆ ଦୋଇଥାଏ ?

ଏହି ସବୁ ଧ୍ୱନିମାନଙ୍କ ସହ ଅନ୍ୟ ଯେଉଁ ବିକଳ ଧ୍ୱନିଟି ମିଶି ରହିଥିଲ, ତା ଥିଲ ପରିର । ଆମ ଗୋଷା କୁକୁରର । ସେ ତ କୁକୁର ନୁହେଁ, ଆମ ପରିବାର ଭିତରର ଜଣେ । ପାର୍ଦ୍ଧ ଗୁର ବର୍ଷ ୍ ଏ ଘରର ଜଗୁଆଳ ! ଏ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଘରେ ଚପି ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରାଣର । ବୋଉ ପର ଶୁଚବାର ଲୋକର ବଛଣାରେ ଶୁଏ । ବୋଉ ଖାଇ ବସିଲେ, ଛା ପାଖରେ ଛାର ଖାଇବାର କଥା ! ବୋଉ ପଛ ଆଡେ ସମସ୍ତେ ଫୁସ୍‌ଫାସ୍ ହୋଇ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୁଅନ୍ତି, ଏତେ ଛୁଆଁ ବେମାର ଯାହାର ଚପି ଷେତରେ ଛାଡା ଯାଏ କୁଆଡେ ? ସେ ବୋଉ କୋଳରେ ଚଣେ । ବୋଉର ମୁଡଁ ଗୁଣ୍ଡ ! ଏଅଁଙ୍କ ଘରେ ବୋଉ ପୂଜା କରୁଥିଲେ ଗୋଜି ହୋଇ ବସିଥିବ ଛା' ପାଖରେ ଫୁଲ, ପାଣି, ଭୋଗ କଛୁ ମାତ୍ରଡ଼ ନାହିଁ । ଅଥଚ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ବେଳକୁ ସବୁ ବାରଣ ।

ବାପାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ନଉ ସକାଳୁ ଚପିର ବୁଲିଟିବା କଥା । ସାନଭାଇ ରମୁ ସଙ୍ଗେ ଘନଷ୍ଠ ସମ୍ପର୍କ ଚପିର । ରମୁ ବାହାରୁ ଫେରିବାବେଳେ କଛୁନା କଛୁ ଖାଇବା ଜନକ ଆଣିଥିବ ପାଟରେ । ନ ହେଲେ ସରଲ କଥା । ଚପି ଲା ଗୋଡ଼ ଖମ୍ପି ପକାଇ ଛାକୁ ଘରେ ପୁରାଇ ଦେବନ । ସେଇ ଚପି ଅସମୟରେ ସ୍ୱର୍ଗତ ହୋଇଗଲ । ଦେହଯାକ ଛାର ଘା । ଘୁସୁର ଘୁସୁର ଅନେକ ଦିନ ଏପଟ ସେପଟ ହେଲ । ଛା' ପରେ ନଟମ ରହିଗଲ ସେ ।

ସାନ ଭାଇ ରମୁ ଘରେ ଛା'ର ଶେଷ ଶଯ୍ୟା ରଚନା କରି ହୋଇ-ଥିଲ । ଚପିର ଯନ୍ତ୍ରଣା ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ଆଖିରେ ଲୁହ ରହିବନ । ବୋଉତ ନଉ ଲୁହ ଗଡ଼ାଏ ପଡିଯାଇଁ । ବାପା ଚପିକୁ ଦେଖିବାକୁ ଆସନ୍ତି ଓ ଫେରିଟିବା ବେଳେ ଆଖିରୁ ଚଷମା କାଢି ଲୁଗା କାନ୍ଥରେ ଲୁହ ପୋଛନ୍ତି । ଆଜି ରମୁ, ସେ ମନକୁ ଟାଣ କରି ଦେଇଥିଲ । ଚପିର ଯନ୍ତ୍ରଣା ନିଜ ମଧ୍ୟରେ ଗଭୀର ଭାବେ ଅନୁଭବ କରି ଦାନ୍ତ ଚପି ସହୁଥିଲ ସବୁ ।

ଦନେ ଛା'ର ମୋର ଚପିକୁ ଦେଖି ଘର ଭିତରୁ ବାହାର ଆସୁଛୁ, ରମୁ ମୋତେ ନସ୍ତେଜ କଣ୍ଠରେ କହିଲ, "ଚପିର ଏ ଅସହ୍ୟ କଷ୍ଟ ସହ୍ୟ କରିବା ମୋ ପକ୍ଷେ ଅସମ୍ଭବ । ଭାବୁଛି·····।" କ'ଣ ସେ ଭାବୁଛୁ, ଛାଡା ପେଟେବେଳେ ସ୍ପଷ୍ଟ କଣ୍ଠରେ ବ୍ୟକ୍ତ କରି ଦେଲ, ମୁଁ ଚମକ ପଡ଼ିଲ । ମାନ ନିଜକୁ ସମ୍ଭରଣ କରି ନେଇ କହିଲ, "ଚପିର ପ୍ରାରବ୍ଧ ଭୋଗ ହେଉଛୁ, ଭୋଗି ଯାଉ, ଛାପରେ ତ ସେ ଆପେ ଆପେ ମୁକ୍ତି ପାଇଯିବ । ତୁ ଛାକୁ ମୁକ୍ତି ଦେବାକୁ କଏ ? ଜୀବନ ତ କାହାକୁ ଦେଇ ପାରିବ ନା, ତେବେ ଛା'ର ମୃତ୍ୟୁ ସମ୍ପର୍କରେ ଚନ୍ତା କରିବା କାହିଁକି ?

Digitized by srujanika@gmail.com

ଗାଧୋଇ ସାରି ବାଥ୍ ରୁମର ଦ୍ୱାର ଖୋଲି ବାହାରି ଆସୁଛି, ସାମ୍ନାରେ ଦେଖିନେଲା ରମୁ ଠିଆ ହୋଇଛି । ମୁହଁ ଉପରେ ଚାରି ଆସନ୍ନ ଚମକର ଛାପ୍ପା । ମୁଁ ଚମକି ପଡ଼ିଲି, "ବାପା ବୋଉ ସପି ପାଖରେ ଜଲଦି ଆସ ।" ବୁଝିବାକୁ କିଛି ଆଉ ବାକି ରହିଲା ନାହିଁ । ଦ୍ରୁତ ପଦକ୍ଷେପ ପରେ ମୁଁ ରମୁକୁ ଅନୁସରଣ କଲି । ସପି ମୁଣ୍ଡ ପାଖେ ବାପା ବସିଛନ୍ତି, ଆଉ ବୋଉ ବସିଛି ସପି ଦେହକୁ ଛୁଇଁ । ଆଖି ପୋଛୁଛି । ମୋ ସାନ ଉଜଣୀ ମୀନା କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ମୁହଁରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି ସପିକୁ ଅନାଇ । ଘର ନଡ଼ାକ । ହୁକ୍‌କା ଜଠୁଛି ସପିର । ଅନ୍ତିମ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଆସନ୍ନ । ରମୁର "ଜଲଦି ଆସ"ର ଅର୍ଥ ଅବଶ୍ୟ ଅନୁମାନ କରି ପାରିଥିଲି । ସପିର ଅର୍ଦ୍ଧ ନମିଲିତ ଦୁଇ ଆଖିରୁ ଦି ଧାର ଲୁହ ଗଡ଼ି ପଡ଼ୁଛି । ବାପା ଫେରି ପଡି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଗୁହାଁି ଏକ ଘାର୍ଦ୍ଦଶ୍ୱାସ ତ୍ୟାଗ କରି କହିଲେ, "ସପି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଯାଉଛି, ସମସ୍ତେ ପାଖକୁ ଆସ ।"

ବାପାଙ୍କ ନର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ନଜକଟକୁ ଫିରିବାରୁ ପୁନଶ୍ଚରେ କହିଲେ, ମୁଁ ଓ ବୋଉ ସପି ଚୁଣ୍ଡରେ ମାଡ଼ାର୍ଦ୍ଦି ଦେଇ ସାରିଲୁଣି । ତମମାନଙ୍କ ହାତକୁ ସେ ଅନାଇଛି ।" ଆମେ ସମସ୍ତେ ଜଣ ଜଣ କରି ନର୍ମାଲ୍ୟ ଢେଲ୍ ଢା ଚୁଣ୍ଡରେ । ଘର ବ । ଢାପରେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ସପିର ସେଇ ଅନ୍ତିମ ମୁହୂର୍ତ୍ତକୁ ସ୍ତବ୍ଧ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ଲଗିଲୁ । ଜୀବନ ଦୀପ ଢାର ଧିରେ ଧିରେ ଲିଭି ଆସୁଛି । ନର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମୁହୂର୍ତ୍ତଟିକୁ ବାପା ଠିକ୍ ବୁଝି ପାରି-ଥିଲେ । ସପିର କାନପାଖେ ନଇଁ ପଡ଼ି ଅଶ୍ରୁ ଗଦ୍‌ଗଦ୍ କଣ୍ଠରେ କହି ଉଠିଲେ, "କୃଷ୍ଣହେ, ରାଧା ମାଧବ ।"

ଢାପରେ ପଲକ ମଧ୍ୟରେ ସବୁ ଶେଷ । ପୂର୍ଣ୍ଣଚ୍ଛେଦ । ହୁକ୍‌କାର ପର୍ବ ସମାପ୍ତି ଘଟିଛି । ଅର୍ଦ୍ଧ ନମିଲିତ ନୟନ ସ୍ଥିର ହୋଇ ଯାଇଛି । ଆଖିରେ ଲୁହ ଜାକ ବୋଉ କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦୁଛି । ମୀନା ବ ଯୋଗ ଦେଇଛି ବୋଉ ସଙ୍ଗେ । ମୋ ଆଖିରେ ଲୁହ ନାହିଁ । ଆଜି ରମୁ, ସେ ଯେପରି ପାଷାଣ ମୂର୍ତ୍ତି ପାଲଟି ଯାଇଛି, ବାପା ନଜ ହାତରେ ଧଳା ଚାଦର ଖଣ୍ଡେ ଘୋଡାଇ ଦେଲେ ସପି ଉପରେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଧଳା ବୁଦର ତଳେ ମଟି ନଦୋଡ ନଦରେ ଶୋଇଛୁ, ଆଉ ଉଠିବନ ।

ଆଜ ଦନକ ଛୁଟି ନେବା ଲଗି ମୁଁ ଅଫିସକୁ ଛୁଟି ଦରଖାସ୍ତ ପଠାଇ ଦେଇଥିଲ । ଉକ୍ତ ଦରଖାସ୍ତରେ ଥଡିର ମୃତ୍ୟୁ ଯେ ମୋର ହଠାତ୍ ଛୁଟି ନେବାର ହେତୁ, ତାହା କନ୍ତୁ ଉଲ୍ଲେଖ ନଥିଲ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଖଣ୍ଡିଏ ହାପ୍ ପ୍ୟାଣ୍ଟ୍

ରମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ଧଳ

ଗନ୍ଧଧାମର ଆକାଶ ବର୍ଷା. ବାଦଲରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁକ୍ତ ହୋଇନାହିଁ । ଝରକା ଦେଇ ସେ ଗୁହାଁଚେଲ ବସ୍ତାକୁ । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଗନ୍ଧଧାମର ଜୀବନ ଚଞ୍ଚଳ, ଦରପୋଡା ଆଜି ଖଣ୍ଡିଏ ବଡରେ ସେ ନଆଁ ଧରଇଲେ । ମନେ ହସିଲେ, କହିଲେ ଧନ୍ୟରେ ଗନ୍ଧଧାମ । ବଡ଼ ଚରିତ୍ର ଏ ସ୍ଥାନ । ତାଙ୍କର ମନେ ହେଲ ପଚେ ଯେଣେ ଏଠାରେ ନାଁପଙ୍ଗତାର ସୀମା ସରହଦ ସେ ଅତିକ୍ରମ ଆଜି କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ସମସ୍ୟାର ସମାଧନ କେବଳ ତାଙ୍କୁଇ କରିବାକୁ ହେବ । କାହାର ସହାନୁଭୂତି, ପରାମର୍ଶ ଅପେକ୍ଷାରେ ରହିବା ପାଗଳାମି ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କିଛି ନୁହେଁ ।

ନିଜକୁ ମନ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ କହିଲେ ସେ ତ ସେଦିନ ମହାତ୍ମା ହୋଇ ନ ଥିଲେ । ଆଣ୍ଠୁ ନ ଲୁଚୁ ଲୁଗା ଖଣ୍ଡେ ପିନ୍ଧି ସେଦିନ ପଦାକୁ ଯାଇଥିବେ ତାହା ଦେଖି ଅନ୍ୟମାନେ ନାସ୍ତପ୍ତ ନାକ ଟେକିଥିବେ, କହିଥିବେ ଭଲ ମାନୁଛୁ ଦେଖ । ଅସଭ୍ୟଟା । ମାସ ପରେ ଏହି ପରିଚ୍ଛଦଟି ତାଙ୍କୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଚର୍ଚ୍ଚିବାରେ, ଚଢାଇବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଥିଲା । ସେ ନିଜେ ତାଙ୍କପରି ମହାତ୍ମା ନ ହୋଇ ପାରନ୍ତୁ ତେବେ ଜଣେ ସାଧାରଣ ମଣିଷ ଯିବେ ଏତିକି କରି ପାରିବେ ନାହିଁ କାହିଁକି ?

Digitized by srujanika@gmail.com

ଆଜି ଥରେ ସେ ହାତ୍ ପ୍ୟାଣ୍ଟିକୁ ହାତରେ ଧରି ମନକୁ ମନ କହିଲେ, ଅଫିସ ପିନ୍ଧି ଯିବା ପରି ଧୋତି ଦାମ୍ ତୁଳନାରେ ଏହା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ଶସ୍ତା । ଧୋଇବା ଓ ଇସ୍ତ୍ରୀକରି ଖର୍ଚ୍ଚ ମଧ୍ୟ କମ୍ । ଦାମ୍ ପାଦାଦେଉ ନା କାନ୍ଦିକି ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନାହିଁ । ଧୋତି ଖଣ୍ଡିଏ କ୍ରୟ କରିବାର ଶକ୍ତି ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ତେଣୁ ତାଙ୍କୁ ଖଣ୍ଡିଏ ହାଫ୍ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ପରିଧାନ କରି ଅଫିସ ଯିବାକୁ ହେବ । ହାଇୱାନ ପାର୍ଟକୁ ଭିତରେ ଭର୍ତ୍ତି କରି ପିନ୍ଧିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ପ୍ୟାଣ୍ଟ ଉପରେ ବେଲ୍ଟ ବାନ୍ଧିବାକୁ ହୋଇପାରେ । ତାଡ଼ରେ ମୋଜା ପିନ୍ଧିବା ଯୋତା ପିନ୍ଧିବା ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠି ନାହିଁ । ସେହି ହାଫ୍ଟାଇ ସ୍ଲିପର । କେତେବେଳେ କେଉଁଠାରେ ଫିତା ଛିଡ଼ିବ ତା'ର ଠିକଣା ନାହିଁ । ଗ୍ଲୋବ୍ ମେସ୍ଟିରେ ଯେତେ ଜଣ ଥାଆନ୍ତୁ ଏହି ସ୍ଲିପର ଉପରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଅଧିକାର । ଯିଏ ଯେତେବେଳେ ମେସ୍ ପାଖ ପାନ ଦୋକାନକୁ ଯାଏ ପାଦରେ ଗଳାଇ ଦେଇ ଯାଏ । ନରକାର ଏଥିପାଇଁ କେବେ ବରକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ବରଂ କୁହନ୍ତି ତାଙ୍କ ମେସ ଜୀବନରେ ଏହା ଏକ ସ୍ଥାପୀ ଫିଚର୍ । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଦେବା ପରି ତ ତାଙ୍କର ଆଉ କଛି ନାହିଁ । ତେବେ ସେ ପାଟି ଖୋଲି ଅନ୍ତତଃ ପରୁର ପାଣିବେ ଦେ' ଦେ' ମୋ ସ୍ଲିପର ଦୁଇକ କଏ ନେଇଛ ? ମୋ ପାନଆଁ ମୋ ସ୍ଲିପର ଯିଏ ନେଇଛ ନଅ ତେବେ କାମ ସାରି ଆଣି ଠିକ୍ ସ୍ଥାନରେ ରଖିଦଅ । ତାଙ୍କ କହିବା ଭଙ୍ଗୀରେ ଅଭିଯୋଗ ନ ଥାଏ ବରଂ ନରକାର ଏହା ଯେପରି କହନ୍ତି ସମସ୍ତେ ଉପଭୋଗ କରନ୍ତି । ନରକାର ଅଭାବ ସତ କନ୍ତୁ ଅଭାବ ତାଙ୍କୁ ଅମଣିଷ କରି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ ପାଇଁ ତାଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ ଅସୁମାର ଦରଦ । ହସଖୁସିର ମଣିଷ ସେ ।

ସେ ଖାଇ ପି, ସାରି ହାଫ୍ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ପିନ୍ଧି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲେ ଅଫିସ ଯିବାକୁ । ରଙ୍ଗ ଚୁନ୍ଧି ଯାଇଥିବା ଓ ବର୍‌ବର ଚେନ୍ ଖସୁଥିବା ସାଇକେଲ୍‌ଟି ଧରି । ଅଫିସ ସାଇକେଲ ଷ୍ଟାଣ୍ଡରେ ସାଇକେଲ୍‌ଟି ଥୋଇ ଦେଇ ଅଫିସ ଉପରକୁ ଯିବା ପାଇଁ ସେ ଲିଫ୍ଟ ନକଟରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲେ ।

ଉପରୁ ଲିଫ୍ଟ ଖସିଲା । ଲିଫ୍ଟବପ୍ଟ ପରିଚତ । ସେ ନରକାରଙ୍କୁ ବସ୍ତ୍ରଭର ଗୁହାଣିରେ ଗୁହିଁବାର ଦେଖି ସେ କଛି କହିବା ପୂର୍ବରୁ ନରକାର

Digitized by srujanika@gmail.com

ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ମେନେଜରାଙ୍କ ଆସିଲେଣି ? ଉତ୍ତର ମିଳିଲା 'ସାଢ଼େ ନଅଟାରୁ ଆସିଲେଣି ।' ନନ୍ଦକାର ମନକୁ ମନ କହିଲେ ହଁ ଆସିଥିବେ, ଆଜି କନ୍‌ଫରେନ୍ସ ଥିଲା । ଅନ୍ୟ କେତେ ଜଣ ଯେଉଁମାନେ ଲିଫ୍‌ଟରେ ଥିଲେ ସେମାନେ ନନ୍ଦକାରଙ୍କୁ ଚାଲୁଚୁଲିଯା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଟମଟ କରି ମାରବରେ କେବଳ ନସ୍ତାଷଣ କରି ନେଉ ଥାଆନ୍ତି । ସତେ ଯେପରି କୌଣସି ଗୋଟିଏ ମୂଲ୍ୟବାନ ଜିନିଷ ଆଜି ଲିଫ୍‌ଟରେ ଉଠି ଅଫିସ ଆଟେଣ୍ଡ କରିବାକୁ ଆସୁଛି । ନନ୍ଦକାର ମନେ ମନେ କହୁ ଥାଆନ୍ତି—ଆବେ ଗୁହ୍ମଁଚ୍ଛ କ'ଣ ? ତୁମେ କ'ଣ ବୁଝିପାରିବ ଏ ଦେଉଛୁ ଅଘ୍ରାଣ ମଣିଷର ପୋଷାକ ! ଦରମା ଯାହାର ମୋଟେଇ ତିନଶହ ସେ ମେସିଂ ଦେବ ଏକଶହ ପଚାଶ, ଘର ଭଡ଼ା ଏଗାରଶ, ବାକି ଧାର ସୁଝିବ ମାସକୁ ପଚାଶ । ତା ବ୍ୟତୀତ ଗାଁର ପରିବାରର ସାମାନ୍ୟ ଗୁଜୁରାଣ ମେଣ୍ଟାଇବାକୁ ଦେବ । ଏଥିରୁ ଆଜି କେତେ ବଳିବ ସେ ସୁଟ୍‌କୁଟ୍ ହୋଇ ସେ ଅଫିସ ଆସିବ । ଠିକ୍ ଅଛି ତୁମେ କେତେ ଗୁହ୍ମଁବ କ'ଣ କହିବ କୁହ । ମୁଁ ସବୁଥିପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଆସିଛୁ ।

ଲିଫ୍‌ଟ ଥାର୍ଡ଼ ଫ୍ଲୋରରେ ଅଟକିଲା । ନନ୍ଦକାର ବାରଣ୍ଡାରେ ଆଗେଇଲେ । ଦୁଇଟି ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ ଅତିକ୍ରମ କରିଗଲେ ଯାଇ ତାଙ୍କ ଅଫିସ ।

ନନ୍ଦକାର ଗୁଣିଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ କଏ କପରି ଗୁହ୍ମଁଚ୍ଛି ସେ ମାରବରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଥାଆନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ଯେଉଁମାନେ ଦ୍ରୁତ ପଦରେ ଗୁଣିଥାଆନ୍ତି ସେମାନେ କପରି ବେଶଭୂଷା ହୋଇ ଥାଆନ୍ତି ତାହା ମଧ୍ୟ ସେ ନସ୍ତାଷଣ କରୁଥାଆନ୍ତି । ସେ ଅପେକ୍ଷା କରି ଥାଆନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ହାପ୍ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ପିନ୍ଧିଥିବାର ଦେଖି କଏ କ'ଣ କହୁଛି । ପ୍ରଥମେ ଅଫିସ ପିଅନ ଶ୍ୟାମଳ ବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖି ସାମାନ୍ୟ ହସି କହିଲା—ବାବୁ ଆଜି ଏ କ'ଣ ? ବଡ଼ବାବୁ ଆପଣଙ୍କୁ କାହିଁକି ଖୋଜୁଥିଲେ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କୁ ଯାଇ ଅଣ୍ଡର ସେକ୍ରେଟାରିଙ୍କ ରୁମ୍‌ରେ ଭେଟିବେ । ସେଠାରେ ସେ କ'ଣ ଆଲୋଚନା କରୁଛନ୍ତି । କହିସାଇଛନ୍ତି ।

ତାପରେ ଅଫିସ ଭିତରେ ଦୁଇଟି ରୋ'ରେ ଧାଡ଼ି ହୋଇ ବସିଥିବା ବନ୍ଧୁମାନେ ହଠାତ୍ ପାଟି କରି ଉଠିଲେ—'ଆରେ'ରେ ନରୁ ବାବୁ ଯେ, ଆଜି ଏ କ ରୂପ ଦେଖାଇଲ ହେ ।' ସୁନ୍ଦର କହିଲା କ'ଣ ଘଇନା ଆଜି

Digitized by srujanika@gmail.com

ସିଧା ଏଠାରୁ କ୍ଲବକୁ ଯିବ ନା କ'ଣ ? ମନ୍ଦ ନୁହେଁ ତେବେ ! ସୁରବାବୁ ପିଅନକୁ ଡାକ କହିଲେ ଘଜୁ ସା' ନରୁବାବୁଙ୍କ ନାମ କହି ଚାଞ୍ଚ କପ୍ ଗ୍ଲ ନେଇ ଆସିବୁ । ସେ ଫ୍ୟାଣ୍ଡପିନ୍ଧ ଆସିଜନ୍ତୁ—ନବ ରୂପ ନବକାନ୍ତି, ଏଠାରେ ଆଜ ସେଲବ୍ରେଟ୍ କରାଯିବ । କ'ଣ କହୁଛନ୍ତି ? ନରକାର ବାବୁ ସାମାନ୍ୟ ହସି କହିଲେ ହଁ ଆସୁ କଏ ମନା କରୁଛୁ । ମନେ ମନେ ସାମାନ୍ୟ ବିରକ୍ତ ହେଲେ । ଅଘ୍ରବରୁ ଯିଏ ଧୋଉ ଗ୍ଲଡ଼ ହାତ୍ ଫ୍ୟାଣ୍ଟକୁ ଆସିଲଣି ଡାଠୁ ଗ୍ଲ' ଖାଇ ସେଲବ୍ରେଟ୍ ନ କଲେ ଆଉ ହେଉଛୁ । ଗୁଡ଼ାଏ ମାଗଣାଖିଆ ମଖିଗ୍ଲେଷ ଯୁଟିଜନ୍ତି । ହାତ୍ ଫ୍ୟାଣ୍ଟ ଉପରେ କଛୁ ସମଯୁ ଝିପ୍ପଣୀ ଗ୍ଲଲଲ । କଏ କହିଲ ଏହି ଡ୍ରେସ ସମସ୍ତେ ପିନ୍ଧି ଅଫିସ ଆସିବା ଉଚିତ । ଚପର୍ ଦାନ୍ ଅଦର ଡ୍ରେସେସ୍ । ହରବାବୁ କହିଲେ ଚଡ଼ ଏବଂ ହାତକଟା ଗଞ୍ଜି ଏହାଠାରୁ ଆଡୁଚ ଶସ୍ତା ପଡ଼ିବ । ତେବେ ସମସ୍ତେ କ'ଣ ସେଇଯା ପରିଧାନ କରି ଆସିବେ । ଏକଥା ଶୁଣି ନରକାରଙ୍କ ଦେହରେ ନଆଁ ଲଗିଲ ପରି ମନେ ହେଲ । ମନକୁ ମନ ସେ କହିଲେ ସ୍ତ୍ରୀ ପିଲଙ୍କୁ ପୋଷି ନପାରି ବର୍ଷରେ ଆଠମାସ ଯେ ନେଇ ଶଶୁର ଘରେ ଗ୍ଲଡ଼େ ସେ ପୁଣି ବଡ଼ ବଡ଼ କଥା କହେ ବେଶ ପୋଷାକ ପରିଚ୍ଛଦ ନେଇ । ହରବାବୁ ପୁଣି କହିଲେ, କ'ଣ ପଗ୍ଲରୁଛୁ କେହି କଛୁ କହୁନାହିଁ ଯେ ? ରୁଷିଆରେ କ'ଣ ପିନ୍ଧିଲେ, ଗ୍ଲଇନାରେ କ'ଣ ପିନ୍ଧି ସମସ୍ତେ ଅଫିସ ଆସନ୍ତି ସେଥିରୁ କ'ଣ ମିଳିବ ? ମୁଁ କ'ଣ ପଗ୍ଲରୁଛୁ କଛୁ କହୁନାହିଁ ଯେ । କୃଷ୍ଣବାବୁ ଘାଟିରେ ପାନଖିଲେ ପୃଥ୍ୱି ବଉବାବୁଙ୍କ ଆଡକୁ ଗ୍ଲହିଁ କହିଲେ ହଁ ଚଳିବ । କଛୁ ଅସୁବିଧା ହେବ ନାହିଁ । କଛୁ ଅସୁବିଧା ହେବ ନାହିଁତ ? ଘବଚନ୍ଦ୍ର କୁହନ୍ତୁ । ଚଡ଼ ଆଉ ଗଞ୍ଜି ପିନ୍ଧି ମୁହାଁ ମୁହିଁ ହୋଇ ବଡ଼ବାବୁ ଓ କୁମ୍ କୁମ୍ ବସି ଏ ଅଫିସରେ କାମ କରି ପାରିବେଚ ? ନରକାର କୁମ୍ କୁମ୍ କଥା ପୁରା ଭୁଲି ଯାଇଥିଲ । ତାଙ୍କ ଅଫିସରେ ସେ ଏକମାତ୍ର ଲେଡ଼ି ଅସିସ୍ଟାଣ୍ଟ୍ । ବେଶ୍ ସୁଦର୍ଶା ଥାଚଳ ଝିଅଟିଏ । ଅବବାହତା । ସବୁଦିନ ବେଶ୍ ନଜକୁ ସଜାଇ ସେ ନବବଧୂଟି ପରି ଅଫିସ ଆସେ । ସାରା ଅଫିସ ସଦ୍ଧାକାର୍ଯ୍ୟ ବନ୍ଧୁମାନେ ତାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ନମନ୍ତେ କେବେ ବମୁଖ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ହଠାତ୍ ନରକାର କୁମ୍ କୁମ୍ ସମ୍ପର୍କରେ ମଚେତନ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ସେ ଆଖପାଖରେ ଦୃଷ୍ଟି ଫେରାଇଲେ କୁମ୍ କୁମ୍ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆସି ନାହିଁ । ଟିକେ ବବ୍ରତ ହୋଇ ଉଠିଲେ, ସତରେ

Digitized by srujanika@gmail.com

କୁମ୍ କୁମ୍ ଦେଖି ତାଙ୍କୁ କ'ଣ କହିବ ଦୁଏନ୍ତ କିଛି କହିପାରେ କିଛି ନକହିବ ପାରେ । ସତରେ କୁମ୍ କୁମ୍ ମିନାକରି ନବବଧୂଟିପରି ବେଶ ହୋଇ ଅଫିସ ଆସେ । ସଜାଇ ହୋଇ ଆସିବାକୁ ସେ ସମସ୍ତ ପାଏ କେଉଁ ? ତା ସ୍ତ୍ରୀ ଜୀବନ୍ତରେ କ'ଣ ଏମିତି ସଜାଇ ହେଇ ଦିନେ ପତାକୁ ବାହାରିବାର ସୌଭାଗ୍ୟ କେବେ ଆସିବ ନାହିଁ । କୁମ୍ କୁମ୍ ଜୀବନ୍ତ ବଳା । ବଡ଼ ଜେକର ଝିଅ । ବଏ ପାଶ୍ ପରେ ସମସ୍ତ କହାଇବାକୁ ଅଫିସରେ ଯୋଗ ଦେଇଛୁ । ଦୁଇଚାରି ଜଣ କେଉଁଦିନ ଅଫିସ ଗୁଡ଼ି ଗୁଲିଟିବ । ତାଙ୍କ ପାଇଁତ ଙ୍ଗବନର ଆହ୍ୱାନ ନାହିଁ । ଫଗ୍ରାମ ନାହିଁ । ଆକାଶର ଉଡ଼ନ୍ତା ପକ୍ଷୀ ସେମାନେ । ଉତ୍ସାନକା ତାଗ୍, ତା ସାଙ୍ଗର ଜନ ସ୍ତ୍ରୀ କଲାବଣ୍ଟର ଚୁଲନା କଣ ଲାଭ ବା କ'ଣ ? ସେ କଲମ ଧଣ କାମରେ ମନ ଡେଇଲ ଡେବେ ଦୃଷ୍ଟି ତାଙ୍କର ଅସ୍ଥିର । କାନ ତାଙ୍କର ଚଞ୍ଚଳ । ତାଙ୍କୁ କଏ ଗ୍ରହିଁଛୁକ ? କଏ ତାଙ୍କ ଗୋଷାକ ଉପରେ ଟିପ୍ପଣି କରୁଛୁ କ ?

ଦୁଇଟା ଅଫିସ ଭିତରକୁ ଚଢି ଆସିଲେ ଅଣ୍ଡର ସେକ୍ରେଟ୍ରିଏଟ୍ । ଅଫିସ୍‌ରେ ଯିଏ ଯେତିରି ପଦେ ଅଧେ ଗପଝପ କରୁଥିଲେ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ସତେ ଯେପରି ଝଣା ଧୂଆଁ ଖାଇ ମଣାମାନେ ଜଡ଼ ପଳାଇ ଗଲେ । ଗୁଲି ଗୁଲି ହୋଇ ଅଣ୍ଡର ସେକ୍ରେଟାରି ନରୁକାରଙ୍କ ସିଟ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆସିଲେ । ଅନ୍ୟମାନେ କଲମ ଗୁଡ଼ି ସହାସ୍ୟ ବଦନରେ ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଗ୍ରହିଁ ରହିଲେ । ଏପରି ଏକ କୌତୁହଳ ପରିବେଶ ଦେଖି ଅଣ୍ଡରସେକ୍ରେଟାରି ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ କ'ଣ ହୋଇଛୁ ତୁମେ ସମସ୍ତେ ଆଜ ହସୁଛ କାହିଁକି ? କ'ଣ ହୋଇଛୁ । ସାମାନ୍ୟ ଜାରବତା ପରେ ଧନବାବୁ କହିଲେ—ସାର୍ ନରୁକାରବାବୁ ଆଜ ହାଫ୍ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ପିନ୍ଧି ଆସିଛନ୍ତି । ଏଡ଼ାକୁ ଅଫିସିଆଲ୍ ଡ୍ରେସ କରି ଯାଇଲେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା ଆମେ ଭାବୁଛୁ । ଏକଥା ଶୁଣି ଅଣ୍ଡରସେକ୍ରେଟାରି କହିଲେ ସଚେତନା' ନରୁକାରବାବୁ ହାଫ୍ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ପିନ୍ଧି ଆସିଛନ୍ତି । ଭଲ କଥା । ଏହା ଧୋତି ପଞ୍ଜାବୀ, ଜାମାପୋଡ଼ ହୋଇ ଆସୁ ଆସୁ ଅନେକ ସମସ୍ତ ପାଉଛୁ । ଏ ସବୁର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଲେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା ।

ବଳମ୍ବର କାରଣ କ'ଣ କେଜାଣି ? ଶେଷରେ କୁମ୍ କୁମ୍ ଆର୍ଯ୍ୟ ଅଫିସରେ ପଦାର୍ପଣ କଲାବେଳକୁ ସମସ୍ତେ ନିଜ କାମରେ ମନ ଦେଲ୍ । ଅଣ୍ଡରସେକ୍ରେଟାରି ଗଲେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସତ୍ତାମତ୍ତ ମଦ ନୁଟେଇଁ । ନଗ୍ନକାର କହିଲେ ବାକ କୁମ୍‌କୁମ୍‌ କ'ଣ କହିବ ଶୁଣିବା ପାଇ ଏମାନେ ଗୁହାଁ ରହିଛନ୍ତି ।

ପାନ ପାଇଁ ଯିବା ଲଗି ନଗ୍ନକାରବାକୁ ଠିଆ ହେଲେ । ପାର୍ଶ୍ୱସ୍ଥ ସିଟ୍‌ରୁ ମୁହଁ ଉଠାଇ କୁମ୍‌ କୁମ୍‌ ଗୁହାଁଲେ ନଗ୍ନକାରଙ୍କୁ । ସାମାନ୍ୟ ହସି ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଗଲେ । ନଗ୍ନକାର ସେହିଦିନ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥିଲେ ଯହ କୁମ୍‌ କୁମ୍‌ ମୁହଁ ଖୋଲି କଛୁ କହେ ଜବାବ ଦେବା ଲଗି । ବୁଝିଲେ କୁମ୍‌ କୁମ୍‌ ଦେଗ୍ଦା ! ଆପଣମାନେ ସବୁ ଜିସ୍‌ମାନକା ଭାଗ୍ୟ ମାଟିର ବ୍ୟଥା ବେଦନା ବୁଝି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଆପଣଙ୍କ ପରି ଶାଢ଼ି ବ୍ଲାଉଜ୍‌ ନେଲପଲସ୍‌ କଣି ଦେବା ନମନ୍ତେ ବାପ ଭାଇ ମୋର ନାହାନ୍ତି । ମୋ ଜଞ୍ଜାଳ, ଦୁଃଖ, ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଆପଣ ଅନୁମାନ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଆପଣ ଯେପରି ପରିଷ୍କିଏ ପରି ସଜାଇ ଦୋଇ ଆସୁଛନ୍ତି ସେହିପରି ଅନେକକୁ ଆସିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ । ମୋ ପରି ଅନେକ ଯୁବକ ବ୍ରଜକୁମାର ପରି ଆପଣାକୁ ସଜାଇ ଘୋଡାରେ ବସି ଆସିବାକୁ ଗୁହାଁନ୍ତି ଆପଣଙ୍କ ପରି ଫୁଲଗଣୀମାନଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ ନେଇ କାନନ ବହାରରେ ଯିବାକୁ ଗୁହାଁନ୍ତି । ମାନ୍ୟ:..... ନଗ୍ନକାର କୁମ୍‌କୁମ୍‌ଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଥରିଏ କଟାକ୍ଷପାତ କରି ଦୃଷ୍ଟି ଫେରାଇ ନେଲେ । ସେ କାହିଁକି କ'ଣ ବା କୁହନ୍ତା । ଆପଣା ଭୁଚ ଭାଙ୍କୁ ବଭ୍ରତ କରାଇଥିଲା ।

ବାକ ଯେଉଁମାନେ ଅଫିସ ଆସି ନଥିଲେ ତା ପରଦିନ ନଗ୍ନକାରଙ୍କୁ ଦେଖି କଏ କପରି ପଦେ ଅଧେ କହିଲେ । ହାସ୍ୟ ରସିକ ବନ୍ଧୁ ଶ୍ୟାମକାନ୍ତ କହିଲେ ଅନେକ ଧନଧର ହାପ୍‌ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ପିନ୍ଧି ଅଫିସ ଆସିବ ବୋଲ ଭରୁଥିଲ । ମାତ୍ର ସାହାସ କରୁନଥିଲ । ଏବେ ନରୁଭାଇଙ୍କୁ ଗୁରୁମାନଲ । ମୁଁ ବି କାଲଠାରୁ ଆସିବ । ନରୁଭାଇ ଥ୍ରି ଚଥ୍ଵରସ୍‌ ।

ନଗ୍ନକାର ଗୋଟାଏ ଗଡ଼ ଜିଣିଲପରି ମନେ କଲେ । ଅନେକ ଭାବଲେ ନୂଆ କଛୁ କରିବା ଗୋଟାଏ ଫେସନ୍‌ । ଷ୍ଟାଇଲରେ ଆଜ ପରିଣତ ହୋଇଗଲଣି । ନଗ୍ନକାର ଷ୍ଟାଇଲ୍‌ କରୁଛନ୍ତି । ନକରିବେ କାହିଁକି ? ବପ୍ସ ଅଛୁ । କରନ୍ତୁ ଯାହା ଭାଙ୍କୁ ପସନ୍ଦ ହେଉଛୁ । ଲୁଗାଟୁଡ଼ ହାପ୍‌ ପ୍ୟାଣ୍ଟ୍‌, ହାପ୍‌ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ଟୁଡ଼ ଆଜ କଛୁ ପରିଧାନ କରିଥାରନ୍ତି । ମାତ୍ର

Digitized by srujanika@gmail.com

କଏ କପର ବୁଝିବ ନବୀନକାରଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଅନାଟନ ମାନସିକ ବ୍ୟଥା । ଅର୍ଥା ଭିତରୁ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ପିନ୍ଧେଇ ମଜୁରୀ ମଧ୍ୟ ପରଶୋଧ କରିଯାଇ ପାରନାହିଁ ।

ତାପରେ ନବୀନକାର ଆଜି କିଛି ଅସ୍ୱାସ୍ତିକର ଅନୁଭବ କରୁନାଡାଁନ୍ତି । ସବୁ ସ୍ୱାସ୍ତିକର, ସାଧାରଣ, ଅବେଳା ଜମେ ଗଣ୍ଡ କରିଛୁ । ସେ ଡାଇପ୍ୟାଣ୍ଟ ପିନ୍ଧି ଅଫିସ ଯାଇଛନ୍ତି । ଆସିଛନ୍ତି । ସାଧାରଣ ସଭା ସମିତିକୁ ମଧ୍ୟ ଯାଇଛନ୍ତି । ସେହି ଡ୍ୟାପପ୍ୟାଣ୍ଟ ନବୀନକାରଙ୍କ ଫକେଟ ଡୋଇ ଯାଇଛୁ ।

ଅନେକ ଦିନପରେ ଥରେ ପାଗରବାକୁ ନବୀନକାରବାବୁଙ୍କୁ ଅଟକାଇ ପକାଇଲ କିଛି ଭାବରେ ନାହିଁ ଯହି ଗୋଟିଏ କଥା ପକାଇବ । ପକାଇ ନାଡାଁନ୍ତି । ବକୁର ବନ୍ଧୁଗ ମାଜଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଆପଣ । ଖସିରେ ନକହିଲେ କୋର୍ଟକୁ ଟାଣି ଶପଥ ଦେଇ ପଚାରିବେ । ମୁଁ କହିବାକୁ ବାଧ ହେବ । ଏବେ ଖସିରେ ନକହିବ କାହିଁକି ? ପରିହାସ କରି କହିଲେ ନବୀନକାରବାବୁ ।

ପାଗରବାବୁ କହିଲେ ମୁଁ ଦେଖେ ଆପଣ ବେଶ୍ ଦାମି ପୋଷାକ ପିନ୍ଧି ଫିଟ୍‌ଫାଟ୍ ହୋଇ ସେଣ୍ଟବୋଳ ହୋଇ ବୁଲନ୍ତି । ମାସ ମଝିରେ ମଝିରେ ଏହିପରି ଷ୍ଟ୍ରାକନାର ଡାଫ୍‌ପ୍ୟାଣ୍ଟ ଡାଫ୍‌ଡାଓ୍ୱାନ ଇନ୍‌ସାଟ୍‌କରି ସିଧିର ପିନ୍ଧି ପୁରୁଣା ସାଇକେଲରେ ଚଢି ବୁଲନ୍ତି । କଥା କ'ଣ ? କୌଣସି ଗୋପନୀୟ ରହସ୍ୟ ଯହି ଥାଏ କହିବାରେ ଆପତ୍ତି ଯହି ନଥାଏ ତେବେ କହନ୍ତୁ ।

ସାମାନ୍ୟ ରୁମ୍ ହୋଇସାଇ ନବୀକାର କହିଥିଲେ, ଆଜିଠୁ ମୁଁ ଅନେକ ଧନୀ ହୋଇ ଯାଇଛୁ । ମାସ ଦିନଥିଲ ଯେତେବେଳେ ମୁଁ ମାସ ତିନଶ ଟଙ୍କାର କରାଣୀ, ଦଲ ଧୋତି ଖଣ୍ଡଏ କିଣି ପିନ୍ଧି ଅଫିସ ଟିବାର ଭାବିତ ନଥିଲ । ଶସ୍ତାକନାର ଡାଫ୍‌ପ୍ୟାଣ୍ଟ ଖଣ୍ଡିଏ କରାଇଥିଲ । ମିଲଇ ମଜୁରି ଦେଇ ପାର ନଥିଲ । ଆଜି ଦଲି ଦିନରେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ସେମିତି ଭୁଲି ଯାଇନାହିଁ ସେହି କଥାକୁ ଭୁଲି ନଟିବା ନିମନ୍ତେ ମୁଁ ମଝିରେ ମଝିରେ ଡାଫ୍‌ପ୍ୟାଣ୍ଟ ପିନ୍ଧି ପଦାକୁ ବାହାରେ । ମନେ ମନେ ଭାବେ, ମୋପରି ଅନେକ ଲୋକ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅପୂର୍ବ୍ୟା ହେଉ ଅନଇଚ୍ଛା ସତ୍ତ୍ୱେ ଏହିପରି କଛି ନା କଛି ନକରିବା କାମ କରିଥାଏ । ସେମାନଙ୍କୁ ଭଲ ବୁଝିବା ଅନୁଚିତ । ଚମ୍ବକରେ ହାପ୍ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ଇଚ୍ଛାରୁ ଶୁଣାଇ ସାମାନ୍ୟ ହସିଲେ ନରସିଂହବାବୁ । ସାଗରବାବୁ ଭଲ ପାଇଥିଲେ ସେ କଥା ।

ଫାର୍ଦ୍ଦାର୍ଦ୍ଦକେଶ୍ ଶୁଣାଣି ଚାଲିଥାଏ । ପ୍ରସିକ୍ୟୁଟର ଗୋଟିଏ ହାପ୍-ପ୍ୟାଣ୍ଟ ଦେଖାଇ ସାକ୍ଷୀକୁ ପଚାରିଲେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜିନିଷ, ବେଡ୍‌ସିଟ୍ ଶାଢ଼ୀ, ହୁଇସ୍କି ସହିତ ଏହି ହାପ୍ ପ୍ୟାଣ୍ଟଟି ମଧ୍ୟ ଜବତ ହୋଇଥିଲା ।

ହଠାତ୍ ସାଗରବାବୁ ଜୁଡ଼ିସିଆଲ୍ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ସମ୍ମୁଖରେ ତାଙ୍କର ଭସାବାଦଲ ପର ଅନେକ ସ୍ମୃତି ଝଲସି ଉଠିଲା । ସତେ ଯେପରି ସେକ୍ରେଟାରିଏଟ୍ ସମ୍ମୁଖରେ ହସଖୁସିର ନଶିଷ ନରସିଂହବାବୁ ଠିଆ ହୋଇ ତାଙ୍କୁ କହୁଛନ୍ତି ଏହି ହାପ୍ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ମୋ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନର ସାକ୍ଷୀ ଆଜ ମୁଁ ଅନେକ ଧନୀ ହୋଇ ଯାଇଛି । ମାତ୍ର ମୁଁ ଅନ୍ତତଃ ସେହି ଦିନ ଗୁଡ଼ିକୁ ଭୁଲ ଯିବାକୁ ଚାହେଁନା ସେହି ଦୁଃଖର ଦିନଗୁଡ଼ିକ ମୋପାଇଁ ବହୁମୂଲ୍ୟବାନ୍ । ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ପଚାରିଲେ, କେଶ୍‌ର ଅଭିଯୋଗକାରୀ କିଏ ? ନରସିଂହ ମହାନ୍ତି ? ଉତ୍ତର କଲେ ପ୍ରସ୍ୟୁକ୍ୟୁଟର—ହଁ ସାର୍ । ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଆଜ୍ଞାରେ ସମ୍ମୁଖ ଟେବୁଲ୍ ଉପରକୁ ଦୃଷ୍ଟି ନକ୍ଷେପ କଲେ । ଟେବୁଲ ହୋଇ ଜବତ ହୋଇଥିବା ତିନି ଗୁରୁଟି ଦାମି ସିଲକ୍ ଶାଢ଼ୀ ଦୁଇଟି ବେଡ୍‌ସିଟ୍ ତିନି ଗୁରୁଟି ହାଓ୍ୱାନ ସାଙ୍ଗ ଭିତରେ ସ୍ୱଳ୍ପ ଦାମ୍‌ର ହାପ୍ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ଖଣ୍ଡି ଅତି ଅବହେଳିତ ଅବସ୍ଥା ରେ ପଡ଼ିଥିଲା । ସେ କଛି କହିବାକୁ ଗଲାହିଁ କହି ପାରୁ ନଥିଲେ । କେବଳ ସାକ୍ଷୀଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଲିପବଦ୍ଧ କରି ଚାଲିଥିଲେ । କୋର୍ଟ କକ୍ଷରେ ଗୋଟିଏ ପରିଚିତ ସ୍ୱର ପ୍ରତିଧ୍ୱନିତ ହେଉ ଥିବାର ସେ କେବଳ ଶୁଣି ପାରୁଥିଲେ । ସେ ସ୍ୱରଟି ହେଲା — ଏ ହାପ୍ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ମୋ ଦୁଃଖ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନର ସାକ୍ଷୀ । ଆଜି ମୁଁ ଅନେକ ଧନୀ ହୋଇ ପାରିଛି, ମାତ୍ର ମୁଁ ମୋର ସେହି ଦିନଗୁଡ଼ିକୁ ଭୁଲ ଯିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଗୋଲନେପ୍ୱାର୍

ଶ୍ରୀ ବସନ୍ତ କୁମାର ସାମଲ

ଅଦ୍ଭୁତ ନଗର ।

ରଜ ଅନ୍ତଃପୁର

ବାତାପ୍ୟନ ଫାଙ୍କରେ ଶୂନ୍ୟ ଆକାଶକୁ ଘୃଣ୍ଣି ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ଢେଳିଲେ ଗୋଲନେପ୍ୱାର । ନାଡ଼କୁ ଫେରି ଆସୁଥିଲେ ପକ୍ଷୀ ଦଳ ରକ୍ତାଭ ଡେଣା ପିଟି ଚଞ୍ଚଳ ଛନ୍ଦରେ । ଅସ୍ତ ସୂର୍ଯ୍ୟର ରକ୍ତରଙ୍ଗ ସବୁଜ ଅରଣ୍ୟର ନୀଳାଭ ଅଞ୍ଚଳରେ ।

ଉଦାସ ଗୋଧୂଳି ସଞ୍ଜରେ ପାଉଥିଲା ବେଗମଙ୍କ ଶୂନ୍ୟ ପ୍ରାଣରେ । ନପ୍ୱନ ପ୍ରାନ୍ତରେ ଲୋଡକର ଝରଣା ପିଟି ପଡୁଥିଲା । ବାସ୍ତବକ ହୃଦପ୍ୱର ଏଇ ଅବ୍ୟକ୍ତ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ବେଗମ ଅଡଷ୍ଟ ଡୋଇ ଉଠୁଥିଲେ ।

କେଶମୁକ୍ତ । ଦୀର୍ଘତାର ଗଳ ନେଇ ଲେଟି ପଡିଛୁ ଜଘନ ଉପରକୁ ।

ଦୀର୍ଘ ନେତ୍ରରେ କଜ୍ଜଳରେଖା ।

ଯମୁନାର ନୀଳ ନୀର ବେଣୀଭଳ ଖସି ପଡ଼ଛ କଣ୍ଠି ଦେଶ ଓ ଚକୁର ଦେଇ, ରେଖାଙ୍କିତ ଯୋଥି ପ୍ରତିମାପର ମାପଚପ ଅଙ୍ଗ ସୌଷ୍ଠବ ! କ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ! ଅସାମାନ୍ୟ । ଅତୁଳନୀୟ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଅଧିକାରିଣୀ ବେଗମ ଗୋଲନେପ୍ୱାର ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅଥଚ ବସନ୍ତର ପଳାଶବନ ପରି ଅଧର ଉଷୁ । ଅଧର ଖୋଜୁଚ ଅଧର, ନେତ୍ର ଖୋଜୁଚ ନେତ୍ର, ବାହୁ ଖୋଜୁଚ ବାହୁ, ବୁକୁ ଖୋଜୁଚ ବୁକୁ । ଅଥଚ ଅଲଭ୍ୟ ବେଦନାରେ ଯନ୍ତ୍ରଣା-ଜର୍ଜର ବେଗମ ଗୋଲନେଯ୍ୟାର ଥରି ଉଠୁଥିଲେ ।

ଅଦ୍ୱିତୀୟ ନଗର ସ୍ୱଜପ୍ରାସାଦର ଅନ୍ତଃପୁରରେ ସେ ସେମିତି ବନ୍ଦିନୀ । ସାରତର ଏକଚ୍ଛତ୍ରାଧିପତି ମୋଗଲ ସମ୍ରାଟ ଔରଙ୍ଗଜେବଙ୍କ ହସ୍ତର କ୍ରୀଡ଼ନକ ପିଞ୍ଜରାବଦ୍ଧ ପକ୍ଷୀ । ଯୁଦ୍ଧରତ ସମ୍ରାଟ ଭୁଲି ଯାଇଛନ୍ତି ପ୍ରାଣସମା ପତ୍ନୀ ରୂପସୀ ଗୋଲ ନେଯ୍ୟାରଙ୍କର ପ୍ରେମ ନିବେଦନ । ନାସ୍ତି ରୂପସୀ । ସେ ସ୍ୱପ୍ନେ ମିଳନ ।

ସ୍ୱଜଅନ୍ତଃପୁରର ସୁସଜ୍ଜିତ ସୁଷମାମଣ୍ଡିତ ବିଳାସ-ବିଳେଳତା ସମ୍ରାଟ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ଦୋଇ ଉଠୁଚ ଶୂନ୍ୟ ବ୍ୟର୍ଥ । ବ୍ୟର୍ଥ ଦୋଇ ଉଠୁଛି ଯୌବନ । ମାନସ ପଟରେ ଅଜସ୍ର କାମନାର ଉତ୍ତାଳ ତରଙ୍ଗ ପିଟି ଦୋଇ ଯାଉଛି ।

ସେଇ ଅନୁଶୋଚନା, ଅନୁତାପ, ବ୍ୟର୍ଥତା, କାଳକ୍ରମେ କ୍ରୋଧାଗ୍ନିରେ ପରିଣତ ଦୋଇ ଉଠିଛି । ସୁଗଠିତ ତନୁରେ ବେପଥୁ । ଅଜସ୍ର ପ୍ରତୀକ୍ଷା ପରେ ବଦ୍ରୋନ୍ମୁଖୀ ପ୍ରେମିକା ବେଗମ ଗୋଲନେଯ୍ୟାର ନେଇଛନ୍ତି ସର୍ତ୍ତୀବର ଆଶ୍ରୟ । ଆଜ ପ୍ରେଷକଷାର୍ପିତ ନେତ୍ରର କଟାକ୍ଷରୁ ସୃଷ୍ଟି ଦୋଇ ଯୁଲୁଛି ବଡ଼ବାନଳ । ସମଚ୍ଚ ସାରତ ବର୍ଷକୁ ଜାଳପୋଡ଼ ଦେବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ ।

କଏ ବା ବଶ୍ୱାସ କରିବ ସାମ୍ରାଜ୍ଞୀ ଗୋଲନେଯ୍ୟାରଙ୍କ ଆତ୍ମ-ଅସନ୍ତୋଷର କାରଣ । ସମ୍ରାଟ ବାରମ୍ବାର ଯୁଦ୍ଧର ଘନଘଟା ଭିତରେ ଭୁଲି ଯାଇଛନ୍ତି ରୂପସୀପତ୍ନୀ ଗୋଲନେଯ୍ୟାରଙ୍କୁ । ନାସ୍ତିର କଟାକ୍ଷପାତରେ ସମଗ୍ର ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଧ୍ୱଂସ ଦୋଇ ଯାଇପାରେ । ଏଦ୍ଦାର ଭ୍ରିର ଭ୍ରିର ପ୍ରମାଣ ରହିଛି ଇତିହାସରେ ।

ବାତାଯନର ଲୌହରେଲଂକୁ ଧରି ଗୋଲନେଯ୍ୟାର ନଯନରୁ ଲୋତକ ଗଡ଼ାଉଥିଲେ । ସେ ଲୋତକ ଭିତରେ ଲାସି ଉଠୁଥିଲ ତାଜମହଲ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସେଇ ବଶ୍ୱସ୍ପିଷ୍ଟ ଚାଦର ଆକାଶରେ ପ୍ରେମିକର ଶାସ୍ୱତ ହୃଦସ୍ପନ୍ଦର ତାରକା ଝଲମଲ କରି ଉଠୁଥିଲା । ଧନ୍ୟ ସାହାଜାହାନ, ଧନ୍ୟ ମମତାଜ । ତୁମକୁ ବନ୍ଦୀ କରି ଯେଉଁ ପୂତ ହୃତ୍ୟାକର ଆନନ୍ଦଲାଭ କରିଥିଲ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ନଶାରେ ସେ କେବେ ବୁଝିବ ନାଶ୍ୱର ହୃଦସ୍ପନ୍ଦ ? ନାଶ୍ୱର ବେଦନା ।

ଆଃ ସମ୍ରାଟ ! ସମ୍ରାଟର ରକ୍ତମ ଓଠରେ ଭର ଦେଇପାରେ ଉତ୍ସୁକତା, ଦୃଃ ଦୃଃ—ଧାଗଲମାପର ହସି ଉଠିଲେ ବେଗମ । ସେଇ ଶୂନ୍ୟହସର ପ୍ରଚ୍ଛଧ୍ୱନୀ ମୂଲ୍ୟବାନ ଶସ୍ପନକକ୍ଷର ଗୁରୁ କାନ୍ଥରେ ବାଜି ଅସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଉଠିଲା ।

ଶଯ୍ୟାରେ ଅଳସ ତନୁକୁ ଲେଟାଇ ଦେଲେ, କନ୍ତୁ ଆକସ୍ପିକ ଭାବରେ ପ୍ରବେଶ କଲେ ମୋଗଲ ସମ୍ରାଟ ଆଓରଙ୍ଗଜେବ । ଗୁରୁଆଡ଼େ ବକ୍ଷସ୍ତ ଭାବେ ଲେଟିଥିବା ସମ୍ରାଜ୍ଞୀ ପାଶ ଦେଖି ଦୃଣାରେ ଥର ଉଠିଲେ ସେ । ଏ କ'ଣ, ଗୋଲନେସ୍ୱାର ?

ଗୋଲନେସ୍ୱାର ସମ୍ରାଟଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଥରେ ଗୁହିଁଲେ, ତା'ପରେ ଉତ୍ତତ କଣ୍ଠରେ କହିଉଠିଲେ—ମନେରଖ ସମ୍ରାଟ ! ଏ ଯୌବନ ମୋତେ ଉତ୍ତତ୍ତା ଆଜ୍ଞ ସୃଗ୍ଧକ୍ତା କରିଛୁ । ଯୌବନକୁ ଉପଭୋଗ କରିବାର ମସ୍ତବଡ଼ କାମନା ନେଇ ମୁଁ ଆସିଥିଲ ସମ୍ରାଟ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୂହୂର୍ତ୍ତ ମୋର ଜଳୁଡ଼ ଯାଇଛୁ— ଏଇ ଜଳୁଡ଼ା ବସନ୍ତର ସମ୍ମୋହନ ତୁମ ଭିତରେ ମୂହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ ଶୀତ୍କରଣ ସୃଷ୍ଟି କଲନାହିଁ । ମୁଁ ଏହାର ପ୍ରତ୍ତଶୋଧ ନେବ ସମ୍ରାଟ । ତୁମକୁ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଦେଖାଇପାରେ ମୃତ୍ୟୁର ତାଣ୍ତବ ନୃତ୍ୟ । ସମର ବଶ୍ୱସ୍ତିକା । ତୁମର ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ପତନର ଅନତ୍ତାର୍ଯ୍ୟ ଦୃଶ୍ୟ ।

ସମ୍ରାଟ ଆଉରଙ୍ଗଜେବ ହସି ଉଠିଲେ···ଗୋଲନେସ୍ୱାର ତୁମର ପ୍ରେମିକ ଗୁଠୋର ଦୁର୍ଗାଦାସ ବର୍ତ୍ତମାନ ବନ୍ଦୀ । ତାର ବୀରତ୍ତ ବଳବୀର୍ଯ୍ୟ ଶୌର୍ଯ୍ୟ ଅଜ ନଷ୍ତ୍ରୁ ହୋଇ ଯାଇଛୁ । ତୁମେ କଣ ଜାଣନ ତୁମକୁହିଁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ମୋର ଏ ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟ ଅଭିଯାନ । ଗୋଲନେସ୍ୱାର ପ୍ରଗଲ୍ଭ କଣ୍ଠରେକହିଲେ—ଦୁର୍ଗା ଦାସ ବନ୍ଦୀ ! ବନ୍ଦୁତ୍ୱ ହେବାର କାରଣ ନାହିଁ ଗୋଲନେସ୍ୱାର ସେଥିପାଇଁ କାବଲେଶ ଖାଁ ପୁରସ୍କୃତ ହୋଇଛୁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

'ଏଡା କଣ ସତ୍ୟ ନାହିଁ।ପନା'

"ଦନଗ୍ଭ ପର ସତ୍ୟ"

ଗୋଲନେପ୍ୱାର ଶୂନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଗୃହିଁରହ୍ଵଲେ—ଆଖି ଆଗରେ ଭାସି ଉଠିଲ ଅଶ୍ଵାତ୍ତର ଏକ ସୁରଣୀପ୍ଵ ଘଟୀ । ପେଉଁଦନ ସ୍ୱହସ୍ତରେ ଶୃଙ୍ଖଳ ମୁକ୍ତ କଣ ପ୍ରଦଶ୍ଵ ଭ୍ଵରେ ଅଶ୍ଵ ପୃଷ୍ଠରେ ଦୀର୍ଘ ପଥ ଅତ୍ତନ୍ମ କଗ୍ଵଇ ଠିଆ କଗ୍ଵଇଥିଲେ ସୁପୁରୁଷ ଦୁର୍ଗାଦାସ ଦଲ୍ଲୀ ରାଜପ୍ରସାଦ ପାଖରେ । ସେହ୍ଵଦନ ସାଲ ଦୁର୍ଗାଦାସର ସୁବ୍ଵଳ-ବପୁ, ପ୍ରଶସ୍ତ କପାଳ, ପିତ୍ତଦାପ୍ତ ଯୁକ୍ତ ଅଧରପ୍ରାନ୍ତ । ଆଃ ପୌରୁଷର ଦମ୍ଭ ଅହଂକାର ନେଇ ମତେ ଥରେ ସ୍ପର୍ଶ କରପାରଲ ନାହିଁ—ଗୁରୁ କାପୁରୁଷ । ମୋର ଅସାଧାରଣ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ପଗ୍ଵଜତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲ ତାର ଉତ୍ପଙ୍କର ଧୈର୍ଯ୍ୟ ପାଖରେ ।

ଗୋଲନେପ୍ୱାର !

ନାହିଁ।ପନା

ତୁମେ ନାଶ୍ଵ ହୋଇ ସୁଗ୍ପାଃରେ ଦେଖୁଚ ଯୌବନର ପ୍ରତ୍ତବମ୍ଭ । ତୁମେ ଧର୍ମଭ୍ରଷ୍ଟା ।

କ୍ରୋଧ ତ୍ୟାଗ କରନ୍ତୁ ସମ୍ରାଟ । ଥରେ ଗୃହିଁ ମତେ । ମୋର ଅପାମାନ୍ୟ ଜ୍ୱଳନ୍ତା ରୂପରେ ପତଙ୍ଗଭଳ ଝାସ ଦେଇ ନାଦାନ୍ତୁ ଦୁର୍ଗ ଦାମ, ଆଜ୍ ତୁମେ । ନାଶ୍ଵର ଯୌବନ ଗଟ ଖଟ ହୋଇ ଯାଇଛୁ । କଣ ଦରକାର ଏ ଅସାମାନ୍ୟ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର, କଣ ଦରକାର ଆଜାନୁଲମ୍ବିତ ଘନକେଶଗୁଚ୍ଛର, କଣ ଦରକାର ସୁଦୀର୍ଘ ନେତ୍ର ଆଜ୍ ଚନ୍ଦ୍ରସମ ସୁଷମ ମୁଖମଣ୍ଡଳର; କଣ ବା ଲେଡ଼ା ସ୍ପର୍ଶାଭ ବାହୁଯୁଗଳ ଆଜ୍ ଅଧରପ୍ରାନ୍ତରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଡାପ୍ୟରେଂଜାର । ଆପଣମାନେ ପୁରୁଷ ହୋଇ କଣ ଗୃହିଁ।ନ୍ତୁ—ନାଶ୍ଵ ନା ଧର୍ମ ।

ସମ୍ରାଟ ଆଉରଙ୍ଗଜେବ ନରୁତ୍ତର । ବଶ୍ରାମ ନେବାକୁ ଉପଦେଶ ଦେଇ ସେ ଚାଲଗଲେ । ତାଙ୍କର ପ୍ରସ୍ଥାନ ପଥକୁ ଗୃହିଁ ହସି ଉଠିଲେ ଗୋଲନେପ୍ୱାର । ପ୍ରତ୍ତହ୍ଵଂସା, ପ୍ରତ୍ତଶୋଧର କାମନାରେ ସେ ହୋଇ ଉଠିଲେ ପାଗଳିନୀ । ତାଙ୍କର ରକ୍ତରେ ଅପୂବ୍ଵ ରୋମାଞ୍ଚ—ମସ୍ତକରେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଚନ୍ଦାର ଅନନ୍ତ ଝଞ୍ଜ । ସେ ଫେର ଆସିଲେ ସୁକୋମଳ ଦୁଗ୍ଧ ଫେନନିଭ ଶଯ୍ୟାଧାରକୁ । ଆଃ ! କ ନିଷ୍ଠୁର, କ ହୃଦୟହୀନ ଧାଷ୍ଟାଣ ଓରଙ୍ଗଜେବ୍ର ଆଜ୍ଞରଙ୍ଗଜେବ । ଦିଲ୍ଲୀର ବାଦଶାହା, ଲକ୍ଷାଧିକ ସେନାର ସେନାନାୟକ । ଯିଏ କ୍ଷମତାର ପ୍ରଲେଭନରେ ନଜର ରକ୍ତର ସମ୍ପର୍କିତ ଭାଇମାନଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରପାରେ—ସେ କଣ ବୁଝିବ ନାସ୍ତର ହୃଦୟ, ଯାହାର ରଗରଞ୍ଜତ ନେଶ ଆଜ ରକ୍ତ ରଞ୍ଜତ ଭରବାସ୍ତ ପ୍ରଭୃତମୋହ, ଯିଏ ସୃଷ୍ଟି କରପାରେ ରକ୍ତ ରଜ୍ୟରେ ରକ୍ତର କରାଳ ସମୁଦ୍ର । ସେହ ଧର୍ମାନ୍ଧ ମୋଗଲ ସମ୍ରାଟର ଦମ୍ଭ ଅହଂକାରକୁ ମୁଁ ଧୂଳିସାତ୍ କରବାକୁ ଗୁଡ଼େଁ । ବଶ୍ରାମ ! ବଶ୍ରାମ କାହିଁ ? ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ-ଖଚିତ ରଜମୁକୁଟ ଓହ୍ଲାଇ "ରଜପୁତ ବୀର ଦୁର୍ଗାଦାସ ମଥାରେ ପିନ୍ଧାଇ ନ ଦେଇଛୁ ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋର ଶାନ୍ତ ନାହିଁ, ବଶ୍ରାମନାହିଁ, ଆଜ୍ଞ ପୂରଣ ହୋଇନ ମୋର ଲକ୍ଷ୍ୟ । ଦୁର୍ଗାଦାସ । ତୁମେ ଜାଣନା ଗୋଲନେପ୍ୱାରକୁ—ଥରେ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନା । ତଥାପି ମୁଁ ତୁମକୁ ଭଲ ପାଏ । ତୁମକୁ ଦିଲ୍ଲୀ ସିଂହାସନରେ ସମ୍ରାଟପଦରେ ଅଭିଷିକ୍ତ କରାଇ ମୁଁ ଦେବାକୁ ଗୁଡ଼େଁ ତୁମର ସାମ୍ରାଜ୍ଞୀ । ସିଦେଦ୍ଧା ଧର୍ମାନ୍ଧ ରଜ୍ୟଲେଖ୍ଚ ବାଦଶାହା—ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହ ।

ଗଭୀର ଅନ୍ଧକାର । ଅବସାଦର ଅନ୍ଧକାର ।

ଜଜ୍ଜଳ ଆଲୋକରେ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ହସି ଉଠିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନଦ୍ୟପାପ୍ୱିନା ଗୋଲନେପ୍ୱାର ଶୋଇଗଲେ; ଅଥଚ ଶୋଇପାରଲେ ନାହିଁ । ଉତ୍ତେଜନାରେ ଉଠି ସେ ଗଭୀର ନସ୍ତବ୍ଧ ରାତ୍ରୀରେ ଛଦ୍ମବେଶରେ ଆଗେଇ ଗଲେ ।

ଅଦୂର ବେଢସକୁଞ୍ଜରୁ ଶୁଭ୍ୱଥିଲ ହ୍ୱଂସ୍ର ପଶୁର ଗର୍ଜନ—ଶିବର ସମୀପସ୍ଥ ବଂଶକୁଞ୍ଜରୁ ଶୁଭ୍ୱଥିଲ ନଶାଚର ପେଚକ ଗୁରୁଗମ୍ଭୀର ଅଶୁଭସ୍ୱର ।

ବଶାଳ କାତ୍ୱକ୍ଷର ଛତ୍ର ବାତାପ୍ୟନ ଉତ୍ତର ଦେଇ ଦୃଷ୍ଟି ନକ୍ଷେପ କଲେ ସୁଦଶ୍ଚ ଗୋଲନେପ୍ୱାର । ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରେତଚ୍ଛାପରି ଦେଖା ଗଲେ ଦୁର୍ଗାଦାସ । କପାଟ ଦପ୍ଦ ଜନ୍ଦ୍ରୁକ୍ତ କରି ଗୋଲନେପ୍ୱାର ସତୋଷ ସେନାନାୟକ ଦୁର୍ଗାଦାସ ନକଟକୁ ଗଲେ । କନ୍ତୁ ସେ ବଧମୀର କାରଗାରରେ

Digitized by srujanika@gmail.com

କେବଳ ବଶ୍ୱାସଘାତକ ଶମ୍ଭୁଜୀଙ୍କ କଥା ଘବୁଥିଲେ । ମାଡ ଡଠାତ୍ ନାସ୍ତକଣ୍ଠ ବାଣ ସେ ଜତ୍କର୍ଣ୍ଣ ଡେଲେ—

—କଏ ?

—ମୁଁ ବେଗମ ଗୋଲନଯ୍ୟାର

—ଗୋଲନଯ୍ୟାର ।

—ଚହ୍ନି ପାରୁନ ମୁଁ ମୋଗଲ ସମ୍ରାଟ ଆଉରଙ୍ଗଜେବଙ୍କ ସାମ୍ରାଜ୍ଞୀ

—ମନେ ଅଛୁ

—ତମର ସେଇ ଗୋଲନେଯ୍ୟାର ଆଜ ପ୍ରେମପ୍ରାର୍ଥନା

—ପ୍ରେମପ୍ରାର୍ଥନା

—ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଡେବାର କଣ ଅଛୁ

—ପରଦାସ ନୁଡେଁଚ ବେଗମ

—ପ୍ରାଣର ଅକୃତ୍ତମ କଥା ଦୁର୍ଗାଦାସ

—ତା ଡେଲେ ମୁକ୍ତ ମିଳବ ପ୍ରଦ୍ଦର ଉପକାର ପାଇଁ

—ନଶ୍ଚଯ୍ୟ, କନ୍ତୁ···

—କନ୍ତୁ ?

—ଆଜୀବନ ଶତ୍ରୁ ଘଟୋର ସେନାନାଯ୍ୟକକୁ ମୁକ୍ତ ନାନ୍ଦିଁ

—ଡେବେ ଶାସ୍ତି

—ସେ ଶାସ୍ତି ସମ୍ରାଟଙ୍କର ନୁଡେଁ ସାମ୍ରାଜ୍ଞୀଙ୍କର, ସାମ୍ରାଜ୍ଞୀଙ୍କର ଅଭଲାଷ ପୂରଣ କରବାକୁ ଘଡ଼ବ, ଦୁର୍ଗାଦାସ ।

—ବେଗମ ସାଡେବା ।

—ମୋଡେ ପ୍ରେମଦାନ କର ମୋର କାମାଶକ୍ତ ଶୁଷ୍କପ୍ରାଣରେ ରସର ଫଲରୁ ଛୁଟାଇଦଅ । ଡଳ ଡଳ କର ମୋର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ପାନ କର ଦୁର୍ଗାଦାସ । ନାସ୍ତ ହୃଦଯ୍ୟର ବେଦନା ବୁଝିବ ନଶ୍ଚଯ୍ୟ !

—ବେଗମ ସାଡେବା ।

—ତୁମେ ଘୃଣା ସାଜ୍ଜଚ ଉଯ୍ୟରେ ଦୁର୍ଗାଦାସ । ମୋର ପ୍ରେମପ୍ରାର୍ଥନାକୁ ବାର ଡୋଇ ଖାରୁ ଉଳ ପାଦରେ ଦଳ ଦେଇ ପାରୁଚ ? ମୁଁ

Digitized by srujanika@gmail.com

ବଙ୍ଗାଳ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ସାମ୍ରାଜ୍ଞୀ ହୋଇ ସାମାନ୍ୟ ଜଣେ ସେନାପତ୍ତ ପାଖରେ ପ୍ରେମ ଭିକ୍ଷା କର ପତ୍ରଜତା ହେଲେ···

—ନା, ନା—ଗୋଲନେପ୍ୟାର । ମୃତ୍ୟୁକୁ କେବେ ଭପ୍ତ କରେନା ଦୁର୍ଗାଦାସ ।

—ଦୁର୍ଗାଦାସ, ତୁମେ କଣ ଗ୍ରହଁନା, ଦିଲ୍ଲୀ ଫିଦାସନ । ତୁମେ କଣ ଗ୍ରହଁନା—ଅପ୍ସରୀ ରୂପସୀ ଗୋଲନେପ୍ୟାରକୁ ?

—ମୁଁ ସମ୍ରାଟ ହେବାକୁ ଗ୍ରହେନା—ଗ୍ରହେନା ତୁମକୁ ଗୋଲ-ନେପ୍ୟାର । ରାଜପୁତ ଜାତ ନାଶକୁ ସମ୍ମାନ ଦେଇ ଶିଖିନ୍ତୁ···

—କଣ ହେବ ପ୍ୟାର ପରଣତ ଦୁର୍ଗାଦାସ, କୁହ ପ୍ରେମ ଗ୍ରହଁନା ମୃତ୍ୟୁ

—ଜାଣେ ମୃତ୍ୟୁ ମୋର ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ।

—କାମନକସ ।

—ମୋତେ ଡାକଲେ କେଗମ ସାହେବା ।

—ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମୋଗଲ ଶତ୍ରୁ ଦୁର୍ଗାଦାସକୁ ହତ୍ୟାକର ।

—ନା, ମୁଁ ପାରିବ ନାହିଁ ।

—ତମେ ପାରିବନ ? ମୋଗଲ ସାମ୍ରାଜ୍ଞୀର ଆଦେଶ ପାଳିବ ନାହିଁ ?

—କ୍ଷମା କରିବେ ସାମ୍ରାଜ୍ଞୀ !

ଗୋଲନେପ୍ୟାର ଅଧର ଗ୍ରପିଲେ ହୋଧରେ । ହୁଏତ କଣ କରିବେ ସେ । ଠିକ୍ ଏହି ସମୟରେ ପଦଶବ୍ଦ ଶୁଭିଲା—ସେ ଫେରି ଗ୍ରହିଁଲେ କଏ ?

—ମୁଁ ସମ୍ରାଟଙ୍କର ବଶ୍ୱସ୍ତ ସେନାପତ୍ତ ଦିଲ୍ଲୀର ଖାଁ ।

—ଦିଲ୍ଲୀର ଖାଁ ।

—ତମକ ପଡ଼ନ୍ତୁ ନାହିଁ କେଗମ ସାହେବା ମୁଁ ସବୁ ଶୁଣିଛୁ

—ତଥାପି ତୁମକୁ ନର୍ଦ୍ଦେଶ, ସାମ୍ରାଜ୍ଞୀଙ୍କର ଆଦେଶ ଦୁର୍ଗାଦାସକୁ ହତ୍ୟାକର ।

—ତୁମେ ଏ ଆଦେଶ ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ ସାମ୍ରାଜ୍ଞୀ ।

—ଆଦେଶ ମାନିବ ନାହିଁ

—ନାଁ

—ଦିଲ୍ଲୀର ଖାଁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

—ଜଣେ ମଦ୍ୟପାପୁଣି, ବଣ୍ଟାସଘାଣ୍ଡଣୀ, ଭ୍ରଷ୍ଟାଚରଣୀ ରାଜ-ଦ୍ରୋହିଣୀର ଆଦେଶ ମାନିବାକୁ ମୋଗଲ ସେନାପତି ଦଲ୍ଲୀର ଖାଁ ବାଧ୍ୟ ନୁହେଁ ବେଗମ ସାହେବା ।

—ଦଲ୍ଲୀର ଖାଁ ?

—କଏ ଅଛ ?

—କେହ୍ନାଡାଣ୍ଡୁ ବେଗମ ।

—ତା ହେଲେ, ଅସଦାଚା ଗୋଲନେଯାର ବରଲତ ହୋଇ ଉଠିଲେ ବାରମ୍ବାର ଅଧରଦଂଶନ କଣ ଅସ୍ତ୍ର ଖଣ୍ଡିଏ ଖୋଜିଲେ—ମାନ ନ ଧାଇ କହି ଉଠିଲେ, ମାନିବ ନାହିଁ ଦଲ୍ଲୀର ଖାଁ ?

—ଅନ୍ୟାସ୍ୟ ଆଦେଶ ପାଳିବାକୁ ମୁଁ ବାଧ୍ୟ ନୁହେଁ ।

ବେଗମ ସାହେବା ଜାଲକଷରୁ ନସ୍ତ୍ରାଣ ଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲେ ମାନ ଦୁର୍ଗାଦାସକୁ ବନ୍ଦୀମୁକ୍ତ କରିବାକୁ ପ୍ରବଳ ଇଚ୍ଛା ନେଇ ଫେରିଲେ— ତା ନହେଲେ ସମସ୍ତ ରତ୍ନସ୍ୟ ଜଡ଼ାଙ୍କିତ ହୋଇଯିବ । ମାନ ଏ କ'ଣ ? ଦଲ୍ଲୀର ଖାଁ ଦୁର୍ଗାଦାସଙ୍କ ନକଟକୁ ଯାଇ ମଥା ଅବନତ କଲେ ।

ଦ୍ୱାରକୁଳ ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଘଟୋର ସେନାପତି ଦୁର୍ଗାଦାସ । ଭୁମର ଦ୍ୱାରସ୍ଥର ପରିଚୟ ପାଇଥିଲୁ । ଏବେ ରାଜପୁତ ଜାତିର ଚରିତ୍ର ସମ୍ପର୍କରେ ଆଉ ଅଳ୍ପ ନୁହେଁ । ବେଗମ ସାହେବାଙ୍କର ଏଇ ପାପପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରସ୍ତାବରୁ ମୋତେ ଆହତ କରିଛୁ । ମୁଁ ମୁସଲମାନ ସେନାପତି, ଶତ୍ରୁ । କନ୍ତୁ ଭୁମର ସେଇ ଚରିତ୍ରବତ୍ତାରେ ମୁଁ ଅଭିଭୂତ । ଆଜଠାରୁ ଭୁମେ ମୁକ୍ତ । ଘଟୋରଦ୍ୱାର ଦୁର୍ଗାଦାସ ! ଆସ, ଆଜି ଭୁମେ ମୁକ୍ତ । ଆଜି ସନ୍ଧିରେ ଭୁମେ ମୋର ସଙ୍କୁଚିତ ଦୋଷକରେ ନସ୍ତପଦରେ ରାଜ୍ୟକୁ ଫେରିଯାଅ । ଆମର ଶତ୍ରୁ କନ୍ତୁ ମରହଟ୍ଟା ବୀର ଶମ୍ଭୁଜୀ, ଆସ ଦୁର୍ଗା ଦାସ, ଭୁମର ମସ୍ତକ୍ତ ନକଟରେ ମୁଁ ସନ୍ତୁସ୍ତ ହବାର ସଲ୍ଲମ କରୁଛି । ଆସ ବଳସ୍ୱ ନସ୍ତ୍ରପ୍ରୋଜନ । ଗୋଲନେଯାର ବରଲତା ହୋଇ ଚକ୍କାର କଲେ ଦଲ୍ଲୀର ଖାଁ । କନ୍ତୁ ଅଶ୍ୱ ଖୁରର ଶବ୍ଦ ଧୀରେ ଧୀରେ ନଶବ୍ଦ ଅନ୍ଧକାରରେ ମିଳେଇ ଯାଉଥିଲା । ସନ୍ଧୀର ଅନ୍ଧକାର ଭେଦକରି ଦୃଷ୍ଟି ଆଉ ଲମ୍ବି ଯାଉନଥିଲା ଦୂରକୁ । ଆଖି ଜ୍ଲାନାର ଲୁହରେ ଅଂଧ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଛାଇ

ସଚ୍ଚ୍ୟନାରାୟଣ ପଣ୍ଡା

ଅପରାହ୍ଣ ମଳୟବାକୁ ଆରମ୍ଭ ଅନେକ ସମୟ ବାକି ଥିଲେ ବି ପୂର୍ଯ୍ୟକରଣରେ କେମିତି ଏକ ନସ୍ତ୍ରେଜ କ୍ଲୀବତା ସ୍ପଷ୍ଟ ଅନୁଭବ କରି ହେଉଥିଲା । ଖାଲି ଦେହରେତ ଦୂରର କଥା, ଲୁଙ୍ଗି ପଞ୍ଜାବୀ ପିନ୍ଧି ଖରାରେ ଚୌକି ପକାଇ ବସିଲେ ମଧ୍ୟ ଅରମ ଲାଗୁନଥିଲା । କେଉଁଠି ବୋଧହୁଏ ବର୍ଷା ହୋଇ ଯାଇଛି । ବର୍ଷା ତ ଠିକ୍ ନୁହେଁ, କୌଣସି ଗୋଟିଏ ନାମଘୋନ ଶବ୍ଦ-ପ୍ରବାହ ଗତିପଥ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ଏ ଅଞ୍ଚଳ ଦେଇ ମାଡ଼ ଆସିଛି । ନହେଲେ ପବନ ଏତେ କଣ କଣିଆ ହୁଅନ୍ତା କାହିଁକି ? ମୋର ତ ଅବସ୍ଥା ଏଇଆ···ପ୍ରୌଢ଼ା ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାଇଁ ଏ ବାସୁଆ ଶୀତଟା ସତେ କେତେ ହାଡ଼ ଫଟା ହୋଇ ନଥିବ ।

ଦେହ ହାତ କେମିତି ଗାଜିଶିଆ ହଣ୍ଡୁଛି । ଗୋଡ ତଳପା ଫାଟିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲଣି । ତଳ ଓଠରୁ ଆଜି ସକାଳେ ରକ୍ତ ଝରୁଥିଲା । ଅଇନାରେ ମୁହଁ ଦେଖିଲବେଳେ ମୋଲ ମନେପଡ଼ିଲ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ସେକେଣ୍ଡ ଇୟରରେ ପଢୁଥିବା 'ପ୍ରଜଳ' କଥା, ଯାହାର ଦୁଇ କଳ ପାଟି ସବୁବେଳେ ଫାଟୁଥିଲା ଆଉ ନଫାଟିବା ପାଇଁ ସେ କଣ ଗୋଟାଏ ଧଳା ମଲମ ଲଗାଉଥିଲା । ଆଜି ସେ ଏଠି ଥାଆନ୍ତା କି, ତାଠୁଁ ମଲମ ଟିକେ ନେଇ ଓଠରେ ଲଗାନ୍ତି । ସିଏ ମାଗରେ ଥିଲେ ଆଜି ଏଇ ଅପରାହ୍ଣରେ ବି କଚ୍ଛଟା

Digitized by srujanika@gmail.com

ଜମି ଯାଆନ୍ତା । ଗୁଡ଼, ଚା' କଥା ଦୂରେ ଆଜ ଏବେ ପଇସାକର ଲଭ ନାହିଁ । ସେ ଡ୍ରଏଡ ଚା ଅଫିସ ଫେରନ୍ତା ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଲ'ନରେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବ କମ୍ବା ପୁଅ ଝିଅଙ୍କୁ ଖୁଆଇ ପିଆଇ ସାମନା ସଡ଼କରେ ଝଡ଼ଲ ମାରୁଥିବ, ଅଥବା ନଜ ସଙ୍ଗୀତର ଡେଙ୍ଗୁସ୍ଟାକୁ ବେକରେ ପକାଇ ଅଙ୍ଗୀତର ସ୍ୱପ୍ନ ପଙ୍ଗପାଳ ଗୁଡ଼ାକୁ ଡ଼ୁରୁଡ଼ ଦେବା ପାଇଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଡ଼ଂ ଡ଼ଂ ବାଡ଼ଉ ଥିବ । ଆଜ ନଉଚା ?

ଓଃ ପୁଣି ଚରମ୍ଭେ ଶୀତ ଦେହରେ ଲେସି ଦୋଇ ଗଲ୍ଲ । ବାହାରୁ । ସେମିତି । ଗ୍ରସ୍ତାସ୍ତାଃ ଶୁନ୍‌ଶାନ୍ । ଲୋକବାକ ଗାଡ଼ଘୋଡ଼ା କାହାର ସୋ ଶବଦ ନାହିଁ । ଶ୍ମଶାନ ଶୂନ୍ୟତା । ଠିକ୍ ଚା' ନୁହେଁ, ଏହାକୁ ଏକ ପ୍ରକାର ବକଳ ଚଙ୍ଗୁଡା କହିଲେ ବରଂ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ହେବ ।

ତେବେ ମୁଁ ଏବେ କରେ କ'ଣ ? ଯାଏ କୁଆଡେ ?? ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଡାକବଙ୍ଗଳାରେ ଏକା ବସି ବସି ଏଇ ନପୁଂସକ ପରିବେଶର ମୁକାବଲ୍ଲ କରିବ କେମିତି ? ଜକସ୍ମା ଭଲ ବସିଥିବ ନା, ପିଲ୍ଲଟିଏ ଭଲ ଧୂଳଘର ଖେଳ ଚା ଦେହରେ କଛୁ ଫୁଲ କଛୁ ପତ୍ର ଦେଇ ସଜାସର୍ଜି ଆରମ୍ଭ କରିଦେବ ? ପୁଣି ସେଇ ପ୍ରଶ୍ନ । ଏକା ଏକା କେମିତି ଖେଳିବ ଯେ ! ମୁଁ ସିନା ଯାବତ୍ପାପୁ ଘରକରଣା ଜନିଷ ସବୁ ଆଣିଦେବ—ଡାଲି ଗୁଣ୍ଡରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ମସଲା, ମସଲା ସଡ଼େଇ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହେଲେ ରାନ୍ଧିବ କିଏ ? ନଉଚା ଥାଆନ୍ତା କି ?

ବଡ଼ରୁପୀ ସମସ୍ୟା ବଡ଼ ଫାଜଲ । କେବେକେବେ ସେ ଆଖି ଆଗରେ ଦର୍ପଣ ଦୋଇ ଛୁଡ଼ାଦିଏ । ଘରେ ମୁହଁ ଫେରାଇ ନେଲେ ବି ଭିତରେକ କସମର ନାଲ ନେଲୀ ଧୂପ ଗୁଇ ଛବି ଆଣି ଥୋଇ ଦିଏ, ରଙ୍ଗ ବେରଙ୍ଗ ପ୍ରଜାପ୍ରତି ଗୁଡ଼ାକୁ ଜଡ଼ାଏ ଆଜ ମନ ପବି ମାନି ଯାଇଛୁ ଚାଡ଼ା ହେଲେ ଦେହମନର ଲୁରୁଛପା ଇଲାକାରେ ହାକମାନ୍ତି ସୁରୁକଣ ଦେବାକୁ ମୋଟେ ପଛାଏ ନାହିଁ । ଆଜ ଏ କାମ ପାଇଁ ଶୀତ ଚା'ର ଏକାନ୍ତ ବୋଲକର୍ତ୍ତା । ଦରକାର ପଡିଲେ ମନର କ୍ଲାନ୍ତକୁ ଧୋଇ ପୋଛୁ ସଫା

Digitized by srujanika@gmail.com

କଣଦଏ ଏଙ୍କ କଛୁଝ। ଜତ୍ତେଜନା,କଛୁଝ। ଜନ୍ମାଦନା ସତ୍ତ୍ୱର କର ଦନ୍ତୁଡ଼ା ଗୋବଡ଼ା ଦେହରେ ବ ଅମୃତ ବର୍ତ୍ତୀଳୀର ନର୍ଯ୍ୟାସ ଭଣଦଏ ।

କଲେଜ ଜୀବନର ଦୀର୍ଘ ବାଇଶବର୍ଷ ପରେ ମୋର ହଠାତ୍ ନଦ୍ଦତା ସହ୍ୱତ ଇଷ୍ଟୁର୍ଣ୍ଡି ଟାଓ୍ୱାର ମାର୍କେଟରେ ସେହ୍ନନ ଦେଖା ହେଲା । ସିଏ ବ ଥିଲ ଆଜ ଭଲ ଗୋଝାଏ ମେଘୁଆ ସନ୍ଧ୍ୟା । ଠିକ୍ ମୋତେ ସେମିତ ଆଜ ଶୀତ କାପି କରୁଛୁ ସେମିତ ବ' ପାଞ୍ଚଝ। ବୁଢ଼ା ଦରବୁଢ଼ା ଘସ୍ତାରେ ସେହ୍ନନ ଗୁଦର ପୋଡ଼ ବା ଦୁଇ ହାତକୁ ପକେଝରେ ପଘଇ ଉଷୁମ ଝାଣୁଥିଲେ । ଅଥଚ ମୁଁ ଙ୍କ ନଦ୍ଦତା କେହ୍ନ ମୋଝ ଶୀତକୁ ଖାତିର କରୁନଥିଲୁ । ଦୀର୍ଘ ଛନ ପରେ ତା' ସହ୍ୱତ ସାକ୍ଷାତ୍ ହୋଇ ଥିଲେ ବ ତା ଜପସ୍ଥିତି ହଠାତ୍ ମୋ ମନରେ କୌଣସି ପ୍ରତନ୍ତିଯ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି କର ନଥିଲ । ଅବଶ୍ୟ ପରେ ତାର ଇଙ୍ଗିତ ଧର୍ମୀ କଥା ବାର୍ତ୍ତାରୁ ମୁଁ ଅନୁଭବ କଲ ସେମିତ ବାରଟ୍ଟ ବର୍ଷର ଖୋଳପ ଛଡ଼ା ନାଗସାପ ବଚ୍ଛେଦ କ୍ଲେଶରେ ଘାଏଲ ହୋଇ ମୋ ଚେତନାର ମୂଳାଧାରକୁ ବାର୍‌ବାର ସ୍କେଝ ମାରୁଛୁ । ମୁଁ ତା'ର ସେଇ ପଡୁଚ୍ଚ ଲାରେ ଝଣି ହୋଇଗଲ । ତା ପରର ସାନ୍ଧ୍ୟ ଥିଲ ଆଳାପ, ବଳାପ, ଅନୁଜ୍ଞା ଅବଜ୍ଞା, ପ୍ରଶଂସା ଓ ପ୍ରତ୍ତଶ୍ରୁତିର ଗୋଝାଏ ଗୋଝାଏ ଅଫ୍‌ଲଗ୍ନ କକ୍‌ଟେଲ୍, ଅବଶୋଷର ଗୋଝାଏ ନର୍ଭ୍ୱଲ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି···ଏକ ବଦ୍ଧ ପାଗଳର ଅଳୀକ ପ୍ରଳାପ ।

ନଦ୍ଦତା···ନଦ୍ଦତା···ନଦ୍ଦତା । ଅଡ଼ୁଲଶ ବର୍ଷର ଏଇ ନଃସଙ୍ଗ ଜୀବନ ମଞ୍ଚ ଉପରକୁ କୌଣସି ଅଭିନେତ୍ରୀ କେବେ ଧାରବାହ୍ନିକ ଭାବରେ ନାସ୍ୱିକା ହୋଇ ଆସିପାର୍‌ନ୍ନ । ନଦ୍ଦତା ବ ରେଷ୍ଟୁାକର ଫେଲ୍ ମାରୁଛୁ । କେବଳ ଗୋଝାଏ ଗେଷ୍ଟ ଆର୍ଟିଷ୍ଟ ଭାବେ ମଞ୍ଚ ପ୍ରବେଶ କରୁକରୁ ଯବନକା ତଳେ ଲୁଚ ଯାଇଛୁ । ଏ ବ ତାର ଗୋଟିଏ ପାଗଳାମି । ଜବାନ୍ତ ବସ୍ତୁସ ଗଡ଼ଗଲେ କ'ଣ ସବୁ ପ୍ରୁଷ, ସବୁନାସ୍ତ ଏମିତ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପାଗଳ ଚରିତ୍ରକୁ ରୂପାନ୍ତରିତ ହୁଅନ୍ତି ?

ଆଚ୍ଛା, ଏ ସଂସାରରେ ଭଲ ଲୋକର ଖୋଳପା ନ ପିନ୍ଧି ପାଗଳ ଭଳ ସାତ ସିଆଁ କଜପୁନୀ ମାର ଅଧା ଲଙ୍ଗଳା ରହିଲେ କ୍ଷତି କଣ ?

Digitized by srujanika@gmail.com

ମିଛମିଛକା ଆଳାପ ନକର ନଚ୍ଛକ ବଳାପ ଭିତରେ ବୁଡ଼ ରହିଲେ କେଉଁ ମହାଲାଭର ଅଶୁଦ୍ଧ ହୋଇଯାଆନ୍ତା । ସତରେ ଏ ଶଠତାପୂର୍ଣ୍ଣ ସରସ ଫଳାପ ଅପେକ୍ଷା ପାଗଳର ଲଗାମଛଡ଼ା ପ୍ରଳାପ ବରଂ ଶତଗୁଣରେ ଭଲ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବଜାୟତ ଅଳୀକ ଆଳାପଠାରୁ ସତେ କଣ ସ୍ୱାର୍ଥପ୍ରାନ ପ୍ରଳାପ ଶ୍ରେସ୍ କୁ ନୁହେଁ ।

ମନଝା କେମିତି ଲଗାମଛଡ଼ା ହୋଇ ଉଠୁଥାଏ ବହୁ ପ୍ରଶ୍ନ ଓ ପ୍ରତି ପ୍ରଶ୍ନର ପଥେ ଭିତରେ କଛୁ କୂଳ କନାରୁ ପାଉ ନଥାଏ । ନିଜଝ ନଃସଙ୍ଗତାର ଗୁରୁଭାର ଦେହଝାକୁ ଅବଶ କରି ଦେଇଥାଏ । ମନେ ହେଉଥାଏ ଏ ସାମାଜକତା, ଅଭ୍ୟାଚ୍ୟ, ପରଂପରାକୁ ପଶିବାର କଣ ସନ୍ୟାସୀ ହୋଇଯାଆନ୍ତା । ବାବା ଫାବା କଛୁ ଗୋଝଏ ହୋଇ ବାଙ୍କା ଙ୍ଗବନଝାକୁ ଆରମ୍ଭରେ କଝାଇ ଦଅନ୍ତା । ସେଠିକ ଭସ୍ମ ରହିଛୁ—ଭକ୍ତ ମାନଙ୍କର ପିଅ ଦୁଧ ଦହ୍ନ ଛେନା ଫଳ ମୂଳରେ ନୈବେଦ୍ୟ ମଡ଼ାଙ୍ଗା ମାନଙ୍କର ଚର୍ବଚଣ୍ଡ ଉଙ୍ଗରଙ୍ଗ—ଏଥିରୁ ମୁକ୍ତ ପାଇବ କଥର ? ସାଧୁ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଜମେ ବଢିବ, ଦେଶ ବଦେଶରେ ମୋର ପ୍ରଚାର ପ୍ରସାରତ ହେବ—ମୋ ମଠ ଗୋଝଏ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଷ୍ଟେସ୍ କାରବାର ପାଁଠ ହୋଇ ଉଠିବ—ତାପରେ କମିଶନ ବସିବ । ଜେଲ ଯିବ କମ୍ବା ଜେଲ ଉପରେ ରାତ ଅଧରୁ ଉଠି ସମସ୍ତ ଷ୍ଟେଶନାଲ ଗଣ୍ଠିଲା ବାନ୍ଧ ସହରର ସୀମାପାର ହୋଇଯିବ ଭକ୍ତ ମାନଙ୍କ ଆଖିରେ ଧୂଳ ପକେଇ ଇତ୍ୟାଦ ଇତ୍ୟାଦ । କେଉଁଠି ହେଲେ ନସ୍ତାର ନାହିଁ ମୋ ପାଇଁ ସଂସାଷ୍ଟ ହେବା ଯେପର କଷ୍ଟକର, ସନ୍ୟାସୀ ହେବା ସେମିତି ଅପସ୍ତବ । ସଂସାଷ୍ଟ ହୁଏତ ହୋଇ ପାରଥାନ୍ତା କନ୍ତୁ ମା' ନାମକ ବଧବାଝିର ମୁଖାଗ୍ନି ଦେଇ ସରଲ ପରଠ୍ ଆଜ କୌଣସି ଦ୍ୱିଟ୍ପ୍ୟ ଆକର୍ଷଣ ମୋ ମନରେ ବସା ବାନ୍ଧି ପାରଲ୍ନାହିଁ । ମୁଁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁକ୍ତ ।

ଏମିତି ଜଦ୍ଖୋର ପ୍ରକୃତ୍ତର ପୁନରୁଦ୍ରେକ ହେଲା ବେଳକୁ ଦୋଟିଲ ଝଡ଼ ପର ପଶି ଆସିଲ ପାଗଳୀମାଝିଏ ଏବଂ ଡ଼ାକ ବଙ୍ଗଳାର ଆମ୍ବଗଛ ତଳେ ଜମେଇ କର ବସିଗଲ୍ । ମୁଁ କାନ୍ଥିକ ନଜର ଆପାତତଃ ଜଟିଳ ପରସ୍ଥିତିରୁ ନଜକୁ ମୁକ୍ତ କରବାପାଇଁ ଚା ପାଖକୁ ଆଗେଇ ଯିବାକୁ ବ୍ୟସ୍ତ

Digitized by srujanika@gmail.com

ହୋଇ ଉଠିଲା । ତା ସାଙ୍ଗରେ ପଦେ ହ'ପଦ କଥାବାର୍ତ୍ତା କଲେ ହୁଏତ ମୋର କେତୋଟି ଜିଜ୍ଞାସାର ସମାଧାନ ହୋଇପାରେ । ସେତେବେଳେ ମୁଁ ଚିନ୍ତା କରି ନଥିଲି ଯେ କେଇ ଘଣ୍ଟା ସେ ପାଗଳୀ ସାଙ୍ଗରେ ଗପସପ କଲେ ଲାଭ ବାସ୍ତବିକ ହେବ କମ୍ବା ମୋ ଅଧସ୍ତନ ଆଜ୍ଞାକାରିଙ୍କର ଗୁରୁବାକ୍ୟ ଅଧିକ ସୁଖରୁଚକ ହେବ । ଜନ୍ ଷ୍ଟୁଆର୍ଟ ମିଲ୍ ନାମକ ସାହେବ ଏଠିଥିଲେ, ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ନକଲିଟିଏ ଆଣି ଲାଭ ଷ୍ଟକ୍ସର ଉଚ୍ଚମାଣ ମାପି ବସନ୍ତେ ଆଜ୍ଞ କେତେ ନର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବା ଭଙ୍ଗୀରେ କହନ୍ତେ—ଯା' ପାଗଳୀ ଘରକୁ । ତା ଦୁଃଖରେ ପଦେ ଆହା କର !

ପାଗଳୀ ମୋର ନକଲରୁ ଆସ୍ତର ନକଲଟର ହୁଅନ୍ତେ ତାର ମାନବିକ ଚମଶଃ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଉଠିଲା । ବସ୍ତୁସ ଛଶଶ ଭିତରେ । ଫରସା ରଙ୍ଗ । ସଭ୍ୟତାର ସ୍ପର୍ଶ ଦେଇ ଆମ୍ବିକତାର ଦର୍ପଣରେ ଦେଖିଲେ ସେ ଯେ ଆଭିଜାତ୍ୟର ନକ୍ଷଣ ପ୍ରତିମାଟିଏ ହେବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ମୋର ଉପସ୍ଥିତି ତା'ର ବ୍ୟବହାରରେ କୌଣସି ଗୁରୁତ୍ୱର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ସୃଷ୍ଟି ନ କଲେ ବି ମୋ ଆଗରେ ସେ ତା'ର ପିନ୍ଧା ଲୁଗା ଶାର୍ଟ ଓ ଫୁଲପ୍ୟାଣ୍ଟକୁ କଞ୍ଚତ ଟଣା ଟଣି କଲା । ତହିଁରୁ ମୁଁ ଅନୁଭବ କଲି ଯେ ଅଜ୍ଞାତରେ ବି ସେ ତାର ନାସ୍ତିତ୍ୱ ସମ୍ପର୍କରେ ଅଚେତନ ନୁହେଁ ।

ତାର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଅସଂଯତ ଓ ବଚଣ୍ଡିତ ସଂଳାପ ଉପରେ ମୁଁ ସଚେତନ ଥିଲି । ଆପାତତଃ କେଇ ମିନଟ ପାଇଁ ମୋ ମନର ଅହଂ ପୁରୁଷ ସେଇ ନାସ୍ତିର ସ୍ୱର୍ଗତୋକ୍ତ ଭିତରେ ଗଙ୍ଗାସ୍ନାନ କରିଥିଲା ଓ ମୋ ଭିତରେ ଦସ୍ୟୁ ରତ୍ନାକର ହଠାତ୍ ବାଲ୍ମୀକି ରୂପରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ମରା ମରର ସମାଧି ଉପରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ କମନୀୟ ମୂର୍ତ୍ତି ଅବଲୋକନ କଲା । ମୁଁ ତାର ଅସଲଗ୍ନ ସଂଳାପ ଭିତରୁ ଅନୁନିହିତ ସେଇଁ ତଥ୍ୟର ସନ୍ଧାନ ପାଇଲି ତାକୁ ପଦ୍ୟ ସୁସଙ୍ଗତି କରି ଏକ ଆଖ୍ୟାୟିକାକୁ ରୂପାନ୍ତରିତ କରିଯାଏ ତାର ପ୍ରାଣ ନମ୍ର ପ୍ରକାରର ହେବ ।

ଟିଅଟିର ନାଁ ଅମୃତା । ଘର ତାର ହରଆଣାର ଇତ୍ତାନୀ । ବାପା ମାଆଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଟିଅ । ସ୍ୱାମୀ ତାର ସେଇ ଗାଁର ଜଣେ ବୃଦ୍ଧୀ, ଯେ କ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଘରଟିଅ ଓ ଛନଯୁଅ ମଲ୍ଲପରେ ସେ ଅଷ୍ଟମ ଗର୍ଭରେ ଭୂମିଷ୍ଠ ହୋଇଥିଲା । ଛେଣ୍ଡୁ ବାପା ମା ତା ନାଁ ରଖିଲେ କଣନ । ଅମୃତା ନୂଆବୋହୂ ହୋଇ ଆସିଥାଏ । ପ୍ରାପ୍ତ ଘର ଛ' ମାସ ପରେ ଶାସନ ମଣ୍ଡଳରୁ ଏକ ନୂଆ ଧରଣର ସ୍ଲୋଗାନ ଶୁଭିଲା···ଛୁଆ କମ୍, ଗଛ ବେଶୀ । ସ୍ଲୋଗାନର ପ୍ରତିଧ୍ୱନୀରେ କଣନର ଗାଁ ବ ବାଦ ଯାଇ ନଥିଲା । ସେ ନଜେ ବ ସେଥିରେ ଚଢ଼ିଲ ଯାଇଥିଲ···ପୂର୍ବପୃଷ ମାଡ ଯାଇଥିଲା । ତା ଜମି ବ'ଣରେ ଝିଲିଝିଲି ଢପି ଉଠିଲ କେଇଟି ଟ୍ରେକ୍ଟର ଚାରୁଗଛ । ତା ଭଣାମାଟିର ଶରଦ୍ଦଦ ଭିତରେ ନୂଆ ଜୀବନର ସଞ୍ଚାର ଘଟିଥିଲ । ନୂଆ ବୋହୂଟି ସେଇ ଛନଛନିଆ ଘୁଘୁ ଗଛ ଉପରେ ପାଣି ଢାଳୁଥିଲ ବେଳେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ସ୍ପର୍ଶର ଦୂରର କଥା ତାଙ୍କ ଚୁଇରେ ବ ଚମକ ଉଠୁଥିଲ, ଗଭଘ୍ରିର ଅନୁଭୂତିକୁ ମନେ ପକାଇ ।

କନ୍ତୁ ମାସକ ପରେ ସ୍ଲୋଗାନର ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକାଷ୍ଠ ହେଲ । କେବଳ ପ୍ରବାଣ ଜନନାପ୍ତକମାନେ ନୁହଁନ୍ତ କମ୍ୟା ପ୍ତବନେତା ନୁହଁନ୍ତ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ପରକାଷ୍ଠ ବେଦରକାଷ୍ଠ ଦପ୍ତରର କର୍ମଚ୍ଚାରୀ ତଥା ବଉଦ୍ଧ ସମାଜ ସେବୀ ଅନୁଷ୍ଠାନର ମୁଖପାତ୍ରମାନେ ମଧ୍ୟ ପଶିବାର ନପ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଲେ । ହଜାର ହଜାର ଡାକ୍ତର ନପ୍ତ୍ରକ୍ତ ପାଇଲେ ଏଇ କାମରେ । ଓ କ୍ତରଖାନା ଭ୍ୟାନଠୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ବସ ଟ୍ରକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦଉଡ଼ିଲ ନାଗା ପୁରୁଷକୁ ଭର୍ତ୍ତି କରି । ଗନ୍ତୁମୂଳ ବ ଠାଏ ଠାଏ ଅପରେସନ ଥିଏଟରରେ ପଶିଣତ ହେଲ । ଏଇ ଧାଉଡ଼ି ଭିତରୁ ଛଶର ବର୍ଷ ବପୁଷ୍କ କଣନ ଚନ୍ଦର ଓ ପଶର ବର୍ଷୀପ୍ତା 'ଅମୃତା' ବାଦ ଯାଇ ନଥିଲେ । ପଶିବାର ନପ୍ତ୍ରଂଣ ଯୋଜନାର ପଣା ଖେଳରେ କଣନର ପୌରୁଷ ଚୋଟ୍ଟାଏ ସାଧାରଣ ସୋଲଜର ଭଳ ଟକଉଲ୍ଲ । ସେ ଦିନ ଅମୃତାର ବଳଳ ବଳାପ କାଡାର କର୍ତ୍ତୁକୁଡରରେ ପ୍ରବେଶ କରି ନଥିଲ କମ୍ୟା ସେଇ ଅଷ୍ଟମ ଗର୍ଭ ସଂଭୂତ ବଣାଳ ଧ୍ୱସବଧ୍ୱସ ପଦ୍ମଙ୍କର ନୂଆ ସର୍ଜନା କରିବାକୁ ସେତେ ବ୍ୟାକୁଳ ମିନତି କଲେ ବ ତାଡା କାଡାର ପିତୃ ସୁଲଭ ପ୍ରାଣରେ ରେଖାପାତ କରି ନଥିଲ । ବଗନ୍ତ

Digitized by srujanika@gmail.com

ସେ ପକ୍ଷରୁ ଶୁଣୁଥିଲା : ଗୋଟାଏ ଉଦୟମାନ ବାଳସୂର୍ଯ୍ୟର ଅସ୍ତାମ୍ମାନ ବର୍ଣ୍ଣିଛନ୍ତି ।

ମୁଁ ସେଇ ସଧବା ପାଗଳୀର ବୈଦବ୍ୟ ଭିତରେ ନାଟ୍ଟୁଙ୍କର ଏକ ମନ୍ତାଯାତ୍ରା ଓ ଅବଲୋକନ କରୁଥିଲ ଏବଂ ତା ପ୍ରଲାପର ଛନ୍ଦପଡ଼ନ ଭିତରେ ନଜ ପଦୋନ୍ନତି ପାଇଁ ପାଣ୍ଠି ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ମୋ ଦପ୍ତରର ସମସ୍ତ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ନେଇ ଅଙ୍ଗଭରେ ଆପ୍ୟୋଜନ କରିଥିବା ଗ୍ରସେକ୍ରୋମୀ ଅପେରାର କନସର୍ଟ ବାଜଣା ଶୁଣୁଥିଲା ।

ମନ୍ତ୍ରୀ ବା ନେତାଙ୍କ ହାତରୁ ଫଳରସ ପିଇ ଅନଶନ ଭଙ୍ଗ କଲ୍ ପରି ଏଇ ପାଗଳୀଟିର ହାତ ଧରି ଚରା କୁମାର ବ୍ରହ୍ମଚର ଜଦ୍‌ଯାପନ ଓ ପାଳନ କଲେ କ୍ଷତି କଣ ?

Digitized by srujanika@gmail.com

ଯା' ଚହବାର ଥିଲା

ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତ

ଅମରଜତ୍ ଘଣ୍ଟଧ୍ୱନ ହେଲା କେଉଁଠିକୁ ଯାଇଛୁ ତାର କ'ଣ କଛୁ ଖବର ଅଛୁ ? ବାଇଶି ତେଇଶି ବର୍ଷର ପିଲା ହେଲଣି, ହେଲେ କ'ଣ ବାପ ମାଆଙ୍କ କଥା ଶୁଣୁଛୁ ? ଦନେ ନୁଚ୍ଚେଁ, ଦ' ଦନ ନୁଚ୍ଚେଁ ଆସି ଘଣ୍ଟଧ୍ୱନ ହେଲଣି ସବୁ ବଲ୍ଲ୍ ବାଲ୍ଲବ, ଚଲ୍ଲାଜଣା ଲେକଙ୍କୁ ଫୋନ ହେଲଣି ହେଲେ.....

ସୁଲତା ଦେଗ୍ଗା ଲୁଡ଼ ଛଳଛଳ ଆଖିରେ ପୁଅ ଅମରଜତ୍ କଥା ଭାବୁଥିଲେ । ତାଙ୍କର କେଉଁ ଭୁଲ୍ ଧାଇଁ ଅମରଜତ୍ ଆଜ ଏମିତ ଉଦାସୀନ ହୋଇ ରହିସାଇଛୁ । ବାପ ମାଆ, ଘରଦ୍ୱାର ଭୁଲ ବାହାରେ ବାହାରେ ରହିସାଇଛୁ । ଫଳରେ ଏତେ ମନସ୍ତାପ ପଲ୍ଲଣାରେ ଛଟପଟ ହେବାକୁ ପଡୁଛୁ ।

ଅମରଜତ୍ ଅଧିକାଂଶ ଦନ କଟକ ଯାଏ । ପୁଣି ଘଡକୁ ଫେରିଆସେ । କଟକ କାହିଁକି ଯାଏ ସେ କଥା ସୁଲତା ଦେଗ୍ଗା ଅବଶ୍ୟ ଜାଣିଛନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ଏକଥା ଅମରଜତ୍ ତା' ବାପାଙ୍କୁ କହି ପାରୁନ କ ସୁଲତା ଦେଗ୍ଗା ବ କହି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ତାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ ଭଗବାନ ବାବୁ ଅମରଜତ୍‌ର ଏପରି କଟକ

Digitized by srujanika@gmail.com

ମିବାଈକୁ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତନି । ତାଙ୍କ ପରେ ଏତେ ବଡ଼ ଶିଲ୍ପର ଦାୟିତ୍ୱ ନେବାକୁ କେହି ନାହିଁ । ଅମରଜତ୍ ତାଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ପୁଅ । ସେ ଗୃହାନ୍ତ, ଅମରଜତ୍ ସବୁଦିନ ଯାଇ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ବ୍ୟବସାପତ୍ର ଦେଖନ୍ତା—କାମ ଶିଖନ୍ତା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶିଳ୍ପଫଟ୍ଟା, ବ୍ୟବସାପତ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ସବୁ ସୁସମ୍ପର୍କ ରଖନ୍ତା ।

ଅମରଜତ୍‌କୁ ଏ ସବୁ ଭଲ ଲାଗେନା । ସୁଲତା ଦେବୀ ଦେଖିଛନ୍ତି ଅମରଜତ୍‌କୁ ଏ କଥା କହିଲେ ସେ ଜଠି ଘୁଲଯାଏ । ପରେ ଯେମିତି ଏତେ ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି, କୋଠାବାଡ଼, ଗାଡିରେ ତାର କୌଣସି ଆକର୍ଷଣ ନାହିଁ ।

ଅମରଜତ୍‌ର ଭାବଗ୍ରବ ଦେଖିଲେ ମନେହୁଏ ସେ ଯେମିତି ଏକ ନୂତନ ପୃଥିବୀର ସନ୍ଧାନରେ ବାହାରିଛି ଯେଉଁ ପୃଥିବୀରେ ମଣିଷ ଧନର ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଭିତରେ ଗୁପି ନ ହୋଇ ନୂତନ ସୃଷ୍ଟିର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖେ । ସେଇଁଠାରେ ଧନପାଇଁ ପ୍ରତାରଣା ନାହିଁ, ପ୍ରତିଯୋଗିପାଇଁ ଛଳନା ନାହିଁ, ଦେଶ, ଜାତି ଓ ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ କଳଙ୍କ ନାହିଁ ।

ତାହେଲେ କଣ ସେ ସ୍ୱପ୍ନ ?—ସୁଲତା ଦେବୀ ଥରେ ଏଇ ପ୍ରଶ୍ନ ଅମରଜତ୍‌କୁ ପଚାରିଥିଲେ । ଶିଳ୍ପପତି ପିତାଙ୍କ ଉପରେ ଅମରଜତ୍ ତା' ମନ କଥାକୁ ଗୋପନ ରଖିଥିଲା କନ୍ତୁ ମାଆର ଅପତ୍ୟ ସ୍ନେହ, ଛଳଛଳ ଆଖି ପାଖରେ ସେ ହାରଯାଇଥିଲା । କହିଥିଲା—ବୋଉ ! ତୁ ଉତ୍କଣ୍ଠିତ ହଉନା ବାପାଙ୍କର ମନରେ ଆଶଙ୍କା ମୁଁ କଂକ ଯାଉଛି ଅର୍ଥ କେଉଁ ଦିଅ ପଛେ ଗୋଡ଼ାଉଛି ବା କେତେକ ଅସାମାଜିକ ଲୋକଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବନ୍ଧୁତା ସ୍ଥାପନ କରୁଛି । କନ୍ତୁ ମୁଁ ଏ ଘରର ମାନ ସମ୍ମାନରେ କଳଙ୍କ ଆଣିବନି ବୋଉ, ମୁଁ ଯେଉଁ ନୂତନ ପୃଥିବୀକୁ ଖୋଜୁଛି, ତାର ସନ୍ଧାନ ପାଇଲେ ତୁ ଜାଣିବୁ । ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତେ ବି ଜାଣିବେ ଏ ଧନସମ୍ପତ୍ତି ମୋତେ ମଣିଷ କରିବନି । ମୋର ସେଇ ସାଧନା ସଫଳ ହେଲେ ମୁଁ ମଣିଷ ହିଁ ମଣିଷଟିଏ ହୋଇପାରିବି ।

କଥାଟା କଣ ଖୋଲି କହିଲେ ଚଳନ୍ତାନି ?

—ମୁଁ ସାଦା କରିବାକୁ ଯାଉଛି ବାପା ତାହା କେବେ ପସନ୍ଦ କରିବେନି ବୋଉ !.....

Digitized by srujanika@gmail.com

—ବାପାଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ବରୁଦ୍ଧରେ କୌଣସି କାମ କରିବା ତ ଠିକ୍ ନୁହେଁ ତୋର ।

—କନ୍ତୁ ବାପାଙ୍କ ମାନସମ୍ମାନ ପ୍ରତିପତ୍ତିରେ ତ ଆଞ୍ଚ ଆସିବନି । ବରଂ ତାଙ୍କର ସୁନାମ ବଢିବ ବୋଲି ମୋର ଧାରଣା ।

—ଆରେ କଥା କଣ ଖୋଲି କହୁନୁ କାହିଁକି ?

ମୁଁ କଟକରେ ଜଣେ ଭଲ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ସନ୍ଧାନ ପାଇଛି । ଠିକ୍ ବନ୍ଧୁ ନୁହେଁ, ଗୁରୁଙ୍କ ସନ୍ଧାନ ପାଇଛି । ବପୁସ ମୋ'ଠାରୁ ଅନେକ ବେଶୀ । ପ୍ରାପ୍ତ ବାପାଙ୍କ ସମବୟସ୍କୀ । କେତେ ଅମାୟିକ ସେ । କେତେ ନମ୍ରତା, କେତେ ଭବ୍ୟ ତାଙ୍କର ଦୃଢତା !

ସେ କଣ କରନ୍ତି ?

ସେ କଣ କରନ୍ତି ମୁଁ ଜାଣିନି, କନ୍ତୁ କଟକରେ ଗୋଟିଏ ଭଡ଼ାଘରେ ରହୁଛନ୍ତି ଏବଂ ଲେଖାଲେଖି କରୁଛନ୍ତି । କ ଚମତ୍କାର ଶବ୍ଦାଧାର ତାଙ୍କର ସତରେ । ତାଙ୍କ ଭାଷାରେ, ତାଙ୍କ ଶୈଳୀରେ ମରୁଭୂମିରେ ଫୁଲଫୁଟି ଦିଶିବ ।

ତାହେଲେ ସେ ଜଣେ ଲେଖକ ?

'ହଁ ବୋଉ । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ମୁଁ ସାଧନା କରୁଛି । ମୋର ବିଶ୍ୱାସ କେବେ ହାର ମିଳିନି । ମୁଁ ବି ତାଙ୍କ ପରି ଜଣେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କବି, ଗାଳ୍ପିକ ହେବି । ଏକଥା ବାପାଙ୍କୁ କହିଲେ ବାପା କଣ କେବେ ସମର୍ଥନ କରିବେ । ଏ ପଥରେ ଆଗେଇ ଯିବାକୁ ପ୍ରେରଣା ଦେବେ ?

ସୁଲତା ଦେବୀ ଭଲ ଭାବେ ଜାଣନ୍ତି ତାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ କେବେ ଏ କଥାକୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେବେନି । ଜଣେ ସାହିତ୍ୟିକର ପୁଅ କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର ହେବା, ଡାକ୍ତରପୁଅ ବ୍ୟବସାୟୀ ହେବା, କୃଷକର ପୁଅ ଅଭିନେତା ହେବା ବା ବୈଜ୍ଞାନିକର ପୁଅ ପୁସ୍ତକ ବିକ୍ରେତା ହେବା ଅସମ୍ଭବ ନୁହେଁ କି ଅସ୍ୱାଭାବିକ ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ଯାହାର

Digitized by srujanika@gmail.com

ପୁଅଡ଼େ ରୁଚ ବା ଆକର୍ଷଣ ସେ ସେଇ ଆଡ଼କୁ ଟାଣି ଦୋଇପିବ । ପୁଣି ପରସ୍ପର ଭାଡ଼ନାରେ ବା ଗୁପରେ କଏ କୁଆଡ଼େ ଗଡ଼ କରବେ, କାହାର ଭବଷ୍ୟତ କଣ ଦେବ ଚାହା କେହ୍ନ କହ୍ନ ପାରବେନ । ଶିଲ୍ପପତ୍ତଙ୍କ ପୁଅ ବା ସ୍ତ୍ରୀ ସାହ୍ନତ୍ୟ ପ୍ରତ ଅନୁରକ୍ତ ଦେବା ବା ସାହ୍ନତ୍ୟ ସେବା କରବାରେ ଅସ୍ୱାଭ୍ନବକତା କଣ ଅଛୁ ?

ହଠାତ୍ ସୁଲତା ଦେବ୍ଙ୍କ ଭ୍ନବନାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣଚ୍ଛେଦ ଟାଣି ଅମରଜତ୍ କହ୍ନଲ—ଆଜ୍ଞ ଚାଙ୍କ ଶେଷ ଆଶା କଣ ଜାଣିଛୁ ବୋଉ ?

ଏଁ—କଣ ବାପା !

—ସେ ମୋ ଉତରେ ଚାଙ୍କ ଶନ୍ୟାଧାତ୍ର, ଚାଙ୍କ ଶୈଳୀକୁ ଙ୍ଗଇ ରଖିବାକୁ ଗ୍ନହ୍ନିଛନ୍ତ୍ର ।

—କନ୍ତୁ ଜାହ୍ନିକ ତୋ' ପ୍ରତ ଚାଙ୍କର ଏତେ ସ୍ନେହ ?

ମୁଁ ଠିକ୍ ଜାଣେନା ବୋଉ । ଥରେ ଗୋଟିଏ ସାହ୍ନତ୍ୟ ସଭାରେ ଚାଙ୍କ ସହ ଦେଖା ହେଲ । ନୂଆନୂଆ ଲେଖନୀ ଧରଥାଏ ତ । ପ୍ରତଷ୍ଠିତ ଲେଖକଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ଆସିଲେ ଜାହ୍ନିକ କେଜାଣି ଗୁପ୍ତ ମୋର କୁଣ୍ଢେ ମୋଟ ହେଇଯାଏ । ମୁଁ ଯାଇ ଚାଙ୍କ ପାଦ ଛୁଇଁ ପ୍ରଣାମ କଲ । ଆଶୀର୍ବାଦ ଭିକ୍ଷା କଲ । ସେ ମୋ' ଆଡକୁ ତକତ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଗ୍ନହ୍ନିଲେ ।

'ମୁଁ ଅମରଜତ୍ ଆଜ୍ଞା ! କେତେବେଳେ କମିତ ଲେଖାଲେଖି କରୁଛୁ । ଆପଣଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ ପାଇଲେ·····

ସେ ହସି ହସି କହ୍ନଲେ—ତମେ ଲେଖକ ହେବ ?

ମନର ଏତେ ବଡ଼ ବ୍ୟତ୍ରତାକୁ ଏତେ ଶୀଘ୍ର ପ୍ରକାଶ କରବାକୁ ଭିଷା ପାଉ ନଥିଲ । ସେ କହ୍ନଲେ—ବାବା ! ତମର ଇଚ୍ଛା ମହତ୍ କନ୍ତୁ ଏଥି ପାଇଁ ସାଧନା ଦରକାର । ତା'ଛଡ଼ା ଏଥିରେ ପେଟ ପୋଷିବା ପାଇ ସାମର୍ଥ୍ୟ ମିଳେନା ବରଂ ମନ ଜାଳବା ପାଇଁ ଇନ୍ଧନ ମିଳେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସାର୍ ! ମୁଁ ଜଣେ ଶିଳ୍ପପତିଙ୍କ ପୁଅ । ଅଳ୍ପଚଳ୍ତା ତ ଆଦୌ ନାହିଁ ।

—କନ୍ତୁ ବାବା ! ଧନର ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟରେ ଖସିଯିବାର ଭୟତ ଅନେକ ଥିବ । ତା' ଛଡ଼ା ଏ ଲେଖା ଲେଖି ଅଭ୍ୟାସଟା ବଢିଗଲେ ଯଦ୍ଦ ଜ୍ୱଳନ ଦେଖାଦେଏ ମନରେ···ତାଙ୍କ କଣ୍ଠ ଥର ଉଠିଲା । ସେ କଣ କହିବାକୁ ଯାଉଥିଲେ କନ୍ତୁ କହି ପାରିଲେନି ।

ସେଇ ଦିନରୁ ମୁଁ ତାଙ୍କର ଅତି ନିଜର ହୋଇ ଯାଇଛି । ତାଙ୍କ ଘରେ ପ୍ରଥମ ଯେତେବେଳେ ପାଦ ଦେଲି ତାଙ୍କୁ ସେମିତି ଚୁପଚାପ ଗମ୍ଭୀର ଭାବାବେଶ ଭିତରେ ଦେଖିଥିଲି ଏବେ ଆଜି ସେ ସେମିତି ନାହାନ୍ତି, ସେ ମୋ' ପାଖରେ ପିଲାପରି ଖେଳୁଛନ୍ତି, ବୁଲୁଛନ୍ତି, ହସୁଛନ୍ତି । ବାସ୍ତବିକ ବୋଧ, କବି, ଲେଖକମାନଙ୍କୁ ବୟସ ଆଦୌ ସ୍ପର୍ଶ କରି ପାରେନି । ଚିର ସୌବନର ଆଭା ତାଙ୍କ ମନରେ ସଦାସର୍ବଦା ଜଡ଼ିତ ହୁଏ ।

ସୁଲତା ଦେବୀ ଭାବୁଥିଲେ ଏଥିପାଇଁ ଅମରଜିତ୍ ତା ପିତାଙ୍କଠାରୁ ଦୂରେଇ ରହେ । ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଆଦର ନାହିଁ, ଉତ୍ସାହ ନାହିଁ କି ସମ୍ମାନ ବି ନାହିଁ । ସେ କହନ୍ତି ଅଳ୍ପ ମୂଲଧନ ଖଟାଇ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଲାଭ କରିବାର ସଫଳତାରେ ଯେଉଁ ଖୁସି, ଯେଉଁ ଉତ୍ସାହ ମିଳେ ତାହା କଣ ଶୁଷ୍କ ବହିରୁ ମିଳେ ? ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗେ ନିଜ ବ୍ୟବସାୟ ସମ୍ବାନ୍ଧୀୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ତାଙ୍କ ଜୀବନ ରୁଟିନ ଏମିତି ଜିବେ ବନ୍ଧା ଯେ ସେଥିରୁ ପାଞ୍ଚ ଦଶ ମିନିଟ କାଢି ଅନ୍ୟ କଥାରେ ମୁଣ୍ଡ ପୂରାଇବାକୁ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତିନି । କନ୍ତୁ ସୁଲତା ଦେବୀଙ୍କର ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ଆକର୍ଷଣ ଜନ୍ମଗତ । ସେଇଥିପାଇଁ ସେ ଜିନିଷକି କେଉଁ ଲେଖକର ନା କେଉଁ ଲେଖକର ବହିଟିଏ ଧରି ବସିଥାନ୍ତି । ଆଉ ତାଙ୍କ ଶିଳ୍ପପତି ସ୍ୱାମୀ ଏ ଗୁଡ଼ିକ ସହ୍ୟ ପାରନ୍ତିନି । ତାଙ୍କ ମତରେ ସାହିତ୍ୟ ହେଉଛି ଗ୍ଲେର, ବଦମାସ, ଗୁଣ୍ଡାଙ୍କ ଜୀବନ କାହାଣୀ । କଣ ବା ରୋମାନସ ଅଛି ସେଥିରେ ? ସେ ଭାବନ୍ତି ଏତେ ଟଙ୍କାର ବହି କଣି ପଢିବା ଯେ କେବଳ ସମୟର ଅପଚୟ ତା' ନୁହେଁ ଅର୍ଥର ଅପଚୟ ମଧ୍ୟ । ଏଇ ମନର ଯେଉଁ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ହାତ ଧରିଛି ତାଙ୍କଠୁ ଯେ ତାଙ୍କ ପୁଅ ଉତ୍ସାହ ପାଇବ, ପ୍ରେରଣା ପାଇବ ସେ କଥା ସେ କମିଟିବା ଚଳା କରି ପାରିବେ । ଅମରଜିତ୍ ବି କେମିତି ଆଶା କରିବ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଆଚ୍ଛା ଅମର ! ତୋ କବ ଗୁରୁଙ୍କ ନାଆଁ କଣ କହିଲୁ ?

—ଅଜ୍ଞାତ ।

—ଅଜ୍ଞାତ ! ହଁ ଅଜ୍ଞାତଙ୍କର ଅନେକ ଲେଖା ତ ଦେଖିଛୁ । ଲେଖା ଗୁଡ଼ିକ ବେଶ ଦରଦୀ, ମର୍ମସ୍ପର୍ଶୀ । ବାସ୍ତବରେ ମୁଁ ବଡ଼ତ ଖୁସି ଚୁ ତାଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ଆସିଛୁ, ଆଚ୍ଛା ତାଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ନାଆଁ କଣ ?

ପଘ୍ଟରଥିଲ, କନ୍ତୁ କହିଲେନ । କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶୁଣିଛୁ ତାଙ୍କ ଲେଖା ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ଜଣେ ଧନୀ ଝିଅ ତାଙ୍କୁ ଭଲପାଇ ବସିଥିଲ—ସେ ବ ତାଙ୍କୁ ଖୁବ ଭଲ ପାଉଥିଲେ, କନ୍ତୁ ଧନୀ ଝିଅ ଗ୍ଲଲଗଲ ଧନର ପାଚର୍ଯ୍ୟ ଉତରକୁ—ଧନର ସଂସାର ଗଢିବାକୁ ଆଜ ସେ ସେହ୍ନ ପୃଷ୍ଠକୁ ଓ ନଜକୁ ଭୁଲଯିବା ପାଇଁ ନଜ ନାଆଁର ମୃତ କର 'ଅଜ୍ଞାତ' ବୋଲ ପରଚତ ହୋଇଛନ୍ତ ପାଠକମାନଙ୍କ ପାଖରେ । ତା'ଛଡ଼ା ଏକଥା ପଡ଼ଲେ ତାଙ୍କ ଆଖି ଜକେଇ ଆସେ, ସେ ବଡ଼ତ ବଚଳଚ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତ । ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କ ଅଙ୍ଗତ ଜାଣିବା ପାଇଁ ଜଜ୍ଞର୍ତ୍ତିତ ଥାଇ ବ ମୁଁ ପଘ୍ଟର ପାରେନା, ତାଙ୍କ ମନ ଦୁଃଖ ମୁଁ ସହ୍ନପାରେନା ।

ତାଙ୍କୁ କେବେ ଆମ ଘରକୁ ଡାକୁନୁ ? ତୋ' ବାପା ସିନା ସାହ୍ନତ୍ୟକୁ ଘୃଣା କରନ୍ତ, ସାହ୍ନତ୍ୟକମାନଙ୍କୁ ପରଶ୍ରୀକାତର କାପୁରୁଷ କହନ୍ତ କନ୍ତୁ ମୁଁ ତ ସମ୍ମାନ ଦଏ ।

ଡାକଥିଲ କନ୍ତୁ ମନା କଲେ, କହିଲେ ତୁ ପ୍ରତଷ୍ଠିତ ହୋଇଗଲେ ମୁଁ ତମ ଘରକୁ ଯିବ ତମ ବାପା ବୋଉଙ୍କୁ ଶୁଭେଚ୍ଛା ଜଣେଇବାକୁ । ମୋ'ସହ ପରଚତ ହେଲପରେ ସେ ମୋ' ଉପରେ ଅନେକ ଭରସା କରଛନ୍ତ । ମୁଁ ନଶ୍ଚୟ ତାଙ୍କ ଆଶାକୁ ସମ୍ମାନ ଦେବ, ତାଙ୍କ ପର ହେବ ।

ତୋର ଯେଉଁ କେତେଟା ଲେଖା ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ ବାହାରଛୁ·····

—ସବୁଥିରେ ତାଙ୍କ ଲେଖନୀର ସ୍ପର୍ଶ ଅଛୁ ବୋଜ, ତାଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ ବନା ଜଣେ ଶିଲ୍ପପତ୍ତର ପୁଅ କେବେ କଣ ଲେଖକ ହୋଇ ପାରନ୍ତା!

Digitized by srujanika@gmail.com

ତା'ପରେ ଅମରଜତ ସେଠାରୁ ଘୁଲଯାଇଥିଲା । ସୁଲତା ଦେବୀ ଭବୁଥିଲେ କଏ ସେଇ ମହାପୁରୁଷ ଯିଏ ତାଙ୍କ ପୁଅକୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରବାକୁ, ମଣିଷ ପରି ମଣିଷଟିଏ କରି ଗଢି ତୋଳବାକୁ ଏମିତି ଏକନିଷ୍ଠ । ଅମରଜତ୍ ତାଙ୍କର ମଣିଷ ହେବ—ଜନ୍ମଜନ୍ମକୁ ନାଆଁ କରବ । ତା' ବାପା ପରି ଶିଳ୍ପ ଭିତରେ ମଜ୍ଜିରହି ମାନବକତାଙ୍କୁ ଯାନ୍ତ୍ରିକତାର ରୂପ ଦେବନି । ସେ ତାଙ୍କ ଶିଳ୍ପରେ ବୁଡ ରହନ୍ତୁ—ସେ ତାଙ୍କ ଧନ ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟକୁ ପୃଥିବୀର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସମ୍ପଦ ବୋଲି ଭାବ ଆତ୍ମଗର୍ବରେ ମଜ୍ଜି ରହନ୍ତୁ, କନ୍ତୁ ସୁଲତା ଦେବୀଙ୍କର ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ମମତା ଯେମିତି ତାଙ୍କ ରକ୍ତରେ ମିଶି ଯାଇଛୁ । ସେ ବଞ୍ଚିଥିବା ଯାଏ ରହିବ ଓ ଅମର ହିଁ ତାଙ୍କ ରକ୍ତର ସେହି କଣିବାରୁ ଜନ୍ମ ନେଇଛୁ ।

ସୁଲତା ଦେବୀଙ୍କ ଅଜାତ ପୁଣି ତାଙ୍କ ମନ ଭିତରକୁ ଘୁଲ ଆସିଲ । ସେହି ଅଜାତକୁ ଦୀର୍ଘ ୨୩।୨୪ ବର୍ଷ ଧରି ଭୁଲବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରି ଆସିଥିଲେ, ସେ ଅଜାତ ଅମରଜତ୍ କଥା ଶୁଣିବାପରେ ଆହୁରି ସଜାଗ, ସଚେତନ ହୋଇ ତାଙ୍କ ଆଗେ ଛିଡା ହୋଇଗଲା ।

ମନକୁ ଘୁଲ ଆସିଲା ତାଙ୍କ କଲେଜ ଜୀବନ କଥା, ଆଉ ମନକୁ ଘୁଲ ଆସିଲେ ପୁଣ୍ୟଶ୍ଲୋକ । ପୁଣ୍ୟଶ୍ଲୋକ ସେତେବେଳକୁ ତା' ଉପର ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢୁଥିଲେ । ସେ ସବୁ ଅନ୍ୟ ପିଲାଙ୍କ ପରି ଖାଲି ପଢୁଥାନ୍ତେ ତାହେଲେ ପୁଣ୍ୟଶ୍ଲୋକ ଅନ୍ୟ ପିଲାଙ୍କ ପରି ତା' ପାଖରେ ଅପରିଚିତ ରହି ପାଇଥାନ୍ତେ । କନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ଏଇ ଲେଖାଲେଖି ଅଭ୍ୟାସଟା ତାଙ୍କୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ଠାରୁ ପୃଥକ କରି ଦେଇଥିଲା ଆଉ ତାଙ୍କ ଲେଖାମାନ ପଢି କେବଳ ସହପାଠିମାନେ ନୁହନ୍ତି ଅଧ୍ୟାପକମାନେ ବି ଚକିତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ପୁଣ୍ୟଶ୍ଲୋକ ପ୍ରତି ସେଥିପାଇଁ ଥିଲା ଆଦର, ଥିଲା ସ୍ନେହ, ଥିଲା ଆନ୍ତରିକତା କନ୍ତୁ ସେଇ ସ୍ନେହ, ସେଇ ଆନ୍ତରିକତା ଯେ ଦିନେ ମାନସିକ ଦୁର୍ବଳତାରେ ପରିଣତ ହୋଇଯିବ ଆଜି ପୁଣ୍ୟଶ୍ଲୋକଙ୍କ ଅନୁପସ୍ଥିତି ତାଙ୍କ ମନକୁ ଦୁର୍ବଳ ସନ୍ଦେହ ଭିତରକୁ ଟାଣିନେବ, ଅସ୍ଥିର କରିବ ଏହା ସେ ଭାବି ନ ଥିଲେ । ଧନର ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ, ପ୍ରତିପତ୍ତିର ଘାତପ୍ରତିଘାତ ଭିତରେ ବଢିଲା ସେ । ସେଇ

Digitized by srujanika@gmail.com

ପାଚେଞ୍ଚକୁ ଡେଇଁ ପୁଣ୍ୟଶ୍ଲୋକ ପଣ ଏକ ଗଣ୍ଡବ, ଈଶ୍ୱର ହାତ ଧରବାକୁ ମନ ବଳାଇବ ଏ କଥା ବି ସେ ଭାବ ନଥିଲେ ।

କନ୍ତୁ ମନର ଭାବନା ଭାବନାରେ ରହିଗଲ । ବାପାଙ୍କର ବାଧ୍ୟ ସନ୍ତାନ ହୋଇ ସେ ହେଲ ଶିଳ୍ପପତ୍ତ ଭଗବାନଙ୍କ ସହଧର୍ମିଣୀ ଆଜ ଶାନ୍ତ, ସରଳ ତାର ମନର ମଣିଷ ପୁଣ୍ୟଶ୍ଲୋକ ଆଖିରେ ଆଖିଏ ଲୁହ ଆଜ ହୃଦପୁ ଭରା ଦୁଃଖ ନେଇ ହେଲେ ସଂସାରତ୍ୟାଗୀ । କୁଆଡ଼େ ସେ ଗଲେ, କ'ଣ ତାଙ୍କର ହେଲ ସେ ସନ୍ଧାନ ଆଜ କେହି ପାଇ ନାହାନ୍ତି । ଆକସ୍ମିକ ଧୂମକେତୁ ପଣ ପୁଣ୍ୟଶ୍ଲୋକ ହେଲେ ଅନ୍ତର୍ଧାନ । ସେ ସତ୍ୟର ଅନୁସନ୍ଧାନରେ, ପୁଣ୍ୟର ଅନୁସଂଧାନରେ ଗଲେ କ ମାନସିକ ସନ୍ତ୍ରଣା ଆଜ ଅନ୍ତର୍ଦାହକୁ ଭୁଲଯିବାକୁ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କଲେ ସେ ଖବର ବି କେହି ରଖିଲେନ । ପୁଣ୍ୟଶ୍ଲୋକଙ୍କ ଏଇ ସୃଷ୍ଟି ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ଯେ ସୁଲତାକୁ ବଚଳତ, ଶୋକାର୍ତ୍ତ କରି ନ ଥିଲ ତା' ନୁହେଁ କନ୍ତୁ ୨୩।୨୪ ବର୍ଷ ଭିତରେ ସୃଷ୍ଟିକୁ ସେ ମନରୁ ପୋଛୁ ଦେଇ ସାରଥିଲେ । ଯୌବନର ରଙ୍ଗୀନ ଡେଣା ଛିଡ଼ଗଲେ ସୃଷ୍ଟି ସବୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ମଳନ ହୋଇଯାଏ ।

'ହେଇ ପଘ ଷ୍ଟେଟ ବାବୁ ଆସିଲେଣି'—ବୁଢ଼ା ଶୁକରଟା ଚାଟି କରି ଉଠିଲ ।

ସୁଲତା ଦେବୀଙ୍କ ଭାବନାର ଖିଅ ହଠାତ୍ ଛିଡ଼ଗଲ । ଚମକ ପଡ଼ଲେ ସେ, ଅମର ଫେରିଲଣି । କାହିଁ ? ସୁଲତା ଦେବୀ ଉଠିଗଲେ ଅମର ପାଖକୁ । ଅମରଜଉକୁ ଅବାକ୍ ହୋଇ ଘୁଣ୍ଟି ରହିଲେ ।

ଅମରଜଉ ଅସହାପୁ ଭାବେ କାନ୍ଦୁଥିଲ । କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ମୁହଁ, ଆଖି ଶୁଖି ଯାଇଛୁ । ଗୋଟା ଚକଚକ ମୁହଁଟା, ଏମିତି ଶୁଖିଲ ଓ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଦେଖାଯାଉଥିଲ ଯେ ତାହା ଦେଖି କେହି ସହ୍ୟ ପାରବେନ । ସୁଲତା ଦେବୀ ତ ସଜେ ମାଆ । ପୁଅର ଏ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ତାଙ୍କ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଝରଗଲ । ବଶିଷ୍ଟ ଶିଳ୍ପପତ୍ତଙ୍କ ପୁଅ ଏମିତି ଅସହାପୁ ଭାବରେ କାନ୍ଦପାରେ ଏ କଥା ନ ଦେଖିଲେ କେହି ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରବେନ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସୁଲତା ଦେବୀ ଅମରକୁ କୋଳକୁ ଜାକ ଆଣି ପଚାରିଲେ—ତୋର କ'ଣ ହୋଇଛି ବାପା ?

ମାଆକୁ ଜାବୁଡ଼ି ଧରି ଅମରଜଇ ଆଡୁର ଜୋରରେ କାନ୍ଦିବାକୁ ଲଗିଲା । ଏତେ ବଡ଼ ଦୁଃସମ୍ବାଦକୁ ସେ ଯେ କମିତି ପ୍ରକାଶ କରିବ ସେ ପାଇଁ ତାର ଭାଷା ନଥିଲା । କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି କହିଲା—ମୁଁ ହାରଗଲି ବୋଉ । ସେ ମୋତେ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲେ ।

"କଏ ?" ବ୍ୟସ୍ତ ଓ ଶଙ୍କିତ ହୋଇ ପଚାରିଲେ ସୁଲତା ଦେବୀ ।

ମୋର ପଥ ପ୍ରଦର୍ଶକ, ମୋ ଜୀବନର ଆଲୋକ, ମୋର ଗୁରୁ କବ 'ଅଚ୍ଛତ' । ବଡ଼ ଚେଷ୍ଟା କଲି କନ୍ତୁ ପାରିଲନି । ମୋ କୋଳରେ ମୁଣ୍ଡ ରଖି ଶେଷ ନିଶ୍ୱାସ ତ୍ୟାଗ କଲେ । ଆଜି ତାଙ୍କର କଥାକୁ ସମ୍ମାନ ଦେଇ ତାଂକ ଶବ ସତ୍ସଙ୍ଗଘରେ ଦାଢ଼ କରି ଆସିଲି । ମୋ' ଭାଉରେ ମୁଖାଗ୍ନି ପାଇବେ ଏହାହିଁ ଥିଲା ତାଂକର ଇଚ୍ଛା । ମୋର ଯେମିତି ମନେ ହେଉଛି ବୋଉ ମୁଁ ମୋ' ନଜକୁ ଜାଲ ଦେଇ ଆସିଛି ।

ସୁଲତା ଦେବୀ କାନ୍ଦୁଥିଲେ ;ଅଜ୍ଞ କନ୍ଦୁଥିଲେ — ଭୁ ଟିକେ ଖବର ଦେଇ ପାରିଲୁନ । ଆଡା ! ସେଇ ମହାପୁରୁଷଂକ ଶେଷ ଦର୍ଶନ ମୁଁ ଟିକେ କରି ପାରିଲନି । ଭଗବାନ କେତେ ନିଷ୍ଠୁର ସତେ ।

ବୋଉ ! ତଥାପି ମୁଁ ହାରିଯିବନି । ତାଂକ ଆଶା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବ । ମୋ' ଗୁରୁଙ୍କୁ ମୁଁ ନେଇ ଆସିବି । ସେ ମୋତେ ପ୍ରେରଣା ଦେବେ । ଅମରଜଇ ଫଟୋଟି ଧରି କାନ୍ଦିବାରେ ଲଗିଲା—କବ 'ଅଚ୍ଛତ'ଙ୍କ ଫଟୋ ।

ସୁଲତା ଦେବୀ ଫଟୋଟି ଦେଖି ଆଖ କୋଡକୁ ବୁଜି ରଖି ପାରିଲେନି । ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲେ—ପୁଣ୍ୟଶ୍ଲୋକ ।

ବୋଉ ! ତୁ ତାଙ୍କୁ ଜାଣିଛୁ ?

ସୁଲତା ଦେବୀ କିଛି ଉତ୍ତର ଦେଇ ପାରିଲେନି । ମୂର୍ଚ୍ଛିତା ହୋଇ ପଡ଼ି ଯାଇଥିଲେ । ଅମରଜଇ ଓ ବୁଢ଼ା ଚାକରଟି କଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବିମୂଢ଼ ।
ନିସ୍ତବ୍ଧ, ନିସ୍ପନ୍ଦ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଧର୍ମଘଟ

ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥାନର ନାୟକ

ପ୍ରତ୍ୟୁଷରୁ ଶଯ୍ୟାତ୍ୟାଗ କରିବା ରମଣଙ୍କର ବାବୁଙ୍କର ଏକ ଅଭ୍ୟାସ । କନ୍ତୁ ଆଜି ଅସମ୍ଭବ ଘଟଣା ସେଥିରେ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଦେଖାଦେଲା । ପତ୍ନୀ ରମା ଦେବୀ ସକାଳ ଛଅରୁ କେତେଥର ଡାକ ଡାକ ଫେର୍ ଗଲେଣି—ସେଥିକ ଚାଙ୍କୁ ନଡା ନାହିଁ । ରମଣଙ୍କର ବାବୁ ନଡରୁ ଉଠିଲେ ମଧ୍ୟ ରମା ଦେବୀଙ୍କ ଗରଗର ଶବ୍ଦର ଆବାଜ ଅବଚେତନ ଅବସ୍ଥାରେ ଶୁ ପାଇଥିଲେ । ଗତ ରାତ୍ରରେ ଅଫିସରୁ ଫେରିବାକୁ ବହୁତ ଡେରି ହୋଇଥିଲା । ଅଫିସରଙ୍କର ପଦବର୍ତ୍ତନ ହେତୁ ତାଙ୍କୁ ବଦାପୁ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଦିଆଯିବା ପଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ନୂତନ ଅଫିସରଙ୍କୁ ସ୍ୱାଗତ ସମ୍ଭାଷଣ ଜଣାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଅଫିସର ବଡ଼ବାବୁ ଘରେ ତାଙ୍କର ଭୂମିକା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ତୁଳନାରେ ଅଧିକ । ତେଣୁ ଘରକୁ ଫେରିଲାବେଳକୁ ରାତ୍ରର ଦ୍ୱିତୀୟ ପ୍ରହର ଅତିକ୍ରମ କରି ସାଇଥିଲା ।

ଉଠିବାରେ ବିଳମ୍ବ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ରମଣଙ୍କର ବାବୁ ମୁହଁଟାକୁ ଧୋଇ ନେଇ ନିତ୍ୟକର୍ମ ସମାପ୍ତ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଥିଲେ । ରମା ଦେବୀ ଆସି ତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନା । ଘଡିରେ ବୋଉଲ ଅଠ ବେଗ୍ ।

"ମୁଁ ସକାଳ ଛଅରୁ ତୁମକୁ ଦଶଥର ଡାକିଲଣି—ନଦ କ'ଣ ତୁମର ଶୁଙ୍ଗୁଛୁ ? ଘରେ ଅଳ୍ପ କିଣଏ ବୋଲ ସଜ୍ଜଡା ନାହିଁ । ପରବା ବ ସବୁ କାଲିଠାରୁ ସରିଛୁ । ବେଳ ଆସି ୯ଟା ବାଜିବାକୁ ବସିଲଣି । ମୁଁ ପୁଣି ରେଷେଇ କରିବ କେତେବେଳେ ଯେ ? ନଅ ! ବଜାରରୁ ଶିଘ୍ର ଏ ଜନପଗୁଡ଼ିକ ନେଇ ଆସିବ ।"

Digitized by srujanika@gmail.com

ସକାଳୁ, ସକାଳୁ ରମଣଙ୍କର ବାବୁଙ୍କ ମଳଟା ଆଜି ଖୁବ୍ ଜରୁସ ହୋଇଗଲ । ଜାଆଁକୁ ଅଫିସ୍‌ରେ ବଡ଼ବାବୁ, ହେଲେ ବାସ୍ତବ ଜୀବନରେ—

ବ୍ଲକଗ୍ର କାଲ୍ଲ ଚାକିରୀ ଆସି ହେଲ୍ ୨୫ ବର୍ଷ । ଏହି ୨୫ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଜୈଲ୍:ଡ଼: ଆସିଷ୍ଟାଣ୍ଟ—ଜ୍:ଡ଼: ଅଫିସ୍ଟାଣ୍ଟ ଓ ଚା'ପରେ ହେଉ କ୍ଲର୍କ ବା ବଡ଼ବାବୁ । ବଡ଼ବାବୁ—ବଡ଼ବାବୁ ଡାକରେ ଅଫିସ୍ ଫାଟି-ପଡ଼େ । ହେଲେ ବଡ଼ବାବୁଙ୍କର ଦରମା ମାସକୁ ଗୋଏନା ବର୍ଷକୁ ବର୍ଷ ଯେତେ ଦରମା ବଢୁଛି, ଜଅଣ ସେତେ ଅଧିକ ଲଜି ରହୁଛି ।

ବ୍ଲକଗ୍ରର ପ୍ରଥମ ଅବସ୍ଥାରେ ବରଂ ଟିକେ ଭଲରେ କଟୁଥିଦନ ଚଳି ଯାଇଥିଲେ ରମଣଂକର ବାବୁ । ପ୍ରଥମେ ଯେବେ ସେ ବ୍ଲକଗ୍ରରେ ଗୋଡ଼ ଦେଲେ, ସେ ଥିଲେ ଅବିବାହିତ । ଘରେ ବାପା, ମା' ଆଉ ଭାଇଟିଏ । ବେଶ୍ ଭଲରେ ଚଳି ଯାଉଥିଲେ । ଘରକଥା କିଛି ତାଙ୍କୁ ବୁଝିବାକୁ ପଡୁ ନ ଥିଲ ।

ଚା'ପରେ ଆସିଲ ସେହ୍ନ ଜବାବର ଜନ । ଯାହା ଜୀବନରେ ଥରେ ଆସେ । ଭଇକୁ ବୋହୂ ହୋଇ ଆସିଲେ ଉମା ଦେବୀ । ବ୍ଲକଗ୍ର ଷ୍ଟେସନକୁ ଉମା ଦେବୀଙ୍କୁ ସେ ନେଇ ଆସିଥିଲେ କିଛିଦନ ପରେ ।

ପ୍ରମପ୍ର ଜମେ ଗଡ଼ଗଲେ । ବାପା, ମାଆ ଜଣଜଣ କରି ଆଗ ଛତ ହୋଇ ବଦାପ୍ର ନେଇଯାଆନ୍ତି ରମଣଙ୍କରଙ୍କ ଦୂନଆରୁ । ସାନଭାଇ ତର ବାହା-ସାହା ହୋଇ ସେ ଚା'ର ଘରସଂସାର କରେ । ରମଣଙ୍କର ବାବୁଙ୍କ ସଂସାର ଧିରେ ଧିରେ ନିତି ଅକାର ଧାରଣ କରେ । ଗୋଟି-ଏରୁ ଦୁଇଟି, ଦୁଇଟିରୁ ତିନଟି ଏକ୍ରମରେ ବଡି ବଡି ବର୍ତ୍ତମାନ ପାଞ୍ଚୋଟି କନ୍ୟା ଓ ଦୁଇଟି ପୁଅ ସନ୍ତାନ ଉମା ଦେବୀଙ୍କ କୋଳ ମଣ୍ଡନ କରନ୍ତି । ପରିବାରର ସଭ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧିକୁ ତାଳଦେଇ ବଜାରରେ ଦରବୃଦ୍ଧି ପ୍ରତଯୋଗିତା ଆରମ୍ଭ କରିଦଏ । ତଥାପି ରମଣଙ୍କର ବାବୁ କେବେ ହତୋତ୍ସାହ ହୋଇନାଦାନ୍ତି । ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଖାଇବା, ପିଇବା, ପାଠ ପଢିବା ଓ ଲୁଗାପଟା କେଉଁଥିରେ କେବେ ଅବହେଳା କରନାଦାନ୍ତି । ହେଲେ ଦନଲୁଦନ ଆବଶ୍ୟକତାର ମାତ୍ରା ବଢିବଢି ଚାଲିଛି । ସବା ବଡ଼ଟିଅ ଓ ତା' ତଳ ପୁଅ ଜଲେଜ୍‌ରେ ପଢିଲେଣି । ଅନ୍ୟମାନେ ହାଇ ସ୍କୁଲରୁ ମାଇନର ସ୍କୁଲ ମଧ୍ୟରେ । ସେମାନଙ୍କର ଆଜି ଦରମାଠୁ କାଲି

Digitized by srujanika@gmail.com

ଗୁନ୍ଦା; ପଅରବନ ପ୍ରେଷା ଫିସ୍‌ତ ଚା'ପରବନ ଆଉ କ'ଣ । କାଗଜ, ଖାତା, ବହିପତ୍ର ଓ କଲମ-ପେନ୍‌ସିଲ୍ ଆଦ କାହିଁ କେତେ କ'ଣ । କାହାର କଲେଜ ଫ୍ରେମ୍ ତ, କାହାର କାହାର ସ୍କୁଲ ଇଉନିଫର୍ମ । ଏଏ ମେକ୍‌ସି ଗୁହିଁଲଣି ତ କାହାର ଗାଉନ୍ ଦରକାର । ରମଶଙ୍କର ବାବୁ ସମସ୍ତେ ସମସ୍ତେ ଚନ୍ତାକରନ୍ତି—"ମଝିପ ଗୋଟାଏ ଟଙ୍କା ଉତ୍‌ପାଦନ କରିବା ଯନ୍ତ୍ର ହୋଇ ଯାଆନ୍ତା କ !"

ଯେତେ ଯାତାକଲେ ବ ଟାଣୁଣି ମାସ୍ଟିଂ ଚଳିବା ମୁସ୍କିଲ ହୋଇପଡ଼େ । ଆଜ ମାସର ଉଣରିଶି ତାରିଖ । ଆଉ ଗୋଟିଏ ଦିନ ରହିଲା ମାସ ଶେଷ ହେବାକୁ । ତା'ପରଦିନ ପହିଲା । ଦରମା ମିଳିବା ଦିନ ସଉଦା ସବୁ ସୁରିଯାଇଛି ବୋଲି ଶୁଣି ରମଶଙ୍କର ବାବୁ ଏକ-ରକମ ପ୍ରମାଦ ଗଣିଲେ । "ଏହି ଉଣେଇଦିନ କପର କ'ଣ କରିବାକୁ ହେବ ? ସତର ବଜାର ଜାଗା । ସବୁତ କଣିବାକୁ ପଡ଼ିବ । କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଜିନିଷ ନ କଣିଲେ ନ ଚଳେ ।

ରମଶଙ୍କର ବାବୁ ଆଉ ନିତ୍ୟକର୍ମ ଶେଷକରିବେ କ'ଣ । ପ୍ରଥମେ ରମା ଦେବୀଙ୍କ ଡାଲକାଟି ପଡ଼ିବସିଲେ ।

ଅଟା, ଡରଡ଼, ସୋରଷ ତେଲ, ଜିରା, ଲଙ୍କା, ଆଳୁ ଓ ବାଇ-ଗଣ ଇତ୍ୟାଦି ।

ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ଜିନିଷ ମାସ ନ ପରୁଣୁ ସରିଗଲା ?

"ହେ ଶୁଣୁଛ ! ମାସ ସରି ନାହିଁ । ତୁମର ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ଜିନିଷ ଜଅଣ ପଡ଼ିଲା କେମିତି ? ସୋରଷ ତେଲ ସବୁ ଜ କେଜି ଆସିଥିଲା !" ରମଶଙ୍କର ବାବୁ ରମା ଦେବୀଙ୍କୁ ଡାକି ପଚାରିଲେ ।

"ମଲା ! ମୁଁ କ'ଣ ଖାଇଗଲି କି ? ତୁମ ଘରେ କ'ଣ କମ୍ ଲୋକ ଖାଇବାକୁ ହେଲେଣି ? ଆହାରୁଡ଼ା ଘରକୁ ତ ଅଧିକାଂଶ ସମ-ସ୍ତେ ବାହାର ଲୋକ ଆସୁଛନ୍ତି । ଜିନିଷ ସବୁ ସରିବ ନାହିଁ ରହିବ କେମିତି ?" ଉତ୍ତରୁ ଆଇ କହିଲେ ରମାଦେବୀ ।

ଆଉ ବେଶି କଛୁ କହିବା ଉଚିତ ମନେକଲେ ନାହିଁ ରମଶଙ୍କର ବାବୁ । ଜିନିଷ ତ ସରିଛି ଆଣିବାକୁ ହେବ । ପାଣିକଣ୍ଟ ଲାଭ ବା କ'ଣ ମିଳିବ ? ଉଣେଇଦିନ ପାଇଁ ଏହି ଜିନିଷଗୁଡ଼ିକ କଣିଲେ ଅତକମ୍‌ରେ ୫ ୭୦-୦୦ ଦରକାର । ପଇସା ତ ଗୋଟିଏ ବି ନାହିଁ । ଯକେଇ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅଣ୍ଡାଳଲେ ରମଣଙ୍କର ବାବୁ । ଅଫିସ୍ ଫେସ୍ଟାରଜଏଲ୍ ଝଙ୍କାରୁ, ମାଡ ପଦରଟି ଝଙ୍କା ବଳପଡ଼ୁଛୁ । "ଯାଦାଦେଉ ଆଜ ଦନକ ଚଳଯାଉ— ପରେ ଯାଦାଦେବ ଦେଖାଯିବ" ମନେମନେ କହୁଉଠିଲେ ରମଣଙ୍କର ବାବୁ । ଏଥିମଧ୍ୟରେ ଗୁ' ଡଆର କର ରମାଦେଗା ବଡ଼ଟିଅ ଡାଡରେ ଠୋଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଗୁ' କପ୍ଟିକୁ ପିଇଦେଇ ସାଇକେଲ ଧର ବଜାର ବାଡ଼ାଣଗଲେ ରମଣଙ୍କର ବାବୁ ।

ପୁରୁଣା କେଉଁ ଅମଳର ସାଇକଲଟାକୁ ପେଡ଼ାଲ ଉରେ ପେଡ଼ାଲ ମାର ଗୁଲଥିଲେ ସେ । ସାଇକଲରେ ଦନେ ଯେ କଣ୍ଟୁ ଗୋଟାଏ ଇଙ୍ଗ ଥିଲା, ତାଡ଼ା ବୋଧଡୁଏ ଆଜକାଲ ଆଉ କାହାର ମନେ ନାହିଁ । ଲୁଡାର ଓଜନାଲ ରଙ୍ଗ ସହତ ସାଇକେଲର ରଙ୍ଗ ସମାନ ହୋଇଯାଇଛୁ । ସେଥିକ କଣ୍ଟୁ ରମଣଙ୍କର ବାବୁଙ୍କ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନ ଥାଏ । ତାଙ୍କର ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଗବ ଯେ ସାଇକଲଟା ତାଙ୍କର ଓଜନାଲ ଇଂଲସ୍ ଗୁଲେ । ଆଜକାଲ ତ ଏପର ସାଇକଲ ମିଳବ ନାହିଁ । ମିଳବାତ ଦୂରର କଥା ଦେଖିବାକୁ ବ ସୁପ୍ତ । ସେ କଣ୍ଟୁ ଇଂଲସ ଗୁଲେ ସାଇକଲଟାଏ ରଖି ପାରଛନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ କେତେଶତ ଥର ଯେ ସାଇକେଲ୍ଟି ଟପେପ୍ଟାର ଡେଲ୍ଟି ତା'ର ଇପ୍ଟତା ନାହିଁ । ଆଉ ଅଧିକାଂଶ ଥର କୌଣସି ନା କୌଣସି ପାର୍ଟସ ଲୁଭିଥାଏ ଏବଂ ତାଡ଼ା ଡେଉଛୁ ପୁରପୁର ସ୍ୱଦେଶୀ । ଅର୍ଥାତ୍ ମେଡ୍ ଇନ୍ ଇଣ୍ଡିଆ । ଏକଥାକୁ ରମଣଙ୍କର ବାବୁ ନଜର ଦେଇ ନ ଥାନ୍ତି ।

ଏତକବେଳେ ରମଣଙ୍କର ବାବୁଙ୍କ ପାଖଦେଇ ଝକ୍ସାରେ ମାଇକ୍ଟିଏ ପ୍ରଚୁର କରତର ଗୁଲଯାଉଥାଏ—

"ଭାଇମାନେ ! ସ୍ଥାମାପ୍ୟ କଲେଜ୍ର ଛାତ୍ରମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଦାବିଜ୍ଞ ଦାଖଜେଇ ଧର୍ମଘଟ କରଛନ୍ତି । ଏଥିପାଇଁ ଆଜ ଏ ସହରର ସବଂଶ 'ବନ୍ଦ' ପାଳନ କରିବ । କୌଣସି ଦୋକାନ, ବଜାର ଓ ହୋଟେଲ ଆଦ ଖୋଲଯାଇ ପାରବନାହିଁ । ଯଦ ଭ୍ରଲବଶତଃ କେହ କେହ ସେମାନଙ୍କର ଦୋକାନ ବଜାର ଖୋଲ ଦେଇଥା'ନ୍ତ, ଏହ ଘୋଷଣା ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେ ବନ୍ଦ କରଦଅନ୍ତୁ । ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ ସମସ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ବଘଟ ଛାତ୍ରବାହ୍ନୀର ପଟୁଆର ଏହ ସହର ପରକ୍ରମା କରବ ।"

ଏତାଦୃଶ ଘୋଷଣା ଶୁଣିଲ ପରେ ପରେ ରମଣଙ୍କର ବାବୁଙ୍କ ଅକଲ ଗୁଡୁମ୍ । ସତକୁ ସତ ଦେଖାଗଲ ଯେ ଦୋକାନ-ବଜାର ସବୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

ବନ୍ଦ । ଯେଉଁ ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ଦୋକାନ କାଁ-ଭାଁ ଖୋଲିଥିଲା ଏହି ମାଇକ୍ ପ୍ରଚାର ଶୁଣିଲା ପରେ ପରେ ଧଡ଼ାଧଡ଼୍ ବନ୍ଦ କରିଦେଲେ । ସବୁଠାରେ ଚାବି-କବାଟ ପଡ଼ିଗଲା ।

କ'ଣ କରିବେ ? ରାମଶଙ୍କର ବାବୁ ମହା ଚିନ୍ତାରେ ପଡ଼ିଗଲେ । ଚାରିଆଡ଼େ ବୁଲିବୁଲି ଖୋଜିବାକୁ ଲାଗିଲେ କାଳେ କେଉଁଠି ଦୋକାନ-ଟିଏ ଖୋଲା ରହି ଯାଇଥିବ । କାହିଁ କେଉଁଠି ହେଲେ ବି ଆଖିରେ ପଡ଼ୁନାହିଁ । ରାମଶଙ୍କର ବାବୁ ଯାଇ କେତୋଟି ଦୋକାନୀଙ୍କୁ ଦୋକାନ ଖୋଲିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କଲେ । ହେଲେ କିଏ ଶୁଣୁଛି ? ଆଜି ଯିଏ ବା ଶୁଣିଲେ କଲେଜ୍ ପିଲାମାନଙ୍କ ଉପରେ ଦୋକାନ ଖୋଲିବାକୁ ରେକ୍‌ଟୋକ୍ ମନା କରିଦେଲେ । ଉପାୟ ନାହିଁ କାହାର ?

ବାପର ତ ପୁଣି ଫାଗକୁ ଉପାୟ । ଦୋକାନ ଖଣ୍ଡି ଲୁଟ୍ ହୋଇ-ଗଲେ, ସବୁ ସରିଗଲା । ଖାଲି କ'ଣ ସେଉଁଠି ? ଆପତ୍ତି ଓଜର କଲେ କିଛି ଗୋଟାଏ ଉତ୍ତମ ମଧ୍ୟମ ହୋଇଯିବା ବି ବଡ଼କଥା ନୁହେଁ ।

"ଆଲେ ସଖି ! ଆଣୋ ମହତ ଆପେ ରଖି ।" ରାମଶଙ୍କର ବାବୁ ଏପାଖ-ସେପାଖ ଚାହିଁ ବଜାରଟା ସାରା ଘୂରି ବୁଲୁଛନ୍ତି । ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ ଦୋକାନର ପଛ କବାଟ ଅଳ୍ପ ଟିକିଏ ଖୋଲିଥିବାର ନଜରରେ ପଡ଼ିଲା । ଧାଇଁଲେ ଭରତର ହୋଇ । ଦୋକାନୀଟି ରାମ-ଶଙ୍କର ବାବୁଙ୍କ ହାତକୁ ଧରି ଦୋକାନ ଭିତରକୁ ଟାଣିନେଇ ଭିତର ପଟୁ କବାଟ ବନ୍ଦ କରିଦେଲା । ରାମଶଙ୍କର ବାବୁ ଗୋଟାଏ ନିଶ୍ୱାସ ମାରିଲେ । ଦୋକାନୀ ରାମଶଙ୍କର ବାବୁଂକ ହାତରୁ ଚଟାଣି ନେଇ ଜନାଷ ସବୁ ଓଜନ କରି ଦେଇଦେଲା । ଯେତେବେଳେ ସେ ସଉଦା-ଗୁଡ଼ିକର ଦର ପକାଇଲା, ରାମଶଂକର ବାବୁଂକ ଆଖି ତ କପାଳକୁ ଉଠିଗଲା । ପୋରଷ ତେଲ କଲେଗ୍ରାମ ପ୍ରତି ଟ ୨୨-୦୦, ହରଡ଼ କଲେଗ୍ରାମ ପ୍ରତି ଟ ୭-୦୦, ଆଳୁ କଲେଗ୍ରାମ ପ୍ରତି ଟ ୩-୦୦ ଇତ୍ୟାଦି ଏହିପରି ସବୁର ଦର ଅତି ଅଧିକ ।

"କଡୋ ବାବୁ ! ଏ କ'ଣ ? ଏତେ ଏତେ ଦର କ'ଣ ପକା-ଉଛ ?" ରାମଶଂକର ବାବୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ଦୋକାନୀକୁ ।

ଟିକିଏ ହସିଦେଲା ଦୋକାନୀଟି ହଃ ହଃ ହଃ । ଆପଣ ଆଜ୍ଞା ପୁରୁଣାଲୋକ ହୋଇ ଏତଲ୍ଲ ଜାଣିପାରୁ ନାହାନ୍ତି ? ଆଜି ମାର୍କେଟ ବନ୍ଦ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସବୁ ଜନ୍ତୁଷର ଷ୍ଟକ୍ କମ୍‌ଅଛି । ବଜାରରେ ଖୁଚୁରା ଚଉଗୁଣା ହୋଇଯାଇଛି । ନଡ଼ିଆତେଲ ମଣ୍ଡି କଣ ସୋରଷ ତେଲ ୫ ୧୮-୦୦ ବଦଳରେ ୫ ୨୨-୦୦ ଓ ଡରଡ଼ ୫ ୫-୦୦ ବଦଳରେ ୫ ୭-୦୦ ଆଦ୍ଦ ନେଇଥାନ୍ତି ? ଏଥିରେ ଆମର ଆଉ କ'ଣ କରିବାର ଅଛି ।

ରାମଶଂକର ବାବୁଂକର ଆଉ କହିବାର କିଛି ନଥିଲା । କାନମୁଣ୍ଡ ଆଉଁସି ସଉଦାତକ ବ୍ୟାଗ୍‌ରେ ଭର୍ତ୍ତିକର ଦୋକାନାକୁ ପନ୍ଦରଟି ୫ଂକା ଦେଲେ । ଅବଶିଷ୍ଟ ୫ଂକା ବାକା ରହିଲା ବୋଲି କହିଲେ । ଦୋକାନାଟି ଚଳା ଲୋକ, ସେ ରାଜି ହୋଇଗଲା । ରାମଶଂକର ବାବୁଂକୁ ଦ୍ୱାର ଖୋଲିଦେଲା । ସେ ଚାଂକ ସାଇକେଲରେ ବେଗ୍ ୫ଙ୍ଗାଇଲେ । ଏତକିବେଳେ ଆଉଜଣେ ଲୋକ ତରତର ହୋଇ ସେହି ଦୋକାନ ଭିତରକୁ ପଶିଗଲେ । ମନସ୍ତାପ ମଧ୍ୟରେ ବି ହସିଦେଲେ ରାମଶଂକର ବାବୁ । ଯାଆରେ ପୁଅ ! ଭିତରକୁ ଯାଆ । ଅଖା ଧୋଇଥିବୁ, ଗୁଣ ଶାଉଥିବୁ—ମନେମନେ କହି ସାଇକେଲ ଚଢ଼ିଲେ ରାମଶଂକର ବାବୁ ।

ଘର ଦୁଆରମୁହଁରେ ଯାଇ ସାଇକେଲରୁ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ି ଦେଖିଲେ—ଶକ୍‌ସାଟିଏ ଛୁଡ଼ା ହୋଇଛି । କିଏ ଆଉ ଆସିଲା ଶକ୍‌ସାରେ ସକାଳୁ ସକାଳୁ ? ମନେମନେ ଚନ୍ତା କରୁଥିଲେ ରାମଶଂକର ବାବୁ । ଶକ୍‌ସାବାଲାର ନକ୫ବଣୀ ହୋଇ ତାକୁ ନମ୍ରକଣ୍ଠରେ ପଚାରିଲେ—

"ଆରେ ହେ ! ଶକ୍‌ସାରେ କିଏ ଆସିଛନ୍ତି ?"

'ଆଜ୍ଞା ! ବାବୁଆଣୀ ଆଉ ପିଲାମାନେ ସବୁ ଆସିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ତ ମୁଁ ଜାଣେ ନାହିଁ ।

କେଉଁଠାରୁ ଆସିଲେ ସେମାନେ ? କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ?"

"ବସ୍ ଷ୍ଟାଣ୍ଡରୁ ଆସିଲେ । ଏହି ଘର ଭିତରକୁ ଯାଇଛନ୍ତି । ମୁଁ ପଇସା ପାଇନାହିଁ ଯେ ଅପେକ୍ଷା କରିଛି ।" କହିଲା ଶକ୍‌ସାବାଲା । ରାମଶଙ୍କର ବାବୁଙ୍କୁ ଜାଣିବାକୁ ଆଉ ବାକା ରହିଲା ନାହିଁ ଯେ ସକାଳୁ ସକାଳୁ କେହି କୁଣିଆ ସପରିବାରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲେଣି ବୋଲି । ଏତକବେଳେ ପେଣ୍ଟ-ସାର୍ଟ ପିନ୍ଧା ଜଣେ ଯୁବକ ଘର ଭିତରୁ ବାହାର ଆସି ଶକ୍‌ସାବାଲାଟିକୁ ଭଡ଼ା ବାବଦ ପଇସା ଦେଲା । ଶକ୍‌ସାବାଲାଟି ଶକ୍‌ସା ନେଇ ଚାଲିଗଲା ।

ରାମଶଙ୍କର ବାବୁ ନଡ଼ା ଅଡୁଆରେ ପଡ଼ିଲେ । କାହିଁ ଏ ଯୁବକକୁ ତ କେବେ ଦେଖିଲା ପରି ମନେ ପଡୁନାହିଁ ! ତେବେ କଏ ସବୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏମାନେ ? ଘର ଭିତରକୁ ସଜଦା ବେଗ୍ ନେଇ ପଶିଗଲେ ସେ । ପତ୍ନୀ ରମାଦେବୀଙ୍କ ନିକଟରେ ବସିଥିଲା ଜଣେ ଚାଳିଶ ବୟସ୍କା ଭଦ୍ର ମହିଳା । ଗୌରବର୍ଣ୍ଣା-ସାଧାରଣ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ-ଗଠନଟି ମନ୍ଦ ନୁହେଁ ।

ରମାଦେବୀ ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ କହି ଉଠିଲେ—"ଏ ମୋର ହାଇସ୍କୁଲ ବେଳର ପଢ଼ା ସାଙ୍ଗ 'ନମିତା' । ଏ ପିଲା ଦୁଇଟି ତା'ର ପୁଅଝିଅ ବୁଲୁ ଓ ଝୁନୁ । ଆଉ ସେ ତା'ର ସାନଭାଇ ରମେଶ ।"

ନମିତା ଦେବୀ ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ହାତ ଉଠାଇ ନମସ୍କାର କଲେ । ରମେଶ, ବୁଲୁ ଓ ଝୁନୁ—ସେମାନେ ବି ନମସ୍କାର କଲେ । ରମଣଙ୍କର ବାପାଙ୍କ ହାତ ଆପେଆପେ ଉଠିଗଲ୍ ପ୍ରତି ନମସ୍କାର କରିବାକୁ । ତାପରେ ସେ ତାଙ୍କ ରୁମ୍‌କୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ସଜଦା ବେଗ୍‌ଟି ରେଖେଇ ଘରକୁ ନେଇ ରଖିଦେଇ ଆସି ରମାଦେବୀ ରମଣଙ୍କର ବାପାଙ୍କ ପାଖରେ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଚପିଚପି କରି କହିଲେ, "ଶୁଣୁଛ ! ଖାଲି ଆଳୁ, ଡାଲିରେ ସାଧା ତରକାରି କରି କ'ଣ ଏମାନଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦେବା ?"

"ଆଉ କ'ଣ ଦେବ-ଦେଉନାହିଁ । ମୁଁ କ'ଣ ମନାକରୁଛି ।"

"ମୁଁ କ'ଣ ଅଜ ଦେବ ? ତୁମେ ଆଣିଲେ ସିନା । କେତେଦିନର ସାଙ୍ଗଟାଏ ପ୍ରଥମ କରି ଆସିଛି । କ'ଣ ସେ ଗ୍ରହଣ ମନରେ ? କଲେଜ ପିଲା ସବୁ କୁଆଡ଼େ ଧର୍ମଘଟ କରିଛନ୍ତି ସେ ବସ୍, ଟେକ୍‌ସି ସବୁ ଏଠି ବନ୍ଦ । ସେମାନେ ତ ଜାଣିନାହାନ୍ତି ଏକଥା । ବାଲେଶ୍ୱରରୁ କଟକ ବସ୍‌ରେ ତାର ସ୍ୱାମୀ ପାଖକୁ ଯାଉଥିଲା ନମିତା । ବାଟରେ ଭଦ୍ରକରେ ଏହି ଅବସ୍ଥା । ବସ୍ ବନ୍ଦ । କ'ଣ କରିବ ବିଚରା ? ବହୁତ ସମୟ ଏପାଖ ସେପାଖ ହୋଇ ଶେଷରେ ବାଧ ହୋଇ ଆମ ଘରକୁ ଆସିଲା । ଆମର ଚଢ଼ା-ଜଣା ବୋଲି ଆସିଲାନା—ଆଉ କାହିଁ କାହା ଘରକୁ ଗଲାନାହିଁ ?

"ଆରେ, ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା ! ମୁଁ କ'ଣ ମନାକଲି ଆସିବାକୁ ?"

"ମୁଁ କ'ଣ କହୁଥିଲି କି ମାଛଟେ,ଯାଇ ଆଣିଥାନ୍ତ । ମାଛ ତରକାରି-ଟାଏ ନ ହେଲେ ଭଲ ହେବନାହିଁ ।" ରମାଦେବୀ ସାଉଁଳେଇ କରି କହିଲେ । "ତୁମେ ଏହାଭଣ୍ଡା କଲେଜ ପିଲାଙ୍କ 'ଧର୍ମଘଟ' କଥା କହୁ-ଥିଲନା ?" "ହଁ ତ ।" "ଆଜି ସେଥିପାଇଁ ଦୋକାନ ବଜାର ସବୁ ବନ୍ଦ । ଏଉକ ସଜଦା ଆଣିବା ପାଇଁ ମୁଁ ସେତେ ଦଇରାଣ ହେଲାଣି ଆଉ କେତେ ଅଧିକ ପଇସା ଦେଇଛି, ସେକଥା ମୁଁ ଜାଣେ ।" ଅଜ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଚାଦାଲେ କ'ଣ କରବା ଯେ ?'' ମୁହଁକି ଶୁଖାଇ କହିଲେ ରମାଦେଗା । ''କ'ଣ ଆଉ କରବ ? ମାଛତ ମିଳବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ତା' ଛଡ଼ା ମୋ ପାଖରେ ବ ଆଉ ଗୋଟିଏ ବୋଲ ପଇସା ନାହିଁ, ମାଛ ଆଣିବ ବା କେମିତି ?''

ମୁରୁକି ହସି ରମାଦେଗା କହିଲେ—''ମୋ ପାଖରେ ଦଶଟା ଟଙ୍କା ଅଛି ନେଇଯାଅ ! ଯେମିତିହେଉ ଗୋଟାଏ ମାଛ ନେଇଆସିବ ।' ତରତର ହୋଇ ଘର ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲେ ସେ ।

ରମଣଙ୍କର ବାବୁ କନ୍ତୁ ଗୁରୁଥିଲେ ଏକ କଲେଜ ପିଲଙ୍କ ଧର୍ମଘଟ କଥା । 'କଣ' ବା ଏମାନେ ଧର୍ମଘଟ କରି ଦାବୀ ଦାସଲ କରିବେ ? ଧର୍ମଘଟ-ହରତାଳ-ବନ୍ଦ ଏସବୁ ଦ୍ୱାରା ସମାଜର ଯେ କେତେ ଅପକାର ହେଉଛି, ତାହା କେବ ବୁଝାବ ଉଖୁନାହିଁ । ମୁନାଫାଖୋର, କଳାବଜାରୀମାନେ ଫାଇଦା ଉଠାଉଛନ୍ତି । ଉତ୍ପାଦନ ବାଧା ପାଉଛି । ଦରିଦ୍ର ଶ୍ରମିକ ବେକାର ହୋଇ ଉପବାସ ରହୁଛି । ଆଉ ଆମ ପରି ଲୋକତ ଅସୁବିଧା ଭୋଗ କରିବ ହିଁ କରିବ ।

ଏକ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ରମାଦେଗା ଦଶ ଟଙ୍କାର ନୋଟ ଖଣ୍ଡିଏ ରମଣଙ୍କର ବାବୁଙ୍କ ହାତରେ ଦେଲେ । ରମଣଙ୍କର ବାବୁ ପୁଣି ସାଇ-କଲ ଧରି ବଜାରକୁ ଚାଲିଲେ ।

ମାଇକ୍‌ଟିଏ ଦୂରରୁ ଚିତ୍କାର କରୁଥିଲା—''ଆଜି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଗାନ୍ଧୀ ପଡ଼ଆଠାରେ ଏକ ବୃହତ ସାଧାରଣ ସଭାର ଆୟୋଜନ ଧର୍ମଘଟକାରୀ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ପୌରହିତ୍ୟ କରିବେ ଆମ ବିଧାନସଭାର ବରେଣ୍ୟ ଦଳ ନେତା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଜଗଦେବ ଏବଂ ମୁଖ୍ୟ ବକ୍ତା ଭାବେ ଯୋଗଦେବେ ସ୍ଥାନୀୟ ବିଧାନ ସଭା ସଦସ୍ୟ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବିଜୟ ଦାଶ ।''

କଏ ବୁଝୁଛି—ସମାଜର ବର୍ତ୍ତମାନ ଗତି କୁଆଡ଼େ ? ଦେଶର ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ? ଆଃ କି ଶୋଚନୀୟ ପରିସ୍ଥିତି ।

''ଭଜମାନ—ଧର୍ମଘଟ, ଧର୍ମଘଟ—ଭଜମାନ''

ରମଣଙ୍କର ବାବୁଙ୍କ ମନଟା ବିଷାକ୍ତ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଗହ୍ୱର

● ମାନସୀ ଦାସ

ଉଚ୍ଚ ସରକାର ମହଲରେ ସୁନାମ ଅର୍ଜନ କରିଥିବା ଦକ୍ଷ ଆଇ.ଏ.ଏସ୍. ଅଫିସର ପ୍ରାର୍ଥ ସାମନ୍ତରାୟଙ୍କର ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷିତା ପତ୍ନୀ ମାଳବିକା ସାମନ୍ତରାୟ । ଏତେ ବଡ଼ ଅଫିସରର ସ୍ତ୍ରୀ ଅଥଚ ନିଜେ ଡେଲେ ଗର୍ବ ନାହିଁ । ସ୍କୁଲ, କଲେଜ ବେଳର ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ କାନ୍ଥରେ ହାତ ପକାଇ ଗପ ଯୋଡ଼ ବସନ୍ତି । ରାସ୍ତାରେ ଚଢ଼ାଲୋକ ଦେଖିଲେ ଗାଡ଼ି ଅଟକାଇ ଭଲମନ୍ଦ ପଚାରନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ପଛରେ ଥିବା-ନଥିବା ସାମାଜିକ ସମ୍ମାନ ବା ପରକାର ପାହ୍ୟା ବିଷୟରେ ଧ୍ୟାନ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଓଡ଼ିଶା ବାହାରେ ଅନେକ ବର୍ଷ କଟାଇଲ ପରେ ସମ୍ବଲପୁରରେ ମିଃ ସାମନ୍ତରାୟଙ୍କର ନଯୁକ୍ତି । ସମ୍ବଲପୁରକୁ ଆସିବା ଖବର ଶୁଣି ଖୁସି ହୋଇଥିଲେ ଶ୍ରୀମତୀ ସାମନ୍ତରାୟ, କାରଣ ସେହିଠାରେ ହିଁ ତାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଗୌରବମୟ ଜୀବନର ଆରମ୍ଭ ଓ ବିବାହ ପରେ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ସେମାନେ ସେହିଠାରେ ରହିଥିଲେ । ସମ୍ବଲପୁର ତାଙ୍କୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ହୁଏତ ତାଙ୍କ ପରିଚୟ ମନେ ପକାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ସେ ସମ୍ବଲପୁରକୁ ଜାଣନ୍ତି । କେଉଁଠି କେତେ ଖପର ଘର ଥିଲ, ଭଙ୍ଗାଆଘ ବଣ ଥିଲ ଓ ଆଜ ସେଠାରେ ବଡ଼ ବଡ଼ କେତେ କୋଠା, ଅଫିସ ଘର, ହୋଟେଲ ଇତ୍ୟାଦି ହୋଇଛି, ତାର ହିସାବ ଶ୍ରୀମତୀ ସାମନ୍ତରାୟଙ୍କର ମୁଣ୍ଡେ ମୁଣ୍ଡେ । ସେତେବେଳେ ହାତରେ ପ୍ରଚୁର ସମୟ ଥିଲ ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଓ ଟୁର୍‌ରେ ନ ଯାଇଥିଲେ ସେମାନେ ପ୍ରାୟ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ବୁଲା ଯାଉଥିଲେ, ବୁଲି ବୁଲି ରାତି ଦଶଟା ପରେ ଫେରୁଥିଲେ । ଆଜପର ନୂଆ

Digitized by srujanika@gmail.com

ମଡ଼େଲର ଆମ୍ବାସଡ଼ର କାର୍ ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ନଥିଲା । ବାପାଙ୍କଠୁ ପୁରୁଣା ଅଷ୍ଟିନ ଗାଡ଼ିକୁ ଆଣି ମିଃ ସାମନ୍ତରାୟ ପାଖରେ ରଖିଥିଲେ ।

ସେ ସମୟରେ ଶ୍ରୀମତୀ ସାମନ୍ତରାୟ ଗାଡ଼ି ଚଳାଇ ଶିଖି ନ ଥିଲେ । ସ୍ୱାମୀ ଗାଡ଼ି ଷ୍ଟାର୍ଟ କରୁଥିବା ସମୟରେ ସେ ସାମାନ୍ୟ ଟିକେ ଚଳାଇବା କୌଶଳ ଶିଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଗାଡ଼ି ବିଷୟରେ ବିଶେଷ ଦକ୍ଷତା ନ ଥିଲା, କିନ୍ତୁ ସେହି କଳା ଅଷ୍ଟିନ ଗାଡ଼ିରେ ସେ କାର୍ ଚଳାଇବା ଶିଖିଥିଲେ ଓ ତାକୁ ହିଁ ନେଇ ତାଙ୍କର ଅନେକ ମଧୁର ସ୍ମୃତି ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ରହିଛି, ଯାହାର ପଟ୍ଟଭୂମି ଥିଲା ସମ୍ବଲପୁର ।

ସମ୍ବଲପୁରର କମିଶନର୍ ବଙ୍ଗଳାରେ ସେମାନେ ଫଧାରେ ଓହ୍ଲାଇବା ପରେ ସକାଳୁ ଲୋକର ସୁଅ ଛୁଟିଲା । ଅଫିସରମାନେ, ସ୍ଥାନୀୟ ନେତୃସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକ, ବ୍ୟବସାୟୀ, ସାଧାରଣ ବାସିନ୍ଦା ଇତ୍ୟାଦି ସମସ୍ତେ କମିଶନର ସାହେବଙ୍କୁ ଦେଖାକରିବା ପାଇଁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ସେହି ପ୍ରଥମ ମାସରେ କମିଶନର ସାହେବ କୃଷି ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ଉଦ୍‌ଘାଟନ, ପବ୍ଲିକ ଲାଇବ୍ରେରୀର ଶୁଭ ଦେବା ଓ ଅନେକ ସଭା ସମିତିରେ ଯୋଗ ଦେବାର ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଲେ ଓ ତାଙ୍କ ସହିତ ଶ୍ରୀମତୀ ସାମନ୍ତରାୟ ସବୁ ସ୍ଥାନକୁ ଯାଉଥିଲେ । ଏହା ଅନେକ ବର୍ଷର ଅଭ୍ୟାସ । ତେଣୁ ଏବେ ଆଉ ଶ୍ରୀମତୀ ସାମନ୍ତରାୟଙ୍କୁ ସଙ୍କୋଚ ଲାଗେ ନାହିଁ ।

ସେହିଦିନ ଫଧାରେ ସ୍ଥାନୀୟ କନ୍‌ଭେଣ୍ଟ ସ୍କୁଲରେ ପୁରସ୍କାର ବିତରଣୀ ଉତ୍ସବରେ ଯୋଗ ଦେବାପାଇଁ ସାମନ୍ତରାୟ ଦଂପତ୍ତି ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଥିଲେ । ମିଃ ସାମନ୍ତରାୟ ସଭାପତ୍ତିର ପଦ ଅଳଂକୃତ କରିବେ ଓ ଶ୍ରୀମତୀ ସାମନ୍ତରାୟ ସ୍କୁଲର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କୁ ପୁରସ୍କାର ପ୍ରଦାନ କରିବେ ବୋଲି ସ୍ୱୀକୃତି ଦେବା ପରେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କାର୍ଡରେ ତାହା ଛପା ଯାଇଥିଲା ।

କନ୍‌ଭେଣ୍ଟ ସ୍କୁଲରେ କାର୍ ପହଞ୍ଚିବା କ୍ଷଣି କମିସନର ସାହେବ ଦମ୍ପତ୍ତିଙ୍କୁ ପାଗ୍ଲେଟ୍ ନେବା ପାଇଁ ସ୍କୁଲର ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀମାନେ ଆଗେଇ ଆସିଲେ । ପଛରେ ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ହୋଇ ତିନି ଚୌକିମାନ ପଡ଼ିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଥମ ଧାଡ଼ିରେ ଗଦଭରା ସୋଫା ରଖା ଯାଇଥିଲା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ପରଦା ଉଠିଲା । ଆରମ୍ଭ ହେଲା ପିଲାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଭିନୀତ ନାଚ, ଗୀତ, ନାଟିକା । ସମସ୍ତେ ହସୁଛନ୍ତି । ସବୁଲେ ତାଳ ମାରୁଛନ୍ତି । ଖୁସି ହେଉଛନ୍ତି । "ଏଇ ସେ ଡ଼େଙ୍ଗା ହୋଇ ଝିଅଟି—ବାମ ପଟେ ନାଚୁଛି, ସେ ମୋ ଝିଅ ··· । ଏଇ ଗୀତ ପରେ ଇଂଲିଶ ଡ୍ରାମା ହେବ । ସେଥିରେ ମୋ ବଡ଼ ଝିଅର ମେନ୍ ରୋଲ୍ ଅଛି । ଆଜି ସାନ ପୁଅ ହୃଦ କୋରସ୍‌ରେ । ଝିଅ ଦୁହେଁ ଖୁବ୍ ଭଲ ନାଚନ୍ତି ମଧ୍ୟ ··· । ଏ ଟିକି ପିଲାଟି ଆପଣଙ୍କର ବାଃ, ଭାରି ସ୍ମାର୍ଟ ଟି !"

ପିଲାମାନଙ୍କ ଅଭିନୟ ଦେଖୁଛନ୍ତି ମିସେସ୍ ସାମନ୍ତରାୟ । ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ସହିତ ଆଗି ମିଳିଗଲେ ସାମାନ୍ୟ ହସୁଛନ୍ତି । ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଉଛନ୍ତି— "ଏତେଗୁଡ଼ଏ ପିଲାଙ୍କୁ ଧର ଶିଖାଇବା କାଠିକର ପାଠ । ଯେ ଶିଖାଇଛୁ ତାକୁ ଧନ୍ୟ କହିବ ।" ତାଙ୍କର ବାଁ ପଟେ ସ୍କୁଲର ପ୍ରିନ୍‌ସପାଲ ବସିଛନ୍ତି । ସେ ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ଭୃପ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି ।

—ସେ ପିଲାଟି କାହାର ? ବଡ଼ ବଡ଼ ଆଖି ତାର । ସମ୍ବଲପୁରୀ କାଚରେ ଧାଡ଼ର ପ୍ରଥମରେ ଥିଲା ।

ମିସେସ୍ ସାମନ୍ତରାୟଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ଫେରି ଚାହିଁଲେ ସିସ୍ଟର । ସେ ଝିଅଟି ନାଇନ୍‌ଥ ଷ୍ଟାଣ୍ଡାର୍ଡରେ ପଢ଼େ । ଅଲ୍ ରାଉଣ୍ଡର ଝିଅଟି । ରୂପ ଯେମିତି ଗୁଣ ସେମିତି । ସ୍ପୋର୍ଟସ, ନାଚ, ଗୀତ ସବୁଥିରେ ଭଲ କରେ । ତାର ବଡ଼ ଭଉଣୀ ମଧ୍ୟ ଭଲ ଝିଅଟିଏ । ଆମ ସ୍କୁଲରେ କେତେ ବର୍ଷ ଧରି ଟିଚର୍ ଥିଲା । ଓଡ଼ିଆ ପଢ଼ାଉଥିଲା । ବୁଢ଼ ବର୍ଷ ହେଲା ବାହା ହୋଇ ରୂରକ୍ଷା ଛାଡ଼ିଦେଇଛି ।

ପର୍ଦ୍ଦା ଉଠିଲା । ଏଥର ଇଂରାଜୀ ରୂପକ । ପିଲାମାନଙ୍କର ପାଟି ଖଣ ବାଜୁନାହିଁ । ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ କହି ଚାଲିଛନ୍ତି । ପୂରାପୂରି ମୁଖସ୍ଥ ।

—ସେଇ ଝିଅଟି ଏ ରୂପକ ଲେଖିଛି । ଶ୍ୟାମଳା ବହିନଦାର । ଭଲ କବିତା ମଧ୍ୟ ଲେଖେ ।

—ତାର ମାଆ··· ?

—ଆପଣ ମିସେସ୍ ବହିନଦାରଙ୍କୁ ଜାଣନ୍ତି ନାଁ କ'ଣ ?

—ଏ ଝିଅର ମୁହଁ ସହିତ ମୋର ଜଣେ କଲେଜ ବେଳ ସାଙ୍ଗର ବହୁତ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଅଛି । ତା' ନାଁ ଥିଲା ଆରତୀ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

—ହଁ, ଶ୍ୟାମଳାର ମାଆଙ୍କ ନାମ ଆରଙ୍ଗ ବନ୍ଧୁଦାର୍ । ତାଙ୍କ ବାପା ଜଣେ ବଡ଼ ବଜନେସ୍ ମ୍ୟାନ । କନ୍ତୁ ମିସେସ୍ ବନ୍ଧୁଦାର୍‌ଙ୍କ ସହିତ ସେମାନଙ୍କର କିଛି ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ ।

"ଗୁଲ ଯାଣୀ ଗୁଲ, ଯାଣା ପଥେ ମେଲ ବଜପୁର ଅଞ୍ଜଯାନ୍"

ପୃଥ, ଟିଅ ମିଶି ଗୀତ ଗାଉଛନ୍ତି । କୋରସ୍ ସଙ୍ଗ୍ । ମୁଣ୍ଡରେ ଧଳା ଟୋପି, ଦେହରେ ଧଳା ପୋଷାକ, ହାତରେ ବିରଙ୍ଗୀ ପତାକା ।

—ଏ ଗୀତଟି ଶ୍ୟାମଳା ଲେଖିଛୁ ?

—ନାଁ, ଏ ଗୀତଟି ତା' ଲେଖା ନୁହେଁ, ସେ ଆଇବା ଶିଖାଇଛୁ । ତାଙ୍କର ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ଖୁସି ଲଗେ, କନ୍ତୁ ମିସେସ୍ ବନ୍ଧୁଦାର ବଡ଼ ଦୁଃଖୀ । ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ କାଳ ସ୍ୱାମୀ ତାଙ୍କର ବଛଣାରେ ଦଉ ପଡ଼ି ଗଲା ବର୍ଷ ମରିଗଲେ । ସେମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଏକପ୍ରକାର ନିଃସ୍ୱ କନ୍ଧୁଲେ ଅଟୁଣ୍ଟି ହେବନାହିଁ । ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ବଂଚାଇବା ପାଇଁ ଅନେକ କିଛି ଖର୍ଚ୍ଚ କଲେ ମିସେସ୍ ବନ୍ଧୁଦାର୍, ବହୁତ ସେବା କଲେ, ତେଲେ ଭଗବାନଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ··· । କେତେ ବର୍ଷ ହେଲଣି ସେ ଆମ ସ୍କୁଲରେ ଅଛନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ।

—ଆରଙ୍ଗ ଏଇଠି ହିତର ଅଛୁ ? କାହିଁ ସେ ? ଆପଣ ତାକୁ ଡକାଇ ଦେବେ ? କେତେବର୍ଷ ପରେ ଆଜି ତା' ସହିତ ମୋର ଦେଖା ହେବ ଜାଣନ୍ତି ?

ପ୍ରିନ୍‌ସପାଲ୍ ଦୁଃଖିତା ହେଲେ । "ତାକୁ ଘୋରଣ ଜ୍ୱର । ସେଥି-ପାଇଁ ସେ ଚନନ୍ଦନ ହେଲ ଛୁଟି ନେଇ ଘରେ ଅଛନ୍ତି । ଛୁଟିରୁ ଫେରିଲେ ମୁଁ କନ୍ଧୁବ । ଆପଣଙ୍କୁ କୋଠିରେ ଯାଇ ଦେଖାକରିବେ ।"

× × ×

ଆରଙ୍ଗ—ଆରଙ୍ଗ ହିଁ ପାଠୀ । ମୋ ନାଁ ଆରଙ୍ଗ, ତମ ନାଁ କଣ ? ମା-ଳ-ବି-କା । ମାଳବିକା କଣ ? ହିଁ ପାଠୀ ? ନାଁ ସାମନ୍ତ-ରପ୍ପ । ଓ, ମାଳବିକା ସାମନ୍ତରପ୍ପ । ବାଃ, ଭଲ ନାଁ ହିଏ ତ । ମୋ ବାପା ଏଠି ବଡ଼ ଲଣ୍ଡ୍ରାକର । ତମ ବାପା ? ମୁଁ ଜା-ଣି-ନା-ହିଁ । ଜାଣ ନାହିଁ ? କ-ଣ୍ଡ୍ରା-କ୍ଟ-ର ବୋଧେ । କପର ଏକ ଅବଣ୍ଡାସ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଗୃହାଗାରେ ଗୃହିଣୀ ଆରମ୍ଭ । ମାଳବକା ଆଡୁଡ଼ି ଫକୁଚଡା ହୋଇଗଲା । ଭଲର କାର୍ ଅଛୁ ? ନାଁ ଟ୍ରକ୍ ଅଛୁ ? ନାଁ । ଜପ୍-ଅଛୁ । ଜପ୍ ? କାର୍ ନ ରଖି ଜପ୍ କାହିଁକି ରଖିଛୁ ? ଆ-ମେ-ରିକିନୁ । ଜପ୍ଟା ବାପାଙ୍କ ଅଫି-ସି-ର ।

ସ୍କୁଲରେ ନଆ ହୋଇ ଆସିଥିବା ଝିଅଟିକୁ ଏକପ୍ରକାର ଜେରା କରୁଥିଲା ଆରମ୍ଭା । ଜପ୍ ନାଁ ଶୁଣି ତାର ମୁଖ ହଠାତ୍ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହୋଇ ଉଠିଲା । କନ୍ତୁ ସେ ତାହାକୁ ପ୍ରକାଶ ନ କରି କହିଲା, ତା ହେଲେ ତମ ବାପା କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର ନୁହନ୍ତି । ଅଫିସରେ କାମ କରନ୍ତି । ମାନେ ଚୁକୁଣା କରନ୍ତି, ସେଇଆ ନାଁ ? ହଁ । ··· ଜପ୍‌ରେ ବସିଲେ କେମିତି ଲାଗେ ? ଡର ମାଡ଼େ ନାହିଁ ? ଏତେବେଳେ ମୁହଁ ଟେକି ସ୍ପଷ୍ଟ କରି ଝିଅଟିକୁ ଦେଖିଲା ମାଳବକା । ଅଣ୍ଟାରେ ହାତ ଦେଇ ଯେ ତାକୁ ଏତେ ସମୟ ଧରି ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରି ଚାଲିଛି ଓ ସେ କାକୁସ୍ତ ହୋଇ ଉତ୍ତରଦେଇ ଚାଲିଛୁ, ତାକୁ ମାଳବକା ହଠାତ୍ ନିଜ ପ୍ରତି ଓହ୍ଲାଇ ଆଣିଲା—ତାର ମଧ୍ୟ ଡର ଅଛୁ । ସେ ଡରେ । ତା ନ ହେଲେ ଜପ୍‌ରେ ବସିଲେ ଡରମାଡ଼େ କ ନାହିଁ ପରୁରନ୍ତା ନାହିଁ ।

ହଠାତ୍ ନିଜ ଉପରେ ବରକ୍ତ ହେଲା ମାଳବକା । ତାର ଏତେ ଉତ୍ତରବାର କଣ୍ଟୁ ଦରକାର ନ ଥିଲା । ଝିଅଟି ଭଲ ଫ୍ରକ୍ ପିନ୍ଧିଛୁ, ତା ପର ଦୁଇପଟେ ଦୁଇଟା ବେଣୀ ନ କରି ଗ୍ଲୋଟେ ଗ୍ଲୋଟେ ବାଳ କାଟିଛୁ । ଜୋତା, ମୋଜା ପିନ୍ଧିଛୁ । ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଛୁ । ତା ବୋଲି କଣ ସେ ତାକୁ ଡରିବ ? ମାଳବକାର ନିଜ ବାପାଙ୍କ କଥା ମନେପଡ଼ିଲା । ବାପା ଘରେ ଯେତେସମୟ ରହନ୍ତି, ଖୁବ୍ ପାଟିତୁଣ୍ଡ କରନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କୁ ଡରନ୍ତି । ଅଫିସର୍ ଆଗରେ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ଚଳକୁ ଗୃହିଁ ଠିଆ ହୁଅନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ତ କଥାରେ ମୁଣ୍ଡ ହଲାନ୍ତି—ଆଜ୍ଞା । ଘରେ ସେ ରଗୁଥିବା ସମୟରେ ମାଳବକା ଭାବେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଅଫିସର୍ ଆସିଯାଆନ୍ତେ କ ! ତା ହେଲେ ବାପାଙ୍କ ସ୍ୱର ତଳକୁ ଚସିଯାଆନ୍ତା । ଆଉ ପାଟିରୁ କଥା ବାହାରନ୍ତା ନାହିଁ··· । ସେ ବ କଣ୍ଟୁ ସମସ୍ତ ପାଇଁ ତାର ବାପା ପାଲଟି ଯାଇଥିଲା ।

ଜପ୍‌ରେ ମୁଁ ମୋଟେ ଦ ଥର ବସିଛି—ଏକଥା ନ କହି ମାଳ-

Digitized by srujanika@gmail.com

ବକା କହିଲ୍—"ତର କାହିଁକ ମାଡ଼ବ ? ବଡ଼ଡ ଆରମ୍ଭ ନାଗେ । ଗଲ୍ଲ ଦନେ ବ ଦୋମାଳ ପବନ ବଡ଼ରେ ବାଜେ ।"

ସେହ୍ନ ଝିଅଟି ସଙ୍ଗେ ଅନେକ ବର୍ଷ ଏକାଠି ପଢ଼ିଥିଲେ ମିସେସ୍ ସାମନ୍ତରାୟ । ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀରୁ ଆଇ:ଏ: ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । କେବଳ ପଢ଼ୁ ନ ଥିଲେ । ତା' ଠାରୁ ଅନେକ ସାହାଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ପାଇ ଆସିଥିଲେ ।

—ତୋର ଶ୍ରୀପଞ୍ଚମୀକୁ ଫ୍ରକ୍ ଦୋଇନ ? ମୋର ଆଉ ଦୁଇଟା ନୂଆ ଫ୍ରକ୍ ଅଛୁ । ଛତେ ଗୋଟାଏ ଦେଇଦେବ ।

—ବୋଉକୁ ପଚାରେ ।

କେବଳ ଲୁଗା ନୁହେଁ, ବହି, ଖାତାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସ୍କୁଲ ଦରମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନେକ କଛୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲା ଆରଙ୍ଗୀ । ତା'ର ସାହାଯ୍ୟରେ ସେ କଲେଜରେ ନାଁ ଲେଖାଇବା ପାଇଁ ସାହସ କରିଥିଲେ । ଆରଙ୍ଗୀର ଅର୍ଥର ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଥିଲା । ତା' ସହିତ ସାଙ୍ଗ ହେବା ପାଇଁ ଅନେକ ଝିଅ ଆଗ୍ରହୀ ଥିଲେ । ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର ସୁନଜର ସବୁ ସମୟରେ ତା'ର ଉପରେ ଥିଲା । ଅଥଚ ସେ ଆଗେଇ ଆସିଥିଲା ଲଜ୍ଜାକୁଳୀ ମାଳବିକା ନକଟକୁ, ଯାହାର ସାମାଜିକ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ନଥିଲା, ବାପ ଫୁଲ ପରି ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଖିର ଅନ୍ତରାଳରେ ହିଁ ତାର ଅବସ୍ଥାନ ଥିଲା ।

—ତେ ଏ ଦୁଇଶ ଟଙ୍କା । ଆଉ ବୋଧେ ମୁଁ ତତେ କଛୁ ସାହାଯ୍ୟ କରି ପାରିବନି ।

ମାଳବିକା ହାତରେ ଦୁଇଟା ଶହେ ଟଙ୍କିଆ ନୋଟ ଗୁଞ୍ଜି ଦେଇଥିଲା ଆରଙ୍ଗୀ । ଦେଲବେଳେ ତା' ହାତ ଥରୁଥିଲା । କଲେଜର ଶେଷ ଦୁଇଟା ପିରିୟଡ୍‌ରେ ଯୋଗ ନ ଦେଇ ସେ ରେକ୍‌ସା କରି ଘରକୁ ଫେରିଗଲା । ତା' ପରଦିନ ମାଳବିକା ଶୁଣିଲା, ସମସ୍ତେ ଶୁଣିଲେ, ଆରଙ୍ଗୀ ବି ପାଠୀ କାଲିଠାରୁ କେଜିଆଡ଼େ ପଳାଇଛୁ ।

× × ×

Digitized by srujanika@gmail.com

ମିସେସ୍ ସାମନ୍ତରାପ୍ଟଙ୍କର ସବୁ ଗୋଟି ଗୋଟି ମନେ ପଡ଼ିଯାଉଥିଲା । ପ୍ରାଇଜ୍ ଦେବାକୁ ମିସେସ୍ ସାମନ୍ତରାପ୍ଟଙ୍କୁ ବାଟ କଡ଼ାଇ ଷ୍ଟେଜ୍ ଉପରକୁ ନେଇଗଲେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ । ଗୋଟି ଗୋଟି ଦୋଇ ପିଲ୍ଲଙ୍କର ନାଁ ଡକାଗଲା । ସେମାନେ ଆସି ନମସ୍କାର କରି ଠିଆ ହେଲେ । ହସି ହସି ମିସେସ୍ ସାମନ୍ତରାପ୍ଟ ସେମାନଙ୍କ ହାତକୁ ପୁରସ୍କାରମାନ ବଢ଼ାଇ ଦେଉଥିଲେ ।

କେତେ ପ୍ରାଇଜ୍ ଥରକୁଥର ଆସି ନେଇଛୁ ଶ୍ୟାମଳା । ଇଂରାଜୀ ଡିବେଟ୍‌ରେ ଫାଷ୍ଟ । କ୍ଲାସରେ ଫାଷ୍ଟ । ହୁଇରେ ଶ୍ରେଣୀରେ ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ନମ୍ବର ରଖିଛୁ । ମଝିଲ ସାଇନ୍‌ଟରେ ମଧ୍ୟ । ଏତେ ପ୍ରାଇଜ ! ଏତେ ପ୍ରଶଂସା ! କନ୍ତୁ ··· ଏ କ'ଣ ? ଷ୍ଟେଜ୍ ତଳକୁ ଠିଆହୋଇ ସେ କାନ୍ଦୁଛୁ । ଏଁ, ଏ କ'ଣ ? ଆରଙ୍ଗ ବିଦ୍ୟାଠୀ । ହାତରେ ଚଡ଼ି ନାହିଁ, ବାଳ ଫୁରୁ ଫୁରୁ ଉଡ଼ୁଛୁ । ଧଳା ଲୁଗା ପିନ୍ଧି ଏକ ପେଡଗା ପର ବଶୁଛୁ ଯେ ··· ? କାନ୍ଧରେ ଲୁଗାକୁ ପରପାଟୀ କରି ସଜାଡ଼ିଦେଲେ ମିସେସ୍ ସାମନ୍ତରାପ୍ଟ । ସବୁଲୋକଙ୍କ ଉପରେ ଥରେ ନଜର ବୁଲାଇ ଆଣିଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଖି ତାଙ୍କର ଉପରେ ନବଦ୍ଧ । ଆଗରେ ତାଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବାନ ସ୍ୱାମୀ ସୋଫାକୁ ଅଡୁଜ ବସିଛନ୍ତି । ଗୋଟି ନଜରରେ ଗଲା-ବର୍ଷ କଣା ହୋଇଥିବା ସବୁଜ ରଙ୍ଗର ଆମ୍ବାସଡ଼ର । ତା'ର ଡ୍ରାଇଭର୍‌କୁ ଆଉଜ ଡ୍ରାଇଭର ଠିଆହୋଇଛୁ । କାହା ସହିତ କଥା ହେଉଛୁ । ସବୁ ଭଲ । ସବୁ ସୁନ୍ଦର । କନ୍ତୁ ··· ତା' ହିଁ ଏତେ ପ୍ରାଇଜ ପାଉଛୁ ଅଥଚ ଆରଙ୍ଗ ବିଦ୍ୟାଠୀର ଆଖିରୁ ଧାର ଧାର ଲୁହ ଝରଯାଉଛୁ !

× × ×

ଘରେ ପହଞ୍ଚିବା କ୍ଷଣି ଜଗନ୍ନାଥ ଆସି ମୁଣ୍ଡ ଶୁଖାଇ ଠିଆ ହେଲା—ସାନବାବୁ ପାଟିକୁ ଆଜ ଗୋଟାଏ ଦାନା ନେଇନାହାନ୍ତି । କେତେ ବୁଝାଇଲି ମା, ଡରେଇଲି ବି । କଛୁ ଫଳ ହେଲାନାହିଁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଚଉଚଉର ହୋଇ କୋଠରୀ ଭିତରକୁ ପଶିଗଲେ ମିସେସ୍ ସାମନ୍ତରାୟ । ପୁଅ ତାଙ୍କର ଚଟାଣରେ ଗଡ଼ୁଛି । ହାତ ଗୋଡ଼ ଘୁଞ୍ଚୁଛି । ମାଆଙ୍କୁ ଦେଖି ବାଁ-ବାଁ-ବାଁ ଗେଁ-ଗେଁ ହାଉଁ-ହାଉଁ- କରୁଥିଲା । ଯାହାକୁ କୋଳରେ ଧର ଅତି ଆଦରରେ ସେ ନାଁ ଦେଇଥିଲେ "ସୂର୍ଯ୍ୟପ୍ରକାଶ" । ଯାହାପାଇଁ ତାଙ୍କ ମନରେ ଥିଲା ଅପୂର୍ବ ତୃପ୍ତି ଆଜି ଅବର୍ଣ୍ଣନୀୟ ପ୍ରଶାନ୍ତ ।

ସେହି ପୁଅର ଆଜି···ହଠାତ୍ ଆଖି ଆଗରେ ସବୁ କଛି ଝାପ୍‌ସା ହୋଇଗଲା ମିସେସ୍ ସାମନ୍ତରାୟଙ୍କର । ଶ୍ୟାମଳା ବନ୍ଧୁଦାଇ ଲୁଚିଗଲା; ଆରଙ୍ଗ ନିପାଠୀର ଛବି ଅସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା, ଅସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା ତାଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣ ବଙ୍ଗଳାର ଦଶ ଫୁଟିଆ ଗେଟ୍, ସବୁଜ ଲନ୍, ଜନଆ ଫୁଲର ଡେଉ ଡେଉକା ଟେଲ, ଡ୍ରଇଂ ରୁମ୍‌ର ଅଜନ୍ତା ପେଣ୍ଟିଂ ··· । ସିଲ୍‌କ ଶାଡ଼ୀର ପଣତକୁ ଟାଣିଆଣିଲେ ମିସେସ୍ ସାମନ୍ତରାୟ । ନଜ ଆଖିର ଲୁହ ବଦଳରେ ପୁଅ ପାଟିରୁ ବନ୍ଧ ଆସୁଥିବା ଲାଳକୁ ସେଥିରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ପୋଛିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରୁଥିଲେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଶ୍ରେପ୍ସୀ

● ସାଉକଡ଼ ହୋତା

ଶ୍ରେପ୍ସୀ ପୁଅମାନଙ୍କଠାରୁ ନଜକୁ କଛୁ କମ୍ ମନେ କରେ ନାହିଁ । ସାଇକଲ ଚଡ଼ା ଏବଂ ଘୋଡ଼ାଦୌଡ଼ଠାରୁ ଆରମ୍ଭକରି ବକ୍ସିଂ କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏବଂ ବଶ୍ୱବଦ୍ୟାଳୟ ପଯ୍ୟଷାଠାରୁ ଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଳର ଅଭିଯାନ କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସିଥିରେ ସେ କାହାଠାରୁ ପଛରେ ନାହିଁ । ଭୟ ନାହିଁ କି ଭ୍ରାନ୍ତି ନାହିଁ । ସବୁ ବଷୟରେ ନଜସ୍ୱ ମତ ପୋଷଣ କରିବାରେ ସେ ସିଦ୍ଧହସ୍ତା । କାହାକୁ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅପେକ୍ଷା କରେ ନାହିଁ । ଏହା ଛାଡ଼ା ପ୍ରକୃତି ବରୁଦ୍ଧ । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ ସହଯୋଗ ବି ସେପରି କରେ ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ ଅସହଯୋଗ ବି ସେହିପରି କରେ । ପ୍ରଧାନ କଥା ହେଲା ତାକୁ କେହି ଗୋଟିଏ ପରସ୍ଥିତିରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରକାଶ କରିବ ବୋଲି ପାବ୍ୟସ୍ତ କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ସମାନ ପରସ୍ଥିତିରେ ମଧ୍ୟ ତାର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଭିନ୍ନ ହୋଇପାରେ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ବେଳେ ବେଳେ ପ୍ରହେଳିକା ହୋଇ ରହିଯାଏ । ତାକୁ ବୁଝିବାକୁ ଯେ ଯେତେ ଚେଷ୍ଟା କରେ ସେ ସେତେକ ଦୁର୍ବୋଧ୍ୟ ହୋଇଯାଏ । ପୁଣି ସେ ମଧ୍ୟ ବେଳେ ବେଳେ ଖୁବ୍ ଦୁର୍ବୋଧ୍ୟ ଏବଂ ଜଟିଳ ମନେହଉଥିବା ବେଳେ ହଠାତ୍ ନାଗେଶ୍ୱର ଫୁଲ ପରି ଫୁଟି ଉଠି ନଜର ଅପୂର୍ବ ଶୋଭାକୁ ବଢ଼ାଇ ଦିଏ । ନାସ୍ତି ଗୁଣାଚତ ବ୍ୟବହାର ଅପେକ୍ଷା ପୁରୁଷ ଗୁଣାଚତ ବ୍ୟବହାର ତା'ଠାରେ ଅଧିକ ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ ବୋଲି ତାକୁ ଅନେକେ ଅଣ୍ଡିଚଣ୍ଡୀ, ଘୋଡ଼ୀ, ମତ୍ତଗଜ ପ୍ରଭୃତି ବଭିନ୍ନ ନାମ ଦେଇଛନ୍ତି । କନ୍ତୁ ସେ, ସେସବୁକୁ ଚରୁଆ

Digitized by srujanika@gmail.com

କରେନ । ମଉଗଜ କହିଲଛଣି ବରଂ ମଉଗଜ ପରି ସେ ମାଡ଼ଆସେ, ଘୋଡ଼ୀ କହିଲଛଣି, 'ଘୋଡ଼ା କାନ୍ଦି' ବୋଲ ପରିଚୟ ଏ । ସାଙ୍ଗପିଲ ଭରସି ପାରନ୍ତୁ ନାହିଁ, ପଛେଇ ଯାଆନ୍ତୁ ଯୁଝରେ । ବଜପ୍ୱିଗାର ଦପ ଦପି ଘରକୁ ଫେରି ମାଆଙ୍କୁ କୁଦେ ସବୁ କଥା । ତା'ପରେ କୋଠରି ଭିତରେ ଏକା ବସି ବସି ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ କଥା ଭାବେ ଏବଂ ବାରମ୍ବାର କୁଦେ, ମାଇଚଥା, ସମସ୍ତେ ମାଇଚଥା ।

ଶ୍ରେପ୍ୱସୀ ଦିଲ୍ଲୀ ବଶ୍ୱବଦ୍ୟାଳପ୍ୱକୁ ପଢ଼ିବା ପାଇଁ ଆସିଥିଲା । ଆସିଲ୍‌ବେଳେ ମାଳାଚଳ ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍‌ରେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ କାଣ୍ଡ ଘଟିଗଲ । ଦ୍ୱିତିପ୍ୱ ଶ୍ରେଣୀର ଅପର ବର୍ଥଟିଏ ମିଳିଥିଲା ତାକୁ । ସାଧାରଣତଃ ତଳ ବର୍ଥମିଳେ ମହିଳାମାନଙ୍କୁ । ସେଥିପାଇଁ ତା ବାପା ଶଜଜଇେମନ୍ ଅଫିସରେ ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟ ଦେଇଥିଲେ । ଟ୍ରିଅପିଲ୍ । ଉପର ବର୍ଥରୁ ଚଢ଼ାପ୍ରଚଳ ପାଇଁ ଅସୁବିଧା । କନ୍ତୁ ତଳ ବର୍ଥ ନ ପାଇ ଉପରବର୍ଥ ପାଇଥିବାରୁ ଶଜଜଇେସନ୍ ଅଫିସକୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଇ ନଜ ବର୍ଥ ଦଖଲ କଲା ଶ୍ରେପ୍ୱସୀ । ବରଂ ଉପର ବର୍ଥକୁ ଉଠିବାପାଇଁ ସିଡ଼ିଖଣ୍ଡ ଜୁଥିବା ଜଣେ ପୃଥୁଲକାପ୍ୱ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ସେ ତଳଆଡୁ ଠେଲି ଉପରକୁ ଉଠାଇଦେଲ । ସେ ଉପରକୁ ଉଠିଯାଇ ବପ୍ରତ ହୋଇ କହିଲେ, ଉପରକୁ ତ ଉଠିଆସିଲି, ତଳକୁ ଓହ୍ଲେଇବ କପର । ଅନ୍ୟମାନେ କହିଲେ ଉପରକୁ ଯିବା ପାଇଁ ଏତେ ପ୍ରତଃପାର୍ଗିତା, ଆପଣ ତଳକୁ ଆସିବା କଥା ଭାବୁନ୍ତୁ କାହିଁକି । ଶ୍ରେପ୍ୱସୀ ତାଙ୍କୁ ସାହସ ଦେଇ କହିଲା, ଉପରକୁ ଉଠିବା ଯେଭଳି ସହଜ ଓହ୍ଲାଇବାଟା ତ ସେହିପରି, ବରଂ ଆହୁର ସହଜ । ଦିଲ୍ଲୀଯାଏ ଅମର ବର୍ଥରେ ଯାତ୍ରାକଲା ସେ । ଦୁଇଜଣ ସହଯାତ୍ରୀ ସହାନୁଭୂତି ଦେଖାଇ ଯାଚିଥିଲେ ତଳ ବର୍ଥ । କନ୍ତୁ ଶ୍ରେପ୍ୱସୀ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଇ କହିଲା, ଉପରେ ନ ରହିଲେ ତଳେ କଅଣ ଘଟୁଛୁ ଜାଣିବ କପର । ଏଇ ସୁଯୋଗଟା ଆପଣମାନେ ଦେବେ ନାହିଁ ମୋତେ ? ଆଜି କେହି କିଛୁ କହିଲେ ନାହିଁ ।

ଗୋମୋରେ ଫେରିବାରୁ ଜଣେ ଡବା ଭିତରକୁ ପଶିଆସି ଡରେକ୍ ମାଲ୍ ଟଙ୍କାଟିଏ ବୋଲି ଡାକ କଲା । କେତେ ଯାତ୍ରୀ କଣିଲେ ମଧ୍ୟ । ଗାଡ଼ି ଚାଲୁଥାଏ । ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ ଅନ୍ଧାରୁଆ ଜଙ୍ଗଲିଆ ପାଗାରେ ଗାଡ଼ି ଛିଡ଼ା ହୋଇଗଲା । ସେଇ ଫେରିବାରୁ ଛୁରି ଦେଖେଇ ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦରେକ୍ ମାଲ୍ ବକଥିଲ ସେଇମାନଙ୍କଠାରୁ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ପାଣ୍ଠାଥିଲ ସବୁ ଛୁଞ୍ଚ ଦେଖେଇ ଆଦାୟ କଣ ଗାଡ଼ର ଦରଜା ଖୋଲ ଖଆଁ ମାଣବାକୁ ଯାଉଥିବା ବେଳେ ପଛରୁ ଧରନେଲ ଶ୍ରେପ୍ଟର୍ପୀ । ଏତେବେଳକୁ ଅନ୍ୟ-ମାନଙ୍କର ପାଦ୍ଧ ବଢ଼ିଯାଇଥାଏ । ତାଠାରୁ ଝଙ୍କା ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜନଷ ଛଡ଼େଇ ନେଇ ଏପର ଯୋର୍ରେ ଲଥିଏ ମାଣଲ ଯେ ଶ୍ରେପ୍ଟର୍ପୀ, ସେଦ୍ଧ ଫେଣବାଲ କରୁଣ ଆଜିନାଦ କଣ ଭଲେ ପଡ଼ଲଯାଇ । ସେତେବେଳକୁ ଗାଡ ପୁଣି ଗୁଲବା ପାଇଁ ଆରମ୍ଭ କଣଥାଏ । ବସ୍ପ୍ର ବମୁଡ଼ ସଦ୍ଧଯାଣ୍ଟୀ-ମାନଙ୍କୁ କଦ୍ଧଲ ଶ୍ରେପ୍ଟର୍ପୀ, ପୁଲସ୍ କୁ ଦେଇ ପୁଲସ୍ର ଡାଡ ଚକ୍କଣ କରିବ କାହିଁକି । ଏଇ ସବୁ ଲେକଙ୍କର ପୁଲସ୍ ସହିତ ଯୋଗାଯୋଗ ଥାଏ । ସେମାନେ ପୁଲସ୍କୁ କଣ୍ଠୁ କଣ୍ଠୁ ବ ଦଅନ୍ତି, ନଜର ଧଦାକୁ ନର୍ବିଘ୍ନରେ କରବା ପାଇଁ । ଆଜ ଯେଉଁ ଲଥି ଗାଇଲ ତାହା କନ୍ତୁ ତାକୁ ଅନ୍ତ କମ୍ରେ ଦଣ୍ଡଦନ ପଙ୍ଗ୍ କଣ ରଖିବ । ପ୍ରାଣକେନ୍ଦ୍ରରେ ବାଜନ୍ତୁ ଗୋଇଠା ।

ସମସ୍ତେ ଅଭ୍ୟୁଚ ଢୋଇ ପଡ଼ଥିଲେ । ଏବେ ଅପର ବର୍ଥର ସେଦ୍ଧ ପୃପୁଲକାପ୍ଟଙ୍କୁ କଦ୍ଧଲ ଶ୍ରେପ୍ଟର୍ପୀ, ଚଳ ବର୍ଥରେ ନ ଯାଇ ଉପର ବର୍ଥରେ ଯିବାର ମତ୍ତ ଏବେ ଯାଣିଲେ ତ ?

ଦଣ୍ଟୀରେ କନ୍ତୁ ବେଶୀ ଦନ ରହିଲ ନାହିଁ ଶ୍ରେପ୍ଟର୍ପୀ । ଆଡ୍ମିସନ୍ ନେଇ ମିରଣ୍ଡା ଡାଉପ୍କୁ ଜଠଚଲ ଜଜ୍ଜଳ ଭବନରୁ । ମିରଣ୍ଡା ଡାଉପ୍ରେ ସେତେବେଳେ ନବାଗତାମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ର୍ଯିଂ କରଦଜଥାଏ । ଅନେକ ନବାଗତାଙ୍କୁ ଖ୍ରିଭସ୍ତ ଢୋଇ କାନ୍ଦଥିବାର ଦେଖିଲ ଶ୍ରେପ୍ଟର୍ପୀ । ଜଣେ ନବାଗତାକୁ ଜଲଟ୍ଟ ଢୋଇ ଅଶ୍ଳୀଳ ଇଙ୍ଗୀତ କଣବାକୁ କଦ୍ଧବାରୁ ସେ ତାହା ନ କଣ କେବଳ ମୁକ ପଣ ଛୁଡ଼ାଢୋଇ ରହିଲ । ଆଜ ଜନଜଣଙ୍କୁ ପୂଅ ପଣ ତା'ଜପରେ ଆକ୍ରମଣ କରିବାକୁ ଆଦେଶ ଦେବାରୁ ସିନଅରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜନଜଣ ଯାଇ ତା ସହିତ ଯେଉଁଳ ଅଚରଣ କଲେ ସେଥିରେ ଆଖି ବୁଜଢୋଇ ପଡ଼ଲ ଶ୍ରେପ୍ଟର୍ପୀର । ତା'ର ପାଳ ପଞ୍ଚ ନ ଥାଏ ଏଯାଏ । ସେ ନଜକୁ ସମ୍ଭାଳ ନ ପାର ଏପର ଯୋର୍ରେ ର୍ଯିଂ ଚଣ୍ଟୁଳନା କରୁଥିବା ସିନଅରକୁ ଗ୍ଭପୁଡ଼ାଝାଏ କଷଦେଲ ଯେ ସେ ମାଟି କାମୁଡ଼ ଭଲେ ପଡ଼ଗଲ । ଦା ଦାଁ କଣ ଦଉଡ଼ ଆସିଲେ ଅନ୍ୟ ସିନଅରମାନେ । ସେତେବେଳକୁ ନବାଗତାମାନଙ୍କୁ କଦ୍ଧଲ ଶ୍ରେପ୍ଟର୍ପୀ, ଗ୍ଭହିଁଛ କଅଣ ଆକ୍ରମଣ କର ଏବଂ

Digitized by srujanika@gmail.com

ମୁହଁରେ କେମ୍ବ ନ କରି ଟାମ୍ପ ଦେଲ ରଣକ୍ଷେତ୍ରରେ । କାହାର ଚକ୍ଷୁ ଝାଣି, କାହାକୁ ମୁଥାଏ ମାରି, କାହାର ଶାଢ଼ୀ ଛଡ଼େଇ ନେଇ କହିଲ ଶ୍ରେପ୍ସୀ—ନବାଗନ୍ତୁମାନେ ଦେଖିବେ, ତୁମେ ସବୁ ଯାହା କରିବା ପାଇଁ କହୁଥିଲ ସେପରି କର । ନବାଗନ୍ତୁ, ପରୀକ୍ଷା ଜଣ ଛତୁଣୀ ଶ୍ରେପ୍ସୀର ପଛରେ । ସେମାନଙ୍କର ନେତା ସେ । ଦୁଇଶହ ସିନିଅର ପଛଘୁଞ୍ଚାଦେଲେ ସୁବ୍ୟା ସମ୍ବର ଅପେକ୍ଷା କଲା । ଏହାପରେ ଶ୍ରେପ୍ସୀର ନାମ ଘରଆଡ଼େ ବ୍ୟାପିଗଲ । ସବୁର ମୁହଁରେ ତାର ନାମ । କେହ ପ୍ରଶଂସାରେ ପଞ୍ଚମୁଖ ତ କେହ ନନ୍ଦା ଗାନ କରିବାରେ ପଞ୍ଚମୁଖ । ଶ୍ରେପ୍ସୀକୁ ସାବାସ୍ ଦେଇ କହିଲେ ପ୍ରିନ୍ସିପାଲ୍, ଏତେଦିନ ପରେ ଘଣ୍ଟି ବନ୍ଦ ହେଲ । ତୁମ ପରି ପାଞ୍ଚଜଣ ଷ୍ଟିଅ ଥାଆନ୍ତେ କ ? ଶ୍ରେପ୍ସୀ ତାଙ୍କୁ କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଇ କହିଲ, ଆପଣଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ ଥାଉ, ଅନେକ ଷ୍ଟିଅ ଏପରି ବାହାରିବେ । ମୋତେ ବଦ ପ୍ର ଦିଅନ୍ତୁ । ପ୍ରିନ୍ସିପାଲ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ କହିଲେ, ଏମିତି ଘରକୁ ଏତେ ଶୀଘ୍ର ଫେରିଯିବ ? ଶ୍ରେପ୍ସୀ କହିଲ ଏଭଳି କଲେଜରେ ମୁଁ ପାଠ ପଢ଼ିବା ଜାଣିଥିଲେ ଆସି ନ ଥାନ୍ତି । ଆସିଯାଇ ଭୁଲ କରିଛି । ସେହି ଭୁଲର ସଂଶୋଧନ କରିବି । କାଲି ଭୁବନେଶ୍ୱର ଫେରିଯିବି । ମନସ୍ଥିର କରି ସାରିଛି । ବାଧ ହୋଇ ପ୍ରିନ୍ସିପାଲ ତା ହାତକୁ ଟ୍ରାନ୍ସଫର ସର୍ଟିଫିକେଟ ଖଣ୍ଡକ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ତା ମୁହଁରେ ଚୁମ୍ବାଟିଏ ଦେଇ କହିଲେ, ତୁମେ ଆଯୁଷ୍ମତୀ ହୁଅ, ଭଗବାନ ତୁମର ମଙ୍ଗଳ କରନ୍ତୁ । ତାକୁ ବଦାପ୍ର ଦବାବେଳେ ନବାଗନ୍ତୁମାନଙ୍କ ସହିତ ସିନିଅରମାନେ ବି କାନ୍ଦିଲେ । ଜଣେ ସିନିଅର କହି ପକେଇଲ, ସବୁ ଭୁଲିଯାଅ ଶ୍ରେପ୍ସୀ । ଆଜି ଏପରି ଘଟଣାର ପୁନରାବୃତ୍ତି ହବ ନାହିଁ । କନ୍ତୁ ତୁମେ ରହିଯାଅ । ଶ୍ରେପ୍ସୀ ତାଠାରୁ ବଦାପ୍ର ନେଇ କହିଲ, ଜଲଗ୍ନ ହବା କଥା ନୁହେଁ । ନଜର ଜଲଗ୍ନ ହେଉଛ। କେ ବା ନ ହେଉଛି । ମୋର ଅନୁରୋଧ ଯେଉଁଦିନ ଷ୍ଟିଅମାନେ ଏପ୍ରା ବ୍ରୁଟ୍ ଘଣ୍ଟି ବନ୍ଦ କରିଦେବେ, ସେହିଦିନ ମୁଁ ପୁଣି ଆସିବି ମିରଣ୍ଡା ହାଉସକୁ; ପଢ଼ିବା ପାଇଁ ନୁହେଁ, ତୁମମାନଙ୍କ ସହିତ ଖେଳ ଖାଇବା ପାଇଁ ।

ଶ୍ରେପ୍ସୀ ଦିଲ୍ଲୀରୁ ଦଶ ଦିନ ପରେ ଫେରିଆସି ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ନାମ ଲେଖାଇଲ । ଛଅମାସ ପଢ଼ିଲ ପରେ ହଠାତ୍ ଦିନେ ଖବର-

Digitized by srujanika@gmail.com

କାଗଜରେ ଗୋଟିଏ ବଜ୍ଞାପନ ଦେଖି ଚମକ ପଡ଼ିଲ । "ଜଣେ ସୁପୁରୁଷ ବପୁଷ୍ମ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପାଇଁ ଜଣେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବନ୍ତା ଯୁବନ୍ତା ପାତ୍ରୀ ଆବଶ୍ୟକ । ଜାତିଗୋତ୍ର ଘ୍ରଷାର ନଥିବାର ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ସର୍ତ୍ତ କେବଳ : ଯୁବନ୍ତା ଜନନୀ ହବା ପାଇଁ ବନ୍ଧ୍ୟାକେ ନାହିଁ ।" ବଜ୍ଞାପନଟି ଜନଥର ପଢ଼ିଲ ଶ୍ରେପୂର୍ଣ୍ଣୀ । ପ୍ୱାର ଅର୍ଥ ବୁଝିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କଲ । ଭଦ୍ରଲୋକ ବପୁଷ୍ମ ହେଲେ ବ ହବାକୁ ଆଗ୍ରହୀ, କନ୍ତୁ ସନ୍ତାନ ବଗ୍ଧେଧୀ । ତାହେଲେ ? ସେ ବୋଧହୁଏ ଆଧୁନିକ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, କେବଳ ଗୋପଲ୍ଲାରେ ବଶ୍ୱାସୀ । କାଗଜଗୋଟେ ହାଣି ନେଇ ନଜର ବାପ୍ପୋଡ଼ାଟା ଲେଖି ଗୋଟିଏ ଫଟୋ ସହିତ ସେହ୍ନଦନ ଡାକଘରେ ଚଠି ପକାଇଦେଲ ।

କୌଣସି ପୁରୁଷ ପାଖକୁ ନଜ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଚଠି ଲେଖିବା ଏଇ ପ୍ରଥମ । ଲେଖିସାର ଚଠିଟା ପକାଇଦେଲ ଗୋଟିଏ ଙ୍କ୍ଲବ୍ରେ । ଙ୍କ୍ଲବ୍ ନୁହେଁ ତ ଆଉ କଅଣ ? ପୁରୁଷମାନଙ୍କର ସବୁ କ୍ଷେତ୍ର ପର ପାରବାରିକ କ୍ଷେତ୍ରର ଔଚ୍ଚତ୍ୟ ସେ ଆଦୌ ସହ୍ୟ କରିପାରେ ନାହିଁ । ସେହ୍ନ ବଜ୍ଞାପନଟି ଔଚ୍ଚତ୍ୟର ପ୍ରମାଣ ବହନ କରି ନାସ୍ତ୍ର ସମାଜକୁ ସେପରି ଅଳ୍ପଲ ନର୍ଦ୍ଦେଶ କରି କହୁଛି, ଯାହାର ଇଚ୍ଛା ଗ୍ଲଲଆସ, ନଷିଦ୍ଧ ଫଳ ଭକ୍ଷଣ କରୁ, କନ୍ତୁ ତୁମ ସଂଗମର ଫଳ ରକ୍ଷିବା ପାଇଁ ଜଳ ସ୍ଥିତ ଦୁଅ ନାହିଁ । ପୁରୁଷ ତୁମର ସଙ୍ଗସ୍ପୃ କନ୍ତୁ ତୁମେ ପୁରୁଷର ଅନେକ ସ୍ୱାର୍ଥ ଉଉରୁ ଗୋଟିଏ । ଶ୍ରେପୂର୍ଣ୍ଣୀ ପୁରୁଷମାନଙ୍କୁ ଗୋଟାଏ ଶିକ୍ଷା ଦବାପାଇଁ ବଦ୍ଧପରିକର ଥିଲା । ଏହ୍ନ ସୁଯୋଗଟା ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭବରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯିବାରୁ ସେ ନଜକୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଲ ।

ପୁରୁଷମାନେ ଯଦି ଖାଲି ପୁରୁଷ ହୋଇ ଥାଆନ୍ତେ ତାହେଲେ ଏତେ ଛଳନା, ଦ୍ୱିଚାରିତ୍ର ପ୍ରକାଶ ପାଆନ୍ତା ନାହିଁ ସେମାନଙ୍କ କଥାରେ । ନାସ୍ତ୍ର ପାଖରେ ତାର ଅଳଙ୍କାର ପରି ପୁରୁଷ ମଧ୍ୟ ଅଭିରକ୍ତ ହବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରେ । ସେଇ ଚେଷ୍ଟାଟାକୁ ପସନ୍ଦ କରେନ ଶ୍ରେପୂର୍ଣ୍ଣୀ । ସତରେ ଯଦି ତୁମେ ପୁରୁଷ ଏବଂ ତୁମକୁ କୌଣସି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଭଲ ଲଗିଲା ସିଧାସଳଖ ନ କହି ବଙ୍କେଇ କହିବାରେ ବାହାଦୁସ୍ତି କଅଣ । ସେଇଟା ମାଇଚଆ ପଣ, ପୁରୁଷକାର ନୁହେଁ । ନାସ୍ତ୍ର ପୁରୁଷର ନଏଲେଜ ବା ଟାଇ ନୁହେଁ ଯେ ସମସ୍ତ ଅନୁପାରେ କାମ ସରଗଲେ ଫିଙ୍ଗି ଦବ । ସେ ବ ପୁରୁଷର ଗୋଟେ ନଜସ୍ୱ ନବଡ଼, ଏକାନ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରୟୋଜନ । ପୁରୁଷ ବ ନାସ୍ତ୍ର ପକ୍ଷରେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ସେଇପରି । ଏଇ ଏକାନ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରସଙ୍ଗଟାକୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ତରରେ ନ ରଖି ବାଣିଜ୍ୟିକ କରି ବଜାରକୁ ଛାଡିଛନ୍ତି ବୋଲି ଏତେ ପ୍ରକାର ଫେଶନ, କସମ କସମର ଗର୍ଭନିରୋଧକ ବା ଗର୍ଭନିରୋଧକ ବଟିକା, ଏତେ ପ୍ରସାଧନ ଏବଂ ଏତେ ଭାଷା ଓ ବାଗ୍ମିତା । ଫଳିପ୍ରକୁ ଫ୍ରୀଜ କରିବା ଯେପରି ନାସ୍ତି ଓ ପୁରୁଷ ସମ୍ପର୍କର ପ୍ରଥମ ଓ ଶେଷ ଅଭିଳାଷ । ଶ୍ରେପ୍ସୀ ସେଥିପାଇଁ ପୁରୁଷମାନଙ୍କୁ କୁହେ, ତୁମେ ଯଦି ଫ୍ରୀଜ ହିବାକୁ ରାଜି କରି ମନା କରୁଛ କିନ୍ତୁ ଆଜି ଜଣକୁ ସେଥିପାଇଁ ଲେଡ଼ା କାହିଁକି ? ସେ ତୁମର ଖେଳନା ନୁହେଁ । ଫ୍ଲାସ୍କରେ ନ ଦେଲେ ଯେ ଧୋଇଧାଇ ଦେଲେ ପ୍ରଣି ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯିବ । ସେ ତୁମ ପରି ଗୋଟିଏ ଜୀବନ, ତୁମର ଗଡ଼ ପରି ତା'ର କଥା ଅଛି ପ୍ରବାହ । କେବଳ ଗୋଟିଏ ଚଟାଣ—ପୁରୁଷର ଅଛି ଶବ୍ଦ, ନାସ୍ତିର ଅଛି ଭାଷା । ସେ ଭାଷା ଅସୀମ, ଅନନ୍ତ, ଅଗମ୍ୟ । ତାର ଦୁଃଖ ବହୁଦୂର ପ୍ରସାରିତ ।

ଶ୍ରେପ୍ସୀ ଲେଖିଦେଇ ପ୍ରଣି ଭାବିଲା । ସାଧାରଣତଃ କୌଣସି କାମ କରିସାରି ସେ ପଛକଥା ଭାବେ ନାହିଁ, ଅନୁତାପ କରେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ସେ ପଛରେ ଭାବିଲା, ଯାହା କଲା ତାହା ଠିକ୍ କି ନାହିଁ ? କିନ୍ତୁ ଯେତିକି ଏ ସମ୍ପର୍କରେ ଭାବିଲା ସେତିକି ତାର ଦୃଢବୋଧ ହେଲା ଯେ ସେ ଯାହା କରିଛି ଠିକ୍ କରିଛି । ସେଇ ବପୁଷ୍ମ ପୁରୁଷକୁ ଗୋଟେ ଶିକ୍ଷା ଦିବାକୁ ହିବ ।

ପୋଷ୍ଟବକ୍ସର ଠିକଣା ନେଇ ସବୁ ତଥ୍ୟ ଫ୍ରୀଜ କଲା ଶ୍ରେପ୍ସୀ । ସେଇ ପୁରୁଷ ଆଖରେ ସେ ନିଏତ ନଚ୍ୟନ୍ତନ ହୋଇ ଜିତି ହିବ, କିନ୍ତୁ ସେ ଜିତି ହିବା ଆଗରୁ ପୁରୁଷଟା ତା ଆଖରେ ପୁରୁଣା ଓ ପରିଚିତ ହୋଇଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ସବୁବେଳେ ନୂଆ ଲୋକ ସହିତ ସବୁ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଆଲୋଚନା କରିହେଉ ନାହିଁ ।

ସମସ୍ତ ବିବରଣୀ ଫ୍ରୀଜ କରି ଠିକଣା ସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚି ଘରର ଫାଟକ ଆଗରେ ଝୁଲୁଥିବା ନାମଫଳକଟିକୁ ଦେଖି ଚମକି ପଡିଲା ଶ୍ରେପ୍ସୀ । ବାଣ୍ଟର ସନଡ୍ ଦାସ ।

ସନଡ୍ ଦାସଙ୍କୁ ସେ କଲେଜ ଫଙ୍କ୍ସନ୍‌ରେ ଥରେ ଅଧେ ଯେ ଦେଖି ନ ଥିଲା ଏପରି ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ଶହେ ଜଣ ଲୋକ ମଧ୍ୟରେ ସେ କାର

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦୋଇ ନ ପଡ଼ ବରଂ ଲୁଚ ଯାଉଥିଲେ । ଏଭଳ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ମନେରଖିବା ଭଲ ନୁହେଁ । ଅନ୍ତ ସାଧାରଣ ମଣିଷର ସବୁ ସଦ୍‌ଗୁଣ ବା ଦୁର୍ଗୁଣ ତାଙ୍କ ଆଖରେ ଦିଶୁଛି ଅଛି, ତେଣୁ ସେ ଅସାଧାରଣ ହୋଇ ପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ତଥାପି ସେହି ଦିନଠାରୁ ତାଙ୍କ ଚଞ୍ଚଳତା ଉପରେ ଟାଉ ନଜର ରଖିଲା ଶ୍ରେପ୍ସୀ ।

ସନତ୍ ଦାସ ବାରମ୍ବାର କରନ୍ତି ବୋଲି ତାଙ୍କର ନାମ ଡାକ ଅଛି । ଅନେକ ମଦକଲ ଆସନ୍ତି ତାଙ୍କ ଆଖକୁ ମୋକଦ୍ଦମା ଚଳେଇବା ପାଇଁ । ସନତ୍ ଦାସ କାହାକୁ ମନା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ମର୍ତ୍ତର କେସ୍‌ଠାରୁ ମାନହାନ ମୋକଦ୍ଦମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁଥିରେ ଲଢ଼ନ୍ତି । ଦରକାର ହେଲେ ତଳ ଓ ଉପର କୋର୍ଟ ଉଭୟକୁ ଯାଆନ୍ତି । ତାଙ୍କ ମଦକଲ ମାନଙ୍କର ତାଲିକା ଲମ୍ବା । କଏ ନାଗ୍ ଧର୍ଷଣ ପାଇଁ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଚ ଆଉ କଏ ଅର୍ଥ ଚୋଷରଚ ତ ପାଇଁ ଅଭିଯୁକ୍ତ । ସମସ୍ତଙ୍କର କଥା ଧର ସ୍ଥିର ଖବରେ ଶୁଣିବା ତାଙ୍କର ଅଭ୍ୟାସ । ସକାଳୁ ସନ୍ଧ୍ୟାଏ ଲଗି ରହନ୍ତି କାମରେ । କାମ ସରିବା ବେଳକୁ ଦଶଟା । ତା'ପରେ ଘଣ୍ଟି ବ୍ରେଜନ ଏବଂ ପରେ ପ୍ରାପ୍ତ ଦୁଇ ଘଣ୍ଟା ପଡ଼ନ୍ତି । ଘଣ୍ଟ ସାଢ଼େ ବାରଟା ବା ଗୋଟାକ ବେଳକୁ ନଡ ବଟିକା ଖାଇ ଶୋଇପଡ଼ନ୍ତି ଯେ ଉଠନ୍ତି ସାତଟାରେ । ତା'ପରେ ପୁଣି ସେଇ ପୁରୁଣା କଥା, ସେଇ ଏକ ରକମର କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ । ସବୁ ଖବରଣୀ ଫଗ୍ରଡ କର ପାର୍ଦ୍ଦନଶ୍ୱାସଟିଏ ପକେଇଲା ଶ୍ରେପ୍ସୀ । ବଡ଼ ଦପ୍ପା ହେଲା ସନତ୍ ଦାସଙ୍କ ଉପରେ । ଏପର ଲୋକଟିଏ ଦପ୍ପାର ପାଖ, ପ୍ରେମର ନୁହେଁ ।

ଶ୍ରେପ୍ସୀ ସନତ୍ ଦାସଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟେ ସମ୍ପର୍କରେ ଅନେକ ଶୁଣା କଲା । କିନ୍ତୁ ଅଶ୍ରଦ୍ଧା ନ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ସେପର ଅନେକ ଅଶ୍ରଦ୍ଧା ସେହିପର ମନେ କଲା ସେ । ବପ୍ପୁସ ଏପର କିନ୍ତୁ ବେଶୀ ହୋଇନ । ଦୁଇଜଣ ପାଖାପାଖି । ଏବେ ତ ଯୁବକ କୁଦାଯାଇପାରେ । କିନ୍ତୁ ସେ ନଜକୁ ବପ୍ପୁସ ବୋଲି କହିବା ଦ୍ୱାରା ନଜକୁ ସଂକୁଚିତ କରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ କରିବାର ଦରକାର ନ ଥିଲା । ବପ୍ପୁସ ନ ହୋଇ ତ ବପ୍ପୁସର ରୂପ ସହି ଧାରଣ କରିପାଏ ବପ୍ପୁସର ତାତ୍ତ୍ୱି ଓ ଅହଙ୍କାର ଲଭିପାଏ ।

ଶ୍ରେପ୍ସୀ ପିଲାଦିନୁ ପୁରୁଷମାନଙ୍କୁ ସାଧାରଣ ନାଗର ଦୃଷ୍ଟିରେ ନ ଦେଖି ନଜସ୍ୱ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖେ । ସେଥିରେ ନ ଥାଏ କୌତୂହଳ ବା

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅନାବଶ୍ୟକ ଆକର୍ଷଣ । ବରଂ ସେଥିରେ ଥାଏ ମଣିଷ ଓ ମଣିଷ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଏକ ସହଜାତ ବ୍ୟବହାରିକ ସଂପର୍କ । ଜଣେ ମଣିଷ ଏକାକୀ ଥିଲେ ସେ କଥା କହିବାରେ ନାହିଁ, ଘରର ବନ୍ଦାପଣ ଦୂର ନାହିଁ, ଅଭାବରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ ପାଇଁ କେହି ଆସନ୍ତା ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ଏକା ନ ରହି ଆଉ ଜଣକର ସାଥି ହୁଏ, ଏକା ଘୋଚ ନ କରି ଘରଦ୍ୱାରରେ ଖୁସି ହୁଏ । ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରେ ପୃଷ୍ଠକୁ ଦେଖେ ଶ୍ରେପ୍ସୀ । ସାଥୀ କାହା ଶତ୍ରୁ, ପରସ୍ପରଙ୍କ ଉପରେ ନର୍ଭର କରେ ।

ସନତ ଦାସ ସାଥୀ କି ଶତ୍ରୁ ହେବେ ସେ ଆଜିରୁ କହି ପାରିବ ନାହିଁ । ବଜ୍ଞାପନ ଅନୁସାରେ ସେ ଦରଖାସ୍ତଟିଏ ପକେଇଛି । ଉହାଁର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଜାଣିବା ପରେ ଯାହା ସେ ସ୍ଥିର କରିବ ।

ସାତ ଦିନ ହୋଇ ନ ଥାଏ, ଉତ୍ତର ଆସିଗଲା । ଏତେ ଶୀଘ୍ର ଉତ୍ତର ଆସିବ କୋଲ ଆଶା କରି ନ ଥିଲା ଶ୍ରେପ୍ସୀ । ଇଣ୍ଟରଭ୍ୟୁ ପାଇଁ ସମୟ ଲେଖା ଅଛି ଚିଠିରେ । ଇଣ୍ଟରଭ୍ୟୁଟା କୌଣସି କୋଠରୀ ଭିତରେ ବା ଖୋଲା ଯାଗାରେ ନୁହଁ, ଗୋଟିଏ ଚଳନ୍ତା ଟ୍ରେନ୍‌ରେ । ଅଜବ ବ୍ୟାପାର । ଶ୍ରେପ୍ସୀର ବୁଦ୍ଧି କୁଳଜ ନ ଥାଏ । ସନତ ଦାସ ତା'ଠାରୁ କଲଗଲେ ଯେପରି । ତଥାପି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲା ଶ୍ରେପ୍ସୀ । ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଟିକାକୁ ଭବ କଲିକତା ଏବଂ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ । କଲିକତାରେ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ : ଗୋଟିଏ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ହୋଟେଲରେ ଏକଥ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ । ଅନ୍ୟସବୁ ଯିଏ ଯାହାର ସୁବିଧା ଅନୁସାରେ ।

ପୂର୍ବ ଏକ୍‌ସପ୍ରେସର ନର୍ଦ୍ଦାରେଡ ଡବାର କୋଠରୀ ଭିତରେ ବସିଲା ଶ୍ରେପ୍ସୀ । ଆଉ ଦୁଇଟି କେହି ଆସିବେ ନାହିଁ ସନତ ଦାସଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି । ଟ୍ରେନ୍‌ଟି ବର୍ଥରୁ ଦୁଇଟି ସେମାନଙ୍କର । ଆଉ ଦୁଇଟି ଖାଲି । ଗାଡ଼ି ଛାଡ଼ିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେହି ଆସିଲେ ନାହିଁ ତାଡ ଛାଡ଼ିବା ଆଗରୁ ସନତ ଦାସ କୋଠରୀ ଭିତରକୁ ପଶିଆସି କହିଲେ, ଜଇସ୍ ଯୁ ଏ ଗୁଡ୍ ଜର୍ନି । ଶ୍ରେପ୍ସୀ ଫର୍ମାଲିଟି ମାନେ ନାହିଁ । ସେ କହିଲା ମୁଁ ଶ୍ରେପ୍ସୀ । ଆପଣଙ୍କ ସହିତ ସାଥି ହୋଇ ଯାଉଥିବାରୁ ଏକାକୀ ଟିକାର କ୍ଲାନ୍ତି ରହିବ ନାହିଁ । ଆପଣ କିଛି ଖାଆନ୍ତୁ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ । ମା ଯଥେଷ୍ଟ ଖାଦ୍ୟ ଦେଇଛନ୍ତି । ସନତ୍ ଦାସ ଚୁପ୍ ହୋଇ ବସିପଡିଲେ । କେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପରେ କହିଲେ, ମୋର

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅଭ୍ୟାସଟା ଭଲ ଧରଣର । ତଥାପି କଣ୍ଠୁ ବଅ । ଖାଇବାରେ ମୋର ଆଦୌ ନାହିଁ । ଶ୍ରେପ୍ସୀ କହିଲା, ମାନ କରିବା ମୁଁ ପସନ୍ଦ ନ କଲେ ମଧ୍ୟ ପାନ କରିବାର ବରେ୍ଦଖୀ ନୁହେଁ । ମୋର ଆପତ୍ତି ନାହିଁ । ସନତ୍ ଦାସ କହିଲେ, ନା, ଆଜି ନୁହେଁ, ଆଉ ଦିନେ·····।

ଭୋଜନ ପରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଚାଲେ କିଛି ସମୟ । ତାପରେ ସନତ୍ ଦାସ ଢୁଳୁଥିବାର ଦେଖି ଲଇଟ୍ ଅଫ୍ କରିଦେଲା ଶ୍ରେପ୍ସୀ । ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲେ ସେ । ଅନେକ ଦେରରେ ଶୋଇଲା ଶ୍ରେପ୍ସୀ ।

ନଡ ଡଜ୍ ନ ଥାଏ ଭଲ କଣ । ତଥାପି ସନତ୍ ଦାସଙ୍କର ଶୃଙ୍ଖଳା ଏବଂ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟଜ୍ଞାନ ତାକୁ ମୁଗ୍ଧ କଲା । ଗୋଟିଏ କୋଠରୀ ଭିତରେ ସେ ଏବଂ ସନତ୍ ଦାସ । ପୁଣି ତାଙ୍କର ବଜ୍ଞାପନର ପାର୍ଟୀ । ତଥାପି ସନତ୍ ଦାସ ଆଗେଇଲେ ନାହିଁ, ବରଂ ଶ୍ରେପ୍ସୀକୁ ଏଡ଼ଗଲା ପରି ମନେ ହେଲା ।

ପକାଳ ଡବାବେଳକୁ କଲିକତା । ଡାଉଡ଼ା ଷ୍ଟେସନରୁ ହ୍ୱନ୍ଦ୍ରାନ ହୋଟେଲକୁ ମାତ୍ର କୋଡ଼ଏ ମିନଟ୍‌ର ବାଟ । ଦୁହେଁ ବସିଲେ ପାଖାପାଖି ଗୋଟିଏ ଗାଡିରେ । ରାସ୍ତାରେ ଗୋଟେ ଦୁଇଟା ବଷପୂରେ ସାମାନ୍ୟ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲା । ତାହା ପୁଣି ଦିଁ କ ନାରେ ସୀମାବଦ୍ଧ । ଓକଲ ଜ୍ଞବଟରେ ସନତ୍ ଦାସ ପ୍ରସିଦ୍ଧ, କନ୍ତୁ ବ୍ୟକ୍ତି ଜ୍ଞବରେ ନୁହେଁ । ସେ ଚଟ୍‌ଚଟ୍ ମାରକ ପ୍ରକୃତିର । କଥା କମ୍ କୁହନ୍ତି । ଜପରେ ପଡ଼ି କଥା କହିବାର ଅଭ୍ୟାସ ଶ୍ରେପ୍ସୀର ନାହିଁ । କନ୍ତୁ ତଥାପି ତାର ମନେହେଲା ସନତ୍ ଦାସ ଖୁବ୍ ଗୁପ୍ତା ପ୍ରକୃତିର, ଅସ୍ପାଭବକ ଜ୍ଞବରେ ମାରବ ।

ପକାଳଟା କଟିଗଲା । ସନତ୍ ଦାସଙ୍କ ସହିତ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଉ ସାକ୍ଷାତ ହେଲା ନାହିଁ । ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ସମୟରେ ପୁଣି ଦୁହେଁ ଏକାଠି ବସିଲେ । ଆହାର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ, ଭଲ ଖାଇଲେ ସନତ୍ ଦାସ । କନ୍ତୁ ପ୍ରାୟ କିଛି ଖାଇଲା ନାହିଁ ଶ୍ରେପ୍ସୀ । ଖାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଲା ନାହିଁ । ସେ ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ଆସିଥିଲା, ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ଖାଇବାର କଥା ଥିଲା । କନ୍ତୁ ସନତ୍ ଦାସ ଯେପରି ଖାଇ ଚାଲିଲେ ସେଥିରୁ ଅନୁମାନ କଲା ଶ୍ରେପ୍ସୀ ଯେ ସେ ଖାଇବାରେ ବ ଏକା, ତାଙ୍କର କେହି ସାଙ୍ଗ ନାହିଁ । ଶ୍ରେପ୍ସୀ ନଜକୁ ନଜେ କହିଲା, ତୁ ଅନ୍ୟଙ୍କରେ ବସିଗଲୁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅପରାହ୍ଣ ବ ରଙ୍ଗ ଦ୍ରୁତ । ବଗିଚାରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଡାଳଆ ଏବଂ ଗୋଲପ ଫୁଟିଥିଲେ । ସେହ୍ନ ଫୁଲମାନଙ୍କ ଗନ୍ଧରେ ଅନେକ ସମୟ ବମିଳ ଶ୍ରେପ୍ସୀ । ଗାର୍ଡେନ ଚୌକି ଆଜ୍ଞ ଗୋଟେ ଖାଲଥିଲା । ସନତ୍ ଦାସ ଟିକେ ଦୂରରେ ବାରଦାରେ ଏକାକୀ ବସି ଖବର କାଗଜ ପଢ଼ୁଥିଲେ । ସେ ଶ୍ରେପ୍ସୀକୁ ଦୁଏ ଚ ଦେଖି ନ ଥିବେ ଖୁବ ଶ୍ରେପ୍ସୀ ଡାକୁ ଶୁଭବା ଭଳ ଡାକି କଣ ବପ୍ କୁ ଡାକ ଗ୍ଲ ଅଣିବା ପାଇଁ କହିଲା । ଗ୍ଲ ଆସିଲ; କନ୍ତୁ ସନତ୍ ଦାସ ଆସିଲେ ନାହିଁ । ଗ୍ଲ'ଟା ନ ପିଇ ସେହ୍ନଧର ଗୁଡ଼ଦେଲ୍ ଶ୍ରେପ୍ସୀ । ବର୍ଗିଗ୍ଲଟା ଆଜ୍ଞ ଭଲ ଲଗୁ ନଥାଏ । ସେ ଉପରକୁ ଉଠ ନଜ କୋଠରୀର ଦରଜା ବନ୍ଦ କରଦେଲ୍ ।

ଘଣ୍ଟ ନଅଟାରେ ଗାଡ଼ି । ରବିନ୍ଦ୍ରେଜନ ନଧ ଜାରବରେ ଏକାକ୍ଷ ସମାପ୍ତ କଲ୍ ଶ୍ରେପ୍ସୀ । ତାପରେ ସେ ବାହାର ପଡ଼ଲ୍ ଷ୍ଟେସନ ଅଭିମୁଖେ । ସିଡ଼ି ତଳେ ତାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରୁଥିଲେ ସନତ୍ ଦାସ । ଦୁହେଁ ଗାଡ଼ିରେ ବସି ଷ୍ଟେସନ ଗଲେ । ତାଙ୍କର ମୋନବଡ଼ାରକୁ ଖୋଜିବା ପାଇଁ କହିଲା ଶ୍ରେପ୍ସୀ, କପଣ ଲଗିଲ ବନଟା, କେତେ କାମ କଲେ ? ସନତ୍ ଦାସ କହିଲେ, ବେଶ୍ ଭଲରେ କଟିଗଲ୍ । କାମ କରବା ପାଇଁ ତ ଆସି ନ ଥିଲ । ଆସିଥିଲ ବଶ୍ରାମ ପାଇଁ । ଭଲ ବଶ୍ରାମ ଦେଲ୍ । ଶ୍ରେପ୍ସୀ ଷ୍ଟେସନ ପହଞ୍ଚି ଟିକାରୁ କହିଲ, ଏକା କୋଠରୀରେ ଟିକା ? ସନତ୍ ଦାସ କହିଲେ—ହଁ, ଅନ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ତ ମୁଁ ଚନ୍ତା ବ କଣ ନାହିଁ ।

ପ୍ରଶ୍ନ ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍ର ଶୀଚଡାପ ନପ୍ତ୍ତିତ ଡବାର ଗୋଟିଏ ଦୁଇଜଣ୍ୟା ବଶିଷ୍ଟ ବଗରୁ । ସନତ୍ ଦାସ ଏବଂ ଶ୍ରେପ୍ସୀ । ବଛଣା ପାଣ ଦେଇଥାଏ ଆଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ । ପାଣି ଦୁଇଗ୍ଲାସ ବ ଛଡି ଦେଇଥାଏ ଯଥା ସ୍ଥାନରେ । ଆଜ୍ଞ କଛୁ ପ୍ରମ୍ବେଜନ ଅଛୁ କ ବୋଲ୍ଲା ପରର ଶୁଭରାତି ଜଣାଇ ଗ୍ଲଲଗଲ୍ ସେ । ଗାଡ଼ ଗ୍ଲଲବା ବେଳକୁ କୋଠରୀ ଭିତରେ ଶ୍ରେପ୍ସୀ ଓ ସନତ୍ ଦାସ । ଶ୍ରେପ୍ସୀ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ କହିଲ, ଆସିବାବେଳେ ଗ୍ଲଟା ବର୍ଥରୁ ଦୁଇଟା ଖାଲଥିଲ । ଟିକାବେଳେ ଦୁଇଟା ବର୍ଥ ପୂର୍ଣ୍ଣ । ସନତ୍ ଦାସ କହିଲେ, ଗ୍ଲଟା ବର୍ଥରୁ ଦୁଇଟା ଖାଲଥିଲେ ମାଡମାଡ ପଡ଼େ, ମନେହୁଏ ଆଜ୍ଞ କଏ ରହିଛୁ । ଏ ବରଂ ଭଲ । ଅନେକ ନବ୍ରେଳା ଏବ..... । ସମାପ୍ତ କରବା ପୂର୍ବରୁ କହିଲ ଶ୍ରେପ୍ସୀ, 'ଆପଣଙ୍କୁ ଭଲ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଲଗେ ଇପିନ୍ଧ ଟିବା ପାଇଁ ? ସନତ୍ ବାସ କହୁ ନ କହି କେବଳ ଘୃଣି ରହଲେ ଶ୍ରେପ୍ସୀକୁ । ଘଣ୍ଟ ବେଶୀ ଦେଲଣି । ଲାଇଟ୍‌ଟା ଅଫ କରଦେଇ ଜପର ବର୍ଥକୁ ଉଠିଗଲେ ସନତ୍ । ଶ୍ରେପ୍ସୀ ଆନନ୍ଦ ଦୋଇ ବସି ରହିଲା ନଜ ବର୍ଥରେ ।

ସାରା ଘଣ୍ଟ ଗାଡ଼ି ଘୁଲଲା । ଇଞ୍ଜିନର ଶବ୍ଦ ସହିତ ଚୁଷ୍ପର ଶବ୍ଦ ଶୁଣିଲା ଶ୍ରେପ୍ସୀ । ଝରକାର ପର୍ଦ୍ଦା ଠେଲି ବାହାରକୁ ଅନାଇଲା । ମଶବ୍ୟାପ୍ତ ଅନ୍ଧକାର । କଁ। ଖୁଁ କେଉଁଠି ଆଲୋକର ଛଟା ।

ଶ୍ରେପ୍ସୀ ଜାହ୍ନିକ ଉଷୁଣ୍ଣ ଦୋଇ ପଡ଼ଲ; କାରଣ ଖୋଜ ପାଇଲା ନାହିଁ । ଘୁକଘୁର ଇଣ୍ଟରଭଜ ଶେଷ ଦେବା ପରେ ଘୁକଘୁ ଡେଲା ନାହିଁ ଜାଣିଲେ ଯେପରି ବ୍ୟଥା ଜାଗେ ମନରେ ସେହିପରି ମନଃ। ବେଦନା ଓ ଅବସାଦରେ ମୁହ୍ୟମାନ ହୋଇଗଲା । ଶୋଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରି ବି ଶୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ଜୀବନରେ ଅନେକ ଲୋକ ସହିତ ଏକାଠି ବସିଛୁ, ଗପିଛୁ, କନ୍ତୁ ଜନକୁ ପରତ୍ୟକ୍ତ ମନେ ହୋଇନାହିଁ । ଆଜି ମନଃ ଅସ୍ଥିର ହେଲା ଏଇ ଚନ୍ଦ୍ରାରେ । ସେ ସନତ୍ ବାସଙ୍କର ସତ୍ତ୍ୱ ମାନ ଦରଖାସ୍ତ କରିଥିଲା, ତାଙ୍କ ପରଖି ନବା ପାଇଁ ନୁହେଁ, ଶାସ୍ତି ଦବା ପାଇଁ । ସେ ସୁଯୋଗଟା ଆଜି ଆସିଲା ନାହିଁ । ବସି ବସି ଭାଟିଲା, ଶବ୍ଦ ବି ଟିକେ କଲା । କନ୍ତୁ ଜଦ ଭ୍ରକ୍ଷିପ୍ତ ସନତ୍ ବାସଙ୍କର । ସତେ ଯେପରି କୁମ୍ଭକର୍ଣ୍ଣ ଜଦା । ଶୋଇଥିଲେ ଉଠନ୍ତା ନାହିଁ ।

ଭୁବନେଶ୍ୱର ପହଞ୍ଚିବା ବେଳକୁ ସକାଳ ସାତ । ମଥାଟା ଭାର ଲଗୁଥାଏ । ଅନଦ୍ରା ଯୋଗୁଁ ଆଖି ଥାଏ ଆଗି । କନ୍ତୁ ଆଜି କହୁ ନ କହି ଜାଜ ଯାଇ ଗୋଟେ ଶକ୍ ସାରେ ବସିଲା ଶ୍ରେପ୍ସୀ । ସନତ୍ ବାସ ଗାଡ଼ରେ ଟିବା ପାଇଁ କହିଲେ । କନ୍ତୁ କଛି ଶୁଣିଲା ନାହିଁ ସେ ।

ଘରକୁ ଆସି ବି ମନଃକୁ ଶାନ୍ତ କରି ପାରିଲା ନାହିଁ ସେ । ଅସ୍ଥିର ଲଗୁଥାଏ । ମନେ ହେଉଥାଏ ଯେପରି କଅଣ ପାଇବାର ଥିଲା ମିଳିଲା ନାହିଁ । ଗୋଟେ ଖାଲି ପଣ୍ଡାରେ ସେ ଶିଡର ଉଠିଲା ।

ତା ପରଦିନ ଦି ପ୍ରହରର ଡାକରେ ଚଠିଟା ପାଇ ଖୋଲି ପଢେଇଲା ଶ୍ରେପ୍ସୀ । ସନତ୍ ବାସଙ୍କର ଚଠି । ଲେଖିଛି ପର ଉତ୍ତର ମଧ୍ୟ ମର୍ଷିପ୍ତ । "ତୁମେ ପଶ୍ଚାତ୍ତାପ୍ ଜରୁଛ । ଶୁଭଦିନ ଶୀଘ୍ର ସ୍ଥିର କର

Digitized by srujanika@gmail.com

ତୁମ ବାପାଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଦେବ । ତୁମ ଅପେକ୍ଷାରେ ଅନନ୍ତକାଳ—ସନତ୍ ଦାସ ।"

ଚଠିଟା ସନତ୍ ଦାସଙ୍କର ଲେଖା କମ୍ବା ଆଜ୍ କାହାର ଭଲ କର ଜାଣିବା ପାଇଁ ଛନ୍ଦ ଛନ୍ଦ କର ପୁଣି ଚଢ଼ିଲ ଏବଂ ଠିକଣା, ଡାକଘରର ମୋହର ଏବଂ ତାରଖ ସବୁ ପଙ୍ଖା କର ଦେଖିନେଲ । ନର୍ଭଲ । ସନତ୍ ଦାସଙ୍କର ଆମନ୍ତ୍ରଣ ।

ସନ୍ଦସା ସବାଙ୍ଗରେ ସେଇ ଯନ୍ତ୍ରଣାଟା ଆହୁରି ଗାଢ଼ ହୋଇ ଉଠିଲ । ଶ୍ରେପ୍ସୀ ଛଟପଟ ହୋଇ କାଗଜ ଖଣ୍ଡେ ଟାଣିଆଣି ଲେଖିଦେଲ, ପାଷାଣ ସନ୍ଧତ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ରହିବା ମୋର ସ୍ୱଭାବ ବରୁଦ୍ଧ । ତାପରେ ଚଠିଟା ଚଠି ବାକ୍‌ସରେ ପକାଇଦେଇ ନଜେ ନଜକୁ ଶାସନ କଲ୍ ଭଙ୍ଗୀରେ କହିଲ୍, ତୋ ଭିତରେ ଏତେ ଇଚ୍ଛା ସଦା ଥିଲ ଜାଣି ନ ଥିଲୁ କାହିଁକି ? ଶେଷରେ ଅନ୍ଧଛଡ଼ରେ ବସିପିବୁ ?

———

Digitized by srujanika@gmail.com

ଆଓଜାଣ

● ରବୀନ୍ଦ୍ର ନାଥ ଦାସ

ସମସ୍ତ ହାଁ କରି ଅନାଇଛନ୍ତି ଏକ ଲପ୍ଟରେ ସେହ୍ନଆଡ଼କୁ — ବଗ ଭଲଆ ଆଖି ଦୁଇଟାକୁ ଗେଞ୍ଜି ଦେଇ ମଝିରେ ମଝିରେ 'ଏହ୍ନ ଗଲ, ଗଲ' ବୋଲି ଚଲେଇ ଛଡ଼ୁଛନ୍ତି । ଏତେ ବଡ଼ ସୁନ୍ଦର ଫାଙ୍କା ଆକାଶରେ ଚଣ୍ଡି ଆଭୁତ ଭଲଆ ଡେଇଁ ଡେଇଁକା ସେ ଆଖି ଟିକୁଲାକେ କୁଆଡ଼ୁ ଆସି କୁଆଡ଼େ ଜହ୍ନଇ ଯାଇଛୁ । ସତେଅବା ଲଙ୍କା ଠାବ କରିବାକୁ ସାତ ସମୁଦ୍ରକୁ ଜଡ଼ ଜଡ଼ ଟିବାକୁ ଘାର ହନୁମାନ ସଜବାଜ ହେଲେଣି । ସେହ୍ନ ଏକ ସ୍ଥାନରେ ସେହ୍ନ ଗୋଟିଏ ଜନଷକୁ ଅନେଇ ଅନେଇ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଖି ସେମିତି ଜଳକା ହୋଇଗଲଣି । ଓକଆ ଭିତରେ କ'ଣ ସବୁ ଖିଦାଖିଦ ହେଲଭଳଆ ସେଟ ଭିତରର ଏତେଗୁଡ଼ଏ ଶବ୍ଦ ଜାକଜୁକ ହୋଇ ବସିଥିଲେ ବି ଦାକୁଡ଼ ଖାଇଲ ଭଳ 'ଚେଇଁ', 'ଚେଇଁ' ଶବ୍ଦଟା ପାଟି ଭିତରୁ ଅକାଣତଇ ବାହାର ଆସୁଛୁ । ରେଡଓରେ ପାଣିପାଗର ବିଶେଷ ସମ୍ବାଦ ନ ଥିଲେ ବି ଅରାନକ ଚବନଟା କୁଆଡ଼ୁ କେଜାଣି 'ସୁ' 'ସୁ' କରି ମାଡଆସି କେଇ ଦଣ୍ଡ ଭିତରେ ସବୁ ଏପଟ ସେପଟ କରି ସବୁ ଗଛ, ବୃଛ, ଘରକୁ ପରସ୍ତେ ପରସ୍ତେ ଜାବୁଡ଼ା ମାରି 'ଛୁ' ମାରି କୁଆଡ଼େ କୁଆଡ଼େ ଜହ୍ନଇ ହୋଇଯାଏ । ଆଜି ସୁମାରି କଲ ବେଳକୁ କ'ଣ ସେମିତି କୁଆଡ଼େ କ'ଣ ଘଟିଯାଇଛୁ । ଭଟସି କରି ପଗ୍ଗରବାକୁ କାନ୍ଦାର ପାଟିରୁ ପଦୁଟିଏ ବି ବାହାରେ ନାହିଁ । ସେମିତିଆ ଅଘଟଣ ଘଟଣା ଘଟିଯାଇଛୁ ଘଡ଼ିକୁ ଘଡ଼ି । ବୁଢ଼ାମାନେ ଧୀରେ ଧୀରେ କହୁଛନ୍ତି—ବେଳ ନକଟ ହୋଇଗଲ—ଘୋର କଳକାଳ । ଏତ

Digitized by srujanika@gmail.com

ପ୍ରଭୁ ଜଳକ ଅବତାର ଧାରଣ କରିଛନ୍ତି ବାରହାତ ଖଣ୍ଡା ଧରି—ସାତ ଦେଶରୁ ମ୍ଲେଚ୍ଛ ଫଉଜର ଚଢ଼ି କାମ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଲେଣି ପରା । ଦ୍ୱାରକା ନଗରରେ ଏଥର କୋକୁଆ ଭୟର ଘାଲ—ଭୂମିକମ୍ପ, ଅଜ ବୃଷ୍ଟି, ଅର୍ଦ୍ଧ ଇତ୍ୟାଦି ସାତବର୍ଷ ଧରି ଲଗି ରହିବ । ସମସ୍ତେ ନଜ ନଜ ବେଳକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିଅଛନ୍ତି । ସାତ ନଗରରେ ମୃତକଭ ନସ୍ତବ୍ଧତା ବରାଜମାନ କରୁଛି । ରାଜା, ପ୍ରଜା, ସେନାପତ୍ତି, ମନ୍ତ୍ରୀ, ନଗ୍ନ ଜନେ ସମସ୍ତେ ମାଚତ ଭିତରେ ଅଜାଣତରେ ଏ ଦଃଣା ସହ ଛନ୍ଦ ଦୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ନାହିଁ ନ ଥିବା ଏ ଏକ ମନୋହର ରାଜ୍ୟ । ଏ ରାଜ୍ୟରେ ସେଉଁ ଫୁଲ ଫୁଟଇ ତାର ମଦ ମଦ ବାସ ଖାଲି ମନ ଭିତରେ ଏକ ସ୍ୱପ୍ନ ଭିର ସଞ୍ଚାର କରଏ, ତା ନୁହେଁ···ସେ ଗଛରୁ ବର୍ଷେ ବର୍ଷେ ଧରି ଫୁଲ ମଡଲେ ନାହିଁ । ଏ ରାଜ୍ୟର ଚରୁଣୀମାନେ ଚିର ଯୌବନା । ଏ ନଗରର ପୁରୁଷମାନେ କନ୍ଦର୍ପ ମନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶୋଭିବନ୍ତ । ଶାଳ, ପିଆଶାଳ, କୃତ୍ରିମ ଓ ଡରେକ୍ ଜକମର ବୃକ୍ଷ ପରିବେଷ୍ଟିତ ଏ ରାଜ୍ୟର ଶୋଭା, ତହିକର ମନ ହରଣ କରିଜଏ ଓ ପ୍ରହରୀ ଚିର ସଦା ଜାଗ୍ରତ । ଚେଣ୍ଟୁ ଶତ୍ରୁମାନେ ଏହାର ସୀମା ସ୍ପର୍ଶ କରିବାର ଆସ୍ପର୍ଦ୍ଧା କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଏ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରତ୍ୟେକ ନାଗରିକଙ୍କ କଟିରେ କମ୍ବା ହସ୍ତରେ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ଶୋଭା ପାଉଥିଲା । ହଠାତ୍ ଏପରି ଏକ ଚିର ସବୁଜମାର ଦେଶରେ କାଉଣ ବତ୍ତୀନ ଆଡଙ୍କ ଟେଲିଫିବ, କେହ୍ନ ଭାବି ଚନ୍ତା କରି ନ ଥିଲେ । କାରଣ ଏ ରାଜ୍ୟର ରାଜକୁମାର ଏବେ ମଧ୍ୟ ଅନୁଢ଼ା । ଯେହେତୁ ସେ ଭାଙ୍କର ମନଲଗି ସାଥୀ ବାଛୁ ପାରି ନାହାନ୍ତି । ଭାବାର କାରଣ ସମ୍ପର୍କରେ ଏକଥା କୁହାଯାଇ ପାରେ ରାଜକୁମାର ସେଉଁ ଅତୁଳନୀୟ। ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଅଧୀକାରୀ, ତାଙ୍କ ସମତୁଲ୍ୟ ଜଣେ ଯୋଗ୍ୟତମ ଏ ମତ୍ତାଦେଶରେ କଆଁ ସାରା ବଶ୍ୱରେ ବରଳ । ସବୁ ଯାଗାରେ ଖଚ କରିବାର ଲୋକଙ୍କର ଅଭାବ ନାହିଁ । ସେମାନେ ରାଜକୁମାରଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ନଭିତରେ ଏପରି କଥୋପକଥନ କରଅନ୍ତି ପଥା—ରାଜା ଅର୍ଥ ଶ୍ରାଦ୍ଧ ଭିତରେ ରାଜକୁମାରଙ୍କୁ ବବାହ ଦେବାକୁ ଅମଙ୍ଗ । ତେଣୁ ସେ ଭାଙ୍କର ବସ୍ତ୍ର ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ୍ତା କଲେଣି । ସେହି ଖଳ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଏ କଥା ମଧ୍ୟ ପ୍ରଚାର କରନ୍ତି—ରାଜକୁମାର ଜଉର ଯୌବନରେ ଅନେକଙ୍କ ସହ ପ୍ରେମସକ୍ତା ଥିଲେ—ଏପରକ ଭାଙ୍କ ସ୍ୱଦେହ ରକ୍ଷୀଙ୍କ ସହ । ସେଥିପାଇଁ ଦେହ ରକ୍ଷୀକୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଦେବା ପ୍ରଚୁର ସେ ଖୁବ୍ ଚତୁରତା ସହ ଅଂବିଧ ସନ୍ତାନକୁ ଧରି ରାଜ୍ୟ ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଯାଇଥିଲେ । ଏହାପରେ ରାଜକୁମାରଙ୍କ ଚରିତ୍ରରେ ଏକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖାଗଲା ଓ ସେ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ସନ୍ୟାସିନୀ ସଦୃଶ୍ୟ ଅନ୍ତରାଳରେ ଠାକୁରଙ୍କ ପୂଜାରେ ସମସ୍ତ ସମୟ ବିତାଇଦେଲା । ସେମାନେ ଏକଥା ଖୁବ୍ ସତର୍କତା ସହ ଚପ୍‌ଗପ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୁଅନ୍ତି, କାରଣ ଏହା ସହ ରାଜାଙ୍କ ଶ୍ରବଣକୁ ଯାଏ ଶିରଚ୍ଛେଦ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ । ଏ ରାଜ୍ୟର ମୁଷ୍ଟିମେୟ ପୁନାଗଗଣ ବ୍ୟତୀତ ସେଇମାନେ ଏ ରାଜ୍ୟର ଅଧାନ୍ତରେ ବାସ କରୁଛନ୍ତି, ଯାହାଙ୍କର ଘରଦ୍ୱାର, ଜମିବାଡ଼ି, କିଛି ନାହିଁ—ସେମାନେ ତାଙ୍କର ସବୁକିଛି ଦେଇ ରାଜ୍ୟର ଶ୍ରୀବୃଦ୍ଧି ସାଧନ କରୁଛନ୍ତି । କାରଣ ଏଥିପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ଜନ୍ମ—ଯାହାକୁ ଜଣେ ଜଣେ ନେତା ମଝିରେ ମଝିରେ ଭାଷଣ ଦେଲାବେଳେ ନଷ୍ପେଷିତ, ଦଳିତ, ଅବହେଳିତ ବୋଲି ବାକ୍ୟ। କରନ୍ତି ଆଉ ତନା ସେମାନଙ୍କୁ ଅଭିଶପ୍ତ ବୋଲି କହନ୍ତି । ସେମାନେ ରାଜ୍ୟର ଶେଷ ସୀମାରେ ବସତି ସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି ଏଇଥିପାଇଁ, ସେମାନେ ନିଜକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କଠାରୁ ଅଲଗା ମନେ କରନ୍ତି ଓ ରାଜାଙ୍କୁ ସ୍ୱୟଂ ଭଗବାନଙ୍କ ଅବତାର ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରି ତାଙ୍କର ଆଦେଶରେ ତନା ଦ୍ୱିଧାରେ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରନ୍ତି । ପଢ଼ି ନପଢ଼ି କେବେ ସେହି ରାଜ୍ୟର ବଳିଷ୍ଠ ପୁନାଗରକଙ୍କ ସୁଦୃଷ୍ଟି ସେହି ବସତିର ରକ୍ତଘୋନା ତରୁଣୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ପଡ଼େ, ତାହେଲେ ସେମାନଙ୍କର ଅନୁରକ୍ତ ବାପ, ମା କମ୍ବା ସ୍ୱଦେଶବେହ୍ଲକ ସ୍ୱାମୀ ସେମାନଙ୍କୁ ତନା ଦ୍ୱିଧାରେ ସେହି ପୁନାଗଗଣଙ୍କ ପାଖରେ ଉତ୍ସର୍ଗ କରି ଦିଅନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନ ଧନ୍ୟ ହେବ ବୋଲି—ଯଦିଓ ସେମାନେ ସେହି ଲଜ୍ଜାଘ୍ନ ବାପ, ମା କମ୍ବା ନପୁଂସକ ସ୍ୱାମୀମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରତିବାଦ ତୋଳି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ତଥାପି ସେମିନ୍ତ ଏକ କୁତ୍ସିତ ଲାଳସା ତାଙ୍କର ସମଗ୍ର ଶରୀରକୁ ଗ୍ରାସ କରିଥାଏ । ସେମାନଙ୍କର ଦପ୍‌ଦପ୍ ହୋଇ ଜଳୁଥିବା ଆଖି ଉଚ୍ଚରୁ ଏହାର ସନ୍ଧାନ ମିଳେ । ମାତ୍ର ରାଜପୁରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏହା ଏକ ଖୋରାକ ମାତ୍ର—ମାତ୍ର ଏହାକୁ ସହି ନଇ ଅତ୍ୟାଚାର କରେ, ତା'ହେଲେ ଏହା ଶବ୍ଦର ଅପଭ୍ରଂଶ ବୋଲି ବୁଝିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏଥିପରି ଏକ ରାଜ୍ୟରେ ସବୁ ଠିକ୍ ଥିଲାବେଳେ ପିଲାଠାରୁ ବୁଢ଼ାପାଟେ ଖାଲି 'ହେଇ', 'ହେଇ'

Digitized by srujanika@gmail.com

କନ୍ଥ ମିଟିମିଟି ଜ୍ୱଳିବା ଓ ଚାପରେ ଦଠାଡ଼ ଚଳକୁ ମଥା ନୁଆଁଇ ଦେବା ପେମିନ୍ତ ଅନ୍ୟ ଏକ ଅଭିନବ ଦୃଶ୍ୟ । ଘଡ଼ଙ୍କ ଘଡ଼ ମଲ୍ଲଣା ଗୁଲୁଛୁ । ମାଣ ଚାକୁ କେନ୍ଥ ଧର ଚାରୁ ନାଡ଼ାନ୍ତି । ପଟେ ପେମିନ୍ତ ମେଘ ଖଣ୍ଡେ ଆକାଶରୁ ଛିଣ୍ଡି କୁଦାମାର ଏ ପଖ ସେପାଖ ଦୋଇ ସାରା ରଜ୍ୟକୁ କଲବଲେଇ କର ଚକାଉଛୁ । ଚାପରେ ମୃତ୍ତୁର ଏକ ଶୀତଳ ନସ୍ତବ୍ଧତା । ଏନ୍ଥ ପେପର 'ଦେଇ', 'ଦେଇ', 'ଦେଇ' । ଚାପରେ ଦେଖାଗଲ୍ ରଜାଙ୍କ ମଦ୍ୟଶାଳାର ସମସ୍ତ ଚାଟ ଭୁଲୁଣ୍ଠିତ ଦୋଇଯାଇଛୁ—ମଦ୍ୟପମାନଙ୍କୁ ନର୍ଦ୍ଦାଡ ମାଡ଼—କାହା ମୁଣ୍ଡ ଫାଟିଛୁ—କାହା ନାକରୁ ରକ୍ତ ବାହାରୁଛୁ । ପୁଣି ସିଏ କେତେବେଳେ ଯାଇଁ ବନ୍ଦୀଶାଳାରେ ଦାଜର ଡେଲ୍ଲଣି— ସମସ୍ତେ ଚାକୁ ସଲମ ଠୁକୁଛନ୍ତି । ଡୋଟି ଗୋଟି ଦୋଇ ସବୁ ନଗ୍ନପଗ୍ନଧ ବନ୍ଦୀ ଗୁଲଯାଉଛନ୍ତି—'ଦେଇଁ', 'ଦେଇ,' 'ଦେଇ'— ଦଠାଡ଼ ଚାର ଆଦର୍ଶିବ ଦେଲ ମୁଖ୍ୟବନ୍ଦୁରପଙ୍କଙ୍କ ଇଜଲ୍ସରେ—ଘମାଘମ ବନ୍ଦୁର ଗୁଲୁଥାଏ—ସେନ୍ଥ ସଡ଼ରଚଳ ନଗ୍ନଡ଼ ଲେକଟିର ପଞ୍ଜର ଡ଼ ଓ ଖୁଙ୍ଗି ଯାଇଛୁ—ତଥାପି ସେ ଦୋଖୀ—କାରଣ ଚାର ଘରପାଖ ଖାଲରେ ରଜପୁତ୍ରଙ୍କ ଘୋଡ଼ାଟା ଟ୍ରଣ୍ଡି ପଡ଼ଲ । ସେ ଓକଲର କାନ ଧର ପଚ୍ଚରଲ ଚୁ ଏମିନ୍ତ ନ୍ୟାପ୍ୟକୁ ପେଷା କରିଛୁ । ନଗ୍ନଡ଼ ଲେକଙ୍କୁ ଫାଶୀ ଦେବାକୁ ଚୋ ଡାକ ଯାଉଛୁ—ଚାପରେ ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସବୁ ରେକର୍ଡ଼ ଇତସ୍ତତ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇ ସାମାନ୍ୟ ମାଣ ସ୍ୱପ୍ନ ନ ରଖି ସେ କୁଆଡେ ଉଭାଇ ଗଲ । ବନ୍ଦୁରପଙ୍କ ସଡ଼ ଚାଙ୍କର ପାର୍ଶ୍ୱଚରମାନେ ମୋଡ଼ଗସ୍ତ ଦୋଇ ପଡ଼ଥିଲେ । ଏନ୍ଥପର ସମଗ୍ର ରଜ୍ୟରେ ଚାର ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ଉତ୍ପାତ ଆରମ୍ଭ ଦୋଇଗଲ୍ । ଆକାଶରେ ଏମିନ୍ତ ଉଡ଼ଉଡ଼ ଗଲ୍ଲବେଳେ ସେ କେଉଁଠିକୁ ଯାଉଛୁ, ସେକଥା କେନ୍ଥ ଜାଣି ପାରୁ ନ ଥିଲେ, ମାଣ ସେ ଥରେ ପଡ଼ଞ୍ଚଲ ପରେ ସବୁ ଠିକ୍ ଠାକ ଗୁଲବ, ଏଥିରେ କାହାର ସନ୍ଦେଡ଼ ନ ଥିଲ । ଲେକମାନେ ଚାକୁ ଯମଦୂତ, କାଳପୁରୁଷ କମ୍ବା ସ୍ୱୟଂ ଫଡାର କର୍ତ୍ତା ବୋଲ ବବେଚନ କରୁଥିଲେ । ଘଣ୍ଟାକୁ ଘଣ୍ଟା ତା ରୂପ ବଦଳ ଯାଉଥିଲ । କଏ କଡୁଥିଲ ସେ ଭୂଇଁ ଉପରେ ମାଙ୍କଡ଼ ଭଳଆ ଡେଇଁ ଡେଇଁ ଯାଉଛୁ—ମୁଦିଁଟା ଗୋଜଆ—ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ ନାହିଁ । ଆଉ କଏ କଡୁଥିଲ ଭାଲୁ ଭଳଆ କଳାକଳା ଲୋମ ତା' ଦେହଯାକ ଭର୍ତ୍ତି

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦୋଇଛୁ । ମେ ଚଉଇ ଭଳଆ ଜଡ ପାରୁଛୁ, ମାଛ ଜଳଆ ପାଣି ଭିତରେ ଡୁବ ପାବୁଛୁ । ଆଜ କଏ କଡ଼ଥିଲ ଚେତେଗ୍ଟା ଦେଖିବାକୁ ବଣମଣିଷ ଭଳଆ— ଖଟୁର ଭଳଆ ନଖ ସବୁ ଯେମିତ ଇସ୍ପାତରେ ତଆର । ତା ବଷପୃରେ ସଠିକ ବବରଣୀ ଠିଏ ଯେମିତ ଗୁଡ଼ୁଥିଲ ଘଡ଼ଙ୍କ ଘଡ଼ ମନଇଚ୍ଛା ତଆର କରୁଥିଲ । ବୁଢ଼ାବୁଢ଼ା ମାନେ କଡ଼ଥିଲେ ସେ ଦ୍ୱାର ବଜରଙ୍ଗ ହନୁମାନ । କାଳକାଳକୁ ସେ ଅଜର ଅମର । ଯେଉଁଠି ଅନ୍ୟାପ୍ୟ, ଦୁର୍ନୀତ ଦେଖାଦେଉଛୁ ତାକୁ ସାବାଡ଼ କରବାକୁ ସେ ପାଇଁ ଦାଜର ଦୋଇ ଯାଉଛୁ । ସେ ଆଜନ୍ମ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଭୁ ରମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଦୂତ ପଟ୍ଟ—କେତେଦନ ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ଅଣିରେ ପୂଚ୍ଛଳ ବାନ୍ଧ ସେ ସବୁ ସଡ଼ଥିବ । ଯେଉଁଠି ଏମିତିଆ ଘଟଣା ଘଟିବ, ସେ ସେଠ ଲଙ୍କା କାଣ୍ଡ ଆରମ୍ଭ କରଦେବ । ସେଇଥିପାଇଁ ତାକୁ କଏ ଧରପାରୁନାହିଁନ୍ତ କ ତାର କଛୁ କରପାରୁ ନ ଦାଁନ୍ତ । ଠିକଣା ଜାଗାରେ ଠିକ୍ ସମପୃରେ ପହଞ୍ଚ ସବୁ ଠିକଣା କର ଦେଉଛୁ । ଯେମିତ ତାର ଆବର୍ଭାବ ଦୋଲ ମେଡ଼କାଲ୍ କ୍ୟାମ୍ପ ଭିତରେ । କଥାତ ଅଛୁ, ଏ ମେଡକାଲକୁ ଯେଉଁ ରୋଗୀମାନେ ଆସନ୍ତ, ପ୍ରଖ୍ୟାତନାମା ଡାକ୍ତରଙ୍କ ସୂଚକହ୍ରା ବଳରେ ସେମାନେ ସବୁଦନ ପାଇଁ ଏ ରୋଗ, ଦୁଃଖ, ଶୋକରୁ ପରତ୍ରାଣ ପାଆନ୍ତ । ଏଠାରେ ରୋଗୀଙ୍କ ପାଇଁ କଣା ଦେଉଥିବା ଔଷଧ ବାବାରେ ଭିଷପ୍ ହୁଏ, କାରଣ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ଦାତ ବାଜୁ ବାଜୁ ରୋଗୀ ଭଲ ଦୋଇଯାଏ । କଡ଼ତ ସମପୃରେ ଡାକ୍ତରଖାନା ଡାକ୍ତରଶୂନ୍ୟ । ତାଦାର କାରଣ ସମ୍ପର୍କରେ ଏକଥା କୁହାଯାଇ ପାରେ, ରଜା ବା ବଜପରବାରଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପଖ୍ୟାରେ ସେମାନେ ବ୍ୟସ୍ତ । ଡଠାତ୍ ଏପର ଏକ ମୁଖ୍ୟ ଚକହ୍ରାଳପୃରେ ତାର ଯେମିତ ଆବର୍ଭାବ ଦୋଲ ମୁଖ୍ୟ ଚକହ୍ରକଙ୍କ ଯଡ ତାର ଭେଟଣା ଦୋଇଯିବ ରୁ ସେ ଚେତାଶୂନ୍ୟ ଦୋଇ ପଡ଼ଥିଲେ । ସେ ତାଙ୍କୁ ଚେତା କରାଇଲ ଓ ସେ ତାର ଦୁଇ ଦୁଇଁରୁ କ'ଣ ବୁଝିଲେ କେଜାଣି, ମୁଖ୍ୟ ଚକହ୍ରକ ତାର ଗୋଡ଼ ଦୁଇଟାକୁ ଜାବୁଡ ଧରଲେ । ତାପରେ ସେ ମୁଖ୍ୟ ଚକହ୍ରକଙ୍କୁ ଧର ଡାକ୍ତରଖାନାର ସବୁ ଓ୍ୱାର୍ଡ଼, ଡାକ୍ତରଙ୍କ ରୁମ୍ ସବୁ ଘର୍ଘିର୍ କର ବୁଲ ଦେଖିଲେ ଓ ରୋଗୀମାନେ ଲମ୍ବଦୋଇ ତାଙ୍କ ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡିଯିବାରୁ ଦୁଁ ଦୁଁ କନ୍ଦଲେ । ସେତକରେ ସେମାନେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ବୋଧ ହୋଇଗଲେ—ସେଇଠୁ ମେଡ଼କାଲ ବୁଲପାଣ ସେ ଯେତେବେଳେ ମୁଖ୍ୟ ଚକଲ୍‌ଟକୁ ଜମା ଜମା ଆଖିରେ ଅନେଇଲେ, ସେମିତି ତା'ଭିତରେ ସେ ଚଳଚିବେ । ସେ 'ସୁଉଁ ସୁଉଁ' କାଉ ଭୁଲ ହୋଇଛୁ କହି କ୍ଷମା ମଗିବସିଲେ । ତା'ପରଠାରୁ ମେଡ଼କାଲରେ ସବୁକାମ ଠିକ୍ ଠିକ ଗୁଲୁଛୁ—ରୋଗୀମାନେ ତାର ଜୟ ଜୟକାର କରୁଛନ୍ତି । ଡାକ୍ତରମାନେ ଏଠ ଖାଲ ମେଳା ମେଳା ହୋଇ ବୁଲୁଛନ୍ତି, ଔଷଧ ମିଳୁଛୁ—ରୋଗୀମାନେ ସୁସ୍ଥ ଦେହରେ ଫେର ଯାଉଛନ୍ତି । ସବୁଦିନେ ଏମିତି 'ଢେଇ' 'ଢେଇ' 'ଢେଇ' —ଆକାଶର ଖଣ୍ଡି ଆଭୁତ୍ତା ପୁଣି କେଉଁଠିକୁ ବାଡାଇଲଣି—ସେଠ ସବୁ ସାବାଡ଼ କରଦେବ—ଗନ୍ଧବମାନେ ବୁଝିଲେଣି ସେ ତାର ବାପ ମା । ତାଙ୍କର ପାଇଁ ତାର ଏହି ଅବତାର । ପୁଣି ଏକ ଅଘଟଣ ଘଟିଗଲ୍ । ସେତେବେଳକୁ ସାରା ବଜ୍ୟରେ ଗୁଜବ ଗୋଷେ ମିଳୁନ । ଶହ ଶହ ଲୋକ ଧାଡ଼ବାନ୍ଧି ଅଣ୍ଡିପୁନା ଭଣ୍ଡାର ଆଗରେ କେଇଦିନ ଢେଲ ପଡ଼ରହିଛନ୍ତି । ଗୁକର ଆସି କହିଯାଉଛୁ—'ମାଲକ ନାହିଁ' । କେଉଁ ଖଦ୍ୟରେ ବଷ ମିଶାଇ ଲୋକଗୁଡ଼ାକୁ ଅସମୟରେ ଯମ ପୁରକୁ ପଠାଇବା ତାର ଧର୍ମ । ଏମିତି ଏକ ଘଡ଼ସନ୍ଧ ବେଳରେ ସେ ସେଇଠି ହାଜର ହେଲ୍—ତାପରେ ଗୋଦାମର ସବୁ କବାଟ ଖୋଲଗଲ୍—କାଡ଼ା ପାଟିରୁ ଚଉଁଏ ବାଡ଼ୁନ । ଲଙ୍ଗଳା ପିଲାମାନେ ଶୁଣ୍ଡି ଆଳଧର ଗୁଜଲ ଗୋଟାଇବାରେ ଲଗିଛନ୍ତି । ସଭିଙ୍କ ଢ'ଉଗୋଡ଼ ଯେମିତି ବନ୍ଧା ହୋଇଛୁ—ଏମିତିଆ ଏକ କାଣ୍ଡ ଉଆଇ ସେ କୁଆଡ଼େ ଉଭାଇଗଲଣି—ତାପରେ ସବୁ ଠିକ ଠାକ୍ । ଇସ୍‌କୁଲରେ ପାଠ ପଢ଼ାଇଲ୍‌ବେଳେ ମାଷ୍ଟେ ଆଜ୍ଞ ହୋଲେଇବେନ । ବସ୍ ବାଲ ବସ୍ତୁ ଭଳିଆ ଲୋକଙ୍କୁ ଖୁଦ କର ନେଉନ । 'ଢେଇ', 'ଢେଇ', 'ଢେଇ' ବ୍ରହ୍ମ ଅଧରେ ପୁଣି ଖଣ୍ଡି ଆଭୁତ ଆକାଶରେ ଦେଖାଗଲ । ପୁଣି କ'ଣ ଘଟିବ କମ୍ବା ଘଟିବାକୁ ଯାଉଛୁ । ସହର ସୀମାନ୍ତର ଚଳ ସାନ୍ଧରେ ଯୁଆନ୍ ଚୋକାଙ୍କୁ ରଜାଘରୁ ଆସିଛୁ କହି ସେଉଁ ସାତଜଣ ଓଝାଣ ପକାଉଥିଲେ, ଆଜ୍ଞ ଟିକେ ହୋଇଥିଲେ, ଦାଢ଼ି ଭଲଆ ଦଳ ବଦାର ପକାଇଥାନ୍ତେ···ସେଇଠି ତାର ଆବର୍ଭାବ ହେଲ ଆଜ୍ଞ ତା'ପରେ ସବୁ ଦଫାରଫା ହୋଇଗଲ୍ । ସାତଟା ଭେଣ୍ଡାଚୋକା ମଲଭଳିଆ ପଡ଼ଥାନ୍ତି । ସେହି ଦିନଠାରୁ ବ୍ରହ୍ମ ଅଧରେ ସେହି ବଜ୍ୟର ଯୁଆନ୍ ଝିଅମାନେ ଏକା ଏକା ଚଳପ୍ରଚଳ ହେଲେ କେହି ତାଙ୍କୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଆଡ଼ଆଖିରେ ଅନାଉ ନ ଥିଲେ । ସେଇଠ୍ ଗଜ୍ୟରେ ଚୁଡ଼ାକୁ ଚୁଡ଼ା ମନ୍ତ୍ରଣା ଘଲଛୁ—ରଜାଖାଲ ଫଁ ଫଁ ଦେଉଛନ୍ତ । କେତେବେଳେ ଡ ଉରୁ ଖଣ୍ଡା ଖସିପଡ଼ୁଛୁ ତ ମୁଣ୍ଡରୁ ମୁକୁଝ ଟୁଆଡ଼ ଦୋଇ ମଡ଼ୁଛୁ । ତାକୁ ନ ଧର ଆଣିଲେ, ମୁଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଶୂଳଖଣ୍ଡରେ ବସାଇବ । ମୁଁ ରଜା ଦେବ ଆଉ ଜଣେ ମୋ ଗଜ୍ୟରେ ଶାସନ କରବ । ପୂଲସ ସାଙ୍ଗେବ କହ୍ଲେ—'ସେ ଉଡ଼ଗଲ ବେଳେ କଛୁ ଅସ୍ତ୍ର ତାପାଇଁ ଜାଝକରନ ।' ଦଜା ଚଢ଼ପାଇ କହ୍ଲେ, 'ତୁମେ ସବୁ କ'ଣ ପାଇଁ ଅଛ ?' ତା ମୁଣ୍ଡକାଝ ପାଇଁ ଝଙ୍କାର ପିଆଦ ଧନକୁ ଧନ ବଢ଼ୁଛୁ - ଏବେ ଲଖେ ଝଙ୍କା ଦେଲଣି—କେହ୍ନ ତାକୁ ଧରପାରୁ ନାଢ଼ାନ୍ତୁ—ମେ ଡେଙ୍ଗ୍ରା ପିଝି ଆସୁଥିଲ—ପଡ଼ଞ୍ଚ ଯାଉଥିଲ, ସବୁ ଠିକ୍ ଠାକ୍ କରି ଜଭେଇ ଯାଉଥିଲ । ସେତ୍ତକବେଳେ ସେହ୍ନ ଗଜ୍ୟ ବାଡ଼ାରେ ନକାଞ୍ଚଆ ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ରହୁଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ ଦୁଇଜଣ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉଥିଲେ—ପୁରୁଷଟି ଡମ୍ବରୁଟିଏ ଧର ସଜାଡ଼ୁଥିଲ ।

ସ୍ତ୍ରୀ —ମୁଁ ଆଜି ସମ୍ବଳ ପ ଣବନଏଡ଼େ ବଡ଼ବଡ଼ ଟିଅ ଦୁଇଝ। ବାଡ଼ାଘର ଦୋଇ ପାରୁନ—ପୁଅଝାର ପାଠ ଦେଲଣ, ଦଣ୍ଡ ବାଜୁଛ। ଭଲଆ ବୁଲୁଛୁ—ଖାଇବାକୁ ଦାନା ଥୋଖେ ନାହିଁ—ସାତସିଆଁ ଲୁଗାରେ ଦେହ ଘୋଡ଼େଇ ହେଉନ ।

ପୁରୁଷ —ତମେ ତାହେଲେ କ'ଣ କରୁଛ ?

ସ୍ତ୍ରୀ —ତମକୁ କଏ କରୁଥିଲ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଛନ୍ଦ ହେବାକୁ । ତମର ରଜା ଟିଅ ସାଙ୍ଗରେ ପିରତ ଥିଲ—ସେ ଛୁଆ ଜନ୍ମକଲ—ଏଠି ନବରଙ୍ଗ କରବାକୁ ପୂଲାଏ ଛୁଆ ଜନ୍ମ କର ମୁଁ ଯାହା ଜନ୍ମସନ୍ନ ହେଉଛୁ । (ସ୍ତ୍ରୀ ଲେକଟି ସୁଉଁ ସୁଉଁ କାନ୍ଦବା)

ପୁରୁଷ —ତୁମେ ତାହେଲେ ମୋତେ କ'ଣ କରୁଛ ?

ସ୍ତ୍ରୀ —ତୁମ ଘର ଦାର ତୁମେ ସମ୍ଭାଳ—ମୁଁ ପଳାଇଯିବ । ତୁମକୁ ସିଏ ଡମ୍ବରୁ ଦେଇଛୁ । ତୁମେ ଏହ୍ନ ଡମ୍ବରୁ ବଜାଇ ଘୁଲୁ ନାଚ ଦେଖାଉଥିଲ—ସେଇଥିକୁ ବଜାଇଲେ ସେ ଦାଜର ହେବ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ପୁରୁଷ —ନା···ନା, ସେ କଥା ତୁଣ୍ଡରେ ଧରନା ।

ସ୍ତ୍ରୀ —(କାନ୍ଦି) ମୁଁ ତୁମର କଏକ ? ଯାଉଛୁ ସବୁକଥା ଖୋଲି କହିବ— ସେଇଟା ନଜର ଦେଲ—ଆମେ କେହି ନୋହୁଁ ।

ପୁରୁଷ —ଦଉ, ଡମ୍ବରୁ ବଜାଇବ ।

ସ୍ତ୍ରୀ —ମୋ ହାତ ଛୁଇଁଲ··· । ତା'ପରେ ପୁରୁଷ ଲୋକଟି ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟିର ଦେହ ଛୁଇଁଲ ଓ କଳାହାଣ୍ଡିଆ ମେଘ ଭଳିଆ ଅନ୍ଧାର ଭିତରୁ ତା ବନ୍ଦ ମୁଣ୍ଡଟି ଯେ ଝଲସି ଉଠୁଛୁ । ଏ କଥା ନ ଦେଖି ପାରିଲେ ବି ସେ ଜାଣି ପାରୁଥିଲା ।

ତା ପରଦିନ ସକାଳେ ରାଜପ୍ରାସାଦ ପାଖରେ ଜଣେ ଲୋକ ତା ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଧରି ହାଜର ହେଲ ଓ କହିଲ 'ଭିତରକୁ ଖବର ଦିଅ—ମୁଁ ତାକୁ ଧରି ଆଣିଛୁ' । ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ଭିତରକୁ ଖବର ଦିଆଗଲା—ରାଜା ଙ୍କ ବଶ୍ୱସ୍ତ ପରାମର୍ଶଦାତା ଯିଏ କି ଏହା ଦାୟିତ୍ୱରେ ଅଛନ୍ତି ସେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ବାହାରକୁ ଧାଇଁ ଆସିଲେ ଓ ପଚାରିଲେ, 'ସେ କାହିଁ ?' । ଲୋକଟି କହିଲା —'ଘୁମ୍ପୁଁ ଦରବାରରେ ସଭିଙ୍କ ସଡ ବଜେ କରିବେ, ମୁଁ ତାକୁ ଆଣି ହାବୁଡ଼େଇ ଦେବି' । ପରାମର୍ଶଦାତା ପଚାରିଲେ, 'ତୁ ଜାଣିଛୁ, ତୁ ଯଦି ତାକୁ ହାଜର ନ କରାଇ ପାରୁ, ତୋର ମୁଣ୍ଡକାଟି ହେବି' । ଲୋକଟି ହିକେ ତା ଡମ୍ବରୁକୁ ଅନେଇଲ ଓ କହିଲା, 'ସବୁ ବୁଝିଛୁ ଆଜ୍ଞା' । ତା'ପରେ ପରାମର୍ଶଦାତା କହିଲେ, 'ହଜୁ ତୁମେ ଆସନ୍ତାକାଲି ଠିକ୍ ଦଶଟାବେଳେ ରାଜସଭାରେ ହାଜର ହୁଅ' । ତାପରେ ରାଜାଙ୍କ ପରାମର୍ଶଦାତା ରାଜାଙ୍କୁ କ'ଣ କହିଲେ କେଜାଣି ସବୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେଲ ଓ ରାଜ୍ୟରେ ସେହି ଅନୁସାରେ ଡେଙ୍ଗୁରା ହୋଇଗଲା । ହେଲେ ଲୋକଟି ଘରକୁ ଫେରିଲା, ମଦ ରାତିପାକ ତାକୁ ନିଦ ହେଲନି । ଖାଲି ବିଛଣାରେ ଛଟପଟ ହେଲା । ତା ସ୍ତ୍ରୀ ପଚାରିଲା, 'ତମର କ'ଣ ହେଉଛୁ, ଏମିତି କାହିଁକି ହେଉଛ ?'—ସେ କହିଲା, 'କିଛୁ ନାହିଁ—ନିଦ ହେଉନି' । ତା ସ୍ତ୍ରୀ କହିଲା ଶୋଇପଡ଼ ଘୋରୁ ଘୋରୁ ରାଜଦରବାରକୁ ଯିବପରି । କଥା ହେଇଛ ଯେତେବେଳେ, ଠିକ୍ ବେଳରେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ସଖୀ କଣ୍ଢେଇ

● ରଣଧୀର ଦାସ

ସୁଶାନ୍ତ ସେତେବେଳେ ଟାଉନ୍-ଥାନାରେ କଟ୍ଟଦନ ପୂର୍ବରୁ ଅଫିସର୍ ଇନ୍‌ଚାର୍ଜ ଭାବରେ ଯୋଗ ଦେଇଥାଏ। ବଡ଼ ବଡ଼ ସହରରେ ଦାୟିତ୍ୱ ବୋଧ ବେଶୀ। ଟେଲିଫୋନ୍‌ର କେତେବେଳେ ବିଶ୍ରାମ ନାହିଁ। ଘଡ଼ିକୁ ଘୋଡ଼ା ଛୁଟେ। ଦଙ୍ଗା, ହଙ୍ଗାମା, ମାର୍‌ପିଟ୍, ରେପ୍ସ, ଦୁର୍ଘଟଣା ଇତ୍ୟାଦ କାବଡାସ୍ତ କେସ୍ ଡାଏରୀରେ ଲେଖି ଲେଖି ସମସ୍ତ ସାର। ତା'ଛଡ଼ା ଉଚ୍ଚ ପଦସ୍ଥ ଅଫିସର ମାନଙ୍କର ଆଦେଶ, ଫର୍ମାଶୀ ମଧ୍ୟ ତୁଲାଇବାକୁ ପଡ଼େ। ଥାନା ଭିତରେ ଏବଂ ନିଜ ସୀମା ଇଲକାରେ ଥାନା ଅଫିସର୍ ରାଜା। କିନ୍ତୁ ବଡ଼ ସହର, କମ୍ବା ଘନଧାନାରେ ଯେ ପଟ କନଷ୍ଟବଳ ଅଫିସର। ନୂଆ ନୂଆ ଟାଉନ୍ ଥାନାରେ ଯୋଗଦେବା ପରେ ସହରର ମାନ୍ୟଗଣ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭକର ନେତା, କୁକ ନେତା, ଗ୍ରୁପ ନେତା, ଗୁଣ୍ଡା ଧପ୍‌ପାବାଜ୍, ସମସ୍ତଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଅଳ୍ପ ବହୁତ ପରିଚୟ ହୋଇଗଲଣି।

ସେଦନ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ପରେ କୌଣସି ସମ୍ବାଦପତ୍ର ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ପକାଉଥିଲେ ସୁଶାନ୍ତ। ଆକସ୍ମିକ ଥାନା ଜକରେ ଗୋଟିଏ ଫିଆଟ୍‌କାର୍ ଆସି ଅଟକିଲା। ଖବରକାଗଜ ବନ୍ଦକର କୌଣସି ଉଚ୍ଚପଦସ୍ଥ ଅଫିସର :ଆସୁଥିବେ ଭାବି ଅପେକ୍ଷାକଲେ ସୁଶାନ୍ତ। ପରକ୍ଷଣରେ ଯାହାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ, ସେ ଥିଲେ ଡାକ୍ତର ପ୍ରାଣବାବୁ ଡାକ୍ତର ଅଜିତ୍ ଦାଶ ମହାପାତ୍ର। ନୂତନ ଘରେ ପୋଲିସ୍ ଷ୍ଟେସନ୍‌ରେ ଯୋଗଦେବାବେଳେ ସୁଶାନ୍ତ ଏକ ଦୁର୍ଘଟଣାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥିଲେ। ଡାକ୍ତର ଦାସ ମହାପାତ୍ରଙ୍କର ଅପରେସନର ସଫଳତା ଯୋଗୁ ସେ ନୂଆଁ ଜୀବନ ଫେର ପାଇଥିଲେ। କିନ୍ତୁ ପନ୍ଦର ବର୍ଷ ପରେ ସେ'ବା କାହିଁକି ତାଙ୍କୁ ମନେ ରଖିବେ ? ପ୍ରତିବର୍ଷ ହଜାର ହଜାର ରୋଗୀଙ୍କର ସେ ଚକସ୍ତ୍ରା କରୁଛନ୍ତି।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସୁଣାନ୍ତ ତାଙ୍କୁ ସମ୍ମାନେ ବସିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କଲେ । ଅର୍ଲିକୁ ଘଣ୍ଟି ଦେବାକୁ କହିବାରେ ଡାଃ ଦାସ ମହାପାତ୍ର କହିଲେ ନା···ନା···ସେ ସବୁର କିଛି ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ମୁ ଗୋଟିଏ ଏଫ୍. ଆଇ. ଆର୍ ଦେବାକୁ ଆସିଛି । ଗୋଟିଏ ଟ୍ରକ୍ ମୋଟର୍‌କୁ ଜାତୀୟ ରାଜପଥରେ ଧକ୍କାଦେଇ ଗଣ୍ଡଯାଇଛୁ । ଟ୍ରାଫିକ କହିଲ ଏଫ୍. ଆଇ. ଆର ଆପଣଙ୍କୁ ଥାନାରେ ଦିଏ ଦେବାକୁ ହେବ ।

ସୁଣାନ୍ତ କହିଲେ—ସାର୍ ଆପଣ ଏଫ୍. ଆଇ. ଆର୍ ଦେବେ କିନ୍ତୁ ସେ ଟ୍ରକ୍ ଡ୍ରାଇଭର ଧରାପଡ଼ିବ ନାହିଁ କମ୍ସ୍ ଧରା ପଡ଼ିଲେ ମଧ୍ୟ ରାଜନୈତିକ ପ୍ରଭାବରେ ଛଟିଯିବ । ଡାକ୍ତର ଦାସ ମହାପାତ୍ର ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ କଣ୍ଠରେ କହିଲେ—ଆପଣ ପୋଲିସ୍ ଅଫିସର ହୋଇ ଯଦି ଏମିତି କହିବେ ତେବେ ଏ ଦେଶର ଆଇନ୍ ଶୃଙ୍ଖଳା ରହିବତ ?

—ସାର୍ ଆପଣଙ୍କୁ ମୁଁ ଜଷ୍ଟ୍ ସତକଥା କହୁଛି । କାରଣ ଆପଣ ଦିନେ ଅପରେସନ କରି ୧୫ ବର୍ଷ ତଳେ ମୋ' ଜୀବନ ରକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ମୁଁ ଏତେ ଅକୃତଜ୍ଞ ନୁହେଁ । ସାର୍ ଆମେ ତ ଅଫିସର ମେଲାର ଶେଷ ପିଢ଼ିରେ । ଆମକୁ ପଚ୍ଛରେ କିଏ ?

ଆଜ୍ଞା, ଏଇ ଥାନାରେ ଯୋଗଦେବାର କିଛି ଦିନ ପରେ ସ୍ଥାନୀୟ ସିନେମା ହଲ୍‌ରେ ଗୋଟିଏ ନୂଆ ହିନ୍ଦୀ ଫିଲ୍ମ ରିଲିଜ୍ ହୋଇଥାଏ । ଅସମ୍ଭବ ଭିଡ଼ । ଟିକେଟରେ ଖୁବ୍ କଳାବଜାର ଚାଲିଥାଏ । ଖବର ପାଇ ମୁଁ କେତେକ ଅଫିସର ଓ କନେଷ୍ଟବଲ୍‌ଙ୍କୁ ନେଇ ଚାରିଜଣ ଟିକେଟ୍ କଳାବଜାରୀଙ୍କୁ ଆରେଷ୍ଟ୍ କଲି । ଆରେଷ୍ଟ କରିବାର ଦୁଇଘଣ୍ଟା ପରେ ଜଣେ ଅସାମାଜିକ ଯୁବକ ଆସି ଧମକାଇଲ୍—'କଣ ଥାନା ବାବୁ ତମେ ବୋଧହୁଏ ନୂଆ ଆସିଛ ଏ ଇଲାକାକୁ । ଏ ଇଲାକା ମୋର । ସେଥିରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କଲେ ଫଳ ଖରାପ ହେବ ।

ମୁଁ ବିସ୍ମିତ ହେଲି । ଗମ୍ଭୀର ସ୍ୱରରେ କହିଲି—ବାଜେ କଥା ଶୁଣିବାକୁ ମୋର ବେଳନାହିଁ । ସିଧା ସଳଖ କଥା କୁହ । ଯେଉଁ ଚାରିଜଣଙ୍କୁ ଗିରଫ କରିଛନ୍ତି ସେମାନେ ମୋ' ଲୋକ । ତାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଦେବାକୁ ହେବ ।

ମୁଁ ଦର୍ପିତ କଣ୍ଠରେ କହିଲି—ଜାମିନ୍ ନେବାକୁ ହେଲେ ଓକିଲ ଠିକ୍ କର । କୋର୍ଟରେ ତମେ ଛାଡ଼ସ କରିନେଇ ପାରିବ ତା' ପୁଣି ନୁହେଁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅବଜ୍ଞାର ହସ ହସି ସେ ଲୋକଟି କହିଲା, ଉପରୁ ଫୋନ୍ ଆସିଲେ ତମ ବାପା ସିଏ ସିଏ ଗୁଡ଼ିବ । ମୁଁ ସେଦ୍ଦପର ଦର୍ପିତ କଣ୍ଠରେ କହିଲି 'ଏଠାରେ ବେଶୀ ବକ୍ ବକ୍ କଲେ ତମକୁ ମଧ୍ୟ ହାଜତରେ ରଖିଦେବ । କଲାବଜାଙ୍କ ନେତା ଅବଶ୍ୟ ଫେରଗଲା ।

ସହଯୋଗୀ ଅଫିସରମାନେ କହିଲେ—'ସାର୍ ଏ ଲୋକଟି ସହଜ ଲୋକ ନୁହେଁ । ତା'ର ଖୁବ୍ ପ୍ରଭାବ ଅଛି । ସଉକିସତ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ। ପରେ ଉପରୁ ଫୋନ୍ ଆସିଲା । ସେମାନଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଦିଅ ।

—ସାର୍ ଆମେ କେବଳ ଗୁଡାରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା କଣ୍ଢେଇ । ଆମର କୌଣସି ନଜସ୍ୱ ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ । ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ନାହିଁ, କ୍ଷମତା ନାହିଁ । ନଗୁଇଲ୍ଲବାଲ୍ ସେମିତି ନଗୁଇବ ଆମେ ସେମିତି ନାଚିବୁ ।

ଡଃ ଦାସ ମହାପାତ୍ର ମୋର ଅସହାୟତା ଦେଖି ହସିଲେ । କହିଲେ ବାବୁ ତମର ଦୋଷ କ'ଣ ? ଆଜିର ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଅବସ୍ଥା ଏଦ୍ଦପର । ସ୍ୱାଧୀନତାର ୩୬ ବର୍ଷ ପରେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ପରାଧୀନତାର ଶୃଙ୍ଖଳରୁ ମୁକ୍ତ ପାଇନୁ । ଏ ସମାଜରେ ସିଏ ବେଶୀ ଅସାମାଜିକ, ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ତା'ର ନାଗରିକ ଦାବୀ ସେତେ ଅଧିକ !

ଡଃ ଦାସ ମହାପାତ୍ର ଥାନାରେ ଏଫ୍. ଆଇ. ଆର୍ ଦେଇ ଗଲି ଅସିଲେ । ପରେ ପରେ ଏସ୍. ଭି. ଆଇ ଶଙ୍କରନାଲ୍ ଟ୍ରାନ୍ସପୋର୍ଟ ଅଫିସର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନଜର ଅଇଯୋଗ ଦେଲେ ମାତ୍ର ସମସ୍ତଙ୍କ ନକଟରୁ ଶୁଣିଲେ ସେହି ଅସାହାୟତାର କାହାଣୀ । ପଦ ପଦବୀ ଅଛୁ, କ୍ଷମତା ଅଛୁ ଜନ୍ତୁ ସମସ୍ତେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସଙ୍ଗୀ କଣ୍ଢେଇ । ଗୁଡା ଝିଅରେ ଝୁଲୁଛନ୍ତି । ଅନ୍ନଦାତା ଯେମିତି ନଗୁଇଛୁ ସେମିତି ସେମାନେ ନାଚୁଛନ୍ତି ।

ଡଃ ଦାସ ମହାପାତ୍ର ନଜର ରୋଗୀ ଓ ରୋଗର କର୍ମମସ୍ତ ଜୀବନ ମଧ୍ୟରୁ ଅବ୍ୟାହତ ନେଇ କେଣ୍ଟିର କ'ଣ ହେଲ ବୁଝିବା ପାଇଁ ମଝିରେ ମଝିରେ ଫୋନ୍ କରନ୍ତି । ଜଣାଶୁଣା ଉଚ୍ଚପଦସ୍ଥ ଅଫିସରଙ୍କୁ ଫୋନ୍ କରିଛନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ସହାନୁଭୂତି ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ଆଶା ଦେଇଛନ୍ତି ମାତ୍ର ପ୍ରତିଶୃତି ପାଇନାହାଁନ୍ତି ।

ଡଃ ଦାସ ମହାପାତ୍ର ଖରା ସିଦ୍ଧେ'ର ଲୋକ । ଯେଉଁ କଥାରେ ଲାଗିଥିବେ ତା'କୁ ନସାରିଲା ଯାଏଁ ମନରେ ଶାନ୍ତି ନାହିଁ । କାର୍ ତା'ପରେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ରଙ୍ଗ କରି ଠିକ୍‌ଠାକ୍ କରଦେଇଛନ୍ତି । କନ୍ତୁ ମନରୁ କ୍ଷତ ଲାଉ ନାହିଁ । ସେ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ଉଚ୍ଚ ଦାସ୍ୱିତ୍ୱ ସମ୍ପନ୍ନ ସରକାରୀ ଅଫିସର ଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କ କଥାକୁ ଶହ ଶହ ଲୋକ ଗୁଡ଼କଉଛନ୍ତି ଗୁହିଁ ବସିଥିଲେ । ଅନୁରୋଧ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀତା ଗୁଣିଥିଲା । ଅଥଚ···ସେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ।

ଡାଃ ଦାସ ମହାପାତ୍ର ଦିନେ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ଆଳସ୍ପିକ ଥାନାରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ଥାନା ଅଫିସର୍ ସୁଶାନ୍ତ ଗ୍ରେଟ୍‌ୱାସ୍ଟ ଥାନାରେ ଥିଲେ ଡାଃ ଦାସ ମହାପାତ୍ରଙ୍କୁ ଦେଖି ସେ ବଡ଼ସ୍ୱ ସହକାରେ କହିଲେ—ସାର୍, ଆପଣ ଜାହାଜିକ ଆସିଲେ ? ଫୋନ୍ କରଦେଇଥିଲେ ହୋଇଥାନ୍ତା ।

—ନା···ନା; ମୁଁ ଏଇବାଟେ ଯାଉଥିଲି । ଭାବିଲି ସେ ଟ୍ରକ୍ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି ସନ୍ଧାନ ମିଳିଲା କ—ନଜେ ବୁଝିନେବି ।

—'ସାର୍ ସନ୍ଧାନ ମିଳିଲା । ଆପଣ ଦେଇଥିବା ନମ୍ବରରେ କୌଣସି ଟ୍ରକ୍ ନାହିଁ ।'

—ଅସମ୍ଭବ । ଡାଃ ଦାସ ମହାପାତ୍ର ଆଉଥରେ ନିଜ ଜାବଞ୍ଚା ଦେଖିଲେ । ଥାନା ଅଫିସର୍‌ଙ୍କୁ ଟ୍ରକ୍ ନମ୍ବର ଦେଲେ ।

—ସାର୍ ସେଇ ନମ୍ବର । କୌଣସି ଭୁଲ୍ ନାହିଁ ତ ।'

—'ତେବେ ?'

—କାଙ୍ଗସ୍ତ ରାଜପଥର ଗତକରୁଥିବା ଶହ ଶହ ଟ୍ରକ୍, ଟ୍ରକର୍, କାହ୍ନା ଲାଇସେନ୍‌ସରେ ଗୁଲେ ? ଦୁର୍ଘଟଣାରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବା ପାଇଁ ସେମାନେ ଜାଲ୍ ନମ୍ବର ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ।

ଡାଃ ଦାସ ମହାପାତ୍ର ବସ୍ତ୍ରଣ୍ଡି ବଦନରେ ଥାନା ପରିତ୍ୟାଗ କଲେ ! !

Digitized by srujanika@gmail.com

॥ କୁ ॥

● ଡାକ୍ତର ଦେବେନ୍ଦ୍ରନାଥ ମାନସିଂହ

"I wish I were a rapid.
stream···
If my love
A tiny fish would be
She is frolic
In my foaming waves."

॥ **SANTIOR PETOF** ॥

ମାନବ ନାସ୍ତ୍ରମୂର୍ତ୍ତି । ଆଣ୍ଠୁ ଥୁ ଥୁ କୁହ ବହୁଯାଇ ଦେହର ଆଭରଣକୁ ଭେଜେଇ ଦେଇଛୁ । ବାମ ହାତରେ ବହୁତ ପଥର ଖଣ୍ଡ । "ଜେଡ୍ (Jade) ମେଟାଲ୍‌ରେ ଶିଳ୍ପୀର ଅନବଦ୍ୟ ଚଳଣ । ନାସ୍ତ୍ର ସମାଜର ଜ ବଡ଼ମ୍ବନା ? ନାସ୍ତ୍ର ମୂର୍ତ୍ତି ପୃଥିବୀର ନାସ୍ତ୍ର ଚରଣର ରୂପକଳ୍ପ । ଯୁରୁପ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ସମାଜରେ ନାସ୍ତ୍ର, ସମାଜର ସମସ୍ତ ବୋଝକୁ ବହନ କରି ଗଲଛୁ ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି । କେତେ ରାଜା ମହାରାଜାଙ୍କ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ ଜର ଆଜିର ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ, ସମାଜବାଦ ରାଷ୍ଟ୍ରର ମନ୍ତ୍ରୀ ଅବା ସଂଦ୍ରସ୍ତ ଏକ ନାସ୍ତ୍ରକର୍ତ୍ତାର ପ୍ରବକ୍ତା, କେହିବି ନାସ୍ତ୍ରର ବୋଝକୁ ତା'ର ହାତରୁ ନଜର ଜାବକୁ ଟେକ ନେବାର ସାହସ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିନାହିଁ । କେବଳ ସହାନୁଭୂତି, ମିଥ୍ୟା ଆଦର୍ଶବାଦ ।

ନାସ୍ତ୍ରର ଏଇ ଯନ୍ତ୍ରଣାରୁ କ'ଣ ମୁକ୍ତି ନାହିଁ ? ଏଇ କ'ଣ ତାର ଚରିତ୍ର ?

ମୁଁ ଦେଖିଛୁ ମହାଭାରତରେ ରୂପସୀ ଚିତ୍ରାଙ୍ଗଦାର ବଳିଷ୍ଠ ସଫାର । ମଧ୍ୟମ ପାଣ୍ଡବ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ କମନୀୟ ରୂପ ଓ ଗୁଣରେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ କୁମାରୀ ଚିତ୍ରାଙ୍ଗଦା ପ୍ରେମ ନିବେଦନ କରିଥିଲା । ଆତ୍ମା ଓ ଶରୀରର ସମର୍ପଣ । ପ୍ରତିଦାନ, ଅଶାନ୍ତିର ସାଜବପନ ।

କେଉଁଠି ଅର୍ଜୁନ ? ଝୁଣ ଝୁଣ ଚିତ୍ରାଙ୍ଗଦାର ନାବନର ଶିଞ୍ଜା ନିସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇଲା । ନାସ୍ତ୍ର ଚରିତ୍ରର ଏଇତ ବଡ଼ମ୍ବନା !

Digitized by srujanika@gmail.com

ମହାଭାରତର ପାଞ୍ଚପାଣ୍ଡବଙ୍କ ବନବାସ । ଦ୍ରୌପଦୀର ବସ୍ତ୍ରହରଣ ବେଳେ ଦୁଃଶାସନର ଅଟ୍ଟହାସ୍ୟ । ଭୀମର ଶପଥ । ପାଞ୍ଚାଳୀର ମୁକୁଳା କେଶରେ ରକ୍ତର ଚହାଗ । କୌରବର ପରାଜୟ ।

ନାସ୍ତ ଚରଣକୁ ନେଇ କେତେ ପୋଥି କେତେ ଯେ ପୁରାଣ ମଜଲିସ୍‌ମାନେ ଲେଖି ସାରିଛନ୍ତି ।

ମୁଁ ଆଜ ମହାଚୀନରେ ନାସ୍ତ ଚରଣର ଚିହ୍ନରୁ କେତେ ଜଙ୍ଗଲ, ନଦ ନଦୀ, ମହାସମୁଦ୍ର ପାରହୋଇ ପୁରିବୁଲୁଛି ଅନ୍ୟ ଏକ ଦେଶ । ପୃଥିବୀର ବୃହତ୍ତମ ଜନବହୁଳ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ରାଷ୍ଟ୍ର ଚୀନର ରାଜଧାନୀ ବେଜିଙ୍ଗ୍‌ରୁ ଜନାନ୍ । ଜନାନ୍‌ରୁ ମହାନ୍ ଦାର୍ଶନିକ କନ୍‌ଫୁସିୟସ୍‌ଙ୍କର ଜୀଲାଭୂମି କ୍ୟୁଫୁ । : ଅପରକୁ ଭଲପାଅ । ଅନ୍ୟର ଭୁଲ ପାଇଁ କ୍ଷମାଦିଅ ।

କନ୍‌ଫୁସିୟସ୍‌ଙ୍କର ଦର୍ଶନ ପୌରାଜଗତର ଗ୍ରହ ଉପଗ୍ରହ ପରି ପୁରିବୁଲୁଛି । ତା'ର ବିରତି ନାହିଁ ।

କନ୍‌ଫୁସିୟସ୍ ଫରେଷ୍ଟ । ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାନ୍ତରୁ କୋଡ଼ିଏ ହଜାର ବୃକ୍ଷ ରୁଗ୍ ଆସି ରୋପଣ କରିସାଇଛି । ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷର ବୃକ୍ଷ ବଶ୍ୱପ୍ରେମ ଓ ମୈତ୍ରୀର ପ୍ରତୀକ ।

ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷର ଦର୍ଶନ । କନ୍‌ଫୁସିୟସ୍, ବୁଦ୍ଧର ବାଣୀ ଇତିହାସ ପୃଷ୍ଠରେ ରହିଯାଇଛି । ଧର୍ମ ପ୍ରଚାର ନିଷେଧ । ବହୁ ସମ୍ରାଟ ଓ ସାମ୍ରାଜ୍ଞୀଙ୍କ ଅନ୍ତଃପୁର । ସ୍ୱର୍ଗର ମନ୍ଦର । ହଜାର ହଜାର ପାହାଚ ଚଢି ସ୍ୱର୍ଗକୁ ସିଢାର ପଥ । କେବଳ ସ୍ମାରକୀ ହୋଇ ରହିଛି । "ଗ୍ରେଟ୍ ଓ୍ୱାଲ୍ ଅଫ୍ ଚାଇନା" । ସାଧାରଣ ମାନଙ୍କର ଆକ୍ରମଣରୁ ଚାଇନାର ସମଦର୍ଶୀ ଇଲକାର ଛଅ ହଜାର ମାଇଲ ଲମ୍ବର ପାଚେରୀ । ଶହ ଶହ ପାହାଡ଼କୁ ଛନ୍ଦାଛନ୍ଦ ହୋଇ ସାପଭଳି ଲମ୍ବି ସାଇଛି । ଆଜି ଚୀନର ଯୁବସମାଜର ଗୌରବ । ଏହି ପ୍ରାଚୀର ଉପରେ ଚଢ଼ିବା । ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରଗତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜଣଙ୍କ ପାଖରେ ପୁଞ୍ଜିର ଠୁଳକୁ ବଲ୍ଲେପ କରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମାନ ସ୍ତରରେ ରଖିବା ।

ଏ ବିଶାଳ ଦେଶ । ଏତେ ସବୁଜ ଫସଲ । ଜଳ କାରଖାନା । ନଯୁତ୍ତର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ନାହିଁ । ସମାଜରେ ନାସ୍ତ ଓ ପୁରୁଷର ସମାନ ଅଧିକାର । ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଉଭୟ ପରସ୍ପରର ପରିପୂରକ । ନାସ୍ତ ଆଜ ପୁରୁଷର ଦାସୀ ନୁହେଁ । ତେବେ କାହିଁକି ଏଇ ମନରେ ବିଦ୍ରୋହ ?

Digitized by srujanika@gmail.com

ମିସେସ୍ ଲ୍ କଲେଜରେ ଅଧ୍ୟାପିକା । ସ୍ୱାମୀ ବ୍ରିଗେଡ୍‌ର ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ଡାକ୍ତର । ଦୁହେଁ ବ୍ରିଗେଡ୍‌ର ପରବାର ମାନଙ୍କ ଭିତରେ ବାସ କରନ୍ତି । ଦୁଇଟି ସନ୍ତାନ । ଝିଅ ବଡ଼, ପୁଅ ସାନ । ଦୁହିଁଙ୍କର ରୋଜଗାର । ଘରେ ଫ୍ରିଜ୍, ଟେଲ-ଭିଜନ୍, ସୋଫା, ଲୁଗା ସଫା କରିବା ମେସିନ୍ । ଦ୍ୱାର ମୁହଁରେ ଅଟୁର ଗଛ । ଦରିଗୃରେ ଆପଲ୍ ଗଛ । ପ୍ରଥମ ସନ୍ତାନ ଝିଅଟିର ଲ୍ଲ ପୁଅଟିଏ ପାଇଁ ପ୍ରତୀକ୍ଷାକଲ୍ଲ ବ୍ରିଗେଡ୍‌ର ଡାଗିଦ୍, ସରକାରଙ୍କ ନର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ମାନିବାକୁ କୁଣ୍ଠା ପ୍ରକାଶ କଲ । ଆଗରୁ ପାଉଥିବା ଭାର ଦରମାରୁ ନଜଅଂଶ କାଟି ଦିଆଗଲ୍ଲ । ଅର୍ଥନୈତିକ ଦଣ୍ଡର ଶୀକାର ହେଲ୍ଲ । ଛୁଆ ମାନଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ଚକସ୍ତା, ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସୁବଧାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେଲ୍ଲ ।

ଜନସଂଖ୍ୟାର ବସ୍ଫୋରଣକୁ ରୋକିବା ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କର କଠୋର ନର୍ଦ୍ଦେଶ । "ଏକ ପରବାରରେ ଏକଇ ସନ୍ତାନ ।" ବ୍ରିଗେଡ୍, କମ୍ୟୁନ ଭାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାସ୍ତ କରିବାରେ ସହଯୋଗ କରୁଛନ୍ତି ।

ମିସେସ୍ ଲ୍ ଚନ୍ତା କରୁଛନ୍ତି ଏକ ପକ୍ଷରେ ଦେଶପାଇଁ ସାମାଜିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ନାସ୍ତା ମନର ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱବେଳନ । ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଚନ୍ତା ଓ ତେତନାର ଆବର୍ତ୍ତନ ।

"ପୁଳାଥୈ ଜିସ୍ତେ ସ୍ୱର୍ଗ ।" ଲତ କେଉଁ ଆଦମ ଯୁଗରୁ ଗ୍ଲଲ ଆସିଛି । ଗୋଟିଏ ସନ୍ତାନ ସତ କନ୍ୟାହୁଏ, ତେବେ ଜଣର ଭା'ର କିପରି ରକ୍ଷା ହେବ ? ପ୍ରଥି ସତ ସବୁ ପ୍ରଥମ ସନ୍ତାନ ପୁଅ ହୁଅନ୍ତି ତେବେ ପରବର୍ତ୍ତୀ କିଧର ଜଣର ଦ୍ୱିତୀ ସନ୍ତାନ ଜାତ କରିବ ?

ଗାଁ ଗହଳର ବହୁ ପୁରୁଷ ବହୁ ସନ୍ତାନରେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି । ଷେତରେ ପୁରୁଷମାନେ ଅଧିକ ସାହାଯ୍ୟ କରି ପାରିବେ । ଖାଦ୍ୟ ପାଇଁ ଜଙ୍ଗଲ ଜୀବନ ଥିଲ୍ଲା । ଆଜି ସେଇଥି ପାଇଁ ଆଇନର ଗୃପରେ ଅନେକ ସାମାଜିକ ଅସନ୍ତୋଷ ଦେଖାଦେଇଛି । ପ୍ରଥମ ସନ୍ତାନ କନ୍ୟା ହେଲେ ତାକୁ ଜୀବନରେ ସାରଦେବା ପାଇଁ ବାପା ଓ ମା କୁଣ୍ଠାବୋଧ କରୁନାହାଁନ୍ତି ।

ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର ଭନ ଗ୍ରୋଟି ସନ୍ତାନ, କମ୍ୟୁନ ଓ ଚ୍ଚର୍ଚ୍ଚର ଗ୍ରୁପ । ସ୍ୱାମୀର ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରତି ଅତ୍ୟାଗ୍ଦର । ଅର୍ଥନୈତିକ ଦଣ୍ଡର ଶୀକାର ହୋଇଥିବାରୁ ଏମାନେ ଅସହ୍ୟ ହୋଇ ଆସ୍ମହତ୍ୟା କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି । ନାସ୍ତା, ତା'ର ରୁପକଲ୍ଲ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ମିସେସ୍ ଲ୍ ନାଞ୍ଚ । ନଜର କନ୍ୟାକୁ ନଜ ହାତରେ ମାରଦେବାକୁ ସାହସ ହେଉଥାନ୍ତେନା । ମନ ଭିତରେ ବଦ୍ରୋହ, ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ । ପୁଣି ବହୁ ସନ୍ତାନର ଜନନୀ-ହୋଇ ଦେଶର ସାମାଜିକ, ଅର୍ଥନୈତିକ ଇତ୍ତିଭୁମିକୁ ଦୁର୍ବଳ କରଦେବାକୁ ଚାହେଁନା ।

ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଦୁହେଁ ଯାହା ରୋଜଗାର କରନ୍ତି ସେଥିରେ ନଜର ଘରଫସାର ଚଳଯାଏ । ପ୍ରତି ମାସରେ କନ୍ଥ ଅର୍ଥ ସଞ୍ଚୟ କରି ଶ୍ରୀଷ୍ମ ଛୁଟୀରେ ସିଙ୍ଗାପୁର "ସ୍ନୁଇନା ସ୍ପି"ର ଉପକୂଳରେ ସନ୍ ବାଥ୍ । ନରମ ସକାଳର ବ୍ରେକ୍‌ଫାଷ୍ଟ ପରଠାରୁ ସନ୍ଧ୍ୟାର ସପ୍ତର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲହଡ଼ି ସଙ୍ଗେ ଖେଳିବା । ବାଲି ଭିତରୁ ନାନା ଜାତର ସମୁଦ୍ରର ଜୀବମାନଙ୍କୁ ଫଉଦ୍ଧ କରି ଛୁଆମାନଙ୍କ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେବା । ଦୁନାର ଦୁନାର ଯୁବକ ଯୁବତୀ, ବାଳକ ବାଳିକା ମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସାରାଦିନ ସମୁଦ୍ରର ଜଳ ତରଙ୍ଗରେ ନଜକୁ ସାମିଲ କରିବା । 'ସାଂଘାଇ'ର ନଦୀରେ ଜାହାଜରେ ଯାତ୍ରା । ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ଜାହାଜକୁ ପାରହୋଇ ସମୁଦ୍ର ମୁହାଣ ଛୁଇଁବା । ଦୁଇଟି ଦୀର୍ଘ ନଦୀର ଅଜଗର ସଦୃଶ ସ୍ଥଳ । ସୀମାଞ୍ଚଳ ସମୁଦ୍ରର ତରଙ୍ଗାୟିତ ମନ ଅକା କେଉଁ ବ୍ରିଗେଡର ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ମକାଗଛ । ଧାନ ଫସଲର ବୃଦ୍ଧ ମଝିରେ ପନ୍ଥ ସବୁକୁ ଛୁଇଁ ଛୁଇଁ ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ଦୌଡ଼ିବା । କ୍ଷେତରେ କୃଷକମାନଙ୍କ ସହ ଲତୁ ଅକା ଆପଲ ଚାଷ କରିବା । ଗଛରୁ ଫଳ ତୋଳି ମନଇଚ୍ଛା ଖାଇସିବା । ଲାଲ ତରଭୁଜରେ କନ୍ଥମୁହକୁ ଏଇମିତି ଜବଡ଼ କରିବାରେ ଛୁଟୀ ଦିନଗୁଡ଼ାକ କଟିଯାଏ ଆନନ୍ଦ ଉଲ୍ଲାସରେ ।

କନ୍ଥ ଯେଉଁଦିନ ମିସେସ୍ ଲ୍ ତା'ର ସ୍ୱାମୀ ବ୍ରିଗେଡ଼ର ନର୍ସସହ ଗୋପନ ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାର ଦେଖିଲା ସେଦିନ ସେ ବ୍ରିଗେଡକୁ ଜଣାଇଲା । ତା'ର ସ୍ୱାମୀର ଚରିତ୍ରର ସଂଶୋଧନପାଇଁ ବ୍ରିଗେଡରୁ ତାଗିଦ୍ ଆସିଲା । କନ୍ଥ ତା'ର ସ୍ୱାମୀ ତା'ପ୍ରତି ଅଧିକ ଅତ୍ୟାଚାର କଲେ ।

ମିସେସ୍ ଲ୍ ମାନସିକ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱରେ ଜର୍ଜରିତା । "ଛାଡ଼ପତ୍ର ଦେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।" ପୁଣ ପରମୁହୂର୍ତ୍ତକୁ ଭାବିବ କଥା ? ସ୍ତ୍ରୀ କ'ଣ ସ୍ୱାମୀକୁ ଛାଡ଼ପତ୍ର ଦେବ ? ଛାଡ଼ପତ୍ର ଦେବା ପରେ ସମାଜରେ ତା'ର ସ୍ଥିତି କ'ଣ ହେବ ? ସ୍ୱାମୀର ଯାହା ଭୁଲଥିଲେ ବି ସମାଜ ଦୋଷ ଦେବ ସ୍ତ୍ରୀକୁ । ସ୍ତ୍ରୀର ଚରିତ୍ର ଖାସ୍ତ । ଏଭଳି ପ୍ରଶ୍ନର ହେବ । ସ୍ୱାମୀ ଚରିତ୍ରର ସାପକାଠି କଣ ହେଇଥିବ ?

Digitized by srujanika@gmail.com

ମିସେସ୍ ଲ ସ୍ୱାମୀକୁ ଗୁଡ଼ପନ୍ଥ ଦେବାପାଇଁ କାଧ ହେଲା । ତଥାପି ଦୁଇଟି ସନ୍ତାନର ଦାୟିତ୍ୱ ନେବାପାଇଁ ସେ ପଛେଇ ଯାଇନ । ମା'ର ମନଭାରେ ଦୁଇଟି ସନ୍ତାନ ଉଲ୍ଲସିତ । କ୍ଷେତରେ କାମ କରବା । ନଦୀରୁ ମାଛ ଧରବା । "ଷ୍ଟୁଡ଼େଣ୍ଟସ୍ ପ୍ୟାଲେସ୍"ରେ ନାଚ ଶିକ୍ଷା ଓ ଚଳକଳା ଅଧ୍ୟୟନ । ସମୁଦ୍ରର ଉତ୍ତାପଣ ସକାଳରୁ ସନ୍ଧ୍ୟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୁସର ତରଙ୍ଗ ।

ମିସେସ୍ ଲ ଚନ୍ଦ୍ରାମଗ୍ନ । ଅଙ୍ଗତରେ ନାଙ୍ଗର ବୁକୁ ଫାଟିଗଲେ ବ ମୁହଁରୁ କଥା ଫିଟେନାହିଁ । ଜନ୍ମୁ ଆଜର ସମାଜରେ ସ୍ୱାମୀର ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରତ ଧାରଣା ବଦଳ ଯାଇଛୁ । ଆଜ ପୁନ ପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ବବାହ ଗୌଣ । ତଥାପି ସ୍ତ୍ରୀ ହନରେ ଗ୍ରାସ ଅତ୍ର ସେବା, ଘରତରେ ଦେବ ଦେହ ଆଜ ଶଙ୍କରର ଦାହ । ଏଇ ହେଉଛୁ ନାଙ୍ଗର କହିବାର ଆଦର୍ଶ ।

ଆଜର ସମାଜରେ ନାଙ୍ଗର ମନ ଦାମ୍ପତ୍ୟରେ ଯୌନମୁକ୍ତ । ପୃଥିବୀର ନାଙ୍ଗ ସମାଜ ପୁରୁଷର ଏକଗୁଟିଆ ସମ୍ଭୋଗର ବରୋଧପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ କରୁଛି । ପୁରୁଷପଣ ନାଙ୍ଗର ମଧ୍ୟ ମନ ଓ ପ୍ରାଣ ଅଛୁ । ସ୍ୱାମୀ ଓ ସ୍ତ୍ରୀର ସଂପର୍କ । ଏକ ଓ ଅଭିନ୍ନ । ସେଥିରେ ସନ୍ଦେହ । ବଚ୍ଛେଦ ।

ୟୁନେସ୍କୋର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଆଗରେ ପୃଥିବୀର ବଭିନ୍ନ ଦେଶର ନାଙ୍ଗ ସମାଜର ବଦ୍ରୋହ । ନାଙ୍ଗ ଜାଗରଣ । ଆମେରକାରେ ପ୍ରାବୁର୍ଯ୍ୟ ଥାଇ ନାଙ୍ଗମାନେ ସମାଜଠାରୁ ଦୂରେଇ ଯାଉଛନ୍ତି କାହିଁକ ? ଘରତରେ କୃଷ୍ଣ ଚେତନା, ଅର୍ଥନୈତକ ପ୍ରଗତର ତାଳେ ତାଳେ ଯୌତୁକର ଦରବୃଦ୍ଧି । ନାଙ୍ଗର ଆତ୍ମହତ୍ୟା ।

ଚୀନର ଶୋପଣ ବଜ୍ଞନ ରାଷ୍ଟ୍ର ଗଠନରେ ଜନସଂଖ୍ୟାରେ ହ୍ରାସପାଇଁ କନ୍ୟା ସନ୍ତାନର ଙ୍କବନ ହତ୍ୟା । ଆଇଲଣ୍ଡ, ବ୍ୟାଙ୍କକ୍‌ରେ ଅର୍ଥ ରୋଜଗାର ପାଇଁ ପୁରୁଷ ଓ ସ୍ତ୍ରୀର 'ସଙ୍ଗମ'ର ନଗ୍ନ ପ୍ରଦର୍ଶନ । "ଲାଇଭ୍ ସୋ" ପ୍ୟାରସ୍ ସହରରେ କ୍ୟାଲ୍‌କାଟା ! ପରଫ୍ୟୁମ୍‌ର କଡ଼ାବାସ୍ । ଶୃଙ୍ଗାର ଚେତନା । ଆରବ ଦେଶରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଅମୀର ମାନଙ୍କର ଢେଲ ସାମାନ୍ୟ । ଜଲରର ମଲେ ! ଉଜନ୍ ଉଜନ୍ ନାଙ୍ଗଙ୍କ ଦାସୀକର ରଖିବାର ମୋହ । ଅବା କେଉଁଠି :"ଡ୍ରାଗନ୍"ର ଷ୍ଟମଭାର ନଶା । ନାଙ୍ଗର ବ୍ରେନକୁ କଞ୍ଚା ଖାଇବାର, ଲାଳସା । 'ବ୍ଲାକ୍‌ବର୍ଡ଼ିଂ'ର କାବାରେ ନୃତ୍ୟ ପ୍ରଦର୍ଶନ । ଜଭମ୍ବ ଦୋଳନ । ପୃଥିବୀର ବଭିନ୍ନ ଦେଶରେ ନାଙ୍ଗର ଶୋପଣର ଚନ୍ଦ । ଜର୍ମାଜନାର ହରଲିପି । ଝଡର ଝଙ୍କାର ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଲୋଭ, ଲୁବ୍ଧ, ଲୋଳୁପ ।

ମୁଢ, ମୂଲକ ।

ମାର୍ଗ, ମାର୍ଗନ୍ତୁକ ।

ଙ୍ଗୟଁର ବୁକୁଳା ଫଟା ।

ଦାନ୍ତରେ ଚପ ।

ପଦ୍ମନାର ମୁଖ୍ୟ ।

ପବନର ବଲୋପ ।

କମ୍ମାନ ଧର୍ମପୃଷ୍ଠ ।

ହତ୍ୟା ନା ଅହିହତ୍ୟା ।

ଧ୍ୱଂସ ନା ମୁଖ୍ୟ ।

ବଲାସ ନା ବଲୋଭ ।

ବରହ୍ମ ନା ବୈଗ୍ୟ ।

ପଥ ନା ପଥର ।

ନରୋଧ ନା ନବାରଣ ।

ନରୁପାସ୍ୟ ।

"ଏ ଡୋବାଟିକ୍" ପୋ'ର ବ୍ୟାଣ୍ଡର ଭାଲେ ଭାଲେ ଶବ୍ଦର ଖେଳ । କେତେ ଯେ କେତେ ଧ୍ୱନ୍ୟା । ପ୍ରତିଧ୍ୱନ୍ୟା । ମିସେସ୍ ଲ୍ ବବ୍ରତ । ଆଖି ପତା ବନ୍ଦ କରଦେଇଛୁ । ଦୁଇ ହାତରେ କାନକୁ ଗୁପି ଧରଛୁ । ଦେହ ତା'ର କମ୍ପି ଉଠୁଛୁ ।

ଆଗରେ ହୁଙ୍କାର ହୁଙ୍କାର ବୁଦ୍ଧମୂର୍ତ୍ତୀ । କମନୀୟ ରୂପ । ଧର୍ମଚକ୍ର ।

ହାତ ତା'ର ଅପେ ଆପେ ଯୋଡ଼ ହୋଇଯାଇଛୁ । କେବେ ସେ ମୂର୍ତ୍ତୀ ପୂଜା କରନ୍ତୁ । ଥକ ତା'ର ବସ୍ତ୍ର ପରବର୍ତ୍ତନ ।

: ହେ ବୁଦ୍ଧ ! ନାସ୍ତ ସମାଜକୁ ଧ୍ୱଂସମୁଖରୁ ରକ୍ଷାକର !

ବେଜିଙ୍ଗ ୬୧/୭/୮୩
("ନୂ"—ଚୀନରେ ନାସ୍ତକୁ
"Ngu" "ନୂ" ଉଚ୍ଚାରଣ ।)

Digitized by srujanika@gmail.com

ବାଇଧର ବାବୁଙ୍କ ବଦଳି

• ପଙ୍କଜିନୀ ବାଗ

ବାଇଧର ବାବୁ ଯେତେବେଳେ ବିଷମ କଟକରୁ ବଦଳି ହୋଇ ଫୋର୍ ସୁଷମ କଟକରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ତାଙ୍କ ମନ ମହାନନ୍ଦଙ୍କ ବାରବୁଲ ଦୁଃଖ ଟାଲ କୂଦା ମାଶିଲ । କାଠଯୋଡ଼ ପୋଲ ଉପରେ ଗାଡ଼ିଟ । ଦଡ଼ ଦଡ଼ ଧାଡ଼ିଲ ବେଳକୁ ଦୂରରୁ କଟକ ସହର ଶୋଲ୍ଡରଙ୍କି ବାଇଧର ବାବୁ ଅତ ଆନନ୍ଦରେ ଜନ୍ତ୍ରିତା ପତ୍ନୀଙ୍କୁ ଗୋଟାଏ ଝୋମାମାର ଉଠାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲେ । ଯେତେବେଳକୁ ବାସ୍ତାଣୀ ଦେବାଙ୍କ ଗଭ୍ରମ ନଜଟା ଘମାଘୋଟିଆ ଧର ଆସିଥିଲ । ମୁଣ୍ଡଟା ଗୋଟେ ପଟକୁ ଅଜେଇ ହୋଇଟାଇ ଓଠ ଦୁଇଟା ଦରମେଲ । ପାନଗ୍ରପ ଧାରଟାଏ ଓଠ କୋଣରେ ବୋହୁ ଗୁଲ୍ଲିଥାଏ । ପୁରୁଣୁନ ମାନ୍ଥ କେଇଟା ବେଡ଼ି ସାଇଥାନ୍ତି । ଦଡ଼ର ଘଁ ଅଓ୍ୟାଜ କର ନାଶିକା ପୁଡ଼ା ଦୁଇଟା ଟ୍ରେନ୍ ଟେ ସଙ୍ଗରେ ପତହୋଗିତା କରୁଥାଏ । ମୁଣ୍ଡର ଦରପାଟଲ ବାଳ କେଉଁକ ଫର ଫର ହୋଇ ଉଡ଼ୁଥାଏ ! ମଥାର ପଇସିକଆ ସିନ୍ଦୁର ଟୋପାଟା ବଲ୍‌ବଲ୍ ହୋଇ କପାଳ ସାରା ଲେପ୍ତିହୋଇ ଯାଇଥାଏ । ବାଇଧର ବାବୁଙ୍କ ଝୋରେ ଭାଙ୍କ କଥା ନଦଟା ଭୁଲିଗଲ । ସେ ରଙ୍କ ରଙ୍କ ଅଖିରେ ଗୋଟେ ଖାତ୍ର କଟାକ୍ଷ ହାଣି ସ୍ତାମୀଙ୍କୁ ବରନ୍ତ ହୋଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ କହିଲେ ସେମିତି କାନ୍ଦିକ ଗଞ୍ଜେଇ ଖାଇଲ ପରି ହେଉଛ ? ଗାଡ଼ ତ ଷ୍ଟେସନରେ ଘୁଡ଼ାଏ ବେଳ ପଡ଼ରହିବ । ଆଗରୁ କଇ ନ ଦେଖୁଣୁ ଲଟଳା ହେଉଛ କଆଁ ?

ବାଇଧର ବାବୁ ତାଙ୍କ କଥାକୁ କାନ ନଦେଇ ଛୁଆଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ଝିଙ୍କିଓଟାର ଶୋଇଲା ଥାନରୁ ଉଠାଇ ଦେଲେ । ସେଗୁଡ଼ା ମେଣ୍ଟା ଧୂହାଲରେ ନଆଁ ଲଗିଲପରି ଭେଁ…ଭେଁ ହୋଇ ଗୋଟାକ ଉପରେ ଗୋଟେ କନ୍ଦୁଡ଼ ହେଲେ ! ବାସ୍ତାଣୀ ଦେବା

Digitized by srujanika@gmail.com

ଘରେ ଦାନ୍ତ କଡମଡ଼ କରି ସିଙ୍ଗାର ଉଠିଲେ— କଣ ଭୁତ ଲାଗିଛୁ କ ? ଚୁଆ ଗୁଡ଼ାକୁ ଏମିତି ଉଠାପକା କରୁଛୁ କଟକ କୁଆଡ଼େ ପଳେଇ ଯାଉଛୁ ?

ବାଇଧର ବାବୁ ପାଗଳ ପରି ଫୁଟ୍‌କେଶ୍ ଟାଣି ଆଣୁ ଆଣୁ ଉପରୁ ଧଡ଼ାସ୍ କରି ଜଜେ ଯାତ୍ରୀଙ୍କ ଗୋଡ଼ରେ ପଡ଼ିଗଲା । ଯାତ୍ରୀ ଜଣଙ୍କ ଗୁଣିମାଗି ବାଇଧର ବାବୁଙ୍କ ଉପରକୁ ମାର ନମାର ! କରେ ! ଏଇଟା କଣ ଜୀବନରେ କଟକ ଦେଖିନ ? ଗାଡ଼ି ନ ରହୁଣୁ ଏମିତି ହଇଚଇ ହେଉଛୁ କାହିଁକି ?

ଜାରବରେ ଗାଳଗୁଡ଼ାକ ଦୁଜମ କରି ମୋ ଜନଷପଦ ଗୁଡ଼ାକ ସଜାଡ଼ିବାରେ ଲଗିଗଲେ । ଚୁଆଗୁଡ଼ାକର ନନ୍ଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲଣି । ସାନଟା ଠିଆରେ ଠିଆରେ ଏକ କରି ପକାଇଲଣି । ଆଉ ଦୁଇଟା କୁନ୍ଥୁ କୁନ୍ଥୁ ହେଉଛନ୍ତି ।

ଗାଡ଼ି ଯେମିତି ଷ୍ଟେସନରେ ରହୁଛୁ ସେ ଅସମ୍ଭାଳ ହୋଇ କୁଲି କୁଲି ଡାକ ଛାଡ଼ିଲେ । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ମଡ଼ାକୁ ଶାଗୁଣା ବେଢ଼ିଲା ପରି ନାଲି କୁରୁତିଆ କୁଲି ଗଣ୍ଡାଏ କ ଛଅଟା ଭାଙ୍ଗି ଡବାକୁ ପଶିଆସିଲେ । ଆଗ ଚୁଆଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ଭଲକୁ ଓହ୍ଲେଇ ଦେଇ ନଜେ କୁଲିଙ୍କ ଯନ୍ତରେ ଜନଷପଦ ଓହ୍ଲାଇଲେ । ବାବାରେ ବେଡ୍ଡିଙ୍ଗ୍, ଫୁଟ୍‌କେଶ୍, ଗଣ୍ଠି, କୁଲି ବାଉଁଶିଆ, ଟିଣଡବା ହୋଇ ଅଧଟ୍ରକେ ଜନଷପ ଗାଡ଼ି ଭିତରୁ ବାହାରିଲା । ଘୁରେଇ କୁଲି ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଅଧାପଙ୍ଖ ଲଦିଲା ପରି ଟଳ ଟଳ ପ୍ଲାଟ୍‌ଫର୍ମ ବାହାରକୁ ଘୁରିଲା । ଭାଇଡ଼ା ନଜେ ବାଇଧର ବାବୁ ଓ ଭାଙ୍ଗି ଥିବା ପିଲାମାନେ ସିବ ଯାହା ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଧରି ଘୁରିଲେ । ଗେଟ୍‌ରେ ଟିକେଟ୍ ଦେଇ ପଦାକୁ ବାହାରିଲା ମାତ୍ରେ ରିକ୍‌ସାବାଲା ଗୁଡ଼ାକ ହାଉ ହାଉ ହେଇ ବାବୁ ରିକ୍‌ସା···ବାବୁ ରିକ୍‌ସା କହି ବେଢ଼ିଗଲେ । ସାଙ୍ଗରେ ଏତେ ଜନଷ ପୁଣି ଜୁଆଡ଼ିଲା ! ବାବୁ କୋଉ ବଜାର ସିବେ ବୋଲି ପୁଛିରେ ପଣ୍ଡାମାନେ ନଜ ନଜ ଅଞ୍ଚଳ ଯାତ୍ରୀ ଭଲାଯ କଲାପରି ବଜାରର ରିକ୍‌ସାବାଲା ସବୁ ଟାକୁ ଟାକୁ ଚହଲେ । ବାଇଧର ବାବୁ ଟିକିଏ ଘାବୁରେଇ ଗଲେ । କନକନ ହୋଇ ଘୁରଆଡ଼େ ନଜର ପକେଇ ଆଣିଲେ । କାଇଁ ଜଟାଧାରୀ ? ଘୁରଘୁରଟା ଚଠି ଗୋଟାଏ ଟେଲ-ଗ୍ରାମ୍ ସବୁ ପାଣି ଫାଟିଗଲା । ବାରମ୍ବାର ଯେ ଚଲସିଥିଲେ ଷ୍ଟେସନର ପ୍ରଧାନଗେଟ ପାଖରେ ଥିବୁ । ଭୁ ନ ଆସିଲେ ଆମେ ନଡା ଘର ପାଇବୁନ । ଶଳା ମୋଗଲ ବନ୍ଦୀଆ ଚଲକଗୁଡ଼ାକୁ ଜମା ପରଦେ ଯିବନ । ସେଦେବେଳକୁ ପିଲାଙ୍କ କାନ୍ଦ ରିକ୍‌ସାବାଲାଙ୍କ ମାଡ଼ଗୋଳ କୁଲିମାନଙ୍କ ଚକାର ଆଉ ମାଗିଣିଆଙ୍କ ଦୌଗ୍ଦ ସବୁ ଏକାକାର ହୋଇ ବାଇଧର ବାବୁଙ୍କ ମୁଣ୍ଡକୁ ପାଗଳ କରି ଦେଇଥାଏ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଶୁଣିଣା ଭାଙ୍ଗି ମାଡ଼ଲପଣ ପତ୍ନୀ ଚଗୁଲେଇ ଚଗୁଲେ କହିଲେ, କଣ ରୁମ ସାଙ୍ଗଟି କାଇଁ ? ଆଗୁରୁହ ଘରଉଡ଼ାବାବଦ ଘୁଶମାସର ୫ଙ୍କା ପଠାଇଦେଲ । ଆଜକାଲି ଭ ମା ଯେ୫ର ଖଇ ଜଳର ହେଉଛନ, ଆଉ ଥରଗୁଡ଼ା ସ୍ୱାଙ୍କୁ ସବୁ ସାହାଯ୍ୟ କଣ୍‌ଦେବେ । କ୫କ ଅସିବବୋଲି ଛଡାଟ ହେଉଥିଲ, ପାଣିପଣ ୫ଙ୍କା ଗୁଡ଼ାକ ଖରଚକଣ୍‌ଦେଲ ଏବେ କୁଆଡ଼େ ଯାଉଛ ଯା ! ଅନ୍ଧାର ମାଡ଼ ଆସିଲଣି । ପିଲାଗୁଡ଼ାକ ଖେଳକରେ ଆଉଟି ହେଲେଣି ।

ବାଇଧର ବାବୁଙ୍କ ବଚ୍ଚାଙ୍କ ଜନ୍ମା ଅପଦ୍ୟ ହେଲ । ସେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଜହ୍ନପକାଇଲେ ଆରେ କାର କଣ ସୁବଧା ଅସୁବଧା କାଇଁ ? କଣ ଦେହଁ ପା ଟଗ୍ଲପ ହୋଇବ ତା ଛଡ଼ା ଗାଡ଼୫ା ଦୁଇଘଣ୍ଟା ଲେଟ୍ । ସେ ବୋଧହୁଏ ଅପେକ୍ଷା କଣ କର ଫେରଯାଇଥିବ । ତା ଛଡ଼ା ତା' ବର୍ଷାଘର ଠିକଣା ମୋ ପାଟରେ ଅଛି । ଏକା ଗାଁରେ ଘର ପୁଣି ପିଲାଦନର ସାଙ୍ଗ ସେ ତା ଜଜଆଡ଼ୁ ତା ବସା ଠିକ୍ କଣ୍‌ଦେଇଛୁ । ସ୍କୁଲ ତା ବସାକୁ ଗଲେ ସବୁ ଜଣାପଡ଼ିବ । ତାକୁ ସାଧାରଣ ବୋଲି ଭାବୁଛ କି ? ସେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାଖ ଲୋକ । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ତକେ ହେଲେ ତାର ବାରହାତ ।

ଏଉକବେଲକୁ କୁଲମାନେ ଗଦେଇଥିବା ଜନ୍ମପତ୍ରୁ ହଠାତ୍ ଗୋଟେ ଠାଉରିଆ ଆସି ବ୍ୟାଗ୍ ୫ାଏ ଧର ଚଂପଟ୍ । ନେଲ···ନେଲ···ହୋ···ହୁଦ୍ଧା··· ଧାଁ ଧପଡ଼ । ହଉ ଯାଉ, ଭଗ୍ୟଭଲ ସେଥିରେ କଛୁ ଦାମିକା ଜନ୍ମପ ନଥିଲ । ଖାଲି ପିଲଙ୍କ ଖାଇବା ଜନ୍ମପଥିଲ ।

ବାସ୍ୱାଣୀଦେଖା ମୁଣ୍ଡକୋଡ଼ ହେଲେ ମୋ ପିଲେ ଏଇଲେ କଣ ଖାଇବେ । ବାଇଧରବାବୁ ଦେଖିଲେ ଆଉ ବେଶି ସମସ୍ୱ ଏଠି ରହିଲେ ଆହୁରି କଛୁ ବପଦରେ ପଡ଼ିବେ, କୁଲଙ୍କ ପଇସା ରୁ୫ଇଦେ ବୁଲସୀପୁରିଆ ଶକ୍‌ସା ଖ୍ରୁଟିଧର ସିବାକୁ ନର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ । ଆଗ ଶକ୍‌ସାରେ ସେ ପୁଅ ଡନୋଟିକୁ ଧର କଛୁ ଜନ୍ମପ ସହି ଘୁଲେ । ମଝିରେ ଟଣ୍ଡିଆ ପାହାଡ଼ପର ଘୁରେଟି ଶକ୍‌ସା ଜନ୍ମପଥର ଧର ଓ ସଜ୍ଜ ଶେଷ ଶକ୍‌ସାରେ ବାସ୍ୱାଣୀଦେଖା ସ୍ୱାନ ଟିଅ ଉଜଟାକୁ ଧର ଘୁଲିଲେ ।

ଏ ବଜାରରୁ ସେ ବଜାର, ଏ ଗଲିରୁ ସେ ଗଲି ବୁଲି ବୁଲି ଶେଷରେ ବୁଲସୀପୁର ଦେଉଳସାହି ଛକ ପାଟରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ଓଭ୍ରେଇପଡ଼ ବାଇଧରବାବୁ ପାନ ଦୋକାନ, ଜଳଖିଆ ଦୋକାନ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜଣାଧାସ୍ତବାବୁଙ୍କ ବସା କେଉଁଠି ବୋଲି ପଚାରୁଥାନ୍ତି । କେହି ସଠିକ୍ କହି ପାରୁନଥାନ୍ତି । ଶକ୍‌ସାବାଲା ଗୁଡ଼ାକ ବଜିଡ଼ି ଗଲେଣି । କୁଆଗୁଡ଼ାକ ହୋଲମଟ୍ ହୋଇଗଲେଣି । କେତେବେଳେ କଣ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଖାଇଥଲେ । ଖାଇବା ଜନଷ୍ଟଚକ ଅଲପାଇଷିଆ ଗ୍ରେର ହାବୁଡ଼େଗଲ୍ । ବାସ୍ତାଣୀ-ଦେଶ ମନେ ମନେ ଜଟାଧାସ୍ତବାବୁଙ୍କ ସାଉପୁରୁଷି ଉଦ୍ଧାଳଲେଣି । ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଉପରେ ରବେଇ ଖବେଇ ହୋଇ ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ ହେଉଛନ୍ତି । ଶିଉଦନଞ୍ଚା ଘୃତ ହେମାଲ ପବନ ଗୁଁ ଗୁଁ ଶବ୍ଦରେ ଗଲଯାଉଛୁ । ସାନ ପିଲ୍ଟା ଗୁହାଖର କାନ୍ଦୁଛୁ । ଯେତେ ମୁହଁରେ ଖୀର ବୋଉଲ ମାଡ଼ୁଛନ୍ତି ଜମା ବୁନ ହେଉନ । ବାଇଧର ବାବୁ ଭଥାପି ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନଦ୍ଧଗ୍ଧଇ ଯାହାକୁ ଦେଖୁଛନ୍ତି ପଗ୍ଧରୁଛନ୍ତି । ଘ୍ରା ଉପରେ ଅଧା ପାହାଡ଼-ତର ଶକ୍ସା ଗୁଡାଏ ଦେଖି ଲେକ ଜମା ହୋଇଗଲଣି । ଗଲ୍ଲ ଆଧଲ୍ଲ ବାଟୋଇ ମଧ୍ୟ କୌତୁହଲ ସମ୍ବରଣ ନକରପାର ଠିଆ ହୋଇଯାଇ କଥା କଣ ବୋଲ୍ ପଗ୍ଧରୁଥାନ୍ତି । ଘର ଭଶକୁନ୍ଦ ଆଉ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଥାଏ ଲେକବୋଲ କହିବାରୁ ଜଟେ ହୋଟେଲବାଲ୍ଲ ଚଢ଼ିଲି । ଶକ୍ସାବାଲ୍ଲକୁ ତାଙ୍କ ଭଡ଼ାଘର ଠିକଣା ବତେଇ ଦେଲ୍ ।

ବନ୍ଧୁତ କଷ୍ଟରେ ଖାଲଢ଼ିପ ଗଲ କନ୍ଦ ଦେଇ ଶକ୍ସାଯାଇ ଜଟାଧାସ୍ତ ବାବୁଙ୍କ ଭଡ଼ାଘର ଗଲ ଆଗରେ ଠିଆହେଲ୍ । ଭେଣିକ ଆଉ ଶକ୍ସା ସିବନ୍ନ । ଖଣ୍ଡେ ବାଟ ଗୁଲ୍ଲଗଲେ ସେଇ ପ୍ରଥମ ସଜନା ଗଛଟା ପାଖରେ ଯେଉଁ ଟିଣ କବାଟ ଲାଗିଛୁ ସେଇଘର । ବାଇଧରବାବୁ ଏକା ଛଆଁକେ ଓପ୍ଲେଇପଡ଼ି ଦ୍ଧ ଖେପାରେ ଯାଇ ଟିଣ କବାଟ ଧଡ଼ ଧଡ଼ ଜଲେ । କେତେବେଳକେ ହଠାତ୍ ଟିଣ କବାଟ ଖୋଲ୍ ଜଣେ ସଶ୍ମାମାର୍କା ମରଦ ଫିଟି ପଛୁଥିବା ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଲୁଙ୍ଗିଖଣ୍ଡକ ନାଦ୍ଧି ଭଲେ ଗୁଡ଼େଇ ପୁଡ଼େଇ ପଗ୍ଧରଲ୍ଲ କଏବେ ! ସେମିତ ଅଭଦ୍ରପର କାହିଁକି କବାଟ ଧଡ଼୍ ଧଡ଼୍ କରୁଛୁ ?

ତା ରଙ୍ଗ ରଙ୍ଗ ଆଖିର ଧମକ୍ ଦେଖି ତାଙ୍କ କଲ୍ଲଜା ପାଣି । ସହୁନେ ନୂଆ ସାଗା । ଅଚଲ୍ଲା ଲେକ । ଜନ୍ମୁଟିଆ ଘୃତ ଦ'ଟା ଗ୍ଧପୁଡ଼ା ଥୋଇଲେ କୋଉ ବୋଯା ପିଠିରେ ପଡ଼ବ । ମନ୍ଦରଗରୁ ଅସି କାନ୍ଥାରରେ ପଡ଼ଲେ । ସେ ଅଙ୍ଗ ଅଙ୍ଗ ହୋଇ ଢୋକ ଗିଲ ଗିଲ ପଗ୍ଧରଲେ, ଏଠି ଜଟାଧାସ୍ତ ବାବୁଙ୍କ ବସା ଘର କୋଉଟା । ତାଙ୍କ ଘର ଭଶକୁନ୍ଦ । ମିନ୍ନଷ୍ଟରଙ୍କ ପାଖଲ୍ଲେକ ।

ତାଙ୍କୁ ଆଉ କୁହାଇ ନଦେଇ ଲେକଟା ଗୋଟାଏ ବାଘୁଆ ଗୁହାଣି ମାଣ ଜଲ୍ଲ ଯା ବେ ! ଏଠି କେହି ଜଟାଧାସ୍ତ ନାହିଁ । ଧଡ଼କର ଟିଣ କବାଟଧା ବନ୍ଦକଣ ଗୁଲ୍ଲଗଲ୍ଲ ! ଆଉ ଟିକେ ଯାଇଥଲେ ଜଡ଼ା ମଦ ଗନ୍ଧରେ ତାଙ୍କର ବାନ୍ତହୋଇ ଯାଇଥାନ୍ତା । ଟିଣ କବାଟ ଧଡ଼୍ ଧଡ଼୍ ଶବ୍ଦରେ ଆଶାର ଦୀପାଳୀଟା ଧକ୍କଣ ଲଉଗଲ୍ଲ । ଜଗ୍ଧଣ ହୋଇ ଦୁଇ ପାହୁଣ୍ଡ ଫେରଆସିଛନ୍ତି କ ନାହିଁ ବୁଢ଼ୀଟିଏ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଉତ୍ତରଟେ ଧଇ ପାଟପରୁ କବାଟ ଖୋଲିଲା । ଲଉ ଯାଇଥିବା ଆଶାର ଦାପାଲିଟି ପୁଣି ଚେର୍ଦ୍ଦ ଛଡିଲା । ଭରବରହୋଇ ପଗ୍ଭଲେ, ମାଉସୀ ! ଏତି ଜଃଧାଞ୍ଚୁବାବୁଙ୍କ ବହାଘର୍ଟା ବେଉଁଠି କନ୍ଦୁଥାଉବେ ?

ବୁଢ଼ୀଟି ବହେବେଳ ଖୁଁ···ଖୁଁ କାଶି ମେଥାଏ କଫ ଥୁକଣ ପକେଇ କହିଲା, ଜଟିଆକୁ ଖୋଜୁଛୁ ବାପା ?

ବାଇଧର ବାବୁ ଅକୂଳରେ କୂଳ ପାଇଲେ । ହଁ ମାଉସୀ ତୁମେ ଜାଣୁ ଜାଣ ? ବୁଢ଼ୀଟି ପୁଣି କାଶି କାଶି ଭଙ୍ଗି ସଡାଳରେ କହିଲା, ମୁଁ ଜାକୁ ଚହ୍ନିନି ? ବାଡ଼ଗିଆ ଏଇ ଟିଣ କବାଟ ଘରେ ଭଡାଥିଲା ! ଜଣ ରଣ୍ଡେଇ ଅଫିମ ସ୍ତ୍ରେଗ୍ କାରବାର ଲୁଚେଇ ଛପେଇ କରୁଥିଲା ଯେ ଏଇ ଦି'ଦନ ତଳେ ଦୁଲିଟି ବାନ୍ଧ-ନେଇଛୁ । ଗଲା ଚ ଗଲା ମୋର ଗୁଲସ୍ତ ଧଙ୍ଗା ବୁଡ଼ିଲା । ମୁଁ ଗରିବ ବୁଢ଼ୀଟାଏ ଗ୍ଁ'ପକୁଡ଼ ଦୋକାନ କରଚଳେ । ମାସେ ଛପରେ ଝାଇଲଣି ଆଳ ଦେବ କାନ୍ଧ-ଦେବ ବମିତ କର ଟାଳଟୁଳ କଲା । ଝାଡ଼ାବାଣ୍ଟୁଆ ବକ୍ରାହେଇଗଲା ଭଲ ହେଇଚି, ହେଲେ ପୁଅ ମୋ ବେଉସ୍ତା ବୁଡ଼ିଲା । ଚୁଡ଼ମ ଚ'ଣ ଜା'ର ନଜର ଲେକ ? ଯଦି ମୋ ପଇସାଭକ ଜା ପାଇଁ ଦେଇ ଦଅନ୍ତୁ କେତେ ଚଇଲଟ କରନ୍ତୁ ।

ଆଉ ଶୁଣିବାକୁ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନଥିଲା ଭାଙ୍କର । କୋଉ ମୁହଁନେଇ ସେ ଏଇଲେ ଫେରବେ । ସିବେ କେଉଁଠିକ ? ଟିକେ ବା ଚହା ଅନ୍ତେ ଏଇ କଥକ ଦୋର ବାଜନ ବଜାର ଭେପନଗଲ କା ଘର ପାଇବେ । ବ୍ରତ ମାଡ଼ିଆସିଲଣି । ଅଣ୍ଡାରେ ଦେହ ହାଡ କୋଲମାଗ ସାଉଛୁ । ରାସ୍ତା ଉପରୁ କୁଆଙ୍କ କାଦ ସାଙ୍ଗରେ ଶକ୍ସା-ବାଲୁଙ୍କ ପାଟି ଶୁଭୁଛୁ । ଘର ଜଣା ନଥିଲ ବଲେ ଅଉଥଲ କଥାଁ । ଆମ ପଇସା ଦେଇପକା । ଆମେ ପଳେଇବାର । ପହୀଙ୍କ ଟାଇଁ ଟାଇଁଆରେ ଶୁଭିଲା, ହକ୍ ପଇସା ନେବ ସେମିତ ପାଟିକରୁଛ କାହିଁକି ?

ବାଇଧର ବାବୁ ଭର ଭର ହୋଇ ପାଦୁଣ୍ଡ ପକାଇଲେ । ଯୋଉ ଘହାବଳୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଏଇଲେ ରାସ୍ତା ଉପରେ ମହାଭାରତ ପୁଷ୍ପିକର ଶକ୍ସାବାଲୁଙ୍କ ଚଇଦ ପୁରୁଷ ଉଦ୍ଧାରବ । ଅବଶରେ ଗୋଡ଼ ଦୁଇଟା ପଙ୍ଗୁ ହେଲପଣ ଲଗୁଥାଏ । ସାର୍ଥ ବାର ବର୍ଷକାଳ କୋଉଠୁଁ ମାଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ରହି ରହି ବରଭ ହୋଇ ଜେତେ ଚେଷ୍ଟାକର ଭଲଠାରୁ ଉପର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହଜାର ହଜାର ଟଙ୍କା ଦାତଗୁଣ୍ଡାଦେଇ କଥକ ବଦଳ ହୋଇଥିଲେ । ସାଙ୍ଗସାଥୀମାନଙ୍କର ଭରସାସର୍ତ୍ତ ମିଛ ଆଶ୍ୱାସନାରେ ଭୁଲିଗଲେ । କାହିଁ କାହାର ଦେଖାନାହିଁ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଘାଣ୍ଟକୁ ଚଠି ଦେଇଥିଲେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ମାଳ ଅଞ୍ଚଳ ହେଉପଛକେ କେତେ ଶାନ୍ତରେ ଥିଲେ । ସରକାଷ୍ଟ କ୍ୱାଟର, ବାଡ଼ି ବଗିଚା ମାଗଣା ଗୁକର ସବୁ ପାଇଥିଲେ । ଘରେ ନପଶୁଣୁ ମୁଣ୍ଡରେ ଗୁଳ ବାଜଲପର କେତେ ଝନଝା ହେଲେଣି ! କଟକ ସହର ଧବଳ ଟଗରର ମଜା ବେଶ୍ ଗୁଞ୍ଜିଲେ । ଏଇଲେ ଏତେ ଜନଶ ଛୁଆପିଲ୍ଲ ନେଇ ଯିବେ କେଉଁଠିକି ? ଘାରେ ଚ ଯେଉଁ ଗୁଳଘର ଦବଡ଼ଘର ବାପ ଅମଳରୁ ଥିଲ୍ କେହି ନଦେଖିବାରୁ ବାଡ଼ୁଆରେ ଉଡ଼ି ଯାଇଛି ।

ଦେଖୁ ଦେଖୁ କାମୁଡ଼ା ବଲେଇପର ଗର୍ଜ୍ଜି ଉଠିଲେ ବାସ୍ୱାଣୀ ଦେବୀ । କ'ଣ ଘର ପାଇଲ ? ଘେଠି ଲଷିଯାଇଥିଲ କଆଁ ? ଏ'ଶକ ସାବାଲ୍ ଜନଗପଡ଼ ଧର ।

ବାଇଧରବାବୁ ମୃଗାଟିପର ଶକ୍ସା ଉପରେ ବସିପଡ଼ି ବାଦାମବାଡ଼ି ବନ୍ଦୋବ୍ତ୍ତାଣକୁ ଯିବାକୁ ନର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ । ଶକ୍ସାବାଲ୍ ଗେଁ···ଗେଁ ହେଇ ଶକ୍ସା ବୁଲାଇଲେ ।

ସାପ ଗାଡ଼ରୁ ଫଣାଟେକ ଗ୍ରେଟ ମାଶଲପର ଫଁ ଫଁ ହୋଇ କହିଲେ ବାସ୍ୱାଣୀଦେବୀ ମଲ୍ଲ କଣ ଘୁଆଁ ଲଗିଛି କ ? ରେଲଷ୍ଟେସନରୁ ଭୁଲସୀପୁର, ଭୁଲସୀପୁରରୁ ବାଦାମବାଡ଼ି । କଣ କଟକ୍ସ୍ଥ ସହର ଦେଖିନ କ ? ଏମିତି ଘିର ଘିର ହୋଇ ବୁଲିବାକୁ ଭଲ ଲଗୁଛି ? ଛୁଆ ଗୁଡ଼ାକ ଧକେଇ ଧକେଇ ଶୋଇପଡ଼ିଲେ ଗୁଲୁନ କୋଉଠି ବସା ଠିକ୍ ହୋଇଛି ସେଠିକ ଯିବା ।

ସହିବାର ସୀମା ହରେଇଥିଲେ ବାଇଧରବାବୁ । ଝୋଧରେ ଫାଟିପଡ଼ି କହିଲେ, ତୁମ ବାପ ଏଠି, କୋଠା ଦୋଲଦେଇଛ ରହିବାକୁ । ଗୁଲ ବସ୍ତ୍ଷାଣ୍ଡ ! ସେଠି ଆଜ ଘୁଣ୍ଟା କଟେଇ କାଲ୍ ଯାହା ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେବ ।

ଆଜ ବାସ୍ୱାଣୀ ଦେବୀଙ୍କୁ ସମ୍ଭାଳେ କଏ ? କଣ ହେଲ···ମୋ ବାପା ଆହୁର କୋଠା ଦୋଲଦେଇଥାନ୍ତା ·କାଲି କଳଆବୋଲ ନରଦ ଦଶହଜାର ବେଦୀ ଉପରେ ଠନ୍ ଠନ୍ କଲ ଗଣିନେଲ ? କୋଉ ଗୁକସ୍ତା କ ଏତେ ଗଇଁ କାନମୁଣ୍ଡ ଆଉଁସି ଚୁପ୍ ହୋଇଗଲେ ବାଇଧରବାବୁ । ଶକ୍ସାବାଲ୍ ପାଟିରେ··· ବାବୁ ଭଦରନୁକ ହେଇଚ ଦାଣ୍ଡ ବାଟୁଟାରେ ଗାଳି ଦଉଚ । ଏଟା କଣ ତୁମ ଗାଁ । ପାଇଲ । ଏଟା କଟକ ସହର । ପାଟି ଶୁଣିଲେ ପୁଲିସି ଧାଇଁଆସିବ ? କେତେ ଅଡୁଆ ଘର କରବ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଚଢ଼ା ମୁହଁ

ଡକ୍ଟର ପ୍ରତିଭା ରାୟ

ଗାଡ଼ି ଚଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛି ତ ଭଦ୍ରଲୋକ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହେଇ ବସ୍ ପାଟରେ ଶବ୍ଦ ଅଟକେଇଲେ । ଶବ୍ଦ ଉଡ଼ା ଦେବା ପାଇଁ ମନପର୍ଯ୍ୟ ଉତ୍ତରେ ରେକା ଖୋଜୁ ଖୋଜୁ ପାଟିକଣ କଣ୍ଡକ୍ଟରକୁ କହିଲେ—'ତୋଟାଏ ମିନଟ ଗ୍ଭଲ, ଆଉଗ୍ଭନସ୍ ଟିକେଟ କରେଇ ଦେଇଛୁ ଅଥଚ ପହଞ୍ଚିବାରେ ଦେରି । ଆମେ ସବୁ ଏମିତି ଆଡ଼ଜ୍ଷ୍ଟମେଣ୍ଟ ସବୁ କଥାରେ ।"

ବସ ଅଟକି ଗଲା । ସମସ୍ତେ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କର ରସିକତାକୁ ମନେ ମନେ ତାରିଫ କରୁଥିଲେ । ଆଉ କେତେଟା ସେକେଣ୍ଡ ଦେରି ହେଇଥିଲେ, ବସ ଗୁଡ଼ା ଦେଇଥାନ୍ତା । ଲମ୍ବା ଘ୍ରାର ଟିକଟ ପଇସା ବରବାଦ । ସବୁ କାମ ଏପଟ ସେପଟ । ତଥାପି ବ ଭଦ୍ରଲୋକ କୌତୁକ କରିପାରୁନ୍ତି !

ଭଦ୍ରଲୋକ ବସରେ ଚଢ଼ିଲେ । ମୋ ପାଖ ସିଟ୍‌ରେ ବସିଲେ । ମୋ ଉପରେ ଆଖି ପଡ଼ିବା ମାତ୍ରେ ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ ହେଇ କହିଲେ—ଆରେ—ଆପଣ ଯେ ! ଗପ୍ତ କୁଆଡ଼େ—କ'ଣ ଏକା ? ମୁଁ ଇତସ୍ତତ ଭାବେ ନମସ୍କାରଟିଏ କରିଦେଲି । ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିପାରୁନି—ଯଦିଓ ମୁହଁଟା ଚେନା ଚେନା । କୋଉଠି ଦେଖିଛୁ—କବ—କୋଉ ସଭାକ୍ଷରେ ତାଙ୍କ ସହ ମୋର ପରିଚୟ ? କିଛି ବ ମନେ ପଡ଼ୁନି । ଅଥଚ ମୁହଁଟା ଏତେ ଆପଣାର ଆଉ ଘନିଷ୍ଠ ମନେ ହେଉଛି ଯେ, କିଛି ତୋଟାଏ ଅନ୍ଦାଜରେ କହିବାକୁ ସାହାସ ହେଉନି । ଯଦି ଭଦ୍ରଲୋକ ଦୂର ନିକଟ ସମ୍ପର୍କର ମେହି ହେଇଥିବେ ଏବଂ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଆଦୌ ମନେ ପକାଇ ପାରୁନି ବୋଲି ଜାଣିପାରିବେ, ନ'ଣ ଭାବିବେ ମତେ ? ଅପ୍ରତିଭତା ସତରେ ବଡ଼ ଅସୁବିଧାଜନକ । ଥରେବାର ସଙ୍କଟଜନକ କହିଲେ ଚଳେ । ଫିଣ କେବେ ଥରେ ଏମିତି ମୋତିରେ ପଡ଼ିଛୁ ସେ ଏକା ବୁଦ୍ଧିମାନେ । ଚିହ୍ନିପାରୁନି ବୋଲି କହିପାରୁ ନଥିବ ଅଥଚ ଚିହ୍ନିପାରିଥିବାର ସୂଚକ କଥା କହିବାକୁ ସାହସ ହେଉ ନ ଥିବ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଆଜିକାଲି ପ୍ରାସ୍ଥ ଏମିତ ହୁଏ । ଖାଲ ମୋର ନୁହେଁ—ଅନେକଙ୍କର । ଚଲ୍ଲା ମୁହଁ ପୁଣି ଅଚଲ୍ଲା ଅଚଲ୍ଲା ଲଗେ । ବେଳେବେଳେ ସବୁ ମନେ ପଡ଼ିବ ଖାଲି ନାଁଟିକୁ ଛୁଡ଼ି । ଜଭ ଅଗରେ ଥିବ, ଜଭ ଲେଉଟୁ ନ ଥିବ । ଅବ୍ୟକ୍ତ ଗୋଟାଏ ବେଦନାରେ ହୃତ ଟ୍ରେପଟ ଲାଗୁଥିବ । ଅଫଲନ୍ଗା ସ୍ମୃତି ସବୁ ଯୋଡ଼ି ହେଉ ହେଉ ଛୁଡ଼ି ଯାଉଥିବ । ସବୁ ସକାଡ଼ି ହେଇ ଆସିଲ୍ଲ ବେଳକୁ ପୁଣି ବିଗିଡ଼ ଯାଉଥିବ । ଦରକାସ୍ଥ ଜନ୍ମଟିଏ ଅତ ଦ୍ରୁସିଆର ହେଇ କେଉଁଠି ରଟିଦେଇଥିବ ଅଥଚ ଠିକଣା ବେଳରେ ଖୋଜ ଖୋଜ ପାଉ ନଥିବ । ସବୁ ଠିକ୍ ଜାଗା ଡକ ମନେ ପକାଇ ପକାଇ ଖୋଜଲ ବେଳେ ସବୁଥରକ ଲାଗୁଥିବ ଏଇ—ଏଥର ମିଳିପିବ, ଅଥଚ ମିଳୁ ନ ଥିବ । ଅବସ୍ଥାଟା ଏକବାର ସେମିତ ।

ଭଦ୍ରଲୋକ ମୋର ଥଡମତ ଅବସ୍ଥା ଲକ୍ଷକର ଆମୋଦତ ହେଉଛନ୍ତି । ହସି ହସି ପଚ୍ଚାରିଲେ—"କ'ଣ ଚର୍ଚ୍ଚି ପାଉଲେନଟି—ମୁଁ ଜାଣେ ପଟ୍—ବଡଲୋକ ଆପଣ—"

"ଆରେ ନାଁ—ନାଁ—ଚର୍ଚ୍ଚିବନ ଆପଣଙ୍କୁ ? କ କଥା କହୁଛନ୍ତି ? ମୁଁ ଭରବରରେ ଏଡକ କହିଦେଇ ପୁଣି ପଚ୍ଚାରିଲି—"ଆଉ—କେମିତ ଅଛନ୍ତି—ସବୁ ଭଲ ତ ?"

"ହଁ—ଚ୍ଚଲୁଛୁ ଏକରକମ । ବାମା ତ ସବୁଦିନ ବେମାର । ତା' ଭିତରେ ମୋର ତ ବର୍ଷକୁ ଅନ୍ତତ ଥରେ ବଦଳ । ଆପଣ ତ ସବୁ ଜାଣନ୍ତି—" ସେ ହସିଲେ । ଏଡକ କଥାର ଟିଅ ଧର ମୁଁ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କୁ ମନେ ପକାଇବାକୁ ତେବେ ବ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥାଏ । କନ୍ତୁ ନାଁ—ସ୍ମରଣ ଟର୍ଚ୍ଚ ଏକବାର ଲେପ ପାଇଗଲ୍ଣି ।

ଅନ୍ଦାଜ ଉପରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଚ୍ଚଲିଥାଏ—ମାପି ଚୁପି ମୁଁ ଯାହା କହୁଥାଏ, ସବୁ ଭାଗ୍ୟକୁ ବାଜଯାଉଥାଏ । ମୁଁ ଧିରେ ଧିରେ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ ହୋଇ ଉଠୁଥାଏ । ମନେ ମନେ ଭାବୁଥାଏ ଯା' ହେଉ ଏଇ ଜମ୍ବା ବସ ଯାତ୍ରା ପାଇଁ ଅନ୍ତତଃ ଚଲ୍ଲା ମଣିଷଟିଏ ପାଖ ସିଟରେ ସହଯାତ୍ରୀ ଭାବରେ ମିଳିଛୁ । ଏକା ଏକା ବସ ଟ୍ରେନରେ ଯାତ୍ରା କଲେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଙ୍କର ଏଡକ ହଉଛୁ ଅସୁବିଧା । ବସ୍ତୁସ ଯେତେ ହଉନା କାହିଁକି ଅଚଲ୍ଲା ପୁରୁଷ ଲୋକଟିଏ ପାଟରେ ସ୍ୱଚ୍ଛଳ ହେଇ ବସି ରୁଏନା—ଆଜିକାଲି ତ ଅଚଲ୍ଲା ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରତି ମନରେ ଭୀତଭାବ ଜମାଟ ବାନ୍ଧି ରହିଥାଏ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଯେତେ ଚେଷ୍ଟାକଲେ ଅଓଲା ମଣିଷଙ୍କୁ ବଶ୍ୱାସ କରବାକୁ ମନ ଏକ୍‌ବାର ନାରାଜ୍ । ମଣିଷର ଅପରାଧ ପ୍ରବଣତା ବଢ଼ିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମନଟା ବେଶି ବେଶି ସନ୍ଦଗ୍ଧ, ଅବଶ୍ୱାସୀ, ଅଶାନ୍ତ ଆଉ ଅସ୍ଥିର ହେଇଉଠୁଛୁ । ସେଇଥି ପାଇଁ ଯେତେ ଆମୋଦ-ଦାୟକ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏକୁଟିଆ ଯାତ୍ରା କଲେ ମୁଁ ଅଡୌ ପୂର୍ଣ୍ଣପ୍ରାଣରେ କଲ୍ପୁ ଉପଭୋଗ କରପାରେ ନାହିଁ । କଥା କଥାକେ ଧନ, ଜୀବନ ଆଉ ମାନ ସମ୍ମାନ ଉପରେ ଆଞ୍ଚ୍ ଆସିପିବ ବୋଲ ସାବଧାନ ହେଉ ହେଉ ନଜ ଅଜାଣତରେ ମନର ସାବଲ୍ଲଲ ସରଘଡା ଟିକକ ହୁଜ ଯାଇଥାଏ । ଅନ୍ୟକୁ ସହଜରେ ବନ୍ଧୁ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରି ନେବାର ଜନ୍ମଗତ ସ୍ୱଭାବଟା ଧିରେ ଧିରେ ହାତଛଡ଼ା ହୋଇଯାଏ । ମୁଁ ଭାର ଏକା ହୋଇଯାଏ ଯାତ୍ରାକାଳରେ ଅଥଚ ମୋର ଗୃକଗ୍ଧଟା ଏମିତ ଯେ, ଦୁଃ ଲୋକ ହେଲେବି ଲମ୍ବା ଗସ୍ତକୁ ଫାଙ୍କି ଦେଇ ଦୁଏନ । ଭେଣ୍ଡୁ ଯାତ୍ରା ଏବଂ ଜୀବନ ସଙ୍ଗେ ଅହରହ ଦୁର୍ଭାବନା ମୋ ପଛେ ପଛେ ଗୋଡ଼ାଇଥାଏ ।

ଭାଗ୍ୟବଶତଃ ଏମିତ ଦିନେ ଦିନେ କେହି ଚଲ୍ଲା ଲୋକ ମିଳିଗଲେ ଯାତ୍ରା ସରସ ହୁଏ—ଭାର ନଗ୍‌ପଦ ଲଗେ । ଭଦ୍ରଲୋକ ପାନ ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ । ମୁଁ ବଶତଃ ସକୁଚିତ ହେଇଉଠିଲି । ଅଚଲ୍ଲା ଲୋକଙ୍କଠାକୁ ମୁଁ ପାନ ବି ଖାଏ ନାହିଁ । କଥାରେ ଅଛୁ "ଅଚଲ୍ଲା ସାଧ୍‌ଠାରୁ ଚଲ୍ଲା ସଇତାନ୍ ବେଶି ବଶ୍ୱାସ ଯୋଗ୍ୟ ।" ଭଦ୍ରଲୋକ କହିଲେ—"ଆପଣ ତ ସାଧାପାନ ଖାଆନ୍ତି—"

—ଆଜ୍ଞା ହଁ ଅନ୍ତି । ମୁଁ ପାନ ଗଣ୍ଡେ ଖାଇଲି ।

ଭଦ୍ରଲୋକ କମ୍ ତ ଗପୁଡ଼ି ନୁହନ୍ତି ! ନଜେ ନଜ କଥା ଗପୁଥାନ୍ତି ଆଉ ମୋ କଥା ବି ପଚାରୁଥାନ୍ତି—"ମିଷ୍ଟର କେମିତ ଅଛନ୍ତି ? ପିଲାଏ ? ଆପଣଙ୍କ ଦେହ ଭଲତ ? ଆଗ ଅପେକ୍ଷା ଫ୍ରେସ୍ ଲଗୁଛନ୍ତି । ଏତେବର୍ଷ ପରେ ଦେଖା ହେଲ ବୋଲ ଜମାରୁ ଜାଣି ହେଉନ ।"

ମୁଁ ଯାଏ ଚୁପି ଉତ୍ତର ଦେଉଥାଏ । ଧିରେ ଧିରେ ନଜକୁ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ ଆଉ ସହଜ କରିନେଇ ଆରାମ କରି ସିଟ୍‌ରେ ଆଉଜି ବସିଥାଏ । ବସ ଗଲିଥାଏ । ଆଖି ପଡା ରୁକ୍ଷ ରୁକ୍ଷ ଆସୁଥାଏ । ବର୍ତ୍ତମାନ ମୁଁ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ସିଟ୍‌କୁ ଆଉଜି ଶୋଇ ଯାଇପାରେ । ଭଦ୍ରଲୋକ ମତେ ଲକ୍ଷ କରି କହିଲେ—ଆପଣ ଶୋଇଯାନ୍ତୁ । ମୁଁ ତ ଅଛୁ । ଚନ୍ତା କଣ ?

ଏତେବେଳକୁ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କୁ ମୁଁ ଆଂଶିକ ମନେପକାଇ ପାରିଥାଏ । ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ତଳେ ବୋଧହୁଏ କଟକଦନ ଆମ ପଡ଼ିଶା ଘରେ ଭଡ଼ାରେ ରହୁଥିଲେ । ଫୋନ୍

Digitized by srujanika@gmail.com

କରିବା ପାଇଁ ଆମ ଘରକୁ କେତେଥର ଆସିଛନ୍ତି । ଥକ୍‌ସା ମିଳୁନଥିଲେ ମଝେ ରାସ୍ତା ଉପରେ ଥକସା ଡାକ ଦେଇଛନ୍ତି । ମୋ ପିଲମାନଙ୍କୁ କେତେଥର ସ୍କୁଲରୁ ନେଇଆସିଛନ୍ତି ସ୍କୁଟର ପଛରେ ବସାଇ । ସ୍ୱାମୀ ଗସ୍ତରେ ଯାଇଛନ୍ତି ଶୁଣିଲେ ଜାତ୍ୟନ୍ଧ ବୁଝିଯାଇଛନ୍ତି ଘରକୁ ଆସି । କେତେଥର ଡାଙ୍କ ଗାଁରୁ ଆସିଥିବା ନଡ଼ିଆ, ଦେଶିଆଳୁ ଆମ୍ବ ଘରକୁ ପଠାଇଛନ୍ତି । ଠାକୁର ପୂଜାବେ ବୋଲି ଓଷାବ୍ରତ ଦିନେ ଡାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଆମ ବଗିଚାରୁ ଫୁଲ ମାଗିନେଇଛନ୍ତି । ଥରେ ମୋର ଦେହ ଖରାପ ହେଇଥାଏ । ସ୍ପେଶଲ ଜ୍ୱର । ଦେହରେ ଉଖୁପ ଶହେ ଉଣା, ଶହେ ଗୁଣ । ସ୍ୱାମୀ ଯାଇଥାନ୍ତି ବମ୍ବେ । ଗୁଜୁରୁ ଗୁଜୁରୁ ପିଲଗୁଡ଼ା କଣ ବା ବୁଝିବେ । ଗୁକର ଯାଇ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କ ଘରେ ଖବରଟା ଦେଇଦେଲ । ସାରା ରାତ ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଜଗି ବସିଛନ୍ତି । ସ୍ୱାମୀ ଔଷଧ ଦେଉଥାନ୍ତି । ସ୍ତ୍ରୀ ବରଫ ବ୍ୟାଗ୍ ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ଦେଇ ବସିଥାନ୍ତି । ଝେର ହୋଇଗଲା । ଘରେ ଯାଇ ଦେଖନ୍ତି ଘଡ଼ରେ ଗ୍ଲେର ପଶି ରେଡେଇ ଘରୁ ସବୁ ବାସନ କୁସନ ନମୁଁଲ କରି ସଫା କରି ଦେଇଛୁ । କ ଲଜ୍ଜା ମୋର ! କେମିତ ଡାଙ୍କୁ ମୁଁ ମୁହଁ ଦେଖାଇବି । ସେମିତ କ ମୁଁ ସେ ଗ୍ଲେରକାଣ୍ଡ ସହ ସପୃକ୍ତ ।

ତାପରେ ଥରେ ବୁଲଯାଇଥିଲି କଲିକତା । ଡାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାଇଁ ଶାଙ୍ଗାଇଲ ଶାଢ଼ୀ ଟ୍ରେ; ଭ୍ୟାନଟି ବ୍ୟାଗଟାଏ ନେଇ ଆସିଲି । ଖୁବ ଦୋସ୍ତି ଏମିତ ଟିକେ ବଢ଼ିଯାଇଥିଲା । ସେଇ ଟ୍ରେର ପଟଣା ପରେ ସେତେଥର ଆମେ କୁଆଡ଼େ ବୁଲି ଯାଇଛୁ ସେ ଆମ ଘର ଜଗନ୍ତି ଆଉ ସେ ସେତେଥର ବୁଲି ଯାନ୍ତି ଆମେ ଡାଙ୍କ ଘର ଜଗୁ । ସେ ବଦଳି ହେଇ ଗଲବେଳେ ଡାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ତ କାନ୍ଦ ପକାଇଲେ । କହିଲେ— ଏତେ ଭଲ ପଡ଼ିଶା ଆଉରୁ କେବେ ପାଇନଥିଲ । ଭଦ୍ରଲୋକ ଚଡ଼ାଇ କହିଲେ—"ସେମାନେ କଣ ଆମର ପଡିଶା ଥିଲେ ? ସେମାନେ ତ ଆମର ଘର ଲୋକ ଥିଲେ । ଆଜିଯାଏ ତମେ ଡାକୁ ପଡ଼ିଶା ଭାବୁଛ ?

ଏମିତ ଏ ଜୀବନ—ଯାହା ନଜର ନୁହେଁ, ତାକୁଇ ନଜର ଖୁବ ଗୋଟାଏ ମାୟାରେ ଗୋଟାଏ ନଶାରେ ଆମେ ଖୁବ ବୁଡ଼ାଏ ଦିନ ବଞ୍ଚିଯାଉ । ମୋର କିଛୁ ନୁହେଁ—ମୋର କେହି ନାହିଁ—ମୁଁ ମିଛ—ମୋ ଚତୁରପାଖେ ସମସ୍ତେ ମିଛ ଖାଲି ମଣିଷ ମୁହଁଟେରି ବ କଥା ପାରନ୍ତା ନାହିଁ । ଆଜର ଚୁକସ୍ତ ସଂସ୍ତ ଯାଯାବର ଜୀବନରେ ଆମ ଚତୁରପାଖେ ସମସ୍ତେ ଭିନ୍ନ କାଉର, ଭିନ୍ନ ଧର୍ମର, ଭିନ୍ନ ଭାଲକାର ମଣିଷ । ଅଥଚ ଆମେ ସେଇମାନଙ୍କୁ ନେଇ ବଂଚୁ—କେଏ ଦାଦା, କେଏ ମଉସା, କେଏ ବନ୍ଧୁ କେଏ ଖାଲି ମନେକର ଆମେ ନଜକୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରେ ନସ୍ତପଦ ମନେକରୁ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପର ଭାବିଲେ ମଣିଷ ବପନ୍ନ ହୋଇଯାଏ— ପାଦେ ଆଗେଇ ପାରେ ନାହିଁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କ ଉପରେ ଭରସା ରଖାଯାଇପାରେ । ତଥାପି ଭଦ୍ରତା ରକ୍ଷା କରି ମୁଁ କହିଲି—ଆପଣ ତ ଆଜି ସାରାଦିନ ଗୃହିଣୀ ବସିବେନ । ଆପଣ ବରଂ ଟିକେ ଶୋଇଯାନ୍ତୁ ! ମୁଁ ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କ ଜଳଖିଆ କରୁଛି । ସେ କହିଲେ—ଠିକ ଅଛି । ପାଳକର ଶୋଇବା ଆଜି ଦୁହେଁ ଦୁହିଁଙ୍କ ଜଳଖିଆ କରିବା ।

ମୁଁ ରାଜି ହେଲି । ଭଦ୍ରଲୋକ କହିଲେ—ଆଗ ଷ୍ଟୁପେଜରେ ରାନ୍ଧି ସେଜନ କରନେବା । ସ୍ନାପରେ ଆଜି ଖାଇବାକୁ ମିଳିବନି । ମୁଁ ଅକସ୍ମାତ କହି ପକାଇଲି—"ନାଁ ବାବା; ଏକା ଗସ୍ତ କଲେ ମୁଁ କୋଉଠି ଓହ୍ଲାଏନି । ବ୍ୟାଗରେ ବର୍ସିଟ ଅଛି । ଆପେଲ ଅଛି । ଆପଣ ଖାଇଲେ ବି ବଳିବ । ସ୍ତ୍ରଗ କରି ଖାଇବା ।" ସେ ହସିଦେଇ କହିଲେ—"ମୁଁ କ'ଣ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ହେଇଛି ? ତା ଛଡ଼ା ଆପଣ କ'ଣ ଏକା ଯାଉଛନ୍ତି ? ମୁଁ ପତ୍ନୀ ସାଙ୍ଗରେ ଅଛି । ଆଗରେ ଯେଉଁ ଡାବା ଦେଖୁଛନ୍ତି ତମକାର ଚକେନ ଆଜି ନାନ କରେ । ଖାଇ ଦେଖନ୍ତୁ ଥରେ—ଜୀବନ ସାରା ଭୁରୁଥିବେ ।"

ସେ ବାଧକର ମତେ ଓହ୍ଲାଇ ନେଲେ । ସାମ୍ନା ସାମ୍ନି ବସି ଦୁହେଁ ଖାଇଲୁ । ସେ ପଇସା ଦେଉ ଦେଉ ମୁଁ କାଉଣ୍ଟରରେ ଟଙ୍କା ଦେଇଦେଲି । ସେ ଅଭିମାନଭରା ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—"ଆପଣଙ୍କର ସେଇ ଅଭ୍ୟାସ ରହିଛି ।" ମୁଁ ହସିଦେଇ କହିଲି—"ଆପଣ ମୋର ସାନଭାଇ ଭଳି । ଛେଣ୍ଟୁ ପଇସାଟା ମୋର ଦାବି ଉଚିତ ।"

ସେ ହସିଲେ ଆଉ କହିଲେ—ଅବଶ୍ୟ କସ୍ତୁରରେ ନ ହେଉ ପଟ୍ଟକେ, ପୋଜିସନରେ, ସମ୍ମାନରେ, ଆପଣ ମୋ ଠାରୁ ଉପରେ । କିନ୍ତୁ ସାନମାନଙ୍କ ମନର ତ ଶ୍ରଦ୍ଧା ବୋଲି କିଛି ଅଛି ?

"ହଉ—କୋଲ୍ଡ ଡ୍ରିଙ୍କ୍ସ ଗୋଟାଏ ପିଅନ୍ତୁ ।" ମୁଁ କହିଲି ।

ଦୁହେଁ କୋଲ୍ଡ ଡ୍ରିଙ୍କ୍ସ ପିଇସାରି ବସରେ ଉଠିଲୁ । ପେଟ ଭରି ହେଇଥିଲା । ମନବି ବେଶ ନଦକ ହେଇଯାଇଥାଏ । ବସ ଗଲଲା ମାତ୍ରେ ଆଖିପତା ଖୋଲି ରହିବାକୁ ନାରାଜ । ଅଳସ କଣ୍ଠରେ ମୁଁ କହିଲି—ଆପଣ ଆସୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଜାଣିଥିଲେ ନିଷ୍ଟର ନଦକରେ ରହିଥାନ୍ତେ । ଆଜି ରାତିରେ ତାଙ୍କ ଭଲ ନଦ ହେଇ ନ ଥିବ । ଆଜିକାଲି ବସ କହ ଟ୍ରେନ କହ କୌଣସି ସାଧା ନରାପଦ ନୁହେଁ ।"

ଭଦ୍ରଲୋକ ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର ଭରା ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ସେ ପଟ୍ଟକେ ଅନାଦ୍ରା ଡୁଅନ୍ତୁ ଆପଣ ଏଥର କଟା ସମସ୍ତ ଶୋଇଯାନ୍ତୁ । ମୁଁ ଜଗିଛି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ବସ୍‌ରେ ଯାତ୍ରୀମାନେ ଡୋଲେଇବାକୁ ଲାଗିଲେଣି । ମୁଁ ଶୋଇବ ବୋଲି ଆସି ବୁଜଲି । ମାତ୍ର ତେବେ ବି ମନ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଦକ ନୁହେଁ ବୋଲି ବୁଝି ପାରିଲି । ଭଦ୍ରଲୋକ ଯେ ଆମର ପଡ଼ିଶା ଥିଲେ ସେ କଥା ତେବେ ବି ଅଧାର୍ଯ୍ୟ ହେଇପାର ନ ଥାଏ । ତାଙ୍କର ଭଲ ଲାଗୁଥାଏ ତାଙ୍କ ଚେହେରା, ଆଉ କଥାବାର୍ତ୍ତା । ତାଙ୍କ ସାଇ ବି ହେଇପାରନ୍ତି । କଥାଟା ମୋଟରୁ ପରୁର ହେଉ ନ ଥାଏ ଏତେ ବାଟ ଆଳାପ କରି କରି ଆସିବା ପରେ ।

ଶେଷକୁ ଦେଖିଲି ମୁଁ ଜଗି ବସିଛି । ଭଦ୍ରଲୋକ ଡୋଲେଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେଣି ଏବଂ ଅବଶେଷରେ ସେ ସିଟ୍‌କୁ ଆଉଜି କେଶ୍ ଶବ୍ଦ କରି ଘୁଙ୍ଗୁଡ଼ି ମାରୁଛନ୍ତି । ବସର ଗତି ସଙ୍ଗେ ତାଳ ରଖି ସେ ନିଦରେ ଢଳୁଛନ୍ତି ଓ ବେଳେବେଳେ ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଠୋକର ଖାଉଛି । ମୋ କାନ୍ଧ ଉପରେ ସେ ଭର ଦେଇ ନିଦରେ ଢଳି ପଡ଼ୁଛନ୍ତି । କେହି ଅଚିହ୍ନା ଲୋକ ହେଇଥିଲେ ମୁଁ ଏତେମତ ମୁଣ୍ଡ ଘୋଷଣା କରି ସାରନ୍ତିଣି । ଲୋକଟାର ମତଲବ୍ ଯେ ଭଲ ନୁହେଁ ଏବଂ ଲୋକଟା ଜାଣି ଜାଣି ମୋ ଉପରକୁ ଢଳି ପଡ଼ୁଛି ବୋଲି ସ୍ଥିର ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚି ସାରନ୍ତିଣି । ମାତ୍ର ଭଦ୍ରଲୋକ ଯେଉଁହିଁ ମୋର ଚିହ୍ନା ପୁଣି ସେ ମତେ ଏତେ ଭଲ କରି ମନେ ରଖିଛନ୍ତି ଓ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଭୁଲିଯାଇଛି ଏଇ ଆତ୍ମଗ୍ଲାନି ଯୋଗୁ ଭଦ୍ର-ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରତି ମୋର ଅବିଶ୍ୱାସୀ ମନ ଅଧିକ ବିଗୁରଣଶୀଳ ଆଉ ଉଦାର ହେଇ ଉଠିଛି । ମୁଁ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ବସି ରହିଥାଏ ଓ ମନ୍ଦିରେ ମନ୍ଦିରେ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କ ସାବଧାନ କରିବା ଛଳରେ ସତର୍କ କରାଇ ଦେଇ କହୁଥାଏ—ହୁସିଆର ହେଇ ବସନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା ବସ୍‌ଟା ଘାଟ ଘୁରାରେ ଘୂରୁଛୁ । ମୁଣ୍ଡ ପିଟି ହେଇଗଲେ କ ସିଟ୍‌ରୁ ଓହ୍ଲିଗଲେ ବିପଦ ।

ଭଦ୍ରଲୋକ ତାଙ୍କର ମନପର୍ସ, ଆଟାଚି ସବୁ ମୋ କାମୁଡ଼ରେ ଗୁଡ଼ି ଦେଇ ଶୋଇଲେ କିନ୍ତୁ ସମସ୍ୟା । ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ ଝାଙ୍କରେ ସେ ଆଖି ମେଲ କହିଲେ—ଆରେ ମୁଁ ଶୋଇଛି, ଆପଣ ଜଗି ବସିଛନ୍ତି, କି ଅନ୍ୟାୟ କଥା କହନ୍ତୁ ତ । ଏତେ ଖାଇଦେଲ ଯେ ତାପରେ ଆଉ ନଶୋଇ ଗତି ନଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ଏକା ସିବା ଆସିବା କଲେ ମୁଁ କମ୍ ଖାଏ । ଆପଣ ପଙ୍ଗରେ ଥିଲେ ବୋଲି ମୁଁ ଘର ଭଲ ଆକଣ୍ଠ ଗ୍ରାସ୍ ମାରି ଦେଇଛି । ମୁଁ ହାଇ ମାରୁ ମାରୁ ହସିଲା—ସେ କହିଲେ—ଏଥର ଆପଣ ଶୁଅନ୍ତୁ । ମୁଁ ନିଦ ଛାଡ଼ିଏ— । ସେ ଫ୍ଲାସ୍‌ରୁ ଗୁ' ଢାଳି ପିଇଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କ ହାତକୁ ତାଙ୍କ ମନପର୍ସଟା ବଢ଼ାଇ ଦେଇ କହିଲି—ବେଶ୍ ମୁଁ ଏଥର ଶୋଇଲି ।

ମୁହଁ ଉପରେ ଲାଗଟା ଓଢ଼େଇଲି ସିଟ୍‌କୁ ଆଉଜି ମୁଁ ଶୋଇଗଲି ଭେର୍

Digitized by srujanika@gmail.com

ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଜଦ ଘଣ୍ଟିଲ ବେଳକୁ ଦେଖେ—ମୋ ସପନର୍ସଟାକୁ କାନ୍ଧରେ ଟଳେଇ ସେ ଦୁଇ ଗ୍ଲାସ୍ ଗୃ' ଧର ବସ ଉପରକୁ ଉଠୁଛନ୍ତି । ବସ ଛଡ଼ା ହେଇଛୁ ଗୋଟାଏ ଗ୍ରେଟିଆ ଷ୍ଟପେଜରେ ।

ସେ ମୋ ହାତକୁ ମୃ କଡ଼ାଇ ଦେଲେ ଓ ମୋ ଭ୍ୟାନଟି ବ୍ୟାଗ୍‌ଟା ବ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ କହିଲେ—ଧରନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କ ଅମାନତ । କେତେ ଦେଇଗା ଧର ଯା' ଆସକୁଛନ୍ତି ? ଗୁର ଓଜନଆ ହେଇଛୁ ତ—

ମୁଁ ହସି ଦେଇ କହିଲି—ସ୍ତ୍ରୀ ଲେକମାନଙ୍କ ମନବ୍ୟାଗ ପଇସା ଯୋଗୁଁ ଗୁର ଡ୍ରଏନ—ଗୁର ଦୁଏ, ପ୍ରସାଧାନ ସାମଗ୍ରୀ, ରୁମାଲ, ଆଉ ଅବରକାରୁ କେତେଟା ଜନତରେ । ସ୍ତ୍ରୀ ଲେକଗୁଡ଼ା ଅବୁଝା ପଏଯୋଗୁଁ ଜବନରେ ଗୁଡ଼ାଏ ଗୁର ବୁହନ୍ତି ନାହିଁକ ? ମାହା ଦରକାର ସେଥିମାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ, ସାହା ଦରକାର ନାହିଁ ସେଥିପାଇଁ ମଧ୍ୟ କମ ବ୍ୟସ୍ତ ନୁହନ୍ତି । ଡାକ୍ତର ଜେନଟା ଠିକ୍ ଏଇ ମୂଟାଣି ମୁଣ୍ଡି ଗୁଳ ଅଯଥାରେ ଜଞ୍ଜାଳମସ୍ୟ, ଆଉ ଓଜନଆ—

ସେ ହସି ଦେଇ କହିଲେ—"ଆପଣ କଥା କହୁଛନ୍ତି ସେମିତ ଆପଣ ଜଣେ ସ୍ତ୍ରୀଲେକ ନୁହଁନ୍ତି—"

"ସେଥିପାଇଁ ତ ଠିକ୍ କଥାଟା କହୁଛୁ । ଆପଣ ପୁରୁଷ ଲେକ ବୋଲ ଗୁରଥିଲେ ମୋ ଫୁଟାଣି ମୁଣ୍ଡି ପଇସାରେ ଗୁର ଲଘୁଛୁ—।" ମୁଁ ହସିଲି । ଭ୍ୟାନଟ୍ ବ୍ୟାଗ୍ ଖୋଲି ପାନଆ କାଢ଼ି ଅଲତା ବାଳଗୁଡ଼ା ହାଲୁକାଗୁଡ଼େ ମଜାଡ଼ି ଦେଲି । ରୁମାଲ କାଢ଼ି ମୁହଁ ପୋଛିଲି । ଗ୍ରେଟ ଆଇନାରେ ନିପାଟ ଠିକ୍ ଅଛୁ କ ନାଁରେ ଯୁଝିଯାଇଛୁ ଦେଖି ନେଲି । ଜାପରେ ହସି ଦେଇ ଭଦ୍ରଲେକଙ୍କୁ କହିଲି—ଆପଙ୍କର ଡେଲ ସାବୁନ, ସାଉଡ଼ର, ଦାନ୍ତଘଷା ପେଷ୍ଟ, ସାହା ଦରକାର ନର୍ଭ୍ସରେ ମଡେ ମାଗନ୍ତୁ । ଏପର କ ଏଇ ଜୁନୁମତା ଡ଼େଡ଼ ଭୁଡୁରୁ ଡଜିଆ ବ ମିଳିପିବ । ଭଦ୍ରଲେକ ପ୍ରାଣଖୋଲ ହସହସି କହିଲେ—ସତରେ·ମୁଁ ଗୁବେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲେକଗୁଡ଼ା ଏତେ ଗୁଡ଼ାଏ ପଇସା ଧର କାନ୍ଧିକ ସବୁବେଳେ ବୁଲନ୍ତି ଆଉ ବମଦ ମୁଣ୍ଡାନ୍ତି ! ଦୁହେଁ ହସିଲୁ ।

ବସ ଯାତ୍ରା ସରି ଆସୁଛି । ଯା' ହେଉ ଏତେ ବଡ଼ କ୍ଲାନ୍ତିକର ଯାତ୍ରାରେ ଭଦ୍ରଲେକଙ୍କ ମେଲାପି ସ୍ୱଭାବ ଓ କୌତୁକ ଆମୋଦରେ ବେଶ ଉପଭୋଗ୍ୟ ହେଲ । ଏତେ ଲମ୍ବା ଗ୍ରସ୍ତା ମେ କେମିତ ସରଗଲ ଯାଣି ହେଲନ୍ତ । ସେଥିପାଇଁ ଭଦ୍ରଲେକଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ନ ଜଣାଇବା ଜଭାନ୍ତ ଅଫ୍‌ଟ୍ରାମି ହେବ । କନ୍ତୁ କ ମୁସ୍କିଲ୍—ଭେବେ ବ ଭଦ୍ରଲେକଙ୍କୁ ଠିକ୍ ମନେ ପକାଇ ପାରନ୍ତ । ସେହି କାରଣରୁ ମନ ଭିତରଟା

Digitized by srujanika@gmail.com

ଗୋଲେଇ ଘାଣ୍ଟି ହେଉନ୍ଥା । ନଜର ସ୍ଥିର ବ୍ରାହ୍ମ ଯୋଗୁଁ ନଜ ଉପରେ ମୁଁ ଖୁସି ହୋଇଥିଲି ।

ଭଦ୍ରଲୋକ ମଧ୍ୟ ହଠାତ୍ କେମିତି ଗମ୍ଭୀର ହେଇଯାଇଥିଲେ । ବସ୍ ରହିଲା ଭଦ୍ରଲୋକ ମୋ ଜନ୍ମକୁଣ୍ଡଳୀ ଓଲ୍ଟାଇଦେଲେ । ମୋ ପାଇଁ ଚକ୍‌ସା ଡାକ ଦେଲେ । ତାପରେ କଛୁ ସମୟ ଚୁପ୍ ଗୁମ୍ ଠିଆ ହେଲୁ ଦୁହେଁ । ଚକ୍‌ସାରେ ଜନମ ଲଦା ହେଇଥାଏ । ରେକ୍‌ସାବାଲା ମତେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥାଏ ।

ମୁଁ କହିଲି—"ଯା' ହେଉ,ଅନେକ ଦିନ ପରେ ଆପଣଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଦେଖା ହେଲା । ଘରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବହୁତ ବହୁତ କହିବେ ।"

ଭଦ୍ରଲୋକ ଉଦାସ ହେଇଯାଇ କହିଲେ—"ଘରେ ମୋର ଆଉ କେ ଅଛୁ ?" —ମାନେ ? ମୁଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଇଗଲି ।

ଭଦ୍ରଲୋକ ଥଙ୍ଗ ଥଙ୍ଗ ହେଇ କହିଲେ—"କିଛି ମନେ କରିବେନ, ମୋର ବିଶ୍ୱାସ । ଆପଣ ଏଯାଏ ମତେ ଠିକ୍ ଚିହ୍ନି ପାରି ନାହାନ୍ତି ବୋଧହୁଏ—" ମୋର ହସିଲା ମୁହଁଟା ପାଣିଆ ହେଇଗଲା । ପରୀକ୍ଷା ହଲ୍‌ରେ ହାତେ ହାତେ କପି ଧରା ପଡ଼ିଗଲେ ଫାଙ୍କିବାର ଘରା କାହିଁ ?

ମୁଁ କହିଲି "ସତକଥା ଆଜ୍ଞା—ମୋର ଏବେ ଏତେଦୂର ବିସ୍ମରଣ ହେଉଛୁ ଯେ ମୁଁ ଖାଉଛୁ ଏଥିପାଇଁ ଚକ୍ଷୁରା ଦରକାର—" ମୁଁ ଲଜ୍ଜାରେ ଚାଙ୍ଗୁ ଗୁଡ଼ିଥାଏ । ଭଦ୍ରଲୋକ ନଜେ ମଧ୍ୟ ଲଜ୍ଜିତ ହେଲଭଳି କହିଲେ, "ଖାଲି ଆପଣଙ୍କର ନୁହେଁ ଆଜ୍ଞା, ସମସ୍ତଙ୍କର—ମୁଣ୍ଡରେ ବାର ପ୍ରକାର ଚନ୍ତା ଡ—ମୋ ଅବସ୍ଥା ଆଜ୍ଞା ଆହୁରି ଶୋଚନୀୟ । କ୍ଷମା କରିବେ । ଆପଣ ଡାକ୍ତର ସୁନନ୍ଦା ଦେଖା ତ ? ଦେଟିଲ୍ ବେଳଠୁ ସେଇଆ ଖାଲି ମୁଁ ଏତେବାଟ କଥା କହି ଆସିଛୁ ।" ଭଦ୍ରଲୋକ ସତ୍ୟପାଠ କଲେ ।

ମୁଁ ଅବାକ୍ ହେଇଚଲି । ଡାକ୍ତର ସୁନନ୍ଦା କିଏ ? ତାର ଅର୍ଥ ଭଦ୍ରଲୋକ ମଧ୍ୟ ମତେ ଠିକ୍ ମନେ ପକାଇ ପାରି ନାହାନ୍ତି । ମୁଁ କହିଲି—ନାଇଁ ଆଜ୍ଞା ମୁଁ ମିସେସ୍ ଜାଭ୍ରୱା ଲେଜା । ପୁରୁ ହେରାଫେରି ସାହୁରେ ଘର—ଆପଣ ଆମର ପଡ଼ୋଶୀ ହେଇ କିଛିଦିନ ରହିଥିଲେ ନାଁ—" ଭଦ୍ରଲୋକ ହାତଯୋଡ଼ କହିଲେ—"ପାପୀ ଲୋକ ଆଜ୍ଞା । ଜଗନ୍ନାଥ ପୀଠରେ ରହିବାର ସୁଯୋଗ ହେଇନି ଏଯାଏ । ଅବଶ୍ୟ ବୁଲି ଯାଇଛୁ ଅନେକ ଥର । ଭୁଲ ହେଇ ଯାଇଛୁ ଆଜ୍ଞା ଆପଣ ମୋର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅପରିଚିତା । ମୁଁ ବଳବନ୍ତ ମିଶ୍ର—" ବଳବନ୍ତ ମିଶ୍ର ପୁଣି କିଏ ? ଏ ଭଦ୍ରଲୋକ ତେବେ ମୋର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଚିହ୍ନା । ଅଥଚ ଚିହ୍ନା ହେଇଥିବେ ଖାଲି ମୁଁ ଆଶ୍ରମରେ ଯାହା ଶେଷ କରି ଦେଇଛୁ !

Digitized by srujanika@gmail.com

ମୋ ମୁହଁର ଅସନ୍ତୋଷ ଭାବକୁ ପଢ଼ି ନେଇ ଭଦ୍ରଲୋକ କହିଲେ—"ଯା' ହେଉ ଚଳ୍ତା ଲୋକ ଭାବ ଆଣ ବେଶ ଆରାମରେ ଯାତ୍ରା କରି ପାରିଲେ । ନ ହେଲେ ମୋର ଯାହା ଚେହେରା ଅଚଳ୍ତା ଲୋକେ ପ୍ରଥମ ଦେଖାରେ ମଡେ ଗୁଣ୍ଡା ବଦମାସ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କିଛି ଭାବ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଆଣ ସେଇଆ ଭାବିଥିଲେ ଟିକେ କଷ୍ଟ ପାଇଥାନ୍ତେ ବାଟ ସାପ୍ତା ।" ସେ ହସିଲେ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ସତକୁ ସତ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କ ଚେହେରା ମୋ ଆଖିକୁ ଗୁଣ୍ଡା ବଦମାସ ଭଳି ଦିଶୁଥିଲା । ଭଦ୍ରଲୋକ ପକେଟରୁ ଷ୍ଟ୍ରେଟ ଡାବରଟିଏ ଓ ଚେଟ୍‌ପେନ ବାହାର କରି ମୋ ହାତକୁ ବଢ଼େଇ ଦେଲେ । ଅନୁରୋଧ କଲେ—"ଏବେତ ଆପଣ ଆଉ ମୋର ଅଚଳ୍ତା ନୁହଁନ୍ତି । ମୋର ବଡ଼ ଭଉଣୀ ହେଇଯାଇଛନ୍ତି ଆପେ ଆପେ । ଆପଣଙ୍କ ଠିକଣାଟା ଲେଖି ଦିଅନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା । କେବେ ପୁଣ୍ଡା ଗଲେ ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବି । ଆଉ ଭଉଣୀ ସାହେବଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବ ଉପରେ ପଡ଼ି ପରିଚୟ ଜଣେଇ ଦେବି—ସେ ତୋ ତୋ ହସିଲେ ।

ଠିକଣାଟା ଠିକ୍ ଲେଖିବ କି ନାଁ ଭାବୁ ଭାବୁ ଲେଖି ଦେଲ ଏବଂ କହିଲ—ଆପଣଙ୍କ ଠିକଣା ?

ଭଦ୍ରଲୋକ ବେପରୁଆ ଭାବେ କହିଲେ—"କହିବୁଡ଼ ବର୍ଷକୁ ଅନ୍ତତଃ ଥରେ ବଦଳଉଛି ମୋର । ମୋ ଠିକଣା ଦେଇ ଲାଭ କଣ ? ଆପଣ ଏବେ ମଡେ କୋଉ ଚିଠି ଲେଖିବେ—ଆଜିକାଲି ନିଜ ଆତ୍ମୀୟଙ୍କ ପାଖକୁ ବାଧାଡ଼ ଚିଠି ଲେଖିବାକୁ ବି ଡର ନାହିଁ । ଆଚ୍ଛା ନମସ୍କାର । ଭଗବାନ କଲେ ପୁଣି ଦେଖା ହେବ । ଗୁଲିଲ୍—କିଛି ମନେ କରିବେନି— ।"

ଭଦ୍ରଲୋକ ହାତ ହଲେଇ ହଲେଇ ଗୁଲିଗଲେ ଆଉ ଗୋଟାଏ ଏକ୍‌ସାରେ । ବାଟ ସାରା ତାଙ୍କର ଆତ୍ମୀୟତାଭରା ହସିଲା ମୁହଁଟା ଦିଶିଯାଉଥାଏ ।

ଅନେକ ବର୍ଷ ଏ ଭିତରେ ଗୁଲିଗଲାଣି । ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କ ସହ ଆଉ ଦେଖା ହେଇନି । ତେବେ ପ୍ରତି ବର୍ଷ ଅଚଳ୍ତା ଦସ୍ତଖତ ଥାଇ ନୂଆ ବର୍ଷର ଶୁଭେଚ୍ଛା କାର୍ଡ଼ ଟେ ମୋ ଠିକଣାରେ ପହଞ୍ଚେ—ଆସିଥିବା ସ୍ଥାନର ମୋହରଟା ସବୁବେଳେ ଅସ୍ପଷ୍ଟ । ଅନୁମାନ କରେ କାର୍ଡ଼ଟା ବନସ୍ଥ ମିଶ୍ର ନାମଧାରୀ ସେଇ ଭଦ୍ରଲୋକ ପଠାଇ ଥିବେ । କାରଣ ସେଇ ପଢ଼ି ନ ହେଉଥିବା ନାମାଙ୍କନର ମୂଳ ଅକ୍ଷରଟା 'ବ' ହେଉଥିବ ବୋଲି ମୋର ଅନ୍ଦାଜ ।

—*—

Digitized by srujanika@gmail.com

ଜୀବନ ଯାପନ

ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ରାଉତରାୟ

ଜୀବନର ରାସ୍ତା ବୋଲି କଣ ଜଣ୍ଟୁ ଅଛୁ ! ମାଲତୀ ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରେନା । ଯଦି ଜୀବନର କିଛି ରାସ୍ତା ଥାଏ ତେବେ ତାହା ସହଜ ସୁଗମ ନୁହେଁ, ଅଙ୍କାବଙ୍କା, ଉଚ୍ଚା ନଢା, ଦୁର୍ଗମ । ସେ ରାସ୍ତାର ଧାରରେ ବସନ୍ତର ଫୁଲ ଝଡ଼ି କମ୍ ଫୁଟେ । ବେଶୀ ଭାଗ ଧୂ ଧୂ ଝରା । ଅବିରାମ ସେ ଗ୍ରୀଷ୍ମର ତାପ, ଶେଷ ହୁଏନା ।

କନ୍ତୁ ଏଇ ଆଶ୍ରମ ପାଖ ଦେଇ ଯେଉଁ ଲମ୍ବା ରାସ୍ତାଟା ନଈକୂଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲମ୍ବି ଯାଇଛୁ, ସେ ରାସ୍ତାକୁ ଦେଖିଲେ ମାଲତୀର କେବଳ ହିଁ ଜୀବନର ରାସ୍ତା କଥା ମନେପଡ଼େ । ସହର ପର ଏ ରାସ୍ତା ଉଦ୍ଭାବହ ଭାବେ ଲୋକାରଣ୍ୟ ହୁଏନାହିଁ । ଏଠି ତ୍ରତ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଆଗେଇ ଯିବାର ତଡ଼ାଯୋଗିତା ନାହିଁ । ଏ ରାସ୍ତାରେ ଭିଡ଼ ହୁଏ କେବଳ ସକାଳେ । ଲଙ୍ଗଳ ନେଇ ଯାଉଥିବା ଗୃହୀ, ବଳଦ ଗାଡ଼ିର ଅଭ୍ୟସ୍ତ ଶବ୍ଦ, ଏଇ ଆଶ୍ରମକୁ ପାଠ ପଢ଼ି ଆସୁଥିବା ଗ୍ରାମ୍ୟ ଆଦିବାସୀ ପିଲାମାନଙ୍କର କଳକାକଳୀରେ ଭରିଯାଏ ଏହି ଶୂନ୍ୟପାଖର ପୃଥିବୀ । ରାସ୍ତାର ଦୁଇ ପାଖେ ଗ୍ରୁସ୍ୱାଦାର୍ଥୀ ବଡ ବଡ଼ ବର ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ଗଛ । ସେତେବେଳେ ମାଲତୀର ଜୀବନର ରାସ୍ତା କଥା ମନେପଡ଼େ । ବଙ୍କାନ ଯେତେ ଉନ୍ନତ କଲେ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱର୍ଗ, ମର୍ତ୍ତ୍ୟ, ପାତାଳକୁ ଏକାକାର ଜଣଦେବାକୁ ଚାହିଁଲେ ମଧ୍ୟ, ବୋଧହୁଏ ଏଇ ନୈସର୍ଗିକ ପୃଥିବୀ ହିଁ ଚରନ୍ତନ ।

ଏ ପଥରେ ସକାଳ ହୁଏ, ମଧ୍ୟାହ୍ନ ହୁଏ, ଅପରାହ୍ନ ହୁଏ, ସନ୍ଧ୍ୟା ହୁଏ । ସନ୍ଧ୍ୟାର ଘନ ଅନ୍ଧାର ରାତିରେ ରୂପାନ୍ତରିତ ହୋଇଯାଏ । ଅପେକ୍ଷା କରେ ପୁଣି ସକାଳକୁ । କନ୍ତୁ.....ମାଲତୀର ଜୀବନ ପଥ କେବଳ ହିଁ ଅନ୍ଧାର । ଚାହିଁ, ଦଗ ମିଳେନା । ସକାଳର ଆକାଂକ୍ଷା ନାହିଁ, ଆଶାହତ ।

ଏ ଆଶ୍ରମରେ ସୀର୍ଘ ଦୁଇ ବର୍ଷ ବତଗଲଣି ମାଲତୀର । ଜୀବନର ଆଉ କେତେ ବର୍ଷ, ତାହା ମାଲତୀ କେବେ ହିସାବ କରିବାକୁ ଗୃହେଁନା । ଚବିଶ ବର୍ଷର ମାଲତୀ ମାତ୍ର ଦୁଇ ବର୍ଷ ଅତିକ୍ରମ କରିଛୁ । ଆଶ୍ରମର ପରିଚାଳକ-ପାଦର ବିଶପ୍ ମହାନ୍ତି

Digitized by srujanika@gmail.com

କହନ୍ତି, "ମା, ଜୀବନରେ ସତ୍ ଭାବେ ବଞ୍ଚିବା ହେଉଛି ବଡ଼ କଥା । ଆଉ ସବୁକିଛି ଉପଲକ୍ଷ । ଏମିତି ଭାବରେ ଜୀବନକୁ ସଙ୍କୁଚିତ କରିଦଅ ନାହିଁ । ପ୍ରଭୁ ଯୀଶୁ କାହାଣିକୁ ଦୁଃଖ ଦଅନ୍ତୁନାହିଁ ।"

କନ୍ତୁ ମାଲଙ୍କର ଆଜି କେଉଁ ଠାକୁରଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ । ତା ଆଖି ସାମ୍ନାରେ କେବଳ ଅନ୍ଧାରର ପ୍ରେତନୃତ୍ୟ । ଅବସନ୍ନ ଦେହ, ଅବସାଦଗ୍ରସ୍ତ ମନକୁ ବୋହିନେଇ ସେ ଏଇ ଅନ୍ଧକାରଗ୍ରସ୍ତ ଅଳିଆବଙ୍କା ରାସ୍ତାରେ ଚାଲେ ମାତ୍ର । କେବେ ପୂର୍ଣ୍ଣି ଝରର ଧାସରେ ଜଳ ପୋଡ଼ ଯାଏ ମନ ଦେହ । ଆଉ ସେ କେବଳ ଭାବେ ଜୀବନର ସ୍ଥାସ୍ଥ୍ୟ ଯଦି ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ଶେଷ ହୋଇଯାଏ ତେବେ ଷତ କଣ ଜୀବନର ମୂଲ୍ୟ କିଛୁ ନାହିଁ । ବଞ୍ଚିବାରେ କୌଣସି ସୁଖ ନାହିଁ ।

ଧ୍ୱଂସ ସ୍ତୂପ ଖୋଳି ସୁନ୍ଦର ମହେଞ୍ଜୋଦାରୋ ଆବିଷ୍କାର କରିବାକୁ ପଡ଼େନା ମାଲଙ୍କକୁ । ମାତ୍ର ଦୁଇ ବର୍ଷ ଜୀବନ ପାଇଁ ଦୀର୍ଘ ହୋଇପାରେ କନ୍ତୁ ଏମିତି କିଛି ସମସ୍ୟା ନୁହେଁ । ଏତେ ବଡ଼ କୁଳୀନ ପୃଥିବୀରେ ସାମାନ୍ୟତମ ଗୋଟିଏ ଘଟଣା । ଆଜି କେହି ମନେରଖିନାହାନ୍ତି । ଏ ମଣିଷ, ଏ ସମାଜ, ଏ ସଂସାର କେହି ନୁହେଁ । ଭୁଲିଯିବା ଏମାନଙ୍କର ଧର୍ମ ।

କନ୍ତୁ ମାଲଙ୍କ·····ଭୁଲିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ମଧ୍ୟ ପାରୁନାହିଁ ।

ଆଖି ସାମ୍ନାରେ କେବଳ ଦିଶୁଛି ଗତ ଦୁଇ ଜୀବନର ସେଇ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟର ଘଟଣା । ମଧୁଚନ୍ଦ୍ରିକା ପାଇଁ ସମୁଦ୍ର କୂଳର ସହରକୁ ଆସିଥିବା ଦୁଇଟି ପାଗଳ ମଣିଷ । ସମୁଦ୍ରର ଉତ୍ତାଳ ଢେଉ, ଝାଉଁବଣର ମର୍ମର, କିଛୁ ଫିସ୍ ଫିସ୍ କଥାବାର୍ତ୍ତା, ମନ ଓ ଦେହରେ ପ୍ରବଳ ଆଲୋଡ଼ନ ସମୁଦ୍ର କୂଳର ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ଥିଲା ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବରଳ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ । ସହରର ଜନାକାର୍ଣ୍ଣ ପୃଥିବୀ ଭିତରେ ବଢ଼ିଥିବା ମଣିଷ ଜୀବନରେ ଏ ପ୍ରକାର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଅନନ୍ୟତା ଯେମିତି ପରମ କାମ୍ୟ ଥିଲା ।

କନ୍ତୁ.....ଏହା ସତ ଯେ ସବୁ ସୁନ୍ଦର ଅଳ୍ପକାଳରେ ରହିଥାଏ ଏକ ଚରନ୍ତନ ଦୁଃଖର ରାଗିଣୀ । ସମୁଦ୍ରର ଢେଉ, ଝାଉଁର ମର୍ମର ଓ ରୋମାଞ୍ଚିତ ସୁନ୍ଦର ପୃଥିବୀ ଭିତରେ ମାଲଙ୍କ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲ ସେମାନଙ୍କୁ । ହୁପ୍ପି ବା ବିଟ୍‌ନିକ୍ ପର ଦଶୁଥିବା ସେଇ ତଥାକଥିତ ସଭ୍ୟ ମଣିଷ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ । ନଶା ଫଳ ଫଳ ଆଖି, ଅଫଲଗ୍ନ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଭିତରେ ପ୍ରାସ୍ତ ସକାଳ ଓ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ସମୁଦ୍ର କୂଳେ କୂଳେ ସେମାନେ ଅନୁସରଣ କରନ୍ତି । ମାଲଙ୍କ ବିବ୍ରତ ହୋଇ ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ କଣାଏ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସ୍ୱାମୀ ପରିହାସରେ କଥାର ଘୁଞ୍ଚୁକୁ ହାଲୁକା କରି କହନ୍ତି, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସନ୍ଦେହ କରିବା ନାଟ୍ୟମାନଙ୍କର ଏକ ଅଭ୍ୟାସ ନା ବଳାସ । ଏଠିକୁ ଅନେକ ଆସନ୍ତି । ସହରର ମାନ ପାଞ୍ଚ କଲେମିଟର ଦୂରରେ । ତେଣୁ ଏମାନଙ୍କୁ ସନ୍ଦେହ କରିବା ଅମୂଳକ । ତା'ଛଡା ସୁନ୍ଦର ଫୁଲଟିଏ ଦେଖିବାକୁ କାର ବା ଇଚ୍ଛା ନ କରେ । ତମେ ତ ଏକଦା 'କଲେଜ କୁଇନ' ଥିଲ ।

ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ପାରେନା ମାଳତୀ । ଭିତରେ ଭିତରେ ସେ ଭସ୍ମୀଭୂତ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲା । ଅବଚେତନ ମନରେ ଏକ ଅଜଣା ଭୟ, ବିପଦର ସ୍ୱର·····।

କନ୍ଥୁ ଝିଅମାନଙ୍କ ଜୀବନ କେତେକ ଅନୁଭୂତ । ଅଘଟଣ ଘଟିଯାଏ । ମଣିଷ ସମାଜ ସହାନୁଭୂତି ଦେଖାଏ । କନ୍ଥୁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ମଣିଷ ବା ସମାଜ କେହି ଉଦ୍ଧାର ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ ବରଂ ଜୀବନଟା ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତି ।

ସବୁଦିନ ପରି ସେଦିନ ମଧ୍ୟ ବନ୍ଧୁମାନ୍ତି ବାଲି ଉପରେ ପାଦ ଚିହ୍ନି ଚିହ୍ନି ବହୁ ଦୂର ଚାଲିଯାଇଥିଲେ । ନିର୍ଜନତାର ସୁଯୋଗରେ ମାଳତୀର କଣ୍ଠରେ ଥିଲା ଚାଁଦର ସଙ୍ଗୀତ ଭରା ହୋଇ ଆସୁଥିବା ସନ୍ଧ୍ୟା, ବସନ୍ତର ଜଗାଉଣୀ ସାମୁଦ୍ରିକ ପବନ ଏକ ଦୂରନ୍ତ ଶିଶୁପରି ମାଳତୀକୁ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ କରୁଥିଲା । ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀର ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାକୁ ବୁଢ଼ି ସ୍ୱାମୀର କାନ୍ଧରେ ମଥା ରଖି ଘଲ୍ ଘଲ୍ ମାଳତୀ ଭାବୁଥିଲା, ଜୀବନ କି ମଧୁର ! ପୃଥିବୀ କି ସୁନ୍ଦର !! କେତେ ନମନୀୟତା ଅଛି ଏହି ବାହୁବାରେ !!!

କନ୍ଥୁ ମାଳତୀର ଏଇ ଭାବନା ସେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେହିଁ ବାଘଟ ଭଲରେ ଚୁପାନ୍ତୁଡ଼ି ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଏକ ଦ୍ୱନ୍ଦାଚନ୍ଦରେ ଦୃଶ୍ୟ ପଟ ଅଗ୍ନନକ ଘଟିଯାଇଥିଲା ସେଇ ବଡ଼ମ୍ବିତ ଘଟଣା ବନ୍ଧୁମାନ୍ତି ବାଲୁକା ଶଯ୍ୟା ଉପରେ ଚାରିଜଣ ମାଂସ ଲୋଭୀଙ୍କର ଅତର୍କିତ ଆକ୍ରମଣ । ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଚିତ୍କାର, ମାଳତୀର ବୁକୁଫଟା କ୍ରନ୍ଦନ ସବୁ କିଛୁ କେବଳ ଇଥରରେ ମିଳାଇ ଯାଉଥିଲା । ଘଟଣା ଘଟିଯାଉଥିଲା । ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଚିତ୍କାର ଅସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା । ମାଳତୀ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲା ତା ଦେହ ଉପରେ ପ୍ରବଳ ଝଡ଼ କ୍ରନ୍ଦଯାଉଛୁ, ସେ ପ୍ରତିରୋଧ କରି ପାରୁନି । କ୍ଷତବିକ୍ଷତ ହୋଇ ଯାଇଛୁ । ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ପୁରୁଣା ଦେହର ବଧ୍ୟଂସ ଆସୁରିକ ଲୀଳା ଦହ୍ୟ କରି କ୍ଷତବିକ୍ଷତ ଚେତନାହୀନ ମାଳତୀ ଶେଷ ଶକ୍ତି ସଞ୍ଚୟ କରି ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଥିଲା ଦେଉଁଠି ତାର ସ୍ୱାମୀ କାହୁ କେହି ନ ଥିଲେ । କେବଳ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ଓ ସମୁଦ୍ରର କାନଫଟା ଗର୍ଜନ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ତାପରେ···ସେଇ ଅଣ୍ଟନ୍ତି କର ଜୀବନ । ଡାକ୍ତରଖାନା ପୋଲିସ, କନ୍ଥ ଲେକଙ୍କର ସମାଚମ । ପ୍ରଶ୍ନ ପରେ ପ୍ରଶ୍ନ । ମଣିଷ ଓ ସମାଜର ଅଯଥା କରୁଣା । କଟୁଦନ ପାଇଁ ଏକ ଦର୍ଶନସ୍ୱ ବସ୍ତୁ ହୋଇଗଲ ମାଲତୀ ସେ ସମୁଦ୍ର କୂଳଆ ସହରରେ । ମଧୁ ଚନ୍ଦ୍ରକାର ସ୍ୱପ୍ନ କେଉଁ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ହଜିଯାଇଥିଲ ।

ସମସ୍ତ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲ । ପୂଂପଣ ଗତାନୁଗତିକ ଜୀବନଧାରା । ସବୁ ଠିକ୍ ପୂଂପଣ । କନ୍ତୁ ମାଲତୀକୁ ପାସ୍ପୋର୍ଟ ନେବା ପାଇଁ କେହି ଆସି ନ ଥିଲେ । ମାଲତୀ ଜାଣିଥିଲ ସ୍ୱାମୀଙ୍କର କିଛି କ୍ଷତ ହୋଇ ନାହିଁ । ମନେ ମନେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ କିଛି କ୍ଷତ ହୋଇ ନାହିଁ । ମନେ ମନେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ଶତ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଇଥିଲ ସେ । ସମାଜର ଜନ୍ମ, ମାନ ସମ୍ମାନ ଏହିଥେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ବୃହତ୍ ତଦେ ଜିନିଷରେ ସ୍ନେହ, ମମତା ଭଲ ପାଇବା, ବା ପ୍ରେମର କୌଣସି ମୂଲ୍ୟ ନାହିଁ 'ଧର୍ଷଣ' ଏକ ନାସ୍ତା ପାଇଁ କଏ କାହିଁକି ହୃଦସ୍ପନ୍ଦକୁ ବଳ ଦବ ! ସ୍ୱାମୀ, ପରିବାରର କେହି ମାଲତୀ ପାଇଁ ଆଶ୍ୱାସନାର ହାତ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ନ ଥିଲେ । ମାଲତୀ ପାଇଁ ସବୁପଥ ନାଟେରେ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯାଇଥିଲ ।

ମରୁଭୂମିରେ ବାଲୁଡ଼ି ଉଠେ । କନ୍ତୁ କେହି କଣ ପଥ ହରାଏ । କେମିତି ଓ କପରି ଏଇ ଆଦିବାସୀ ପାହାଡ଼ିଆ ଇଲକାକୁ ଘୁଲି ଆସିଲ, ତାହା ବୁଝିବାକୁ ଆଦୌ ଇଚ୍ଛା ହୁଏନା ମାଲତୀର । କେବଳ ଏଇ ନୈସର୍ଗିକ ପୃଥିବୀ, ଗ୍ରେଟ ପିଲମାନଙ୍କର ସ୍ନେହ ସମ୍ଭାଷଣ, ଫାଦରଙ୍କର ଅମାପ ସ୍ନେହ ଓ ସେହି ଅଦୃଶ୍ୟ ଦେବତାର କରୁଣା ଭିତରେ ମାଲତୀର ମନେ ହୁଏ । ଜୀବନର ଅର୍ଥ ବହୁ ପ୍ରକାର । ତା ଜୀବନରେ ଇଏ ବି ଏକ ଅର୍ଥ । ଏଠାରେ କୌଣସି ଅହମିକା ନାହିଁ ଦୁଃଖ ଅପମାନ ନାହିଁ । ସମାଜର ଗୁରୁଗମ୍ଭୀର ଜନ୍ମ ନାହିଁ । କେବଳ ବଞ୍ଚିବାର ଗୌରବ । ମାଲତୀର କିଛି ମନେ ପଡ଼େନା, ସ୍ୱାମୀ, ପରିବାର ପରିଜନ କେହି ନୁହେଁ । କେବଳ ଶୂନ୍ୟତା ଜୀବନ ଏକ ଅନ୍ତିତ୍ୱ ପାଇଁ ଦାବି କରେ । ବେଳେ ବେଳେ ଗ୍ରୁଡରେ ଯନ୍ତ୍ରଣା ହୁଏ ଜୋର୍ । ମୁଣ୍ଡ ଲଗେ । ଚିତ୍କାର କରି ନିଜର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଜଣାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ । ମୁଠା ମୁଠା ଧୂଳି ନେଇ ସମସ୍ତଙ୍କର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନ ଉପରେ ବରୁଡ଼ି ଦବାକୁ ମନ ହୁଏ । ଜୋର୍ ବଡ଼ ପାଟିରେ କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ, ମୋର କ'ଣ ଦୋଷ ? କେଉଁଥି ପାଇଁ ମୋର ଏ ଅଦ୍ଭୁତ ଜୀବନଯାପନ !! କାହିଁକି ଏ ଶାସ୍ତି ମୋ ପାଇଁ !!!

କନ୍ତୁ କିଛି କହି ପାରେନା ମାଲତୀ । ଧିକ୍କାର କରେ ସେ । ଧିକ୍···ଧିକ୍ ପୃଥିବୀ··· ଶତାଧିକ ମଣିଷ । ଅସହ୍ୟ ଭାର ଟାବଲେଟରେ କେବଳ ତା ଅସ୍ତିତ୍ୱ ବହୁସାଏ ଚରମ ଲକ୍ଷ୍ୟର ଅଜସ୍ର ଧାରା । ଅନେକ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ଡେକ୍କଲ ଇଥରରେ ମିଳାଇ ଯାଏ ଓ ମାଲତୀ ପୁଣି ଥରେ ବଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରେ ।

—※—

Digitized by srujanika@gmail.com

ଆଲୋକିତ ଅନ୍ଧକାର

କାଳନ୍ଦି ଚରଣ ଜେନା

କ୍ରମାଗତଃ ତିନ ଦିନ ବର୍ଷା ପରେ ବି ଆକାଶରେ ଟିକେ ବି ଫାଙ୍କା ନ ଥିଲା । ଗର୍ଭଣୀ ଗାଈର ପେଟ ପରି କଳା ହାଣ୍ଡିଆ ବାଦଲଗୁଡ଼ା ଓହଳ ପଡ଼ି ଭୂଇଁକୁ ଛୁଇଁ ଦୁମ୍ ଦୁମ୍ ହୋଇ ବର୍ଷି ଯାଉଥିଲା । ବର୍ଷାର ତାଣ୍ଡବ ନୃତ୍ୟ ସହିତ ଅଶ୍ରାନ୍ତ ପବନ ଯୋଡ଼ି ଏକାକାର ହୋଇ ମିଶି ଯାଇଛି ଶୀତୁଆ ସକାଳର ଉତ୍ତୁରା ପବନ ପରି । ସୁ-ସୁ ଗର୍ଜନ ଭିତରେ ବର୍ଷାଗୁଡ଼ା ଟାଇଁ ଟାଇଁ ପିଟି ହୋଇ ଯାଉଥିଲା କାନ୍ଥ ଦେହରେ । ଘରଟା ଦୁଲୁକି ଉଠୁଥିଲା । କଣ ହେଲପ୍ସ ହେବ ? ଗୋଟେ ଓଁକାର ଶବ୍ଦ ଭିତରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ସୁର କଣ ବନ୍ଦ ହେଇଯିବ ? ପାଟିଖୋଲ ଡାକବାକୁ କେହି ଫୁରସତ୍ ପାଇବେ ନାହିଁ ବା ଆଗି ଖୋଲ କଛୁ ଦେଖିବାକୁ ମଧ୍ୟ ବେଳ ନଥିବ ! ସେମିତି ଅଶୁଭ ଅଶୁଭ ବୋଧ ହେଉଥିଲା ଗୋପିନାଥକୁ ।

ଚଣ୍ଡିଆ ବଡ଼କୁ ପାଟିରୁ କାଢ଼ି ଥୁ-ଥୁ-କରି ମେଞ୍ଚାଏ ଥୁପ ପକାଇଦେଲା ଗୋପିନାଥ । ପହଲା ବର୍ଷା କର୍ମବାର କୌଣସି ଲକ୍ଷଣ ଦେଖାଯାଉ ନ ଥିଲା । ବରଂ ସକାଳ ଅପେକ୍ଷା ତାର ସ୍ୱତ୍ୱବଟା କ୍ରମଶଃ ଅମାନିଆ, ଅଟ୍ଟିଆ ହୋଇ ପଡ଼ୁଥିଲା । ବର୍ଷା ଅପେକ୍ଷା ପବନକୁ ବେଶୀ ଭସ୍ମ କରୁଥିଲା ଗୋପିନାଥ । ପୁଟ୍‌ଙ୍କି ପବନଟା ମୋଟେ ଶୁଭ ଲକ୍ଷଣ ନୁହେଁ । ମୁହଁ ତିକ ଭିତରେ ଅଘଟଣ ପଟାଇ ବସିବ । କଛୁ କୁଆଡ଼େ ନ ଥିବା ବୋମା ବମ୍ବୋରଣ ପରି ଅକସ୍ମାତ ସମୁଦ୍ର ମୁହାଣଟା ଗର୍ଜି ଉଠିବ ଓ ଅକ୍‌ଟୋପାଣ୍ ପରି ଜଉ ଲହ ଲହ କରି ସମୁଦ୍ର ଜୁଆରଟା ପ୍ରବଳ ବେଗରେ ମାଡ଼ି ଆସିବ । ଛଣିକ ଭିତରେ ସବୁ ଆଶା, ଆକାଙ୍କ୍ଷାକୁ ଟଳ୍ ଜଳ ପାଣିରେ ପକାଇ ଦେଇ ଗୋଧୂଳି ଭୂଇଁରେ ଲେଟି ଲେଟି ଫେରିବ ।

ଗତ ବର୍ଷର ଦାଗଟା ଏବେବି ମନ ଭିତରେ ତେଇଁ ରହିଛି । ଟିକେ ଉଖାର ଦେଲେ ତତଲା ରକ୍ତ ସହ ନଗିଡ଼ି ପଡୁଛି । ଖାଇବା ବନା ତାର ଦ'ଟା ବଳଦ ମରିଗଲେ । କେତେଏ କୁଟା ବା ବଡ଼ାଏ ତୃଣ ପାଇଁ ଖଣ୍ଡମଣ୍ଡଳ ହୁଲ ଆସିଥିଲା ସେ । ତୃଣ ଅଭାବରୁ ଘର ଛପଟାକୁ କେଦ୍ରପଣ ଚଢ଼ି ଦେଇଥିଲା । ମଥାନ ପାଖରେ ପୋତିଠି ସେ ଖୁଆ ଦେଇଥିଲା ଆଜର ଅଲକ୍ଷଣା ପବନଟା ସେଇ ପୁଲାକୁ ଅନାଥଙ୍କ ଭଳି ଉଜାଡ଼ି ଦେଇଥିଲା । ଗଲ ଗଲ ହେଇ ବର୍ଷାଗୁଡ଼ା ସେଇବାଟ ଦେଇ କଗୁଡ଼ି ହୋଇ ପଡୁଥିଲା ଘର ଭିତରେ । ଗୋପିନାଥ ଜଟିଘାଇ ବାଲ୍‌ଟିଟି ଆଣି ଥୋଇ ଦେଲା ବର୍ଷା ମୁହଁରେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସନ୍ଧ୍ୟା ପୂଜା ବର୍ଣ୍ଣା ବା ପବନ କୌଣ୍ସିଟା କମି ନ ଥିଲ । ବରଂ ପବନର ବେଗଟା ବେଳକୁବେଳ ଭସ୍ମଙ୍କର ରୂପ ଧାରଣ କରୁଥିଲ । ବାତ୍ୟାଭଳ ସୁ-ସୁ-ଗର୍ଜନ କରି ସାରା ଗାଁଟିକୁ ଦୁଲୁସୁଲୁ କରି ଦେଉଥିଲ ।

ଗତ ବର୍ଷର ଦାଗଟା ମନ ଭିତରୁ ପୋଛୁ ଦେଇ ଏଥର ସେ ପୁରା ଦମ୍‌ରେ ଲଗି ପଡ଼ିଥିଲ । ବାବୁଘରୁ ଦ' ଟ୍ରଣ ପାଳ ହଲ ମାଗି ଆଣି ସେ ସହଲ ସହଲ ଟ୍ରଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟଟା ସାର ଦେଇଥିଲ । ବାବୁଘର ତାକୁ ଅନେକ ସାହାଯ୍ୟ ହୋଇଛୁ । ତା ପାଇଁ ସେମାନେ କେବେ କାର୍ପଣ୍ୟ କରି ନାହାଁନ୍ତି । ବାବୁଙ୍କର ଦଂଶ ଦସ୍ତା, ଦୁଦ ଖୋଲ ସଦାନୁଭୂତ ସାହାକ ଗୋପିନାଥ ପାଇଁ ଭୁଲବାର ନୁହେଁ ।

ଗସେନ କମିରେ ଲଣା ଦେଉ ମାଡ଼ିବା ପରେ ସେଥରେ କୁଣ ବ କଂଳ ନ ଥଲ କେତେଦନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ପୋଟ୍ଟୁ, କୁଅ, ଘର, ବାହାର ହରୁ କେବଳ ଜଣି-ମସ୍ତ ହୋଇ ଯଇଥିଲ । ଟୋପେ ପାଣି ପାଇଁ ଟାଁ ଲେକଙ୍କ ଡହଳ ବକଳ ଯାହା କେତବ ପାଶୋଟିବାର ନୁହେଁ । ଗୋରୁ ଚାଉଁ ସବୁ ଲେ ବାଡ଼ରେ ପଡ଼ ଟ୍ରଟ୍ରଟ୍ ହୋଇ ମରଗଲେ । ମୁଠେ ଖାଦ୍ୟର ଅପେଷ୍ଟାରେ ବୁକୁଫଟା କରୁଣ ଆର୍ତ୍ତନାଦ ଗଗନେ, ପବନର ସ୍ରୋତ ଥଟ୍‌ଇ ଦେଇଥିଲ । ସେ ସମସ୍ତର ଭସ୍ମାବହତା କଥା ମନେ ପଡ଼ିବା କ୍ଷଣି ଗୋପିନାଥର ଲୋମକୂପ ଭସ୍ମରେ ଠିଆ ହୋଇ ପଡୁଥିଲ ।

ଥଲବାଲ, ନଥଲବାଲ ସମସ୍ତେ ଏକାକାର । ଗୋଟେ ଅଣୁଣା କେଉଁଆ ଭସ୍ମର ମର୍ମସ୍ପର୍ଶୀ ଚ୍ଛାଇଟା ସମସ୍ତଙ୍କର ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଶାଘୁଣା ଭଳ ଚକର କାଟୁଥିଲ । ତାର ମନେ ଅଛୁ, ସେଦନ ଜଲେ ଗୁଡ଼ଲ ପାଇଁ ସେ ଗୋଟିଏ ଓଳ ବାବୁଙ୍କ ଘରେ ଧାରଣା ଦେଇଥିଲ । କେତେଡ କାକୁତ ମିନତା କରିଥିଲ । ଟେର୍ ଘୁମାସ୍ତାଟା ପାଇଁ ତାକୁ ସେଦନ, ଏତେ ଦୁନସ୍ତା ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲ । ସେ ବାବୁଙ୍କ କାନେ କାନେ ମିଡାଇଥିଲ, ଗୋପିର ତ ଜମି ଅଛୁ, ସେଥିରୁ ମାଣେ, ଦ' ମାଣ ଟେଇଁ କରୁନ । ଏତେ ଅବସ୍ଥା ଡ୍ରୋଗୁଛୁ କାହିଁକ ?

ବାକୁ ସବୁ ସେଦନ ତା'ଠୁ କଥାରେ ପ୍ରତିମାଳ କରିଥାଲେ, ସେମି ଏତେ ଦୁଇଗୁଣ ଦବା ଅପେକ୍ଷା ଜମି କଛୁ ବଳି କରିଦଏ ।

ଅକ୍କା ମାରଲ ପରେ ଟ୍ରଣକୁ ଆଉଜ ଠିଆ ହୋଇ ପଡ଼ଲ ଗୋପିନାଥ । ହାତ ସଳ ସଳ ଖୋସାମତ ଢଙ୍ଗରେ କହିଲ, ବାବୁ ! ଜମି କୋଇଲେ ତ ଦ' ମାଣ, ସେ ପୁଣି ମୋ ପ୍ରାଁ ନାଁରେ ଅଛୁ । ଆଗକୁ ଆଶା ଅଛୁ । ଆଜିଠୁ ବାକୁ ଟେର୍ କରଦେଲେ ଭବିଷ୍ୟତରେ ପୁଣି କଣ କରିବ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ତା' କଥା ଶୁଣି ବାରୁ ଅଲ୍ପ ହସିଥିଲେ ! ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ କହିଥିଲେ, ତୁ ଯା' ଭଲ ଘୁରୁଚୁ କର । ତୋ ବାରୁଆଣୀ ମଲା ଦିନରୁ ସପତ୍ନି ପ୍ରତ ମୋର ମଧ୍ୟ ମୋହ ଉଚ୍ଚି ଯାଇଛୁ, ତୁହେଲୁ ଏ ଘରର ପୁଟୁଣା ଗୃକର । ଏଘର ଦୁଆର ତୋ ପାଇଁ ସଦାବେନେ ଖୋଲା । ଜମି ବାଡ଼କୁ ଟିକେ ଭଲଭବେ ନଜର କର । ଆଜ ଘରଟା ଅଚଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଛୁ; ମୋ ମଉରେ, ତୋ ସ୍ତ୍ରୀକୁ କହି ସେ ଟିକେ ଆସି ଦେଖାଶୁଣା କରୁ ।

ସେ ଦିନ ଦୋ' ଦୋ' ପାଞ୍ଚ ହୋଇ ଘରକୁ ଫେରିଥିଲା ଗୋପିନାଥ । କହିବ କହିବ ବୋଲି ଇଚ୍ଛା କରିବ ସହସା ପାରି ଖୋଲି ନ ଥିଲା ତାର । ସୀତାର ମୁହଁ ଦେଖି ସେ ଯେମିତି ସବୁ କଥା ପାଶୋର ପକାଇଥିଲା । ଏତେ ଡ଼ଗୁଲ ଡାଗୁଲ ରୂମ୍ଭଟିକୁ ସେ ପାଖରୁ ଦୂରେଇ ଦବାକୁ ମୋଟେ ଇଚ୍ଛା କରୁ ନ ଥିଲା । କନ୍ତୁ ଅଜ୍ଞବର ନସ୍ତୁର ସ୍ୱରୂକଟା ପାଦେ ପାଦେ କଏ ଦେହସାରା ପିଟି ହୋଇ ଯାଉଥିଲ ଅବଗ୍ରମ-ଭବେ । ଚଙ୍ଗୁଡ଼ ମାଟିରେ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଛଟପଟ ହେଇ ଅହରହ ଡ଼େଉଁଥିଲା ଗୋପିନାଥ ।

ସେ ମନେ ମନେ ଚନ୍ତାକଲା; ବେଳଟା ଆସିଛୁ, ପୁଣି ଗଲ ପିବ । କେହୁତ ସଦାଦନେ ଚନ୍ଦ୍ରନ, ଏ ହତଲକ୍ଷ୍ମା ବେଳଟା କଣ ରହିବ ? ଅବସ୍ଥା ଟିକେ ସୁଧୁରଗଲେ ସେ ପୁଣି ସୀତାକୁ ପାଖକୁ ନେଇ ଆସିବ । ଦା'ମାଣ ଜମିରେ ଧାନଦେଲେ ସେମାନେ ବର୍ଷେ ଖାଇବେ । କଏ ବା ଖାଉଅଛୁ—ଆଗକୁ ନା—ପଛକୁ ।

ଅକସ୍ମାତ ଗୋପିନାଥ ମନଟା ବଣ୍ଡୁଣ୍ଡି ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ତା' ମନ ଭିତରେ ଗୋଟେ ଅଜଣାଶାସଁ ଝଡ଼ ପ୍ରବଳ ବେଗରେ ବହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ସୀତା ଏ ଘରକୁ ବୋହୂ ହୋଇ ଆସିବାର ଦଶବର୍ଷ ହୋଇଲୋଣି । କନ୍ତୁ ତାର କୋଳଟା ଆଜଯାଏ ଖାଲି ପଡ଼ିଛୁ । ନୂଆ ଲୋକର ମୁହଁଟି ଦେଖିବା ପାଇଁ କେତେ ଆଶା କରିଥିଲା ତା'ବୋଉ, ଅନାଇ ଅନାଇ ବଗୁଣ୍ଡା ଚରଦନ ପାଇଁ ଆଖିବୁଜିଲା ହେଲେ ଗାଁଟା ସେହିଭଳି ଅଫଳନ୍ତା ରହିଗଲା । ପୁଅ, ଗାରେଡ଼, ଚଣ୍ଡିପାଠାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ-କରି କବଘ୍ରଜ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁ ଚେଷ୍ଟା ସାରି ଦେଇ ଏବେ ଭଗ୍ୟ ଉପରେ ଛାଡ଼ି ଦେଇଛୁ ଗୋପିନାଥ । ଭଗ୍ୟଟା ସଲଖ ଥିଲେ ଦିନେ ନା—ଦିନେ ତା'ଘର ହସି ଉଠିବ ।

ବତ୍ସରର ଦୀର୍ଘ ବ୍ୟବଧାନ ପରେବି ଆଜଯାଏ ସୀତାର ଯୌବନ ଅଟୁଟ ରହିଛୁ । ତାର ମନ ଲୋଭୁ ରୂପଟି ଦେଖିବା କ୍ଷଣି, ଗୋପିନାଥର ପେଟ ଭାତି ହୋଇଯାଏ । ଦୁନଆର ସବୁ ଯାତନା କଥା ସେ ସେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ହଜାଇ ବସେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅସ୍ତ୍ରବତ ସସାର ଭିତରେ କେବଳ ସୀତାର ରୂପଟା ଅନେକ ସମସ୍ତରେ ଗୋପିନାଥକୁ-ସାହସ, ଭରସା ଦେଇଛୁ । ସେ ଶ୍ଲୋକ-ଶୋକ ଭୁଲଯାଇଛୁ । ସୀତାକୁ ଦେଖି ଦେବା କ୍ଷଣି ସେ ଅନୁଭବ କରେ, ଯେମିତ ସୀତା ମୁହଁରେ ଖାଦକ ପାଇଁ ପ୍ରଚୁର ଖାଦ୍ୟ ଭର ରହିଛୁ ଏବଂ ସୀତାର ସ୍ୱବନାଟା ମଧ୍ୟ ଅନୁରୂପ । ଗୋପିନାଥର ପାଦଲା ପୌରୁଷ ପାଖରେ ସେ ଦୁନଆଟିକୁ ହଜାଇ ଦଏ ।

ସୀତା ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିବା କ୍ଷଣି ଗୋପିନାଥ ପ୍ରଥମେ ଫକୋଚ କଲା । କେମିତ କଥାଟା ଆରମ୍ଭ କରିବ ଚନ୍ତା କଲା, ତାପରେ ସୀତାକୁ ଘୃଣ୍ଣି ଥଙ୍କ ଥଙ୍କ ହେଇ କହିଲା, ଆଜ୍ଞ ବାବୁଘର କଡୁଥିଲେ, ବାବୁଆଣୀ ମଲାଦିନରୁ ତାଙ୍କ ଘରଟା ପୁରା ଅଚଳ । ରୁ ଟିକେ ଯାଇ ଦେଖାଶୁଣା କର ।

ସୀତା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଗୋପିନାଥକୁ ଘୃଣ୍ଣିଲ ଘଡ଼ଏ । ଅବଶ୍ୱାସପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱରରେ କହିଲା, ତମେ କମିତ ଚଲିବ ?

ଗୋଟେ, ଦୁଇଟି ଜୋରରେ ନଶ୍ୱାସ ଟାଣିନେଲ ଗୋପିନାଥ । ଜଉ ତଳେ କଥାଗୁଡ଼ା ବାଟବଣା ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ । ସେ ଅନୁଭବ କଲ, ତାର ଚତୁଃମାର୍ଶ୍ଚ ଯେମିତ ଅବୁଝ । ଟିକେ ବ ଫାଙ୍କ୍ ନାହିଁ ଫେପିବାକୁ । କ୍ଲାନ୍ତିଙ୍କ ଭଳ ଧୀରେ ଧୀରେ ପାଟି ଖୋଲଲା, ପେଟ ପାଇଁ ସବୁକଛୁ ସହିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି ସୀତା । ସବୁ ଦିନେ ତ ଏ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ନ ଥିବ ! ଆଉ ମାତ୍ର ଦିନ କେରୁଟା । ବା' ଘରୁ ଅସରା ବର୍ଷା ହେଇଗଲେ କାମ ଲଗିଯିବ । ତେଣିକି ବା'ଟା ପେଟ କ'ଣ ଅଧପାପା ରହିବ ? ବାବୁଙ୍କ ହଲ ବଳଦରେ ଜମି ବୁଣି ଦେଲେ ଗୋଡ଼ କସ୍ତୁରା ବର୍ଷେ ଖାଇଲେ ବ ଧାନ ସରିବ ନାହିଁ ।

ମୁଆଁରେ ଥିବା ବା' ମାଣ ଜମି ତାର ସବୁ ଆସା ଭରସା । ବାପ ମଲା, ମା' ମଲା, ସେ ବଡ଼ ହେଲା । ଏତେ ଦୈନ୍ୟ ଭିତରେ ସେ ସେତକ ହାଡ଼ଛିଡ଼ା କରନ୍ତି । ବରଂ ବା' ଘର ପରେ ପରେ ସେ ସେତକ ଜମି ସୀତା ନାଁ-ରେ କରି ଦେଇଛୁ । କେତେବେଳେ କୋଉ କଥା । ତା' ନାଁରେ ଥିଲେ ଅସୁବ ସମସ୍ତରେ ମନଟା ଦୁଇଟେ ବଳଆନ୍ତା ଫେଁ କରିବାକୁ । ସେ ବାଟ ଜାଣିଜାଣି ବନ୍ଦ କରିଦେଇଛୁ ଗୋପିନାଥ । ଏ ବର୍ଷ ସିନା ଫସଲ ହେଲନି । ଲଗଲଗ ବା'ଟା ବର୍ଷ ଫସଲ ହେଲେ ଜମିଦାମ ଦୁ-ଦୁ-ହେଇ ବଢ଼ିଯିବ । ଖୋଜିଲେ ବ ମିଳିବ ନାହିଁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏତେ ଅଳ୍ପକ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ କେବେ ଯାଇଁ ପଡ଼ନ ଗୋପିନାଥ । ନଜକୁ ଅତ ସହଜ ଭାବେ ସାମିଲ କରି ଦେଇଛୁ ଦ୍ରୌପଦୀର । ସୀତା ମଧ୍ୟ କେବେ ଅରୁଣା ହୋଇନ । ଗୋପିନାଥର ସମସ୍ତ ଇଚ୍ଛାକୁ ସୀତା ଆପେ ନଜ ଦେହ ଉପରକୁ ଟାଣି ନଏ ବନା ଆମନ୍ତ୍ରଣରେ ।

ପ୍ରଥମ ଆଷାଢ଼ରେ ଜୋରରେ ଅସରାଏ, ଦ' ଅସର୍ ବର୍ଷା ହେବା ପରେ ଗୋପିନାଥର ମନଟା ଆନନ୍ଦରେ ନାଚ ଉଠିଥିଲା, ଟପ୍‌ରେ ଚକ୍ ଚକ୍ କରୁଥିବା ଜମିର ଲାଲି ଅଂଶଟା ଆସ୍ତେ ମଉଳି ଯାଇଥିଲା । ଛଟାପି ପରସ୍ତ ହୋଇଥିଲା ସେ । ପ୍ରଥମ ବହନ ମାଡ଼ିଯାଇଥିବା ପରେ ସେ ଦ୍ୱିତୀୟଥର ବୁଣିଥିଲା, କନ୍ତୁ ସେଥରୁ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ବି ଗଛ ବାହାର ନ ଥିଲା । ଚଳ ପକାଇବା ପାଇଁ ବହନ କେତେ ଗୌଣି ପାଇଁ କାବୁଙ୍କ ପାଟରେ ସେ ହାତ ପାତ ଆଣିଥିଲା । କାମରୁ ଫେରି ଘଡ଼ିଏ ଘଡ଼ିଏ ଚଳ ଉପାଡ଼ୁ ରୁଆ କାର୍ଯ୍ୟଟା ସାରି ଦେଇଥିଲା ଗୋପିନାଥ । ମାତ୍ର ବନ ପନ୍ଦରଟାରେ ରୁଆଧାନ କଲା ବୁଲଗଲା । ଟିକେ ଉଶ୍ୱାସ ବୋଧ କଲା ଗୋପିନାଥ । ମନେ ମନେ ଚନ୍ତା କଲା; ମା' ହେଉ ଏଥର ତାର ଦୁଃଖ ମେଣ୍ଟିବ । ଠିକ୍ ସମୟରେ ଅସରାଏ ଜୋରରେ ବର୍ଷା ହେଲେ ତେଣିକି ଆଉ କଛି ଡର ନାହିଁ ।

ଦୂର୍ ଜୋରରେ ଝଲକାଏ ପବନ ମାଡ଼ି ଆସିଲା ଗୋପିନାଥ ଆଡକୁ । ଧପ୍ କରି ଡ଼ବଡ଼ଟା ଲଭିଗଲା । ଗୋପିନାଥର ସବାଙ୍ଗ ଥରଉଠିଲା ଶୀତୁଆ ପବନରେ ଘରଟା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ବୁଡ଼ିଯାଇଛୁ । କୁଆଡ଼େ କଛୁ ଦେଖାଯାଉନ । ବାହାରେ ପବନର ବୁକୁଥରା ସୁ—ସୁ—ଗର୍ଜନ ସହିତ ଆକାଶ ଫଟାଇ ମେଘ ସବୁ ଗଲପଡୁଥିଲା । ଖାଲି ଡ଼ପ, ପୋଟଟି, ବଲ ସବୁ ଜଳାପୁଣ୍ଡିବ ହୋଇଗଲାଣି ତନୋଟି ଦିନ ଲଗାଏତ ବର୍ଷା ଫଳରେ ।

କବାଟଟି ଭିତରପଟୁ ବନ୍ଦ କରି ଲଣ୍ଠନ ଲଗାଇଲା ଗୋପିନାଥ । ଘରଟା ଖାଁ—ଖାଁ—ଜଣାପଡୁଛୁ । ସୀତାର ଅବର୍ତ୍ତମାନରେ ସବୁଘୁଡ଼ିକ ଯେମିତି ଶ୍ରୀହୀନ ବୋଧ ହେଉଥିଲା ତାକୁ । ଆଜି ତେବେ ଆସିବ ନାହିଁ ସୀତା ? ମନକୁ ମନ ଗୋପିନାଥ କହିବାକୁ ଲାଗିଲା, କମିତ ବା ଆସିବ ! ଛତା ପଟିଆ କୌଣସିଟା ପମୁଲା ପଡ଼ିବ ନାହିଁ ଏ ଉଦଣ୍ଡିଆ ବର୍ଷା—ପବନ ଦାଉରୁ ।

ପାଗଟା ଅନୁକୂଳ ଥଲେ ବା ହାତରେ କାର୍ଯ୍ୟଟା ଉଣା ଥଲେ ଆସିବା ପାଇଁ ସୀତାର ବାଧା ନାହିଁ । ଦୁଇଦିନ ବାଟରେ ଅପେକ୍ଷା କରେ ଗୋପିନାଥ । ସୀତା କେଉଁ ଦିନ ଆସେ ଅବା କେଉଁଦିନ ନ ଆସେ । ତା'ର କଛୁ ଠିକ୍

Digitized by srujanika@gmail.com

ଠିକଣା ନାହିଁ । ତଥାପି ମୁହଁ ସନ୍ଧ୍ୟାରୁ ଦୁଆର ପିଣ୍ଡାରେ ବସି ଗୋପିନାଥ ପ୍ରତିଦିନ ନବଷ୍ଟ ଘଣ୍ଟେ ଘୂରିଥାଏ ନାଁ ଦାଣ୍ଡକୁ । ସନ୍ଧ୍ୟା ତାର ବୁଡ଼ ଗଲେ ଶିଆଳମାନେ ଦ୍ୱିପ୍ରହର ଥର ପାଇଁ ହୁକେ—ହୁ—ର ଡାକଟା ତା' କାନରେ ବାଜଲେ ସେ ଜାଣେ ଘଡ଼ ଅନେକ ହେଲାଣି । କବାଟଟି ଦେଇ ଘର ଭିତରେ କନ୍ଥ ସମସ୍ତ ଟହଲ ମାରେ, ତାପରେ ବନ୍ଦୁଣାକୁ ଯାଏ ଶୋଇବାକୁ । କନ୍ଥ ସହସା ଆଖିକୁ ନନ୍ଦ ଆସେନା । କାନ ଦୁଇଟା ଚେଇଁ ରହିଥାଏ ବାହାର ଶବ୍ଦକୁ । କୋଉଠି ଖସ୍‌କର ଶବ୍ଦଟାଏ ହେଲେ ଧଡ଼୍‌ଫଡ଼ ହୋଇ ସେ ଉଠିପଡ଼ି କବାଟଟା ଖୋଲିଦିଏ ଓ ଲଣ୍ଠନକୁ ତେଜ ଦେଇ ଦାଣ୍ଡଆଡ଼େ ମାଡ଼ିଯାଏ ।

ସୀତା ଆସିଲେ ସେ ଖୁସିହୁଏ । କନ୍ଥ ନ ଆସିଲେ ସେ ଦୁଃଖ କରେନା । ଏଠି ଖୋକ ଉପାସରେ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ସହିବା ଅପେକ୍ଷା ବରଂ ବାରୁ ଘରେ ସେ ବେଶ୍ ଆରମ୍ଭରେ ଅଛୁ । ଗୋପିନାଥର ମଧ୍ୟ କନ୍ଥ ଅସୁବିଧା ହୁଏନା । ବାରୁ ଘରେ କାମ ସାର ସେ ଖାଇଦେଇ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଫେରି ଆସେ । ସୀତା ଫେରିଲା ବେଳକୁ ଚୂଡ଼ ଟିକେ ଗଣ୍ଡୀର ହୋଇସାରିଥାଏ । ସଙ୍ଗରେ ଜଣକୁ ଧରି ସେ ଆସେ । ଉତ୍ତସେନ ଭଳି ସେ ଅଧାବାଟରୁ ଡାକଟା ଛାଡ଼ିଦେଇ ଫେରିଯାଏ ଚାଁଉ ଗାଇ ଗାଇ ।

ଆଖିବୁଜ ଶୋଇବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛାକଲ ଗୋପିନାଥ । ନନ୍ଦଟା କ'ଣ ସହସା ଆସୁଛୁ ! ସେ ବ ଆଜ ଦାଉ ସାଧୁଛୁ । ପେଟର ଖୋକଟା ଆପେ ଆପେ ମରିଗଲାଣି ।

ଠିକ୍ ପାହାନ୍ତା ପ୍ରହରକୁ ମେଘ-ପବନ ଟିକେ କମିଯାଇଥିଲା ଏବଂ ପବନଟା ମଧ୍ୟ ଦିଗ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ସାରିଥିଲା । ଗୋପିନାଥର ମନେହେଲା, ବିପଦଟା ଆସ୍ତେ ଦୂର ଯାଇଛୁ, ଯେମିତି ଉଡ଼ୀଆଣୀ ଜାଲ ଭିତରୁ ଚିଡ଼ି ହୋଇଥିବା ମାଛୁଟି ଧୀରେ ଧୀରେ ମୁକୁଳି ଯାଏ । ନଈ ନିଅରେ ଗୋଟେ ଦୁଇଟି ହାଇମାର ସେ ଆଖି ବୁଜିଲା ।

ଅତି ସକାଳୁ ନନ୍ଦ ଖୁଙ୍ଗିଯାଇଥିଲା ଗୋପିନାଥର, ବର୍ଷାଟା ମଧ୍ୟ ଥମ୍ ଧ୍ରୁଣ୍ଡି ଗୁଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ଉଠିପଡ଼ି ତରତରରେ କବାଟଟି ଖୋଲି ଦେଇ ସାପ ଦେଖିଲା ପରି ସେ ଚମକି ପଡ଼ିଲା । କବାଟକୁ ଲଗି ଜାକ ଜୁକ ହୋଇ ସୀ ଲେକଟି ଶୋଇଛୁ । ଭସ୍ମିଶା କୌତୁହଳ ଭିତରେ ଗୋପିନାଥ ଡାକିଲା, କଏ..... କଏ ସେ..... ?

Digitized by srujanika@gmail.com

—ମୁଁ··· । ଆଖିଖୋଲ ଗୁହ୍ଲିଲ ସାଁତା ।

—ସାଁତା··· ! ବଶ୍ୱାସ କରପାରୁ ନ ଥିଲ ଗୋପିନାଥ, ନଥ୍ କଣ ତା' ପାଟରେ ବସି ପଡ଼ିଲା ଗୋପିନାଥ । ଆଖି ବଡ଼ ବଡ଼ କର ଗୁହ୍ଲିଲା । ସାଁତା ଆଜ ନହାତ ଅନେଇଁଆ ଦେଖାଯାଉଛୁ । ଶାଢ଼ୀ ଚଦ୍ଦାଇଛୁ, କାଗା କାଗା ରକ୍ତର ଦାଗ ଲାଗିଛୁ, ବ୍ଲାଉଜର ପଛ ପାଟରୁ ଫାଳେ ଚଦ୍ଦା । ଗାଲ, ଓଠ, ଚୁଡ ସବୁଆଡ଼େ ଆଞ୍ଚୁଡ଼ା ଦାଗ । ମୁଣ୍ଡର ବାଳଗୁଡ଼ା-ବପର୍ଯନ୍ତ ହୋଇ ଫିଟି ପଡ଼ିଛୁ । ଗୋପିନାଥ ଭସ୍ୱାଳୁ ସ୍ୱରରେ ପଗ୍ଲିଲା, ଉଡେ ଏମିତ କଏ କଲା ସାଁତା ?

ସାଁତା କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦବାକୁ ଲାଗିଲା ଓ ସେହ୍ନ କାନ୍ଦଣା ଭିତରେ କହ୍ଲିଲା, ସେଇ ବାଇଟା । ଗୋଟେ ରାକ୍ଷସ । ତା'ର କଏ କନ୍ଦୁ ଆସିଥିଲା । ତାକୁ ଖୁସି କରବା ପାଇଁ ସେ ମତେ କହ୍ଲିଲା । ମୁଁ ରାଜି-ନ ହେବାରୁ ଜୋର କର ମତେ ଖଟ ଉପରକୁ ଟେକି ନେଲା । କଥା ଶେଷରେ ଅଧିକ ଜୋରରେ କାନ୍ଦବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା ସାଁତା ।

କ୍ରୋଧରେ ଗୋପିନାଥର ଦେହଟା ଥରଉଠିଲା, ପରମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେ ସାଁତାକୁ ଘର ଭିତରକୁ ଟାଣିନେଇ କହ୍ଲିଲା, ପାଟି କରନା । ସବୁ ଆମ ଭାଗ୍ୟ ! ଗାଁରେ ଶୁଣିଲେ ମୁହଁ ଟେକି ଗୁଲ ହବନି ।

ଥପ୍ କଉ କାନ୍ଦଣା ବନ୍ଦ ହେଇଗଲା ସାଁତାର । ସେ ଅବଶ୍ୱାସପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଖିରେ ଗୋପିନାଥକୁ ଗୁହ୍ଲିଲା । ମୁହଁଟା କେତେ ସଫା, କେତେ ଆଲୋକଚ ! କ୍ଷଣିକରେ ତାର ମନଟା ଦୂର ଉଠିଲା । ସେ ଚନ୍ତା କଲା, ସତରେ କେତେ ସହଜଆ ତାର ମନର ମଣିଷଟି । ଏତେ ବଡ଼ ପାପର ଦାଗକୁ ଏତେ ସୂକ୍ଷ୍ମରେ ପୋଛୁ ଦେଇ ପାରିଲା, ଟିକେ ବ ଚହ୍ନ ବର୍ତ୍ତି ରହ୍ଲିଲା ନାହିଁ ।

—※—

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅପହୃତ ବିମାନରେ ଅଟକଯାଇଥିବା ଯାତ୍ରୀ

* ହୃଷୀକେଶ ପଣ୍ଡା

ଘଡ଼ି ଆଉ ଚାରିଟା ବାଜୁଥିଲା । ଅମରେଶର ଚୁଟିଆ ସିଗାରେଟ୍‌ରେ ଆସ୍ତେ ସୁଟ୍‌ଗୁଲୁଥିଲା । ପଞ୍ଚତାରକା ହୋଟେଲରେ ଫୋର୍ଥ ଷ୍ଟେପ୍ଲାରର ଏଇଟା ଶେଷ ଘୁମ୍ । ଅମରେଶ ବେଡ୍ ଛାଡ଼ି ଟଳକା ପାଖରୁ ଆସି ଛୁଡ଼ାହେଲା । ଘୁମ୍‌ର ଦୁଇକଡ଼କୁ ସାମନାସାମନି ଦୁଇଟା ଟରକା । ଗୋଟିଏ ସହରୁ ପଟକୁ ଅନ୍ୟଟି ସିକୋଷ୍ଟ୍ ଆଡ଼କୁ । ଗ୍ରେଟ ସହରଟା ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ । ଶୁନ୍‌ସାନ୍ । ରାସ୍ତାର ଦାନ୍ଦି କୋଲରେ ଘୁମେଇ ପଡ଼ିଛୁ । ରାତିକାଳୀ ରୁଟଙ୍ଗେପରି । ଷ୍ଟ୍ରିଟ୍ ଲାଇଟ୍‌ଗୁଡ଼ିକ ନିଷ୍ପ୍ରଭ ହୋଇ ଏକା ଏକା ଜୁଡା ହୋଇଥିଲେ । ବୁଲିକୁଦ କେତୋଟି ଉଷୁବନ୍ ପାଖରେ କଜିଆ ଲଗେଇଚନ୍ତି । ସହର ସାରା କେବଳ ଆଲୋକ ଓ ଅନ୍ଧାରର ଅଶ୍ଳୀଳ ଶୃଙ୍ଗାର । ସହରର କୋଠାବାଡ଼ିଗୁଡ଼ିକ ଡ଼ିଟେକ୍‌ଟିଭ୍ ଉପନ୍ୟାସର ବର୍ଣ୍ଣିତ ରହସ୍ୟମୟ ମାନଚିତ୍ର ପରି ଦିଶୁଛୁ । ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସରୁଡ଼ି ଅମରେଶ ଫେରି ଆସିଲା ବେଡ୍ ପାଖକୁ । ସିଗାରେଟ୍ ଶେଷି ଏସ୍‌ଟ୍ରେ ପାଟିରେ ଦେଇ ନଆଁ ଧରାଇଲା । ଦୁଇଢୋକ ନଆଁ ଗିଳିଦେଇ ଉଠି ଛାଡ଼ାହେଲା । ପାଖ ବେଡ୍ ଅନନ୍ଦଙ୍କର । ଅନନ୍ଦଙ୍କ ଜନ୍ମ ଦିନରେ ଶୋଇ ଯାଇଛୁ । ଦୁଇଟା ବେଡ୍ ମଝିରେ ନାଁକୁ ମାତ୍ର ପତଳା ପର୍ଦ୍ଦା । ଶେଷି । ଅନନ୍ଦଙ୍କ ଶୋଇଛୁ ସୁପ୍ତ ଆଗ୍ନେୟଗିରିପରି । ନନ୍ଦିତ ମୁହଁରେ ଦ୍ରୁତ୍ତ ପ୍ରେତ୍ଛାର ଚିହ୍ନ । ଶୋଇବାରେ ଶତ୍ରୁ ସଜଡ ନହେଲେବି ଅସଜଡ ମୋଟେ ନୁହେଁ । ତେବେ ନନ୍ଦିତା ଅନନ୍ଦଙ୍କ ସାଙ୍ଘାତିକ ଘାବରେ ଲେଉଟାସ୍ତ । ସଧାର ଲାଲ୍ କନାରସା ପାଲଟେଇ ନେଇଛୁ । ବ୍ରିଫ୍‌କେସ୍ ଭିତରେ ସାଇତ ଦେଇ ଜର୍ଜେଟ୍ ଶେଷି ପାଲଟେଇ ପକାଇଛୁ । ପଣ୍ଟାର ଘାବରେ ସାବୁନରେ ମୁହଁ ଧୋଇ ଦେଇ ସିଂଗାର ଟୋପାଟିଏ ଲଗେଇ ନେଇଛୁ । ଡ୍ରଏଡ ସିନ୍ଦୂରଟୋପାଟି ପୋଛୁ ନଥିଲେବ ଚଳିଥାନ୍ତା । ଲାଲ୍ କନାରସା ପିନ୍ଧି ବଧୂବେଶରେ ଶୋଇବା ବଡ଼ସ୍ୱରେ ବୋଧହୁଏ କୁଣ୍ଠିତ ହୋଇଥିବ । ମିରର୍ ସାମନାରେ ଠିଆହୋଇ ପାଉଡ଼ର ପଫ୍‌ଟା ମୁହଁରେ କେବଳ ସାଙ୍ଘାତିକ ଘାବରେ ବୁଲେଇ ନେଇଛୁ । ସଧାର ଦେହ ରଜନୀଗନ୍ଧାର ସ୍ତବକ ଖୋଲ ରଖିଚ ଡ୍ରେସିଂ-ଟେବୁଲ । ଉପରେ ସତେଇଶ ବର୍ଷର ଅବବାହତା ଅନୂଢା ମୁବତୀର ସାଙ୍ଘାତିକ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଭଙ୍ଗାରେ ଶୋଇଛୁ ଅନନ୍ଦଡା, ଅଥଚ ପଇଁତରଶ ବର୍ଷର ଯୁବକ ଅମରେଶ ସାରାଘଡ ସିଗାରେଟ ଫୁଙ୍କି ଫୁଙ୍କି ଅନନ୍ଦ୍ରା ରହି ଗ୍ରୁଡଏ ଅଶାନ୍ତ ଅସନ୍ତୋଷ ଆଉ ଜ୍ୱଳନକୁ ଘୃପିଚ୍ଛି କୃତିମ ଉପଗ୍ରହ ପରି ନଜର ଅନନ୍ତ। ସତ୍ରେ ପୂର ଘୁଲୁଛୁ । ଅଥଚ ଫଙ୍କାରେ ଅନନ୍ଦଡା ଦେହରେ ଲାଲ ବନାରସୀ ଭଡ଼ି ସର୍ଜ୍ଜିତ କବସ୍ତ୍ରରେ ଡାକା ରଜନୀଗନ୍ଧାର ସ୍ତବକ ଖୋସି ଅମରେଶ ସହଜ ସୋଏମୋଶପ୍ୟାମ ଘାଇଥିଲ । ପାର୍କରେ ବସିଥିଲ, ସମୁଦ୍ରକୂଳକୁ ଯାଇ ଉହ୍ଲାଲ ଅଶାନ୍ତ ସମୁଦ୍ରର ଗ୍ରୁଡକୁ ଅନେକ ସମସ୍ୟ ଧରି ଅନାଇ ରହିଥିଲ । ଝାଉଁକୁଡର ଦମ୍ଭିମ୍ ଗାଡରେ ସମୁଦ୍ର ସ୍ପନ୍ଦନ ବାରୁଥିଲ । ଅନନ୍ଦ୍ରାସତ୍ତେ ଅମରେଶ ଅନନ୍ଦଡାର ଆହ୍ୱାନରେ ଫେରି ଆସିଥିଲ ରୁମକୁ । ରୁମର ଭାଲ ଖୋଲି ପଶିବାବେଳକୁ ଅମରେଶ ଦେଖିଥିଲ ଡୋର ପାଖରେ ଗ୍ରେଟ୍ଏକ ସାଇନ୍‌ବୋଡ଼ ଟଙ୍ଗା ହୋଇଥିଲ । ଅମରେଶ ମନେ ମନେ ହସିଥିଲ । ପିଚ୍‌ବୋର୍ଡ଼ ଉପରେ ହାଚ୍-ଲେଟୋ ଇଂରାଜି ବାକ୍ୟ ଦୁଇଟି ପଢ଼ା—"ଡୋଣ୍ଟ୍ ଡିଷ୍ଟାବ୍ । ନଉ ମେରେଡ଼ କପୋଲ, ହନମୁନ ନାଇଟ୍ ।"—ଘୃବ ଖୋଲଲ ବେଳକୁ ହାତରେ ଗୋଟୁଏ ଉଟକା ରଜନୀଗନ୍ଧାର ଗୁଚ୍ଛ ଧରି ସଲମ ପାହେବ କହି, ହୋଟେଲ ବସ୍ତ୍ର ହାଜର । ସ୍ମିତ ମୁହଁରେ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କିଆ ନୋଟ ଟ୍ରେଟିଏ ବସ୍ତ୍ର ହାତକୁ ବଢାଇ ଦେଇ ଫୁଲଗୁଚ୍ଛ ନେଇଥିଲ ଅମରେଶ । ବସ୍ତ୍ର ସଧ୍ୟମୁଗଧ୍ୟ ରାଜଙ୍କୀୟ କୃତ୍ତିସର ମୁଦ୍ରା ଅଙ୍କନ କରି ପାହାଚ ପରେ ପାହାଚ ଡେଇଁ ଡେଇଁ ତଳକୁ ଓହ୍ଲେଇ ଯାଇଥିଲ । ଅଥଚ··· ଡ୍ରେସିଂଟେବୁଲ ଆଗରେ ଯାଇ ଛିଡ଼ାହେଲ ଅମରେଶ । ଦର୍ପଣରେ ଡା'ର ପ୍ରତିବମ୍ବ । ଅସଜଡ଼ା ମୁଣ୍ଡର ବାଳ । ଆଖିଦୁଇଟା ଟକ୍‌ଟକ୍ ଲାଲ ଧରିଛୁ । ଉତ୍ତେଜନାରେ କଣ୍ଠ ପାଖର ଶିରା ବେଶ୍ ନାଲ ଧରି ଆସିଲଣି । ଗ୍ରୁଡ ଭିତର ସ୍ପନ୍ଦନ ଖୁବ୍ ବଢ଼ିଯାଇଛୁ । ମୁଣ୍ଡର ଶିରାଗୁଡ଼ିକ ଉତ୍ତେଜିତ ବେଶ୍ ଦମ୍ ଦମ୍ ହେଉଛୁ । ମୁହଁ ସାରା ଝାଳେଇ ଯାଇଛୁ । ଅମରେଶ ଫେରିଆସିଲ ଟରକାପାଖକୁ । ସିଗାରେଟ୍‌ରେ ନଆଁ ଧରେଇ ପୁଣି ଦୁଇଦମ ଟାଣିଦେଲ । ଧୂଆଁ ଢୋକ ଟରକା ଖୋଲଲ । ପୁପୁ କରି ପଶିଆସିଲ ସମୁଦ୍ରର ଜଅରଆ ପବନ । ଅମରେଶ ଗୃହିଲ ଦୂରକୁ । ରାତ୍ରିର ରାତିରେ ବେଲାଭୂଇଁରେ ଶ୍ମଶାନଭ ଶୂନ୍ୟତା । ନର୍ଜନ ବେଲାଭୂଇଁ ଲମ୍ବା କରଡ଼ର ପରି ପଡ଼ରହିଛୁ । ଅଶାନ୍ତ ସମୁଦ୍ରର ଉହ୍ଲାଲ ଲହଡ଼ା ମାଡ଼ି ଆସୁଚ ବେଲାଭୂଇଁ ଉପରକୁ । ସୀମାରେଖା ଛୁଇଁ ପୁଣି ଫେରିଯାଉଛୁ ସମୁଦ୍ରର ରହସ୍ୟ ଘେରା ନାଲ ନବଡ଼ ଅରଣ୍ୟ ଭିତରକୁ । ମୁଖର କରି ଡୋଳୁଚ ଶାନ୍ତ ମାରବଡାକୁ । ଶବ୍ଦର ଶକୁନ ବେଳେବେଳେ ଦୁହିଁ ଦେଉଛୁ ମାରବଡାର ଦେହକୁ । ଅମରେଶ ଅନେଇ ରହିଚ ଅସୀମ ଅଥଳ ସମୁଦ୍ରକୁ । ଅଗସ୍ତ୍ୟାଫୁଲ ପରି ଅସ୍ତମାର କଶୋଜ୍ଜ ଜହ୍ନ ସମୁଦ୍ରର ଉହ୍ଲାଲ ଢେଉ ସାଥାରେ ଲୁଚକାଳି ଖେଳୁଚ ।

କ'ଣ କରୁଚ ଏ ସମୁଦ୍ର ? ବସ୍ତ୍ରଟା ରାତିର ବଜନ ବେଳାରେ ସେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ନ'ଣ ଅମରେଶକୁ କହୁ କହିବାକୁ ଗୃହେଁ । ନ'ଣ ସେ କଥା । ମୋତେ ଦେଖି । ମୁଁ କମିତ ଥକ ଯାଉନ୍ଥ । କ୍ଲାନ୍ତ ହୋଇ ପଡୁନ୍ଥ । ଶୀଥଳ ହୋଇ ଯାଉନ୍ଥ । ମୁଁ ଉତ୍ତଳ । ମୁଁ ଉଦ୍ଦାମ । ମୁଁ ଅଶାନ୍ତ । ମୁଁ ଉଦ୍ଭାବିତ । ମୁଁ ମୁଖର । କ'ଣ ଯେତେ ଏତେ ସବୁ ଜାବୁଚୁ । ଗଜାର ଗୁର୍ଜା । ସମସ୍ତେ ମାରବ । ଘୁପ୍ତ । ସାରା ସହର ଶୋଇ ଯାଇଛୁ । ସବୁ ଶୁନ୍‌ଶାନ୍ । କାନ୍ଧିକ ଭୋଉତରେ ଫଗୁନ୍ଥର ଯନ୍ତ୍ରଣା । କାନ୍ଧିକ ଶୂନ୍ୟତା । ଓ ମୋ ପଣ ସମୁଦ୍ରକେ ପାଲଟି ଯା । ଉତ୍ତାଳ ଥୁଅ । ଉଦ୍ଦାମ ଥୁଅ । ମୁଖର ଥୁଅ । ମୋ ଭିତରେ ବ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଅଛୁ । ଅକ୍ଟୋପାସର ଯନ୍ତ୍ରଣା । ମୋ ଭିତରେ ବ କ୍ଷୁଧା ଅଛୁ । ବରଫ ଶାର୍କର କ୍ଷୁଧା । ମୋ ଭିତରେ ବ ଉତ୍ତପ୍ତତା ଅଛୁ । ଲାଣି ପାଣିର ଉତ୍ତପ୍ତତା । ମୋ ଭିତରେ ବ ଅସହାୟତା ଅଛୁ । କୂଳ ଖୋଜି ନପାଇବାର ଅସହାୟତା । ତଥାପି ମୁଁ ଅଶାନ୍ତ । ଉତ୍ତାଳ । ଅବଜ୍ଞେୟ । ମୋ ପଣ ଦରୁକୁଛୁ ଆକୁଳ ନେ—ଶୋଷି ନେ—ଆଉ ତା'ପରେ ଫିଙ୍ଗି ଦେ ବେଳାଭୂମିକୁ । ଏଇ ଯେଉଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତ, ଏହାର କ'ଣ ଆଉ ପୁନରାବୃତ୍ତି ଅଛୁ ? ଅନନ୍ତ ମହାକାଳ ଭିତରୁ ଏଇଟା ହିଁ ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତ । ବହୁବା ପଣ ବହୁବାର ମୁହୂର୍ତ୍ତ । ବାଙ୍କା ସବୁ ପୁନରାବୃତ୍ତି । ଅସହାୟର ଯନ୍ତ୍ରଣା ।

ଅମରେଶ ନାଶେଇରେ ଚକ୍କାର କଣ ଉଠିଲା । ସିଗାରେଟ୍‌ଟା ଜଳଜଳ ହାତରେ ଚଆଁ ଲଗି ଯାଇଛୁ । ଏକ ଅସହାୟତାର ବ୍ୟାଧିରେ ଯନ୍ତ୍ରମିତ ହୋଇ ପୋଡ଼ା ସିଗାରେଟ୍‌ଟା ଟରକା ବାହାରକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଲ ଅମରେଶ । ଦୃଷ୍ଟି ଫେରାଇଲା ରୁମ୍ ଭିତରକୁ । କାନ୍ଥ ଦେହର ବଦେଶୀ ଲକର କମ୍ପାନୀର କ୍ୟାଲେଣ୍ଡରଟା ପିନ୍ଧି ହେଉଛୁ । ପର୍ଦ୍ଦା ଉଡ଼ି ବୁଲୁଛ ପବନରେ । ଷ୍ଟିଲ ଦେଖା ଯାଉଛୁ ନର୍ତ୍ତିତା ଅନନ୍ଦଙ୍କର ଶାନ୍ତ ସ୍ନିଗ୍ଧ ମୁହଁ । ନର୍ଭସ ନାସକୋଚରେ ସେ ଶୋଇ ଯାଇଛୁ । ସତେ ଯେମିତି ତାକୁ ସମ୍ପୂର୍ତ୍ତି ଅଜଣା ସେ ଜଣେ ଇଂରେଜ କର୍ପର ମୂକକ ସହତ ଏକ ଫାଇଭ୍‌ଷ୍ଟାର୍ ହୋଟେଲର ମିଂଗଲ୍‌ରୁମ୍‌ରେ ସେ ଗୀତ ବଜାଉଛୁ । ଅଥଚ ଅମରେଶ ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ଉତ୍ସଙ୍କର ଟାଇଫୁନ୍ । ଉତ୍ସଙ୍କର ଶାର୍କର ଅସୀମ କ୍ଷୁଧା—ଅମରେଶ ଆଗେଇ ଗଲା ଅନନ୍ଦଙ୍କର ବେଡ୍ ପାଖକୁ । ପାଟକୁ ଲଗିଛୁଡ଼ା ହେଲା । ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇ ନବଡ଼ ଓଠରେ ତା' ମୁହଁ ପାଟକୁ ମୁହଁ ଆଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା । କନ୍ତୁ ଏ କ'ଣ ? ମେ ପାରୁନ । କାନ୍ଧିକ ? କାନ୍ଧିକ ଏ ଅସହାୟତା ? କାନ୍ଧିକ ଏ ଯନ୍ତ୍ରଣାର ଯନ୍ତ୍ରଣା ? ଗୋଡ଼ ହାତ ଯେମିତି ଶିଥଳ ହୋଇ ଆସୁଛୁ । ମାର୍ଗଶିର ସକାଳର ନରମ ପବନର ମାଦକତା ଥରୁଛୁ, ଦୁଏତ ଅନନ୍ଦତା ବାରଣ କରିବନ । ତା'ଭିତରର ସୁପ୍ତ ଆଗ୍ନେୟଗିର ଦୁଏତ ଜାବନ୍ତ ହୋଇ ଉଠିପାରେ । ସେ ବ ଦୁଏତ ଉତ୍ତାଳ ଅଶାନ୍ତ ସମୁଦ୍ର ପାଲଟି ଯାଇ ପାରେ । ଗୋଟିଏ ଷ୍ଟ୍ରୋକ ନଇର ଆବେଗ ନେଇ ଅମରେଶ ତା'ସହତ ମିଶି ଏକାକାର ହୋଇ ଯାଇପାରେ । କନ୍ତୁ—ଅମରେଶ ପାରୁନାହିଁ—

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦୁଇଜଣ ହୋଇ ମଜୁରୀ କରୁଛୁ । ଅତିଆଗରେ ଗ୍ରାସିଡ୍‌ଟେଡ୍ ଅନନ୍ତଙ୍କର ଲମ୍ବା ମଜଲା ମୁହଁ । କଣ୍ଠସ୍ୱର ଆକୁଳ, ପାଦଧ୍ୱନି ଆକୁଳ ନିବେଦନ କରିବାର ଅସହାୟ ଦୃଶ୍ୟ । ଅମରେଶର ପାଚନ ଭରୁଣା ସୁକାନ୍ତର କଲେଜ୍ ମେଟ୍ ଅନନ୍ତତା । ଥରେ କି ଦୁଇଥର ସୁକାନ୍ତ ସହିତ ଆସିଛୁ ଅମରେଶ ଘରକୁ । ସେହି ଯାହା ସାମାନ୍ୟ ପରିଚୟ । ବେଳେ ବେଳେ ସୁକାନ୍ତ ଅନନ୍ତତା କଥା ଅମରେଶକୁ କହେ—ଗାର ଭଲ ଟିଅ । ଭଲ ପଢେ । ଭଲଗାଏ ଗାଏ ବାର୍ଷିକୋତ୍ସବରେ ମୁଖ୍ୟ ନାୟିକା ଭୂମିକାରେ ପ୍ରଥମ ପୁରସ୍କାର ପାଇଛୁ ।

ସେ ପ୍ରାୟ ଦଶବର୍ଷ ତଳର ଘଟଣା । ଏ ଭିତରେ ସୁକାନ୍ତ ଆପଣାର ଘର ସଜାଡ଼ି ଦୁଇଟା ପିଲାର ମାଆ ହୋଇ ସାରିଲଣି । ତେଣୁ ଅଫିସ୍‌ରେ ସେଦିନ ହଠାତ୍ ଅନନ୍ତତାକୁ ଦେଖି ଅମରେଶ ମୋଟେ ଚହ୍ନି ପାରିଲା ନାହିଁ । ବାଧ ହୋଇ ଅଗତ୍ୟା ସ୍ମୃତି ସ୍ମରଣ କରି ପରିଚୟ ଦେଇ ଥିଲା ଅନନ୍ତତା ।

—ହଠାତ୍ କୁଆଡ଼େ ଆସିଲ ? ପ୍ରଶ୍ନ କଲା ଅମରେଶ,

—ଗୋଟିଏ ଜରୁରୀ କାମରେ ଆସିଛୁ ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ ମୋତେ ସାହାଯ୍ୟ ନକଲେ ..... ବଳମ୍ବ କଣ୍ଠରେ ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲା ଅନନ୍ତତା ।

—କ'ଣ କୁହ ?

—ନା ଅଫିସରେ ନୁହେଁ, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ , ଜରୁରୀ ନିର୍ଭୃତ ସ୍ଥାନରେ କହିବ ।

ଅନନ୍ତତାର ଏମିତି କ'ଣ କଥା ଥାଇପାରେ ଯାହା ଅମରେଶକୁ ସେ ଏକାନ୍ତ ନିର୍ଭୃତ ସ୍ଥାନରେ କହିବ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ଅମରେଶ—ତାପରେ ଅନନ୍ତତା ସହିତ ଅଫିସ୍ ଛାଡ଼ି ଅମରେଶ ବାହାର ଆସିଥିଲା । ପାର୍କର ଏକ ନିର୍ଭୃତ ସ୍ଥାନରେ ବସି ଥିଲେ ଦୁହେଁ ।

—ଅରେ ଏ କ'ଣ ପାଦ ଛାଡ଼—ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ କହିଥିଲା ଅମରେଶ ।

—ନାହିଁ ଆପଣ କଥା ଦିଅନ୍ତୁ, ମୋତେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବେ—ଆର୍ତ୍ତକଣ୍ଠରେ ଅନୁନୟ କରୁଥିଲା ଅନନ୍ତତା ।

—କଥା କ'ଣ ନଶୁଣି.....

ତା'ପରେ ଅନନ୍ତତା କହି ସାରିଲା—ଆପଣଙ୍କୁ ଲୁଚେଇ ଲାଭ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସବୁ କଥା କହୁଚି ଆପଣଙ୍କୁ କୌଣସି ଦୂର ସହରର ଲଜ୍‌ରେ ମୋ ସହିତ ଗୋଟାଏ ରାତି କଟାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

—ମାନେ ? ଚମକି ପଡ଼ିଲା ଅମରେଶ । "କ'ଣ କହୁଛ ତିଅଣା ପାଗଳି ହୋଇ ଗଲୁଣି ବୋଧ୍ ହୁଏ ।" ଅମରେଶର ପ୍ରଶ୍ନିଳ ଆଖି ଦେହି ବୁଝି ପାରିଲା ଅନନ୍ଦତା ।

ଫ୍ଲେପ ଢୋକ କହିଲା କହୁ ସ୍ୱବଲେ ବୋଧ୍ ହୁଏ ।

ମୋ ସହୃତ ଆପଣ ଲଜ୍ଜରେ ଗ୍ରତ କଟାଇବେ ମୋର ସ୍ୱାମୀ ସ୍ୱବରେ । ଅନ୍ୟମାନେ ଜାଣିବେ ବବାହପରେ ଆମେ ହନିମୁନ୍ ପାଇଁ ଦେଠାକୁ ଯାଇଛୁ ।' ନର୍ଭିକାର ସ୍ୱବରେ କହୁଥିଲା ଅନନ୍ଦତା ।

କଣ କହୁଚ ଅନନ୍ଦତା । ଏହାର ମତଭ୍ରମ ଘଟିଯାଇଁ ତ ? ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱର ଦୋ-ଟ୍ଟକରେ କଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବମ୍ଚ ହୋଇ ଚଲା ଅମରେଶ । ଳ ଉତ୍ତର ସେ ଦବ ଅନନ୍ଦତାକୁ । କୌଣସି ଶିଷିତା ବସ୍ତ୍ରା ସୁସ୍ଥ ମସ୍ତିସ୍କର ମୁକତା ଏକଥା ତ କହି ନ ପାରେ ।

—ପ୍ଲିଜ୍ ଆପଣ ମୋତେ ଭୁଲ ବୁଝନ୍ତୁନ ଅମରେଶ ବାବୁ । ମୁଁ ବପଦରେ ପଡ଼ି ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିଛୁ । ପ୍ଲିଜ୍ ଡୋଣ୍ଟ୍ ମାଇଣ୍ଡ । ହୋଟେଲକୁ ଫିବା ଆଗରୁ ଆମର କୋର୍ଟରେ ମ୍ୟାରେକ ହୋଇ ଯିବ । ଅବଶ୍ୟ ଏ ସବୁ ଫଲ୍ସ୍ । ନର୍ଭିକାର ସ୍ୱବରେ ଅନନ୍ଦତା କହି ଗଲୁଛୁ ।

ଅମରେଶ୍ ଏସବୁ କହୁ ବୁଝି ପାରୁନ । ବୁଢ଼ାଣୀ ଜାଲ ଭିତରେ ଅସହାସ୍ୱ ମାଛୁଟିଏ ପଣ ସେ ସେମିତି ଛଟପଟ ହୋଇ ଯାଉଛୁ । ମୁକୁଳିବାର ଉପାସ୍ୱ ନାହିଁ । ନବୋଧ ପର ଅନନ୍ଦତା ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଛୁ କେବଳ ସେ ।

—ମୁଁ ଯାହା ସବୁ କହିଲି ସବୁ ହେବ ପୁଣି କହୁ ହେବନ—

ଚଲକୁ ମୁହଁ ପୋତି ଅନନ୍ଦତା କହୁଛୁ ।

ମାନେ ?

—ମାନେ—କେବଳ କାଗଜପତ୍ରରେ ଆପଣ ଧନକପାଇଁ ମୋର ସ୍ୱାମୀ କନ୍ତୁ, ବାସ୍ତବରେ ଆମ ଭିତରେ କହୁ ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ—

ଏସବୁ ମୁଁ କହୁ ବୁଝି ପାରୁନ ।

କୁଣ୍ଠିତ ସ୍ୱରରେ କହିଲା ଅମରେଶ ।

—ଆପଣଙ୍କ ଦୟା ମୋତେ ଏ ବସ୍ତସ୍ୱରେ ଅନ୍ୟ କେହି ସାହାଯ୍ୟ କରି ପାରିବେନ । କାରଣ, ମୁଁ ଜାଣେ, ଆପଣ ବେଶ୍ ଭଦ୍ର, ଶାନ୍ତ, ଶିଷିତ ଦୃଦ୍ଧି ଆଉ —ଫ୍ଲେପ ଢୋକିଲା ଅନନ୍ଦତା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଆଉ ପ୍ରଶ୍ନ କଲ ଅମରେଶ ।
ଆଉ ଆପଣ ଅବବାହୁତ ।

କନ୍ତୁ ଏତେ ବଡ଼ ଜଟିଳ ବିଷୟ ନିଏ ହଠାତ୍ କାହିଁକି ତୁମେ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ନେଲ ? ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ଅମରେଶ ।

ମୁଁ ଯେଉଁ କମ୍ପାନୀରେ ଗୁଜରୁଛି କରେ ଅନରୁଦ୍ଧ ସାମନ୍ତ ସେଇଠି ପର୍ସନାଲ ଅଫିସର ଅଟନ୍ତି । ସେ ବବାହୁତ । ଗୁରୁତ୍ୱ ସନ୍ତାନର ବାପା । ବସ୍ତୁତଃ ବେଶ୍ ହେଲଣି । ତେବେ ଆମ ଭିତରେ ଭଲପାଇବା ସମ୍ପର୍କ ଅଛି, ଆମେ ପରସ୍ପରକୁ ଭଲ ପାଉ । ତେତେ ବବାହ କରି ପାରୁନୁ ।—

କାହିଁକି ?

ତାଙ୍କ ମୋ ଭିତରେ ତାରତମ୍ୟ ବେଶୀ । ତା'ଛଡ଼ା ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଜଣେ ମାନସିକ ରୋଗୀ । ବବାହ କଥା ଶୁଣିଲେ ସେ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରି ପାରନ୍ତି ବା ଅଘଟଣ କିଛି ଘଟାଇ ପାରନ୍ତି । ତେଣୁ ସେ ଭସ୍ମ କରୁନାହିଁନ୍ତି । ଆଉ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଦଇ ପାରିବନି । ଦୃଢ଼ କଣ୍ଠରେ କହିଲା ଅନନ୍ଦତା ।

ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ିଲା ଅମରେଶ ।

ଏଇ କାରଣରୁ କମ୍ପାନୀର କର୍ମଗୁଡ଼ିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସନ୍ଦେହ ଓ ଉତ୍ତେଜନା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । କମ୍ପାନୀର ଜଣେ ଦୁଇଜଣ ବସ୍ତୁତଃ କର୍ମଗୁଡ଼ି ମୋର ଅନ୍ୟତ୍ର ବବାହ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆଣିଥିଲେ । ମୁଁ ସିଧା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାରଣ ଦର୍ଶାଇ ମନାକରି ଦେଇଥିଲି । ହେଲେ ଏବେ ଏମ୍. ଡି.ଙ୍କ କାନକୁ କଥା ଗଲଣି । ଦୁଏତ ଆମଭିତରୁ କାହାର ଗୁଳିର ଯାଇପାରେ । ତେଣୁ ଅନନ୍ତୁଦ୍ଧ ବାବୁଙ୍କ ସହିତ ମୋ ସମ୍ପର୍କ ନେଇ ଯେପରି କେହି କିଛି ନ ଭାବିବେ ସେଥିପାଇଁ ମୋତେ ବବାହିତା ବୋଲି ପ୍ରମାଣ ଦେବାକୁ ହେବ । ଆପଣ ଯଦି ମୋତେ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି ମୁଁ ବାଧ୍ୟହେବ ପୁଚ୍ଛାଇତ୍ କରିବାକୁ ।

ଅମରେଶ ଭାବୁଥିଲା କହିଦେବ—ଅନନ୍ଦତା ତୁମେ ଯଦି ଆତ୍ମହତ୍ୟା କର ତେବେ ଅନନ୍ତୁଦ୍ଧ ବାବୁଙ୍କର ହୋଇ ସବୁଦିନତ ଚନ୍ଦ୍ର ପାରିବନି ।—ହେଲେ କିଛି ନ କହି ଠେପଢ଼ୋକ କଥା ଦୋହରାଇଲା ଅମରେଶ ।

ଗୋଟାଏ ଚରିତ୍ରକୁ ନର୍ମଲ ରଖିବାକୁ ଯାଇ ଆଉ ଗୋଟେ ବାହାଣିଆ କଳଙ୍କକୁ ମୁଣ୍ଡରେ ବୁଲିବାକୁ ଗୃହିଁ ଅନନ୍ଦତା ! ସେଥିରେ ତୁମର ବେମିଛତ ହୋଇପାରେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅନୁରୁଦ୍ଧଙ୍କୁ ପାଇବାପାଇଁ ମୁଁ ଯେ କୌଣସି କଲଙ୍କ ଅକୁଣ୍ଠିତ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରି ପାଇବ ଅମରେଶ ବାବୁ ।

—କନ୍ତୁ ଏଥିରେ ମୋର ସଦ୍ୟ ଆତ୍ମସମ୍ମାନ ଇନ୍ଦ୍ରଜ, ବୃଜଆଦ କଲଙ୍କିତ ହେବ । ସେଥିପାଇଁ...

ମୁଁ ଜାଣେ ଅମରେଶ ବାବୁ । ଗୋଟାଏ ଘରର ଘଟଣା ମାତ୍ର । ଆଉ ଆପଣଙ୍କପାଇଁ ମୁଁ କେବଳ କାରଜର ବୋହୂ ଆପଣଙ୍କ ଘରେ ଏବଷ୍ପରେ ଆଉ କେହି ଜାଣିବେନି । ମୁଁ କଥା ଦେଉଛି । ଆପଣ ମୋତେ ଦସ୍ୱାକର ବଞ୍ଚାନ୍ତୁ ।"

ଅମରେଶ ନିର୍ବାକ ନିସ୍ପନ୍ଦ । ଯେମିତି ଜଡ଼ ପାଲଟି ଯାଇଛି । ବେଡ୍‌କୁ ଆସି ଚଉହୋଇ ଶୋଇଗଲା । ଅଶାନ୍ତ ଉପଗ୍ରହ ପରି ମହାକାଶ ଗୁଡ଼ି ସେ ଯେମିତି ଛୁଟି ଗୁଲିଚ ଚଲକୁ ଚଲକୁ ଅନେକ ଚଲକୁ । ଦୁଏତ ଏମିତି ଧାଇଁବାରେ ସେ ନିଃଶେଷ ହୋଇଯିବ ମହାଶୂନ୍ୟରେ । ସାଗ୍‌ଗତ ସେ ଶୋଇ ପାରନ୍ତି । ତାର ମନେ ହୋଇଛି ଏକ ଅପହୃତ ଯାନ୍ତ୍ରୀବାହୀ ବିମାନ ଭିତରେ ସତେ ଯେମିତି ଏଇ ଅନନ୍ତିଷ୍ଟ କାଳ ଅଟକି ଯାଇଛି ଏକ ଅନନ୍ତିତ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ଶୀକାର ହୋଇ ଯାଇଛି । ଜୀବନ-ମୃତ୍ୟୁର ସୀମାରେଖାରେ ସେ ଆସି ଛିଡ଼ାହୋଇଛି । ଦୁଏତ ଯେକୌଣସି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ନିଃଶେଷ ହୋଇ ଯାଇ ପାରେ ।

ଶ୍ୱାସରୁଦ୍ଧ ହୋଇଉଠୁଛି । ଆଗିବୁଜିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି ଅମରେଶ ।

ଅମରେଶ ଆଖି ଖୋଲି ଚାହିଁଲା ଅନଜ୍ଞତା ମୁହଁକୁ । ସ୍ନାନ ସାରି ପ୍ରସାଧନରେ ସଜେଇ ନେଇଛି । ଦେହରେ ସେହି ଲାଲଶାଢ଼ୀ । କବଜ୍ଜରେ ବାସି ରଜନୀଗନ୍ଧାର ସ୍ତବକ । ମୁଣ୍ଡରେ ସିନ୍ଦୂରଟୋପା । ଏ ବେଶରେ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର ଦଶୁଛି ଅନଜ୍ଞତା ।

—ଘଡ଼ଘାଏ ବୋଧହୁଏ ଆମଣ ଶୋଇ ନାହାନ୍ତି । ଅଯଥାରେ କଷ୍ଟଦେଲି । କ୍ଷମାକରବେ । ଏବେ ସହଲ ଟିକେ ଉଠନ୍ତୁ । ମୋତେ ସାଢ଼ଟାର ଏକ୍‌ସପ୍ରେସରେ ଫେରବାକୁ ହେବ । ଦୁଏତ ଆପଣଙ୍କ ସଙ୍ଗତ ମୋର ଏଇଟା ଶେଷ ଦେଖା । ଆପଣଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ମୁଁ ଭୁଲ ପାରିବନି । ଅମରେଶ ମୋତେ କନ୍ତୁ ବୁଝିପାରୁନି । ଡମ୍ପୋଟାଇଜ୍ ହେଲପରି ସେ ବେଡ୍ ଗୁଡ଼ି ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଉଛି ଝରକା ପାଖରେ । ଅଶାନ୍ତ ଉତ୍ତାଳ ସମୁଦ୍ରକୁ ଦେଖୁଛି । ଦେଖୁଛି ଅସଫଳ ଇଚ୍ଛାର ଢେଉଗୁଡ଼ିକ ଅସହାୟ ଭାବରେ ପୁଣି ଫେମିତି ଫେରଯାଉଛନ୍ତି ।

———

Digitized by srujanika@gmail.com

କଡପାଡୀର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି

ମନଜ୍ୟୋସ୍ନା ସାମଲ

ଯେତେବେଳେ ପାଦ ଦୁନଆଁରେ ପଯୁଦର ସମାରୋହ, ବସନ୍ତର ଜୁଆର । ସେତେବେଳେ କେତକୀ ଜୀବନରେ କେବଳ ଶ୍ରାଦ୍ଧ ଋତୁ । ପଞ୍ଚଦଶ ନଦୀଘର ଦୁଃଖ, ଦୈନ୍ୟ ଓ ନିର୍ଯାତନାର ରୌଦ୍ରତାପରେ ଅମେଧ୍ୟରେ ଦେହ ମନରେ ସବୁଜମା ହଜାଇ କେତକୀ ସାଜୁଛି ସଂହତ, ଅଥଚ ବର୍ଣ୍ଣକ ତଳେ ଅଗଣା ଅଗଣ ବଣ ଘୁଇଁଜର ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନ ବସ୍ତିରେ ପେଟ ଥଲ ଟଲକାଏ ମଉସୁମୀ ବାଆ--କେଘଏ ସୁରଭିତ ମଲସ୍ତ ଓଠରେ । ପାହାଡ଼ ଟରଣାର ଖିଲ ଖିଲ ହସ । ଜଙ୍ଗଲ ସାପ ପୁର ବୁଲୁଥିଲ, ଲଗାମଛଡ଼ା ପ୍ରଜାପତିଟିଏ ଭଲ । ଦିନ ଅଦିନ ବର୍ଷାରେ ଓଦା ହୋଇ ବଡ଼ ପାଟିରେ ଗୀତ ଗାଏ । ପାଦରେ ଜଙ୍ଗଲ ଅଟ୍ଟାଳି ଲତା ବାନ୍ଧି ନାଚେ । ବସ୍ତିର ଅନ୍ୟ ଝିଅମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା କେତକୀ ଥିଲ ବେଶି ଚଞ୍ଚଳା, ଉଚ୍ଛଳା, ଆଉ ସ୍ପର୍ଧାନତେତା । କାରଣ ତା'କୁ ଆକଟି ପଦେ କହିବାକୁ ତା'ର କେହି ନ ଥିଲେ । ସେ ଯେତେବେଳେ ଥିଲ ସାତବର୍ଷର କଅଁଳିଆ ଲଜାଟିଏ ତା'ର ମା' ଗୁଲଗଲ ଆରପାଖକୁ, ତା ପରଠୁ ବାପଟା ତା'ର ମଦ ହାଣ୍ଡିଆ ପିଇ ପିଇ ମା' ପଛେ ପଛେ ସେ ବ ଗଲ । ତା ପରଠୁ କେତକୀ ତା' ବଣ ଘୁଇଁଜରେ ହେଲ ଅସହାୟା । ଟୁବ୍ ଏକା । ଆହା କହିବାକୁ ଆଉ କେହି ନାହିଁ । ତଥାପି କେତକୀ ସବୁବେଳେ ହସ ହସ । ଭୟ ଫୁଙ୍କି । ଜଙ୍ଗଲର ଫଳମୂଳ ଖାଏ । ଟରଣାର ପାଣି ପିଏ । ତା' ମନକୁ ଦୁଃଖ କେବେ ଛୁଇଁ ନାହିଁ । ଶାଙ୍ଗର ଭୁଇଁରେ ମେଘ ଅସର ପରି ସେ କେବେ କାନ୍ଦନ । କେବଳ ସେଦିନ ଟୁବ୍ ବଡ଼ ପାଟି କରି କାନ୍ଦିଥିଲ, ପାହାଡ଼ର ପଥର ସନ୍ଧିରେ ତା' ଲେଲ ଲେଲ ହସର ପ୍ରତିଧ୍ୱନି ବଦଳରେ । ସେ ଦିନ ତା' ବୁକୁଫଟା କାନ୍ଦଣାର ପ୍ରତିଧ୍ୱନି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲ, ଯେଉଁ ଦିନ ସପନାକୁ ଜଙ୍ଗଲଟୁ ବାଘ ଶାଣି ନେଇଥିଲ । ସେ ଦିନ ତା' କାନ୍ଦଣା ଲହରରେ କେତକୀ କହିଥିଲ—ସପନା ! ତୁ ଫେରିଆ, ତୁ ପଦ୍ମ ମଡେ ଘୁଉଜା କରି ନରୁ, ତୁ ପଦ୍ମ ମୋ ବା' ପାଖେ ଝୋଲା ଝଙ୍କା ବାଉଛୁ । ଆଗରେ ଚଇତ ପରବ ଆସୁଛୁ । ଏ ସପନା ! ମଡେ ପରା ସେଦିନ ତୁ ତୋ ଘରକୁ ଶାଣି ନରୁ । ସେ ଦିନ କେତକୀର ମଝିଲିଆ ମନଟା ଫିକା ପଡ଼ିଯାଇଥିଲା । ତାପର ଠାରୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

ନଉ ନଉ ସପନାକୁ ଖୋଜେ । ମାଳତୀ, ସେବତୀ ବଗରେ, ଝରଣାର କଳା ମୁଚ୍ ମୁଚ୍ ଚୁଟରେ , ଯୋଉଠି ସପନା ତାକୁ ଚୁଟ ଉପରକୁ ଟାଣି ନଏ । ମାଳତୀ ଫୁଲରୁ ମେଞ୍ଚାଏ ତା ଅଳତା ଖୋସାରେ ଖୋସି ଦଏ, ଆଉ କହେ, ତୁ ମୋ ଘରଣୀ ହେଲେ ତତେ ସହରକୁ ବୁଲେଇ ନେବ । ନାଲି କୁମ୍ଭ ପକା ଲୁଗା କିଣି ଦେବ । ସପନା କନ୍ୟା ତାଟଥା ରଖିଲନ୍ତ । ସେଦିନ ଠାରୁ କେତକୀ ଓଠର ଆଉ ହସ ଟ୍ରେନୁହିଁ । ଆଖି ଆଉ ଟୁଳ ଟୁଳ, ଚଳଚଞ୍ଚଳା ହରଣୀର ଆଖି ପରି ଚଞ୍ଚଳ ହେଉ ନାହିଁ । କେତକୀର ଉଦାସିମା ଖୁବ ଦେଖି ବସ୍ତିର ଶୁକଦାଦା କେବଳ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ଛିଏ ଟାଣେ, କୋଉଠି କାମରେ ଲଗେଇ ଦେଲେ ପିଲାଟାର ମନ ବଦଳ ଯିବ । ଏଇ କଥା ଖୁବ ଶୁକଦାଦା ଦିନେ କେତକୀକୁ କହିଲା—କେତେ ଦିନ ଆଉ ଏମିତ ହବୁଲୋ ବାଇଆଣୀ ! ଗଛର ଫଳ, ଝରଣାର ପାଣି କ'ଣ ତତେ ସବୁଦିନ ମିଳୁଥିବ ? ଏବେ କାମ ଧନ୍ଦାରେ ମନ ଦେ । ଶୁକଦାଦା କଥାରେ କେତକୀ ଖିଲ ଖିଲ ହୋଇ ହସି ଉଠିବା ବଦଳରେ ତା ଚୁଟ ଉପରେ ଢଳ ପଡ଼ି କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦ ଉଠିଥିଲା । ସେ ଲହରରେ ଥିଲା, ଅସହାସ୍ୱତା, ସଳଜ, ଲଷ୍ଟପଟ ଓ ଜଙ୍ଗଲି ମନ ଅବ୍ୟକ୍ତ ବେଦନା ।

ପ୍ରଥମେ ଶୁକଦାଦା ମୁହଁରୁ ଡାକବଙ୍ଗଳାର ବାବୁମାନଙ୍କର କାମ କଣବା କଥା ଶୁଣି, କେତକୀ ଉତ୍ସୁକରେ ଶିହରି ଉଠିଥିଲ । କାରଣ ତା କଉଳ ଟୁମ୍ବୁରୁ ପାଟରୁ ଶୁଣିଥିଲ ବାବୁମାନଙ୍କର ବାସ୍ନା ମନ କଥା । ତଥାପି ମନରେ ସାହସ ବାନ୍ଧିଥିଲ । ଶୁକଦାଦା ଉପରେ ତାର ବେଶ୍ ଭରସା ଥିଲ । ତାଦର ଠାରୁ ବଙ୍ଗଳାକୁ ଆସିଥିବା ନୂଆ ବାବୁଙ୍କର ବାସନ ମାଜେ, ପାଣି ଆଣେ, କଟୁଦନ ପରେ କେତକୀ ଅନୁଭବ କଲ, ଏ ବାବୁ ଖୁବ ଭଲ ଲୋକ । ଅନ୍ୟବାବୁମାନେ ଯେମିତ ଟୁମୁଟୁକୁ କଣେଇ କଣେଇ ଅନାନ୍ତ । ଏ ବାବୁ ସେମିତ ନୁହଁନ୍ତ । ଯୌବନ କଅଁଳୁ ଥିବା ଦେହକୁହିଁ ବହଲେଇ ପାଟକୁ ଡାକନ୍ତନ୍ତ । ତେଣୁ କେତକୀ ନଭର୍ସ୍ୱରେ ଚଲବୁଲ କରେ । ବାବୁ ଯେତେ-ବେଳେ କହିଲେ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ନେଇ ଯିବେ, ସେ ତାଙ୍କ ଘରେ ରହିବ । ସେତେ-ବେଳେ ସହର ନାଁଟା ଶୁଣି କେତକୀ ଆନନ୍ଦରେ କୁଦିଲ ଉଠିଥିଲ । ଆଗରୁ ଯାହା ଖାଲ ସହର ନାଁ ଟା ଶୁଣିଥିଲ । ସହସ୍ର ବାବୁମାନେ ବଙ୍ଗଳାକୁ ଆସିଲେ ସାଜ ଜଗାଲଟା ମହକ ଉଠେ । ସେ ସହରରେ ନଷ୍ଟସ୍ୱ ମଞ୍ଜି ଚମାଁ ବାସନାଠାରୁ ଭଲ ବାସନା ଥିବ । ଆଜ ବାବୁ କହୁଛନ୍ତି ସହରକୁ ନେଇ ଯିବେ । ସତରେ ଏ କଥା ବଶ୍ୱାସ କଣ ପାର ନଥିଲ କେତକୀ । ହଁ ମୋର ବା ଏଠି କଏ ଅଛନ୍ତି ? କାହା ପାଟରେ ରହିବ ? ଅନ୍ଧାର ଆକାଶର ଝିକମିକ ଜହ୍ନ ଜହ୍ନ ଲଆ ପୋକ ଭଳ କେତକୀର ବାର ବର୍ଷର କଣୋଟା ଆଖିରେ କୌତୁହଳ ଚକମିକ କଣ ଉଠିଲ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଜଙ୍ଗଲ ପ୍ରାନ୍ତରେ ବାଘୁଙ୍କ ମନ୍ଦର ଗାଡ଼ଖଣ୍ଡା ଠୁଁ ଠୁଁ ଜଣେ ଗୁଣୁଥାଏ । ଘଡ଼ି ଦେଉଳରେ ଚେଙ୍ଗଟ ବଢ଼ିଥାଏ ବାଜୁଥାଏ । ସିରଭୋଲ ବୁଢା ମୁଲେ ଏଣ୍ଡୁଅଟା ମୁଣ୍ଡ ବେଦେଇ ଶୁଏ । ଗାଡ଼ ଦେଖି ଉପରେ ଚଉତର ଗୋଇ ଚେଙ୍ଗଟକୁ ଧାଇଁ ପଳାଇବ । ଚେଙ୍ଗଟ ମନେ ମନେ ଏହି ଛଠିଙ୍କ ଘାଃ—ବୁ ଚେଙ୍ଗଟ ଗୋଟା, ଏ ବାହୁ ଜାତ ଜାନ । ଗାଡ଼ ଗାଡ଼ିଲ କଣ୍ଟୁକୁ ? ଦେଖୁନୁ । ମୁଁ ଚେମିଡ ବାଘୁଙ୍କ ଘାଟରେ ଗଣ୍ଡେ ଗାଳ ପହଲବୁ । ମନ୍ଦଲ ଭାଲରେ ବସିଥିବା ଚପୋତ ଦାଁତ ଚକଟୁ ଫଟାଇ ଚପୋତଟି ଅଣ୍ଡାମାନଙ୍କରେ ଜଳ ସିଞ୍ଚଉଛି । ଚପୋତ ବୁଢ଼ୁ ବୁଢ଼ୁ ଗୋଇ ଗାଉଛି, ବୁ ଚେଙ୍ଗଟ, ଚେଙ୍ଗଟ ରେ ଚପୋତ । ତୋ ଘାଇଁ ବଲଲ ଉଚ୍ଚରେ ବସା ଚଢ଼ଚେଦେ । ବୁ ଅଣ୍ଡା ଚର୍ବୁ, ଭୁଜ ଭୁଜ ଡୁଆଙ୍କ ନାଇ ନାଇ ଓଠରେ ଅମୃତ ଢାଳା ଦବା । ଗାଟ ଘାଇଁ ନାଇ ଝୁଲୁ ଝୁଲୁ ଜଳ ମୁଁ ଆଣିଦେବ । ଚେଙ୍ଗଟ ଚମକ ଖାଇଲ । ଫଟେ ଗୋମିଟ ଏ ଚଅ ଚପୋତ ଚପୋତକୁ ଚନ୍ଦନ । ଘପନା ଜାଣୁଛି ଚନ୍ଦୁନ । ଶଳ୍ଲ ଛାଡାରେ ଚେଙ୍ଗଟ ଚଲ୍ଲ, ନା ନା ଘପନା, ତୁ ବାସ୍ତୁ ହୁଁ ନା । ମୁଁ ଚେବ ଆସିବ । ଚେଙ୍ଗଟ ଚେଲେ ଚପୋତଟା ଅଣ୍ଡରେ ଗାଠି ଖୋଜି ଧର ଉଡ଼ଉଛ ? ଘାଟ ଚେଇ ଆଉ ଗୋଟାଏ ଗାଡ଼ ବୁଲଉଛ । ଗାଡ଼ରେ ବସିଥିବା ବାଘୁଆଣୀ ଜଉ ଚେଙ୍ଗଟକୁ ଅଣ୍ଡର୍ଯ୍ୟ ଗୋଇ ବୁଝିଥିଲା । ଚେଙ୍ଗଟ ଗୁରୁଛୁ—ହଁ ବାଘୁଆଣୀ । ଚେଚେ ସୁନର ଗଜା ଗାଡ଼ୀ ଗିଉଛନ୍ତି । ଏଇ ସିନା ମନ୍ଦର ଗାଡ଼ରେ ବସିବେ । ମୋର ଗୋର ଚପନା ଚୁଆ ଜ୍ୟା । ସେଥିରେ ତ ଗୋଟେ ସଉଲା ଚଉଛୁ । ଘଡ଼େ ଘଡ଼େ ବସିଥିବା ଜାଗାକୁ ହାତରେ ଗୋଡ଼ ଚେଇ, ବାଘୁଙ୍କ ଜାକରେ ଚମତ ପଡ଼ଉ ଚେଙ୍ଗଟ । ଆରେ ଆରେ ଗାଡ଼ ସିଟ୍‌ଟାକୁ ହାତ ଚୁ ଚାଡ଼ିଲ ? ଆରେ ପାଉଲଁ ! ଘହରକୁ ଘରେ ତୁ ତ ଘପା ଗାଡ଼ୀ ସିଚୁ । ଘହୁରା ଟିଆମାନଙ୍କ ପଣ ତୁ ତ ଚେଙ୍ଗ ପାଉଚୁ, ବୁଝିଲୁ । ଚଚେ ଆଉ ଚେଲ୍ଲ ଜାଣିପାଉଚେଲ । ଏଇ ଆମ ଘହର ଅଚିଚସ୍ତ, ବାଘୁଙ୍କ ଚଅ। ଶୁଣି ଚେଙ୍ଗଟ ଚେଚେ ଜ'ଣ ଭୁଚେଉଛ, ଘଚରେ ଜ'ଣ ସେ ଟୁପା ଲୁଗା ସିଉଚ, ଆଉ ଜଙ୍ଗଲ ମୁଣ୍ଡା ପାଉଚ ନ, ଫୁଲ ଡାଳ ଚୋସିଚନ, ମୁଣ୍ଡରେ ବାହନା ଚେଲେ ମାଉ ଚେଉଁ ଉଉଚ, ଘଚନ ବାଉଚ । ଘଚରେ ଭୁଚମନା ହୁଚ । ଭୁଜୁ ଭୁଜୁ ଗାଡ଼ ଘର ଘାଟେ ଅଟଜଉଲ, ଚୁପିରେ ଗାଡ଼ୁ ଚେଇଁଚେଇଁ ଦୂଆର ମୁହଁରେ ପାଦ ଚେଲ୍ଲ ଚେଚେ, ମା ଚୁଖରେ ନାଜ ଟେକ ଚଚୁଲେ—ଟୁଃ ଟୁଃ, ସ୍ୱାଡ଼ି ଆଉ କଚୁ ମିଲଲ ନ ଯେ, ତୋଟାଏ ଜଙ୍ଗଲୀ ପଣ୍ଡକୁ ଧର ଆଣିଥିଲ । ମା'ଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ଚେଙ୍ଗଟ ନନ ଚେହ୍ନକୁ ବୁଝିଲ । କଚୁ ବୁଝି ପାଉଲ ନ । ଜାଡ଼ି ଯେ ତ-ପଣୁ ଜଲ ଘଣୁଳ ? କଚୁ ମା କ'ଣ ପଣୁ ବୋଲ୍ କଡୁଛନ୍ତି ? ବାହୁ କହୁଲେ—ଆରେ ଦମ୍ଭୁ ଘଲ୍ଲତ ଜାଡ଼ିଳ ? ଚେଖିବ, ଚେଙ୍ଗଟ ଚନ ଚେଙ୍ଗଟାରେ ଜାଡ଼ି ଘହୁରା ବନ୍ଧିବ । ଏତକବେଳେ ବାଘୁଙ୍କ ଚେଲ୍ଲା ଟିଅ କୁଲୁରକୁ ଚେଲ

Digitized by srujanika@gmail.com

କରି କହି ଆସି କହିଲା—ଏଇ ଶୁଖୁଆ ନ ଖାଇ ଜଉଛୁ । ନାଁଃ। କ'ଣ ନା କେଉଁଆ, ନ୍ୟାଡ଼ି··· । ଭାସା ସଉରେ ନମର ଆଦୌ ଚଳେ ନାହିଁ । କେଉଁଆ ତାର ଆଧୁନିକ ଜ୍ଞାନ। କରୁ ବୃଦ୍ଧିଯାଉଛନ୍ତି । ବଙ୍ଗ ଖୁସିରେ କହି ପକାଇଲା—ଦେଇ ! ମୁଁ "ସାବୁନ୍ ଲଗେଇ ଗାଧୋଇଲେ ଆଣ୍ଠୁ ଉଳ୍ଲ କରନ୍ତନ୍ତି । ଜାତ ପୁଡ଼ା ଫୁଲେଇ କୁନ କହିଲା—ଦେଖେନ ସର୍, ଆମ୍ଭ ଅମ୍ଭ କେମିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଛୁ । ଭଲ ମାଦ୍ରାସ ? ଆଉ କ'ଣ ନହ ଆମ୍ଭଥଲ, ବାବୁଙ୍କ ପୁଅ ମାନବାକୁ ଆଜଣ ଉଲ୍ଲବାକୁ ଚପ୍ ରହିଗଲା । ମା ଟେକ୍ଟ ନ କହି ଦୁମ୍ ଦୁମ୍ ହୋଇ ଘର ଭିତରକୁ ଗୁଲିଗଲେ । ମାନବାବୁ ଟେଇଙ୍କ ପାଟୁଆ ଫଳ ଆଉ ସାବୁନ ଦେଲେ । ଜଦ୍ଦେଇ ଦେଲେ କେମିତ କ'ଣ ଜଣାକୁ କେତେଖା ସହିସ୍ତ ହେବାର ଜଣାରେ ଟ୍ରେନ୍ ଶୀଘ୍ର ଜନକୁ ବଦଳାଇ ଦେଇ । ସବୁ ବାମ କଣ୍ଠ ଶିଖିଲ, ବୁସ ଉଜ ସବୁ ବଦଳିଗଲ ।

ଟେକ୍ଟଙ୍କର ଜଲୁଣି ବୁମ ଦେଖି ମୁଖାସ୍ତ ଗ୍ରାମ ଜାନା ସାଙ୍କିରୁ ଜଳ ବୁଡ଼ାଏ, ବାଆଁ ରେଉ ବାଆଁ ରେଉ ପାଙ୍କୁ ଡାକେ, ନ ଜାଣିଲ ଯେ ତା ଦେହରେ ଜାତ ବଜେଇ ଦୀ । ଉଜଳେଇ ପାଙ୍କୁ ଡାକେ । ଟେକ୍ଟଙ୍କା ଧ୍ୟା ନଦେଲେ ତା ଗୁଣ ବଢ଼ିଯାଏ, ଜାଣି ଜାଣି ହାର୍ଡ଼ି କଡ଼େଇ ଜଳା କରି ପକାଇ ଦିଏ । ଉଦା ଉଦା ଅଣ୍ଠା ବାସନ ମାଜିବାକୁ ଦିଏ, ମା'ଙ୍କ ଆଗରେ ସତ ମିଛ କହି ତା ପ୍ରତି ମା'ଙ୍କ ମନରେ ଜନ୍ମୁଉତା କଢାଇ ଦିଏ । ସବୁ ବାମ ସାଉ ଟେକ୍ଟଙ୍କା ଯେତେବେଳେ ଖାଇବାକୁ ଆସେ, ମା' ପୁଅ ଟିଅଁ ଅଣ୍ଠା ଖୁବ ଉତ୍ତେଜିତ ବାଡ଼ ହୋଇଥାନ୍ତି । ପ୍ରଥମ ଦିନ ଟେକ୍ଟଙ୍କା ଅଣ୍ଠା ଖାଇବାର ବୋଲ ମନା କରି ଦେଇ । ସମେ ସମେ କହିଲା—ବାବୁ ଘର କୁକୁଡ଼ା ବି ଅଣ୍ଠା ଖାଏ ନା, ତା ପାଇଁ ଅଲଗା ମାଂସ ଛୁଟାଏ, ମୁ କ'ଣ କୁକୁଡ଼ାଠାରୁ ଗୁଣ ? ଆଖିରୁ ଝର ଝର ଲୁହ ଝର ପଡ଼ିଲ । ଅତି ଆସ୍ତରେ ନାଚ ଉଠିଲ ବରେ ଫଳ ମୂଳ । ସମେ ପଢ଼ିଲ, ଅଠ୍ଠଲଙ୍କାଙ୍କର ମମବେଦନା । ପଶୁଚ୍ଛୋଇଁର ସ୍ନେହ ବୋଲା ହୃଦୟ ସ୍ପର୍ଶ, ମା ଉଜି ଉଠିଲେ—ଦେଖ ମ ! ଏ ଟୋକର ବହପକୁ, ଜଙ୍ଗଲରେ ବୁଲୁଥିଲ । ଆଉ ଆଜ କହୁଛୁ ଅଣ୍ଠା ଖାଇବନି, ନ ଖା'ମ, କେତେ ଦିନ ଉପାସ ରହିବୁ ରହ, ପେଟ ପୋଡ଼ିଗଲେ ନର୍ଦ୍ଦମାର ପୋକ ପୋଟେଇ ଖାଇବୁ । ଗ୍ରେଟ୍ ମୁହଁରେ ବଡ଼ କଥା, ତୋ ପାଇଁ କ'ଣ ବଙ୍ଗଙ୍କ ପର ଆଉ ବାଡ଼ ଦେବ ? ଉପରେ କେତ୍ତା ଅଣ୍ଠା ଖାଇବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଏ ।

ସତରେ ଜୀବନର ମୋହ ସଂସାରରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ମୋହ । ତା ପାଇଁ ଆଉକୁ ଅଉ କ ପୁଣି ଅଛୁ ? କହୁ ନ ବୁଝି ନ ଜାଣି ସଧ କେତ୍ତା ବଞ୍ଚି ରହିବାକୁ ଚାହେଁ, ତା ଜୀବନର ମୂଲ୍ୟ କ'ଣ ? ପୁଣି ତ ଚୁଡ଼ି ଆସିଛୁ ବଙ୍ଗଳ ପଟ୍ଟରେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଜଙ୍ଗଲ୍ ବାପର ମୁହଁରେ । ଆଜ ଆଉ କାହିଁକି ସ୍ନେହ ଆଦର ଖୋଜିବ, ପୁଅ ଖୋଜିବ, ଦିନର ଜଗୁଣ ଖଟଣି ପରେ ଆରୁଣିଆ ହୋଇ ଅଇଁଠା ଖାଇ ଖାଇ କେଡଙ୍କା ଆଖିର ଅସାନିଆ ଅରୁଣା ଲୁହଗୁଡ଼ା ଛତ ଥାଳରେ ଟପ ପଡ଼ୁଥାଏ, ଚୋକ ପେଟରେ ଲୁହ ମିଶା ଅଇଁଠା ଛତ ଡାକୁ ଲଗୁଥାଏ ଅମୃତ ପରି । କେଡଙ୍କାକୁ କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ଖାଇ ଥିବାର ଦେଖି, ସାନବାବୁ କହିଲେ, ମମି ! ତାଙ୍କୁ ଭଲ ଛତ ଦଟା ଦେଲେ ଅସୁବିଧା କ'ଣ ? ପିଲଟାକୁ ଅଇଁଠା ଖାଇବାକୁ ଏତେ ବାଧ କରୁଛ କାହିଁକି ? ମା ରାଗି କରି କହିଲେ—ତୋର ଏଥରେ ମୁଣ୍ଡ ଖେଳେଇବା ଦରକାର ନାହିଁ । ରୁ ମତେ ଉପଦେଶ ଦରୁ ? ସାନବାବୁଙ୍କ ପ୍ରଥମ ପ୍ରତିବାଦରେ କେଡେଙ୍କା ସତେ ଯେମିତି ଉତ୍ସୁଲା ନଈରେ କୂଟା ଖିଅର ଆଶ୍ରୟ ପାଇଲ, ମନ ଭାର ଆନନ୍ଦରେ ଭରିଗଲ, ସେହ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେ ଅନୁଭବ କଲା, ବଡ଼ବାବୁଙ୍କ ବଦଲରେ ଏ ଘରେ ତା ଆସ୍ଥା ଚଉଁଲା ପରି ଆଉ ଜଣେ ବି ଅଛନ୍ତି ।

ଘରେ ଖିଣ ପୁଞ୍ଜ ଖସି ଗଲେ ବି କେଡଙ୍କା ଖୁସିରେ ସେହ ଚକଟା ଚକଟି ଅଇଁଠା, ଖିର ପୁଞ୍ଜର ଅଲନା ସ୍ୱାଦ ସେ ବାର ପାରେ ନାହିଁ । ସାନବାବୁ ଏ ସବୁ ସହ୍ୟ ପାରନ୍ତୁ ନ କ ମୁହଁ ଖୋଲି ପ୍ରତିବାଦ କରି ପାରନ୍ତୁ ନାହିଁ । କେବଳ ଖାଇଲା ବେଳେ ଭଲ ଭଲ ଜନପ୍ତ ମାଗି ନଜ ଥାଳରେ ଛୁଡ଼ି ଯାଆନ୍ତୁ । ଇଚ୍ଛା, ଅଇଁଠା ହେଉ ପଛେ କେଡଙ୍କା ଖୁସିରେ କିଛି ଭଲ ଜନପ୍ତ ପଡ଼ୁ, କନ୍ତୁ ମା' ସେ ଥାଳର ଭଲ ଭଲ ଜନପ୍ତ କାଢ଼ି ସେହ ଚକଟା ଅଇଁଠାକୁ କେଡଙ୍କାକୁ ହିଁ ଦଅନ୍ତୁ । ସେ ବୁଝିପାରେ ନା, କୁନ ଦେଇର ମଧ୍ୟ ତା ଉପରେ ଏତେ ରାଗ କାହିଁକି ? ଉକୁ ଖୁସି କରିବାକୁ କେଡଙ୍କା ତାଙ୍କ ଫ୍ରକ୍ ଭଲ କରି ସଫା କରେ । ତାଙ୍କ ଶୋଇବା ଘର ପରଷ୍କାର କରେ । କନ୍ତୁ କେଡଙ୍କା ଦେଖେ—ବେଳେ ବେଳେ କୁନ ଦେଇ ତାକୁ ଦେଖି ପୁଣି ନଜ ଦେହକୁ ଅନାନ୍ତୁ । ଦୁମ୍‌ଦାମ୍ ହୋଇ ଗୁଲିଯାଆନ୍ତୁ । ସାନବାବୁ ଖାଲି ଯାହା ଅଲଗା ସେ ଏ ସବୁ ସହ୍ୟ ପାରନ୍ତୁ ନ, ଥରେ ସମସ୍ତ ଅଜାଣତରେ ମିଠେଇଟିଏ କେଡଙ୍କା ହାତରେ ଗୁଂଜ ଦେଲେ । କେଡେଙ୍କା ସେଇଟିକୁ ନେଇ ବାଣଆଡ଼ ଖାଇ ଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ଚମନାନା ଦେଖି ଦେଲା, ରାଗ ଶୁଝାଇବା ମଉକା ମିଳିଗଲା । କେଡଙ୍କାର ଚୁଟି ଧଣ ଘୋପାଡ଼ି ଘୋପାଡ଼ି ମା'ଙ୍କ ଆଗରେ କହିଲା—ମା ମୁଁ ଦେଖିଛୁ, ଆପଣ ଆର ଘରକୁ ଲୋରୁ । ସେ ଆପଙ୍କ ଦୁମ୍‌ରେ ଟେକି ମିଠେଇ ହାତରେ ଧର ବାର ଆଡ଼କୁ ଗୁଲିଗଲା ଦେଖନ୍ତୁ ହାତରେ ମିଠେଇ ଧରିଛୁ, ମା' ହାତରେ ଝାଡ଼ୁ ଝଣ୍ଟେ ଧର ମନଇଚ୍ଛା କଟୁଥାନ୍ତୁ—ହଇଲୋ ଜଙ୍ଗଲ୍ ! ଏଇଟା ଜଙ୍ଗଲ ନୁହେଁ ଘର, ଉ ଏ ଘରେ କଲା କନା ବୁଲେଇବୁ ? ସାନବାବୁ ନଶ୍ଚଳ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥାନ୍ତୁ, ଖସୁଥାନ୍ତୁ, ଯୋଉଠି ମଣିଷ ମଣିଷର ହୃଦସ୍ପନ୍ଦକୁ ବୁଝି ପାରେ ନା । ସେ କ'ଣ ଘର ? ଜଙ୍ଗଲରେ ପଶୁ ପକ୍ଷୀଙ୍କର ବରଂ ହୃଦସ୍ପନ୍ଦ ଅଛି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

କନ୍ୟା ଏ ମୁଖା ଭଲେ ଅଛୁ କେବଳ ହିଂସ୍ରତା । ମାଉରେ କେଉଁକାର ଦେହରୁ ରକ୍ତ ଝରୁଥାଏ । ଥରେ ହେଲେ କହିଲନ୍ନ ସାନବାବୁଙ୍କ ନାଁ । କାରଣ କେଉଁଥର ମା କହିଲେଣି—ଏ ପୋଡ଼ାମୁହିଁ ରୂପ ଚହ୍ନଟେଇ ମୋ ପୁଅର ମୁଣ୍ଡଟାକୁ ଖାପ୍ରା କରି ଦେଲଣି । ସେ ଯୋଉ ଘୃହାଣୀ·····। କେଉଁକା ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ସାନବାବୁ ପ୍ରତିବାଦ କରିପାରିଲେନ୍ନ କି ନିଜ ଦୋଷ ମାନ୍ନେଇ ପାରିଲେନ୍ନ । ନରୁପାସ୍ତ ହୋଇ ଘରୁ ବାହାର ଘୁଲିଗଲେ । ସେଦିନ ଘରେ କେଉଁକା କିଛୁ ଖାଇଲନ୍ନ । ଟାଆଁ ପିଆ ଝାଡୁର କାଠିଗୁଡ଼ା ଦେହରେ ଗଳିଯାଇ ପୋତାଜଳା କରୁଥାଏ । ଦୁଇଜଣ ହାତ ଯାଗାରେ କେଉଁକା ଶୁଏ । ଆଗକୁ ଘୂହିଲେ ବଡ ବଡ ଡାବଲ ମୁଣ୍ଡରେ ବାଜେ । ଗୋଡଟିକେ ସିଧାକଲେ ଉଙ୍ଗା ଟ୍ରଙ୍କ୍ ଗୋଡ଼ରେ ବାଜେ । ଯନ୍ତ୍ରଣାକୁ ଭୁଲିବାକୁ ଶୋଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲ୍ଲ । କନ୍ନୁ ପାରିଲନ୍ନ । ସତେ ଯେମିତି ଦେହ ତାର ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ଛୁଡ଼ପଡ଼ୁଛୁ । ଛୁଣ୍ଡା କନ୍ନାଟି ମଧ୍ୟ ପକାଇବାକୁ ତାର ବଳ ନଥିଲ୍ଲ । ସେମିତି ଚଟାଣରେ ଶୋଇଗଲ୍ଲ ।

ଆର ଘରୁ ଶୁଭୁଛୁ । ମା କହୁଛନ୍ତି—କୁଆଡୁ ଯାଇ ବୁଲି ବୁଲି ଘଣ୍ଟ ଅଧକୁ ଫେରିଲ୍ଲ । ଖାଇବାକୁ ଡାକିବାରୁ କ'ଣ ନା ମତେ ଭୋକ ନାହିଁ । ତୋ ମୁହିଁରୁ କାହିଁକି ଶୁଣି ଯାଇଛୁ ଶୁଣେ ? ଏତ ସାନବାବୁଙ୍କ ସ୍ୱର—କହୁଛନ୍ତି, ମୋ ପାଇଁ ଘରେ ଖାଇଦେଇ ଆସିଛୁ । ମତେ ଭୋକ ନାହିଁ । ତାପରେ କବାଟ ବନ୍ଦ ହେବାର ଶବ୍ଦଲ୍ଲ । କେଉଁକା ଅନ୍ଧାରରେ ଶୋଇ ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖିପାରୁଥିଲ୍ଲ ସାନବାବୁଙ୍କ ମନଟାକୁ । ଏ ଖାଇବା ମିଠା । କେବଳ ତା'ର ଦୁଃଖରେ ସାନବାବୁ ଆଜ ଉପାସ ରହି ନିଜକୁ ଶାସ୍ତି ଦେଉଛନ୍ତି । ତା ଆଖିରୁ ଉରମ ଲୁହ ଦଟୋପା ଟପପଡ଼ିଲ୍ଲ । ବାବୁ ଟୁର୍‌ରେ ଯାଇଛନ୍ତି । ସେ ଘରେ ଥିଲେ ଏତେ ସହଜ ଘଟି ନଥାନ୍ତା । ଏମିତି ଘଡ଼ି ଘଡ଼ି ନନ୍ଦ ଲଗିଯାଇଛୁ । କାହାର ଡାକରେ ନନ୍ଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲ୍ଲ । ଦେଖେତ ସାନବାବୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସି କବାଟଟିକୁ ଆଉଜାଇ ଦେଉଛନ୍ତି । ଉପରେ କେଉଁକା ପାଟିରୁ କଥା ବାହାରୁନ୍ନ । ସାନବାବୁ ସାଙ୍ଗରେ ଆଣିଥିବା ମହମବତୀଟିକୁ ଲଗାଇଲେ । କହିଲେ, ମତେ କ୍ଷମା କରିଦେ କେଉଁକା ! ମୋ ପାଇଁ ଆଜ ତୋର ଏ ଅବସ୍ଥା । ତାଙ୍କ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଦଟୋପା କେଉଁକା ହାତ ଉପରେ ପଡ଼ିଗଲ୍ଲ । କେଉଁକା ଚମକପଡ଼ି କହିଲ୍ଲ—ମୋ ପାଇଁ ତମ ଆଖିରେ ଲୁହ ? ମୁଁ କ'ଣ ମରିଯାଉଛୁ ? ଜଙ୍ଗଲରେ ସିନା ହିଂସୁକା ବାଘଟା ମୋ ସପନାକୁ ଖାଇଦେଲ୍ଲ । ହେଲେ ମତେ କ'ଣ ଖାଇ ପାରିଲ୍ଲ ? ମୋ ଭଳି କେତେ କେଉଁକା ନିତ ନିତ ମରୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ପାଇଁ କିଏ ଶୋକ କରୁଛୁ ? ଆଉ ଆଜି ତମେ ମୋ ପାଇଁ ଦୁଃଖ କରୁଛୁ ? ସାନବାବୁଙ୍କ ମୁହଁରେ କେଉଁକା ଦେଖିପାରୁଥିଲ୍ଲ ସପନାର ଗୁଇଁ । ସାଙ୍ଗରେ ଆଣିଥିବା ମଲମକୁ କାନ୍ଦ ଛତ ସ୍ଥାନରେ ଲଗାଇବାକୁ ବାହାରିଲ୍ଲରୁ ସଙ୍କୋଚରେ

Digitized by srujanika@gmail.com

କେଉଁଠା ମିଠି ଦେଖେଇ ଦେଲା । ସତେ ଯେମିତି ତା ଦେହ ସହିତ ସେ ହାତ ବହୁ ପରିଚିତ । ସାନବାବୁଙ୍କ ସ୍ପର୍ଶରେ କେତକୀ ଅନୁଭବ କରୁଛୁ—ଏ ଯେମିତି ତା ସପନାର ହାତ । କହି ପକାଇଲ, ମୁଁ ଥରେ ଗଛରୁ ପଡ଼ି ଯାଇଥିଲି । ମୋ ସପନା ଏମିତି ମୋ ପିଠିରେ ଜଡ଼ାତେଲ ଘସି ଦେଉଥିଲା । କେତକୀ ଦେଖିପାରୁଥିଲା ଦୂରରେ ଛୁଡ଼ାହୋଇ ତାକୁ ଡାକୁଛୁ । ଆଗରେ ଚଇତ ପରବ ଆସୁଛୁ । ଆମେ ପଟ୍ଟା ଘର କରିବା । ତୋର ପତ୍ନ ମାଲତୀଫୁଲରେ ଖଣ୍ଡ ଦରଧା ଲୋ କେତକୀ ! ତୁ ଆ । ନହେଲେ ମାଲତୀଫୁଲ ମଉଳି ଯିବ । କେତକୀ କହି ପକାଇଲା—ହଁ ରେ ସପନା, ମୁଁ ଯିବି, ତୋ ପାଖକୁ ଯିବି । ସାନବାବୁ ବୁଝିପାରିଲେ ତା ସରଳ ମନର ଅକୁହା ଖୁସି । କହିଲେ, ହଁ ଲୋ କେତକୀ ! ତୁ ଫେରଯା ପୁଣି ତୋ ସପନା କୋଳକୁ । ସପନା ସିନା ଖୁଣ୍ଡା, ମୁର୍ଖ ଥିଲା, କନ୍ତୁ ତା'ର ମନପଣ ମନଟିଏ ଥିଲା । ଏ ସହରର ଚକମିଜ ଭେକ ତଳେ ଅଛୁ କେବଳ ପଶୁତ୍ୱ । ଦସ୍ୟା ନାହିଁ, ମାୟା ନାହିଁ, ହୃଦସ୍ୱ ନାହିଁ । ତୋ ଭଳ ସରଳା, ନଷ୍ଟହା ଝିଅର ସପନାର ପ୍ରେତାତ୍ମା ଆନନ୍ଦ ଦେଇ ପାରିବ କନ୍ତୁ ଏ ସହରୁଆମାନେ ତତେ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଦେବେନି । ରଙ୍ଗ୍ ଏ ଝଙ୍କା, କାଲି ସକାଳୁ ଉଠି ଗୁଲିପିରୁ ତୋର ବଣ ଗୁଜାକୁ । ତୁ ଚଢ଼ି ପାରିବୁନି ଏ ସଭ୍ୟ ଶିକ୍ଷିତ ମଣିଷକୁ । ତୁ ଗୁଲିଯା । ଏତକ କହି ଥର ଥର ପାଦରେ ସାନବାବୁ ଗୁଲିଗଲେ । କେତକୀ ଚାହିଁରହିଲା—କପୋତୀର ନଷ୍ଟସ୍ୱ ଫେର ଆସିଥିବ କପୋତ କୋଳକୁ । ହଁ ରେ ସପନା ମୁଁ ବି ଯିବି । ପୁଣି ସେହି ଜଙ୍ଗଲ ମୁଡ଼ା ପାରିବି । ଆଉ ତୁ ମାଲତୀ ପେନ୍ଥାଟିଏ ଖୋସିଦରୁ ।

—*—

Digitized by srujanika@gmail.com

ଗୋଟିଏ ରକ୍ତାକ୍ତ ମଯୂରୀର ବୟାନ...

ବଂଶୀଧର ରାଉତ

ଦର୍ପଣ ଆଗରେ ଛଡ଼ା ହୋଇ ନଜର ପ୍ରତିବମ୍ବ ଦେଖି ଦଗମ୍ବର ଚାଲୁବ ହୋଇଗଲ । ନଜର ଦ୍ରବକୁ ସେ ଅନେକ ଦିନ ହେଲ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲ । ହଠାତ୍ ଆଜ ନଜକୁ ସାମ୍ନାରେ ଦେଖିଲ ପରେ ସେ ଅନୁଭବ କଲ, ସେ ମନେ ମନେ ଯାହା ଭାବୁଛୁ ପ୍ରକୃତରେ ତାହା ନୁହେଁ ।

ନଜ ପ୍ରତି ଖୁବ ଲେଉ ହେଲ ଦଗମ୍ବରର । ଏତେଟା ଉଦାହାନ ହେବା ତା'ର ଉଚିତ ହୋଇନ । ଏ ସବୁ କେବଳ ଅବହେଳା । ଅବଜ୍ଞା । ମଣିଷ ଜନ୍ମ ହୋଇଛୁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରବାକୁ, ଏହାର ମାନେ ନୁହେଁ ନଜକୁ ବାଜରଖି କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ଖୋଳ କରବା ।

ନଜେ ଠିକ୍ ରହିଲେ ଏ ଦୁନିଆଁ ଟାବ ଠିକ୍ ରହିବ । ନଜ ପ୍ରତି ଉଦାହାନ ହେଜେ ବେଳେବେଳେ ଏ ଚଞ୍ଚଳ ଦୁନିଆଁ ବ ଅସହାସ୍ୱ ହୋଇ ଛଟିବ । ଏହି ଅସହାସ୍ୱତା ସ୍ୱେଗର ଜବାଗୁ ଘୁଡ଼ାକ ଏତେ ପ୍ରବଳ ଯେ, ସେମାନଙ୍କଠୁ ନଷ୍ଟ ଓ ପାଇବା ମୁସ୍କିଲ ।

ଦଗମ୍ବର ପୁଣି ଥରେ ଦର୍ପଣର ଚକ୍‌ଚକ୍ଣା ମୁହଁରେ ନଜ ଶରୀରର ଅବକଳ ପ୍ରତିଛବି ଦେଖି ହସି ପକେଇଲ । ସତରେ ସାବନ୍ତୀ ଠିକ୍ କୁହେ, ସେ ହସିଲେ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର ଦିଶେ । ନୁହେଁ ?

ସାବନ୍ତୀ କଥାକୁ ଦଗମ୍ବର ହାଲକା ଭାବୁଥିଲ ମାନ ଆଜ ଅନୁଭବ କରୁଛୁ ପ୍ରକୃତରେ ସାବନ୍ତୀ ଯାହା କହୁଥିଲ, ସତ କହୁଥିଲ । ମାନ ସାବନ୍ତୀ କଥାକୁ ସେ ହସରେ ଉଡ଼େଇ ଦଏ ।

ଏତେ ଦିନ ପରେ ପୁଣି ସାବନ୍ତୀ କଥା ଗୁହାଇ ଗୁହାଇ ମନେ ପଡ଼ୁଛୁ ।

ଦଗମ୍ବର ଦର୍ପଣର ଅନେକ ଦୂରକୁ ଆସି ପୁଣି ଦର୍ପଣକୁ ଚଲଚଲ ଆଖିରେ ଗୁହିଁଲ । ଅବଶ୍ୟ ତାର ପ୍ରତିବମ୍ବ ଦେଖାଯାଉଛୁ ମାନ ସ୍ପଷ୍ଟ ହେଉନ । ଦୂରରେ ରହିଲେ ସବୁ ଅସ୍ପଷ୍ଟ । ଝାପ୍ସା ଝାପ୍ସା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏ ଦୁନିଆଁ ଟା ପୁରା ଅଷ୍ଟଗ୍ଧ । ପାଖରେ ପଶ୍ଚାର ଆଉ ଦୂରରେ ଗ୍ରାଇଗ୍ରାଇଥା । ନଜକୁ ପରୀକ୍ଷା କରିବା । ଦର୍ପଣ ଆଗରେ ଛିଡାହୋଇ ନିଜର ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତିକୁ ଦେଖିବା । ନିଜକୁ ଅନୁଭବ କରିବା ଭଳି ଏକାଗ୍ର କାର୍ଯ୍ୟମାନ ସହଜ । ନିଜେ ପରୁ ଦେଖି ହୁଏ ମାତ୍ର ଅନ୍ୟକୁ କିଛି ଦେଖାଇ ହୁଏନା । ନିଜେ ଅନୁଭବ, କଥା ଅନ୍ୟକୁ ବିଶ୍ୱାସ ହୋଇ ନ ପାରେ । ଏମିତି ଗୁଡ଼ିଏ କଥା ଅଛି ଯାହା ଅନ୍ୟକୁ କହି ହୁଏନ କମ୍ବା ଦେଖାଇବାର କୌଣସି ସୁବିଧା ନାହିଁ । ନିଜେ ନିଜଠାରେ ବି ସେହି ଜୀବନର ବହୁ ବିସର୍ଗ ବି କେହି ଜାଣିପାରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଦର୍ପଣର ନିଜକୁ ଭଲ ଅସହ୍ୟ ବୋଧହଲା । ସାହସୀ ମନରେ ପଡିଲେ ନିଜକୁ ବି ଭୁଲିଯାଏ ସେ । ଏମିତି ଭୁଲି ଯାଇ ବିନାଶ ହୋଇଯିବାକୁ ପ୍ରକୃତରେ ବୋଧହୁଏ ତାକୁ ଭଲ ଲାଗେ । ଏଥିରୁ ସେ କିଛି ପାଏନା ମାତ୍ର କ୍ଷଣିକ ଆନନ୍ଦରେ ସେ କୃତ୍ୟ କୃତ୍ୟ ହୋଇଯାଏ ।

ତା'ର ଆନନ୍ଦ ତା'ର ଜୀବନ । ଜୀବନଟାରେ କ'ଣ ଅଛି ? ସବୁ ମିଛ, ଅଷ୍ଟଗ୍ଧ, ପ୍ରବଞ୍ଚନା ଓ ଆତ୍ମପ୍ରତିଚ । ଆଜି ଭଲଟ ଭଲ, କାଲିକୁ କଏ ପଗ୍ଧରେ ! କ୍ଷଣିକ ଆନନ୍ଦ ହିଁ ଯଥେଷ୍ଟ ।

ପୁରୁଷ ମନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦରଦୀନା । ସେ ଅତ ସହଜରେ ହଜିଯାଏ ଅପରିଚିତ ପରିଜନରେ ସେ ଖୋଜେ କହିବା ପାଇଁ ଏକ ନିରୁଳକ ଓ ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ଆଶ୍ରସ୍ଥ । ଯେଉଁଠି ସେହି ନିରାପଦ ଆଶ୍ରସ୍ଥ ମିଳେ ପୁରୁଷ ସେଇଠି ପଇତା ପକେଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ ସାଜି ବ୍ରାହ୍ମଣ ଭୋଜନ ସାରିଦିଏ ।

ପେଟ ପୁରିଲେ ସାଏ । କ୍ଷୁଧାର ଉପଶମ ପାଇଁ ନଶିପ ବା କେତେ ପାପ ନ କରେ ? ସବୁ କର୍ମ ଶାଦ୍ୟ ପାଇଁ । ତାହା ପେଟର କ୍ଷୁଧା ହେଉ ବା ମନର କ୍ଷୁଧା ହେଉ । ପେଟର କ୍ଷୁଧା ଅପେକ୍ଷା ମନ କ୍ଷୁଧାର ଜ୍ୱାଳା ଅଧିକ । ଏହା ଅନନ୍ତ ।

ଦର୍ପଣର ନିଜେ ଅଣନିଶ୍ୱାସୀ ହୋଇଗଲା । ସେ ତା ଭିତରେ କଷ୍ଟ ଅନୁଭବ କଲା ଏବଂ ବକଳରେ ମୁଣ୍ଡର କେଶଗୁଡ଼ାକ ଜବରଦସ୍ତ ଟାଣି ପକେଇଲା । ଚିତାରରେ ବସିପଡ଼ି ସେ ଭିତରେ ଦାନ୍ତ ଦେଲା । ହଁ, ଭିତ ଭିତରେ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଫଟ୍ ଫଟ୍ ହୋଇ ଚେରିଚି ଟଳଲ କରେଇରେ ଜଅନ୍ତା ମାଛଭଳି । ତା'ର ଇଚ୍ଛା-

Digitized by srujanika@gmail.com

ହେଲା ସେ ନଜେ ତା ଶଙ୍ଖାରକୁ ଏକ ଗରମ ତେଲ କରେଇରେ ପକେଇ ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ ।

ସେପରି ଏକ ବକଲାଙ୍ଗ ମଣିଷ ହୋଇଗଲେ କେଜାଣି ଅବା ଚୁପି ରହିଥିବା ମନଟା ପୁନା ପିଲଟି ଭଳ ଶଙ୍ଖର ମଧ୍ୟରେ କଥା ମାନ ରହିପିବ ଚୁପ ହୋଇ ।

ହଁ, ପୁଅର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବାନ ମଣିଷ ପଷେ ସବୁ କଥାକୁ ଏତେ ଯନ୍ତ୍ରଣା ସହିବାକୁ ହେବ ତେବେ ବକଲାଙ୍ଗ ହୋଇଗଲେ ଷତ କ'ଣ ? ସ୍ୱେସ୍ ଚଅର୍ ଅପ୍ । ଗୋ ଆହେଡ୍, ହଏ ଅପ୍ ।

ଦଗମ୍ବର ଚୁଡକୁ ବଦାଘା ପକେଇଲା ବଧା ମାର ମାର । ଭାର ହାତର ମୁଠା ଖୁବ୍ ଟାଣ । ପୁରୁପ ହାତର ମୁଠା । କଜ୍ରପର ଟାଣ । ସେ ମାରଲା ତା ଚୁଡକୁ । ହା, ଆହୁର ଜୋରରେ ସ୍ୱେସ୍ । ଗୋ ଅନ୍ ।

ବେଦମ ହୋଇଗଲା ଦଗମ୍ବର । ପର୍ମାକ୍ତ ଶଙ୍ଖାରକୁ ସେ ଆସ୍ତ କଣ୍ଠ ନପାର ଚୁଡରେ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଅନୁଭବ କଣ୍ଠ ଚଟାଣ ଉପରେ ଗଡ଼ିଲା ।

ଦେହରୁ ବହୁଛୁ ଘମ୍ ଘମ୍ ଝାଳ ।

ନାକରେ ଅଣଗୁଣ ପବନର ଗତି ।

ଚୁଡ ଛଟୁଚ ଓ ପଡ଼ୁଛୁ ।

ସେ ନଡ଼େନ ହୋଇ ଗଲ ସେଇଠି ।

ଦୁଇଳ ଆଖିରେ ବଡ ବସ୍ତରେ ସେ ଦର୍ପଣକୁ ଘୃଣି ଦେଲା, କଏ ? ଏ ଦ୍ରେତ ବମ୍ବିତ ତାର ମୁହଁରେ ନୁହେଁ । ଆଖି ମଳ ପୁଣି ଘୃଣିଲା ଦର୍ପଣକୁ ।ହଁ, ସାବଟୀ ଦାସ ଚୁପଘୃପ ଛୁଡ଼ା ହୋଇ ଘୃଣୁଛୁ ତା' ଯନ୍ତ୍ରଣା କାତର ଶଙ୍ଖାରକୁ ।

ହଠାତ୍ ଦଗମ୍ବର ଅନୁଭବ କଲା ସେପରି ତା'ର ସମସ୍ତ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଉପଶମ ହୋଇଗଲା । ସେ ଠିକ୍ ଅଛୁ । ସ୍ପୃଷ୍ଟି ସୁସ୍ଥ । ମନେ ମନେ ଖୁସି ହେଲା ଦଗମ୍ବର ।

ଚୁପଘୃପ ଶାନ୍ତ ପିଲଟି ଭଳ ଚଟାଣ ଉପରେ ବସି ଦୁଇଆଣ୍ଠୁ ଭିତରେ ମୁହଁ ରଖି ଦର୍ପଣକୁ ଘୃଣିଲା । ହଁ, ସାବଟୀ ଅଛୁ । ଆଜ ସେ ଠିକ୍ ମଜ୍କା ପାଇଛୁ । ସି ଭଲ୍ ବ ମର୍ଡରଡ ! ପାଦ ଚପି ଚପି ଦଗମ୍ବର ଅନ୍ୟ କୋଠରୀକୁ ଯାଇ ଟ୍ରିଫ୍ କେଶ୍ରୁ ଚୁସ୍ତା କାଢି ଆଣିଲା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ପବନ ବେଗରେ ଦର୍ପଣ ଆଡ଼କୁ ଧାଇଁଲା ଦଗମ୍ବର । ହସ୍ତରେ କ୍ଷୁଧ୍ରତ ଘାଷ୍ଣ ଛୁଞ୍ଚିକା । ସେ ଚିତ୍କାର କଲା—ସାବନ୍ତୀ, ମୁଁ ତମକୁ ଖୁନ୍ କରିବି । କାନ୍ଥୁ ସାବନ୍ତୀ କାଇଁ ?

ଚିତ୍କାର କଲା ଦଗମ୍ବର—ସାବନ୍ତୀ ! ସାବନ୍ତୀ !!

ତାପରେ ନଷ୍ଟଲ ହୋଇ ଦଗମ୍ବର ଦର୍ପଣକୁ ଗ୍ରହିଲା । ଦର୍ପଣରେ ତା'ର ପ୍ରତିଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵି । ହାତରେ ଘାଷ୍ଣ ଛୁଞ୍ଚି । ତେବେ ସାବନ୍ତୀ କାଇଁ ?

ନିଜ ପାପୁଲିକୁ ଛୁଞ୍ଚି ଧାରରେ ଖୋଳୁ ଖୋଳୁ ବହୁ ଆସୁଥିବା ତାଜା ରକ୍ତ ଦେଖି ବହେ ହସିଲା ଦଗମ୍ବର । ମଣିପର ରକ୍ତ ଲାଲ ଠିକ୍ ଏକ ପୁଷ୍ପବତୀ ଝରୁଣୀର ଓଠପର । ସେହି ରକ୍ତକୁ ଓଠ ଲଗେଇ ଚୁଣି ନେଲା ଦଗମ୍ବର ।

ପଶ୍ଚେ ତୃପ୍ତିରେ ଅଟ୍ଟହାସ୍ୟକରି ପୁଣି ଦର୍ପଣକୁ ଗ୍ରହିଲା । ସାବନ୍ତୀ ନାହିଁ । ଆସିବନି । ସାବନ୍ତୀ ନାମରେ ଯେଉଁ ମାୟା ରହିଛି ତାହା ଅପସରି ଯାଇଛି ସାବନ୍ତୀକୁ ଦେଖିଲେ କମ୍ବା ତାର ପ୍ରତିବମ୍ବ ଦେଖିଲେ ।

ଅତଏବ ସାବନ୍ତୀ ନଆସିବା ଭଲ । ଘୋର ସମସ୍ତ ଦଗମ୍ବର ଦର୍ପଣକୁ ଗ୍ରହିଁଲା ମାତ୍ର ସାବନ୍ତୀ ନାହିଁ ।

ସାମାନ୍ୟ ସହଜ ହୋଇ ଦଗମ୍ବର ପାଣିରୁ ସୁରେଇଟାକୁ ଟେକି ଢକ ଢକ କରି ଅଧସୁରେଇଏ ପାଣି ପିଇଦେଲା । ମୁହଁରେ ପାଣି ମାରି ସେ ଚୁପଚାପ ତା' କୋଠରୀରେ ବସି ସିଗାରେଟ୍ ଟାଣିଲା । ଗୋଟାକ ପରେ ଗୋଟାଏ ।

ସାରା କୋଠରୀରେ ସିଗାରେଟ୍ ଧୂଆଁ । ଦଗମ୍ବର ସେହି ଧୂଆଁର ସହରରେ ଦେଖିଲା ସୁନ୍ଦରୀମାନଙ୍କର ଦୃଶ୍ୟ···

ସେ କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା ଠିକ୍ ପିଲାଙ୍କ ପରି ।

ଆଖିରୁ ଲୁହ ବହୁଚଲେ ମନଟା ହାଲୁକା ହୋଇଯାଏ । ଦଗମ୍ବର ଚୁପଚାପ ବସି ଟର୍କା ଦେଇ ଖୋଲା ଆକାଶକୁ ଗ୍ରହିଲା । ଏ ପୃଥ୍ୱୀ ସୁନ୍ଦର ଠିକ ସାବନ୍ତୀର ପଲ୍ଲବ ହସ ପରି । ଏ ରାତିଟା ସୁନ୍ଦର ସାବନ୍ତୀର କେଶ ଅରଣ୍ୟ ପରି । ଏ ଜୁନଆଁଟା ଭଲ ସାବନ୍ତୀର ଚଳ କଣ୍ଠ ସଙ୍ଗୀତ ପରି ।

ଦଗମ୍ବର ଏ ଜୁନଆଁଟାକୁ ଚାହିଁଥିଲା ସାବନ୍ତୀ ପାଇଁ । ସାବନ୍ତୀକୁ ସେ ବିଶ୍ୱାସ କରିଥିଲା ନିଜକୁ ଅବିଶ୍ୱାସ କରି । ନିଜକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ସେ କେବଳ ସାବନ୍ତୀକୁ ଭଲ

Digitized by srujanika@gmail.com

ପାଉଥିଲା । ଦଗମ୍ବର ଅନୁଭବ କରୁଥିଲା ତା' ପାଇଁ ଏ ଦୁନିଆଁ ଟା ଖୁବ ସୁନ୍ଦର କେବଳ ସାବନ୍ତୀ ପାଇଁ ।

ସେ ସେବର୍ଷ କଲେଜ ଆନ୍ଦୋଳନର ନେତୃତ୍ୱ ନେଇଥିଲା । ଦରମା କମେଇବା, ବେକାର୍ଯ୍ୟ ଭତ୍ତା ଦେବା ଏବଂ ଦାଦନ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ନଷ୍ଟେପିତ କରୁଥିବା କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟରମାନଙ୍କୁ ଉଚ୍ଚତ ଶାସ୍ତ୍ରୀ ଦେବା ପାଇଁ ଆନ୍ଦୋଳନ କରିଯାଇଥିଲା । ଓଡ଼ିଶାର ହଜାର ହଜାର ଛାତ୍ର ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ସାବନ୍ତୀର ଅନୁରୋଧ ରମେ ଦଗମ୍ବର ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନର ନେତୃତ୍ୱ ନେଇଥିଲା । ଅନ୍ଦୋଳନ ରମେ ବଢି ପାଣି ପର ବଢିଲା । ସାବନ୍ତୀ ଦଗମ୍ବରକୁ ଉତ୍ସାହରେ ଆଇ ଯଥେଷ୍ଟ ସାହାଯ୍ୟ ଓ ସହଯୋଗ କରୁଥିଲା । ସାବନ୍ତୀର ଆନନ୍ଦ ପାଇଁ ହିଁ ଦଗମ୍ବର ଏତେ ବଡ଼ ଗୁରୁ ଦାୟିତ୍ୱ ନେଇଥିଲା ସେ ସଧ ଜନ-ସାଧାରଣଙ୍କର ସହଯୋଗ ପାଇଥିଲା ।

ଆନ୍ଦୋଳନର ଚଉ ବଢିଲା ବେଳକୁ ଦଗମ୍ବର ଦେଖିଲା ଛାତ୍ର ନେତା-ମାନଙ୍କର ଦୃଢଭଗ୍ନ ହେଲା । କେତେକ ରାଜନୈତିକ ଦଲ୍‌ଲ, ବ୍ୟବସାୟୀ ଏବଂ କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର ମାନଙ୍କର ପୋଷା ମଣିଷମାନେ କୌଶଳରମେ ଟଙ୍କା ଦେଇ ଛାତ୍ର ନେତାମାନଙ୍କ ମୁହଁ ବନ୍ଦ କରିଦେଲେ । ଦଗମ୍ବର ରମେ ଖୁଚି ପଡ଼ିଲା ମାତ୍ର ସାବନ୍ତୀ ଭୁଲିବାର ଝିଅ ନୁହେଁ । ସେ ଦଗମ୍ବରକୁ ଛଡେଇ ଦେଲା । ଦଗମ୍ବର ଶପଥ ନେଲା ଜୀବନର ଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତି ପର୍ଯନ୍ତ ସେ ଆନ୍ଦୋଳନ ଚାଲୁ ରଖିବ ।

ପୁଣି ଦଗମ୍ବର ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଆଗେଇ ନେଲା । ସାବନ୍ତୀକ ହୁଥିଲା-ଦଗମ୍ବର, ସଘର୍ଷ ମଣିଷ ଜୀବନର ଉତ୍ତରର ଅନ୍ୟଏକ ଦଗ । ତମେ ପୁରୁଷ । ନଜକୁ ତ୍ୟାଗକର ଅନ୍ୟାସ୍ୱ ବରୁ ରେ ଲଢେଇ କର । ଖୁଚି ପଡ଼ନା । ଫାଇଟ୍ ଫର ଗୁଇଟ୍ ।

ଦଗମ୍ବର ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ସ୍ୱତ୍ତରୁ ରୂପେ ଚଳେଇ ଓଡ଼ିଶା ବନ୍ଦରେ ଯେଉଁଦନ ଲୁଡ କାର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ସେହି ଦନ ସଧ୍ୟାରେ ଆଡଭାସ୍ୱୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାର ଶିକାର ହେଲା । ତା' କୋଠ୍ଷରେ ଚାରଜଣ ବ୍ୟକ୍ତ ପହଞ୍ଚି ଆନ୍ଦୋଳନ ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ହୁକୁମ ଦେଲେ । ଦଗମ୍ବର ସ୍ପଷ୍ଟ ମନା କର ଦେଲା । ଶେଷରେ ଆଡଭାସ୍ୱୀମାନେଡ ଦଗମ୍ବରକୁ ଭୟ ମାର ଦେଲେ । ରକ୍ତ ଜୁଜୁବୁଡ଼ୁ ହୋଇ ସେ ସେଇଠି ଟଳି ପଡ଼ିଲା ।

ଭାଇରେ ହସପିଟଲରେ ପଡ଼ି ରହିଲା ଦିଗମ୍ବର । ସାବନ୍ତୀ ହଡାଶ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଦିନଟ୍ଟତ ସେ ଦିଗମ୍ବରର ସେବା କରିବାକୁ ଲାଗିଲା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଡ଼କ୍‌ଟର ବପିନ୍ ମିତ୍ରଙ୍କ ଅପରେସନ୍ ସକ୍‌ସେସ୍‌ଫୁଲ୍ ହେଲ । ତାପରେ ଆନ୍ଦୋଳନର ଗତି କ'ଣ ହେଲ ଦଗମ୍ବରକୁ ଜଣାନାହିଁ । ପୋଲିସ ଆସି ଅନେକ ପ୍ରଶ୍ନ କରିଥିଲେ ସାନ୍ଥ ଦଗମ୍ବର କାହାକୁ କିଛି କହନଥିଲା । ଆତତାୟୀମାନଙ୍କୁ ସେ ଜାଣେ ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କର ବାରୁଙ୍କର ପୋଷା ମଣିଷ । ତାକୁ ଦୋଷ ଦେଇ ଲାଭ ନାହିଁ । ଏମାନେ ହେଇଥି ପାଇଁ ପୋଷା ହୋଇ ଅଛନ୍ତି । ଶଙ୍କରବାବୁଙ୍କୁ ବେଇଜତ୍ କରିବାକୁ ଦଗମ୍ବର ଗୁହ୍ମ ନଥିଲ ବରଂ ସେ ନଜେ ନଃଶେଷ ହୋଇଯିବ ସାନ୍ଥ ଶଙ୍କରବାବୁଙ୍କର କ୍ଷତି କରିବନ । ବ୍ୟବସାସ୍ଥରେ କ୍ଷତି ପଟେଇବା ଏବଂ ପୋଲିସକୁ କାହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ରପୋର୍ଟ ଦେବା ଅଲଗା କଥା ।

ଶେଷରେ ଦଗମ୍ବର କହିଥିଲ—ଆତାୟୀମାନଙ୍କୁ ସେ ଜାଣେନା । ଆନ୍ଦୋଳନର ଖବର ସେ ଆଉ ରଖିନ । ଅପରେସନ୍ ପରେ ଦଗମ୍ବର ଅନୁଭବ କରିଛି ସାବନ୍ତୀର ମୁହଁରେ ଉଦାସୀନତର ରଙ୍ଗ ।

ପ୍ରଥମେ ଦଗମ୍ବର ଭାବିଥିଲ ସାବନ୍ତୀ ଉଦାସୀନତା ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ, କାରଣ ତା'ର ଯୋଗୁ ଦଗମ୍ବରର ଏପରି ଅବସ୍ଥା । ନଚେତ୍ ଆନ୍ଦୋଳନ କିଏ ଓ ଦଗମ୍ବର କିଏ ?

ଦଗମ୍ବର ଜମେ ସୁସ୍ଥ ହୋଇ ଆସିଲ ଏବଂ ସାବନ୍ତୀ ଜମଶଃ ଦୂରେଇ ଗଲ । ଏଥିପାଇଁ ଗଭୀର ଦୁଃଖ ହେଲ ଦଗମ୍ବରକୁ । ହସପିଟାଲ ଛାଡ଼ିଲ ପରେ ସାବନ୍ତୀକୁ ଦେଖିବାକୁ ସେ ଆସିଥିଲ । କାରଣ ସେ ନଜ ଅପେକ୍ଷା ସାବନ୍ତୀକୁ ବେଶୀ ଭଲପାଏ ।

ସାନ୍ଥ ସାବନ୍ତୀର ପ୍ରାସାଦ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲ ବେଳକୁ ତାଙ୍କର ଆଲସିସିୟାନ କୁକୁରଟା ଭୁକି ଉଠିଲ । ତାକୁ ଥିବାକୁ ଅନୁମତି ଦଆଗଲନ । ଶଙ୍କରବାବୁ ପଲସି ଆସି କହିଲେ— ଟମ୍ ଷ୍ଟପ୍ ବାର୍କିଙ୍ଗ । ଷ୍ଟପ୍ ଆଇ ସେ । ଦଗମ୍ବର, ଟମ, ମାଇ ଡଗ ଇଜ୍ ମୋର ଫେଥ୍ ଫୁଲ୍ ଦାନ ସୁ । ଯାଅ, ତମ ଭଳ ଜଣେ ଗରବ ମଣିଷ ଆନ୍ଦୋଳନର ଗତିକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ସାବନ୍ତୀ ସହିତ ଦେଖାହୋଇ ପାରିବନ । ଯଦି ଏହା କେବେ କରିବାକୁ ଗୁହଁ ତେବେ ଆଇ ଉଇଲ୍ ମଡ଼ର ସୁ । ମୁଁ ଜଣେ କଂଣ୍ଟ୍ରାକ୍‌ଟର । ଦାଦନ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର ପିଲି କେତେ ମୁଁ ଜାଣେ । ତମେ ମୋର ବ୍ୟବସାସ୍ଥ ବନ୍ଦ କରି ପାରିବନ । ମନ୍ତ୍ରିମଣ୍ଡଳ ମୋ ହାତରେ । ଗୋ, ଆଇ ଡୋଣ୍ଟ ୱାଣ୍ଟ ଟୁ ସି ୟୁଓର ଫେସ୍ । ଟମ୍, ଏ ମଣିଷଟା ଯଦି ନଯାଏ ତେବେ ହଣ୍ଟ ହିମ୍··· ।

ଶଙ୍କରବାବୁ ଫେରିଗଲେ । ଟମ୍ ଗର୍ଜିଉଠିଲ । ଦଗମ୍ବର ଫେରି ଆସିଲ । ସାବନ୍ତୀକୁ ଆଉ ଦେଖି ପାରିଲନ । ପରେ ଶୁଣିଲ କାଶ୍ମୀରରେ ଏବେ ସାବନ୍ତୀ ରହୁଛି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦଗମ୍ବର ହତୋତ୍ସାହ ହୋଇ ଗାଁକୁ ଫେରି ଆସିଲା । ସେ ସହରଟା ତାପାଇଁ ଅନୁକୂଳ ନଥିଲା । ମୃତ୍ୟୁର ଭସ୍ମ ବ ଥିଲା । ସମସ୍ତେ କୁହନ୍ତି ଶଙ୍କରବାବୁ ମୃତ୍ୟୁ ଠାରୁ ବ ଆହୁରି ଭସ୍ମଙ୍କର ।

ଘରେ କିଛି ଦିନ ରହି ଏମ୍. ଏ. ପରୀକ୍ଷା ଦେଲା ଏବଂ ପାସ କରିଗଲା । ତାପରେ ପୁଣି ସହରକୁ ଯାଇ ସାବନ୍ତୀକୁ ଖୋଜିଲା କାରଣ ସାବନ୍ତୀ ଯୋଗୁଁ ସେ ପାଟ-ପଢି ଆସୁଥିଲା । ସାବନ୍ତୀ ଗୃହିଣୀ ଥିଲା ଦଗମ୍ବର ଏମ୍. ଏ. ପାସ କରିବାକୁ । ତାପରେ ସେମାନେ ଏକତ୍ର ଏକସ୍ୱରରେ ଗୋଟିଏ ସଙ୍ଗୀତ ଗାଇବେ । ଠାକୁରଙ୍କ ସାକ୍ଷୀରଖି ସେମାନେ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ନେଇଥିଲେ ଦୁହିଁଙ୍କ ମିଳନ ସତ୍ୟ ।

ମାତ୍ର ଦଗମ୍ବର ହତାଶ ହୋଇ ଫେରିଲା । ସାବନ୍ତୀର ପତ୍ତା ପାଇଲା ନାହିଁ । ସାବନ୍ତୀର ସ୍ମୃତିକୁ ମନେ ପକାଇ ସେ ପୂର୍ବ ବତ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଘରେ ବସି ରହିବା ପରେ ଜୀବନଟା ଦୁର୍ବିସହ ହୋଇ ଉଠିଲା, କାରଣ ତା'ର ପାରିବାରିକ ଅବସ୍ଥା ଭଲ ନଥିଲା ।

ଏବେ ସେ ଏଠି ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ । ସହର ତଳ ଏକ ପଡ଼ାରେ ଉଚ୍ଚ ଇଂରାଜୀ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ । ଏଠି ସେ ଏକା ରୁହେ । ଦିନ ସାରେ ପିଲାମାନଙ୍କ ସହିତ, ମାତ୍ର ରାତି ବତିନା ।

ଗ୍ରୀଷ୍ମବର୍ତ୍ତ ପରେ ସାବନ୍ତୀର ସ୍ମୃତି ଜମା ଲଭୁନି । ସାବନ୍ତୀ ନାମ ସ୍ମରଣ ମାତ୍ରେ ଦଗମ୍ବର ଏବେ ବି ପୁଲକିତ ହୋଇଉଠେ । ମାତ୍ର ଦର୍ପଣରେ ସାବନ୍ତୀର ରୂପକୁ ଦେଖି ଆଜି ସେ କ୍ରୋଧରେ ଅନ୍ଧହୋଇ ତାକୁ ଚୁନ୍ଦାମାରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଥିଲା କାହିଁକି ? ହଁ, ସାବନ୍ତୀ ତା ସୁସ୍ଥ ଜୀବନର ସମସ୍ତ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ଅପହରଣ କରି ନେଇଛି । ସେ ଅପରେ ସାଇଛି ମାତ୍ର ଦଗମ୍ବର ଯେତେ ଘୃଣିଛି ତେତେ ସାବନ୍ତୀ ଦଗମ୍ବର ପାଇଁ ଏଦୁନିଆରେ ସାବନ୍ତୀ ନସ୍ତ । ଆଖିରେ ଲୁହ ଜମି ଆସିଲା ଦଗମ୍ବରର । ସେ ଲୁହ ପୋଛି ବାହାରକୁ ଗୃହିଁଲା । ବର୍ଷା ବର୍ଷି ଗୃଲଛି ଗୁହାଇ ଗୁହାଇ । ଦଗମ୍ବରର ଇଚ୍ଛା ହେଲା ଏଇ ଗୃତରେ ଦର୍ପଣରେ ସେ ଆଉଥରେ ନିଜକୁ ଦେଖିବ । ଆଲୋକ ଜଳୁଛି । ଅସୁବିଧା ନାହିଁ । ସାବନ୍ତୀ କୁହେଁ, ଦଗମ୍ବର ତମେ ଜ୍ଞର ସୁନ୍ଦର । ଏହାକ'ଣ ସତ୍ୟ ?

ଦଗମ୍ବର ଅନ୍ୟ କୋଠୀକୁ ଗଲା । ଦରଜା ଖୋଲା । ବର୍ଷାଭିଜା ମନ୍ଦ ପବନ ମାତୁଛି କୋଠୀ ସାରା । ଆଲୋକ ଜଳୁଛି । ଦର୍ପଣକୁ ଗୃହିଁଲା ଦଗମ୍ବର । ସାବନ୍ତୀର ପ୍ରତିବମ୍ବ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ଦଗମ୍ବର । ଆଖି ପଲ ପୁଣି ଗୃହିଁଲା । ହଁ. ସାବନ୍ତୀର ପ୍ରତିବମ୍ବ ଦଗମ୍ବର ଚିତ୍କାର କଲା—ସାବନ୍ତୀ !

Digitized by srujanika@gmail.com

ସାରଙ୍ଗୀ ଅଳ୍ପଛା କୁଡ଼ ଘରେ ଏକ ସପ୍ତମ ବାଲକା ହସ ହସି ଚଲକୁ ମୁହଁ ମୋଡଲ । ତାପରେ କଣ୍ଠ କଣ୍ଠ ହୋଇ କାନ୍ଦଉଠି କହିଲ—ଦଗମ୍ବର, ଜୀବନର ଅନ୍ୟତମ ସହନ ଶୀଳତା । ଘଣ୍ଟି ନ ପଡ଼ିବାହିଁ ପୁରୁଷତ୍ୱ । ଆଜ ମୁଁ ଆସିଛୁ । ଆଉ ସହ୍ୟ ହେଲାନ । ଆଖିରେ ନଦେଖିଲେ ବ ତମର ଦୁଃଖକୁ ଅନୁଭବ କର କଣ ଆଉ ରହ ପାରିଲନ । ବାପା ତମକୁ ଗାଳ ଦେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲ ତମର ସାମାନ୍ୟତମ ଉଦାସୀନତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁ ଖବର ମୁଁ ରଖିଛୁ । ମୁଁ କଥା ଦେଇଥିଲ ତମେ ଏମ. ଏ. ପାସ କଲାରେ ମୁଁ ତମକୁ ବବାହ କରିବ । ଦଗମ୍ବର ଏବେବ ମୋ ଓଠରେ ତମର ସ୍ପର୍ଶ ମୁଁ ଅନୁଭବ କରୁଛୁ । ତମ ସ୍ତନରେ ଲଟକ ଯାଇ ଅତ ଆଦରରେ ଚୁମା ଖାଇ-ବାର ଅଭିଳାଷ କରି ଥିଲେ । ଦଗମ୍ବର ମତେ ତମେ କାହିଁକ ବବାହ କରବ ? ମୋ ପାଟରେ ସେହ ପୃଣ୍ଣି ତୋସ୍ତା ଗଙ୍ଗାଜଳ ବନ୍ଦୁକ ବ ନାହିଁ ଯେଉଁଥି ପାଇଁ ମୁଁ ପୁଣ୍ୟକଡା ହୋଇଥାନ୍ତ୍ର । ଦଗମ୍ବର, ତମେ ଅପୁଧର । ଶୁଣ ରହିଲ ତମେ ହମପିଟାଲରେ, ଅବସ୍ଥା ଗୁରୁତର ହୋଇ ଉଠିଲ । ଡକ୍ଟର ମିଶ୍ର କହିଲେ ତକର ସ୍ତନର କ୍ଷତ ବପଦ୍-ଜନକ । ଅପରେସନ ଆବଶ୍ୟକ । ମୁଁ ଅପରେସନ୍ ପାଇଁ ସକଳ ବ୍ୟବସ୍ଥା କଲବା ସତ୍ତ୍ୱେ ବ ଡକ୍ଟର ମିଶ୍ର ଅପରେସନ ପାଇଁ ଅନ୍ୟଛା ପ୍ରକାଶ କଲେ । କାରଣ ଏହା ଏହା ମେଜର ଅପରେସନ । ସେ ଏ ଅପରେସନ୍ କରପାରନ୍ତେ ନାହିଁ । ଏ ଅପରେ-ସନ୍ କେବଳ କରପାରନ୍ତେ ଡକ୍ଟର ବପିନ୍ ମିଶ୍ର । ମୁଁ ସେଦନ ପୂରା ଘାବରି ପଡ଼ିଲ । ତମର ସେହ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ପାଇଁ ମୁଁ ଦାସ୍ତୀ, କାରଣ ନେତୃତ୍ୱ ନେବାପାଇଁ ମୁଁ ତମକୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇଥିଲ । ମତେ ଦୁଃଖି କରାଇବା ପାଇଁ ମୋ ବାବାଙ୍କ ବରୁଦ୍ଧରେ ଆନ୍ଦୋଳନ ଚଳାଇ କରୁଥିଲ ।

ଶେଷରେ ବାବା ମତେ ତମ ପାଖକୁ ପିବା ପାଇଁ ବହକଲେ । ମୁଁ ଅବାଧ ହୋଇ ଯାଉଥାଏ । ଭାବଥିଲ ବାବା ଯଦ କଠୋର ହେବେ, ତେବେ ଡାକ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟ କହି ଦେଇଥାନ୍ତ ଯେ, ମୋର କୌଣସି ଔଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ, ଦଗମ୍ବର ମୋ ପାଇଁ ସ୍ୱର୍ଗ" ମାନ ବାବା ମୋର ମନୋଭାବ ବୁଝି ପାର କାହିଁକ ମାରବ ରହିଥିଲେ ଏହା ମୁଁ ବ ଜାଣିନ ।

ଯାହା ହେଉ, ଡକ୍ଟର ବପିନ୍ ମିଶ୍ର ତମକୁ ଅପରେସନ୍ କଲେ । ତମେ ସୁସ୍ଥ ହୋଇ ଉଠିଲ । ଏହାହିଁ ଥିଲ ମୋର କାମନା । ତମେ ଜାଣ ଦଗମ୍ବର, ତମକୁ ବଞ୍ଚେଇବା ପାଇଁ ନଜକୁ ବାଜ ଲଗେଇ ଥିଲ ? ଶେଷରେ ମତେ ଡକ୍ଟର ମିଶ୍ରଙ୍କ କାମନାର ଅରି କୁ ବଦାପିତ କରବାକୁ ହେଲ । ମୁଁ ଜାଣିଥିଲ ଡକ୍ଟର ମିଶ୍ର ବାବାଙ୍କର ବପକ୍ଷ । ସେ ମୌକା ଖୋଜୁଥିଲେ ଆଉ ମୁଁ ତାଙ୍କର ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହେଲ । ବାବାଙ୍କ

Digitized by srujanika@gmail.com

ବପକ୍ଷତା ଏବଂ ତମକୁ ବଂଚେଇବା ପାଇଁ ମୋର ଆଗ୍ରହ ଦେଖି ସେ ତାଙ୍କ ମନର ଓରଣୀମା ମେଣ୍ଟାଇଲେ ।

ମୁଁ ଅନୁଭବ କଲି ତାଙ୍କ ଅପରେସନ୍ ଜମରେତମ ଜୀବନ ନର୍ଭର କରୁଛୁ ଏଣୁ ମୁଁ ବାଧ ହୋଇ ଆତ୍ମ ସମର୍ପଣ କଲି କାରଣ, ତମେ ବଞ୍ଚିବା ଥିଲା ମୋ ଦେଖେ ଜରୁରୀ । ମୁଁ ମୋର ସକଳ ତପସ୍ୟାକୁ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେଲି । ଏବେ ମୁଁ ଦେହ ମାଟି ହାର୍ଡି, ଦେଉଁଥିରେ ଘୃତ ରକ୍ଷା ସରୁଛୁ । ତମେ ବଞ୍ଚିଗଲ ଏଉକ ହିଁ ମୋ ପାଇଁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ।

ଦଗମ୍ବର, କପ୍ ପେସେନ୍ସ୍, ତମେ ମତେ ଅନେକ ଖୋଜୁଛ ନା ! ମୋ ଦୁଃଖ କଥା ବୁଝିନ ?

ତମେ ବଞ୍ଚିଛ କେବଳ ମୋଇଁ ।

କୁହ ଦଗମ୍ବର, ମୁଁ ତମ ସାମ୍ନାକୁ ଆସିଥାନ୍ତା କପଣ ?

ବାସି ଫୁଲର ସ୍ଥାନ ଦେଉଳ କେଁଡାରେ ମାନ, ଦେଉଳ ଭିତରେ ଥିବା ଦଅଁ ଙ୍କ ମଥାରେ ନୁହେଁ । ମୋ ପାଇଁ ତମେ ପାଗଳ । ନଜ ପାପୁଲିକୁ ଷତକ୍ତ କରିବ ତମେ କଷ୍ଟ ଅନୁଭବ କରନା । ନଜ ରକ୍ତ ନଜେ ଶୁଣିଛ ।

ଦଗମ୍ବର ମୁଁ ଆସୁଛୁ । ଦର୍ପଣର ଟୁତ ଟୁକିକୁ ନେଇ କହି ଦୁଏନା । କହିଦୁଏ ଆସଲ ଚୁପକୁ ନେଇ । ତମେ ସହଜ ହୁଅ ଦଗମ୍ବର, ତମ ସାବନ୍ତୀ କହିଥିଲ ପର୍ଯନ୍ତ ତମକୁ ଛୁଇଁ ପାରିବନ ସିନା କନ୍ତୁ ତମ ଛାଇ ହୋଇ ରହିଥିବ । ସାବନ୍ତୀ ସିନା ସତୀ ହୋଇ ପାରିଲନ କନ୍ତୁ ଶପଥ ହାରିବ ନାହିଁ । ମୁଁ ଆସୁଛୁ ଦଗମ୍ବର, ମତେ କ୍ଷମାକର । ଗୁଡ଼ବାସ୍ତ .....।

ତମେ ଏକ ଜହର୍ଯୀ ପ୍ରତିବନ୍ଧ ପାଟି ସାରିଥିଲ ।

ଚିତ୍କାର କଲ ଦଗମ୍ବର—ସାବନ୍ତୀ, ସାବନ୍ତୀ ଫେରି । ଫେରି ସାବନ୍ତୀ···ଦଗମ୍ବରର ମଥାଟା ଘୂରି ଗଲ । ସେ ଚଟାଣରେ ନଥିକର ବସିପଡ଼ିଲ ।

ଏଉକ ତାର ମନେ ଅଛୁ ଯେ, ବର୍ଷାର ନଡ୍ୟ ଭିତରେ କ ଏକ ସାନ୍ଧିକ-ସାନର ଶବ୍ଦ ହେଲ । ମାନ ସେ ଉଠି ସାଇ ପାରିଲନ । ସତେ ଯେମିତି ସେ ପଥର ପାଲଟି ସାଇଥିଲ । କହୁ ସମସ୍ତ ପରେ ସେ ଘୁରୁଣ୍ଡି ଘୁରୁଣ୍ଡି ସାଇ ଘୁରେଇରେ ଥିବା

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅବଶିଷ୍ଟ ପାଣିଟିକ ପିଇଲା ଢକ ଢକ କରି । ମଥାର କେଶ ଗୁଡ଼ାକୁ ଝାଣ୍ଟି ପକେଇଲା କଲ୍ ବଲ୍ ହୋଇ । ଫେରିଆସି ପୁଣି ଦର୍ପଣକୁ ଗ୍ରହଁ ଲା । ସାବନ୍ତୀ ନାହିଁ । କେବଳ ଦଗମ୍ବର ଭାର ଅସହ୍ୟ ପ୍ରତିବମ୍ବ ଦେଖିଛୁ ।

ଦଗମ୍ବର ହଠାତ୍ ଉଠିଗଲା । ଛୁରୀରେ ପୁଣି ନିଜ ହାତ ପାପୁଲିର ଛଡକୁ ଉଖାଡ଼ିଲା । ଛୁରୀରେ ରକ୍ତ ନେଇ ନିଜ କପାଳରେ ଏକ ଟିପାମାର ସେହି ଛୁରୀଟା ଯେଉଁଠାରେ ସାବନ୍ତୀକୁ ଖୁନ୍ କରିବ ବୋଲି ଆଣିଥିଲା ସେହି ଛୁରୀଟା ଦର୍ପଣକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଲା ।

ଦର୍ପଣଟା ଟଣ ଟଣ ହୋଇ ଚୂନ୍ ଚୂନା ହୋଇଗଲା ଏବଂ ହଠାତ୍ ଦଗମ୍ବରର କ୍ରୋଧ ସମ୍ବରଣ ହୋଇଗଲା ।

ଜୀବନଟା ଏକ ଦର୍ପଣ । ଏହାର ପ୍ରତିବମ୍ବ ଦେଖି ହୁଏ ଅନ୍ୟର ଜୀବନକୁ ଦର୍ପଣ ମନେକର, ମାତ୍ର ନିଜକୁ ଦର୍ପଣ କର ହୁଏନା ।

ତାପରେ ଦଗମ୍ବର ଧୀରେ ଧୀରେ ହୋଇ କାନ୍ଦିଲା । ଚିତ୍କାର କଲା । ପାଗଲଙ୍କ ପରି ହସି ହସି କହିଲା—ନିଜର ରକ୍ତ ନିଜ ପାଇଁ ବି ଆମିଷ । ନିଜମିଷାଶୀ ହେବାକୁ ହେଲେ ମଣିଷ ଜନ୍ମ ନପାଇ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଜନ୍ମ ପାଇବା ଭଲ, ଯାହାର ରକ୍ତ ଆମିଷ ନ ହୋଇଥିବ ।"

—*—

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅନ୍ୟ ଏକ କାହାଣୀ

ଫଣୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର ମହାପାତ୍ର

ବାହାରେ ଅନ୍ଧାର ଓ ଅନ୍ଧାର । ମନୋରମାର ମନେହେଲା ସତେ ଯେପରି ଅନ୍ଧକାରର ଏକ ଜମାବନ୍ଧେ ମାନ ଘର୍ଷ ବଲ୍ଟୁ ତାକୁ ଘେରି ରହିଛି । ସେ ମୁକ୍ତ ପାଇଁ ଆପ୍ରାଣ ଉଦ୍ୟମ କରି ସଧ ପାରୁନାହିଁ । ସେ ସତେ ଯେପରି ଜମଶଃ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇପଡୁଛି । ଯେଉଁ ଲକ୍ଷକୁ ସେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବାକୁ ପଳାଇ ଆସିଥିଲା, ସେ ଲକ୍ଷ ବନ୍ଦ ହେବାକୁ ନାହିଁ । ନିଜ ଭିତରେ ନିଜେ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ପଡୁଥିଲା ମନୋରମା । ନାସ୍ତି ନାଡ ଛପରୁ ତାର ଆସ୍ଥା ଚୁଟି ଯାଉଥିଲା । ମନୋରମା ନିଜ ଭିତରେ ନାସ୍ତି ଜୀବନ ଏକ ପେଣ୍ଡୁଳମ ମନେହେଲା, ପଶ୍ଚିମର ଆଘାତରେ ଏଣେ, ତେଣେ ବାମ୍ପହୀନ ଭବରେ ଗଡ଼ି ଯାଉଛି । ଦୁଇ ଜନ୍ମ ପରେ ମନୋରମାର ଜୀବନ ପେଣ୍ଡୁ ବାୟୁ ଶୂନ୍ୟ ହୋଇଗଲେ ଦୁଏତ ଦୁଏତ ଆଉ ଗତି ବ କଥା ପାରିବନି । ଏକ ନିଷ୍ଫଳ ବେଦନା ବୋଧରେ ଜର୍ଜରିତ ହୋଇ ଦୁଇଟି ଜୀବନର ଉତ୍ତରାର୍ଦ୍ଧ ।

ଜନ୍ମ, ମୃତ୍ୟୁ, ପ୍ରେମ ଓ ତ୍ରୁଣ୍ଣା—ଇସ୍ ଜ ସ୍ୱାଭାବ ପଦ୍ଧତି, ମଣିଷ ଜୀବନକୁ ନେଇ !!!

ମନୋରମାକୁ ପଚରି ପୂରା ତ୍ରିବର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଷ ଯାଇଛି ଏଥର । ତ୍ରିବର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଷ ଧରି ପୃଥିବୀର ଗତି ଅପ୍ରତିହତ ରହିଛି । କେହି କାହାଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରୁନି । ଫେରି ଯିବାକୁ ନା ବଲ୍ଟୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ମାନଙ୍କି । ମନୋରମା ବି ଯାଇନି । କାହିଁକି ଯାଇନି ସେ ଜାଣେନା । ସେ ଜଡ଼ ପାଷାଣୀ ହୋଇ ଯା'ନ୍ତାକି ? ଶରତ, ସେମାନଙ୍କ ସୁଖ ଲକ୍ଷ୍ୟ ତାଙ୍କୁମାନେ ତାକୁ ବରଜ କରନ୍ତେ ନାହିଁ । ସେ ଯାଇନି କାହିଁକି ? ଜଏ ତାକୁ ଧକ୍କା ମାରି ନେଇ ଯାଇଛି ଏ ଗ୍ରହରୁ ଅନ୍ୟ ଗ୍ରହକୁ ? ?

ଏତେ ଅନ୍ୟମନସ୍କତା ମଧ୍ୟରେ ଜନ୍ମୁ ଠିକ୍ ନିଜ ଘରକୁ ଖୋଜି ପାଇଥିଲା ମନୋରମା । ଆପଣା ଅଜାଣତରେ ଘରେ ପହଞ୍ଚି ପାରିଥିଲା । ହଁ, କେତେ ପରେ ମନୋରମା ନିଜ ଦୁଆରେ ଛିଡ଼ା ହେଲା । ଦୁଆର ଖୋଲିଥିଲା । ଜଣଙ୍କରେ ଜିଜ୍ଞାସୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଗଲା । ଦ୍ୱେଷେଇ ଘରେ ବୋଉର ଘୃଣା କାହଣା । ଲମ୍ବୁ ପଦକ୍ଷେପରେ ବୋଉର ଅତ ନିକଟରେ ଛିଡା ହେଲା ସେ । ବୋଉ କନ୍ଥୁ ମୁଣ୍ଡ ଉଠାଇଲା ନାହିଁ ।
ବୋଉ !! ମନୋରମା ଡାକିଲା ।
ଜବାବ ପାଇଲା ନାହିଁ ।

"ମାଲମା କାହିଁ ବୋଉ ? ଘର ଅନ୍ଧାର କାହିଁକି ? ଶ୍ୟାମଲା କଲିକତାରୁ ଫେରିଲାଣି ? କ'ଣ ହୋଇଚି ଆଜି ସମସ୍ତଙ୍କର ? " ମନୋରମା ଘର କଣରେ ପଶିଲେ, ଏଥର ବୋଉ ମୁହଁ ଉଠାଇଲା ବୋଉ ।

"ରୁ ମୁଆଡ଼େ ଯାଇଥିଲୁ...ମାଲମା ତ ପିଆଡ଼େ ଯାଇଚି ।"

"ମାନେ !!" ମନୋରମା ହତବାକ୍ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା,

"କେଉଁ ଦେବେଶ୍ୱର ଜନ୍ମଦିନ ପାର୍ଟି'ରେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ସେ ଯାଇଚି ଯେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଫେରିନି । ଶ୍ୟାମଲ ତ କାଲିଠାରୁ ଫେରିନି ।" କିଛୁକ୍ଷଣ ମାରବ ରହି ବୋଉ ମନୋରମା ଉପରେ ପିଧା ସଲଖ ପ୍ରଶ୍ନ ଫିଙ୍ଗିଥିଲେ— "ଏ ସବୁ ପାଲ ଆଉ କେତେଦିନ ଚାଲିବ ମନୋରମା ? ମାଲମାର କଥା ଆଉ ଭଲ ଲାଗୁନି ମତେ । ଗାଲବେଳେ ବଡୁ ଆକଟ କଲି, ହେଲେ ସେ ମତେ କ'ଣ ଜବାବ ଦେଲା ଜାଣୁ—ବୋଉ ଅପା ଯଦି ଏ ବୟସରେ ପୁରୁଷ ବନ୍ଧୁ ଖୋଜି ବୁଲେ....ମୁଁ ଖାଲି କେଉଁ ବନ୍ଧୁର ଜନ୍ମ ଦିନରେ ଯୋଗ ଦେଲିବି ଏତେ ଆପତ୍ତି କାହିଁକି ?" ଏତକ କହି ବୋଉ କାନ୍ଦ ଉଠିଲା ।

ପୁଣି କହିଲା—"ସବୁ ଗୁ ପାରବୁ ମନୁ ସବୁ ଗୁ ପାରବୁ । ମାଲମାର ବିବାହ ନହୋଇ ଉଡିଜାର ।"

ବିବାହ ? ମାଲମାର ? ମନୋରମା ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଚିତ୍କାର କଲା । ବୋଉ କ'ଣ ପାଇ ମନୋମୋତ କଣ ସାଉଡିଣି ମାଲମା ପାଇଁ ?

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଚକିତ ସ୍ୱରରେ କହିଲା—"କହି ମୁଁ କେମିତି ପାରିବି ?" ବୋଉ କହିଲେ—"ସେଇ ଇଜିନିୟର ଅଫିସର ଅନୁରାଗ, ଭଲ ପିଲାଟିଏ । ମାଲମା ରାଜି ଅଛି ।"

"ବୋଉ" !!! ମନୋରମା କଣ୍ଠ ଫାଟାଇ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା, ବୋଉ ଆଗରେ ଦଣ୍ଡେ ଛିଡା ହେବାକୁ ଆଉ ଇଚ୍ଛା କଲାନାହିଁ । ଏକ ପ୍ରକାର ଦୌଡ଼

Digitized by srujanika@gmail.com

ଘୁଣ୍ଟି ଆସିଲା ସେ। ନିଜ ରୁମ୍‌କୁ ଆସି ଚଟାଣ ଉପରେ ବମର୍ମାନ୍ତ ସ୍ୱରରେ ନିଜକୁ ଲେଟାଇ ଦେଲା, କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ମୁଣ୍ଡପିଟି ଆକୁଳିତ ହେଲା ମନୋରମା । ସମସ୍ତ ଶ୍ରମ, ସାଧନା, ବଳମସ୍ତରେ ଯେଉଁ ପରିବାର ତାର ପାଇଁ ଜହ୍ନୁଛୁ, ସେ ପରିବାର ତାର ଠାରୁ ସମସ୍ତ ଛଡାଇ ନେବାକୁ ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ କାହିଁକି ? ତାକୁ ଏତେ ନୀଚ ଓ ପଙ୍ଗୁ କରିଦେବାକୁ ସଉଦଁ ବ୍ୟସ୍ତ, ବ୍ୟାକୁଳ ?? କି ଅପରାଧ କରିଛି ସିଏ ? ଏତେ ପ୍ରାସ୍ପର୍ଦ୍ଧିତ କରିବ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କୁ ନସ୍ତାର ନାହିଁ ? ଯେଉଁ ଆଦର୍ଶ ପାଇଁ ସେ ଏମର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୌଡିଥିଲା ସେ ଆଦର୍ଶ ତାହାଲେ ଅଲୀକ, ପ୍ରତାରଣା ? ମଣିଷର ସ୍ୱାର୍ଥପର ମନ ପାଖରେ ଆଦର୍ଶ, ସତ୍ୟ, ସବୁ କ'ଣ ମିଛ ? ଜଲ କେତୋଟି ଜର୍ଜ୍ଜ ମଧ୍ୟରେ ବାପାଙ୍କ ଜୀବନ୍ତ ଅବସ୍ଥାରେ ମଧ୍ୟ ଗୁହାକୁ ଗୁହା ବେଦନାର ଲହଡ଼ା ତାଙ୍କ ମନର ବଖାଦରକୁ ଧୋଇ ଦେଇ ଯାଇଛି । ଲହଡ଼ାର ଅନ୍ତତାକୁ ଖାଉର ନଜର ଜାହାଜ ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସେ ଜଳିଛି । ଜଳ ଜଳ ଅପେକ୍ଷା କରିଛି ମାଲମା ଓ ଶ୍ୟାମଲର ଭବିଷ୍ୟତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଦହନର ଗରଲକୁ ସେ ଉଦର ଭରି ପାନ କରିଛି ନିର୍ବିକାରରେ । ଗରଲର ଜ୍ୱାଳାରେ ତାର କଣ୍ଠ ଯଦି ନୀଳ ହୁଏ, ତଥାପି ସେ ପାଇଁ ଦାସ୍ୱୀ କିଏ ??

କାହାର ଦୁର୍ଗତି ପାଇଁ କେହି ଦାସ୍ୱୀ ନୁହେଁ ।
ନିଜେ କେବଳ ନିଜ ପାଇଁ ଦାସ୍ୱୀ ।

ମନୋରମା ଗମ୍ଭୀର ସ୍ୱରରେ ଚିତ୍କାରିଲା । ପୃଥିବୀରେ ସମସ୍ତେ ସ୍ୱାର୍ଥପର । ସର୍ବତ୍ର କାଉନ୍ ଭଳି ନାଚ ନାଚ ଅନ୍ୟକୁ ହଇରାଣ କରିବାରେ କି ଦମ୍ଭୋତ୍ତ୍ୱ ? ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଦୁଃଖ ପାଇଁ ନିଜ ମୁହଁରେ ରଙ୍ଗ ମାଖିବା ସତରେ ବଡ଼ ଅସହ୍ୟକର । ମନୋରମା ବୁଝିଲା—ସତେ ଯେମିତି ତାର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ଅପମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଛି । ସେ ଅନୁଭବ କଲା ତାର ଜୀବନରେ ଶାନ୍ତି ନାହିଁ । ସେ ଅବା ତ୍ରେତ୍ତ ଦୁନିଆ ଭିତରେ କୁଟା ଖିଅଟିଏ ।

ହଠାତ୍ ବାହାରେ ଗାଡ଼ି ରହିବାର ଶବ୍ଦରେ ମନୋରମାର ଚେତନା ଫେରି ଆସିଲା । ଟର୍କା ଅଲ୍ପ ସେନ୍ସକରି ଗୁହିଁଲା । ଏକ ଚକୋଲେଟ୍ ରଙ୍ଗର ଆମ୍ବାସଡ଼ାର ଗାଡ଼ିରୁ ମାଲମା ଓହ୍ଲାଉଛି । ଏଇଟା ଦେବେଶ୍‌ର ଗାଡ଼ି । ଏତେ ବେଦନାରେ ବି ମନୋରମା ମ୍ଲାନ ହସିଲା । ଦେବେଶ୍ ଘରେ ନଥିଲେ ସମସ୍ତ ଅଙ୍କ ଗଲ୍ପ ମାଲମା, ଅଥଚ ତା' ଅପା କେଉଁଠି ଅଙ୍କ ଯାଇନି ଏଡବେଳଯାଏ କେଉଁଠି ।

ସେମିତି ବାହାରକୁ ଗୁହିଁଥାଏ ମନୋରମା । ପୁରୀ ଚନ୍ଦ୍ରାଧାରରେ କାଧା

Digitized by srujanika@gmail.com

ଆଗି ପଡ଼ା ଆଗରେ ଦେଇଥାଏ ମଣ୍ଡଳ । ହଠାତ୍ ଶ୍ୟାମଳ ଉଠାଇଲା । ଶ୍ୟାମଳ ଗୋଧଡ଼ଏ କଣଇଚଟାଠୁ ଫେରିଲା ବେଳେ ଆଖପଣର ଟ୍ରେନ୍ଡ ନେଇ । ମନୋରମ ହଠାତ ଅଜ୍ଞାତ ଭାବେ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ଶୁଣିଲା ଏକ ନାଘ କଣ୍ଠ । ଶ୍ୟାମଳ କେଉଁ ଦିଅ ସହ କଥା ହେଉଛି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର ସୀମା ରହିଲ ନାହିଁ ତାର । ଯେଉଁ ଶ୍ୟାମଳ ମାଳମା କରଖାର ଲାଲ୍ ଚୋଲପ ଦେଖି ବରାବର କ୍ରୋଧ କରୁଥିଲା, ଫୁଲ ଯାହା ଆଖିରେ ପ୍ରେତର ପ୍ରତିବନ୍ଧକ, ସେଇ ଶ୍ୟାମଳ— ମାଳିଙ୍କ ବାଧ ଶିଶୁ କେଉଁଠୁ ଏକ ସୁକୋମଳ ଫୁଲ ଚୋଳ ଆଗି ଛାତରେ ଧରିଛି ? କେଉଁ ଫୁଲର ପରିବର୍ତ୍ତରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଇସ୍ତାହାର ଦ୍ରାଣ ଆଜିନ୍ନ ହୋଇ ଉଠିଛି । ଜପଣ ଏ ସମ୍ଭବ ?

ଏତେ ଦୂରରେ ଦେଖି ଫେରି ହେଲା ମନୋରମା । ଶ୍ୟାମଳ ଏଥର ବାହକୁ ଆସିପିବ ନଦେଇ । ପ୍ରେତବନ୍ଧକ ଆସିଲେ ମଣ୍ଡିତ ମାସିରୁପି ଘୃଣେ । ସେଇ ଜନ୍ତୁ ଉଦ୍‌ଦ୍ୟୁ ଶ୍ୟାମଳ ଜୀବନରେ ଆସିଛି । ଶ୍ୟାମଳ ଏବେ ମଣ୍ଡିତ ହେବ । ମନୋରମା ଏଥର ଅଜ୍ଞେଳ ଜାଣିଲା । ଘରଘାର ଆଲୋକର ପ୍ରବାହ ଖେଳିଗଲା । ମନୋରମା ଆଖିରେ ପଡ଼ିଲ ଅରବିନ୍ଦଙ୍କର ଏକ ଯୋଗ ମୁଦ୍ରାବଦ୍ଧ ଫଟୋ । ସେ ଫଟୋକୁ ଅଳ୍ପ ଅତ ଭାବରେ ପ୍ରଣାମ କଲା ସେ ।

ଏଥର ମନୋରମା ମୁକ୍ତ । କେବଳ କଥା ରହିଲା ଶ୍ୟାମଳର । ଏହି କଥା ଭାବିଲେ ବେଳେ ହୃଦସ୍ପନ୍ଦ ଭିତରେ କେମିତି ଘୃଣିକର ଲାଗିଲା । ନଜକୁ ଯେ କୌଣସି ପରିସ୍ଥିତି ପାଇଁ ସତର୍କ କରଦେଲା । ଏବେ ନଜପାଇଁ କିଛି ଠିକ୍ କରବାକୁ ହେବ । ବର୍ତ୍ତମାନ ତାକୁ ଲଗିଲ 'ନଜର ଭବିଷ୍ୟତ'ଟା ସତେ ଅବା କଦମ୍ବ ଫୁଲଟାଏ । ହାତ ପାପୁଲରେ ଥୋଇ ସେ ତା'ର ଓଜନ କଲାପରି କନ୍ତୁ ସେଇ କଦମ୍ବ ଫୁଲଟି ବଡ଼ ଓଜନଆ ଲଗିଲ ତାକୁ । ଆଦର୍ଶ ପଛରେ ଧାଇଁଲେ ଅନେକ ମୂଲ୍ୟ ଦେବାକୁ ହୁଏ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଅନୁସ୍ତ କଥା ନର୍ବିବାଦରେ ଚଳା କରାଯାଇ ପାରେ । ଆସିବୁଜ, ଛୁଆର ବୋହକୁ ସ୍ଥିରଧି ମନେ ମନେ ଅନୁସରକୁ ମାଳମା ହାତରେ ସମର୍ପି ଦେଲା ମନୋରମା । ସବୁ ଦେଇ ପୁଣି ନଜକୁ ନସ୍ତ କରିବାରେ ଯେଉଁ ଆନନ୍ଦ ରହିଛି— ତାହା ରହିଛି; ତାକୁ ପୁଣି ଥରେ ଅନୁଭବ କରି ନଜକୁ ହାଲୁକା ମନେକଲା । ତାର ସମସ୍ତ ଭାବନା ଓ ଯୌବନର ଅଗ୍ନିହୋତ୍ର ବଳାପକୁ ପଛରେ ପକାଇ ବରଂ ବପୁଳ ମୁଖର ମହାଉଦ୍ୟାନରେ ଅଗ୍ନି ଶିଖିରମିକ୍ତ ଗୋଲାପଟିଏ ପରି ସେ ସତେଜ ହୋଇଉଠିଲା ।

ଏଥର ତାର ଚଳା ନାହିଁ । କେହି ନ ବୁଝିଲେ ବି ଜଣେ ଅନ୍ତତଃ ବୁଝିବ ତାକୁ । ସିଏ ହୋଇ ମନୋରମା ଗ୍ରହିଲ ବୁଦ୍ଧ ଓ ଅରବିନ୍ଦଙ୍କ ପ୍ରତିକୃତିକୁ । ମନୋରମାର ମନେହେଲ ଅରବିନ୍ଦଙ୍କର କରକମଳରୁ ଆଲୋକର ଧାରା ଝରୁଛି । ବାତାବରଣର ସ୍ପନ୍ଦନ ବଢ଼ିଯାଇ ହୋଇପଡୁଛି । ସେ ଆଲୋକର ସମୁଦ୍ରରେ ସ୍ନାନ କରି ଜନ୍ମଜନ୍ମାର ଉପଶମ ପାଇବା ପାଇଁ ମନୋରମା ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇଉଠିଲା । ଜୀବନର

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅକସ୍ମ ଜ୍ୱଳନ ଅସଂଖ୍ୟ ଦହନ ଭିତରେ ସେଇ ଗୋଟିଏ ଧାର ସାନ୍ତ୍ୱନା । କାହାର ?' ଜହ୍ନେ ମନୋରମା ନଜର ସକଳ ସନ୍ଧାଣୀ ଧାଶୋର ଯଉଚ ଏବଂ କେଉଁ ନଞ୍ଜକ ଆଲୋକ ପାଇଁ ଅନ୍ତସର ହେଉଚ । ଅପାଚ ମନୋରମାର ମୁଖୁ ଘଟୁ । ମୁଖୁ ଘଟୁ ସମସ୍ତ କାମନାର । ଅନୁରାଗ କାମ୍ନା ତା' ନଜର ପଦବାର ପାଇଁ ତାର ଦୁଃଖ ନାହିଁ, କାତର ଘାବ ନାହିଁ । ମନେପଡ଼ିଲ ଜେବେ କେଉଁଠି ପଢ଼ିଥିବା ଉପନିଷଦ ବାଣୀ— "ମନ୍ମନା ସଦ୍ଭକ୍ତୋ ମଦ୍ୟାଜି ମାଂ ନମସ୍କୁରୁ ।" ସେ ଏବେ ମୁକ୍ତ । ମୁକ୍ତ । ନଜକୁ ମୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ସେ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇଉଠିଲା । ଏ ଘରର ବାହାରେ ଯତେ ଯୋଉଁ ମୁକ୍ତ ତାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଚ । ମନୋରମା ଘୃଣିତ ପରିବାରର ବିଶ୍ୱାସକୁ ନେଇ କଦ୍ରିବ । ନାନ ଏ ବିଶ୍ୱାସହୀନ ପୃଥିବୀରେ ମଣିଷ ବିଶ୍ୱାସକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରି ସେ ବଡ଼ ଠକିଗଲା । ଦୁଏତ ଏ ମଣିଷ କେବଳ ଛଳନା ଓ ପ୍ରତାରଣାକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ବଞ୍ଚେ ।

ମନୋରମା ଏକନିଶ୍ୱାସରେ ବାହାରକୁ ଗୁଲିଆସିଲା । ପଛରେ ସମସ୍ତେ ସୁପ୍ତ । ସେଇ ଏକା ଜାଗ୍ରତ । ସେ ଘରୁ ବାରେ ଏକା ଏକା ଆସିଲା ଷ୍ଟେସନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ମାଦ୍ରାସ ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍ ଆସିବାକୁ ଆଉ ଘଣ୍ଟାଏ ବାକି । ଓ୍ୱେଟିଂରୁମ୍‌ରେ ବସି ପ୍ରଥମେ ଅନୁରାଗ ପାଖକୁ ଚିଠି ଲେଖିଲା ।

ଅନୁରାଗ,

ଶୁଭେଚ୍ଛା । ତମ ପାଖକୁ ଏଇଟା ମୋର ପ୍ରଥମ ଓ ଶେଷ ଚିଠି । ଏଥିରେ ମୋର ଦୁର୍ବଳତା ନାହିଁ ବୋଲ ଅସ୍ୱୀକାର କରୁନି । ସେଇ ଦୁର୍ବଳତା ଯୋପୁଁ ତମକୁ ମୁଁ ଭଲ ପାଇଥିଲି । ସେଇ ଭଲ ପାଇବାର ସୁଯୋଗରେ ଏ ମୋର ବିନମ୍ର ଅନୁରୋଧ । ସବୁ କିଛୁ ତ୍ୟାଗ କରି ଘୁଲିଯାଇଥିବା ଏକ ଅଶ୍ରୁଳ ମିନତି ତମେ ରଖିବ ଅନୁରାଗ । ମୋ ଘଣ । ମୋ ଘଣ ।

ମୁଁ କୁଆଡ଼େ ଯାଉଚି ଜାଣେନା । ସିନେମା ଫେରନ୍ତା ଟ୍ରେନ୍‌ରେ ତମ ଦେହ ସ୍ପର୍ଶ ଟିକକ ପାଥେୟ କରି ମୁଁ ଯାଉଚି ଜାଣେନା । ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତମକୁ ତମର ଏକାନ୍ତ ପ୍ରେମିକା ହିସାବରେ ମୋର ଅନୁରୋଧ ମୋ ବଦଳରେ ମାଲତୀକୁ ଏକାନ୍ତ କରିନେବ । ତାକୁ ସମସ୍ତ ସ୍ନେହ, ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ଦେବ—ଯାହା ମୋ ପାଇଁ ସାଇତି ରଖିଥିଲ । ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଭଉଣୀ—ତାକୁ ଭଲ୍ ବୁଝିବନ ।

ଶ୍ୟାମଳ କଥା ମୋର ଚିନ୍ତା ନାହିଁ । କଲିକତାରୁ ଫେର ସେ ଯଥେଷ୍ଟ କୋମଳ ଓ ବିସ୍ମରଣଶୀଳ ହୋଇ ଛାଡିଚ । କେବଳ ତାର ଘୃଣ୍ୟ କଥା ବୁଝିବ । ଏ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ତ ତମେ ଆଗରୁ ଦେଇଚ । ମୋର ସବୁ ଅନୁରୋଧ ରଖିଚ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏଇ ସାମାନ୍ୟ ଅନୁରୋଧ ରଖିବ। ମୁଁ ଯାଉଛି। ଭଲଲନ୍‌ସ ଅଫିସର ଖୁବେ। ତମର ଖୋଜାଖାଜ ବ୍ୟର୍ଥ ହେବ। ସେ ଚେଷ୍ଟା କରିବନି। ମୁଁ କୌଣସି ବନାଶଣାଲ ସମ୍ପର୍କରେ ବିଶ୍ୱାସୀ ନୁହଁ ଅନୁରାଗ। ଉତ୍ତରରେ ମୋର ବିଶ୍ୱାସ। ଅନୁରାଗ ତମକୁ ମୋର ସଭକ୍ତ ନମସ୍କାର।

॥ ଇତି ॥

ତମର

ମନୋରମା

ଆଉ ଥରେ ଏ ଚ୍ରେଟ ଚିଠି ଶ୍ୟାମଳ ପାଖକୁ ଲେଖିଲା।

ଶ୍ୟାମଳ,

ଯେଉଁ ବିଶ୍ରାମ କଥା ତୁମେ କହୁଥିଲ, ସେଇ ବିଶ୍ରାମ ପାଇଁ ଗଲଲ। ମନେରଖ, ବୋଉକୁ ଦୁଃଖ ଦେବୁନ। ତମମାନଙ୍କୁ ଏତେଦିନ ପରେ ମୁଁ ଏବେ କୁଆଡ଼େ ଯାଉଛି ଜାଣେ। ମୁଁ ମୋର ଆତ୍ମାର ପବନ ଉଚ୍ଚାରଣ ଖୋଜି ପାଇଛି।

ସ୍ନେହ ନେବୁ। ମାଲମା ଦାସ୍ୱିତ୍ୱ ମୁଁ ଅନୁରାଗକୁ ଦେଇଛି। ॥ ଇତି ॥

ତୋର, ଅମା

ଦୁଇଟି ଚିଠିକୁ ଚିଠି ବାକ୍‌ସରେ ପକାଇ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ନେଲା ମନୋରମା। ସେ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଛି। ଜଟାଳ—ମହାମୁକ୍ତିର ସ୍ୱପ୍ନ। ଏବେ ସେ ମୁକ୍ତ। ଅନୁରାଗର ପ୍ରୀତି, ପରିବାରର ବନ୍ଧନ ତାକୁ ଆଉ ବାନ୍ଧି ପାରୁନି। ଅନ୍ୟ ଏକ ବୃହତ୍ତର ପ୍ରୀତିର ସନ୍ଧାନ ପାଇଛି। ଅନ୍ୟଏକ ପ୍ରାଣଶକ୍ତିର ପରିଚୟ ସେ ପାଇଛି। ଯୁବତୀ ମନୋରମାର ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଛି। ମହାପ୍ରସ୍ଥାନ ଘଟିଛି। ସେ ମୃତ୍ୟୁର ହୋମାନଳରୁ ନୂତନ ରୂପ ଧରି ଅନ୍ୟ ଏକ ରମଣୀ ଜନ୍ମ ନେଇଛି। ଏକ ବିରାଟ ଅନୁଭୂତିର ଅନ୍ତରାଳରେ ଆତ୍ମଗୋପନ କଲା ସ୍ୱାର୍ଥପର ଚନ୍ତା, ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣତା, ଘୃଣ୍ୟତା, ସମସ୍ତ ଜଡ଼ କାମନା, ବାସନା।

ମନୋରମା ସଜାଗ ହେଲା। ଗାଡ଼ି ଆସିପିବ ଏଇକ୍ଷଣି। ବର୍ତ୍ତମାନଠାରୁ ତାର ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ ହେବାକୁ ଯାଉଛି। ପବନଡାର ଜୀବନ। ମନୋରମା ଭବିଷ୍ୟତକୁ ଭେଟିବାକୁ ଭଗବାନଙ୍କ ପାଖରେ ସାହସ, ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଭିକ୍ଷା କଲା। କାତର ସ୍ୱରରେ ଡାକିଲା—

ତମସୋ ମାଂ ଜ୍ୟୋତିର୍ଗମୟ

Lead me from darkness to light

ସେତେବେଳକୁ ଟ୍ରେନ, ଷ୍ଟେସନରେ ଉପସ୍ଥିତ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରୁଥିଲା।

———

Digitized by srujanika@gmail.com

କାହାଣୀ-
ଏକ ପ୍ରଶ୍ନଚାରୀର

ମାନଗୋବନ୍ଦ ବାରିକ

ତୋତେ ମୋ ଜୀବନର ନାସ୍ତିକା କହି ମୁଁ ଯେତେ ଲେଖୁଛୁ, ସେ ସବୁ ଯେ କାଳ୍ପନିକ ଗଳ୍ପ ନ ହୋଇ ଅନ୍ୟ କାହାଣୀ ହୋଇଯାଉଛୁ ତା' ମୁଁ ଜାଣିପାରୁନି । କଳ୍ପନାର ଘରଦ୍ୱାର ରହୁନ, କଳ୍ପନା ବଳାସ ଲୋପ ହୋଇ ଯାଉଛୁ ଆଉ ଗଳ୍ପ ତାର ମୂଲ୍ୟବୋଧ ହରାଇ ବସୁଛୁ । ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ଦୁଃଖର କଥା ଏଇ ଯେ, ତୁ ତ ମୋର ପ୍ରେମିକା ନୁହେଁ ଯେ କୋଳେ ନେଇ ମୁଁ ମୋ ପ୍ରେମର ଭାଜମହଲଟିଏ ଗଢ଼ିଦେବ । ଦୁଇଜଣର ଦରୁ ଦୁକାନ୍ ଆତ୍ମୀୟକତାକୁ ଗୋଟେଇ ଗୋଟିଏ କୋଣାର୍କ ଗଢ଼ିବାର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଥିଲ । ବାହାଣଘ ବଢ଼େଇର ଶବ୍ଦକୁ ମୋ ଭିତରେ ପୁଞ୍ଜିଭୂତ କରି ତୋହଳ ବର୍ଷ ଲଗି ମନ୍ଦରଟି ଗଢ଼ି ଦେଲ ସିନା, 'ମୁଁ' ତୋତେ ଧର୍ମପଦ କରି ପାରିଲନି । ମନ୍ଦିରର ଚୂଳ ମାରିବା କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ହଲ ପୂର୍ବରୁ ସେମାନେ ମୋତେ ହତ୍ୟା କଲେ । ମୋର ସ୍ୱପ୍ନ ଭାଙ୍ଗି ଗଲ ।

ମୁଁ ଦେଖିଲି ପୂର୍ଣ୍ଣି ମୋତେ ଏକ ଭିନ୍ନ ରୂପରେ । ସେଇଦିନୁ ଅନୁଭବ କଲି ମାଟିରେ ମଧୁର ବାସ୍ନା । ଜ୍ୟୋସ୍ନାରେ ଶୀତଳ ଚନ୍ଦନ । ଫୁଲରେ ଅସୁମାଣ୍ଟ ସୁରଭି । ଆକାଶରେ ଅନନ୍ତ ସୋହାଗ । ମଳୟରେ କଦମ୍ବ ପରଶ । ଡାଳରେ ହରର ଟ୍ୱଟକ । ନଦୀରେ ମହୁଆଲ ତରଙ୍ଗ ଆଉ ଚାଁଦୁରେ ଗୋଲପି ଚଡ଼ । ଚାପରେ ମୋ ଆଖିରେ ନାଚଲ ଚଉରଙ୍ଗୁ ଲଦା ପଦ୍ମବତ କମନୀୟ ଚନ୍ଦୁର ଅପୂର୍ବ ରଙ୍ଗ । ତୋ ରେଶୁ ରେଶୁ ସିଉରେ ଘୁଣୁ ଘୁଣୁ ଅଳର ଘୁଙ୍ଗୁନ । ତୋ ଚହଟ-ଅଧର-ପ୍ରସୂତ ମୁଠା ମୁଠା କଇଁଫୁଲ । ଉଦାସ ଆଖିଯୋଡ଼ାକରେ ଅସୁତ ଯୁଗର ବୁଭୁକ୍ଷା । ଦେହରେ ଜ୍ୟେଷ୍ଠର ଉତ୍ତପ୍ତ ଏବଂ ମନରେ ମାଘର ଉତ୍ତେଜ । ମନକୁ ସଜାଡ଼ି ନେଇ ପୂର୍ଣ୍ଣି କଲ୍ପନା କଲ ଗୋଟିଏ ତାଜ । ତୁ ଯାହା ଚାହୁଁଥିଲୁ, ମାତ୍ର ମୁଁ ଶାହାଜାହାନ ହୋଇ ପାରିଲନି କି ମୋ ସମତାଜ ମହଲକୁ ମୋ ହୃଦୟ

Digitized by srujanika@gmail.com

କୋଠେ ପୋଛୁ ଦେଇ ପାରଲନି । ମୋ ମନର ଯମୁନା କୂଳ ସେସିତ ଶୂନଂ ହେଇଯାଇଛି । ତା ଜଳିଯିବା ସଧରେ ମୁଁ ନିରୁକ୍ଷଣ କଲି ମୋର ପ୍ରତିବମ୍ବ । ତହୁଲା ପାଣିରେ ସେ କେମିତି ଟେଣ୍ଡା ଟେଣ୍ଡା ହୋଇଯାଉଥିଲା ।

କେଉଁ ଏକ ସୁନା ଚନ୍ଦ୍ରିଆ ଅଲସା ସନ୍ଧ୍ୟରେ ଜଣେ ରାଜକୁମାର ପକ୍ଷୀରାଜ ଘୋଡ଼ାରେ ବସି ସପନ ଦେଶର ରାଜକୁମାରଙ୍କ ସହିତ ପ୍ରମୋଦ ବିହାରରେ ଯାଉଥିଲେ । ବାଟରେ ଅଗନା ଅଗନ ବନନ୍ତ । ତା ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ଶତଦଳ ପୁଶୋଭିତ ପୁଷ୍କରଣୀ । କାତଧାର ପର ସ୍ୱଚ୍ଛ ଜଳ, ରାଜକୁମାରଙ୍କ ଅଳ୍ପ ଏକ ରକ୍ତ ପଦ୍ମ ନମନ୍ତେ । ରାଜକୁମାର ପୁଷ୍କରଣୀ ସଧକୁ ଲମ୍ଫ ପ୍ରଦାନ କଲେ । ମାତ୍ର ଫୁଲଟିରେ ହାତଦେଲା ମାତ୍ରେ ବୁଡ଼ିଗଲା । ରାଜକୁମାର ତା'ର ଅନୁଧାବନ କଲେ । ସେ ସେଉଁଠି ପହଞ୍ଚିଲେ ତାଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟିପଥକୁ ଆସିଲା ଶଙ୍ଖ ମର୍ମର ପ୍ରସ୍ତରରେ ନିର୍ମିତ ଇନ୍ଦ୍ରପୁରୀ ପରି ଏକ ବୃହତ ରାଜପ୍ରାସାଦ । ଫୁଲଟି ସେ ରାଜ୍ୟର ରାଜକୁମାରୀ । ପୂଜାର ରୂପ, ବାରହାତ ବେଣୀ, ଯୋଗୀମନ ଜଣା ମଞ୍ଜୁଳ ନୟନ ମୁରଲ ।

ପାର୍କର ନଅଜନ ଲାଇଟ ତଳେ ସିମେଣ୍ଟ ସୋଫାରେ ବୁ ବସିଥିଲୁ । ତାପରେ ଅନେକ ସନ୍ଧ୍ୟା ଏମିତି ଅସିଛୁ । ଅନେକ ଥର ତୋଡେ ଦେଖିଛୁ ଟ୍ରେଜାଲସ୍ଟ, ଲଜ୍, ବାର୍, ପାର୍କ ଓ ପ୍ରୋଗ୍ରାମରେ । ଓଠରେ ଲପ୍‌ଷ୍ଟିକ୍, ବକ୍ଷୋପର ସ୍ଲିଭଲେଶ୍ ବ୍ଲାଉଜ, ପାଦରେ ହାଇହିଲ ଜୋତାର ଆଭରଣରେ । ତୋଡେ ନେଇ ସେ ଅଲଟ୍ରା ମଡ଼ର୍ଣ୍ଣ ଯୁବକ ଜଣକ ଲୈଲି-ମଜନୁ, ରୋମିଓ-ଜୁଲିଏଟ୍‌ର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଥିଲେ । ହେଲେ କ'ଣ ହେଲ ? ପାର୍କ, ବାର କମ୍ବା ପାର୍କରେ ସେ ମହାଶୟଙ୍କୁ ଆଉ ତୋ ସହିତ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଲନି । ସେ କୁଆଡ଼େ ଆଜକାଲ ସଚ୍ଚୋଟ ହୋଇ ଗଲେଣି ବୋଲି ସମାଜ କହୁଛୁ, ସଚ୍ଚୋଟ ପଣିଆ ଆଉ ଜୈବିକତା କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ସେ କଥା ସମାଜ ଜାଣେ । ସମାଜ ଯାହା କହୁଛୁ, ମୁଁ ତ ଆଉ ପ୍ରତିବାଦ କରିପାରିବନି କାରଣ ଏ ସମାଜର ପଞ୍ଜୁରରେ ମୁଁ ପୋଷାମନା ଶୁଆଟିଏ । କେବଳ ରାମନାମ ରଟିବା ପାଇଁ ମୋର ସୃଷ୍ଟି ।

ସୌଦାଗର ପୁଅକୁ ବୋଇତ ଭିତରୁ ଡାକିଲା ରାଜକୁମାର । ସୁଠାମ ସୁନ୍ଦର ଯୁବକ । କଞ୍ଚାସୁନା ଭଳି ରଙ୍ଗ । କନ୍ଦର୍ପ ଜଣା ମୂର୍ତ୍ତି । ପାହାଡ଼ର ଗୋଟିଏ ଗୁମ୍ଫା, ସେଇଠି ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲେ ସେମାନେ । ଗହଳିଆ ଗଛ ସନ୍ଧରେ ଗୁମ୍ଫାଟି ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନ୍ଦର । ସୌଦାଗର ପୁଅ ଦେଖିଲା, ସେଠିକ ଅନେକ ରାଜକୁମାର ପାଲ କରି ଆସନ୍ତି । ସମ୍ଭବ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ହୋଇଗଲା । ବହୁତ ବାରଣ

Digitized by srujanika@gmail.com

କଲା, ହେଲେ ରାଜକୁମାର ମାନିଲନ୍ତି । ସୌଦାଗର ପୁଅ ମନରେ ଅହଙ୍କାର ଗୁଞ୍ଜି ହୋଇଗଲା । ଦିନେ ରାଜକୁମାର ଶୋଇଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ସୌଦାଗର ପୁଅ ଚମ୍ପଟ୍ ଦେଲା । ଏମିତି ମନ୍ତ୍ରୀ ପୁଅ ଠିକ୍ ଜଣେ ପୁଅ ଯାଏ କେତେ ଆସିଲେ ଯାଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ରାଜକୁମାର ସେମାନଙ୍କୁ ଚହେନ୍ତି ନ ସେମାନେ ରାଜକୁମାରଙ୍କୁ ଆପଣାର କରି ପାର ନାହାନ୍ତି ।

ଜାପଟିର ସମ୍ବାଜ ଆଡରେ ଡୋଙ୍ଗେ ଏକ ଉନ୍ନ ରୂପରେ ଦେଖିଲି । କହିବାର ସାହସ ଖୋଳ ଜୀବନକୁ ତଳ ହଲ୍ ଉପଯୋଗ କରି ଅସୁମାନ୍ତ ସଧା ବଢାଇଲୁ ଲଲଡ-ଲବଙ୍ଗ-ଲତାର ଉଷୁମ୍ କୋଳରେ । ଅନେକ ରାତି ଅତିବାହିତ କଲୁ ବସ୍ତ୍ରଦ୍ୱ-ଜଣ୍ଡାସର ଉଚ୍ଛ୍ୱାସରେ । ସରଲିତାର ପ୍ରୟୋଗ ନେଇ ଓ ସମ୍ବେଦନଶୀଲତାର ଚ୍ଛଳିର୍ନା କରି ପସନ୍ତେ ଡୋ ଭନ୍ନୁ-ଖାଣ୍ଡାରେ ସପ୍ତମ ସ୍ୱର ଢାଳି ଦେଇଗଲେ । ହେଲେ ସେମାନେ ଆଜ କେଉଁଠି ? ହଁ, ରୁ କୁଆଡେ ଆଜିକାଲି ହାଁଡା ହୋଇ ଚଲ୍ଲିଣି ! କିନ୍ତୁ ଏ ମନ୍ଦିରେ ରାଜାର ଅଭାବ ନାହିଁ । ଅଶୋକବନବତ ବହୁତ ଅଛୁ । ମାନ ଅନ୍ନା ମନ୍ତ୍ରୀ ଅଛୁ ହେଉନ୍ତୁ, ଚଳେଣୁ ସ୍ୱାଧୀନତାର ଦ୍ୱାର ଦେଇ ଦେହ ମନରେ ବି ସ୍ୱାଧୀନ ଚଳିବାର ଚନ୍ଦ୍ରା ମୋଚଣ କରିବାରେ ଅସୁବିଧା କ'ଣ ? ଦେହରେ ଜରତା, ମନରେ ହାଁତା, ଚପରେ ଜ୍ୱଳଣି, ଅହଙ୍କାରରେ ପିଙ୍ଗଳା ଓ ଷ୍ଟ୍ରିଷ୍ଟ ଦରାଳେକରେ ସାବନ୍ତୀ ଦେଲାବାର ବା ଦ୍ୱିଧା କାହିଁକି ? ମୋ ସନ୍ତୁଡ ପୁଣି ଦେଖାଦେଲା । ଖୁସିକ, ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖିଲି । ସ୍ନେହ ସମଙ୍କାକୁ ବୁଣି ବୁଣି ଆନ୍ତରିକତାକୁ ଡୋକିଲା । ଦେବ୍ତା ପାଇଁ କେଉଁଠି ? ମନକୁ ସିନା ମନରେ ଦୁଃଖ ପକେଇଲ, କିନ୍ତୁ ହୃଦସ୍ପନ୍ଦନ ହୃଦସ୍ପନ୍ଦନ ମିଶାଇ ପାରିଲନ୍ତି । ଆଶାର ଆଉ ମମତାର ପାର୍ଥକ୍ୟ ବୁଝି ପାରିଲନ୍ତି, ମେମ ଆଉ ଭତାରଙ୍କର ସାମ୍ୟତା ଆଣି ପାରିଲନ୍ତି । ଡୋ ପାଇଁ 'ମୁଁ' ମୋତେ ମୋ ଭିତରେ ଯେତେଥର ଖୋଜିଲି ଆହୁରି କିଛି ହଜେଇଲି ସିନା, କିନ୍ତୁ ନୂଆ କିଛି ପାଇନାନ୍ତି ।

ମୋ ଲହର ଆଇନାରେ ଭାଟଫୁଲ ଚକ୍ ଚକ୍ କଲପରି ରୁ ପୁଣି ମୋ ଆଖିକୁ ଆସିଲ୍ । ମନଗହନରେ ସ୍ନେହ ମମତାକୁ ଠୁଳକର ଅନେକ ବୁଝାଇଲ । ମୁଁ ଖୁବଥିଲ' ଆମେ ସେଇଠିକି ଗୁଲ ଯାଆନ୍ତୁ ଯେଉଁଠି ନଲ ଆକାଶର ନେଳଆ କାନ୍ଥ ପରୁଜ ମା ପଥାନରେ ବାଜୁଆଆନ୍ତୁ, ଯୋଜନ ଯୋଜନ ବ୍ୟାପି ଧାନଗଛ ପଛରେ ବାଇଚଡେଇର ନୁଆ ବୁଣୁ ଚାଁଚ ହୃଦସ୍ପନ୍ଦରେ ଶିହରଣ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥାଆନ୍ତୁ, ସିର ସିର ପବନରେ ସୋରପ କଆଁଳର ଆମୋଦ ବାୟା ଘାଟରେ ଜୁଆର ଉଠାଉ ଥାଆନ୍ତୁ, ସେଇଠି ଆମେ ଗଲଥାଆନ୍ତୁ ଆମ ଭଲ ପାଇବାର ଲୋଗାର୍କଟିଏ । ମୁଁ ବାରଣହ ବଢେଇର ଶବ୍ଦ ଠୁଳକର ମନ୍ଦିର ଚଢିଥାଆନ୍ତି ଅଉ ରୁ ଧର୍ମମନ୍ଦ ସାଙ୍ଗ-ଥାଁଆନ୍ତୁ । କିନ୍ତୁ ଏତେ ବୁଝାଇଲା ପରେ ବି ରୁ ମୋଠାରୁ ଦୂରେଇ ଗଲୁ । କ'ଣ ପାଇଁ ? ଜରତାର କାନ୍ଥରେ ନା କୁନ୍ତର ଆହତ କୁମାରୀତ୍ୱରେ ?? ରାଜାର ଆକ୍ଷେପରେ ପଛରେ ରୁ କ'ଣ ମୋ ଦେହ ମନର ଲେଲା ଚୁଲି ବନବାସିନୀ ହୋଇ ରହି ଯାଇଛୁ ଅନନ୍ତକାଳ ପାଇଁ ??

—※—

Digitized by srujanika@gmail.com

-ଭିନ୍ନ କଳାତ୍ମା-

ପୂର୍ଣ୍ଣେନ୍ଦୁ ମିଶ୍ର

ଚାରିଜଣ ଯାକ ଏକାଠି ହୋଇ-ଥିଲେ । ଅନେକ ବର୍ଷ ପରେ କେଉଁ ଏକ ପଣ୍ଡିତ୍ୟକୁ ଡାକ ବଙ୍ଗଳାଟିରେ, ସହର ଓ ସଭ୍ୟତାକୁ ପଛରେ ପକାଇ, ସଞ୍ଚ ଜଙ୍ଗଲ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଡାକ ବଙ୍ଗଳାଟି ବଶେଷ ବ୍ୟବହାରରେ ଲଗେନାହିଁ । ଚୌକିଦାର ସୁଧା ହେବା ଆଗରୁ ପାଗ ଗାଁକୁ ପଳାଇ ଯାଏ । ଡାକବଙ୍ଗଳାଟି ଆବଶ୍ୟକ ପରିବେଶ ଭିତରେ ରାତ୍ରିଚରଙ୍କ ଚହଲାର ଦିଏ କେବଳ ଶୁଣୁଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଆଜି ଡାକବଙ୍ଗଳାଟି ଜୀବନ ପାଇଛି । ଏଇଠି ଚାରୋଟି ବନ୍ଧୁ ଏକାଠି ହୋଇଥିଲେ, ଗ୍ରାମ୍ୟ ପ୍ରଶାସନ ବଭାଗର ଶାସନ ସଚିବ ସୁବ୍ରତ ମହାନ୍ତି, ବମ୍ବିଖ୍ୟ ଶିଳ୍ପପତି ଜୀବନ ମିଶ୍ର ଏବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଚାରୁକର ଦୀପକ ଦାସ ।

ଚାରିହେଁ ନିଜ ନିଜ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଖ୍ୟାତର । ଏମାନେ ଚାରି ବନ୍ଧୁ ଥିଲେ । ଆଜି ଅନେକ ବର୍ଷ ପରେ ନିଜ ନିଜର ସୁଖୀ ପରିବାର ଏବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଛାଡ଼ି ଏଠାକୁ ଆସିଥିଲେ । ପରସ୍ପରକୁ ଦେଖି ପ୍ରଥମେ ଅବିଶ୍ୱାସ ଓ ପରେ ସନ୍ଦେହ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତେ ନିଜ ନିଜର ସନ୍ଦେହକୁ ଗୁପିରଖି ନିଜ ନିଜ ଭିତରେ ଆଲାପ ଆଲୋଚନା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ଏହାଭିତରେ ଚାରିହେଁ ଜାଣି ସାରିଥିଲେ ଯେ ସମସ୍ତେ ଗୋଟିଏ ନମସ୍କରଣକୁ ଏଡ଼ାଇ ନପାର ଏଠାରେ ମିଳିତ ହୋଇଥିଲେ ।

ଶ୍ୱେତାଳ୍ପନା ଗୋଟିଏ ଜୀବନ୍ତ ଶିଳାଲିପି । କେବଳ ଦାଗପାଇଁ ଚାରିଜଣ ଯାକ ବ ଚାରି ପରସ୍ପରକୁ ଇର୍ଷା କରୁଥିଲେ । ଚାରିହେଁ ଥିଲେ ଶ୍ୱେତାଳ୍ପନାର ପ୍ରେମିକ । ତାକୁ ପାଇବାପାଇଁ ଥିଲ ତୀବ୍ର ପ୍ରତଯୋଗୀତା । କିନ୍ତୁ ପାଇବ ପାଇ ପାର ନଥିଲେ । ସେ ଥିଲ କେଉଁ ଆଜଣା ଚାରିର ଜହ୍ନ-ଜ୍ୟୋସ୍ନା । ଯାହାକୁ ଅନୁଭବ କରିହୁଏ । ଉପଭୋଗ କର ହୁଏ, କିନ୍ତୁ ଧରିରଖି ହୁଏନା । ବଭିନ୍ନ ଚାରିରେ ଚାରୋଟି ଚନ୍ଦ୍ରମା ଆକାଶରେ ଏଇ ଜହ୍ନ ଉଇଁଥିଲ । କିନ୍ତୁ କେଉଁ ପାହାନ୍ତା ତାରାର ଚାହାଡ଼ରେ ଜାରିଗଲ ।

ସେଚ୍ଚେବେଳେ ସହରର ଯୁବ ମାନସର ଏକମାତ୍ର ଆଲୋଚ୍ୟ ବଶୋଷ୍ଟ ଥିଲ ଶ୍ୱେତାଳ୍ପନା । ଅଭିନୟରେ ସୁନ୍ଦର ଓ ସ୍ମାର୍ଟ । ଘୁନ୍‌ସେଲର କପ୍ କ୍ରିକେଟ ପ୍ରତ-ଯୋଗୀତାରେ ସେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବବେଚିତ ସୁବ୍ରତ, ସନ୍ତୋସ ଟ୍ରଫି ଫାଇନାଲ ମ୍ୟାଚ୍‌ରେ ମେଚ୍ଚାର ଗୋଲ ଗୋଲ ଇଇନଷ୍ଟୋର ଲଭ କରିଥିବା ସ୍ମାର୍ଟ ଜାତୀୟ ଜାତୀୟ ଜୀବନ ଓ ଜାତୀୟ ମଞ୍ଚରେ ହେଇଥିବା ଏକକ ଚାର ପ୍ରଦର୍ଶନୀରେ ବନ୍ଧୁ କଳାକାର ଦୀପକ ତାର ବନ୍ଧୁ ଥିଲେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସୁବ୍ରତ ଲୀନାକୁ ଭଲ ପାଉଥିଲା । ତାକୁ ନେଇ କବିତା ଲେଖୁଥିଲା । ହୁଷ୍ଟେଲ ବାଥ୍‌ରୁମ ଭିତରୁ ବନ୍ଦକର ତାକଥା ଶବ୍ଦ କରୁଥିଲା । ତା ପାଇଁ ନଜର୍‌ହାଡରେ ସ୍ପେଶର ଚୁଣି ଛପଡ଼ାର ଦେଉଥିଲା । ସୁବ୍ରତର ପ୍ରେମ କବିତା ଶୁଣି ଲୀନା କହୁଥିଲା ସୁବ୍ରତ ! ସତରେ ତମେ ଜନସ୍ପସ ପଢ଼ାପଢ଼ି କର ! ସିଭିଲ ସର୍ଭିସରେ ଜଏନ କର ତାପରେ ଲୀନାର କଥାରେ ସୁବ୍ରତର ମନଭଲ ଟ୍ରାଞ୍ଜାରେ ଦ୍ୱଂପ ମିଥୁନ ପ୍ରଶ୍ନ ବୁଲୁଥିଲେ ।

ସୁବ୍ରତ ମହାନ୍ତି ସିଭିଲ୍ ସର୍ଭିସ ପାଇଲା । ଓଡ଼ିଶାର ବଉଳ ସ୍ଥାନରେ ନାଁ କମେଇଲା । କନ୍ତୁ ଶ୍ୱେତାଲୀନାର ବଳୟକୁ ଛିଣ୍ଡାଇପାରିନଥିଲା । ସୁବ୍ରତ ତାକୁ ଭୁଲିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲା । କନ୍ତୁ ମଣିଷ ତା ପ୍ରଥମ ପ୍ରେମକୁ କେବେଭୁଲ ପାରେନି ଆଉ ସେ ବା କେମିତି ପାରନ୍ତା । ସୁବ୍ରତ ବାହାହେଲା । ଘର କଲା, କନ୍ତୁ ଏ ସାଏ ବେଳେବେଳେ ନିଜ ସ୍ତ୍ରୀର ଗାଢ଼ ଆଲିଙ୍ଗନରେ ଥାଇବି ଶ୍ୱେତାଲୀନାକୁ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖେ । କନ୍ତୁ ସ୍ୱପ୍ନ କେବେ ବି ବାସ୍ତବ ହୁଏନା । ଆଜି ସେହି ଶ୍ୱେତାଲୀନାର ନିମନ୍ତ୍ରଣ ହଠାତ୍ ପାଇ ସବୁ କଛି ପଛରେ ପକାଇ ଏଠାକୁ ଧାଇଁ ଆସିଛି ସେ । କନ୍ତୁ ଶ୍ୱେତାଲୀନା କାହିଁ ? ଆଉ ଜଣେ ଓ ଘାପକ ସେମାନେ ବି ନିମନ୍ତ୍ରିତ । ସୁବ୍ରତ ମୁହଁରୁ ସ୍ୱେଦବିନ୍ଦୁ ପୋଛୁଥିଲା । ଜହ୍ନ ଥିଲା ଖୋଲଁସମ୍ୟାନ । ତା ମାଂସପେଶୀ ଲହାପଣ ହାଣ ଏବଂ ମନଭଲ ଫୁଟବଲର ଭିତର ପରି ଫମାଇଲା । ଶ୍ୱେତାଲୀନା ସହ ବନ୍ଧୁତା ହେବା-ପରେ ଜୀବନ ବଦଳିଗଲା । ତା ଜୀବନରେ ଗୋଟାଏ ନର୍ଘଣ୍ଟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇରହିଲା । ଜୀବନ ଖେଳୁଥିବ ପ୍ରତିଟି ମ୍ୟାଚରେ ଲୀନା ଦର୍ଶକ ଗ୍ୟାଲେରିରେ ବସି ଜୀବନର ରକ୍ତରେ ବଜସ୍ୱ ନିଶାର ନିଶାଣ ଉଡ଼ାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲା ।

ଜିତିବାର ଆନନ୍ଦ ଓ ପରାଜୟର ମ୍ଲାନ ତା' ସହ ବାର୍ଷି ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଖେଳ ଫେଲୁ ଆକସାତ କେବେ ଆହତ ହେଲେ ଲୀନା ଘାଉଅନତ୍ର। ହୋଇ ତା' ଗୋଡ଼ରେ ଆସ୍ପଡେକ୍‌ସ ଲଗାଉଥିଲା । ଜୀବନପାଇଁ ଲୀନା ଥିଲା ପଞ୍ଚୋରଜ୍ୟର ସାମ୍ରାଜ୍ଞୀ । ଲୀନା ଜାଣିଥିଲା କେଉଁ ଲେଭରେ ପ୍ରତେଯୋଗିତାର ନଣା ବୋହୁଛୁ । ସେ କାହାର ଅଧୀନରେ ଖେଳୁଛୁ କଏ ପାରବେ ନାହିଁ । ଡେଭୁ ତାକୁ ନଜର ବଜନେସ୍ ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ଅନୁପ୍ରାଣୀତ କରିଥିଲା । ଗୋଟିଏ ପୁରୁଣା ଫେଲାଲୀ ଆଗରେ । ବଲଟିଏ ଗଡ଼ାଇ ଦେଲେ ସେ ଆଗକୁ ମାଡ଼ିଯାଏ । ବପକ୍ଷ ଦଳର ବାଧା ବନ୍ଧନକୁ ତାର କୁଶଳତାରେ ଅତ୍ରଆର କରିପକାଏ । ତା' ଲକ୍ଷ୍ୟ ବପକ୍ଷ ଦଳର ଗୋଲପୋଷ୍ଟ । ଜୀବନ ଆଗେଇ ଚାଲିଥିଲା । କନ୍ତୁ, ଲୀନାକୁ ଧରରଖି ପାରିଲନାହିଁ । ଲୀନା ଏକ ନାମହୀନ ବହଙ୍ଗୀ, ଯାହାକୁ ଧରି ରଖିବାକୁ ଅଠାକାଠି ଜୀବନ ଏଯାଏ ପାଇନାହିଁ ।

ଲୀନା ଜୀବନକୁ ଏମିତି ଗୋଟିଏ ଘୂରାଦିକରେ ଛାଡ଼ି ଯାଇଥିଲା, ଯେଉଁଠୁ ଫେରିବା ଅସମ୍ଭବ । ଯାହା ମନରେ ଥରେ ବଡ଼ ହେବାର ନଣା ଲଗିଥାଏ ସେ କେବେ ବି ପଛକୁ ଫେନୋହିଁ । ଜୀବନ ବଡ଼ ହେଲା । କନ୍ତୁ ଲୀନାର ସ୍ମୃତି ତା ନଜରରେ ଏକ ଆଗ୍ନେୟଗିରି । ଯେବେ ବି ବତ୍ସୋଭଣ ଉଦ୍ଗିରଣ କରେ, ସବୁକିଛି

Digitized by sunjanna@gmail.com

ଦେଖେ । ଆଜ ସେହି ଚାମଡ଼ିର ମଣିରେ ମଜାଇ ଦୋକୁ ଧାଇଁ ଆସିଛୁ । ଜଲ୍ଦି ଏଠି ବନା ବାନ୍ଧି । ତା'ର ଆଣ୍ଠାରୁ ପାନପତ୍ର ଯାଏଁ ଏହି ଝୋଟିଲରେ ଢଙ୍କାଦୁଇଜ ହେବେ ।

ଘୋଡ଼ ଦାନ୍ତ ଆଉ ଚିତାବାଘର ଚ୍ରେସ୍ଟ ଜନ୍ତୁଶାଳ । ସେଇଠିକେଶରେ ଜଣାଧିକ ଦେଶର ଏହା ସଂଗ୍ରହ କରିଛୁ । କଲ୍ଲୁ ଦଳେ ଯେ ଥିଲ ଏତ ଗୌତିନ ଜାଣିବାର । ମୋଷଟି ଜଣାଇବ ଯେ ଦୁଇଜଣ ମଙ୍କଟ ଦଳୁଥିଲ । ତା ପଛେ ଅଣ୍ଡା ସେଦ୍ଧ ଦାର ଥିଲ ସ୍ୱେତାଳ୍ଲନା, ତା' ପରେ ଘୋଡ଼ର ଆଠ ଏଙ୍କ ଲମ୍ବା ଓଦ୍ଧାଟୋଡ ହୁଦେ ଜଳଚ ଦୋଟ ପରେଥିଲ ଏବେ ଉଚ୍ଚରେ ମିଶିଦ୍ୟମ୍ ମିଶିଲ ଥିଲ । ଜା ଷ୍ଟ୍ରବେରୀ ଜଳାର ଅଭାବ ଦେଖିଲ ଦେଇଥିଲ । କେଉଁ ମେଟ୍ରକରେ ଦେହି ଉଚ୍ଚତା ହେବ, ଉଚ୍ଚ ଟେନ୍ ମେଟେ ଲମ୍ବା ହେବ, ଏସବୁର ସମ୍ବଣା ଦେଇ ଜଣାଡ଼ି ଦେଇଥିଲ ! ଦୁ ଜି ଅଳ୍ପ ଚଲ୍ଲ ଦରମ ଜମିର ପିଆଲ କୋଇ ଦେଇଥିଲ ଜଳା । ଜଲ୍ଲ ଶଙ୍ଖରେ ପଜାଡ଼ ରଙ୍ଗୁଥିଲ ଖ୍ଲାଣ୍ଡରେ । ଟାଟ ଖୁନାଦୁ ସ୍ଥଳେଲ ଏହି ଦେଟେ ଯେ ଦୁଇ ଅଟି ଛୁ । ଜଲ୍ଲୁ ଗୋଟିଏ ଦୁଇ ଏଟ ସମୟର ଜାନ୍ଦୁସ୍ଥର ଦୁଇ ଜଣ ଦେଖିଥିଲ । ଯେ ଜାଣେ ସେହି ଦେ ଗାଡ଼ ଦେଇ ଅମୁର୍ଣ୍ଣ ଜଣାଇବ ! ଜଳା ଜଳେ ଅଜା ଘାପଟ ଗୁଲାର ଉଚ୍ଚ ଥିଲ । କଲ୍ଲୁ ଜଠାତ୍ ଦଳେ ଡ଼ ଏକା ଚୁଟ ଗୁଲାଇଥିଲ ଓଟ, ଘାପଟ୍ କାନ୍ଦୁଦଳ ସ୍ଥାଣୁ ଦୋଇ ବସିଥିଲ । ଅବଶ୍ୟ ତା'ଠାରେ ପୂରି ପନ୍ଦୁ ଉଜାନୁଜଟେ ଭୁବେ ଘୁଟିଥିଲ । ଏବେ ଜା ଚୁଟ୍ଟବୁଟ୍ଟି ଅଧିକ ଦେଲ୍ଲ ଦୋଇ ଯୁଟିଛନ୍ତି, ତା ଯେଟ୍ରେଟ୍ରମାନ ଜଣା ଦଉଛନ୍ତି । ଜଲ୍ଲୁ ସେହି ଦୁଟୋ ଚୁଟିଏ ଜାଏ ଜା' ଷ୍ଟ୍ରବ୍ରି ବଜାର୍‌ରେ ଦୁଟୁଛୁ । ଜା'ନ୍ଦି ଦୁଇଟ ଯେ ଦେଇ ଦିଆସ୍ତ ଭୁଟରେ ସାଣ୍ଡିଦି ତାର ଜାଣ୍ଟଥିଲ ଘାପଟ ।

ଏ ଜେଜଟୋଡ ସଉଟ ଗୋଟିଏ ଟେବୁଲ୍‌କୁ ଘେର ବସିଥିଲେ ଗୋଟିଏ ଟୋଟେଲ୍‌ରୁ ଡ଼ିଜି ଜଦୁଥିଲ । ଜଲ୍ଲୁ ସମସ୍ତେ ନିଜ ନିଜ ଜଷ୍ଟରେ ପୂରବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଦୁଥିଲେ ବୋଧହୁଏ । ଯେଉଁତି ବ୍ରହ୍ମାନେ ପୂର୍ବୀ ଦୁରଟେ ବୁଲ୍ ବୁଲ୍ ନିଜ ଜଷ୍ଟରେ ବୁଲ୍ ଆସନ୍ତି ।

ଦୁତ ବଢ଼ୁଥିଲ । ଯାଜସ୍ୱ ଜାଙ୍କେ ହେଉଥିଲ ଏବେ ପ୍ରତିଷା ଶେଷ ହୋଇ ଅସୁଥିଲ । ସ୍ୱେତଳନା ଅଟିଜଳ । ସ୍ୱେତଳନା ଗୋଟିଏ ଉଲ୍ଟା ପଛ ଓଟି ଘୁଲ୍ଲି-ଯାଇଥିଲ । ଦୁଇଁର ଡ଼ଟେଣ୍ଟି ଦୁଦଟୁ ଜଣାଉଥିଲ ହୋଇ ଯାଇଥିଲ ମାଥାଡଗା ଦୁର୍ଭା ଓ ଉନୋଟି ବ୍ୟଟ୍ଟ । ଚଟେଦ୍ଦ ଅନ୍ୟର ଉଚ୍ଚେଟ ଭୁଲଘଟଉଥିଲେ । ପ୍ରଗାସିତ ସୁଦ୍ରତ ମହାନ୍ତି ବଜାଲାର ଏକ ଜଭ୍ରମୋଟରେ "ଅଣ୍ଡାଳ ସଙ୍ଗମ ମୁଦ୍ରା"ରେ ପଡ଼ି ରହିଥିଲେ ବେଶିଷ୍ଟ ସେଲାଲି । ଶିକ୍ଷପତି ଜେନ ମିଟ୍ ଜାଙ୍କୁ ମୁଠା ମୁଠା କଣ୍ଡ ଟ୍ରେଟ୍ଟ କେଟ୍ରିଂ ମଣ ଟ୍ରଇଥିଲେ । ଲଜ୍ଜୀ ଟ୍ରଉଷ୍ଟ ଜଳାକାର ଘାପଟ୍ ଉଟ୍ଟେ କେଉଁ ଅନ୍ୟ ପୃଦ୍ଧାରେ ବସି ଲୁହ ଡାଢୁଥିଲି । କାହାରେ ଘଣ୍ଟ ଘାଣ୍ଟ ଜଣାଇ ଗର୍ଜନ ବଂଜଲୁଟ୍ଟ ଅଟ୍ଟେଷ୍ଟାରେ ପଉଟେଶଟା ଘୁମ୍ ଘୁମ୍ ଲଟୁଥିଲ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

'ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି : ଏକ ସୂତ୍ରପାତ୍ରୟର'

ଅମିସ୍ମିତା ମୁନ୍ଦ

ଅପରାହ୍ନର ମଳିନ ଦୃଶ୍ୟଟାଏ... । ଉତ୍ତମ ଖୋଦିତରେ ଦନାନ୍ତରର କୁଳ ପ୍ରାଚୀରରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠାଳ ଅନୁଗଗର ସ୍ପତନ୍ତ୍ରତା, ଏକ ଜଟ୍ୟ ନୂତନ ସୂଚନାଦ୍ୟୋତକ... । ଅଚାଣ, ପୃଥ୍ୱୀ, ନଦୀ, ସମୁଦ୍ର, ପର୍ବତ, ଅରଣ୍ୟ... ଜର୍ଜନ ମରୁଭୂମି ଏବଂ ଦୃଢ଼, ଜମାଟୀଆ ... ସବୁଠି ଯେମିତି ଜଣ୍ଡିତ ବଶ୍ୱାସର ଏକ ପୃଷ୍ଠଭୂମି, ଅଭିଲେଖ୍ୟ... । ଏତେବଡ଼ ବଶ୍ୱବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡରେ ଏକନାଡ଼ ପଣ୍ଡିଚେରୀର ଅଜାଣା ଏଇ ସୂର୍ଯ୍ୟର, ସୂତ୍ରପାତ୍ରର...

ଯତ ଅଳ୍ପ ମଣିଷର ନୈରନତା ମଉକୁ ପତ ଅର୍ନ୍ତପିଣ୍ଡ ଲାଟିଏ ତଳ ଶୂନ୍ୟ ପବନ ଦୋଳି ଛଡିଆଇ ପାରନ୍ତା ସେଇ ସୁଦୂର ଆକାଶକୁ..., ଯଜ୍ଞ ଓଦ୍ଧେଇ ଆସନ୍ତା ପ୍ରତଦନର, ପ୍ରତ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ଦୂରନ୍ତ ଅନ୍ତଗଳତାର ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ ବଶ୍ୱସ୍ତତାକୁ ନେଇ, ତେବେ ଦୂରେ ପଣ୍ଡିଚି ଜର୍ଜିତ୍ର ମାବନର ସଗୋପ୍ୟ କାଢ଼ାଣୀକୁ ନେଇ ଅନେକ ଅନ୍ତଦ୍ୱର ପଣ୍ଡଲ୍ଲମିରେ ବୋଧିତ୍ର ମ ଭଳ ଗୁସ୍ଫା ମାସ୍ଥା ବସ୍ତାର କଣ ଠିଆ ହୋଇ ରୁବନ୍ତା ଜର୍ଜିନ୍ତାର ଏକ ମହାତ୍ରମ... । ସେଇ ତ୍ରମ ତଳେ ଅନନ୍ତ ତେତନାରେ ଦ୍ରୁତାହୋଇ ଅନ୍ୟାହନ ବୌଧିକତା ପାଇଁ ମହାତପସ୍ୟାରେ ନମସ୍ତ ହୋଇ ପଡନ୍ତା ମଣିଷ ଜାତଟା... ।

ତେବେ ସଂସାର ଚଳନ୍ତା କେମିତ ?

ଏ ପ୍ରଶ୍ନଟର ସତକିତ ହୋଇ ଅଲପ୍ତ ପଣ୍ଡନାସ୍ପକ ଲେଖୁଥିବା ଚାଦଣ୍ଡୀ ପୃଷ୍ଠା ଉପରେ ଅଟକ ଗଲ୍ଲ । ସତକଥା... ସମସ୍ତେ ମହାଯୋଗାସନ ଉପବଷ୍ଟ ହେଲେ, ପୃଥ୍ୱୀ ଚଲବ ନାହିଁ ...। ନମିସିକ ଭିତରେ ଏତେବଡ଼ ଭୁଟ୍ଲକଟି ରୋଲକରେ ରୂପାନ୍ତରତ ହୋଇଯିବ । ଦୁଃଖ, ବେଦନାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ସକଳ ଯନ୍ତ୍ରଣାନୁଭୂତ ଜର୍ଜିତ୍ର ହୋଇଯଲେ, ଜବନଟାକୁ କୁଅଡ଼େ ବୁଝି ହୁଏ ନାହିଁ...!!

ଜବନକୁ ବୁଝେଇ ବ... ଏଇ ଦୁଃଖ । କଷ୍ଟ ବ୍ୟଥା, ବ୍ୟର୍ଥତାର ବଚୁଳି ଅବେଗ...ଇ... ମଣିଷକୁ ବି'ପାଦ ଅଗେଇ ନବ ...! ଅଲପ୍ତ ପଣ୍ଡନାସ୍ପକ ବି'

Digitized by srujanika@gmail.com

ଘାଟ କାହିଁକି; ଅନେକ ଘାଟ ଆଗେଇ ଆସିଛୁ । ରୋଷି ଗୋଷି କଣ ପ୍ରଭୁ ଘାଟ ଶବ୍ଦରେ ଡାର ଫୁଟି ଉଠିଛୁ ଶତ ସହସ୍ର ସପ୍ତଫେଣୀର କରୁଣ ମୂର୍ଚ୍ଛନା ! ହେଲେ କେହି ଜଣେ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ସେଇ ଶବ୍ଦାଞ୍ଚଳ ଉପାନ୍ତର ଗୋପ ବଳପୂର୍ବକ ସ୍ପର୍ଶ କଣ ପାଣ ନାହାନ୍ତି । ଅଥଚ ଅନ୍ତର ଶୂନ୍ୟତା ବୋଧ ଇ ଅଲଖ୍ଯ ପଞ୍ଚନାପୁକର ମାନସ ସରୋବରରେ ରକ୍ତକଇଁ ହୋଇ ଫୁଟେ । ଶେତପଦ୍ମ ହୋଇ ଭୂପାର ଧବଳ ପଙ୍ଖ ଫର ଫର ଉଡ଼େଇଯାଏ ପବନରେ । ଆକାଶରେ ଜହ୍ନ ଉଠେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଠେ ଅଥଚ କେହି ଏଇ ପ୍ରଜାଷାମାଣ ଫୁଲମନଟିକୁ ଛୁଇଁନାଇଁ କି ଅବା ଛୁଇଁବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା ସୁଦ୍ଧା କରେ ନାଇଁ । ସବୁ ମନେହୁଏ, ସତେ ଯେମିତି ଆତ୍ମାନର ଗଭୀରତମ ପରମ୍ପତ୍ତ ! ଏକାନ୍ତ ନିଜସ ବତ୍ତା !

ଝୁଟ୍ ପାଟରେ ଆଜି ସୁଦ୍ଧା କଣେ ଅନ୍ୟଜଣକୁ ଚହ୍ନିପାରେ ନାଇଁ ! ବଡ଼ ବିଚିତ୍ର ଏ ମଣିଷ ମନ !!

ଅଜିକାଲି ଅଲଖ୍ଯ ବୁଝୁଛି ଯେ, ବିଚାରର ରଙ୍ଗ ସ୍ଥର ଅସ୍ଥାସ୍ଥୀ । ସେଟି କୌଣସି ସତିକତା ନାଇଁ କେତେବେଳେ ଯେ କି ରଙ୍ଗ ଧରେ, ତାର ବି କିଛି ଠିକଣା ନାଇଁ । ପୁରୁଣ ପଞ୍ଚନାପୁକ । ଉପାସ୍ଥମାନ ଭରୁଣ ସ୍ତନୁ । ସଦା ଆନନ୍ଦର ବହ୍ନିଶିଖ !! ସୁଖ ତାକୁ ଉନ୍ମାଦ କରି ପାରୁ ନଥିଲା କି ଦୁଃଖ ନିଜ ପଞ୍ଜରେ ବାନ୍ଧି ଧରି ପାରେ ନାଇଁ । ସଦାନନ୍ଦର ଅଞ୍ଚଳ ପ୍ରତମ୍ପତ୍ତି ପରେଶ ପଞ୍ଚନାପୁକ ।

କେବଳ ଅଲଖ୍ଯର ଅନ୍ତଗଂ ଥିଲା, ଏଭଳି ପୌରୁଷର ସ୍ପାଦ ଅନୁଭବ କରିବା ସୌଭାଗ୍ୟରେ । ପରେଶ ଭଲି ଅମୃତମସ୍ତ ସ୍ତାମୀଙ୍କର ପତ୍ନୀ ହୁସାବରେ ନିଜର ପରିଚସ୍ତ ଦେବାକୁ ଦେବାକୁ ଯାଇଁ ଯାଇଁ ଅକସ୍ମାତ୍ ଦେଶ୍ ଅନ୍ତଂସ୍ଥିତ ପହ୍ନରେ ଅଭିଭୂତ ହୋଇପଡ଼େ ଅଲଖ୍ଯ ।

ଏ ଶତାବ୍ଦୀ ଗୋପବନ୍ଧୁ ଭଳି ପୁରେଶର ହୃଦସ୍ତ ପ୍ରସ୍ତୁତ । ସେଇଠି ପ୍ରତିଧ୍ୱନ ଶୁଭେ ଆହତ ହୃଦସ୍ପର ନକ୍ଷେପିତ ଜୀବନର, ବୋଧହୁଏ ସ୍ତୋକଳ ଜନତାର ପଞ୍ଜରର ଭିତରେ ପରେଶ ଅହଂଜ୍ୟ ପରମ୍ପମଣି ଦେଖିପାରେ । ଯେଉଁଥିପାଇଁ ସିଏ ଗୁଡି ପିଟି ହୁଏ, ଦ୍ୱାରସ୍ତ ହୁଏ ଦ୍ୱାରରୁ ଅନେକ ଦ୍ୱାର । ମୁଣ୍ଡି ମୁଣି ଘୁଲ ଗଣ୍ଠିଲ ଗଣ୍ଠିଲ ଲୁଗା ଚୂଡା, ଗୁଡ, ଔଷଧ ଏମିତି କେତେ ଯେ ଜନସ ସବୁ ସଗ୍ରହ କରି ପୁରେଶ ଗୁଲଯାଏ ଯେଉଁଠି ଶୁଭେ ବୁଭୁକ୍ଷୁ ଜନତାର ଅତ୍ତିନାଦ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସୁରେଶର ଧୀରବାବୁ ଚୁଟିନ୍ ଭିତରର ଅଲସ୍ତା ବେଶ୍ ସହଜରେ ନଜକୁ ସାମିଲ କରି ନେଇଥିଲେବେଳେ ସାଙ୍ଗସାଥୀ ପରିହାସ କରନ୍ତି । ଟୁକ୍ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦିଅନ୍ତି । ଏ ଯୁଗରେ ଚୋପବନ୍ଧା ଭଲ ଉଦାର ହେବାରେ କଟୁ ମନେ ନାଁ, ହରଣ୍ଟନ୍ ଭଲ ଦାନା ହେବାରେ କୌଣସି ମୂଲ୍ୟ ନାଁ । ସବୁ ଜୟନ୍ତ ନରର୍ଥକ ବଗଚ ଉପାଖ୍ୟାନ । ଏବେ ବାହାବାକୁ ହେଲେ ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ସପ୍ତମ୍ଭରେ ନରଖି ପଣ କଣ ଦଉଡୁଥିବା ସେ ଦିନକ ଅବଲମ୍ବେ ପଦ୍ମଜତ ହୁଏ ଅତ ଶୋଚନୀୟ ଭାବେ !! ସମ୍ପୃକ୍ତ ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ଦୃଷ୍ଟି ପଥାରୁଢ କରେଇ ଅତ ସାବଧାନ ସହକତ ବ୍ୟକ୍ତଗତ ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ହାସଲ କରି ପାରୁଥିବା ମଣିଷର ଦ୍ୱେମତ୍ୱକୁ ମଣିଷ ପଣିଆ କୁହନ୍ତୁ ।

ଏଭଳ ମଣିଷ ପଣିଆକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲା ଅଲସ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ । ଏଇ ମାଟିରେ ଜନ୍ମଯାଇଥିବା ଲକ୍ଷ୍ମୀବାଇ, ଝାନସୀ ରାଣୀ ଭଳ ସିନ ବ ଦୁଡ଼ତାର ଅଶ୍ୱାରୋହଣ କରି ଲେଜିଲ୍ଲା ଅଙ୍ଗିଜଲାପାର ମଣିଷମାନଙ୍କର ରକ୍ତଭୁମିକୁ ବାହାର ପଡ଼ିଥିଲା ।

ଯୁଦ୍ଧଭୁଇଁରେ ଅତ ଜନ୍ମନ ଭାବେ ପତ୍ତନ୍ତ ହେଲା ସୁରେଶ । ଥରେ ଉଚ୍ଚୁଳା ନଈ ସୋତ ଡେଇଁ ଆରପାରର ଲୋକଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ହଠାତ୍ ନଦୀସୋତରେ ଭସିଗଲା ।

ନଜକୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେବାପାଇଁ ଅଲସ୍ତ ପାଖେ କେହି ନଥିଲେ । ନଜକୁ ଚଳଚଞ୍ଚଳ ଜଲେଇବା ସତ୍ତେ ସୁରେଶ ପଟ୍ଟନାୟକ ଶେଷ ହୋଇ ପାରିଲା ନାଁ । ତା ମୃତ୍ୟିଟିଏ ଗଢ଼େଇ ଫୁଲମାଳ ଅର୍ପଣ କରିଗଲା ନାଁ । ରେଡିଓ, ସମ୍ବାଦ-ପତ୍ରରେ ତା ମୃତ୍ୟୁ ସମ୍ବାଦ ପରବେଷଣ କରିଗଲା ନାଁ ।

ତଥାପି ସିନ ଶହୀଦ ଅଲସ୍ତ ପାଖେ । ସେଇ ଦାନବୀୟ ମଣିଷ ଜାତ ପାଖେ ।

ସେଉଁଦିନ ମଣିଷ ସମାଜରେ ସୁରେଶ ପଟ୍ଟନାୟକ ଭଳ ଶତସହସ୍ର ସୁରେଶ ଜନ୍ମନେବେ ସେଇଦିନଟି ହୁଏତ ଏଇ ପୃଥିବୀର ପ୍ରତିଟି ଭଲ ଏକ ସଫଳ ଏବଂ ପରପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନର ସୂଚନାଦିବସ ପୃଥିବୀ ଦେଖିବ ଏବଂ ଦେଖିବ ନାମ, ଅସହାୟ ମଣିଷ ଜାତ ।

ଅଲସ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ ଜୀବଯୁଦ୍ଧକୁ ବନ୍ଦ କରିଦେଲା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଶାପ ମୋଚନ

ସ୍ୱରଙ୍ଗୀ ମହାପାତ୍ର

ଶିବୁ ଓ ଅରୁ ଦୁଇଜଣୋକ ବାଡ଼ି ଚଢ଼ାକୁ ବାହାରିଥିଲେ । ହଠାତ୍ ଅରୁ ଶିବୁର ହାତ ଧରନେଇ ନଜଉଡ଼କୁ ଟାଣିନେଇ ଚାଲି କାନରେ ଫିସ୍‌ଫିସ୍ କରି କ'ଣ କହିଦେଲା । ଦୁହେଁ ବାଡ଼ପାଖକୁ ଲଗି ପଡ଼ିଣା ଘରର ଗୁହାଳ ଘରକୁ ଜଲା କାନ୍ଥି ବାଟେ ଉଙ୍କି ଦେଖିଲେ ଅନ୍ତଃଚିତା ବସୁଛି । ଅରୁ କହିଲା, କରେଁ ଅରନ୍ତିଚିତା, ଜାଡ଼କ ଖାଇଲୁ ? କଟୁ ନଆ ଖବର ଅଛୁ କ ?'

ଅରନ୍ତିଚିତା ବସିଲା—ଗୋଟେ ଜାଗାରେ ବଢ଼ିଆ ବେଉଚୋଲ ହୋଇଛୁ ଆଣିଦେବ ଖାଇବ ?

ଅରୁଣ କହିଲା—କେତେବେଳେ ଆଣିବୁ ?

—ତୁ ଅରୁ ପାଆନ୍ତେ ଆଜ ନଈପଠୁ ଆଣିଦେବ ।

ଶିବୁ କହିଲା 'ଆମେ ସ୍କୁଲରୁ ଫେରିଲ ବେଳକୁ ଆଣିଥିବୁ ତ ।'

ଦଁ ଖସ୍ତାକେଳେ ଆଣି ରଖିଥିବ । ତୁମେ ଏସ୍‌କୁଲରୁ ଫେରିଲେ ଦେବ । ଦଁ ଲୁଣ ପାଣିରେ ଭେଦେଇ ଦେଇ ତାପରେ ଖାଇବ । ଦେଖିବ କେତେ ସୁଆଦ ଲଗିବ ।'

ଶିବୁ ଓ ଅରୁ- ଦୁଇଜଣୋକ ମଧ୍ୟରେ କଥେଇ ପୁରୁଣା । ଶିବୁ କଥେଇ ଓ ଅରୁ ପୁରୁଣା । ଯଦିଓ ଶିବୁକୁ ବସ୍ତୁତ ନଅ ଅରୁକୁ ଦଶ । ଅରନ୍ତିଚିତା ଏମାନଙ୍କଠାରୁ ଅଳ୍ପ କଟୁ ବସ୍ତୁତରେ ବଡ଼ । ଦେଖିବାକୁ କଳା ନଦାପିଝା କେହେଟ୍ଟା । ଦାନ୍ତ ଅଳ୍ପ ଆଗକୁ ବାହାର ଆସିଛୁ । ହସିଲେ ବଜୁତ ଦଶେନ । ଦୌଡ଼ୁକର ବଡ଼ ଜାନ୍ତ ଧନୁର ଢେଉ ପେଥରେ ଯେପର ଫେଲରୁଲୁଥାଏ । ପିଲା-ଦଳକୁ ମାଡ଼ି ପିଟୁଥିନ ଅରନ୍ତିଚିତା ଜକାଝୁଡ଼ାଙ୍କର ଡାଡ଼ନାରେ ଯେପର ନଦାପିଝା

Digitized by srujanika@gmail.com

କଷ୍ଟ ସହ୍ୟ ହୋଇଯାଇଛୁ । ତାକୁ କଣ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରିବାରରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରି ଛୁଟିଥିଲ ସ୍ୱରରେ ରଟାଇ ଦେଇ ମାସକୁ ମାସ ତାର ଜନ୍ମ ବନ୍ଦରସ୍ତରେ ମିଳୁଥିବା ଦରମା ଗଣ୍ଡାକ-ଅସୁଲ ନେଇ ଅଭିବାବକତ୍ୱ ବଜାୟ ରଖିଛନ୍ତି । କାମରେ ଛୁଟି ଥାଇଁ ମାଡ଼ ଗଞ୍ଜଣା ଅରଖିଆର ନିତଦିନିଆ କଥା । ସବୁ ସହ୍ୟ ସହ୍ୟ ସେ ଛେଉଣ୍ଡର ନଦାବିଷ୍ଟୁ ପାଲଟି ଯାଇଛୁ । ମାଆ ତାର ଭିତରେ ଲୁଚ ରହିଥିବା ତା'ର ପିଲଳିଆ ଆମୋଦପ୍ରିୟ ମନ ନଦୋଷ ଆନନ୍ଦର ନତ୍ୟ ନୂତନ ସରଞ୍ଜାମ ସବୁଦିନ ଖୋଜୁଥିଲେ । ବଣୀ ଚଢ଼େଇର ବସା', ନେଉଳର ଆସ୍ତାନ, କଞ୍ଚାପୁଆଁ ଅଣ୍ଡାର ଅବସ୍ଥିତ ସବୁକଛୁ ତାକୁ ଜଣା ଲାଗୁଥିଲା । ଭେଣ୍ଡ ଗାଁ ପିଲଙ୍କ ପାଇଁ ଏହି ନବାଗତ ଅରଖିଆ ଏକ ବଶମ୍ବଦ ଅନୁଷ୍ଠାନ । ତା'ର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ସେଥୁ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଅନନ୍ୟ ସାଧାରଣ । କୁହାଟମଣ୍ଡୀ ଜେଲ, ଭୁଡୁ ବା ବୋଡୁଗ୍ରେଙ୍ଗ ଜେଲରେ ତା'ର ଅଭିଜ୍ଞତା ଅଜାଡ଼ୟ ।

ଦ୍ୱାରଶଙ୍କର ମିଶ୍ର ଓ ଶମ୍ଭୁନାଥ ପଣ୍ଡାଯୋଶୀଙ୍କ ଘର' ଲଗାଲଗି । ସାର ନରସିଂପୁର ଗାଁଟିରେ ସବୁ ଘରଠୁଡ଼ିକ ପୁଟ ପଶ୍ଚିମ ହୋଇ ଦୁଇମହଲା ଘର । ଘରଗୁଡ଼ିକ ପଛଆଡ଼କୁ ଲମ୍ବା ଭବରେ ଠିଆର । ଦ୍ୱାରଶଙ୍କର ଓଡ଼ିଯୋଷି ଥିଲେ । ଏବେ ଅବସର ନେଇ ଘରେ ରହୁଛନ୍ତି । ବେଶ୍ ବଡ଼ ଦୋକାନ କୋଠା । ପୁଅମାନେ ଅଫିସର ହୋଇ ସହରରେ ରହୁଛନ୍ତି । ଗାଁରେ କେବଳ ବୁଢ଼ାବୁଢ଼ୀ ଆଉ ମିଳନର ଶେଷସ୍ମୃତି ସ୍ୱରୂପ ସବା ସାନ ପୁଅ ଶିବୁ । ଝିଅମାନେ ବାହାହ ଜରି ସାରିଛନ୍ତି । ବଡ ପୁଅର ପୁଅ ଅରୁଣିକୁ ସାଙ୍ଗରେ ରଖିଛନ୍ତି ଶୁଦ୍ଧାରେ । ଅରୁଣ ବଡ଼ ଚଗଲ । ସେମିତି ରୂପ ସେମିତି ବଚଣ୍ଡ ବୁଦ୍ଧି । ଲମ୍ବା, ପତଳା, ଗୋରା, କାଚେରଆ କାଠି ପରି ହାତ ଗୋଡ଼ ଦଉଡ଼ୁ । ହେଲେ ମୁହଁଟେ ଅଳସ ହୋଇ ବସିବାର କେହି ଦେଖିନି । ଛୁଟିଦିନ ସାନଙ୍କରେ ଗାଁ ପିଲଙ୍କର ନୌକାଚେଲ, ମାଛଧଡ଼ା, ଆମ୍ବ କଅଥ ପତ୍ତରେ ଦିନ କାଟେ । କୋଳ ହଡାରେ ସମସ୍ତ ବଢେ । ଶିବୁ ତା'ର କକେଇ ହେଲେ କ'ଣ ହେବ ଅଛନ୍ତା ଦୁଦସ୍ତ ସଙ୍ଗୀ, ଅନୁଗତ ସବୁ ।

ଦ୍ୱାରଶଙ୍କରଙ୍କର ପଡ଼ୋଶୀ ଶମ୍ଭୁନାଥ ବୃଦ୍ଧ । ତାଙ୍କର ପୁଅ ନତ୍ୟାନନ୍ଦ ସହରରେ କ'ଣ କରଣୀଗିର କରନ୍ତି । ପତ୍ନୀଙ୍କୁ କାମରେ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ ପିଲଟିଏ ଆଣିଛନ୍ତି । ସେହି ପିଲଟି ଅରଖିଆ । ହେଲେ ଅରଖିଆ ନାଆରେ ଡେଇଁ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶାସନ—ଶାସନ ବ୍ରାହ୍ମଣେ ଚେଲାର ମୁହଁ ସଜାଡ଼ୁ ବୁଦ୍ଧିବେ କପର ? ଥରେ ଅଧେ କଏ ଗୁରୁ କାମକୁ ବାହାନା ଥିବା ବେଳେ ଅରଖିଆ ଦାଣ୍ଡ ଓଳାରୁ ଥିବାର ଦେଖନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ କାମ ବଫଳ ହେବ ବୋଲି ପ୍ରମାଦ ଗଣନ୍ତି । ସବୁ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ମଣ୍ଡପରେ ବସି ନଶାପ ଦେଲେ ଶମ୍ଭୁନାଥଙ୍କ ଘରେ ଅରଖିଆ ରହୁ ଜରୁ ମନା ନାହିଁ । ମାତ୍ର ଦିନ ପହରକଯାକେ ସେ ଗୁହାଳରେ ଲୁଚ ରହିବ । ଦାଣ୍ଡ ପିଣ୍ଡାକୁ ବାହାରିବ ନାହିଁ । ଘରେ ନଧ କାମ କରି ଖାଇବ ନାହିଁ । ଅକାଳ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଭଲ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଖରେ ଘଣ୍ଟା ରହୁ ନଥିଲା । ଖରର ଗତ ଓ ଗୁଇକୁ ଦେଖି ସମୟ ବୁଝିବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ତେଣୁ କଥା ହେଲା ପାସେଞ୍ଜର ଗାଡ଼ି ବେଳ ପହରକୁ ଆସେ । ସେତିକ ବେଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅରଖିଆ ଗୁହାଳରେ ରହିବ । ଯାହା କାମ କରିବା କଥା ସେଇଠି କରିବ ।

ହେଲେ ଅରଖିଆ ଗ୍ରେଟ ପିଲ୍ଟେଟ । ସକାଳୁ ଦାନ୍ତରେ ପାଣି ନଦେଇ ଗୁହାଳ ଗୋବର ସାର ସେଇଠି ବସି ବସି ଚରକ ଦିଏ । କଙ୍କଡା ଖୋଳ ଭିତରୁ ଅସୁଟ ସୁନ୍ଦର କନ୍ୟା ବାହାର ଘରର ବାପି ପାଇଟି ସାରଦେଇ ସମସ୍ତେ ଉଠିଲା ବେଳକୁ ଖୋଳ ଭିତରେ ପଶିଗଲା ଭଳ ସେ ଭରଭର କର ଅଗଣା ଓଳାଇ ଦେଇ ଗୋବର ପାଣି ପକାଇ ଦେଇ ଗୁହାଳ ଭିତରେ ପଶିଯାଏ । ଗାଈଙ୍କୁ ଫିଟାଏ । ଗୁହାଳ ପୋଛେ । ନଳା ଧୁଏ । କୁଣ୍ଡରେ ପାଣି ଢାଳେ । ସବୁକାମ ସାର ଶେଷରେ ଅସ୍ତ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ରେକଚାଡ଼ର ଦୁଇପିନ୍‌କୁ ଗୁଜଜ ପର ଅନାଇ ରହେ ।

ସେତିକବେଳେ ଶିବୁ ଓ ଅରୁ ପଢା ସାର କାମ୍ଭା କେବେ କେବେ ବାଡ଼ଆଡେ କୌଣସି କାମ ପଡ଼ିଲେ ବାଡ଼ ଅଡକୁ ଆସନ୍ତି । ଅରଖିଆ ପିଆସି ମଣିଷ ଭଳ ବଳଲରେ ଏମାନଙ୍କ ପାଦ ଶବ୍ଦକୁ କାନେଇ ରହିଥାଏ । ଜଲା କବାଟିରେ ଦେଖିଦେଇ ଡାକ ଦିଏ ଶିବୁ ସଆନ୍ତେ କୁ···ଉ, ଅରୁ ସାଆନ୍ତେ କୁ···ଉ··· । କାରଣ ଏହାଙ୍କର ଡାକ ସେ ଏମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିଥାଏ । ଏମାନେ ପାଖକୁ ଗଲେ କେଉଁଦିନ କେଳ ଳଆ କୁହେ, କେଉଁଦିନ କେଉଁ ଚଛର କଞ୍ଚା ସୁଅଣା ଆମ୍ବ ଦେଖିଛ ତାର ସମ୍ବାଦ ଦିଏ । ନେତ୍ରଳ ଛୁଆ ଧର ଆଣିଦେବ ବୋଲି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦିଏ । ତା'ର ଏହି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟର ନିର୍ଜନ ଦ୍ୱୀପରେ ନିଜସ୍ୱ ପର ନାସଙ୍ଗତାରୁ ଏକମାତ୍ର ଶିବୁ ଓ ଅରୁ ତାକୁ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି । ସରଳ ଶିଶୁ ପ୍ରାଣ ବଡ ଲୋକ ଗଣିବ ଲୋକର ଭେଦ ବୁଝେନି । ଅରଖିଆ ଗୃହକର ହେଲେ ବି ହରଶଙ୍କରଙ୍କ ପରିବାରରେ ତା'ର ଖୁବ ଆଦର ।

କୌଣସି କାମ ପଡ଼ିଲେ ହରଶଙ୍କରଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ତାକୁ ଡାକନ୍ତି, ଆରେ ବାପ ଅର୍ଖି, ଟିକେ ଆସିବୁ ହାଟରୁ ଅଳ୍ପ ସଉଦା ଆଣିଦେବୁ । ଆ ବାପ, ଏ ମଣ୍ଡା ଦହି ଖାଇଦେ, କାଲି ପୁଷପୁର୍ଣ୍ଣିମା ଥିଲା ତ ନେ ଆଜି ଖାଇଦେ, ଭାପରେ ଯିବୁ ।' ଏମିତି ଅନେକ ଗ୍ରେଟ ବଡ଼ କାମ ତା ହାତରେ କରନ୍ତି ଭାତ୍ତମଣି ଦେବା । ଏମିତି ତା'ର ଅବାଧ ଗତି ହରଶଙ୍କରଙ୍କ ଘରକୁ । ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ଦୁହିଜଣେ ବାଣ୍ଡ ପିଣ୍ଡାରେ ମସିଣା ପକାଇ ଶିବୁ ଓ ଅରୁ ପଢନ୍ତି ।

ଅରୁଣ ଜାଣି ଜାଣି ଅରଖିଆକୁ ଶୁଣାଇ ଶୁଣାଇ ବଡ ପାଟିରେ ପଢେ, 'ଯୋ ଭେଲ ପେଡ଼ଭା ହୈ ଓଁ ହ ଢେଲ୍ଲ ହୈ ଅରଖିଆ ଏକ ଢେଲ୍ଲ ହୈ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦେବ ପଟା ଟେକି ହେଁ । ଅରଖିଆ ଦୌଡ଼ି ଆସେ । ଅନ୍ତିରେ ତାର ଅସୁତ ପୁଅର ଆନନ୍ଦ ଓ ବସ୍ତୁସ୍ଥ । ଗ୍ରାଇ ଆଲୁଅ ଭଳ ଅଧା ବଶ୍ୱାସ ଅଧା ଅବଶ୍ୱାସର ପୁଣି ତା ସହ୍ୱତ କୌରୁହଳ, ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଭାବ ତା ଆଖିକୁ ଆଚ୍ଛନ୍ନ କରେ । ଝୁଣ୍ଟିରେ ତା'ର ମନ ଘର ଧରୁନ ଯେପରି । ପଗ୍ଧଶ ଦବ, 'ମୋ' ନା ସତରେ ବହ୍ୱରେ ଲେଖା ହୋଇଛୁ ଅରୁ ସାଆନ୍ତେ ?'

ହଁ ତୋ ନଁ । ଲେଖ ହୋଇଛୁ । ରୁ ଆସୁନୁ ଦେଖିବୁ । ଚନ୍ଦ ଦେଖ । ତୋର ଚନ୍ଦ । ଛୁ ପିନା ପଢ଼ି ପାରୁନୁ । ଚର୍ଚ୍ଚାଟ ଦେଖି ପାଶବୁ ? ଅରୁଣ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କହେ—ଚନ୍ଦ ଦେଖାଇ ଦବ । ଅରଖିଆ ବାରବର୍ଷର ଏକ ପିଲାର ଚନ୍ଦ ଦେଖେ । ତା'ର କେବେ କେମିତ ଏ ଚନ୍ଦ ହେଲ ବୁଝିପାରେନ୍ନ । ହେଲେ ଖୁସି ହୁଏ ।

ଆଉଦନେ ··· ଶିବୁ ସାଆନ୍ତେ କୁ ···ଉ···ଆରୁ ସାଆନ୍ତେ କୁ ···ଉ··· ଶୁଭିଲ । ଅରୁଣ କହିଲ, 'କରେ ଆଜ କ ଖବର ଦେବୁ ? ସୋଡ଼ଏ ଟିକ ବଣୀ ଚଢ଼େଇ ଛୁଆ ଦେଖିଛୁ । ଚଢ଼େଇଟା ବସା କରିଛୁ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଡେନ୍ଥୁଲ ଗଛରେ । ଆଜ ଯିବା ଧରବା ।

ଶିବୁ ଓ ଅରୁ ଏକାବେଳେକେ ଆନନ୍ଦରେ ଆତ୍ମହରା ହୋଇ ପଚ୍ଛଶଲେ – 'କରେ କେତେବେଳେ ଯିବା' – 'କାହିଁକି ଖଗ୍ଧବେଳେ ଯିବା, ଆଜ ଆମ ମା ଉଅଁ ଦର୍ଶନକୁ ସହରକୁ ଯାଇଛନ୍ତି । ଫନକୁ ଫେରବେ ।' ଶିବୁ ଓ ଅରୁଣର ମୁହଁ ଶୁଖିଗଲ । ସେମାନେ କହିଲେ, 'ଥରେ ଆମର ଆଜି ଛୁଲ ଅଛୁ । ଆଜି ହୁବନ ।' ଅରଖିଆର ମୁହଁ ଶୁଖିଗଲ୍ଲ । ମନଟା ମଜିଲ ଗଲ୍ଲ । ଅଃ···ସବୁବେଳେ ଖାଲି ଇସ୍କୁଲ୍··· ସେ କହିଲ । ହଉ ମୁଁ ଏକୁଟିଆ ଯିବ । —ନାହିଁରେ ଆଜିତ ବୁଧବାର । ମଝିରେ ବନ୍ଦା ଦନ । ତାପରେ ଶନବାର । ହାଫ୍ ଛୁଟି । ସେହିଦନ ଧରବା ।

—ଥଲେ ପିନା । ଛଡ଼ା ଶିଖିଲେ ଛୁଆ ଗୁଡ଼ା କ'ଣ ରହିବେ । ଏବେ ପିନା ଖଣ୍ଡି ଛଡ଼ା ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ମୁଁ କହୁଛୁ ଧର ଆଣିବା ।

\+ \+ \+

କେତୋଟି ବର୍ଷ ପରେ···ଗ୍ରୀଷ୍ମଛୁଟିରେ କଲେଜରୁ ଫେରିଛନ୍ତି ଶିବୁ ଓ ଅରୁ । ପ୍ରଥମେ ଖୋଜିଛନ୍ତି ଅରଖିଆକୁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

କେତୁ…ଅରଖିଆ ଅଉ ନାହିଁ । ତା'ର ଆତ୍ମା ବସ୍ତ୍ରୀଶୂନ୍ୟ ଆକାଶର ଅନନ୍ତ ନଇମା ଭିତରେ ମିଶି ଯାଇଛି । ତାର ଶାପ ମୋଚନ ହୋଇଛି । ଭେଲା ବୋଲି ଘୁହିଁଲ ଘର ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଆଉ ଲୁଚ ରହିବନି ।

ବୈଷ୍ଣବ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀର ଗୀତ 'ଉଡେଚେଲେ ପାନାର ପକ୍ଷୀ, ଆରେ ଏଲେନା'ର ସ୍ୱର ଅବୁ ଓ ଶିଦୁଙ୍କର କଣ୍ଠ କୁହରରେ ପ୍ରତିଧ୍ୱନିତ ହେଉଥିଲା । ତାଙ୍କର ମନେ ହେଉଥିଲା ଯେମିତି ବଣ ପାହାଡ ପର୍ବତାଞ୍ଚେ ଅରଖିଆ ଠିଆ-ହୋଇ ହସୁଛି, ମେଦ୍ରେଙ୍ଗା କୋଳ ବଣ ଭିତରେ ପଶି କୋଳ ଡୋଳୁଛି । ନେଉଳ ପଛରେ ଗୋଡାଉଛି 'ଧର ଧର ଅରୁ ସାଆନ୍ନେ ଧର' ବୋଲି ପାଟି କରୁଛି । ପରୁଠି ତା'ରି ମୁହଁ ଭାର କଥା । ନସହ ଦୁଲ ଉଙ୍ଗା ଅଛି । ଗଣେଶ ପୂଜା ପାଇଁ ବେକା ବେକା ପଦଫୁଲ ତୋଳି ଅରଖିଆ ପାଖିଭିତରେ ପହିଁ ଆସୁଥିବା ଭଳି ଦଶୁଛି । ସ୍ୱରଆଡେ ଅରଖିଆର ରୂପ । ସେ ମେଦ୍ରେଙ୍ଗା କୋଳ ବୁଢା, ବେଢନଟୀ, ବଙ୍ଗି ଚଢେଇ ବସା, ସବୁ ଅଛି—ନାହିଁ କେବଳ ଭେଲା ମିଲ୍ଲ ଅରଖିଆ । ପଞ୍ଚୁଗ୍ଗ ଶୂନ୍ୟ—ପକ୍ଷୀ ଉଡ଼ି ଯାଇଛି । ଉଡି ଯାଇଛି ସତେ କେଉଁ ଅନନ୍ତ ଆକାଶର ଅଙ୍ଗନକୁ ।

●

Digitized by srujanika@gmail.com

ହାତଛଡାଇଥିବା ମଣିଷ

ଶୀତାଂଶୁ ଚଂଜନ ସେନାପତି

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ କହନ୍ତି, ସ୍ୱାଧୀନତାର ବସ୍ତ୍ରସ ବଢ଼ିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଜୀବନର ମୂଲ୍ୟବୋଧ କମି ଆସୁଛି । ଘୁଣଅଡ଼େ ଦଳାଦଳି, ଲୁଟତରାଜ, ନାଶ୍ଚ ଧର୍ଷଣ, ଏସବୁ ଏବେ ନଉଦଇଆ କଥା ହୋଇଗଲଣି । ଶାସନର ତଳ ସ୍ତରରୁ ଉପର ସ୍ତର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୁର୍ନିତର ଗଣ୍ଡାଘରେ ପଶିଛେ ହୋଇଛୁ । ଅଉ ଏଭଳି ବରୁଦ୍ଧରେ କହିଲେ ଦେଶଦ୍ରୋହୀର ଆଖ୍ୟା ମିଳୁଛୁ । ଶ୍ରମିକମାନେ ଭାଙ୍କ ଘୃକଷ୍ଟର ନଗ୍ୟପଣ୍ଡ ପାଇଁ ଆନ୍ଦୋଳନ କଲେ, ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ବେଆଇନ କଣ କାରଟୋନା ଲୋକ ଅଭିହତ କଣ ଦଆଯାଇଛୁଁ… ।

ବାସ୍ତବିକ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁଙ୍କ ଆଜିର ବକ୍ତୃତା ବେଶ ତେଜସ୍ୱିନୀ ଏବଂ ଅଭ୍ରୁତ ପୂର୍ଣ । ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ତେଜିତ କଣ୍ଡାଇଛୁ । ଭାଙ୍କର ବକ୍ତୃତା ଶୁଣି ସେମାନେ ଅନେକ ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇଛନ୍ତି । କୋଟାର୍କ ଷ୍ଟୋନ କଲର ଆନ୍ଦୋଳନ ଆଜି ୧୩୩ ଦିନରେ ପହଞ୍ଚିଲଣି, ତଥାପି ସେମାନେ ଆଦୌ ସ୍ପର୍ଶିପଡ଼ି ନାହାନ୍ତି ବରଂ ସେମାନଙ୍କ ମନ ବଳକୁ ଦ୍ୱିଗୁଣିତ କରିଛନ୍ତି । ଆଜି ଯେମିତି ସେମାନେ ମଣ୍ଡଳ ମଣ୍ଡଳ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଆଲୋକର ଏକ ସୁକ୍ଷ୍ମ ରେଖାର ସନ୍ଧାନ ପାଇଛନ୍ତି ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ କହିଲେ ଚୁଟ୍ଟାଏ କଥା ବାଧା-ସିଧା ମଣିଷଙ୍କୁ ନିଏକ ଜୀବନସାରା ଅନେକ ଘାତ ପ୍ରତିଘାତ ସହ୍ୟ ମଣିଷ ଭଳ ବଞ୍ଚି ରହିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି । ତା ଛଡ଼ା ସେ କଣ୍ଡେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଶ୍ରମିକ ନେତା ଏବଂ ଜଣେ ପ୍ରଗତିଶୀଳ କବି । ଦୁଟୋଧାଡ଼ି ଦୂରରେ ରହି ସାଧାରଣ ଲୋକ ପାଟିରେ ଭାଙ୍କର କବିତାର ଚାପ୍ତାଗୁଡ଼ିକ ପହଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ସେ ଚେଷ୍ଟିତ । ଭାଙ୍କ ମନ୍ତରେ ସତିକ ସାହିତ୍ୟ ହିଁ ଜନ ଚେତନାକୁ ଜାଗ୍ରତ କଣ୍ଡିବ । ସାହିତ୍ୟର ସେହି ସମସ୍ତର ଲୋକଙ୍କ ଦୁଃଖ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ପ୍ରତିଫଳିତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଆଉ ଖାଲି ଦୁଃଖ ବର୍ଣ୍ଣନା କଲେ ତ ଦୁଃଖ ଦୂର ହେବନି, ସେଥିପାଇଁ ଲୋକଙ୍କୁ ସଠିକ୍ ଦଗଦର୍ଶନ ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଭାଙ୍କର ବହୁ କବିତା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାମାନଙ୍କରେ ବାହାରିଛୁ । ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ କବିତା ପାଇଁ ସେ ଭାଙ୍କର ଅନେକ ପାଠକମାନଙ୍କଠାରୁ ଶୁଭେଚ୍ଛା ଚାଠି ମାନ ପାଇଛନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ କେତେକଙ୍କ ଶୂନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସେ ବାଦ୍ ପଡ଼ି ନାହାନ୍ତି । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଏଇଟା ଅବଶ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । କଣ୍ଡେ ଅଧେ କେହି ଉଠିଗଲେ ତାକୁ ଗୋଟିଏ ସୁସଙ୍ଗଠିତ ଗୋଷ୍ଠୀ ଦବାଇବାକୁ ଲାଗିପଡନ୍ତି ।

ସେ ଅଳ୍ପ ସ୍ୱଳ୍ପ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଛନ୍ତି । ଭାଙ୍କ ପାଦଗୁଡ଼ିକ ଚଂଚଳ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲା । ଭାଙ୍କୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଭୁଇମାଇଲ ଘସ୍ତା ଘଲ ଘଲ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଘରେ କେଇଦିନ ହେବ ସାନ ପୁଅଟାର ଦେହ ମୋଟେ ଭଲ ନାହିଁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଭଲ ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ ଦେଖାଇବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଭାଙ୍ଗର ଶରୀର ବାହାରେ ଭଲଟି ସେ ଅବହେଳା କରି ନାହାନ୍ତି । ପିଲାଟା ସାଙ୍ଗକୁ ଦୁଇରାଣ କରୁଥିବ, ଆଉ ସାଙ୍ଗ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଭାଙ୍ଗ ଫେରିବା ବାଟକୁ ଘୁନ୍ଧି ଲୁହ ଗଡ଼ାଉଥିବ । ସାଙ୍ଗ ଆସିଲେ ଲୁହ ଦେଖିଲେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁଙ୍କ ଖରା ବାଧେ । ଏତ୍ତବନ୍ତ ଭାଙ୍ଗର ମନେ ପଡେ ବବାହୁ ପରଦିନ ସେଇଦିନ ସାଙ୍ଗକୁ ନେଇ ସେ ବାଁକୁ ଆସିବେ ସେଇଦିନ ସାଙ୍ଗର ବାପା ଭାଙ୍ଗକୁ କହୁଥିଲେ, 'ସେ ମୋର ଗୋଟିଏ ବୋଲି ସ୍ତିଥ ତା ମନରେ ଜେତେବ ଦୁଃଖ ଦେବନି' । କନ୍ତୁ ସେକଥା ସେ କଣ ପାଳନ କରି ପାରିଛନ୍ତି ? ବବାହର ଦୁଇଟା ବର୍ଷ ଭିତରେ ଭାଙ୍ଗକୁ ଘୃକଟ୍ଟ ହସ୍ପିଟାଲକୁ ପଡ଼ିଲ । ଭାପରେ ଦୁଇଟା ଅନ୍ୟ ସଂସ୍ଥାନ ପାଇଁ ଅଟନକ ଲୋକ ଠାରେ ହାତ ପାତିବାକୁ ହୋଇଛୁ । ଆଉ ସାଙ୍ଗ ଉପାସିଆ ହୋଇ ଭାଙ୍ଗର ଫେରିବା ବାଟକୁ ଘୁନ୍ଧି ରହିଛୁ । ଏପରି ଶାସକ ଦଳର ଗୁଣ୍ଡା ଦ୍ୱାରା ସାଙ୍ଗ ବାର-ମ୍ବାର ଅତ୍ୟୁଗ୍ରତ ହୋଇଛୁ । ତଥାପି ଘୃଙ୍ଖିପଡ଼ିବାର ସେ କେବେ ଦେଖି ନାହାନ୍ତି । ସାଙ୍ଗ ତ ଖାଲି ଭାଙ୍ଗର ସହଧର୍ମିଣୀ ନୁହେ । ଭାଙ୍ଗ କାବ୍ୟ କବିତା ଓ ବୈପ୍ଳବିକ ଚେତନାର ଜାଗ୍ରତ ପ୍ରହ୍ମ ।

ସ୍ତ୍ରାକଡର ଏକ ଘଣ୍ଟା ଉପରେ ଭାଙ୍ଗର ଦୃଷ୍ଟି ନବଦ୍ଧ ହୋଇଗଲ୍ । ଦେଖିଲେ କଙ୍କାଳ ସାର ଲଙ୍ଗଳା ପିଲଟେ ହୋଟେଲ ପାଖ ନର୍ଦ୍ଦମାରୁ ଖୁତ ସାଉଣ୍ଟି ଖାଉଛୁ । ସେ ଆଡ଼କୁ ସେ ଘୃଦ୍ଧି ପାରୁ ନଥିଲେ । ଆଖିରେ ଭାଙ୍ଗର ଲୁହ ଜମେଇ ଆସିଲ । ସେ ଯୋଦ୍ଧେ ସମାଜରେ ରହୁଛନ୍ତି ସେଇ ସମାଜରେ ମଣିଷ ପୁଣି··· । ଛଳ ଛଳ ହୋଇ ସେ ପିଲାକୁ ପଗ୍ଧାରେଲେ ତୋ ଘର କୋଉଠି ? ଘର ଆମର ନାଇଁ ବାବୁ ! ଷ୍ଟେସନର ମୂଧାଫେଂଗ୍ଧ ଘରେ ରହୁଥିଲୁ । ମା'କୁ ବେମାରୁ ହୋଇଥିଲ ଘରଦନ ତଳେ ସେଇଠି ମରିଗଲ୍ । ସେଇଦନୁ କହୁ ଖାଇନ ବାବୁ ! ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ଆଉ ସମ୍ଭାଳି ପାରିଲେନ ପିଲଟିକୁ କୋଳେଇ ନେଇ ତା ଆଖିର ଲୁହ ପୋଛୁ ଦେଲେ । ଭାଙ୍ଗ ଯେମିତି ଜଖା ପଡ଼ୁଥିଲ ଭାଙ୍ଗ ବଡ଼ ପୁଅ ଯାହାର ପେଣ୍ଠ ଜାମା ନାଇଁ ବୋଲି ୧୫ଦନ ହେବ ସ୍କୁଲକୁ ଯାଇନ ସେ ଯେମିତି ଭାଙ୍ଗଠାରେ ଅଳ କରୁଛୁ ।

—ତୋ ମାକୁ କଣ ହୋଇଥିଲାରେ··· ।

—ମୁଁ କହି ପାରିବନ ବାବୁ ! କେତେଦନ ହେବ କହୁ ଖାଇ ନଥିଲ । ଆଉ ସବୁବେଳେ ଖାଲି ପେଟ ପେଟ ବୋଲି ପାଟି କରୁଥିଲ । ଆଉ ସେଉଁଦନ ମରିବ ସେ ଦନ ମୋତେ ଧରି ବହୁତ କାନ୍ଦୁଥିଲ । ମୁଁ ତାକୁ ପଗ୍ଧାରିଲି ଭୁ କାନ୍ଦୁଛୁ କାହିଁକ ? ସେ କନ୍ତୁ କହୁ ନ କହି ଖାଲି କାନ୍ଦୁଥିଲ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ପକେଟରେ ହାତ ପୁଗ୍ଧାଇଲେ । ଧାର ଆଣିଥିବା ସେଇ ଉଚ୍ଚଟଙ୍ଗା, ଏକକଲେ ଅଟାର ଦାମ୍ । ପିଲାଟିଙ୍କ ଘରେ ଭୀଷଣ ଖୋକେଇବେନ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଭୀଷଣ ଖ୍ରେକ । ଶେଷରେ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରନେଲେ ଅଧକଲେ ଅଟାରେ ଆଜି ଚଲେଇ ନେବେ । ପାଖ ଦୋକାନରୁ କନ୍ଦୁ ମୁଢି କିଣି ଆଣି ସେ ପିଲ୍ଲଟିର ହାତରେ ଧରେଇ ଦେଇ କହିଲେ—ଏଇ ରାସ୍ତା ରେ ଗଲେ ସେଇ ମୋଡ଼ ପାଖରେ ମୋ ଘର ଜାଣି ସନ୍ଧ୍ୟାଳେ ଯାଇ ଦେଖାକରିବୁ । ବହୁ କଷ୍ଟରେ ପିଲ୍ଲଟାକୁ ବଦାସ୍ତ ଦେଇ କନ୍ଦୁ ରାସ୍ତା ଗହ୍ମପତର ବଭନ୍ନ ରଙ୍ଗର ଆଲୁଅ ସାଜସଜ୍ଜା ଅଜ୍ଞ ଭୋରଣ ଦେଖି ସେଠାକାର ଜଣେ ଜଦ୍ୟକ୍ତାକୁ ଡାକ ସେ ପଚ୍ଛିଲେ ଯେ ଆଜି ଅଲ୍ଲ ସମସ୍ୟ ପରେ ମୁଖ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀ ଆସିବେ । ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ଏକ ପଞ୍ଚତାରକା ହୋଟେଲର ଶିଲାନ୍ୟାସ ପାଇଁ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ଜ୍ଞବପାରୁଁ ନଥିଲେ ମଣିଷ ପୋଉଁଠି ଖାଇବାକୁ ନ ପାଇ ପୋକ ମାଛ ପଣ ମରୁଛି ସେଇଠ ପୁଣି ପଞ୍ଚତାରକା ହୋଟେଲର ଶିଳାନ୍ୟାସ ଗ୍ଲଲଛି… ।

ଗ୍ରତ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ବଢ଼ି ଗ୍ଲଲଛି । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଆଗେଇ ଗ୍ଲଲଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଆସି ଆଗରେ ମାରୁଆଡ଼ ଦୋକାନ । ସେ ଦୋକାନକୁ ଅଧ-କଲେ ଅଟା ବସ୍ତାଦ କଣ ପଇସା ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ । ଠୁଙ୍ଗାଟି ହାତରେ ଧଣ ଭରତର ହୋଇ ଦୋକାନରୁ ବାହାର ଆସିଲେ । ଠୁଙ୍ଗାଟିର କେତୋଟି ଅକ୍ଷର ତାଙ୍କୁ ଝାପ୍ସା ଦେଖାଗଲ୍ଲ । ସେପାଖ ଲାଇଟ ପୋଷ୍ଟ ପାଖକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲେ ସେଗୁଡ଼ାକ ତାଙ୍କର ଅକ୍ଷର । ସେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ ଏଗୁଡ଼ାକ ମାରୁଆଡ଼ ଦୋକାନକୁ ଆସିଲ୍ଲ କପର । ଭଲଭର ଚିନ୍ତବ ପଡିନେଲେ । ଏ ଯେ ତାଙ୍କର ଅପ୍ରକାଶିତ ପାଣ୍ଡୁଲିପି, ଆଉ ତାଙ୍କ ଜୀବନର ଶ୍ରେଷ୍ଠ କବତା 'ମଣିଷ'ରେ ସେଇ ଠୁଙ୍ଗାଟି ଉଆର ହୋଇଛି । ସୋରି କବତା ମାଇଁ ସେ ଅନେକ ପ୍ରଶଂସା ପାଇଛନ୍ତି ସେଇଥିରେ ପୁଣି… । ଆସି ଆଗରେ ନାଚ ଯାଉଥିଲ୍ଲ କବତାର ଗୋଟିଏ ପଂକ୍ତି । ସେ ଆଉ ପାରଲେନ୍ନ ଦ୍ୱାତ୍ତରୁ ଝସିପଡ଼ିଲ୍ଲ ଠୁଙ୍ଗାଟି ଆଉ ସଡ଼କ ସାଦ୍ଧ ବଛେଇ ହୋଇଗଲ୍ଲ ଅଟାଗୁଡ଼ାକ । ଗୋଟାଇ ଆଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ମାତ୍ର ପରଲେନ୍ନ । ଟୁକୁରା କାଗଜଗୁଡ଼ିକ ଗୋଟାଇ ଆଣି ଗ୍ଲତରେ ଜାକଧର ପିଲ୍ଲଙ୍କ ପଣ କାନ୍ଦି ଉଠିଲେ । ତାଙ୍କ ଆସି ଆଗରେ ସାରାର ମୁହଁ ନାଚ ଉଠୁଥିଲ୍ଲ । ସେ କହୁଥିଲେ ସାରା ! ତୁମେ ଏ କଣ କଲ ମୋର ସଂଶେଷ ସମ୍ବଳକୁ ତୁମେ ମାରୁଆଡ଼ ଦୋକାନରେ… । ହଁ ତୁମେ ଠିକ୍ କରଛ ମୁଁ ତୁମମାନଙ୍କୁ ଅନେକ ଅନାହାର ଅର୍ଦ୍ଧାହାରରେ କଲବଲ କର ମାରୁଛି ।

ଘରେ ପାଦ ଦେଉଁ ଦେଉଁ ସାରା ଆଉ ପିଲମାନଂକର କାନ୍ଦିବା ଶୁଣି ସେ ନଶ୍ଚିତ ହୋଇଉଲେ ଯେ ସାନ ପିଲ୍ଲଟା… । ନଜକୁ ଆଉ ସମ୍ଭାଳି ନପାଇ ବାରଣ୍ଡାରେ ବସି ପଡ଼ଲେ… ।

●

Digitized by srujanika@gmail.com

ଛ'ହାତି ଶାଢ଼ୀ

ରମେଶ ବଶ୍ୟାଳ

ମହାଜନେ ହସିଥିଲେ ଓ ଉତ୍ତର ଥିଲେ, ହେ-ହେ ମଲକେ ବୁଝିଲୁ ନା' ତମ ଝଙ୍କା ଝକୁ ମୋ ଶାଢ଼ୀ। ଚୂନା ନେଇ ପିଠା ୭ ହାତ ଶାଢ଼ୀ, ଖାଲି ଛ' ହାତ। ତମ ବୁଢା ଦେହକୁ ମାନବ ପତ୍ର, ତମେ ଘୁରୁଥିବ ମଲକେ ! ଏ ମହାଜନ ତମକୁ ଠକ ଦେଉଛୁ, ହେ-ହେ ଦଶହାତ ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧ ଗୁଡ଼େଇ ହେଇ ତମ ଝିଅ ତ ଆଉ ମରଡ଼ିଟି ମାଇପି ସାଜବନ। କଲେଜ ପଢୁଆ ଝିଅକୁ ଦେଖିଛ ? ତାଙ୍କ ପିନ୍ଧା ଜମା ଆଣ୍ଠୁ ଡେଉଁନ, ହେ-ହେ ତମ ଝିଅ ଛ'ହାତ ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧଲେ ଭଲ ମାନବ ? ଖାଲି ସୂନା ଖଣ୍ଡେତ। ଫୁଲୁଲା ଦେହ ତା'ର ଚହଟି ଉଠିବ। ତମେ ଅବା ରୁପାକୁ ସାଙ୍ଗରେ ଆଣିଥାନ୍ତ। ମୁଁ ନଜ ଦୋକରେ ତାକୁ ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧେଇ ଦେଇଥାନ୍ତ। ଗାଁ ଥେରର ବଶିଆ ଧଳ ଠାରୁ ସୁନ୍ଦର କଣ, ହେ-ହେ

କ୍ଷମା କରବେ ସୁଧୀ ପାଠକେ ମୁଁ ମହାଜନଙ୍କ କଥା ଆପଣମାନଙ୍କୁ ଶୁଣାଉନ। ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମଙ୍ଗରାଜ ବା ରାମ ବଶୋଇକୁ ବଲସିବା ମହାଜନ ଅବା ମିକବେ କାହୁଁ। ମୁଁ କହୁଛୁ ସୁରଜଭ ବାସର କଥା। ଆତ୍ମଗର୍ବ ସେଇ ଲୋକଟାର କଥା।

କଥା ଏକ—

ବାଡ଼ୀ କେଉଁଠି ଥିଲା। କେମିତ ଅଟ୍ଟଶ ପବନକୁ ସାଥି କଣ ଖଣ୍ଡ ପ୍ରଳୟ ଘଟାଇଲା। ଗୁଳ ଘରରୁ ଛତ ଉଡ଼ିଗଲା। ବୁଢିଆ ଆମେରକାର ରକେଟ୍ ସହ ପ୍ରତ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱତା କରବା ପାଇଁ। କାନ୍ଥ ଘର ଭୂସ୍ତଡ଼ି ପଡ଼ିଲା। ଗୃହ ନର୍ମାଣ ଯୋଜନାକୁ ସନ୍ଧାନ ଦେଇ। କେତେ ଯେ ମଲେ, ତାର ହିସାବ ନାହିଁ। ଫଡ଼ୟା କମିଲ କହୁଟା। ସୁରଜଭ ସେଉଁଦନ ଚଠିର୍ ନାଣିଲା ଯେ, ଗାଁ ବାଡ଼ୟାର ଜରାଜ ଗାତ୍ରରେ କବଳତ, ତା ନଜ ଘରବ। ସେ ଟିକେ ହସିଲା। ଦୁଃଖ କଲ ମଧ୍ୟ। ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ କହୁଲା, ଦଇବ ଦଉଡ଼ ମଣିଷ ଗାଇ

କଥା ଦୁଇ—

ବନ୍ୟା ଆସିଲା, ତାର ପ୍ରଳୟଙ୍କୀ ଜଉରେ ସୃଟି ଦେଇ ସବୁ କଛୁ ଧୋଇ ନେଇ ଏକାକାର କରଦେଲା। ଶ୍ୟାମଳୀ ରଙ୍ଗପକୁ ଏଥର ଧୋଇହୋଇ ଗଲା ବର୍ଷ ବର୍ଷ ପାଇଁ। ତାର ମନେହେଲ, ଭଲ୍ଲୁଟାଏ ତା ଦାଢ଼ୁଆ କଣ୍ଢାଳଆ ଜଉତର ସୃଟି ଦେଲା ସବୁଜ ଷେତ। ବାପା ତାର ପେଜୁଆ ଆଖିରେ କୁତ୍ତୁତ

Digitized by srujanika@gmail.com

ସେଇ ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରେ ଆଇ କହିଲେ—ସବୁ ସରିଗଲାରେ ବାପ, ସବୁ ସରିଗଲା !

ହସିଲା ସୁରଙ୍ଗଡ । ହିସାବ କଲା ତା ଦରମାର ଦ୍ୱାର ଇନଷ୍ଟଲମେଣ୍ଟ କଟିବା ଉପରେ ।

ସୁତରାଂ ବାପାଙ୍କୁ ସାହସ ଦେଲା ଏଇ ମାସ ଦରମାରେ ସେ ଘୁରଣା କରି ଦେବ । ଏଗସ୍ଟର ପଇସାରେ ଘର ଛପର କରିବ । ଓଭର ଟାଇମ୍ ଧଇସାରେ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଶାଢ଼ୀ କିଣିଦେବ । ଓଃ ଏତେ ଟଙ୍କା ଗଣିବାରେ ଆନନ୍ଦ ଅଛି । ଆନନ୍ଦ ଅଛି ମାସ ଶେଷରେ ସ୍ୱେନଗାର ଟଙ୍କାକୁ ଦରମା ଆକାରରେ ଗଣି ନେବାରେ ତୃପ୍ତି ଟାଏ ବି ମିଳେ ସେ ସମସ୍ତରେ ସୁରଙ୍ଗଡ ମାସ ଶେଷ ଦରମାଜଳ ଗଣିଲା ଏକ ଦୁଇ କରି ଆଣ୍ଠୁ ତୃପ୍ତିର ହସଟାଏ ବି ହସିଲା ସେ ।

ଗଲ୍ପତନ—

ଟଙ୍କାଡଳ ପକେଟରେ ଭର ସେ ବାହାଣ ଆସିଲା । ପ୍ରଥମେ ପ୍ରତ୍ତି ପାଇବାକୁ ଦୁଇଦଣ୍ଡା ଘୁରିଲା ମୁଚୁଲଇଲେ । ଲେଜକୁ ଟ ୫୦.୭୫ ହିସାବରେ କରୁ ଟଙ୍କା ତା ପକେଟରୁ ପାଣ୍ଠି ଭଲ ଉଡ଼ିଗଲେ । ସେ ଘର ଛପର ବାବଦ ଛଣ ପତା ୩୫ ଟଙ୍କା କର ୩୦ ପଣ ଛଣ ନସ୍ୟ କଲା । ଛଣ ବାଲକୁ ୩୫୦ ଟଙ୍କା ଦେଇ ସାର ଦେଖିଲା ହଜାରେ ଟଙ୍କା ଖଇଁ ପଶିଛି । ନଜର ହୋଟେଲ୍ ବାଳ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଖର୍ଚ୍ଚର ହିସାବ କର ସେ ଡ଼ରାଣ ଦେଲା ଓ ଛଡାଣ ପଳାଇଲା ଟଙ୍କା ଗଣ୍ଠରେ ଟଙ୍କା ଫଲୁ – ଏ ଜୀବନ ଦେଖି ଆଉ ନଜଳୁ ।

ଶେଷଗପ—

ସୁରଚତା ! ଚଟି ଲେଖିଥିଲା କଟକରେ ଏଥର ବମ୍ବେବାଲାମାନଙ୍କର ଶାଢ଼ୀର ଫଙ୍ଗର… । ପାରଡ ଭଲ ଦେଖି ଶାଢ଼ୀରୁ ଏଣ୍ଡେ… ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲା ସୁରଚତାର ବାକ୍ୟ । ଅସମର୍ଥ ଥିଲା ସୁରଙ୍ଗଡର ପତି । ସୁତରାଂ ତାର ମନେ ପଡ଼ିଲା ସେଇ ମଦ୍ରାଜନ ଓ ତ୍ରିବାଣ୍ଡ ଶାଢ଼ୀର ଗଲ୍ପ । ସେ ଜମଶଃ ଅସହାୟ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ଓ ଅସହାୟତାର ଗୁରୁ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ଭିତରେ ମାପି ଦେଲଥିଲା ଅବା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ରଙ୍ଗାୟିତ ଇଲକାର ଇତିକଥା

ଡ଼ାଃ ଉପେନ୍ଦ୍ରପ୍ରସାଦ ନାୟକ

- ଶୁଭେନ୍ଦୁ ଅଖିରେ ନଦ ନାହିଁ । ଗଳୁଛି ଆକାଶ ପାତାଳ । ସମସ୍ତ ବନ୍ଦ ଗୁଳୁଛୁ । ଘଡ଼ ଏଗାରଟାରୁ ହେଲ ଏବେ ଚନ୍ଦଟା । ନେପାଳୀ ବାହାଦୁରର ହୁଇସିଲ୍ ଶବ୍ଦ । ସମସ୍ତର ପ୍ରଲୁବ୍ଧ ବସ୍ତୁତର ସୂଚନା ଦେଉଥିଲେ ହେଁ ତାହା ଶୁଭେନ୍ଦୁ ମନରେ ସେପରି କିଛୁ ଭାବାନ୍ତର ସୃଷ୍ଟି କରି ପାରି-ନଥିଲା । ଅତୀତ ଆଉ ବର୍ତ୍ତମାନର ଅନେକ ଘଟଣା ଓ ଦୁର୍ଘଟଣାର ଜୀବନ ସ୍ରୋତ ଶୁଭେନ୍ଦୁ ମନରେ ବୁଢ଼ି ଆଣି ଜାଲ ସୃଷ୍ଟି କରି ତାକୁ କେନ୍ଦ୍ରିତ ଏକ ମାସ୍ତାର ବଲସ୍ ଭିତରେ ସଙ୍କେତେମିତ ରୁଦ୍ଧ ପକାଇ ଥିଲା । ଖୁବ୍ ଅସ୍ୱସ୍ତି ଅନୁଭବ କରୁଥିଲା ଶୁଭେନ୍ଦୁ । କନ୍ତୁ ସେଥିରୁ ନସ୍ତାର କାହିଁ ? ବରଂ ଦୁଃଖ ଆଉ ଆଶଂଜର ଘନତ୍ୱ କ୍ରମଶଃ କୁହୁଳି କୁହୁଳି ତା ମନ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଖୁବ୍ ବେଶୀ ବଢ଼ିଲ ପୁଷ୍ଟି ଜଣ ଯାଉଥିଲା ।

ତା ସାମ୍ନାରେ କେତୋଟି ହସକାନ୍ଦର ଯାତ୍ରାଚ । ଦୁଃଖ ଓ ଅନୁଶୋଚନାର ଧୂମାୟିତ ପ୍ରାଚୀର । ଜୀବନ ସାପର ଦୁଇଟି ଭିନ୍ନ ରୂପର ଉର୍ଦ୍ଧାୟିତ ଅଗ୍ନିଶିଖା । କେତେବେଳେ ରଂଗନାଦରେ, ବର୍ଣ୍ଣ ବୈଚିତ୍ରରେ ଶବ୍ଦ-ଜଗତ ତ ପୁଣି ପରକ୍ଷଣରେ ଜାଳମାର ଘନଆନ୍ଧାରରେ ରଂଗ ଛଡ଼ା । ଧୂସର ବର୍ଣ୍ଣ । ।

ଏ କ'ଣ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜୀବନର ଏକ ନଛକ ଚଳଚ୍ଚେଲ ? ନା ନା ଏହା ବୋଧହୁଏ କେବଳ ତା ଜୀବନ ନାଟକର କ୍ଲାଇମେକ୍ସ ଦୃଶ୍ୟ । ଛନ୍ଦାୟିତ ଜୀବନାର ସୂକ୍ଷ୍ମ ଗଣ୍ଠି ମଧ୍ୟରେ ଅଗଜଣ୍ଡାଗୀ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲ ଶୁଭେନ୍ଦୁ ।

- କାଲ ଭଲ ଅତୀତର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦୃଶ୍ୟ ତା ଆଖି ସାମ୍ନାରେ ଭାସି ଯାଉଥିଲ ।

ତା ପରେ ବର୍ତ୍ତମାନ । ଅତୀତର ସୌରଭମୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ଆନନ୍ଦ ଏବଂ ଦୁଃଖ ତାକୁ ଘାତ୍ରାଇବାର ଦୃଶ୍ୟ ସହିତ ବର୍ତ୍ତମାନର ମ୍ଲାନ ସବୁ ମିଶି ଏକାକାର

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦୋଇଯାଉଛୁ ଯେଉଁ ! ଓଡ଼ଶାର ଛତ ସଂପନ୍ନ ବଂଶର ଯତ ଚୌଧୁସ୍ତ ପଞ୍ଚମଳ ଘସ୍ତଂକର ଏକଧାଡ଼ି ସନ୍ତାନ ଶୁଭେନ୍ଦୁ । ବାଲ୍ୟରୁ କୈଶୋର, କୈଶୋରରୁ ଯୌବନ ଜୀବନର ଦୁଇଟି ସ୍ତର ଅତ ଅଳ୍ପଅଳରେ ଔଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ଓ ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଭିତରେ ଅତବାହତ ହୋଇଗଲ୍ଲ ଶୁଭେନ୍ଦୁର ।

କୃତତ୍ୱର ସହ ଏମ୍. କମ୍ ପାସ କରିବା ପରେ 'ଲ' ପଢ଼ିଲ ଶୁଭେନ୍ଦୁ । ଏକମାତ୍ର ସନ୍ତାନ ଉପରେ ଯଜାସ୍ତ ଝୁଙ୍କସ୍ତ ନ କରିବାକୁ ଘୌଧୁସ୍ତ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଘସ୍ତଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତଗତ ଇଚ୍ଛା । ଏଥିରେ ମଧ୍ୟ ଅନଚ୍ଛା ନଥିଲ ଶୁଭେନ୍ଦୁର । ଜନ୍ମୁ 'ଲ' ପସ୍ତାକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତାର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ପାରିବା ପରେ. ଆଇନ ବ୍ୟବସାସ୍ଥ ନ କରି ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରି କରିବାର ଯୋଜନା କରିଥଲ ଶୁଭେନ୍ଦୁ । ପୁଅର ବ୍ୟକ୍ତଗତ ଇଚ୍ଛା ତଥା ଭାର ଆଶା ଆକାଂକ୍ଷାକୁ ବରୋଧ କରିବାକୁ ଚାହେଁ ମନେକଲେନ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଘସ୍ତ । ବରଂ ଯେପରି ସାଦ୍ଧାଯ୍ୟ ସହଯୋଗ କରିବା କଥା କେଉଁଥିରେ ସୈଲପ କରି ନଥିଲେ, ତା ପାଇଁ । ଯଥା ସମ୍ଭବ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଅର୍ଥ ଜଗମରୁ ଋଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦୋଇଗଲା । ଆରମ୍ଭ ହେଲ ଶୁଭେନ୍ଦୁ ଘସ୍ତଙ୍କର ନୂତନ ଶିଲ୍ପ ସମ୍ଭାର ।

'ଘସ୍ତ ଏଣ୍ଡ ପାଇଜର୍ସ ଡ୍ୟୁମ୍ ପାଇପ୍ ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରି' । ବେଶ୍ ଜଷ୍ଟାର ସହ କାର୍ଯ୍ୟ କଲ୍ଲ ଶୁଭେନ୍ଦୁ । କାରଖାନା ଚାଲୁ ଗତରେ ଅଙ୍ଗେଇ ଟ୍ୱଲ୍ଲ-ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରି-ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ।

ଚୌଧୁସ୍ତ ବାବୁଙ୍କ ବାସଭବନ କଟକ ନମଚଉଡ଼ ଛକରେ । ପ୍ରତଦନ ଶୁଭେନ୍ଦୁ ନଜ ଗାଡ଼ିରେ ଯିବା ଆସିବା ଉରେ କଟକରୁ ଭୁବନେଶ୍ୱର । ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଘରଟାଏ ଭଡାଟନଇ ରହିଯିବାକୁ ଇଚ୍ଛାଥଲେ ଦେଁ ବାପା ମାଆଙ୍କର ଏନଇ ଜିଦ୍ଦ୍ଧ । ସେ ସବୁଦନେ ଏକାଠି ବାହାରେ ରହିଲେ ମା ଶୋଭ୍ଭମସ୍ୱୀଙ୍କ ପ୍ରାଣ ଚଟ୍ଚାର କରି ଉଠିବ ଯେ ?

ସେଦନ ସଚୀବାଳସ୍ଥରୁ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ କଟକ ଫେରିବା ବାଟରେ ରମାଦେବୀ ମହିଳା କଲେଜ ସାମ୍ନାରେ ଟ୍ରାଫିକ ଲେକ ଚହଲି ଦୋଇ-ଥିବାର ଦୂରରୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲ୍ଲ ଶୁଭେନ୍ଦୁ । କୌତୂହଳ ଦୋଇ ଗାଡ଼ି ଷ୍ଟାଣ୍ଡ ଦେଇ ସେ । ଘଟଣା ସ୍ଥଳରେ ଦେଖେତ ମୋଟରେ ଦୁଇ ସଂଚ୍ଚାଳନ । ବ୍ୟାପକ ଭୁଟ ଗଣଗୋଳରେ ପୋଲ୍ସର ଲାଠି ମାଡ଼ରେ ଦୁଇଟିର ଅବସ୍ଥା ଶୋଚନାସ୍ପ । ସେ କୁଆଡ଼େ ନଜେ ରମାଦେବୀ ମହାବଦ୍ୟାଳସ୍ଥର ସାଧାରଣ ସମ୍ପାଦକା । ଅନ୍ୟ ପାଟରେ ପୋଲ୍ସ କେତେଟା ଟଣ୍ଡଲ ମାରୁଛନ୍ତି । ଉତ୍ତେଜନା ଦୁମେଇ ଆସିଥିଲେ ଦେଁ ସଂଚ୍ଚାଳନା ଦୁଇଟିକୁ ଘେର ବଡ଼ ଭୁଲ୍ଟି ଅଧ୍ୟାପିକା ସମେତ ସ୍ଥାନସ୍ଥ ସାଧାରଣ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଲୋକ ବ ଚନ୍ଦ୍ରଳ ସୃଷ୍ଟି କରଇନ୍ତ । କଟୁ ସମସ୍ତ ପରେ ଅଂବୁଲନ୍ସ୍ ଆସିଲ୍ । କେଉଁଠି ଯିଲଙ୍କ ତନ୍ଦାବଧାନରେ ସେ ଝିଅଟିକୁ ହସ୍‌ପିଟାଲ୍ ନଆଗଲ ।

ଆରେ, ଏ କ'ଣ ? ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲ ଶୁଭେଂଦୁ । ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର ଝିଅଟିଏ ଟିକେ ଦୂରରେ ତା' ଆଡ଼କୁ ଗୁନ୍ଦି ଏମିତି ହସୁଛି । ଆଉ ଟିକେ ପାଖ ହେଇଯିବା ପରେ ନମସ୍କାର କଲ ଝିଅଟି — ଶୁଭେନ୍ଦୁ ଭାଇ ନମସ୍କାର ! କଂନ୍ତୁ ଶୁଭେନ୍ଦୁ ଚହ୍ନି ପାରୁନଥା । ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର, ଗୌରବର୍ଣ୍ଣୀ, ଉନ୍ନତ ମୁଖଶ୍ରୀ, କମନୀୟ ଅଙ୍ଗସ୍ତର । ମ'ଜ୍ଜ ପୋଷାକ ପରଥାଏ, ସବୁ ଲୁଚ୍ଛା ଭା, ଅପୁଟ ଗୁନ୍ଦାଣୀ ପାଇଁକୁ ସଜେଇବା ଠାରେ ଲକ୍ଷିରହୁଛୁ ସବୁ ସୁସ୍ଥାରେ ।

ଶୁଭେଂଦୁର ଜପ୍ତାକୁ ବ୍ୟବଚ୍ଛେଦ କରି ଝିଙ୍କନା ହସିଦେଲ ଝିଅଟି । ନମ୍ର କଣ୍ଠରେ ପଚ୍ଛାର ଦେଲ—କ'ଣ ଚହ୍ନି ପାରୁ ନାହାନ୍ତ-ନା ?

ଅତ୍ଯନ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲ ଶୁଭେନ୍ଦୁ ।

ଦେଖିଲ ଦେଖିଲ ଭଳି ମନେ ପଡୁଛୁ, ଅଥଚ ଠିକ୍ ଜାଣି ପୁରୁଜଛ । —ବଁ ନା, ଠିକ୍ ଜାଣିପାରୁନ୍ତ । ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ମହୋଇ କହିଲ ଶୁଭେଂଦୁ । —ଆପଣ ଦୁଇବର୍ଷ ଆଗରୁ ମେଦିନ ଆମ ଘରକୁ ପଢ଼ାସା ଓ ଶୋଷ୍ଟ ଅପାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଯାଇ ନଥିଲେ କ ? ମୁଁ ସେତେବେଳେ ଆଇ.ଏସ୍.ସି ପଢୁଥିଲ ।

ମନେ ପକେଇ ଦେଇଥିଲ କହିଲ ପ୍ରେମିତା । —ମୁଁ···ଦୁଇବର୍ଷ ଆଗେ···ଅଥଚ···

ତଥାପି ଶୁଭେଂଦୁ ଠିକ୍ ଜାଣିପାରୁ ନଥିଲ ।

—ଓଃ ହୋଃ···ଆପଣ ତଥାପି ଜାଣିପାରୁ ନାହାନ୍ତ । ବଡ଼ଲୋକମାନେ ବୋଧହୁଏ ଏମିତି ଭୁଲି ଯାଆନ୍ତ । ଆଚ୍ଛା ଠିକ୍ ଅଛି, ଆପଣ ତେବେ ଯାଆନ୍ତୁ । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର ଅନେକ ସମସ୍ତ ନଷ୍ଟ କରି ଦେଲନା ? ···ଆରେ···ନାହିଁ··· ନାହିଁ ···ସମସ୍ତ ନଷ୍ଟ ନାହିଁକି ହେବ, ବଡଲୋକ କାହାକୁ କହୁଛ ? ଏ ପୃଥିବୀରେ କିଏ ବଡ଼ କିଏ ସାନ ମୁଁ ଏଯାଏ ବି ଜେଚିବ କଲନା କରନ୍ତ । ଆଚ୍ଛା ଭୁମ ନା କ'ଣ କୁହନ୍ତ ।

—ମୋ ନା ବ ମନେ ନାହିଁ ? ଆପଣଙ୍କ ପକ୍ଷେ ମନେ ନରହିବା ଅତ ସ୍ୱାଭାବିକ । ଦୋଷୀଟିଏ ପରି ଚୁଡାଚୋରି ରହିଲ ଶୁଭେଂଦୁ ।

ନରବ କାହିଁକି ରହିଲେ ? ଯାଆନ୍ତୁ; ଘରେ ଶୋଷ୍ଟ ଅପାଙ୍କୁ କହିବେ ଭୁମ ଝିଅର ପ୍ରେମିତାକୁ ଦେଖିଥିଲ ।

—ପ୍ରେମିତା ? ଓଃ ବଧୂ ମାମୁଁଙ୍କ ଝିଅ ବୋଧହୁଏ ପ୍ରେମିତା ନା ? ଏଥର ମନେ ପଡ଼ିଲ ଶୁଭେଂଦୁର ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସତରେ ତ ଦୁଇବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଥରେ ତାଙ୍କ ଘରୁ ମା ବାପାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ସେ ଯାଇଥିଲା, ପୂରାପୂରି ଭୁଲିଯାଇଛୁ ।

ବଧୂ ମାମୁଁ ହେଉଛନ୍ତି ଶୁଭେଂଦୁର କେଉଁ ଦୂର ସମ୍ପର୍କୀୟ ମାମୁଁ ସପର୍କରେ ସେତେ ଘନତ୍ୱତା ନାହିଁ । ବ.ଜେ.ବ କଲେଜର ଇଂରାଜୀ ଅଧ୍ୟାପକ । ଦୀର୍ଘଦିନ ହେଲା ଏଇଠି ଅଛନ୍ତି । ସ୍ନେମିତା ତାଙ୍କ ନହିଁଆଁ ଝିଅ ।

ମୁରୁକ ମୁରୁକ ହସୁଥିଲା ସ୍ନେମିତା ।

—ଭୁଲ ବୁଝିବନ ସ୍ନେମିତା ! ମୁଁ ହଠାତ୍ ଜାଣି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଏବେ ମାମୁଁ ମାଇଁ କେମିତି ଅଛନ୍ତି ? କଥା ବଦଳାଇ ପକାଇଲା ଶୁଭେଂଦୁ ।

— ଆପଣ କ'ଣ ଆମ ଭଲ ମନ୍ଦ ଜାଣିବାକୁ ଗୁହାଁନ୍ତି ।

—ମାନେ ?

—କେବେଠୁ ଥରେ ଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ସେବନ ବୋଉ କହୁଥିଲା, ଆପଣ କୁଆଡେ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ କେଉଁଠି ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରି କରିଛନ୍ତି ।

—ହଁ ଠିକ୍ ଜାଣିଛନ୍ତି । ମୁଁ ଧଏ ଏଇଠି ଗୋଟାଏ ଟ୍ୟୁନ୍ ପାଇପ୍ କାରଖାନା ଆରମ୍ଭ କରିଛି ।

—କେମିତି ଚାଲୁଛୁ ।

— ବେଶ୍ ଭଲ ।

– ଦେଖିଲେ ତର୍ଜ୍ଜି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି—ଆଉ ପୁଣି ଭଲ ମନ୍ଦ ବୁଝିବେ ବା କେମିତି ? ଦୁସି ଦୁସି ଥଣ୍ଟାକର କହୁ ପକାଇଲା ସ୍ନେମିତା । ସ୍ନେମିତା କଥାକୁ ବରୋଧ କରି ଆରମ୍ଭ କଲା ଶୁଭେଂଦୁ । ଅଚ୍ଛା ହେଉ, ମୁଁ ତ ଏଠି ରହିଲିଣି, ଏଥର ଦେଖିବୁ ମୁଁ କରୁଦନେ ଘୁମ ଘରକୁ ଯିବ ।

ସେଦନ ଫେରି ଯାଇଥିଲା ଶୁଭେଂଦୁ କଃକ । ସ୍ନେମିତାର ହେଉ ଅଭିମାନଭରା କଥା କେଇପଦରେ କଣିହୋଇଗଲା ଶୁଭେଂଦୁ । ସ୍ନେମିତାର ମନ-ଭୁଲା ରୂପ ରଙ୍ଗ ଏବଂ ତା'ର ପାମାଜକଳା', ପୁବଦା ପୁଲଉ ଚପଳତା, ସହନ ସ୍ନେହପୂର୍ଣ୍ଣ ମିଳାମିଶା ଶୁଭେଂଦୁର ସରଳ ଯୁବ ପ୍ରାଣକୁ ବଡଜଡ କରି ପକାଇଲା ।

ତା ପରଦନ ଠାରୁ ପ୍ରାୟ ଅଧିକାଂଶ ଦନ ଶୁଭେଂଦୁ ସ୍ନେମିତା ଘରକୁ ଯିବା ଆରମ୍ଭ କରଦେଇ ଥିଲା । ସ୍ନେମିତା ସହ ଅବାଧ ମିଳାମିଶା । ସ୍ନେମିତାକୁ କଲେଜରୁ ନେଇ ଘରେ ଛାଡିବା, ହସଖୁସି । ବୁଲ ବୁଲ । ସିନେମା ପାର୍କ ଯିବା ଭତରେ ଦୁହିଁଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କମଶଃ ଭଲ ପାଇବାର ଉଦାମତା ବଳବତ୍ତର ହୋଇ ଉଠିଲା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସ୍ନେହ···ଭଲ ପାଇବା···ପ୍ରେମ···ପ୍ରୀତି···ପ୍ରୀତରୁ···ପ୍ରଣୟ ।

ସ୍ରେମିତାକୁ ବବାହ କର ଜୀବନରେ ସୁଖୀହୋଇ ପାରିବ ବୋଲି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରନେଲ ଶୁଭେଂଦୁ । ଏ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ଯଦ୍ୟପି ସ୍ରେମିତାର ବାପ ମା'ଙ୍କର କୌଣସି ଅନିଚ୍ଛା ନଥିଲା—କନ୍ତୁ ଚୌଧୁରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବ୍ୟସ୍ତ ଓ ଶୋଭ୍ୟମସ୍ତୀ ଦେବୀଙ୍କର ପ୍ରବଳ ଅନିଚ୍ଛା । ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ପୁଅ । ବଡ଼ ବଡ଼ ବଡ଼ ଲୋକଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ପରିଚୟ ଅଛି । ଭଲ ଘର, ଭଲ ଝିଅଦେଖି ବାହା କରବାର ଅଭିଳାଷ । କନ୍ତୁ, ଶୁଭେଂଦୁର ବଜାଜିଦ୍ । ପୁଅର ଏତାଦୃଶ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ବାଧ ହୋଇ ସ୍ୱୀକୃତି ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।

ବାହାଘର ପରିପାଟୀ । ଆଦ୍ୟ ଯୌବନର ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଦୁଇଟି ଜୀବନର ନବଦିଗନ୍ତ ପ୍ରେମର ଉତ୍ସବଲୟ ସ୍ପର୍ଶ କରବାକୁ ପାଦ ବଢ଼ାଇଥିଲା ।

ସ୍ରେମିତାର ପରୀକ୍ଷା ଫଳ ବାହାରିଲା । ଫାଷ୍ଟ କ୍ଲାସ ଫିଲିଜିସ୍ ଅନର୍ସ ପାଇଲା ସେ । ଆନନ୍ଦର ଆତିଶଯ୍ୟରେ ସେଦନ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ସ୍ରେମିତାର ବାପାଙ୍କ ଘରେ ଏକ ବଡ଼ଟ ଗ୍ରେଜର ଆଯୋଜନ ହୋଇ ଥିଲା । ଉଭୟଙ୍କର ସାଙ୍ଗସାଥୀମାନେ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇ ଆସିଥିଲେ । ଶୁଭେଂଦୁର ବନ୍ଧୁ ସୌମେନ୍ଦ୍ର ପତ୍ନୀ ମିନାର୍ତ୍ତାଙ୍କ ସହ ଆସିଥିଲେ । କଥା ଛଳରେ କନ୍ଥ କନ୍ଥ ଏମିତ ଦୁଇ ଦୁଇ କହିଦେଇ ଥିଲା—ଯାଇ ତୋର ତ ଲଭ୍ ମ୍ୟାରେଜ—ଉଭୟ ଯେତେ ପୋଡା ସେତେ । ଦାନ ଯେତେ ଲଭ ସେତେ । ଜୀବନ ଯଜ୍ଞର ସ୍ଥିତରେ ଆହୁତି ନଉହୁଲେ ହେଲ ! ସୌମେନ୍ଦ୍ରର କଥାରେ ଦୁଠାଉ କିଛୁ ବୁଝି ପାରି ନଥିଲା ଶୁଭେନ୍ଦୁ । ଅନ୍ୟ-ମନସ୍କ ଭାବରେ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ପଗ୍ଭରିଥିଲା—ମାନେ ?—ବା ସେ କିଛି ନୁହେଁ ମୁଁ ଏମିତ ଗୋଟାଏ କହିଦେଲନା । କଥା ବଦଳାଇ ସପ୍ରତିଭ ହୋଇ ଉଠିର ବେଳ୍ଲ ସୌମେନ୍ଦ୍ର । ଗ୍ଲେଜ ଶେଷରେ ସମସ୍ତେ ବଦାଯ ନେଲେ । କନ୍ତୁ ସୌମେନ୍ଦ୍ରର ସେହ ଆକ୍ଷେପ ମୂଳକ କଥାପଦକ ଶୁଭେନ୍ଦୁ ମନରେ ପ୍ରଥମ ଆଘାତ ତଥା ପ୍ରଥମ ଦାଗ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା ।

ତାଁର ସେ ଉକ୍ତି ଆଜି ଅକ୍ଷରେ ଅକ୍ଷରେ ସତ ହୋଇଗଲା । ଆଉ ସ୍ତବ ପାଉନଥିଲା ଶୁଭେଂଦୁ ।

ସ୍ରେମତା ବାଣୀ ବହାରରେ ଏମ୍ ଏସ୍ ସି ପଢିଲା । ପଢ଼ାରେ ବ୍ୟାଘାତ ପୃଷ୍ଟି ହେବ ବୋଲ ବାପା ମା'ଙ୍କୁ କହି ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ରହିବାର ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା କଲ ଶୁଭେଂଦୁ । ଏମ.ଏସି ରେ ଫାଷ୍ଟ କ୍ଲାସ ଫାଷ୍ଟ ହେଲ ସ୍ରେମିତା । ଇତ ମଧ୍ୟରେ ଦୁହିଙ୍କ ପ୍ରେମ ଓ ପ୍ରଣୟର ସ୍ୱୀକୃତ ସ୍ୱରୂପ ଜନ୍ମ ନେଲ ସନ୍ତାନଟିଏ-ଦେବାଶିଷ୍ । ପୁଅ ହେବାର ୬ ମାସ ପରେ ସ୍ରେମିତା ଶହେଇଁ ପାଇଁ ଆମେରିକା ଯିବାକୁ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କଲ, ଶୁଭେଂଦୁ ବା ବାମା ଦଅନ୍ତା କାହିଁକି ? ପିଲଟିର ଦାୟିତ୍ୱ ପାଇଁ ଧାଇଟିଏ ନଯୁକ୍ତ ଦେଲ ଶୁଭେଂଦୁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ରେମିତାର ଭଉଣୀଠାରେ ଆମେରିକାରେ ଥାଆନ୍ତୁ । ଭଉଣୀଙ୍କ ପତ୍ରମର୍ମ ଜମେ ରେମିତା ଗଲା ଆମେରିକା ।

ଦୀର୍ଘ ଚଉଦବର୍ଷ ପରେ ପି ଏଚ୍.ଡି କରି ଫେରିଲା ରେମିତା । ଶୁଭେଂଦୁ ମନରେ ଅମାପ ଆନନ୍ଦ । ରେମିତା ଫେରିଲା । ଏଥର ତାଙ୍କର ସୁଖର ଜୀବନ ବଡ଼ ଝଲ୍‌ବଲ ସ୍ୱଚ୍ଛ ପଲାଲ । ଫଲ୍‌ଗୁ ପର ।

କନ୍ତୁ ଏ କ'ଣ ହେଲା । ରେମିତାଙ୍କର ଆନମନା ଭାବ । କେମିତି ଏକ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ଦୂରତାର ଇଙ୍ଗିତ । କେଇଦିନ ପରେ ଖୁସ୍ତ ମୁହଁ ଖୋଲି କହିଦେଲା ରେମିତା-ନା, ଏଠି ମୁଁ ଆଉ ରହିପାରିବ ନାହିଁ । ମୁଁ ପୁଅକୁ ନେଇ ଆମେରିକା ଫେରି ଯାଉଛି । ତୁମର ଯଦି ମୋ ସଙ୍ଗେ ଯିବାର ଥାଏ ତେବେ ମୋ ସଙ୍ଗରେ ଫେର ନ ହେଲେ ମୁଁ ଆଉ କ'ଣ ବା କରି ପାରିବି ?

ବଜ୍ରପାତରେ ଜଳିଗଲା ଶୁଭେଂଦୁ । ବିସ୍ମାରିତ ଅପଲକ ନେତ୍ର । ପାଟିରୁ ପ୍ରଥମେ ବାହାରିଲା ତା'ର । ତା'ପରେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ବରଣ କରି ନମ୍ର ଭାବରେ ପଚାର ଆରମ୍ଭ କଲା ଶୁଭେଂଦୁ—ତୁମେ ଏକ'ଣ କହୁଛ ରେମିତା ? ଏଠି ମୋର ଯିକା ବାପ ମା' । ତାଙ୍କର ତ ଆଉ କେହି ନାହିଁ । ମୋର ଏଠି ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରି, ଅଥଚ ତୁମେ···

—ମୋର ଆଉ କିଛି ନିସ୍ପତ୍ତି ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାର ନାହିଁ । ତୁମେ ଯଦି ମୋ କଥାରେ ଅସମ୍ମତ ତେବେ ତୁମେ ଥାଅ ମୁଁ କନ୍ତୁ ଏଠି ଚଲିପାରିବନି । ମୁଁ ଆସନ୍ତା ସୋମବାର ଆମେରିକା ଫେରିଯିବି ବୋଲି ତୁମକୁ ଜଣାଇ ପାରିଛି ।

ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ନଭଁକି ଭାବରେ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ପରଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲା ରେମିତା । କାହାର ଆବେଦନରେ ଏ ଖେଳ ? ସତରେ କ'ଣ କେଉଁ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଟଳ ପୁରୁଷର ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ଭାବାବେଗ ରେମିତାକୁ ଇଡାଇ ନେଇଥିଲା ଶୁଭେଂଦୁର ବକ୍ଷ ଫଳକରୁ ? ଜୀବନର ଏପରି ଏକ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନରେ ଶୁଭେଂଦୁ ସତରେ ଯେମିତି ହାଣ୍ଡୁ ନଙ୍ଗାକ୍ ପାଲଟି ଯାଇଛି । ତା'ପରି ଏକ ସରଳ ନମ୍ରପଟ ଯୁବକ ପକ୍ଷରେ ଏହା ଏକ ପ୍ରବଳ ଝଟ୍କା ନୁହେଁତ ଆଉ କ'ଣ ? ଏ ଝଟ୍କର ସମ୍ଭାଳିରୁ ତା'ର ନଷ୍ଟ ଓ ନାହିଁ କି ପଛକୁ ଫେରିବାର ସମସ୍ତ ବାଟ ନାହିଁ ।

ପୁଅଟିକୁ ଛାଡ଼ିଯାଇଥିଲା ରେମିତା । କନ୍ତୁ ନେଇଯାଇଥିଲା ତା' ପାସ୍‌ବୁକ୍‌ର ସମସ୍ତ କାଞ୍ଚି ଟଙ୍କା ଓ ସମସ୍ତ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଅଳଙ୍କାର ।

ପାଖରେ ଶୋଇଛି ଗୁଣ ବର୍ଷର ପୁଅ ଦେବାଶିଷ୍ । ଦେବାଶିଷ୍ ମୁହଁକୁ କରୁଣ ଭାବରେ ଗୁନ୍ଦି କ'ଣ ଯେମିତି ନିରୀକ୍ଷଣ କରି ପକାଉଥିଲା ଶୁଭେଂଦୁ ।

ଆହାଃ କି ବଚନ ଏ ପୃଥିବୀ ! ପରିବେଶର ଅବତ୍ତିରେ ମଣିଷ ସାମାନ୍ୟ ଟିକେ ସୁଯୋଗ ପାଇଲେ ମଣିଷ କ'ଣ ଯେ କୌଣସି ସମସ୍ତରେ ତା'ର ମତ, ତାର ସ୍ନେହ, ପ୍ରେମ ଏବଂ ଭଲ ପାଇବାକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଦେଇ ପାରେ !

Digitized by srujanika@gmail.com

ସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇଥିଲା ଶୁଭେଂଦୁ ।

ଆଖିର ଲୁହ ଧାରରେ ତା ଅଜାଣତରେ ଚକଟା ଭଜ ଚଲାଣି, କାହାକୁ ଏ ଦୁଃଖ ଜଣାଇବ ? କେବଳ ଅଦୃଶ୍ୟ ଶଙ୍କର ଇଚ୍ଛିତକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ପଶ୍ଚିମ ସହ ମୁକାବଲରେ ବଂଚରହିବା ବ୍ୟତୀତ ତା' ପାଖରେ ଆଉ ଶକ୍ତି ବା ଅଛି ?

କୁଆ କୁକୁଡ଼ାଙ୍କ ଡାକରେ ସକାଳର ନୂପୁର ଧ୍ୱନି ଅନୁଭବ କଲା ଶୁଭେଂଦୁ । ଆଖିରେ ଅନିଦ୍ରା ଜନିତ ଅସହ୍ୟ ଜ୍ୱଳନ । ଆଖି ମଳି ମଳି ଅସହ୍ୟ ଅନ୍ୟମନସ୍କତା ଭିତରେ ବଛାରୁ ଉଠି ଅସିଲା ଶୁଭେଂଦୁ । ମୁହଁ ଧୋଇ ନେଇ ଦରଜା ଫାଙ୍କ ପାଖରୁ ସମ୍ବାଦ ପତ୍ରଟା ଆଣି ଆଖି ବୁଲାଇଲା ଶୁଭେଂଦୁ । ବଡ଼ିନ୍ନ ଚର୍ଚ୍ଚା, ସମସ୍ୟା ବା ପଢ଼ଣା ଭିତରେ ମୁଣ୍ଡଟା ପଡେ ଅବା ହାଲ୍‌କା ହୋଇ ଯାଇପାରେ । ନାନାବିଧ ସମସ୍ୟା ଜର୍ଜରିତ ଅନ୍ତଃ ଜ୍ୱଳନକୁ କିଛିଟା ଲଘେଇ ଦେଇପାରେ ।

ଆରେ ଏ କ'ଣ ? ସମ୍ବାଦ ପତ୍ରର ପ୍ରଥମ ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ୱେମିତାର ଛବି । ଇଂରାଜୀ ସହ ପଢିନେଲା ଶୁଭେଂଦୁ ।

ମହିଳାଙ୍କ ଆକସ୍ମିକ ବହିଷ୍କାର—

ଗତ ସୋମବାର ରାତ ୧୦ଟା ସମୟରେ ପୁଙ୍କରୁ ହାବଡ଼ାକୁ ଯାଉଥିବା ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍‌ର ଏକ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ କମ୍ପାର୍ଟମେଣ୍ଟରେ ଏକ ନାରୀଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଛି । ପୋଲିସର ତଦନ୍ତ ସମୟକୁ ଜଣେକା ଉଚ୍ଚ ମହିଳାଙ୍କ ମୃତ ଶବ ଏବଂ ତାଙ୍କର ଡାଏଙ୍ଗରି ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କିଛି ନଥିଲା ବୋଲି ବରେଖ ସୂତ୍ରରୁ ପ୍ରକାଶ । ଡାଏଙ୍ଗରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ମହିଳାଙ୍କ ନାମ ସ୍ୱେମିତା ଘୋଷ । ସେ ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ହାବଡ଼ା ଯାଉଥିଲେ । ସେଟରେ ଛୁଟ୍ଟି ଭ୍ରମଣ ହୋଇଥିବାର ଜଣାଯାଇଛି ।

ସମ୍ବାଦଟି ପଢି ସାରିଲ ବେଳକୁ ଶୁଭେଂଦୁକୁ ମନେ ହେଉଥିଲା ସତେ-ଯେମିତି ପୃଥିବୀଟା ଖାସଟ ଖାବରେ ପୁରଯାଉଛି । ଆଉ ସେହି ପୁଞ୍ଜିବାଦୀର ଭଉଣ୍ଡ ଭିତରେ ସେ ବି ପୁରି ଗଲଣି । ଗୁରଅଡ଼ ଅନ୍ଧାର । ସେ ଯେମିତି କିଛି ଦେଖି ପାରୁନି । କିଛି ଶୁଣି ପାରୁନି ।

ନଥି କରା ଶୋଫା ଉପରେ ପଡ଼ିଗଲା ଶୁଭେଂଦୁ ।

କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପରେ ଦ୍ୱାର ଆଡ଼େଇ ସ୍ୱେମିତା···ସ୍ୱେମିତା ଡାକସର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲେ। ସ୍ୱେମିତାର ବାପା—ସ୍ୱଧୁମାମୁଁ--ଜଂଟ୍ଲମ୍ୟା ଅଧ୍ୟାପକ । —ଆରେ ଶୁଭେଂଦୁ ! ଏମିତି କ'ଣ ବସିଛୁ ଯେ ଏଠି···ସ୍ୱେମିତା କାହିଁ ? ଶୁଣିଛୁ କାଲି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ମୁଁ ଚଠି ପାଇଲି ଯେ ସ୍ୱେମିତା ପି.ଏଚ୍.ଡି ପାଇଛି । ଏଁ ତୁମେ ଏ ସମ୍ବାଦଟାର ଟିକେ ଖବର ନେଇନ ? କ'ଣ ହୋଇଛି ତୁମର ? ସ୍ୱେମିତା କାହିଁ ?

ସ୍ୱଧା ମାମୁଁଙ୍କର ଏ କଥା ଗୁଡାକ ଶୁଭେଂଦୁର କଣ୍ଠରୁ ଭେଦକରି ପାରୁ ନଥିଲା ସତେ ଯେମିତି !

Digitized by srujanika@gmail.com